

SOCIO-ECONOMISCHE **MONITORING**

2015
ARBEIDSMARKT EN ORIGINE

VOORWOORD

“Werkgelegenheid is één van de hoogste prioriteiten van de regeringen in ons land (...) en de tewerkstelling van personen van vreemde nationaliteit of origine is een uitdaging die we niet uit de weg kunnen gaan.”

Met deze woorden opende het eerste Monitoringrapport (september 2013). Dat rapport was het resultaat van een onderzoek dat de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg en het Interfederaal Gelijkekansencentrum verrichten naar de stratificatie van de arbeidsmarkt volgens de origine en migratieachtergrond van personen.

Twee jaar later zijn deze beide uitdagingen nog steeds actueel, net als de nood aan meer gedetailleerde kennis over de werking van de arbeidsmarkt.

Dit tweede Monitoringrapport is nauwkeuriger. Het algoritme om personen volgens hun origine en hun migratieachtergrond – binnen de grenzen van de privacywetgeving – in kaart te brengen, is aangepast. Het tweede rapport is ook vollediger. De gegevens van de zogenaamde crisisjaren – 2008 tot 2012 – zijn erin verwerkt en het rapport onderzoekt deze gegevens op basis van de paritaire comités, wat meer duidelijkheid verschaft over de positie van de werknemers in de arbeidsmarkt.

In het licht van de Zesde Staatshervorming – waarbij het doelgroepenbeleid aan de gewesten werd overgedragen – zijn deze preciseringen en deze nieuwe kruisingen van gegevens meer dan welkom, aangezien de betrokken deelstaten voor de opdracht staan om het werkgelegenheidsbeleid te herzien op basis van hun eigen realiteit en van de engagementen die ze in hun gewestelijke beleidsverklaringen zijn aangegaan.

De federale regering van haar kant heeft in haar regeerakkoord beloofd om de arbeidsmarkt inclusief te maken door *‘de gelijkheid van kansen op de arbeidsmarkt te stimuleren. Zij zal in het bijzonder oog hebben voor gendergelijkheid, personen met een migratieachtergrond en personen met een arbeidshandicap.’*

Dit rapport komt tegemoet aan verschillende oproepen van internationale instanties en organisaties (Europese Commissie, OESO, Raad van Europa) die België vragen om meer in te zetten op tewerkstellingsmaatregelen en op de inschakeling van migranten.

Hoewel het rapport geen inventaris vormt van discriminatie op de arbeidsmarkt, bevestigen de resultaten de ongelijke deelname van personen van vreemde origine aan de arbeidsmarkt. Deze resultaten herinneren de economische en politieke besluitvormers en de sociale partners eraan dat er dringend maatregelen moeten worden getroffen.

Naast een statistisch referentie-instrument wil dit Socio-economische Monitoringrapport ook en vooral een beleidsinstrument zijn dat de betrokken actoren informatie aanreikt en interpelleert. Dat is meteen ook de reden waarom zowel de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg als het Interfederaal Gelijkekansencentrum elke gelegenheid zullen aangrijpen om het rapport onder de aandacht te brengen en het debat aan te wakkeren over de belangrijke kwestie van de participatie van personen van vreemde origine aan de arbeidsmarkt.

Dit rapport is veel meer dan een informatief instrument; het nodigt ons uit om een echte democratische dynamiek op gang te brengen.

Wij rekenen erop dat alle betrokkenen hun verantwoordelijkheid opnemen.

Patrick CHARLIER
D.d. directeur Interfederaal
Gelijkekansencentrum

Pierre-Paul MAETER
Voorzitter van het Directiecomité,
FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg

INLEIDING

Het rapport “socio-economische monitoring”, waarvan dit de tweede uitgave is¹, vormt het derde deel van een drieledig project. De eerste stap, die een aantal jaren in beslag heeft genomen, werd gevormd door de integratie van gegevens uit het Rijksregister omtrent de nationaliteit en het geboorteland van de betrokkenen zelf en hun ouders in het Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid, onder impuls van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg en het Interfederaal Gelijkekansencentrum. Sinds de realisatie daarvan zijn deze gegevens beschikbaar voor alle gebruikers van het Datawarehouse, wat geleid heeft tot onderzoeken door overheden als de steden Antwerpen, Gent, Aalst en Halle, de provincie Vlaams-Brabant, de Studiedienst van de Vlaamse Regering, het Departement Werk en Sociale Economie van de Vlaamse overheid², Kind en Gezin en het Centrum voor Kankeropsporing, en universitaire centra verbonden aan de KU Leuven, de ULB, de Universiteit Gent en de Universiteit Antwerpen.

In een tweede fase werden twee variabelen gedefinieerd die de nieuwe gegevens hanteerbaar moeten maken: de variabele “origine” en de variabele “migratieachtergrond”. Na de vorige uitgave van het rapport, in 2013, werd met name deze laatste variabele bijgestuurd, zoals uitgelegd in hoofdstuk 2. Zeker de variabele “origine” zoals die door ons werd gedefinieerd heeft de andere gebruikers beïnvloed, al werden hier en daar andere keuzes gemaakt (voorkeur voor vader of moeder in bepaalde complexe situaties, behandeling van geheel of gedeeltelijk ontbrekende gegevens...).

Het is natuurlijk verheugend vast te stellen dat de geleverde inspanningen om deze informatie toegankelijk te maken tot resultaat hebben geleid. Toch blijven er ongetwijfeld nog veel mogelijkheden onbenut. Het Datawarehouse bevat een schat aan gegevens op verschillende domeinen en biedt talloze mogelijkheden om deze (ook longitudinaal) te analyseren. We hopen dan ook dat dit rapport opnieuw als een oproep aan andere overheids- en onderzoeksinstituten gelezen wordt om de originegegevens nog meer te benutten.

De publicatie van een rapport is de derde fase van het project, en met dit tweede rapport “Socio-Economische Monitoring” onderlijnen we meteen nogmaals de ambitie om ook hiervan een duurzaam instrument te maken. Het past in dat verband om nogmaals het innovatieve karakter en het belang van onze aanpak te onderlijnen: dit rapport is gebaseerd op exhaustieve administratieve gegevens. Het gaat niet om een steekproef, maar bevat informatie op basis van de sociale zekerheidsgegevens en andere administratieve gegevens van al wie in dit land verblijft. Dat betekent dat - in de mate dat de administratieve gegevens correct zijn - ook uitspraken over kleine groepen in uitzonderlijke situaties gedaan kunnen worden en een betrouwbaarheidsinterval daarbij overbodig is. In de debatten volgend op de publicatie van het eerste rapport werd al eens gesteld dat het niets nieuws bevatte. Dat klopt voor een deel – de weinig rooskleurige situatie van personen van vreemde origine op onze arbeidsmarkt was uiteraard niet onbekend. Maar de bevestiging daarvan op basis van een volledige analyse en de mogelijkheid om een gedetailleerde situatieschets op te maken biedt vanzelfsprekend een belangrijke meerwaarde.

Het rapport dat we in 2013 publiceerden behandelde enkel het jaar 2008. In dit rapport werden

¹ Zie “Socio-Economische Monitoring”, FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg en Centrum voor Gelijkelijkheid van Kansen en voor Racismebestrijding, september 2013.

² “Herkomstmonitor 2015 – Arbeidsmarktpositie van personen met een buitenlandse herkomst op basis van administratieve gegevens”, Departement Werk en Sociale Economie, maart 2015.

de gegevens voor 2008 opnieuw verwerkt³, maar daarnaast werden ook de jaren 2009, 2010, 2011 en 2012 bestudeerd. Enkele kinderziektes in de dataverwerking werden weggewerkt, en de opgedane ervaring met het analysekader liet toe om enerzijds meer gefocust tewerk te gaan en anderzijds om nog meer verbanden te leggen tussen de diverse variabelen – met als belangrijkste nieuwe “kruising” ongetwijfeld die tussen origine en migratie-achtergrond op zich. In een aantal gevallen gebeurde de nieuwe analyse op vraag van de lezers en gebruikers van het eerste rapport. Die praktijk willen we verder blijven aanhouden. Het is immers niet mogelijk om zomaar tabellen of grafieken “op maat” te bezorgen, niet alleen omwille van het werk dat die dienstverlening meebrengt, maar vooral omdat de wetgeving op de bescherming van de persoonlijke levenssfeer nu eenmaal –terecht– beperkingen oplegt. We staan echter steeds open voor suggesties om bepaalde informatie op een meer uitgebreide of andere manier te belichten.

De publicatie van het eerste rapport bracht ook de grote lacune in de massa beschikbare gegevens onder de aandacht: de gegevens omtrent gevolgde opleiding en diploma werden vooralsnog niet in het Datawarehouse geïntegreerd. Hieraan wordt gewerkt: de Kruispuntbank werkt samen met de gemeenschappen om de informatie uit de diverse diplomaregisters in de beschikbare gegevens te integreren. Dat verloopt niet zonder moeilijkheden, maar het proces wekt daarnaast bij ons de vrees dat het uiteindelijk in het kader van onze analyse maar gedeeltelijk zal tegemoetkomen aan de verwachtingen: de diploma's die in het buitenland werden behaald, zullen in principe immers niet worden geregistreerd, tenzij na homologatie. Dat werpt een schaduw over alle toekomstige analyses, en dat in een context waarin “skills” steeds meer de sleutel tot de arbeidsmarkt lijken te worden. Bij de vervanging van de klassieke “volkstelling” door de socio-economische enquête, die vooral via administratieve gegevens werkt, was er sprake van een register van diploma's (en beroepen, ook

niet oninteressant) dat telkens bij het vernieuwen van de identiteitskaart zou worden geüpdatet. Misschien moet deze denkpiste alsnog heroverwogen worden.

Dit tweede rapport moet worden samen gelezen met de eerste uitgave, zoals uit de lectuur ervan meteen blijkt. Maar ook de beide rapporten samen putten nog lang niet de mogelijke analyses uit die op basis van de beschikbare gegevens zouden kunnen worden gemaakt. Eén van de meest zinvolle, maar ook meest uitdagende, suggesties die we na de eerste publicatie kregen was om te proberen een variabele “socio-economische achtergrond” te construeren, waarbij niet de “etnische” maar de “sociale” herkomst van de personen centraal zou staan. Dat is in elk geval iets dat nog op stapel staat. Ook de gezinsverbanden tussen personen komen in dit rapport maar beperkt aan bod, en ook daar willen we verder werk van maken. Daarnaast willen we de gegevens omtrent het verblijfsstatuut in de analyse integreren.

De “migratiebewegingen” binnen ons land, tussen de gewesten, hebben we ook nog niet bekeken. Toch valt er met name over de beweging naar en (vooral) vanuit Brussel wellicht wel één en ander te vertellen. Ten slotte valt stilaan ook de achterliggende reden voor de beperking van de analyse tot de leeftijdsgroep tot 60 jaar weg: de kwaliteit van de gegevens, ook over de oudste groep, verbetert met elke cohorte, en bijna per definitie zal de informatie voor de 65-jarigen in 2013 dezelfde kwaliteit hebben als die voor de 60-jarigen in 2008. Dat is, ook met oog op het debat over langer werken, de werkbaarheid van jobs en de houdbaarheid van pensioenen in ons land een goede zaak. En zoals reeds gesteld, andere suggesties blijven meer dan welkom.

³ En de beperkte aanpassingen in de variabelen leidde ook tot kleine verschillen in de cijfers voor dat jaar tegenover wat in het eerste rapport werd gepubliceerd.

Inhoudstafel

Voorwoord	3
Inleiding	4
Hoofdstuk 1 Demografie	8
Hoofdstuk 2 Werkgelegenheid	38
2.1 Socio-economische positie van de bevolking van Belgische of vreemde origine en de vreemdelingen van 18 tot 60 jaar op de arbeidsmarkt – actieven en inactieven	40
2.2 De werkgelegenheid van de Belgische bevolking en van de bevolking van vreemde origine van 18 tot 60 jaar	49
2.3 Analyse van de werkgelegenheid volgens activiteitssector (NACE)	64
2.4 Analyse van de werkgelegenheid volgens paritair comité	75
2.5 Analyse van de bezoldigde tewerkstelling: type van overeenkomst, dienstencheques en uitzendarbeid	89
2.6 Analyse van de voltijdse en deeltijdse tewerkstelling, van de soorten deeltijdsen en van de verminderingen van sociale bijdragen	100
2.7 Analyse van het dagloon	116
2.8 Analyse van de tewerkstellingsduur over een periode van tien jaar	130
Hoofdstuk 3 Werkloosheid	140
3.1 Analyse van de werkloosheidsgraad	142
3.2 Analyse van de werkloosheidsduur	160
Hoofdstuk 4 Inactiviteit	168
Hoofdstuk 5 Socio-economische mobiliteit	186
5.1 De mobiliteit naar socio-economische status tussen 2009 en 2011	188
5.2 Loonevolutie tussen 2007 en 2012	197
Hoofdstuk 6 Conclusie en aanbevelingen	208
Bijlagen	252
Lijst van de paritaire comités	253
Lijst van NACE	256
Lijst van grafieken	259
Lijst van tabellen	262
Lijst van figuren	262

Hoofdstuk 1

Socio-economische monitoring

> Demografie

1. DEMOGRAFIE

A. De variabelen 'origine', 'migratieachtergrond' en hun categorieën

Ter herinnering wordt, in het kader van de 'Socio-economische monitoring', de origine van de personen op twee aanvullende manieren benaderd: door het creëren van een variabele 'origine' en van een variabele 'migratieachtergrond'¹. De variabele 'origine' maakt het mogelijk om verder te gaan dan de indicatoren die betrekking hebben op de nationaliteit van het individu door op een optimale manier, volgens het land van origine van de personen, de tweede generatie in kaart te brengen alsook de personen die Belg geworden zijn. Overigens maakt de variabele 'migratieachtergrond' het mogelijk om een onderscheid te maken tussen recente en oudere migranten, immigranten en leden van de 'tweede' of 'derde generaties'², personen die vreemdeling gebleven zijn, die de Belgische nationaliteit hebben verkregen of geboren zijn als Belg uit ouders van buitenlandse origine,...

In het geval van deze tweede variabele, kan men zo in een bepaalde mate de impact evalueren in termen van inschakeling op de arbeidsmarkt van een aantal indicatoren waarvan gewoonlijk wordt beschouwd dat zij integratiebevorderende factoren kunnen zijn voor personen uit de immigratie, namelijk de verblijfsduur, de geboorteplaats van de persoon en van zijn ouders en het bezit van de Belgische nationaliteit. Men kan eveneens de impact evalueren van de verblijfsduur in België³, waarbij de duur van de aanwezigheid op het grondgebied wordt verondersteld de inschakeling op de arbeidsmarkt te bevorderen. Tevens kan men de impact evalueren van de geboorte

in België van de persoon of van zijn ouders, waarbij de socialisatie en de opvoeding in België sinds de geboorte worden verondersteld de inschakeling op de arbeidsmarkt te bevorderen. Op een gelijkaardige manier kan men de impact evalueren van het verkrijgen van de Belgische nationaliteit⁴, waarbij het bezit van de nationaliteit wordt verondersteld de toegang tot de tewerkstelling in het algemeen te bevorderen en in het bijzonder tot bepaalde tewerkstellingstypes (bijvoorbeeld in de overheidssector).

De variabele '**origine**' combineert de volgende variabelen: 'nationaliteit'⁵ van het individu, 'nationaliteit bij de geboorte'⁶ van het individu en 'nationaliteit bij de geboorte'⁷ van de ouders van het individu. Teneinde bepaalde lacunes op te vullen in de opbouw van deze variabele in het vorige rapport, werd een nieuw algoritme bepaald om de beschikbare kenmerken beter in rekening te nemen. Dit algoritme verloopt in vier fases die het mogelijk maken om exhaustieve en onderling exclusieve groepen te bepalen.

De eerste fase identificeert de personen van buitenlandse origine door middel van de beschikbare informatie over de nationaliteit bij de geboorte van het individu of van zijn ouders of over de huidige nationaliteit van het individu. Het eerste te bepalen element is de nationaliteit bij de geboorte van de vader van het individu. Als deze bekend is, en niet Belgisch is, zal het

1 Zie Hoofdstuk 2 van de 'Socio-economische monitoring', FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg en Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding, september 2013.

2 Met beperkingen in dit geval die expliciet worden vermeld in de tekst.

3 Variabele benaderd door middel van de duur van inschrijving in het Rijksregister.

4 Zoals van het niet-verkrijgen of het bezit van de nationaliteit sinds de geboorte.

5 Het is belangrijk te noteren dat wanneer een persoon een dubbele nationaliteit heeft (Belg en een andere nationaliteit) op eenzelfde datum, de Belgische nationaliteit primeert op de andere nationaliteit.

6 Het gaat in werkelijkheid over de nationaliteit bij de eerste inschrijving in het Rijksregister. Voor de grote meerderheid van de personen gaat het om de nationaliteit bij de geboorte. Tevens betekent 'Belg geboren als Belg' zijn niet noodzakelijk 'geboren in België'.

7 Zelfde opmerking als de vorige (zie hierboven).

individu als origine het land hebben dat overeenstemt met de nationaliteit bij de geboorte van zijn vader. Als deze niet bekend is, is het tweede te bepalen element de nationaliteit bij de geboorte van de moeder van het individu. Als deze bekend is, en niet Belgisch is, zal de persoon als origine het land hebben dat overeenstemt met de nationaliteit bij de geboorte van zijn moeder. Als deze eveneens onbekend is, dan is het de nationaliteit bij de geboorte van het individu die wordt in aanmerking genomen. Als deze bekend is, en niet Belgisch is, zal de persoon als origine het land hebben dat overeenstemt met zijn nationaliteit bij de geboorte. En ten slotte, als deze eveneens niet beschikbaar is, is het de huidige nationaliteit van het individu die in rekening wordt genomen. Als deze bekend is, en niet Belgisch is, zal het individu als origine het land hebben dat overeenstemt met zijn nationaliteit. Met deze benaderingswijze, door in de eerste plaats de personen van buitenlandse origine te benaderen, wanneer één van de ouders geboren is als Belg en de andere geboren is als buitenlander, wordt voorrang gegeven aan de ouder wiens nationaliteit bij de geboorte buitenlands is. Overigens wordt, wanneer de ouders geboren zijn als buitenlanders en de nationaliteit bij de geboorte van de vader verschilt van die van de moeder, voorrang gegeven aan de nationaliteit bij de geboorte van de vader.

De tweede fase identificeert de personen van Belgische origine door middel van de nationaliteit van het individu en de nationaliteit bij de geboorte van het individu en van zijn ouders. Zo zijn de personen van Belgische origine diegenen met de Belgische nationaliteit, geboren met de Belgische nationaliteit en van wie beide ouders geboren zijn met de Belgische nationaliteit.

De derde fase identificeert de Belgische personen geboren als Belg voor wie het niet mogelijk is om de Belgische origine toe te kennen omdat de informatie over de nationaliteit bij de geboorte van één van de ouders of van beide ouders ontbreekt.

Tenslotte identificeert **de vierde fase** de personen voor wie het niet mogelijk is hun origine te

identificeren omdat de informatie over de nationaliteit bij de geboorte en de huidige nationaliteit ontbreekt.

Hergroeperingen per nationaliteit⁸ moesten worden uitgevoerd om redenen die verband houden met de bescherming van het privéleven. Deze hergroeperingen werden gewijzigd ten opzichte van deze die gebruikt werden in het vorige rapport teneinde de informatie over de origine te verfijnen. Het is belangrijk eraan te herinneren dat bij gebreke van informatie in het Rijksregister, de origine niet kan worden bepaald voor alle personen. Bij de invoering van het Rijksregister op het einde van de jaren 60, werd alle nodige informatie (nationaliteit bij de geboorte, nationaliteit en nationaliteit bij de geboorte van de ouders enz.) trouwens niet altijd systematisch verzameld door de gemeenten. Dit geldt in het bijzonder voor personen die nu ouder zijn dan 60 jaar. Om die reden en omdat het rapport zich concentreert op de inschakeling op de arbeidsmarkt, heeft de analyse van de gegevens enkel betrekking op de bevolking van 18 tot 60 jaar⁹.

⁸ **EU-14:** Frankrijk, Duitsland, Italië, Nederland, Luxemburg, Ierland, Verenigd Koninkrijk, Denemarken, Griekenland, Spanje, Portugal, Finland, Zweden en Oostenrijk.

EU-12: Tsjechische Republiek, Estland, Cyprus, Letland, Litouwen, Hongarije, Malta, Polen, Slovenië, Slovakije, Bulgarije en Roemenië.

Kandidaat EU: Macedonië, Turkije, Kroatië, IJsland.

Andere Europeanen: Albanië, Andorra, Liechtenstein, Monaco, Noorwegen, San-Marino, Zwitserland, Rusland, Heilige Stoel, Wit-Rusland, Ukraine, Moldavië, Bosnië-Herzegovina, Servië, enz.

Maghreb: Algerije, Libië, Marokko, Tunesië en Mauritanië.

Andere Afrikaanse landen: Burundi, Kameroen, Zuid-Afrika, Congo, Senegal, Rwanda, enz.

Nabije/Midden-Oosten: Iran, Israël, Palestijnse Gebieden, Jordanië, Irak, Syrië, Libanon, Saoedi-Arabië, Jemen, Oman, Verenigde Arabische Emiraten, Qatar, Bahrein, Koeweit, Egypte, Pakistan en Afghanistan.

Oceanië/Verre Oosten: China, Indië, Zuid-Korea, Japan, Taiwan, Oceanië (Australië, Nieuw-Zeeland, ...).

Andere Aziatische landen: Thailand, Maleisië, Vietnam, Filipijnen, Indonesië, Cambodja, Nepal, Sri Lanka, enz.

Noord-Amerika: Canada, Verenigde Staten van Amerika.

Centraal- en Zuid-Amerika: Cuba, Guatemala, Mexico, Nicaragua, Argentinië, Bolivia, Brazilië, Chili, Colombia, Ecuador, Peru, Venezuela, enz.

⁹ Zie Hoofdstuk 2 van de 'Socio-economische monitoring', FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg en Centrum voor Gelijkheid van Kansen en voor Racismebestrijding, september 2013.

De variabele **'migratieachtergrond'** combineert de volgende variabelen:

- 'nationaliteit' van het individu,
- 'nationaliteit bij de geboorte' van het individu,
- 'nationaliteit bij de geboorte' van de ouders van het individu,
- 'geboorteland' van het individu,
- 'nationaliteit bij de geboorte' van de grootouders van het individu (en dit enkel voor de personen met de Belgische nationaliteit, geboren als Belg uit ouders geboren als Belg),
- 'inschrijvingsdatum in het Rijksregister' van het individu,
- 'datum waarop de nationaliteit werd verkregen' door het individu.

Net zoals voor de variabele 'origine', werd het algoritme gherdefinieerd teneinde de tweede generatie beter in rekening te nemen. Het nieuwe algoritme werd opgebouwd in een logica die het mogelijk maakt om de verschillende generaties van individuen in België zo goed mogelijk te vatten. Vijf fases maken het mogelijk om exhaustieve en onderling exclusieve groepen personen te bepalen.

De eerste fase identificeert de personen die deel uitmaken van de **'derde generatie'**¹⁰ door middel van de nationaliteit van het individu, de nationaliteit bij de geboorte van het individu, van zijn ouders en van zijn grootouders. De derde generatie is samengesteld uit de personen met de Belgische nationaliteit, geboren met de Belgische nationaliteit waarvan beide ouders geboren zijn met de Belgische nationaliteit. Deze groep kan worden verdeeld in vijf categorieën volgens de nationaliteit bij de geboorte van de grootouders:

1. *De derde generatie met een **Belgische**¹¹ migratieachtergrond* is samengesteld uit de individuen met Belgische nationaliteit, geboren als Belg, uit ouders geboren als Belg en van wie de vier grootouders geboren zijn als Belg.
2. *De derde generatie met een **niet-EU**¹²-migratieachtergrond* is samengesteld uit individuen met Belgische nationaliteit, geboren als Belg, uit ouders geboren als Belg en van wie ten minste één van de grootouders geboren is met de nationaliteit van een land buiten de EU (buiten EU-14 en buiten EU-12).
3. *De derde generatie met een **EU**¹³-migratieachtergrond* is samengesteld uit individuen met Belgische nationaliteit, geboren als Belg, uit ouders geboren als Belg en van wie ten minste één van de grootouders geboren is met de nationaliteit van een land van de EU (EU-14 en EU-12).
4. *De derde generatie met een onbepaalde migratieachtergrond* is enerzijds samengesteld, uit de individuen met Belgische nationaliteit, geboren als Belg, uit ouders geboren als Belg voor wie de nationaliteit bij de geboorte van de vier grootouders onbekend is.
5. En anderzijds, door de individuen met Belgische nationaliteit, geboren als Belg, uit ouders geboren als Belg voor wie één tot drie grootouder(s) geboren zijn als Belg en voor de andere(n) de nationaliteit bij de geboorte niet bekend is.

¹⁰ Als in dit rapport, een individu een 'Belg van de derde generatie is', betekent dit in werkelijkheid 'Belg sinds ten minste drie generaties'. De 'derde generatie' omvat dus in werkelijkheid de derde generatie, de vierde generatie en de volgende. In de tekst zal men de term derde generatie gebruiken om al deze generaties samen te benoemen.

¹¹ Groep enkel geanalyseerd in dit hoofdstuk, alsook in de specifieke analyse van de 3de generatie van 20 tot 29 jaar in de hoofdstukken 2.1 en 2.3. Deze groep zal worden opgenomen in de andere analyses van de hoofdstukken die volgen, in de groep van de personen van Belgische origine.

¹² Groep enkel geanalyseerd in dit hoofdstuk, alsook in de specifieke analyse van de 3de generatie van 20 tot 29 jaar in de hoofdstukken 2.1 en 2.3. Deze groep zal worden opgenomen in de andere analyses van de hoofdstukken die volgen, in de groep van personen van Belgische origine.

¹³ Groep enkel geanalyseerd in dit hoofdstuk, alsook in de specifieke analyse van de 3de generatie van 20 tot 29 jaar in de hoofdstukken 2.1 en 2.3. Deze groep zal worden opgenomen in de andere analyses van de hoofdstukken die volgen, in de groep van personen van Belgische origine.

De tweede fase identificeert de personen die deel uitmaken van de **tweede generatie** door middel van de nationaliteit van het individu en die van zijn ouders, de nationaliteit bij de geboorte van het individu en die van zijn ouders en het geboorteland van het individu. De tweede generatie zoals wij deze definiëren is samengesteld uit vijf categorieën:

1. *De tweede generatie met een **niet-EU-migratie**achtergrond van **Belgische ouders*** bestaat uit verscheidene groepen van individuen:
 - Individuen met Belgische nationaliteit, geboren als Belg in België, van wie beide ouders Belg zijn en minimaal één van de twee is geboren met de nationaliteit van een land buiten de EU.
 - Individuen met Belgische nationaliteit, geboren als buitenlanders in België, van wie beide ouders Belg zijn en minimaal één van beiden is geboren met de nationaliteit van een land buiten de EU.
 - Individuen met Belgische nationaliteit, geboren als Belg in het buitenland, van wie beide ouders Belg zijn en minimaal één van beiden is geboren met de nationaliteit van een land buiten de EU.
2. *De tweede generatie met een **EU-migratie**achtergrond van **Belgische ouders*** is samengesteld uit verscheidene groepen van individuen:
 - Individuen met Belgische nationaliteit, geboren als Belg in België, van wie de beide ouders Belg zijn en minimaal één van beiden is geboren met de nationaliteit van een land van de EU.
 - Individuen met Belgische nationaliteit, geboren als buitenlanders in België, van wie beide ouders Belg zijn en minimaal één van beiden is geboren met de nationaliteit van een land van de EU.
 - Individuen met Belgische nationaliteit, geboren als Belg in het buitenland, van wie beide ouders Belg zijn en minimaal één van beiden is geboren met de nationaliteit van een land van de EU.
3. *De tweede generatie met een **niet-EU-migratie**achtergrond van **buitenlandse ouder(s)*** is samengesteld uit verscheidene groepen van individuen:
 - Individuen met Belgische nationaliteit, geboren als Belg in België, van wie minimaal één van beide ouders de nationaliteit heeft van een land buiten de EU.
 - Individuen met Belgische nationaliteit, geboren als buitenlanders in België, van wie minimaal één van beide ouders de nationaliteit heeft van een land buiten de EU.
 - Individuen met Belgische nationaliteit, geboren als Belg in het buitenland, van wie minimaal één van beide ouders de nationaliteit heeft van een land buiten de EU.
4. *De tweede generatie met een **EU-migratie**achtergrond van **buitenlandse ouder(s)*** is samengesteld uit verscheidene groepen van individuen:
 - Individuen met Belgische nationaliteit, geboren als Belg in België, van wie minimaal één van beide ouders de nationaliteit heeft van een land van de EU.
 - Individuen met Belgische nationaliteit, geboren als buitenlanders in België, van wie minimaal één van beide ouders de nationaliteit heeft van een land van de EU.
 - Individuen met Belgische nationaliteit, geboren als Belg in het buitenland, van wie minimaal één van beide ouders de nationaliteit heeft van een land van de EU.
5. *De tweede generatie met een **onbepaalde migratie**achtergrond* is samengesteld uit verscheidene groepen van individuen:
 - Individuen met Belgische nationaliteit, geboren als Belg in België, van wie beide ouders Belg zijn en minimaal één van beiden is geboren met de nationaliteit van een land van de EU.

- Individuen met Belgische nationaliteit, geboren als Belg in België, van wie de informatie over beide ouders ontbreekt.
- Individuen met Belgische nationaliteit, geboren als buitenlanders in België, van wie de informatie over beide ouders ontbreekt.
- Individuen met Belgische nationaliteit, geboren als Belg in het buitenland, van wie de informatie over beide ouders ontbreekt.

De derde fase identificeert de personen die deel uitmaken van **de eerste generatie die de Belgische nationaliteit heeft verkregen, enerzijds sinds meer dan 5 jaar en anderzijds sinds 5 jaar of minder**, door middel van de nationaliteit van het individu en de datum waarop de Belgische nationaliteit werd verkregen. Vier categorieën worden aldus gecreëerd:

1. *De eerste generatie die de Belgische nationaliteit sinds meer dan 5 jaar heeft verkregen met een niet-EU-migratieachtergrond is samengesteld uit individuen met Belgische nationaliteit, geboren met de nationaliteit van een land buiten de EU en die de Belgische nationaliteit sinds meer dan 5 jaar hebben verkregen.*
2. *De eerste generatie die de Belgische nationaliteit sinds meer dan 5 jaar heeft verkregen met een EU-migratieachtergrond is samengesteld uit individuen met Belgische nationaliteit, geboren met de nationaliteit van een land van de EU en die de Belgische nationaliteit sinds meer dan 5 jaar hebben verkregen.*
3. *De eerste generatie die de Belgische nationaliteit sinds 5 jaar of minder heeft verkregen met een niet-EU-migratieachtergrond is samengesteld uit individuen met Belgische nationaliteit, geboren met de nationaliteit van een land buiten de EU en die de Belgische nationaliteit sinds 5 jaar of minder hebben verkregen.*
4. *De eerste generatie die de Belgische nationaliteit sinds 5 jaar of minder heeft verkregen met een EU migratieachtergrond is samengesteld uit individuen met Belgische nationaliteit,*

geboren met de nationaliteit van een land van de EU en die de Belgische nationaliteit sinds 5 jaar of minder hebben verkregen.

De vierde fase identificeert de personen die deel uitmaken van **de eerste generatie die een buitenlandse nationaliteit hebben en die enerzijds sinds meer dan 5 jaar ingeschreven zijn in het Rijksregister, en anderzijds sinds 5 jaar of minder**, door middel van de nationaliteit van het individu en de datum van inschrijving in het Rijksregister. Vier categorieën worden aldus gecreëerd:

1. *De eerste generatie van niet-EU-nationaliteit sinds meer dan 5 jaar ingeschreven in het Rijksregister is samengesteld uit de individuen van niet-EU-nationaliteit en sinds meer dan 5 jaar ingeschreven in het Rijksregister.*
2. *De eerste generatie van EU-nationaliteit sinds meer dan 5 jaar ingeschreven in het Rijksregister is samengesteld uit de individuen van EU-nationaliteit en sinds meer dan 5 jaar ingeschreven in het Rijksregister.*
3. *De eerste generatie van niet-EU-nationaliteit sinds 5 jaar of minder ingeschreven in het Rijksregister is samengesteld uit de individuen van niet-EU-nationaliteit en sinds 5 jaar of minder ingeschreven in het Rijksregister.*
4. *De eerste generatie van EU-nationaliteit sinds 5 jaar of minder ingeschreven in het Rijksregister is samengesteld uit de individuen van EU-nationaliteit en sinds 5 jaar of minder ingeschreven in het Rijksregister.*

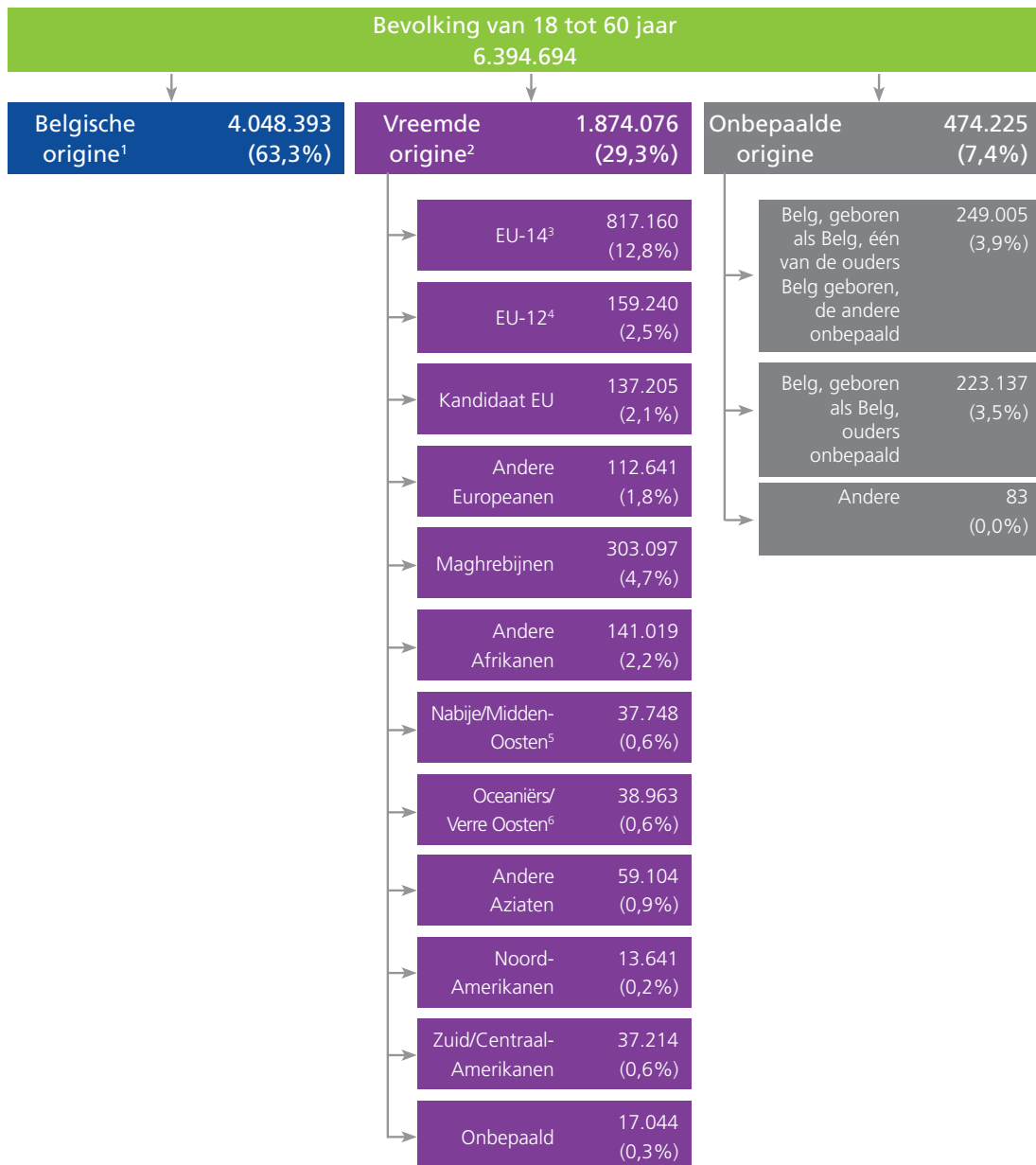
De vijfde fase identificeert de personen voor wie het niet mogelijk was een migratieachtergrond te bepalen omdat geen enkele van de nodige variabelen om deze te bepalen beschikbaar was.

B. Volgens de origine

1. Algemene verdeling

De onderstaande figuur geeft de verdeling weer van de bevolking van 18 tot 60 jaar in 2012 volgens de variabele 'origine'.

figuur 1: Verdeling van de bevolking van 18 tot 60 jaar in 2012 volgens origine

¹ Belgische origine: personen met de Belgische nationaliteit, geboren als Belg en waarvan ook de ouders als Belg geboren zijn

² Vreemde origine: personen die een vreemde nationaliteit hebben of die met een vreemde nationaliteit geboren zijn of van wie één van de ouders met een vreemde nationaliteit geboren is of een vreemde nationaliteit heeft.

³ EU-14: Frankrijk, Duitsland, Italië, Nederland, Luxemburg, Ierland, Verenigd Koninkrijk, Denemarken, Griekenland, Spanje, Portugal, Finland, Zweden en Oostenrijk.

⁴ EU-12: Tsjechische Republiek, Estland, Cyprus, Letland, Litouwen, Hongarije, Malta, Polen, Slovenië, Slowakije, Bulgarije en Roemenië.

⁵ Nabije/Midden-Oosten: Iran, Israël, Palestijnse Gebieden, Jordanië, Irak, Syrië, Libanon, Saoedi-Arabië, Jemen, Oman, Verenigde Arabische Emiraten, Qatar, Bahrein, Koeweit, Egypte, Pakistan en Afghanistan.

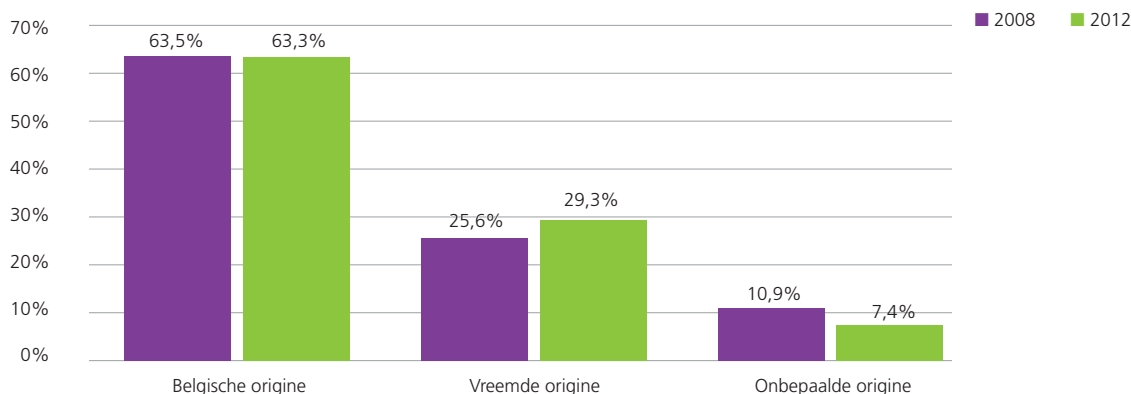
⁶ Oceaniërs/Verre Oosten: China, Indië, Zuid-Korea, Japan, Taiwan, Oceanië.

In 2012 is 63,3% van de bevolking van 18 tot 60 jaar van Belgische origine (ter herinnering, deze personen zijn Belgen, geboren als Belg uit ouders geboren als Belg), 29,3% is van buitenlandse origine (ter herinnering, deze personen zijn ofwel van buitenlandse nationaliteit, ofwel geboren als buitenlanders, ofwel is één van hun ouders geboren met een buitenlandse nationaliteit of heeft hij/zij een buitenlandse nationaliteit) en 7,4% is van onbepaalde origine voornamelijk omdat het niet mogelijk is om de nationaliteit bij de geboorte van de ouders te identificeren.

Tussen 2008 en 2012 (zie onderstaande grafiek) is, terwijl het aandeel van de personen van

Belgische origine stabiel is gebleven, dat van de personen van buitenlandse origine gestegen met 3,7 procentpunten en dat van de personen van onbepaalde origine gedaald met 3,5 punten. Deze daling weerspiegelt via een cohorteffect de verbetering van de kwaliteit van de gegevens in de loop der jaren wat het bepalen van de origine van de personen betreft. De oudere personen voor wie het niet mogelijk was de nationaliteit bij de geboorte van de ouders te identificeren zijn immers niet meer aanwezig in de bestudeerde bevolking en werden "vervangen" door jongeren voor wie alle informatie die nodig is voor het bepalen van de origine beschikbaar is.

grafiek 1: Verdeling van de bevolking van 18 tot 60 jaar volgens origine (2008-2012)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO

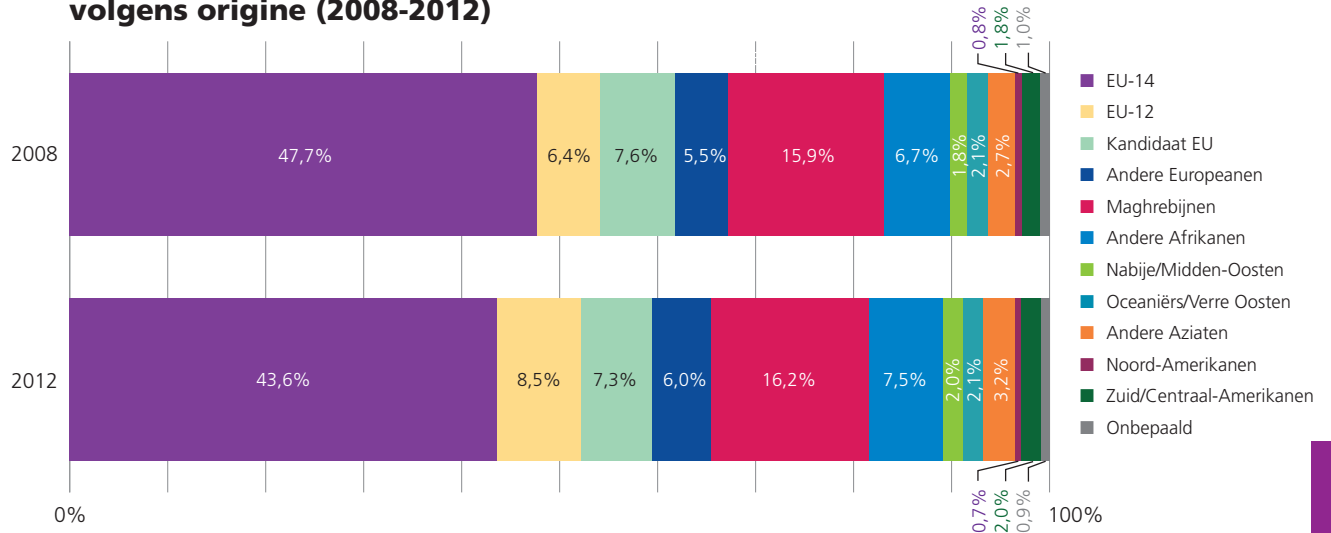
De onderstaande grafiek toont ons de verdeling aan van de bevolking van buitenlandse origine per origine alsook de evolutie ervan tussen 2008 en 2012. In 2012 is de belangrijkste groep die van de personen afkomstig uit een land van de EU-14 (43,6%). Het aandeel ervan in de bevolking van buitenlandse origine is verminderd met 4,1 procentpunten tussen 2008 en 2012. De tweede belangrijkste groep is die van de personen van Maghrebijnse origine (16,2% in 2012). Deze groep blijft stabiel tussen 2008 en 2012. Het zijn de personen afkomstig uit een land van de EU-12 die de grootste stijging kennen van hun aandeel in de bevolking van buitenlandse origine die is gestegen van 6,4% in 2008 naar 8,5% in 2012. Deze samenstelling van de bevolking van buitenlandse origine vloeit voort uit de

relatief oude geschiedenis van de immigratie die België heeft gekend sinds het begin van de 20ste eeuw¹⁴. Overigens is het interessant te noteren dat het jaarverslag 2013 'Migratie'¹⁵ aantoont dat momenteel, in België, de immigratie voornamelijk Europees is.

¹⁴ Zie Hoofdstuk 2 van de 'Socio-economische Monitoring', FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg en Centrum voor gelijke kansen en racismebestrijding, september 2013.

¹⁵ 'Migratie - Jaarverslag 2013', Federaal Centrum voor de analyse van de migratiestromen, de bescherming van de grondrechten van de vreemdelingen en de strijd tegen de mensenhandel, 2014 – pagina 21.

grafiek 2: Verdeling van de bevolking van vreemde origine van 18 tot 60 jaar volgens origine (2008-2012)

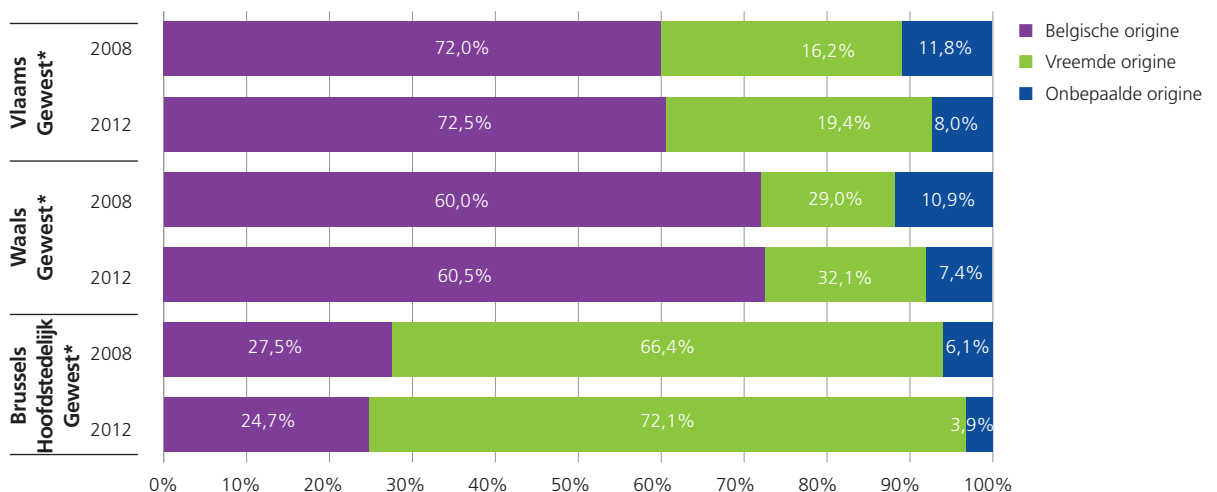
Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO

2. Demografie per gewest

De onderstaande grafiek toont grote verschillen aan tussen de drie gewesten wat de verdeling van de bevolking volgens origine betreft. Terwijl het aandeel van de personen van Belgische origine zo goed als stabiel blijft (zeer lichte stijging) in Wallonië en in Vlaanderen (respectievelijk rond de 60% en 72%), daalt dit met 2,8 procentpunten in Brussel tussen 2008 en 2012, van 27,5% tot minder dan 25%. Het aandeel van de personen

van buitenlandse origine is in Brussel gestegen met net geen 6 procentpunten, van 66,4% naar 72,1%. In 2012 bedroeg het aandeel van personen van buitenlandse origine 32,1% in Wallonië en 19,4% in Vlaanderen. Aangezien de bevolking in Brussel veel jonger is in vergelijking met de andere gewesten, is het aandeel van personen van onbepaalde origine in 2012 veel lager in Brussel met 3,9% tegenover 7,4% in Wallonië en 8,0% in Vlaanderen. Dit aandeel is echter gedaald in de drie gewesten.

grafiek 3: Verdeling van de bevolking van 18 tot 60 jaar per gewest volgens origine (2008-2012)

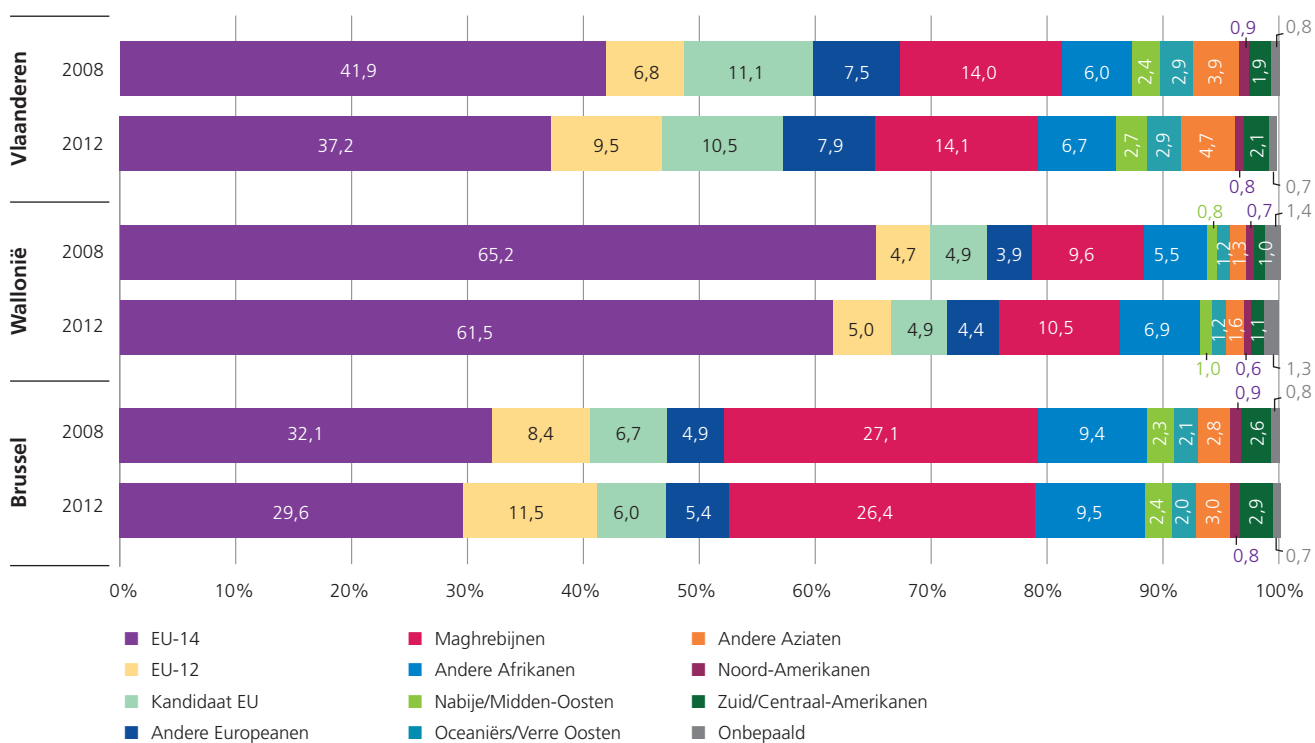

* Omwille van de leesbaarheid worden de gewesten in de volgende grafieken aangeduid met: "Brussel", "Wallonië" en "Vlaanderen".
Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO

De samenstelling van de buitenlandse bevolking varieert eveneens tussen de gewesten. Zo vormen de personen afkomstig uit een land van de EU-14 en uit de Maghreb in de drie gewesten de twee grootste groepen maar in zeer verschillende verhoudingen. In 2012 vormden in Wallonië de personen afkomstig uit de EU-14 61,5% van de buitenlandse bevolking tegen 37,2% in Vlaanderen en 29,6% in Brussel. Diegenen die afkomstig zijn uit de Maghreb vormden 26,4% van de buitenlandse bevolking in Brussel tegenover 14,1% in Vlaanderen en 10,5% in Wallonië.

Tussen 2008 en 2012 hebben twee groepen markante evoluties gekend in de drie gewesten. Zo is het aandeel van de personen afkomstig uit een land van de EU-12 in elk gewest gestegen, in Vlaanderen en Brussel met bijna 3 procentpunten. Terwijl het aandeel van de personen afkomstig uit een land van de EU-14 in elk gewest is gedaald, met 2,5 procentpunten in Brussel, met 3,7 procentpunten in Wallonië en met 4,7 procentpunten in Vlaanderen. Voor de andere originen is de evolutie relatief beperkt.

grafiek 4: Verdeling van de bevolking van vreemde origine van 18 tot 60 jaar per gewest volgens origine (2008-2012)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO

De bevolking van 18 tot 60 jaar in de drie gewesten wordt dus onderverdeeld per origine volgens de verdeling in de onderstaande tabel:

tabel 1: Bevolking van 18 tot 60 jaar per gewest volgens origine (2008-2012)

	Brussel		Wallonië		Vlaanderen	
	2008	2012	2008	2012	2008	2012
Belgische origine	180.341	169.818	1.208.604	1.233.272	2.594.474	2.645.303
	27,5%	24,0%	60,0%	60,5%	72,0%	72,5%
Vreemde origine	434.734	511.135	584.574	653.806	582.652	709.135
	66,4%	72,1%	29,0%	32,1%	16,2%	19,4%
EU-14	21,3%	21,3%	18,9%	19,7%	6,8%	7,2%
EU-12	5,6%	8,3%	1,4%	1,6%	1,1%	1,9%
Kandidaat EU	4,5%	4,3%	1,4%	1,6%	1,8%	2,0%
Andere Europeanen	3,3%	3,9%	1,1%	1,4%	1,2%	1,5%
Maghrebijnen	18,0%	19,0%	2,8%	3,4%	2,3%	2,7%
Andere Afrikanen	6,2%	6,8%	1,6%	2,2%	1,0%	1,3%
Nabije/Midden-Oosten	1,5%	1,7%	0,2%	0,3%	0,4%	0,5%
Oceaniërs/Verre Oosten	1,4%	1,4%	0,3%	0,4%	0,5%	0,6%
Andere Aziaten	1,8%	2,1%	0,4%	0,5%	0,6%	0,9%
Noord-Amerikanen	0,6%	0,6%	0,2%	0,2%	0,1%	0,2%
Zuid/Centraal-Amerikanen	1,7%	2,1%	0,3%	0,4%	0,3%	0,4%
Onbepaald	0,5%	0,5%	0,4%	0,4%	0,1%	0,1%
Onbepaalde origine	39.890	27.499	219.968	151.871	423.988	292.855
	6,1%	3,9%	10,9%	7,4%	11,8%	8,0%
Belg, geboren als Belg, één van de ouders Belg geboren, de andere onbepaald	3,0%	2,3%	5,4%	4,6%	4,7%	3,8%
Belg, geboren als Belg, ouders onbepaald	3,1%	1,6%	5,6%	2,9%	7,1%	4,2%
Andere	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO

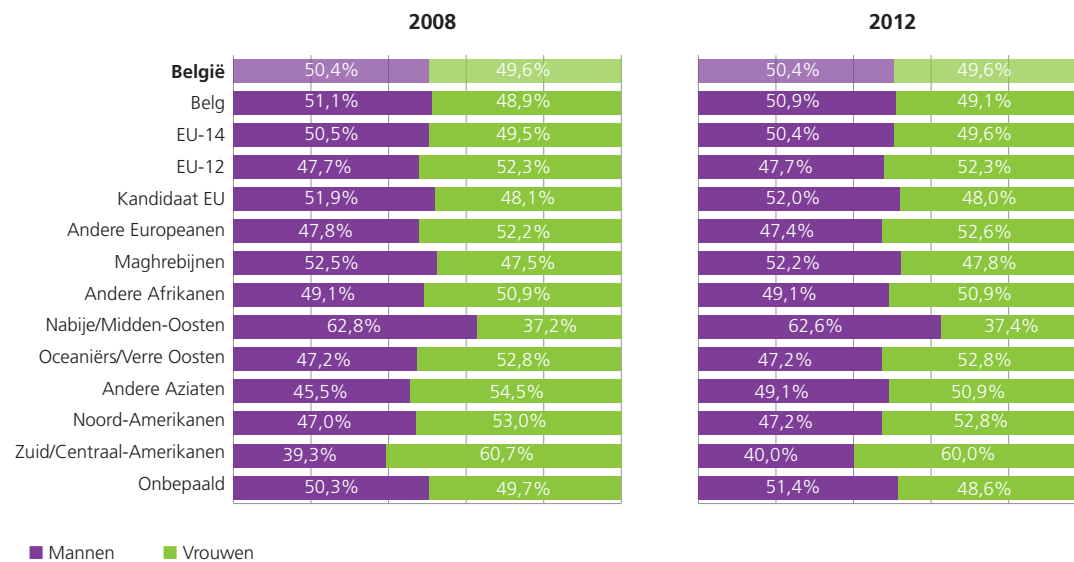
3. Demografie volgens geslacht

De bevolking van 18 tot 60 jaar in België bestaat in 2012 uit 50,4% mannen en 49,6% vrouwen. De personen van Belgische origine en de personen afkomstig uit de EU-14 hebben een verdeling tussen mannen en vrouwen die relatief gelijk loopt met deze die werd vastgesteld voor de bevolking in zijn geheel. Enkele groepen onderscheiden zich door een groter aandeel vrouwen zoals de personen afkomstig uit

Zuid- en Centraal-Amerika (60% vrouwen), en in mindere mate de personen afkomstig uit Oceanië/Verre-Oosten (52,8% vrouwen), Noord-Amerika (52,8% vrouwen), andere Europese landen (52,6% vrouwen) alsook uit een land van de EU-12 (52,3% vrouwen). Tevens onderscheiden enkele groepen zich door een opvallendere aanwezigheid van mannen, zoals de personen afkomstig van het Nabije/Midden-Oosten (62,6% mannen), uit de Maghreb (52,2% mannen) en uit een land dat kandidaat is voor de EU

(52% mannen). Er is geen opmerkelijke evolutie tussen 2008 en 2012 behalve voor de personen afkomstig uit een ander Aziatisch land voor wie het aantal vrouwen substantieel is gedaald van 54,5% naar 50,9%.

grafiek 5: Verdeling van de bevolking van 18 tot 60 jaar volgens origine en geslacht (2008-2012)

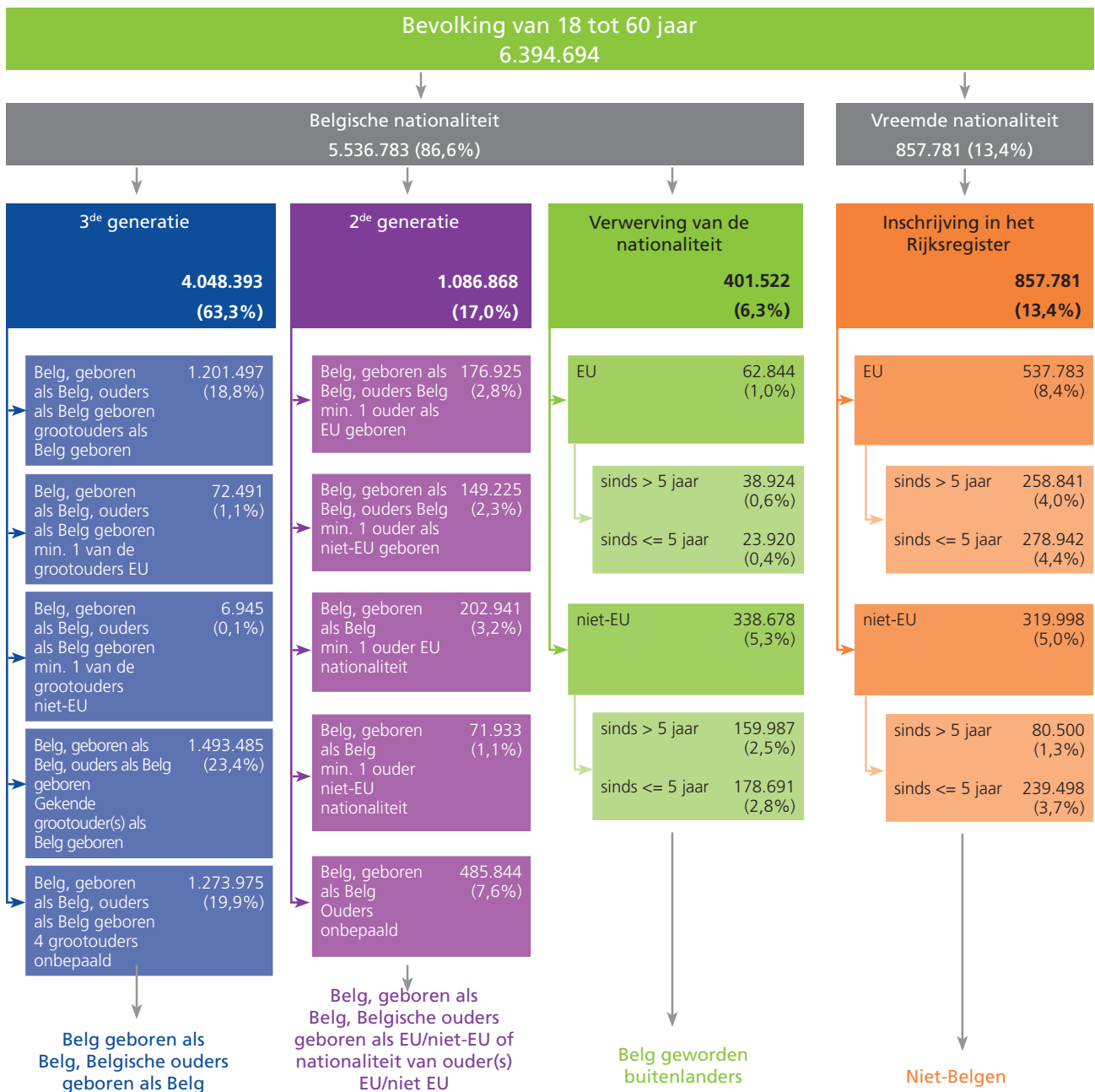

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO

C. Volgens de migratieachtergrond

1. Algemene verdeling

figuur 2: Verdeling van de bevolking van 18 tot 60 jaar in 2012 volgens migratieachtergrond

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO

De bovenstaande figuur geeft de verdeling weer van de bevolking van 18 tot 60 jaar volgens de variabele 'migratieachtergrond'. Op een bevolking van 6.394.694 individuen van 18 tot 60 jaar,

zijn er slechts 130 personen voor wie het niet mogelijk was om een migratieachtergrond te vinden. Dit is voornamelijk te wijten aan het gebrek aan informatie over de huidige nationaliteit

of die bij de geboorte van het individu. Het is belangrijk hier op te merken dat de verschillende categorieën gebaseerd zijn op situaties die kunnen veranderen (nationaliteit, verblijfsduur in België,...) en dat de analyse betrekking heeft op verschillende tijdstippen die 4 jaar uiteen liggen. Zo kunnen de personen van categorie veranderen tussen 2008 en 2012: bijvoorbeeld, personen die zich bevinden in de categorie 'buitenlander in het Rijksregister ingeschreven sinds 5 jaar of minder' kunnen zich 4 jaar later bevinden in de

categorie 'buitenlander in het Rijksregister ingeschreven sinds meer dan 5 jaar' of ook personen die zich bevinden in de categorie 'buitenlander in het Rijksregister ingeschreven sinds meer dan 5 jaar' kunnen zich 4 jaar later bevinden in de categorie 'verkrijgen van de Belgische nationaliteit sinds 5 jaar of minder'. Aangezien de geanalyseerde gegevens geen betrekking hebben op cohorten maar het 'momentopnamen' zijn die worden vergeleken, kunnen deze verschuivingen tussen de categorieën niet worden achterhaald.

tabel 2: Bevolking van 18 tot 60 jaar volgens migratieachtergrond (2008-2012)

		2008	2012
Belgische nationaliteit		88,1%	86,6%
3 ^{de} generatie	<i>Totaal</i>	63,5%	63,3%
	4 grootouders als Belg geboren	15,1%	18,8%
	Min.1 grootouder als EU geboren	1,0%	1,1%
	Min.1 grootouder als niet-EU geboren	0,1%	0,1%
	Gekende grootouder(s) als Belg geboren	23,9%	23,4%
	4 grootouders onbepaald	23,5%	19,9%
2 ^{de} generatie	<i>Totaal</i>	19,2%	17,0%
	Ouders Belg, min.1 ouder als EU geboren	2,4%	2,8%
	Ouders Belg, min.1 ouder als niet-EU geboren	1,7%	2,3%
	Min.1 ouder EU nationaliteit	2,9%	3,2%
	Min.1 ouder niet-EU nationaliteit	1,0%	1,1%
	Ouders onbepaald	11,2%	7,6%
1 ^{ste} generatie - Verwerving Belgische nationaliteit	<i>Totaal</i>	5,4%	6,3%
	EU sinds >5 jaar	0,7%	0,6%
	EU sinds <= 5 jaar	0,2%	0,4%
	Niet-EU sinds > 5 jaar	2,7%	2,5%
	Niet-EU sinds <= 5 jaar	1,7%	2,8%
Vreemde nationaliteit		11,9%	13,4%
1 ^{ste} generatie - Niet-Belgen	EU inschrijving RR sinds > 5 jaar	4,9%	4,0%
	EU inschrijving RR sinds <=5jaar	2,7%	4,4%
	Niet-EU inschrijving RR sinds > 5 jaar	1,9%	1,3%
	Niet-EU inschrijving RR sinds <= 5 jaar	2,5%	3,7%
Totaal		100,0%	100,0%

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO

In 2012 is volgens de variabele migratieachtergrond 86,6% van de bevolking van 18 tot 60 jaar van Belgische nationaliteit en 13,4% van buitenlandse nationaliteit. Tussen 2008 en 2012

is het aandeel van personen van Belgische nationaliteit licht gedaald en tegelijkertijd is dat van de personen van buitenlandse nationaliteit licht gestegen (1,5 procentpunt). Onder de personen

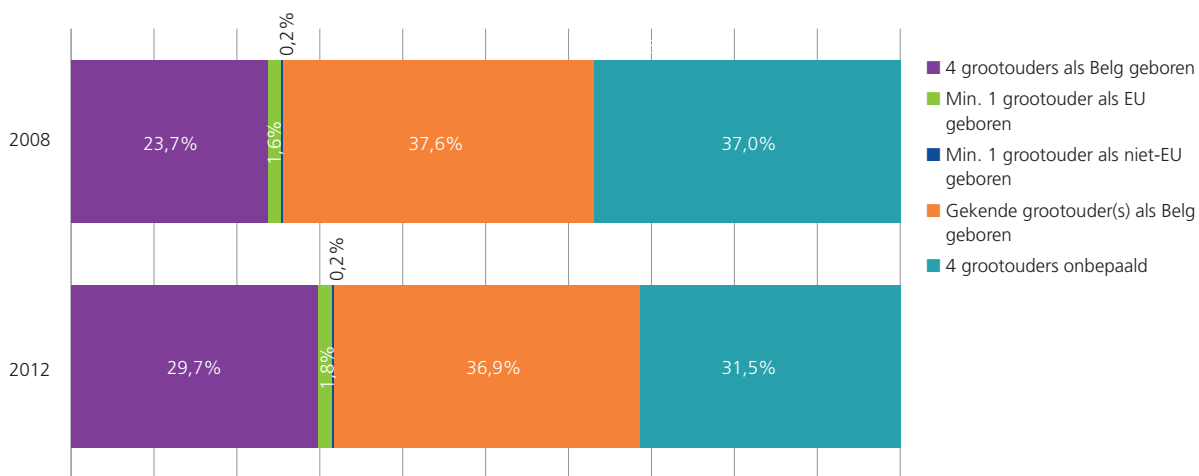
van Belgische nationaliteit zijn 73,1% Belgen van de derde generatie, 19,6% zijn Belgen van de tweede generatie en 7,3% zijn Belg door het verkrijgen van de nationaliteit. Tussen 2008 en 2012 is het aandeel van de tweede generatie onder de personen van Belgische nationaliteit gedaald (2,1 procentpunten). Tegelijkertijd zijn die van de derde generatie licht gestegen (1 procentpunt) – dankzij de betere bevatting van de jonge generaties en van de uitstroom van de oudere generaties – alsook die van de personen die de Belgische nationaliteit hebben verkregen (1,1 procentpunt).

Momenteel is het nog steeds niet mogelijk om de derde generatie optimaal in kaart te brengen. In 2012 was het voor 31,5% van de individuen van 18 tot 60 jaar Belg van de derde generatie¹⁶ (dit wil zeggen van Belgische nationaliteit, geboren als Belg, uit ouders geboren als Belg¹⁷), niet mogelijk om bruikbare informatie terug te vinden over de nationaliteit bij de geboorte voor de vier grootouders. Dit is grotendeels te wijten aan het feit dat de grootouders of ouders beoogd door de methodologie ofwel geboren zijn, ofwel overleden zijn of het land hebben verlaten vóór de invoering van het Rijksregister, wat het verzamelen van de nodige informatie moeilijk maakt. 68,8% van de personen voor wie het niet mogelijk was om de grootouders terug te vinden is tussen 45 en 60 jaar.

In 2012 had 29,7% van de personen van de derde generatie 4 grootouders geboren als Belg, 1,8% had ten minste één grootouder geboren in een land van de EU en 0,2% had ten minste één grootouder geboren in een land buiten de EU. En voor 36,9%, waren de gekende grootouders (dit wil zeggen één tot drie grootouders, terwijl de andere(n) ongekend waren) geboren als Belg. Tussen 2008 en 2012, is het aandeel van de derde generatie voor dewelke de vier grootouders als Belg zijn geboren sterk gestegen van 23,7% tot 29,7%. Dit is grotendeels te wijten aan de betere bevatting van de migratieachtergrond voor de jonge generaties en aan de uitstroom van de oudere generaties (ouder dan 60 jaar) voor dewelke de informatie over de grootouders niet beschikbaar was.

16 *Ter herinnering, wanneer we over de derde generatie spreken, gaat het in werkelijkheid over de derde generatie, de vierde generatie en de volgende. In de tekst zal de term derde generatie worden gebruikt om al deze generaties samen te benoemen.*

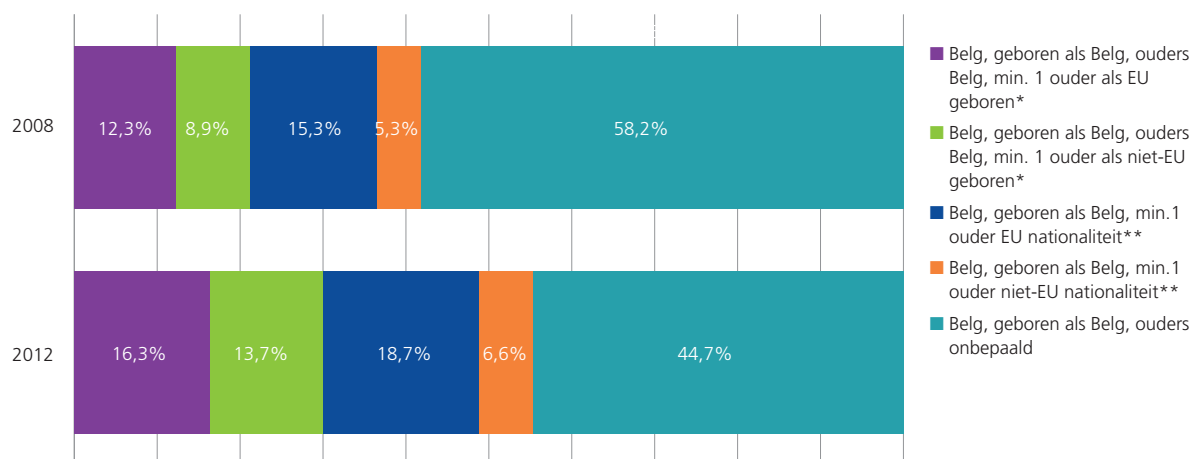
17 *Personen van Belgische origine.*

grafiek 6: De derde generatie van 18 tot 60 jaar (2008-2012)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO

Bij de tweede generatie vormen de Belgen geboren als Belg voor wie wij geen enkele informatie hebben over de ouders de grootste groep. Dit aandeel is sterk gedaald tussen 2008 en 2012, meer bepaald van 58,2% naar 44,7%. Dit is te wijten aan de sterke daling van het aantal personen voor wie geen enkele informatie beschikbaar is voor de ouders en voornamelijk in de hoogste leeftijdsklassen; en dit om dezelfde hierboven

aangehaalde redenen. Dit cohorteffect zal op termijn een betere bevatting van de tweede generatie mogelijk maken. Buiten deze categorie bestaat de tweede generatie voornamelijk uit personen van wie minstens één van de ouders de Belgische nationaliteit hebben verworven (30% in 2012) en uit personen die komen uit landen van de EU (35% in 2012).

grafiek 7: De tweede generatie van 18 tot 60 jaar (2008-2012)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO

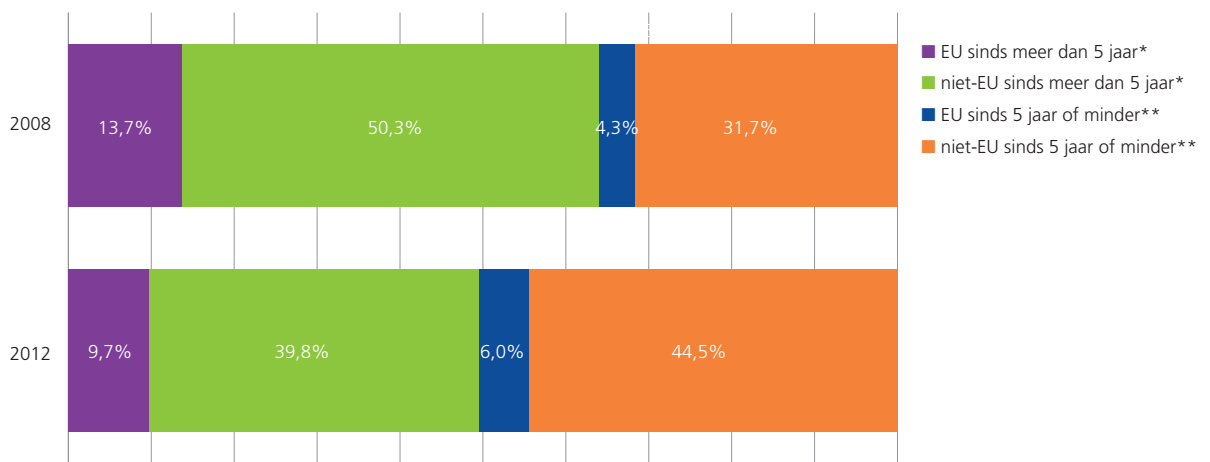
* Benoemd in de grafieken van volgende hoofdstukken als volgt: Ouders Belg min 1 geboren buitenland

** Benoemd in de grafieken van volgende hoofdstukken als volgt: Ouder(s) buitenlandse nationaliteit

De Belgen van de eerste generatie, dit wil zeggen de individuen van 18 tot 60 jaar geboren met een buitenlandse nationaliteit die de Belgische nationaliteit hebben verworven, zijn voornamelijk personen geboren met een niet-EU-nationaliteit (in 2012, 84,3% tegenover 15,7% geboren met een nationaliteit van de EU). In 2012 is het aandeel van de Belgen van de eerste generatie die de nationaliteit meer dan 5 jaar geleden hebben verkregen en dat van diegenen die de nationaliteit 5 jaar geleden of minder hebben verkregen vrijwel gelijk. Dit vormt een belangrijke evolutie

ten opzichte van 2008, toen het aandeel van de personen die de nationaliteit meer dan 5 jaar geleden hebben verkregen 64% bedroeg (tegenover 49,5% in 2012) en dat van diegenen die de nationaliteit 5 jaar of minder hebben verkregen 36% bedroeg (tegenover 50,5% in 2012). Deze stijging betreft voornamelijk de 40- tot 60-jarigen voor de personen geboren met de nationaliteit van een land van de EU en de 35- tot 49-jarigen voor diegenen die geboren zijn met de nationaliteit van een niet-EU land.

grafiek 8: Verdeling van Belgen van 18 tot 60 jaar die de nationaliteit hebben verworven (Belgen van eerste generatie) (2008-2012)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO

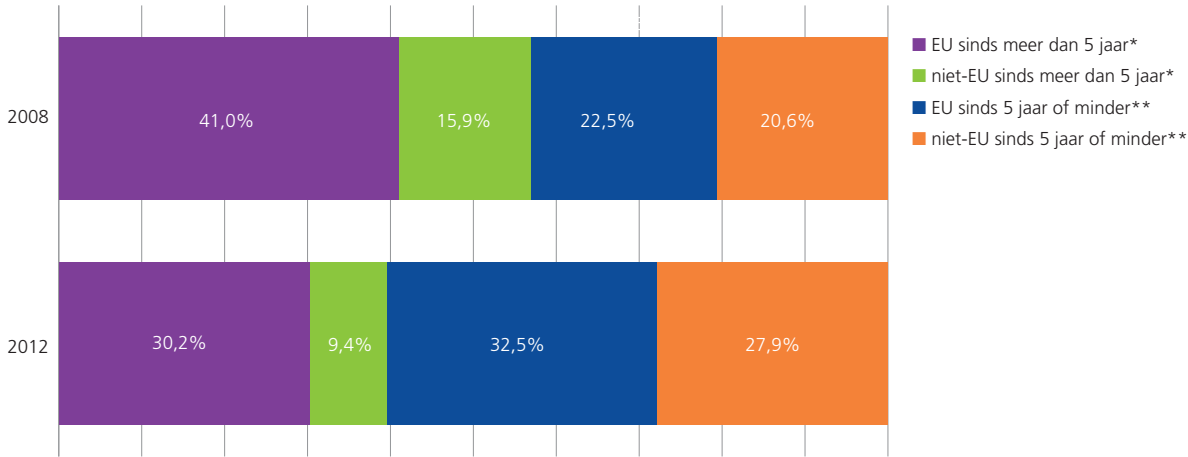
* Benoemd in de grafieken van volgende hoofdstukken als volgt: Verwerving nationaliteit >5jaar

** Benoemd in de grafieken van volgende hoofdstukken als volgt: Verwerving nationaliteit <=5jaar

De personen van buitenlandse nationaliteit zijn voornamelijk personen die een nationaliteit hebben van een land van de EU (62,7% in 2012 tegenover 37,3% die een nationaliteit hebben van een niet-EU-land) en die 5 jaar geleden of minder ingeschreven zijn in het Rijksregister (60,4% in 2012 tegenover 39,6% voor diegenen die meer dan 5 jaar geleden ingeschreven zijn in het Rijksregister). Hoewel er tussen 2008 en 2012 niet echt een evolutie is van het aandeel van de personen die een nationaliteit hebben van een land van de EU en van diegenen

die een nationaliteit hebben van een niet-EU land, is daarentegen het aandeel van de personen die minder dan 5 vijf jaar geleden werden ingeschreven in het Rijksregister sterk gestegen van 43,1% in 2008 naar 60,4% in 2012 (met als logisch gevolg een daling van het aandeel van de personen die meer dan 5 jaar geleden werden ingeschreven in het Rijksregister van 56,9% naar 39,6%). Deze stijging betreft voornamelijk de 35- tot 49-jarigen en is het gevolg van de stijging van de immigratie die België heeft gekend over deze geanalyseerde periode.

grafiek 9: Verdeling van personen met een vreemde nationaliteit van 18 tot 60 jaar (Eerste generatie - inschrijving in het Rijksregister sinds meer of minder dan 5 jaar) (2008-2012)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO

* Benoemd in de grafieken van volgende hoofdstukken als volgt: Inschrijving RR > 5 jaar

** Benoemd in de grafieken van volgende hoofdstukken als volgt: Inschrijving RR <= 5 jaar

2. Demografie per gewest

De verdeling van de bevolking (zie tabel 3) per gewest volgens migratieachtergrond toont aan dat Brussel zich, zoals voor origine, onderscheidt van de twee andere gewesten. In Vlaanderen en in Wallonië is de bevolking van 18 tot 60 jaar grotendeels van Belgische nationaliteit (90,9% van de bevolking in Vlaanderen en 88,3% in Wallonië in 2012) terwijl dit aandeel in Brussel veel lager ligt (59,6%). Tussen 2008 en 2012 is het aandeel van de personen van Belgische nationaliteit gedaald in de drie gewesten en dat van de personen van buitenlandse nationaliteit is gestegen,

en dit sterker in Brussel dan in de twee andere gewesten (4,1 procentpunten tegenover 1,3 punt in Vlaanderen en 0,4 punten in Wallonië). Van de personen van Belgische nationaliteit zijn de meerderheid Belgen van de derde generatie, maar in Brussel bedroeg hun aandeel slechts 40,2% tegenover 68,5% in Wallonië en 79,8% in Vlaanderen. De aandelen van de tweede generatie en van de personen die de nationaliteit hebben verworven zijn veel groter in Brussel dan in de twee andere gewesten. Het aandeel van de personen die de nationaliteit hebben verworven is gestegen, tussen 2008 en 2012, in de drie gewesten en opnieuw sterker in Brussel.

tabel 3: Bevolking van 18 tot 60 jaar volgens migratieachtergrond per gewest (2008-2012)

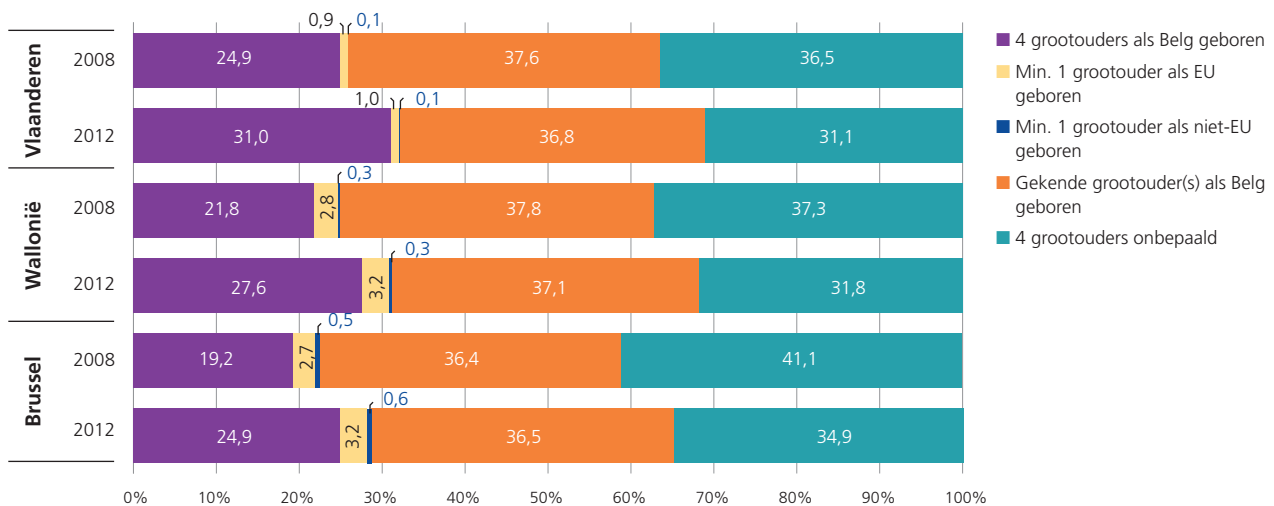
		Brussel		Wallonië		Vlaanderen	
		2008	2012	2008	2012	2008	2012
Belgische nationaliteit		416.911	422.013	1.784.859	1.800.438	3.321.119	3.314.332
		(63,7%)	(59,6%)	(88,7%)	(88,3%)	(92,2%)	(90,9%)
3de generatie	Totaal	180.341	169.818	1.208.604	1.233.272	2.594.474	2.645.303
		(27,5%)	(24,0%)	(60,0%)	(60,5%)	(72,0%)	(72,5%)
	4 grootouders als Belg geboren	5,3%	6,0%	13,1%	16,7%	17,9%	22,5%
	Min. 1 grootouder als EU geboren	0,8%	0,8%	1,7%	2,0%	0,7%	0,7%
	Min. 1 grootouder als niet-EU geboren	0,1%	0,1%	0,2%	0,2%	0,1%	0,1%
	Gekende grootouder(s) als Belg geboren	10,0%	8,7%	22,7%	22,4%	27,1%	26,7%
	4 grootouders onbepaald	11,3%	8,4%	22,4%	19,2%	26,3%	22,6%
2de generatie	Totaal	130.154	133.938	479.166	453.624	592.406	499.306
		(19,9%)	(18,9%)	(23,8%)	(22,2%)	(16,5%)	(13,7%)
	Ouders Belg, min. 1 ouder als EU geboren	1,8%	1,8%	4,3%	5,3%	1,4%	1,6%
	Ouders Belg, min. 1 ouder als niet-EU geboren	5,6%	6,8%	1,5%	2,0%	1,2%	1,7%
	Min. 1 ouder EU nationaliteit	2,5%	2,6%	5,9%	6,3%	1,4%	1,5%
	Min. 1 ouder niet-EU nationaliteit	3,6%	3,6%	0,8%	0,9%	0,6%	0,7%
	Ouders onbepaald	6,4%	4,1%	11,3%	7,8%	11,9%	8,2%
1ste generatie - Verwerving Belgische nationaliteit	Totaal	106.416	118.257	97.089	113.542	134.239	169.723
		(16,2%)	(16,7%)	(4,8%)	(5,6%)	(3,7%)	(4,7%)
	EU sinds >5 jaar	0,9%	0,6%	1,2%	1,0%	0,4%	0,4%
	EU sinds <= 5 jaar	0,4%	0,6%	0,3%	0,5%	0,2%	0,3%
	Niet-EU sinds > 5 jaar	9,0%	7,3%	2,1%	2,0%	1,9%	1,8%
	Niet-EU sinds <= 5 jaar	6,0%	8,1%	1,1%	2,0%	1,2%	2,2%
Vreemde nationaliteit		237.915	286.419	227.964	238.455	279.588	332.907
		(36,3%)	(40,4%)	(11,3%)	(11,7%)	(7,8%)	(9,1%)
1ste generatie - Niet-Belgen	EU inschrijving RR sinds > 5 jaar	11,4%	8,8%	6,7%	5,6%	2,7%	2,3%
	EU inschrijving RR sinds <= 5 jaar	10,4%	16,0%	1,6%	2,6%	1,9%	3,1%
	Niet-EU inschrijving RR sinds > 5 jaar	6,5%	4,1%	1,2%	0,8%	1,4%	1,0%
	Niet-EU inschrijving RR sinds <= 5 jaar	8,0%	11,6%	1,8%	2,7%	1,8%	2,8%

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO

In 2012 is de verdeling van de personen van de derde generatie in de categorieën die er deel van uitmaken niet zeer verschillend in de drie gewesten. Er kan echter op twee verschillen worden gewezen. Het eerste is dat het aandeel van diegenen die vier Belgische grootouders hebben hoger is in Vlaanderen: 31% tegenover 27,6% in Wallonië en 24,9% in Brussel. In de drie gewesten is dit aandeel gestegen tussen 2008 en 2012 in dezelfde verhoudingen. Dit vloeit opnieuw

voort uit de betere bevatting van de migratieachtergrond voor de jonge generaties en van de uitstroom van de oudere generaties voor dewelke de informatie over de grootouders niet beschikbaar was. Het tweede verschil is dat het aandeel van diegenen van wie een grootouder geboren is met de nationaliteit van een land van de EU lager is in Vlaanderen: 3,2% in Brussel en in Wallonië tegenover 1% in Vlaanderen.

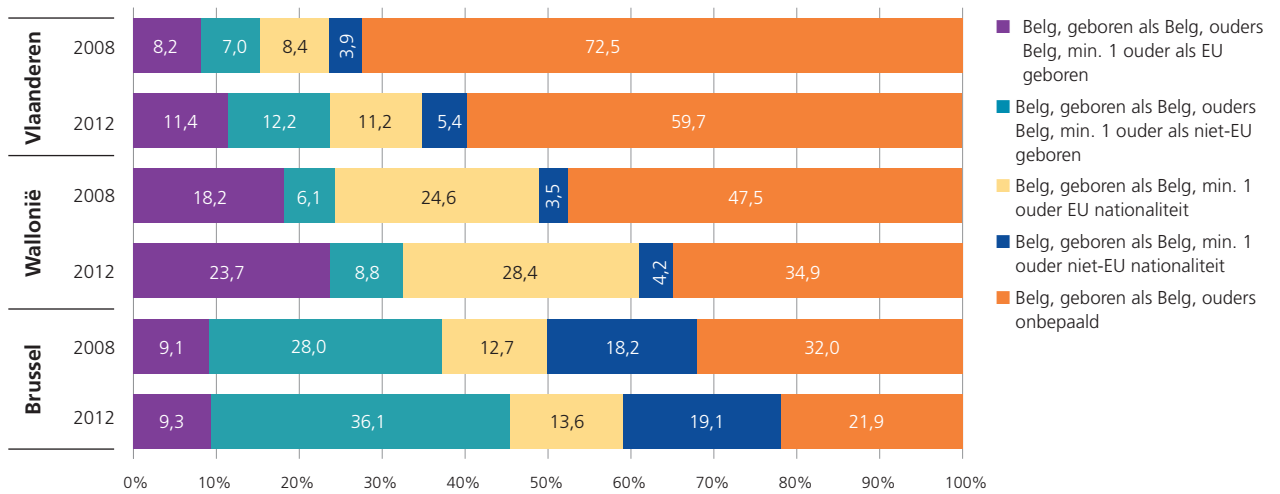
grafiek 10: De derde generatie van 18 tot 60 jaar per gewest (2008-2012)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO

Het grootste aandeel van de tweede generatie, in Vlaanderen en in Wallonië, is dat van de Belgen geboren als Belg voor wie wij geen enkele informatie over de ouders hebben. Dit aandeel is sterk gedaald tussen 2008 en 2012. Om dezelfde redenen als die welke hierboven werden aangehaald, vloeit dit voort uit de vermindering van het aantal personen voor wie geen informatie beschikbaar is voor de ouders. Buiten deze categorie bestaat de tweede generatie in 2012, in Brussel en in Vlaanderen, voornamelijk uit personen van wie de ouders de Belgische nationaliteit hebben verworven (in Wallonië is er een gelijk aandeel tussen diegenen van wie de ouders de nationaliteit hebben verworven en diegenen van wie de ouders hun buitenlandse nationaliteit hebben

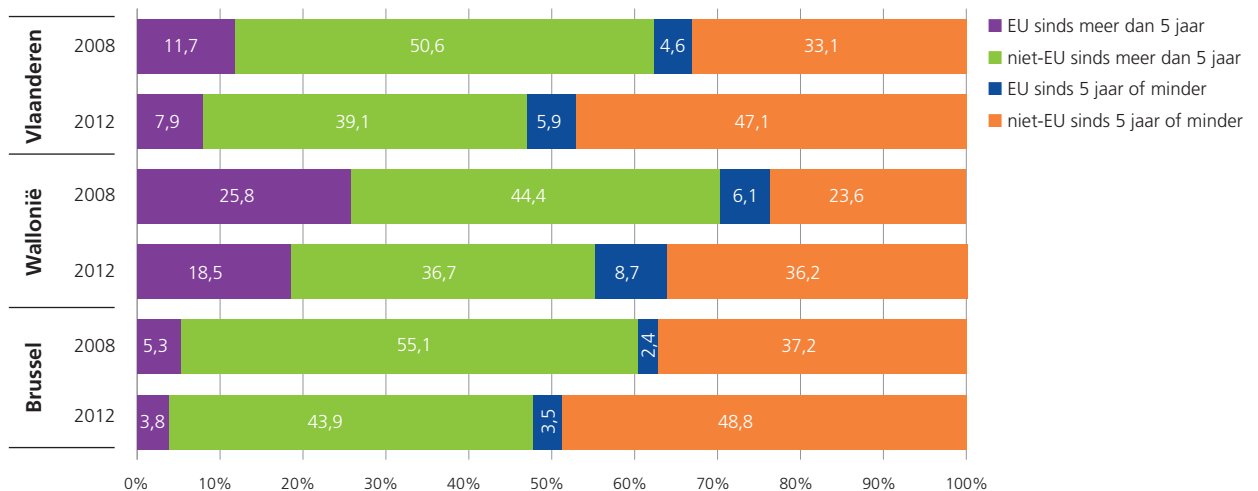
behouden) en die voornamelijk komen uit landen van de EU voor Wallonië en Vlaanderen en uit niet-EU-landen voor Brussel. De grootste stijging die werd waargenomen tussen 2008 en 2012, in Vlaanderen en in Brussel, is die van het aandeel van de personen van wie de ouders geboren zijn met de nationaliteit van een niet-EU-land en die de Belgische nationaliteit hebben verworven. In Brussel vormt deze categorie het grootste deel van de tweede generatie met 36,1% in 2012. In Wallonië heeft het aandeel van de personen van wie de ouders geboren zijn met de nationaliteit van een land van de EU en die de Belgische nationaliteit hebben verworven de grootste stijging gekend tussen 2008 en 2012.

grafiek 11: De tweede generatie van 18 tot 60 jaar per gewest (2008-2012)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO

De Belgen van de eerste generatie zijn in de drie gewesten voornamelijk personen geboren met een niet-EU-nationaliteit. Dit aandeel is bijzonder groot in Brussel en in Vlaanderen met respectievelijk 92,7% en 86,2% in 2012 tegenover 72,9% in Brussel en 62,4% in Vlaanderen. In Wallonië. Dit aandeel is licht gestegen in de drie gewesten tussen 2008 en 2012. In 2012 zijn de Belgen van de eerste generatie die de Belgische nationaliteit minder dan vijf jaar geleden hebben verworven proportioneel meer aanwezig dan diegenen die de nationaliteit meer dan vijf jaar geleden hebben verkregen in Brussel (52,3% tegenover 47,7%) en in Vlaanderen (53,0%

tegenover 47,0%). Ten opzichte van 2008 vormt dit een belangrijke daling voor de personen die de nationaliteit meer dan vijf jaar geleden hebben verworven: hun aandeel bedroeg 60,4% in Brussel en 62,4% in Vlaanderen. In Wallonië wordt het omgekeerde vastgesteld (44,8% voor diegenen die de Belgische nationaliteit 5 jaar geleden of minder hebben verworven en 55,2% voor diegenen die deze langer dan 5 jaar geleden hebben verworven). Maar sinds 2008 is het aandeel van deze laatsten echter sterk gedaald zoals in de twee andere gewesten, aangezien het 70,3% bedroeg.

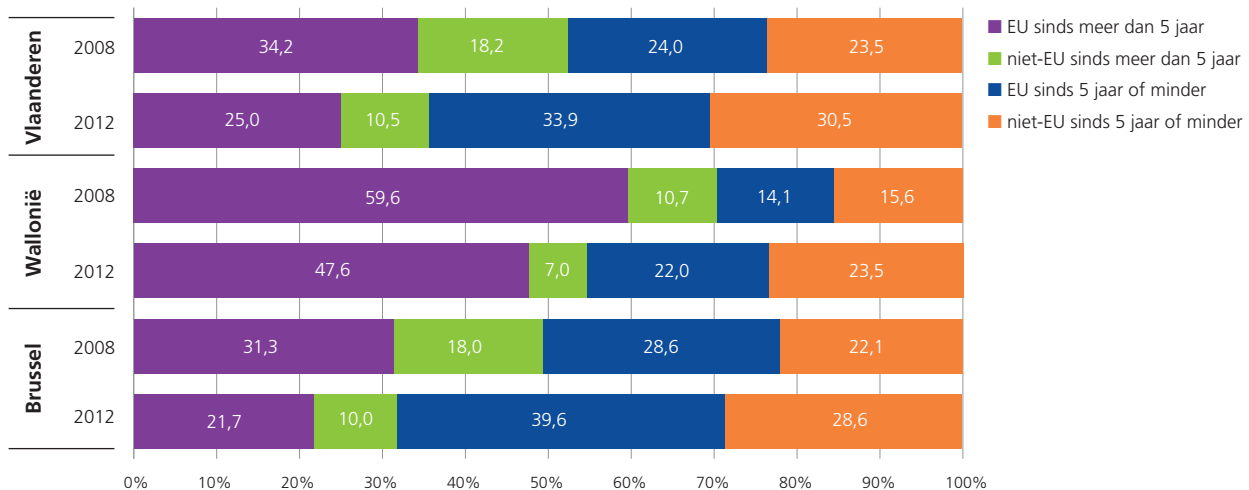
grafiek 12: Verdeling van Belgen van 18 tot 60 jaar die de nationaliteit hebben verworven per gewest (Belgen van eerste generatie) (2008-2012)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO

In 2012 zijn in de drie gewesten de personen van buitenlandse nationaliteit voornamelijk personen die een nationaliteit hebben van een land van de EU: 61,3% tegenover 38,7% van niet-EU-nationaliteit in Brussel, 69,5% tegenover 30,5% van niet-EU-nationaliteit in Wallonië en 59% tegenover 41% van niet-EU-nationaliteit in Vlaanderen, en die 5 jaar geleden of minder ingeschreven zijn in het Rijksregister in Brussel (68,3%) en in Vlaanderen (64,5%). Tussen 2008 en 2012 is er niet echt een evolutie waar te

nemen bij de personen die een nationaliteit hebben van een niet-EU-land noch bij diegenen die een nationaliteit hebben van een land van de EU, met uitzondering van Wallonië waar dit aandeel licht gedaald is voor deze laatste. Het aandeel van de personen die 5 jaar geleden of minder zijn ingeschreven in het Rijksregister is sterk gestegen in de drie gewesten van 50,8% naar 68,3% in Brussel, van 29,7% naar 45,4% in Wallonië en van 47,5% naar 64,5% in Vlaanderen.

grafiek 13: Verdeling van personen met een vreemde nationaliteit van 18 tot 60 jaar per gewest (Eerste generatie - inschrijving in het Rijksregister sinds meer of minder dan 5 jaar) (2008-2012)

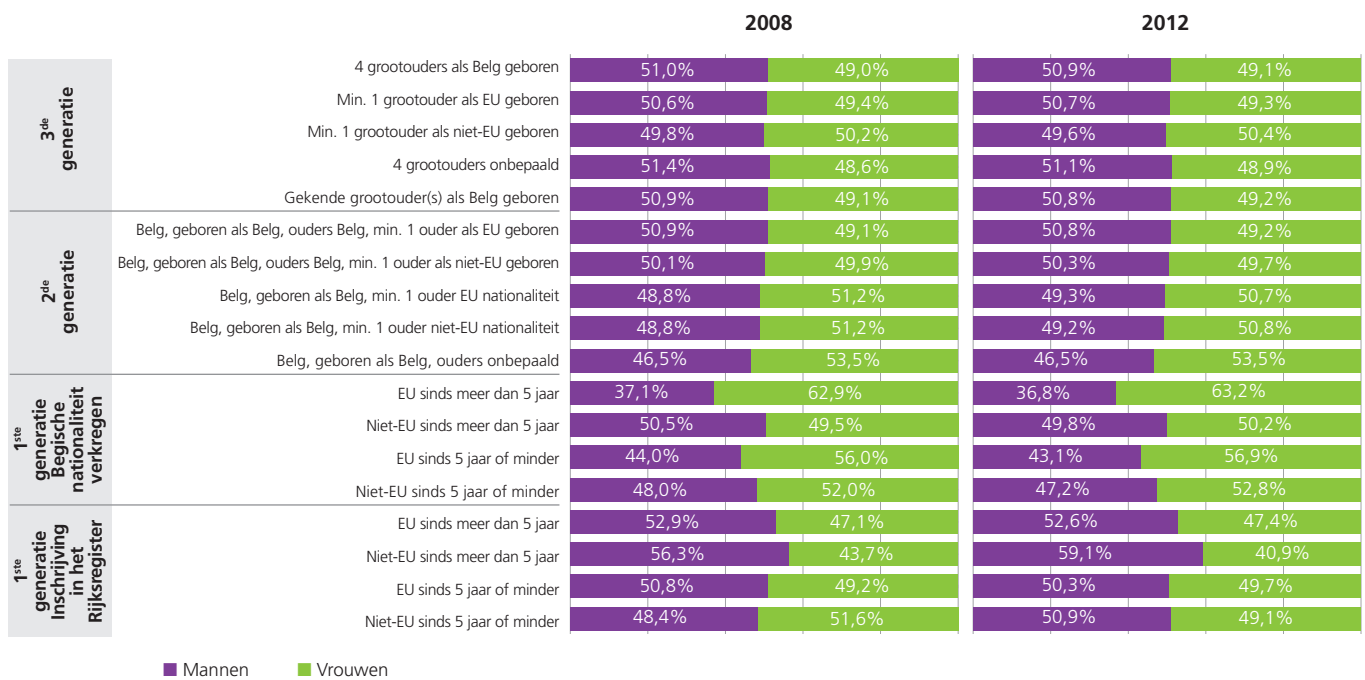
Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO

3. Demografie volgens geslacht

Over het algemeen hebben de meeste groepen die werden gedefinieerd door de variabele migratieachtergrond in 2012 een verdeling tussen mannen en vrouwen die relatief dicht ligt bij deze die werd waargenomen voor heel België (50,9% mannen en 49,1% vrouwen). We stellen echter vast dat enkele groepen zich onderscheiden door een groter aandeel van vrouwen: de Belgische personen geboren met de nationaliteit van een land van de EU die meer dan 5 jaar geleden de nationaliteit hebben verkregen (63,2% vrouwen) en diegenen die de nationaliteit 5 jaar of

minder geleden hebben verkregen (56,9% vrouwen). Tevens onderscheiden enkele groepen zich door een grotere aanwezigheid van mannen: de niet-EU- en EU-buitenlanders die langer dan 5 jaar geleden zijn ingeschreven in het Rijksregister (respectievelijk 59,1% en 52,6% mannen). Net als voor origine is er geen opmerkelijke evolutie in de verdeling tussen de geslachten tussen 2008 en 2012.

grafiek 14: Verdeling van de bevolking van 18 tot 60 jaar volgens migratieachtergrond en geslacht (2008 2012)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO

D. Kruising van origine en migratieachtergrond

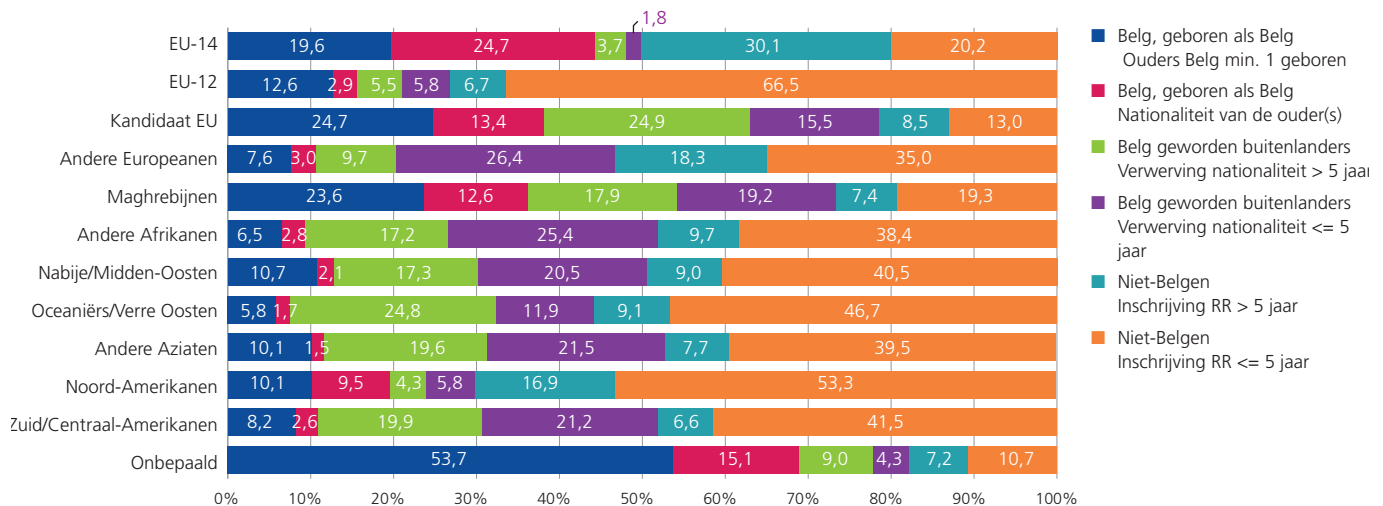
De kruising van de variabele origine met die van de migratieachtergrond maakt het mogelijk om binnen elke origine de verdeling te zien tussen de eerste en tweede generaties. Deze gegevens zijn onuitgegeven in België voor zover zij een nauwkeurig overzicht bieden van de verschillende generaties en van de migratieparcours van elk van de originegroepen aanwezig in België. De onderstaande grafiek moet op de volgende manier worden gelezen: van de personen afkomstig uit een land van de EU-14 zijn 19,6% Belgen geboren als Belg uit Belgische ouders geboren als buitenlanders, 24,7% zijn Belgen geboren als Belg van wie ten minste één van de ouders vreemdeling is – deze twee groepen vormen dus een tweede generatie afkomstig uit een land van de EU-14 van 44,3%; 3,7% zijn Belgen geboren als buitenlanders die de Belgische nationaliteit meer dan 5 jaar geleden hebben verkregen, 1,8% zijn Belgen geboren als buitenlanders die de Belgische nationaliteit 5 jaar of minder dan 5 jaar geleden hebben verkregen – waarbij deze twee groepen een eerste generatie vormen afkomstig

uit een land van de EU-14 die de Belgische nationaliteit hebben verkregen van 5,5%; 30,1% zijn buitenlanders die meer dan 5 jaar geleden zijn ingeschreven in het Rijksregister, 20,2% zijn buitenlanders die 5 jaar of minder dan 5 jaar geleden zijn ingeschreven in het Rijksregister – waarbij deze twee groepen een eerste generatie vormen afkomstig uit een land van de EU-14 van buitenlandse nationaliteit van 50,2%.

Deze grafiek toont aldus aan dat ongeacht de buitenlandse origine, het aandeel van de eerste generatie in zijn geheel hoger is dan dat van de tweede generatie in zijn geheel (zie onderstaande grafiek). Het bedraagt 55,8% voor de personen afkomstig uit een land van de EU-14 tot meer dan 90% voor de personen afkomstig uit een ander Afrikaans land en uit een land van Oceanië/Verre-Oosten. Terwijl het aandeel van de personen van de eerste generatie afkomstig uit een land dat kandidaat is voor de EU en van de Maghreb iets meer dan 60% bedraagt (respectievelijk 61,9% en 63,8%), hebben alle andere

groepen van buitenlandse origine aandelen hoger dan 80%. Wat sterk varieert tussen de origines is de verdeling binnen de verschillende categorieën van de eerste en tweede generatie.

grafiek 15: Verdeling in 2012 van de bevolking van 18 tot 60 jaar volgens origine en migratieachtergrond

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO

De personen afkomstig uit een land van de EU-14, uit een land dat kandidaat is voor de EU en uit de Maghreb hebben, wegens hun oudere immigraties, veel hogere aandelen van personen van de tweede generatie dan de andere origines (respectievelijk 44,2%, 38,1% en 36,2%). Wat de tweede generatie betreft, behalve voor de personen afkomstig uit een land van de EU-14, zijn de individuen die twee Belgische ouders hebben, geboren met een buitenlandse nationaliteit, proportioneel talrijker dan diegenen die minimaal één buitenlandse ouder hebben. Over het algemeen is tussen 2008 en 2012 het aandeel van de tweede generatie gestegen voor alle origines buiten voor de personen afkomstig uit een land van de EU-12 en uit een ander Europees land. Dit is opnieuw het resultaat van de 'vervanging' in de bestudeerde bevolking van de oudere personen voor wie het niet altijd mogelijk was om de origine of de migratieachtergrond te identificeren door jongeren voor wie alle noodzakelijke informatie voor het bepalen van de origine beschikbaar is. En waarschijnlijk behoort de meerderheid van deze jonge bevolking tot de tweede generatie. Zo zijn het aandeel van de personen van de tweede generatie afkomstig uit een land van de EU-14, uit een land dat kandidaat is voor de EU

en uit de Maghreb gestegen met respectievelijk 3,2, 5,1 en 2,5 procentpunten.

De eerste generatie bestaat wat haar betreft, behalve voor de personen afkomstig uit een land dat kandidaat is voor de EU en uit de Maghreb, voornamelijk uit personen die de buitenlandse nationaliteit hebben en, met uitzondering van de personen afkomstig uit een land van de EU-14, 5 jaar geleden of minder zijn ingeschreven in het Rijksregister. Tussen 2008 en 2012 is het aandeel van de personen van de eerste generatie in zijn geheel gedaald voor alle origines behalve voor de personen afkomstig uit een land van de EU-12 (+7,7 procentpunten) en uit een ander Europees land (+1,1%). Dit is het resultaat van het feit dat de immigratie voor deze twee groepen recenter is. Voor de personen afkomstig uit een land van de EU-12, is er een sterke stijging van de personen met een buitenlandse nationaliteit die 5 jaar of minder dan 5 jaar geleden ingeschreven werden in het Rijksregister (+4,4 procentpunten).

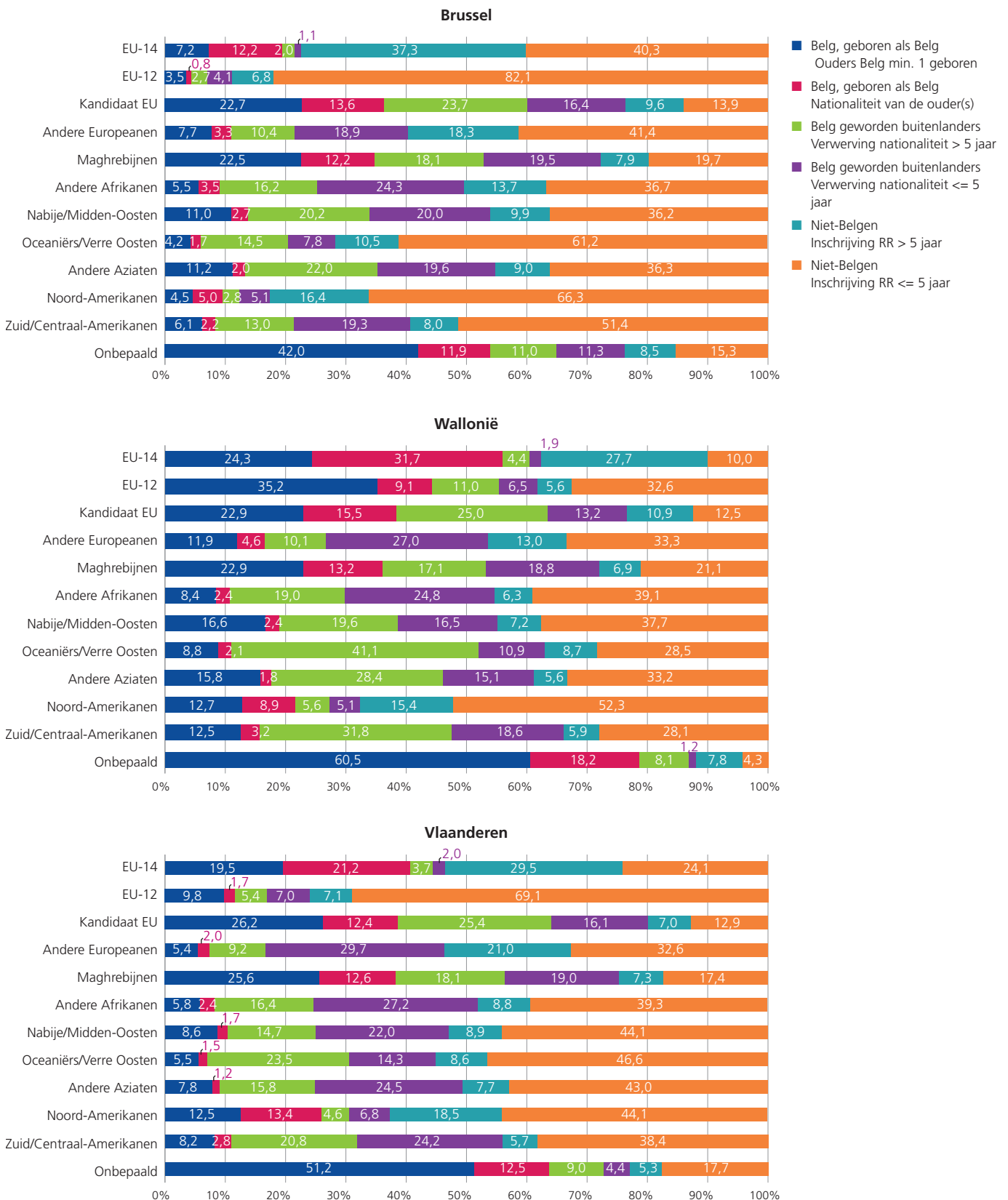
De analyse van de grafiek per gewest (zie grafiek 16) leidt tot dezelfde belangrijkste vaststellingen. Er komen echter enkele bijzonderheden naar voren. Zo is in Brussel het aandeel van personen

van de tweede generatie afkomstig uit een land van de EU-14 duidelijk minder groot dan datgene wat werd waargenomen voor Wallonië en in Vlaanderen. In Wallonië is het aandeel personen van de tweede generatie afkomstig uit een land van de EU-12 duidelijk groter dan datgene wat werd waargenomen in Brussel en in Vlaanderen. En nog steeds bestaat in Wallonië de groep personen van de eerste generatie afkomstig uit Zuid- en Centraal-Amerika, uit Oceanië/Verre Oosten en uit andere Aziatische landen voornamelijk uit personen die de Belgische nationaliteit hebben verworven, in tegenstelling tot datgene wat wordt waargenomen in Brussel en in Vlaanderen.

De evolutie tussen 2008 en 2012 die werd waargenomen in de gewesten is dezelfde als die welke beschreven wordt voor geheel België.

Er dient echter te worden opgemerkt dat, voor de personen afkomstig uit een land van de EU-12, de stijging van het aandeel van de personen met een buitenlandse nationaliteit die 5 jaar of minder dan 5 jaar geleden werden ingeschreven in het Rijksregister duidelijk groter is in Vlaanderen en in Brussel (respectievelijk +6,8 et +3,2 procentpunten) dan in Wallonië (+1,9 procentpunten). Tevens wordt in Vlaanderen en in Wallonië, voor de personen afkomstig uit een ander Aziatisch land, een lichte stijging van het aandeel van de personen met een buitenlandse nationaliteit die 5 jaar of minder zijn ingeschreven in het Rijksregister waargenomen (respectievelijk +1,3 en +1,2 procentpunten) en deze is een beetje hoger dan die welke waargenomen werd in Brussel (+0,5 procentpunten).

grafiek 16: Verdeling in 2012 van de bevolking van 18 tot 60 jaar volgens origine en migratieachtergrond per gewest

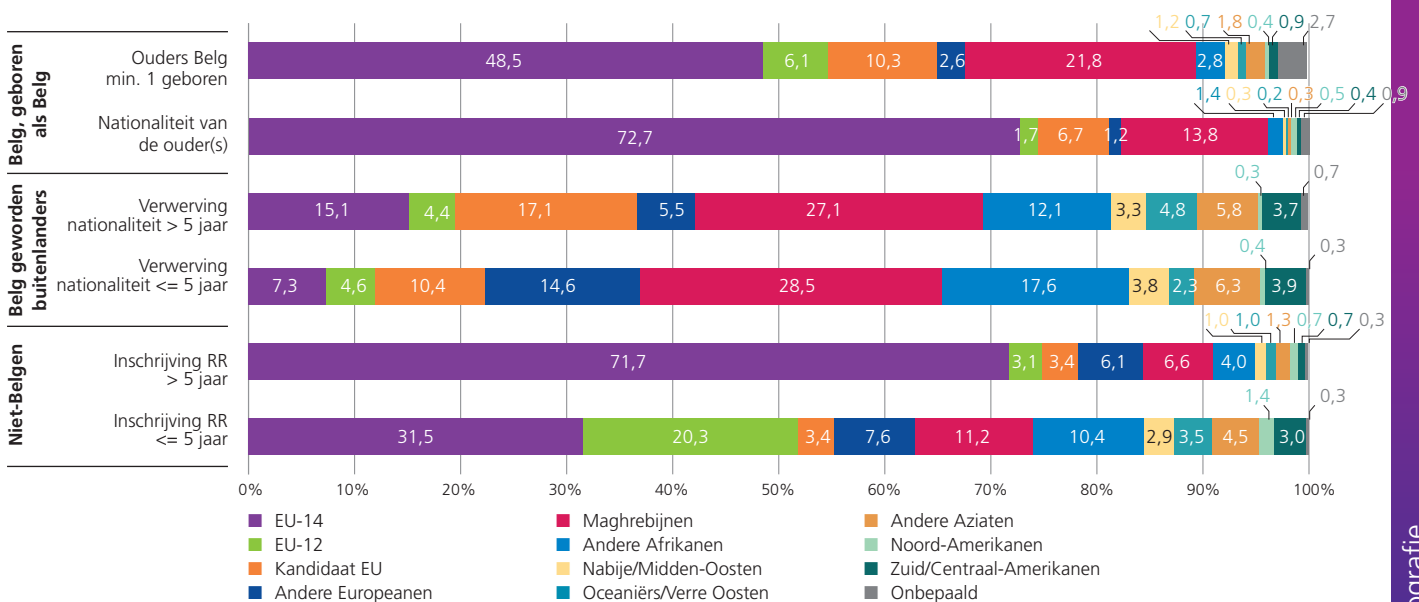

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO

De kruising van de variabele origine met die van de migratieachtergrond kan eveneens in de andere zin gebeuren en maakt het mogelijk om binnen elke migratieachtergrond te zien welke origine in de meerderheid is. Deze verdeling wordt uiteraard sterk beïnvloed door het aandeel van elke origine in de bevolking. De onderstaande grafiek moet op de volgende manier worden gelezen: van de Belgen geboren als Belg uit Belgische ouders geboren als buitenlanders zijn 48,5% van

EU-14-origine, 6,1% van EU-12-origine, 10,3% afkomstig uit een land dat kandidaat is voor de EU, 2,6% afkomstig uit een ander Europees land, 21,8% van Maghrebijnse origine, 2,8% afkomstig uit een ander Afrikaans land, 1,2% afkomstig uit het Nabije/Midden-Oosten, 0,4% afkomstig uit Noord-Amerika, 0,9% afkomstig uit Zuid- en Centraal-Amerika, 0,7% afkomstig uit Oceanië/Verre-Oosten, 1,8% afkomstig uit een ander Aziatisch land.

grafiek 17: Verdeling in 2012 van de bevolking van 18 tot 60 jaar volgens migratieachtergrond en origine

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO

De grafiek toont aldus aan dat de personen afkomstig uit de EU-14 de grootste groep vormen voor de volgende migratieachtergronden: de Belgen geboren als Belg uit Belgische ouders geboren als vreemdelingen (48,5%), de Belgen geboren als Belg van wie ten minste één ouder buitenlander is (72,7%), de buitenlanders die al meer dan 5 jaar zijn ingeschreven in het Rijksregister (71,7%) en de buitenlanders die sinds 5 jaar of minder zijn ingeschreven in het Rijksregister (31,5%). De personen van Maghrebijnse origine vormen de grootste groep voor de Belgen geboren als buitenlanders die de nationaliteit meer dan 5 jaar geleden (27,1%) en 5 jaar of minder dan 5 jaar geleden (28,5%) hebben verkregen. Tussen 2008 en 2012 is deze samenstelling niet veranderd. Nochtans is het aandeel van sommige

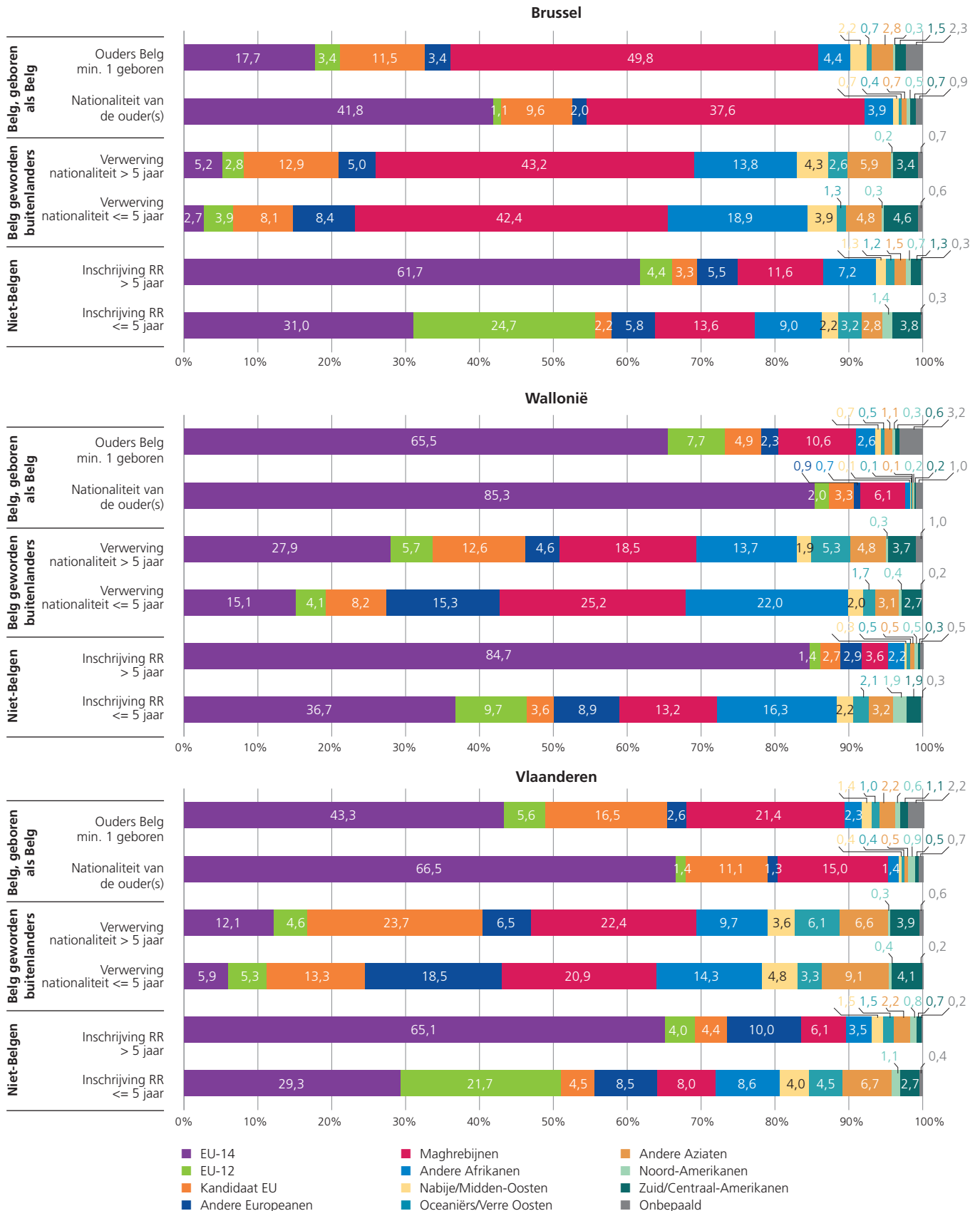
groepen meer dan andere geëvolueerd. Zo is het aandeel van de personen afkomstig uit de EU-14 in de migratieachtergrond van Belgen geboren als Belg uit Belgische ouders geboren als buitenlanders gedaald (-2,5 procentpunten) terwijl dat van de personen van Maghrebijnse origine gestegen is (+1,9 procentpunten). Het aandeel van de personen afkomstig uit een land van de EU-14 is eveneens gedaald in de migratieachtergrond die bestaat uit de buitenlanders die meer dan 5 jaar ingeschreven zijn in het Rijksregister (-3,1 procentpunten) terwijl dat van de personen afkomstig uit een land van de EU-12 gestegen is (+4,4 procentpunten). Maar dit aandeel van personen afkomstig uit de EU-14 is gestegen met 3,6 procentpunten in de migratieachtergrond die

bestaat uit de buitenlanders die langer dan 5 jaar zijn ingeschreven in het Rijksregister.

De analyse van de grafiek per gewest (zie grafiek 18) leidt tot dezelfde grote vaststellingen. Toch vormen de personen afkomstig uit de EU-14 in Brussel niet de grootste groep voor de migratieachtergrond die bestaat uit de Belgen geboren als Belg uit Belgische ouders geboren als buitenlanders (17,7%). Het zijn de personen van Maghrebijnse origine die de grootste groep vormen voor deze migratieachtergrond (49,8%). In de groep die bestaat uit de Belgen geboren als Belg van wie ten minste één ouder buitenlander is, vormen de personen afkomstig uit de EU-14 nog altijd de grootste groep (41,8%), op korte afstand gevolgd door de personen van Maghrebijnse origine (37,6%). In Wallonië zijn voor de migratieachtergrond van de Belgen geboren als buitenlanders die de Belgische nationaliteit meer dan 5 jaar geleden hebben verkregen, niet de personen van Maghrebijnse origine

de grootste groep (18,5%) maar de personen afkomstig uit de EU-14 (27,9%). En, in de groep die bestaat uit de Belgen geboren als buitenlanders die de Belgische nationaliteit 5 jaar geleden of minder hebben verkregen, vormen de personen van Maghrebijnse origine de grootste groep (25,2%), en volgen de personen afkomstig uit een ander Afrikaans land op zeer korte afstand met 22,0%. En in Vlaanderen, zijn het voor de migratieachtergrond van de Belgen geboren als buitenlanders die de Belgische nationaliteit meer dan 5 jaar geleden hebben verkregen, de personen afkomstig uit een land dat kandidaat is voor de EU die de grootste groep vormen (23,7%) en die op zeer korte afstand worden gevolgd door de personen van Maghrebijnse origine (22,4%). Tussen 2008 en 2012 is deze regionale samenstelling niet veranderd en de evolutie van de groepen is relatief gelijkaardig met die welke werd waargenomen voor geheel België.

grafiek 18: Verdeling in 2012 van de bevolking van 18 tot 60 jaar volgens migratieachtergrond en origine per gewest

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO

Hoofdstuk 2

Socio-economische monitoring

> Werkgelegenheid

2.1 SOCIO-ECONOMISCHE POSITIE VAN DE BEVOLKING VAN BELGISCHE OF VREEMDE ORIGINE EN DE VREEMDELINGEN VAN 18 TOT 60 JAAR OP DE ARBEIDSMARKT – ACTIEVEN EN INACTIEVEN

A. Actieven (tewerkstelling en werkloosheid) versus inactieven: definities

Met het oog op het maken van internationale vergelijkingen, heeft het Internationaal Arbeidsbureau (IAB) in 1982 een resolutie aangenomen die de definities vastlegt die nodig zijn voor de analyse van de arbeidsmarkt. De nationale enquêtes bij de actieve bevolking zijn gebaseerd op deze definities¹. Zo bestaat de zogenoemde actieve bevolking “in de zin van het IAB” uit de werkende actieve bevolking (dat wil zeggen met een betrekking) en de werklozen:

- Personen met een betrekking zijn alle personen van 15 jaar en ouder die gedurende de referentieweek minstens één uur werk verrichtten voor loon of salaris of voor winst, of die een baan hadden maar tijdelijk afwezig waren. Daar horen ook de meewerkende familieleden bij.
- De werklozen zijn alle personen van 15 jaar en ouder die: (1) tijdens de referentieweek geen werk hadden (2) voor werk beschikbaar waren, d.w.z. voor werk in loondienst of als zelfstandige beschikbaar waren binnen de twee weken na de referentieweek (3) actief werk zochten, d.w.z. gedurende de laatste vier weken, met inbegrip van de referentieweek, gerichte stappen hadden ondernomen om werk in loondienst of als zelfstandige te zoeken, of die werk hadden gevonden en

binnen ten hoogste drie maanden zouden beginnen te werken.

De inactieve bevolking omvat alle personen die noch een betrekking hadden, noch werkloos waren tijdens de referentieweek. Huismannen en vrouwen, studenten, personen die vrijwilligerswerk doen, gepensioneerden, enz. zijn opgenomen in deze populatie voor zover zij niet de minste bezoldigde activiteit uitoefenen².

Ter herinnering, de gegevens van dit rapport zijn gebaseerd op het datawarehouse “arbeidsmarkt en sociale bescherming” van de KSZ en zijn dus zogenaamde “administratieve” gegevens. Dit wijzigt niets aan de meeste hierboven vermelde definities maar heeft daarentegen wel een belangrijke impact op de definitie van de werkloosheid. De zogenaamde administratieve werkloosheid wordt immers berekend op basis van de inschrijving als “niet-werkende werkzoekende” (NWWZ) bij een arbeidsbemiddelingsdienst: VDAB (in Vlaanderen), FOREM (in Wallonië), ACTIRIS (in Brussel) of ADG (in de Duitstalige Gemeenschap). De administratieve werkloosheidsgraad zal dus in principe steeds hoger liggen dan de werkloosheidsgraad zoals berekend door het IAB op basis van de enquête.

¹ Enquêtes naar de arbeidskrachten.

² Definities overgenomen van de site van ADS.

In het datawarehouse “arbeidsmarkt en sociale bescherming”³:

- Omvat het statuut “actieven” de tewerkgestelde personen (met een baan) en de werkzoekenden (of werklozen).
 - De tewerkgestelde personen zijn personen die een betaalde baan hebben (zowel in de privésector als in de overheidssector), diegenen die tewerkgesteld zijn als zelfstandige, diegenen die tewerkgesteld zijn als helper bij een werkgever die het statuut van zelfstandige heeft en diegenen die tewerkgesteld zijn als loontrekkende en als zelfstandige/helper.
 - De werkzoekenden omvatten werkzoekenden zonder baan na voltijdse arbeid met werkloosheidsuitkering, werkzoekenden na een vrijwillig deeltijdse baan met werkloosheidsuitkering, werkzoekenden na studies met wachtuitkering of inschakelingsuitkering en werkzoekenden met begeleidingsuitkering.
- Het statuut “inactieven” omvat de personen die “inactieven” en “anderen” worden genoemd in de nomenclatuur van de socio-economische positie van de KSZ.
 - De “inactieven” omvatten de personen in volledige loopbaanonderbreking of in volledig tijdskrediet, personen zonder baan die een vrijstelling genieten van inschrijving als werkzoekende, personen die vallen onder het leefloon, begunstigden van een pensioen zonder baan, voltijds brugpensioneerden, kinderen die kinderbijslag genieten, personen die arbeidsongeschikt zijn en de personen die een tegemoetkoming voor personen met een handicap genieten.
 - De categorie “anderen” omvat alle personen die zich niet bevinden in één van de socio-economische posities die hierboven beschreven zijn (dus die geen loontrekkenden, zelfstandigen, werkzoekenden, vrijgestelden van inschrijving als werkzoekende, in loopbaanonderbreking/tijdskrediet zijn, geen leefloon ontvangen, niet in voltijds brugpensioen of arbeidsongeschikt zijn en die geen tegemoetkoming voor personen met een handicap ontvangen).
 - Maken onder meer deel uit van de groep “anderen”:
 - uitgaande grensarbeiders
 - personen die in België werken voor een organisatie/onderneming die geen bijdragen verschuldigd is aan de Belgische sociale zekerheid
 - zeelui van de Belgische koopvaardij (die zijn aangegeven bij de Hulp- en Voorzorgskas voor Zeevarenden)
 - personen aangegeven bij de dienst voor de Overzeese Sociale Zekerheid (dit wil zeggen personen die hun beroepsactiviteit uitoefenen in een land dat geen deel uitmaakt van de Europese Economische Ruimte en die een beroep doen op de niet-verplichte sociale verzekering)
 - internationale ambtenaren en diplomaten
 - coöperanten
 - vrouwen/mannen aan de haard
 - huispersoneel dat niet is aangegeven bij de RSZ
 - kinderbijslaggerechtigde kinderen die niet geregistreerd zijn in het kadaster van de RKW of die niet gekend zijn bij het RIZIV
 - geschorste werklozen
 - bejaarden van wie de partner het gezinpensioen geniet
 - renteniers of personen die enkel leven van andere inkomsten dan die welke bekend zijn in het datawarehouse (bijvoorbeeld huurinkomsten, beursinkomsten, ...)
 - personen die gekend zijn bij de betrokken sociale zekerheidsinstellingen in de loop van het trimester, maar niet op de laatste dag van het trimester

³ Zie de documentatie betreffende het datawarehouse op de site van de KBSZ voor meer details over de definities van de verschillende statuten www.bcsc.fgov.be/nl/dwh/homepage/index.html

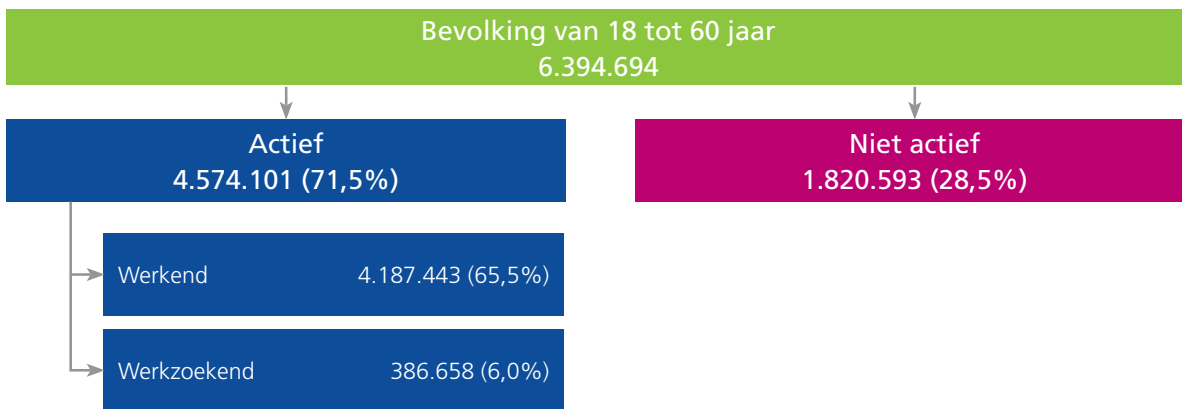
- personen die enkel gekend zijn in het datawarehouse via het Rijksregister of het mini RR, maar niet door middel van een van de betrokken sociale zekerheidsinstellingen
- ...

Er moet op worden gewezen dat volgens schattingen van de FOD Werkgelegenheid ongeveer 17% van de personen opgenomen in de categorie "andere" van de inactieven, personen zouden zijn die wel werken, maar die geen enkele

band hebben met de Belgische sociale zekerheid en die dus niet worden geïnventariseerd in de categorie "tewerkstelling" van de gegevens van het datawarehouse van de KSZ (bijvoorbeeld, de Europese ambtenaren, het personeel van de NAVO, het personeel van Shape,...).

De volgende figuur omvat de bevolking van 18 tot 60 jaar volgens de verschillende categorieën die we net beschreven hebben:

figuur 3: Verdeling van de bevolking van 18 tot 60 jaar volgens socio-economische positie in 2012

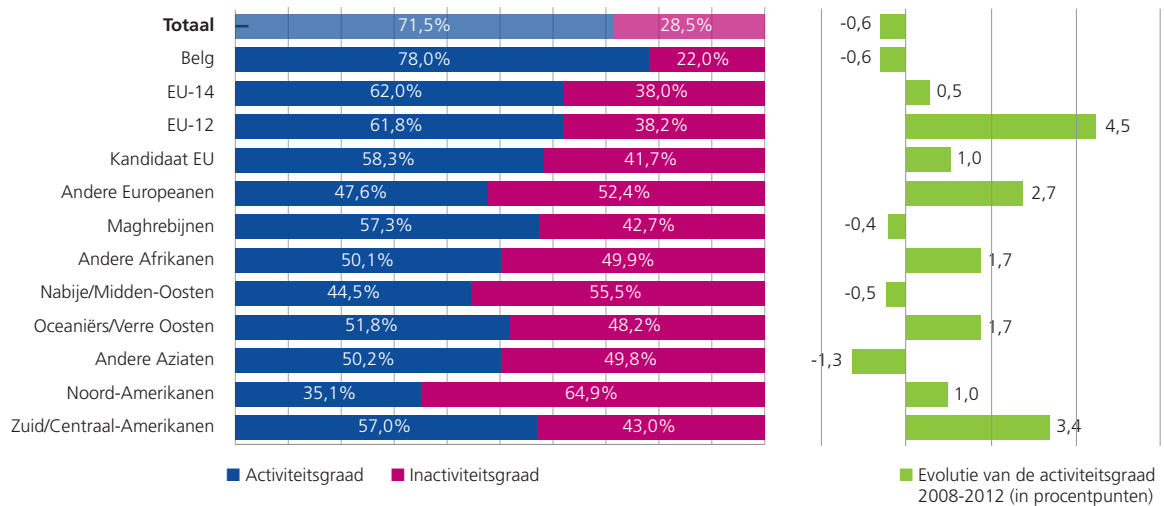
Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

B. Socio-economische positie volgens origine

Uit onderstaande grafiek blijkt dat gemiddeld voor alle buitenlandse origines het aandeel actieven lager ligt dan het gemiddelde dat voor België is opgemeten – en lager dan het aandeel opgemeten voor de personen van Belgische origine. Hieruit vloeit voort dat het aandeel inactieven bij de personen van buitenlandse origine hoger ligt dan het aandeel inactieven bij de personen van Belgische origine. De activiteitsgraad vertegenwoordigt het aandeel personen die werkloos

of aan het werk zijn uitgedrukt in percenten van de bevolking van 18 tot 60 jaar; dit bedroeg in 2012 in België 71,5% en 78% voor de personen van Belgische origine. De gedetailleerde analyse van de tewerkstelling, werkloosheid en inactiviteit alsook de evolutie ervan komt in de volgende hoofdstukken aan bod. De bedoeling van dit deel is dus een algemeen idee te geven van de socio-economische positie van voormelde personen.

grafiek 19: Actieven en inactieven van 18 tot 60 jaar volgens origine in 2012 en evolutie 2008-2012

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

Het is relevant om het grote aandeel inactieven te nuanceren voor personen van Noord-Amerikaanse origine. Enerzijds omdat het totaal aantal personen van Noord-Amerikaanse origine zeer laag ligt (13.641 personen in 2012 hetzij 0,2% van de personen van 18 tot 60 jaar die in België wonen). En anderzijds, zoals hierboven vermeld, doordat in de gegevens van het datawarehouse de internationale ambtenaren onder de categorie "andere" geplaatst worden. Dus personen die werken voor de NAVO en Shape zijn opgenomen in de groep van de inactieven (zowat 99% van de inactieve personen van Noord-Amerikaanse origine zitten in de categorie "andere" van de inactieven).⁴ Omwille van deze vertekening en door het kleine aantal personen in deze groep van Noord-Amerikaanse origine, zal deze groep niet worden geanalyseerd in het vervolg van dit rapport (behalve in uitzonderlijke gevallen).

In verband met deze kanttekening en zoals vermeld in het voorgaande verslag, hebben wij dezelfde bedenking wat betreft de Europese ambtenaren, namelijk dat deze categorie de

personen omvat die worden gerekend⁵ tot de categorie "andere" van de inactieven. **Doorheen dit rapport moet de lezer voor ogen houden dat de "reële" inactiviteitsgraden voor personen afkomstig uit de EU-14 en van de EU-12 lager liggen dan deze die opgenomen zijn in de grafieken en dus dat hun "reële" activiteits- en tewerkstellingsgraden hoger liggen dan deze die opgenomen zijn in de grafieken.**

Bovenstaande grafiek toont bijzonder lage activiteitsgraden voor personen afkomstig uit andere Europese landen en uit het Nabije/Midden-Oosten, die allemaal percentages hebben die lager liggen dan 50%. Deze groepen vertonen een jongere samenstelling van de bevolking dan die van de personen van Belgische origine of van origine uit EU-14. Een meer gedetailleerde analyse van hun inactiviteit zal het misschien mogelijk maken om de reden(en) van hun lage activiteitsgraad toe te lichten (zie hoofdstuk 4). Tussen 2008 en 2012 is de Belgische activiteitsgraad lichtjes gedaald (-0,6 procentpunten). De activiteitsgraad is gedaald voor de personen van

⁴ Deze dragen niet bij aan de Belgische sociale zekerheid maar aan een kas eigen aan hun instellingen.

⁵ Zie hoofdstuk 3 van "Socio-economische monitoring" FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg en Centrum voor Gelijkheid van Kansen en voor Racismebestrijding, september 2013.

Belgische origine, de personen afkomstig uit de Maghreb, het Nabije/Midden-Oosten en uit andere Aziatische landen (zowat 1 procentpunt); voor alle andere origines daarentegen is de activiteitsgraad gestegen. Bij de personen afkomstig uit Zuid/Centraal-Amerika en uit een land van EU-12 was de stijging het sterkst (respectievelijk 3,4 en 4,5 procentpunten).

Het is interessant om vast te stellen⁶ dat voor de personen afkomstig uit een land van de EU-14 en een kandidaat-lidstaat, de tweede generatie hogere activiteitsgraden heeft dan de eerste generatie (zowel de generatie die de Belgische nationaliteit heeft verworven als de generatie met buitenlandse nationaliteit). Voor personen afkomstig uit andere Afrikaanse landen, uit het Nabije/Midden-Oosten, uit Oceanië/Verre Oosten, uit andere Aziatische landen en landen uit Zuid/Centraal-Amerika, heeft de eerste generatie die de Belgische nationaliteit verworven heeft hogere activiteitsgraden en dit zowel ten opzichte van de groepen van de tweede generatie als van de eerste generatie van buitenlandse origine. Bij de personen afkomstig uit een EU-12-land, andere Europese en Maghreblanden is dit onderscheid qua prestaties tussen de generaties minder duidelijk, behalve dat de activiteitsgraad van de eerste generatie met buitenlandse nationaliteit duidelijk lager ligt dan die van de andere generaties.

De activiteitsgraad van **vrouwen** ligt lager dan die van **mannen** ongeacht hun origine (zie onderstaande grafiek). Hieruit resulteert dat het aandeel inactieve vrouwen groter is dan het aandeel inactieve mannen. De activiteitsgraad van mannen van Belgische origine (80,8%) is hoger dan de activiteitsgraad van alle mannen in België (75,5%) terwijl de activiteitsgraden van mannen met een andere origine dan de Belgische lager ligt dan voormelde activiteitsgraad. Dezelfde vaststelling geldt voor de vrouwen (75,1% voor de vrouwen van Belgische origine tegenover 67,5% voor alle vrouwen in België en lager dan 60% voor de vrouwen van buitenlandse origine).

De activiteitsgraden zijn bijzonder laag voor de mannen afkomstig uit het Nabije/Midden-Oosten, diegenen die afkomstig zijn uit andere Afrikaanse en andere Europese landen, en diegenen afkomstig uit andere Aziatische landen met activiteitsgraden lager dan 55%. Een interessante vaststelling zijn de relatief hoge activiteitsgraden voor de mannen van Maghrebijnse origine en mannen afkomstig uit een kandidaat-lidstaat, die hoger liggen dan bij de mannen afkomstig uit de EU-14 en de EU-12⁷. De activiteitsgraden bij de vrouwen zijn bijzonder laag voor de vrouwen afkomstig uit het Nabije/Midden-Oosten, diegenen afkomstig uit andere Europese landen en diegenen afkomstig uit andere Aziatische landen met activiteitsgraden lager dan 45%⁸. De verschillen in activiteitsgraad tussen mannen en vrouwen zijn het belangrijkste voor personen afkomstig uit een kandidaat-lidstaat en een land uit de Maghreb en diegenen afkomstig uit het Nabije/Midden-Oosten met een verschil van respectievelijk 26, 23 en 17 procentpunten. Deze verschillen zijn het kleinst voor personen afkomstig uit andere Afrikaanse landen, en afkomstig uit Zuid/Centraal-Amerika (met verschillen kleiner dan 5 procentpunten).

7 Ter herinnering, waarschijnlijk moet voor de activiteitsgraad voor deze twee groepen een opwaartse correctie worden uitgevoerd, waardoor hun activiteitsgraden hoger kunnen uitvallen dan die van de mannen van Maghrebijnse origine en de mannen afkomstig uit een kandidaat-lidstaat.

8 De correctie die moet worden doorgevoerd aan de activiteitsgraad van de vrouwen afkomstig uit de EU-12 zou ongetwijfeld hoger liggen dan die welke moet worden doorgevoerd voor de activiteitsgraad van de mannen omdat bij de Europese ambtenaren met een EU-12 nationaliteit het aandeel vrouwen ruim groter is dan dat van de mannen.

6 Zie gegevens in de bijlage

grafiek 20: Actieven en inactieven van 18 tot 60 jaar per geslacht volgens origine in 2012 en evolutie 2008-2012

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

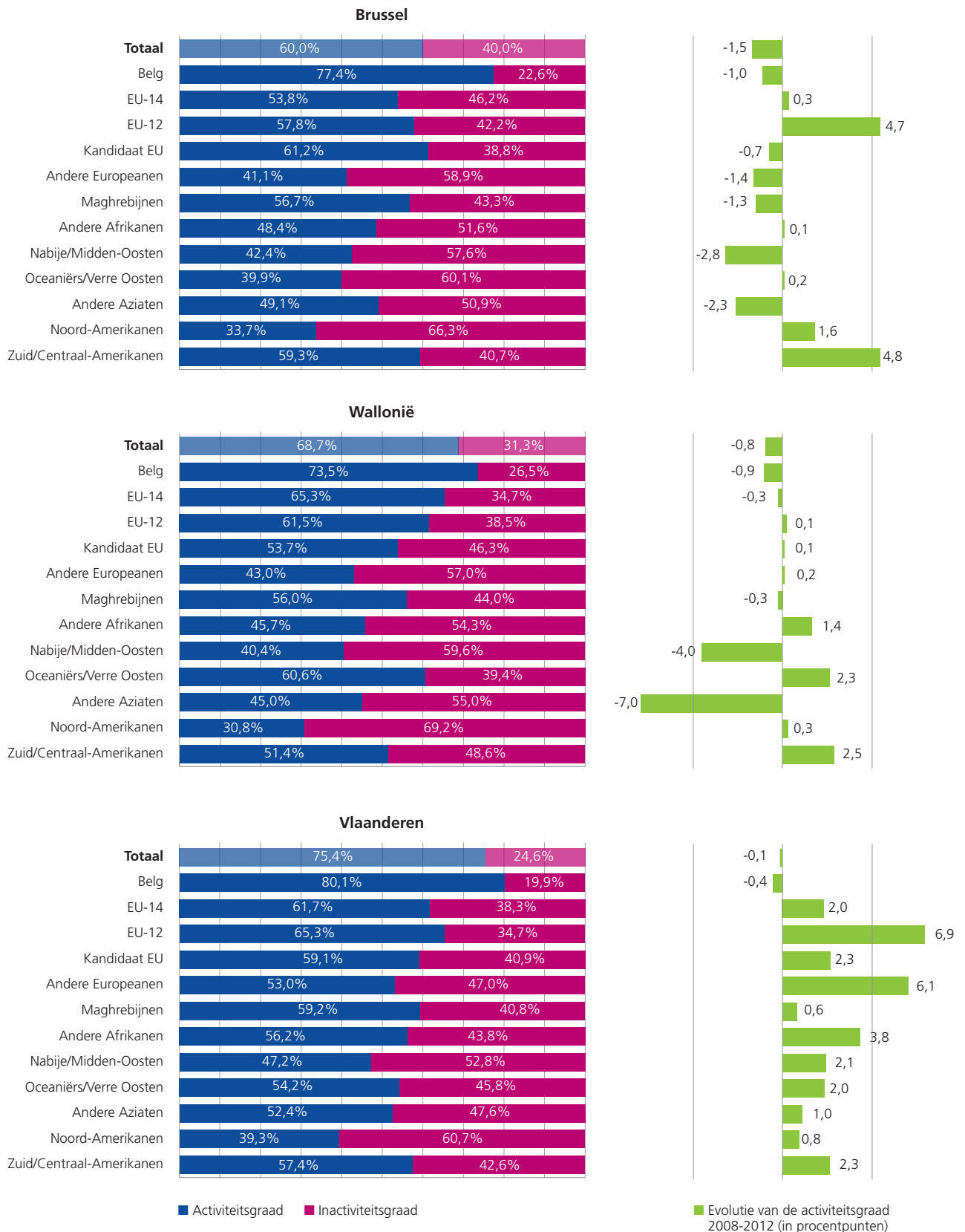
Tussen 2008 en 2012 is de gemiddelde activiteitsgraad bij de mannen met 1,6 procentpunt gedaald daar waar die van de vrouwen licht gestegen is (0,5 procentpunt). Enkel bij de mannen afkomstig uit Oceanië/Verre-Oosten, andere Europese landen, andere Afrikaanse landen, een land uit de EU-12 en uit Zuid/Centraal-Amerika is de activiteitsgraad gestegen (variërend tussen 2,2 en 0,4 procentpunten). Voor de mannen met een andere origine dan hierboven vermeld, is de activiteitsgraad gedaald met 4,6 procentpunten voor de mannen afkomstig uit andere Aziatische landen en met 0,1 procentpunt voor de mannen afkomstig uit een kandidaat-EU-lidstaat. Bij de vrouwen is de activiteitsgraad enkel gedaald bij de vrouwen afkomstig uit het Nabije/Midden-Oosten (0,2 procentpunten). Voor de vrouwen afkomstig uit een land van de EU-12 en uit Zuid/Centraal-Amerika is de activiteitsgraad het sterkst gestegen (respectievelijk met 7,7 en 5,3 procentpunten). Die evolutie zorgt ervoor dat de verschillen in de activiteitsgraden tussen mannen en vrouwen kleiner zijn geworden voor alle origines met uitzondering van de personen afkomstig uit Oceanië/Verre Oosten, waar dit verschil licht gestegen is (1 procentpunt).

De volgende grafiek toont aan dat de activiteitsgraden van personen van buitenlandse origine lager zijn dan die van personen van Belgische origine in elk van de drie **gewesten**. In **Brussel** bedraagt de activiteitsgraad van personen van Belgische origine 77,4%. De twee groepen van buitenlandse origine die het best presteren in termen van activiteitsgraad, maar ver achter personen van Belgische origine, zijn personen afkomstig uit een kandidaat-lidstaat (61,2%) en personen afkomstig uit Zuid/Centraal-Amerika (59,3%)⁹. De laagste activiteitsgraden worden waargenomen voor personen afkomstig uit Oceanië/Verre Oosten, andere Europese landen, en personen uit het Nabije/Midden-Oosten met percentages lager dan 45%. In **Wallonië** bedraagt de activiteitsgraad van personen van Belgische origine 73,5%. Wat personen van buitenlandse origine betreft, tekenen personen afkomstig uit de EU-14 en uit de EU-12 de hoogste percentages op (respectievelijk 65,3% en 61,5%). De laagste activiteitsgraden worden waargenomen voor personen afkomstig uit het Nabije/Midden-Oosten en uit andere Europese landen met percentages lager dan 45%. En in **Vlaanderen** bedraagt de activiteitsgraad van personen van Belgische origine 80,1%. Net zoals in Wallonië zijn het van de personen van buitenlandse origine, de personen afkomstig uit de EU-14¹⁰ en de EU-12 die de hoogste graden hebben (respectievelijk 61,7% en 65,3%).

9 Aangezien in Brussel een groot deel van de Europese instellingen geconcentreerd zijn, zijn de activiteitsgraden van de personen afkomstig uit de EU-14 en van de EU-12 waarschijnlijk hoger dan die welke opgenomen zijn in de grafiek. Zo zou de aan te brengen correctie in de activiteitsgraden van deze personen wellicht groter zijn in Brussel dan in de twee andere gewesten.

10 We moeten hier ook rekening houden met grensarbeiders. Dit zijn personen die in Vlaanderen wonen en in Nederland werken en die opgenomen zijn in de inactiviteitsgraad terwijl zij wel actief zijn. Zo waren er op basis van de gegevens van het RIZIV, in 2012 32.990 personen die in Vlaanderen woonden en in Nederland werkten (tegenover 32.253 in 2008). Een niet te verwaarlozen deel van hen zou de Nederlandse nationaliteit hebben.

grafiek 21: Actieven en inactieven van 18 tot 60 jaar in 2012 per gewest volgens origine en evolutie 2008-2012

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

Tussen 2008 en 2012 is de activiteitsgraad in de drie gewesten gedaald, maar dit sterker in Brussel (1,5 procentpunt) dan in de twee andere gewesten (0,8 procentpunten in Wallonië en 0,1 procentpunt in Vlaanderen). In de drie gewesten is de activiteitsgraad van de personen van Belgische origine gedaald. In Vlaanderen is dit overigens de enige groep waarbij de activiteitsgraad is gedaald. Bij de personen uit de EU-12 en andere Europese landen waren de stijgingen het sterkst (respectievelijk 6,9 en 6,1 procentpunten). In Brussel en Wallonië was de trend vergelijkbaar met de situatie in heel België maar met grotere wijzigingen voor bepaalde origines. Zo daalde de activiteitsgraad voor personen afkomstig uit het Nabije/Midden-Oosten en uit andere Aziatische landen veel sterker (respectievelijk 2,8 en 2,3 procentpunten in Brussel; 4,0 en 7,0 procentpunten in Wallonië). In Brussel daalde de activiteitsgraad bij personen afkomstig uit kandidaat-lidstaten en

andere Europese landen (respectievelijk met 0,7 en 1,4 procentpunten) daar waar hij voor deze twee groepen in België gemiddeld toeneemt. In Wallonië ten slotte, daalt de activiteitsgraad voor de personen afkomstig uit een EU-14 land lichtjes (0,3 procentpunten) daar waar hij gemiddeld stijgt voor deze groep in België.

Een interessante vaststelling is dat van de drie gewesten, Vlaanderen de hoogste cijfers voorlegt qua activiteitsgraad en qua activiteitsgraad van de personen van Belgische origine, maar dat dit niet het geval is voor alle groepen personen van buitenlandse origine. Zo zijn de activiteitsgraden bij personen afkomstig uit een EU-14 land en uit Oceanië/Verre Oosten hoger in Wallonië. De activiteitsgraad voor personen uit kandidaat-lidstaten en uit Zuid/Centraal-Amerika is dan weer het hoogst in Brussel.

2.2 DE WERKGELEGENHEID VAN DE BELGISCHE BEVOLKING EN VAN DE BEVOLKING VAN VREEMDE ORIGINE VAN 18 TOT 60 JAAR

In dit deel analyseren we de werkgelegenheidsgraad en in de volgende delen wordt die informatie aangevuld met een analyse van de werkgelegenheid per bedrijfssector en per paritair comité, een analyse per arbeidsovereenkomst (bedienden,

arbeiders, ambtenaren, dienstencheques, uitzendarbeid,...) en arbeidsregeling (voltijds, deeltijds,...), een analyse van het dagloon en ten slotte een analyse van de tewerkstelling over een periode van 10 jaar.

A. Analyse van de werkgelegenheidsgraad

Zoals gedefinieerd in het voorgaande rapport¹¹, zijn de werkende personen (dit wil zeggen “met een betrekking”) op basis van de nomenclatuur van het Datawarehouse¹², personen met een bezoldigde baan (zowel in de privé- als in de overheidssector), personen die als zelfstandige werken, diegenen die als helper werken bij een werkgever met een statuut van zelfstandige en diegenen die zowel actief zijn als loontrekkende en zelfstandige/helper. Ter herinnering: in dit verslag omvat de werkgelegenheidsgraad het aantal personen tussen 18 en 60 jaar met een baan (de actieve personen); dit cijfer wordt uitgedrukt in procenten van de bevolking van 18 tot 60 jaar.

1. De werkgelegenheidsgraad volgens origine

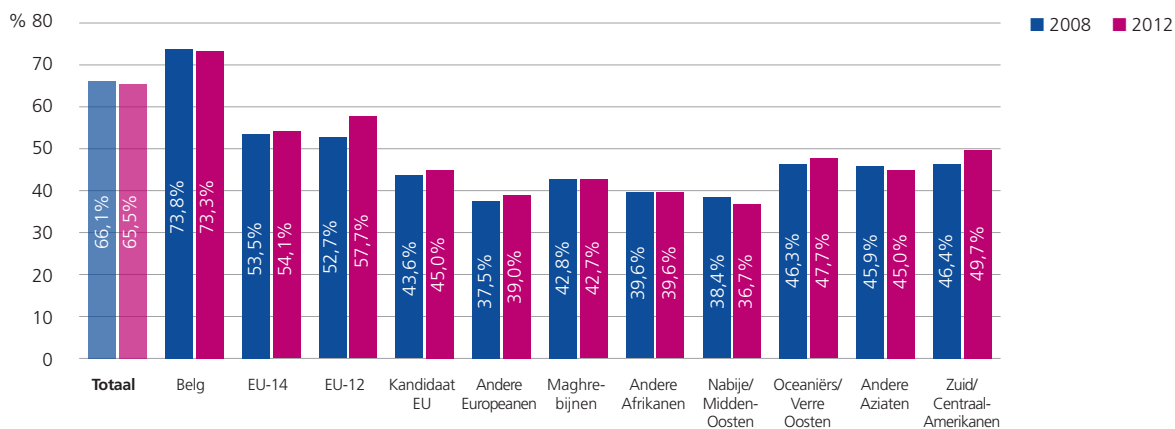
In 2012 bedraagt de gemiddelde werkgelegenheidsgraad in België voor de personen van 18 tot 60 jaar 65,5%. De werkgelegenheidsgraad van de personen van Belgische origine (73,3%) ligt hoger dan het gemiddelde en de werkgelegenheidsgraden opgemeten voor de personen van buitenlandse origine. Enkel de personen afkomstig uit de EU-14 en de EU-12 hebben werkgelegenheidsgraden boven de 50%. De personen uit het Nabije/Midden-Oosten, andere Europese landen en andere Afrikaanse landen hebben de laagste werkgelegenheidsgraden (lager dan 40%).

Met betrekking tot de werkgelegenheidsgraad van de personen uit de EU-14 en de EU-12 vermeld in de grafieken, is het belangrijk om erop te wijzen dat die graden hoogstwaarschijnlijk lager zijn dan de “reële” werkgelegenheidsgraad, onder meer omdat de Europese ambtenaren niet opgenomen zijn in de categorie “werkenden” van het Datawarehouse (zie hoofdstuk 2 – sectie 2.1).

¹¹ Zie hoofdstuk 4 van de “Socio-economische monitoring”, FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg en Centrum voor Gelijkheid van Kansen en voor Racismebestrijding, september 2013.

¹² Voor meer details, zie de documentatie i.v.m. het Datawarehouse op de website van de KSZ (<https://www.bcss.fgov.be/nl/dwh/homepage/index.html>).

grafiek 22: Werkgelegenheidsgraad van personen van 18 tot 60 jaar volgens origine (2008-2012)

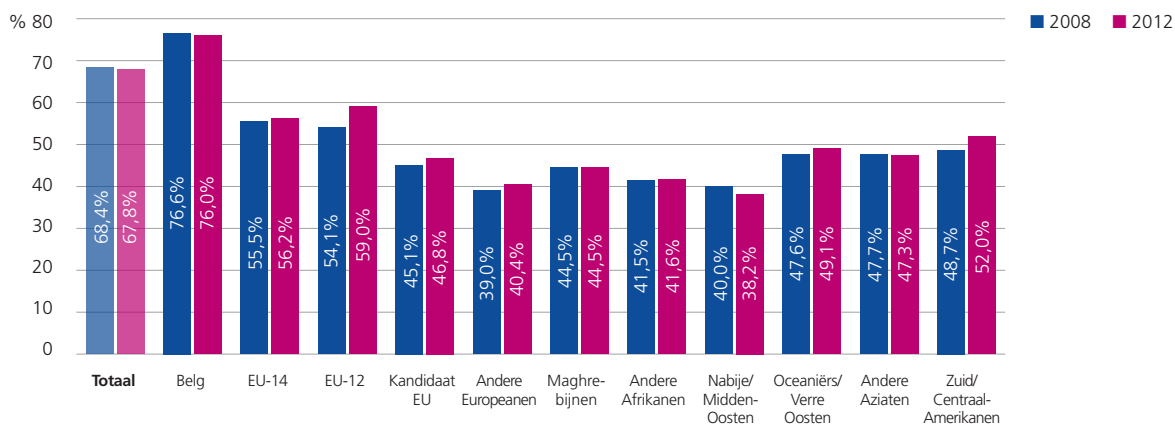
Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

De werkgelegenheidsgraad van de categorie 18-19 jaar is bijzonder laag en dit voor alle origines – deze graad schommelt tussen 5,7% voor de personen afkomstig uit andere Afrikaanse landen en 12,2% voor de personen afkomstig uit een kandidaat-lidstaat. Dat lage cijfer is hoofdzakelijk te wijten aan het feit dat de jongeren van 18 en 19 jaar nog merendeels studeren (zie hoofdstuk 4). Daarom zal de analyse worden toegespitst op de leeftijdsgroep 20-60 jaar.

In 2012 bedroeg de werkgelegenheidsgraad van de 20-60-jarigen 67,8%. Dit cijfer ligt bij

de personen van Belgische origine hoger dan bij de andere origines (76,0%). De personen uit de EU-14, de EU-12 en uit Zuid/Centraal-Amerika hebben werkgelegenheidsgraden hoger dan 50%. Enkel de personen afkomstig uit het Nabije/Midden-Oosten hebben een werkgelegenheidsgraad van minder dan 40%. Tussen 2008 en 2012 is de werkgelegenheidsgraad voor alle origines gestegen met uitzondering van de personen uit het Nabije/Midden-Oosten (-1,8 procentpunt), de personen van Belgische origine (-0,6 procentpunt) en de personen afkomstig uit andere Aziatische landen (-0,4 procentpunt).

grafiek 23: Werkgelegenheidsgraad van personen van 20 tot 60 jaar volgens origine (2008-2012)

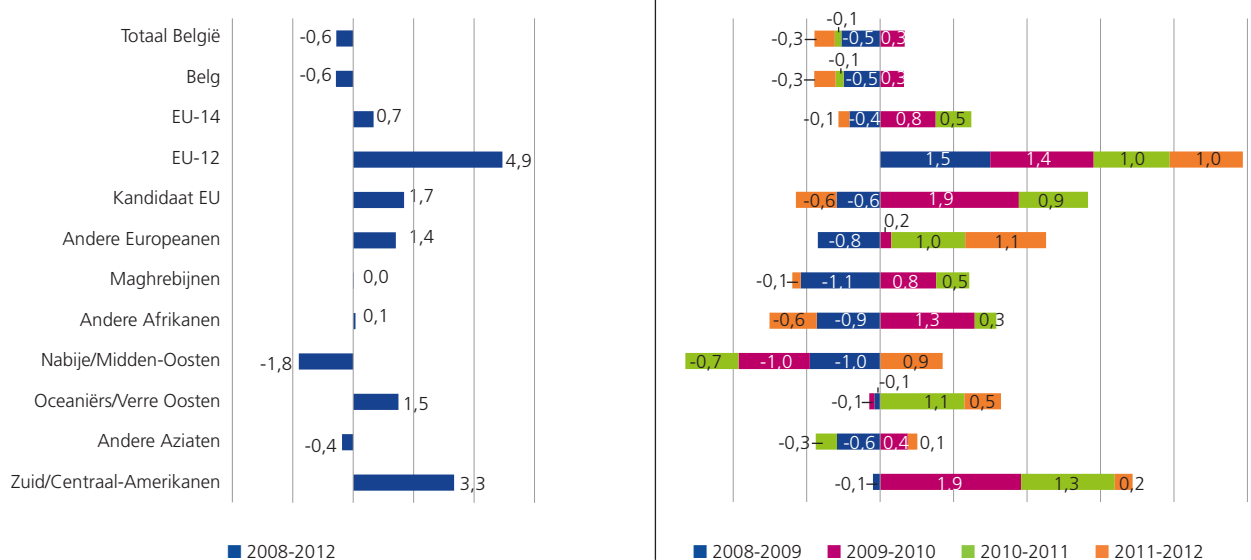

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

Onderstaande grafiek toont een meer gedetailleerd beeld van de impact van de crisis op de werkgelegenheidsgraad. Globaal bekeken heeft België het begin van de crisis goed opgevangen. Tussen 2008 en 2009 is de werkgelegenheidsgraad maar licht gedaald (-0,5 procentpunt). Voor alle origines behalve voor de personen afkomstig uit de EU-12, is de werkgelegenheidsgraad tijdens deze periode gedaald.

De grootse daling werd vastgesteld voor de personen uit de Maghreb (-1,1 procentpunt) en uit het Nabije/Midden-Oosten (-1,0 procentpunt). Voor deze twee groepen viel de sterkste daling te noteren bij de 20-29-jarigen (-2,1 procentpunten)^{13,14}. In de periode 2009-2010 is, behalve voor de personen afkomstig uit het Nabije/Midden-Oosten en uit Oceanië/Verre Oosten, de werkgelegenheidsgraad voor alle origines opnieuw gestegen.

grafiek 24: Evolutie van de werkgelegenheidsgraad van personen van 20 tot 60 jaar volgens origine (Links 2008-2012. Rechts: deel van de jaarlijkse evoluties) – in procentpunten

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

Wat betreft de periode 2009-2012 kunnen we een aantal belangrijke vaststellingen doen. In de eerste plaats is tussen 2008 en 2009 de werkgelegenheidsgraad van de personen afkomstig uit de EU-12 met 1,5 procentpunt gestegen, er is een voortdurende stijging geweest tijdens alle geanalyseerde periodes met als resultaat een totale stijging met 4,9 procentpunten tussen 2008 en 2012. Bij die groep afkomstig uit de EU-12 landen is de stijging het grootst geweest bij de 50-60-jarigen en de 20-29-jarigen (respectievelijk +7,2 procentpunten en +5,0 procentpunten). In de tweede plaats is, bij de personen afkomstig uit Zuid/Centraal-Amerika en andere Europese landen, na een daling van hun werkgelegenheidsgraad tussen 2008 en 2009, de

werkgelegenheidsgraad over de hele periode 2009-2012 gestegen met als resultaat een totale stijging tussen 2008 en 2012 met respectievelijk 3,3 procentpunten en 1,4 procentpunt. Voor die twee groepen was de stijging van de werkgelegenheidsgraad het sterkst bij de 40-49-jarigen en de 50-60-jarigen.

¹³ Dit zou, onder andere, het gevolg zijn van een toename van personen uit deze leeftijdsgroep die hoger onderwijs aanvatten of nog steeds volgen.

¹⁴ Zie gegevens in de bijlage.

Voor de andere origines was het herstel van de werkgelegenheidsgraad minder stabiel, maar zoals hierboven vermeld is dat cijfer over de hele periode 2008-2012 slechts voor drie groepen gedaald: de personen afkomstig uit een land uit het Nabije/Midden-Oosten, de personen van Belgische origine en diegenen met een origine uit andere Aziatische landen. Bij deze drie groepen is de daling van de werkgelegenheidsgraad enerzijds sterker geweest bij de jongeren van 20-29 jaar en anderzijds is de daling van de werkgelegenheidsgraad toe te schrijven aan het feit dat de totale bevolking in sterkere mate toenam dan de categorie van de werkenden.

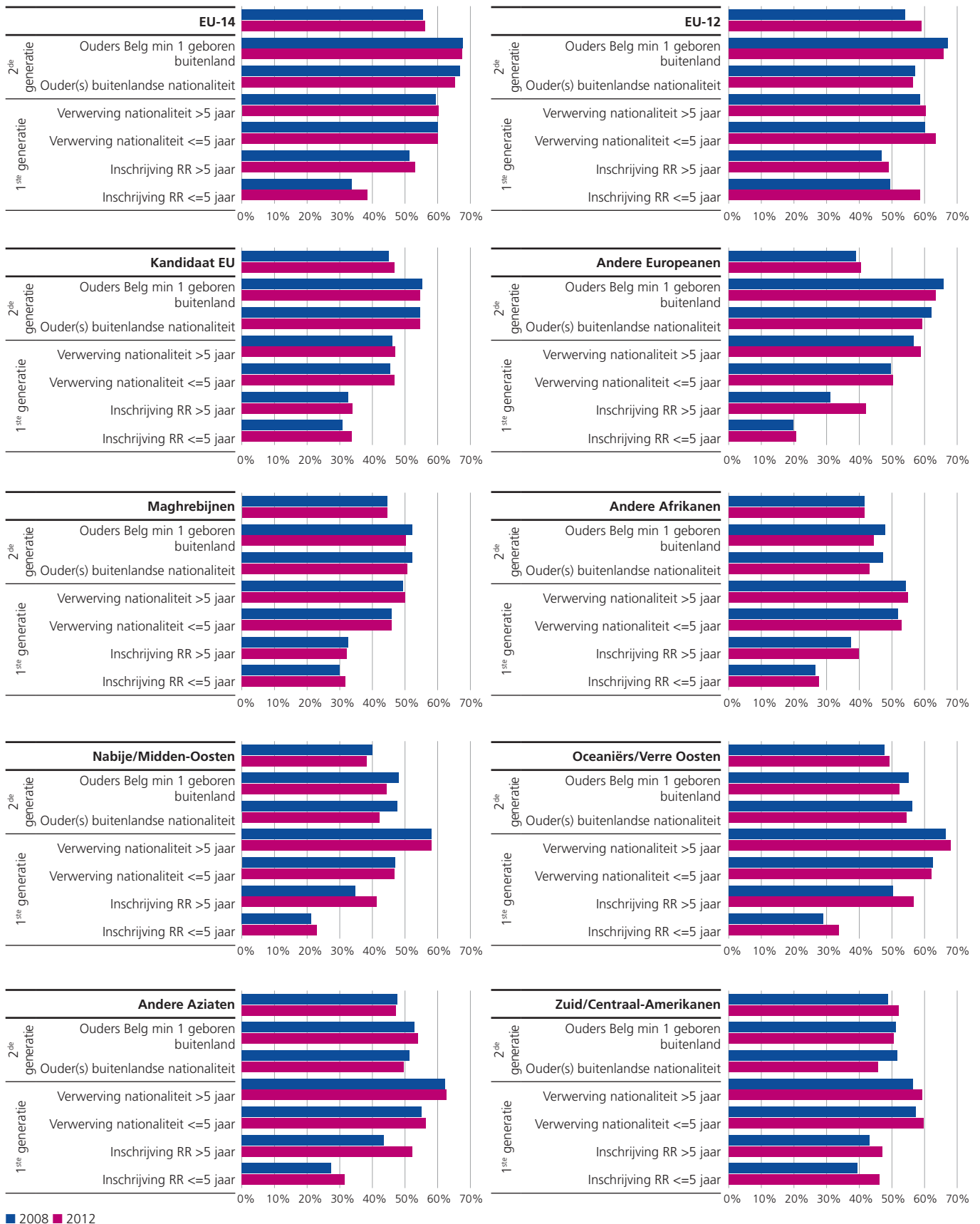
Onderstaande grafiek, waarin deze gegevens worden gekruist met de gegevens van de **migratieachtergrond**^{15,16}, toont aan dat bij de personen afkomstig uit de EU-14, een kandidaat-lidstaat, andere Europese landen en uit de Maghreb, de tweede generatie hogere werkgelegenheidsgraden heeft dan de eerste generatie (zowel de generatie die de Belgische nationaliteit heeft verworven als de generatie met buitenlandse nationaliteit). Bij de personen afkomstig uit andere Afrikaanse landen, het Nabije/Midden-Oosten, Oceanië/Verre Oosten, andere Aziatische landen en uit Zuid/Centraal-Amerika, heeft de eerste generatie die de nationaliteit verworven heeft hogere werkgelegenheidsgraden, zowel t.o.v. de tweede generatie als t.o.v. de eerste generatie met buitenlandse nationaliteit.

De personen afkomstig uit een EU-12 land onderscheiden zich van de andere origines door het feit dat het de personen zijn van de tweede generatie met Belgische ouders die als buitenlander geboren zijn, en de personen van de eerste generatie die sinds 5 jaar of minder de Belgische nationaliteit verworven hebben, die hogere werkgelegenheidsgraden hebben dan de cijfers vastgesteld voor de andere generatiecategorien. Tussen 2008 en 2012, en dit voor alle origines, is de werkgelegenheidsgraad gestegen – met uitzondering van de eerste generatie die sinds 5 jaar of minder de nationaliteit heeft verworven afkomstig uit het Nabije/Midden-Oosten en Oceanië/Verre Oosten en de eerste generatie met buitenlandse nationaliteit die sinds meer dan 5 jaar ingeschreven is in het Rijksregister afkomstig uit de Maghreb waar de werkgelegenheidsgraad over voormelde periode zeer licht is gedaald. Wat de eerste generatie betreft, is het de generatie die buitenlands is gebleven die zich onderscheidt met grotere stijgingen van de werkgelegenheidsgraad. Bij de tweede generatie daarentegen is de werkgelegenheidsgraad tussen 2008 en 2012 voor alle origines gedaald, met uitzondering van de personen afkomstig uit andere Aziatische landen met Belgische ouders die als buitenlander geboren zijn, voor wie de werkgelegenheidsgraad licht gestegen is.

15 Zie definitie van de concepten in Hoofdstuk 1 "Demografie" van dit rapport.

16 Zie gegevens in de bijlage.

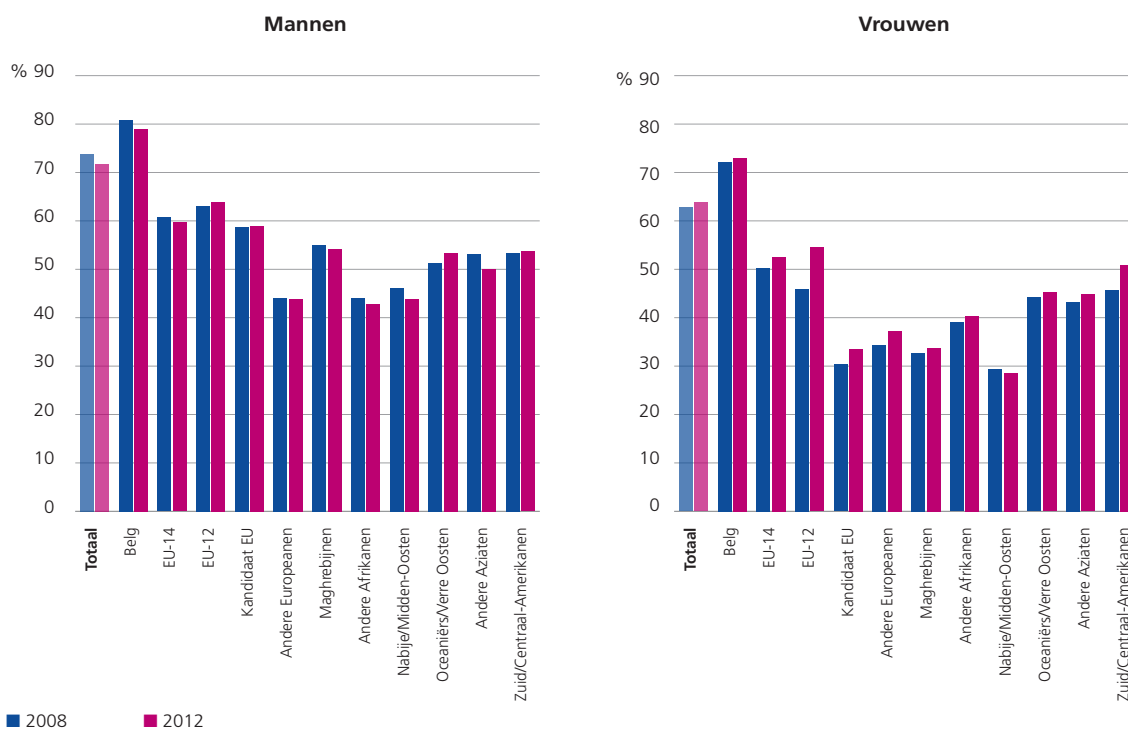
grafiek 25: Werkgelegenheidsgraad van personen van 20 tot 60 jaar volgens origine en migratieachtergrond (2008-2012)

De analyse van de werkgelegenheidsgraad volgens **geslacht** toont aan dat, ongeacht de origine, de mannelijke werkgelegenheidsgraad hoger ligt dan de vrouwelijke werkgelegenheidsgraad. De werkgelegenheidsgraad van de mannen van Belgische origine (79,0% in 2012) ligt hoger dan de gemiddelde mannelijke

werkgelegenheidsgraad (71,4%) terwijl de werkgelegenheidsgraden bij de mannen met een andere origine dan de Belgische lager liggen dan het gemiddelde. Dezelfde vaststelling geldt voor de vrouwen (73,0% voor de vrouwen van Belgische origine tegenover 63,8% voor het vrouwelijk gemiddelde).

grafiek 26: Werkgelegenheidsgraad van personen van 20 tot 60 jaar volgens origine en geslacht (2008-2012)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

De werkgelegenheidsgraden zijn bijzonder laag voor de mannen afkomstig uit andere Afrikaanse landen, het Nabije/Midden-Oosten en andere Europese landen met in 2012 percentages van minder dan 45%. De werkgelegenheidsgraad bij de mannen afkomstig uit een EU-12 land bedraagt 63,9% en die van de mannen afkomstig uit de EU-14 59,7%. Wat de vrouwen betreft, zijn de werkgelegenheidsgraden bijzonder laag bij de vrouwen afkomstig uit het Nabije/Midden-Oosten (28,6% in 2012), diegenen uit een kandidaat-lidstaat (33,6%), de vrouwen afkomstig uit de Maghreb (33,8%) en diegenen afkomstig uit andere Europese landen (37,2%).

Op grond van onderstaande grafiek kunnen we vaststellen dat de vrouwen de crisis beter hebben

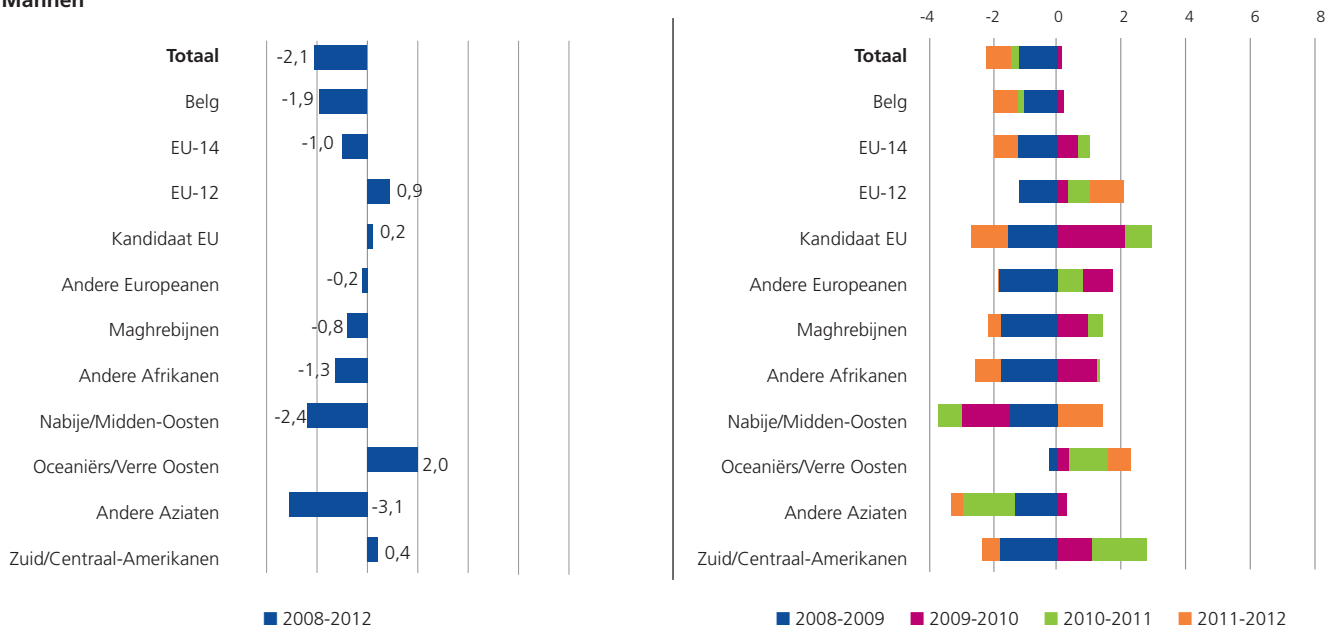
doorstaan dan de mannen. Tussen 2008 en 2009 is de vrouwelijke werkgelegenheidsgraad immers gestegen voor alle origines behalve bij de vrouwen afkomstig uit de Maghreb (-0,2 procentpunt). Daarentegen is de werkgelegenheidsgraad bij de mannen, ongeacht het land van origine, gedaald. De vrouwen kenden ook een sterkere heropleving aangezien tussen 2008 en 2012, de werkgelegenheidsgraad van de vrouwen is gestegen voor alle origines met uitzondering van de vrouwen afkomstig uit een land uit het Nabije/Midden-Oosten (-0,8 procentpunt). Daarnaast was er enkel bij vier origines geen voortdurende stijging van de werkgelegenheidsgraad gedurende de volledige periode: de vrouwen afkomstig uit de Maghreb, het Nabije/Midden-Oosten, andere Afrikaanse landen en uit Oceanië/Verre Oosten. De sterkste stijging werd

opgemeten bij de vrouwen afkomstig uit de EU-12 (+8,6 procentpunten) en uit Zuid/Centraal-Amerika (+5,2 procentpunten). Bij de mannen en dit voor zowat alle origines is de werkgelegenheidsgraad gedaald of slechts zeer lichtjes gestegen tijdens dezelfde periode. De grootste daling werd opgemeten bij de mannen afkomstig uit andere Aziatische

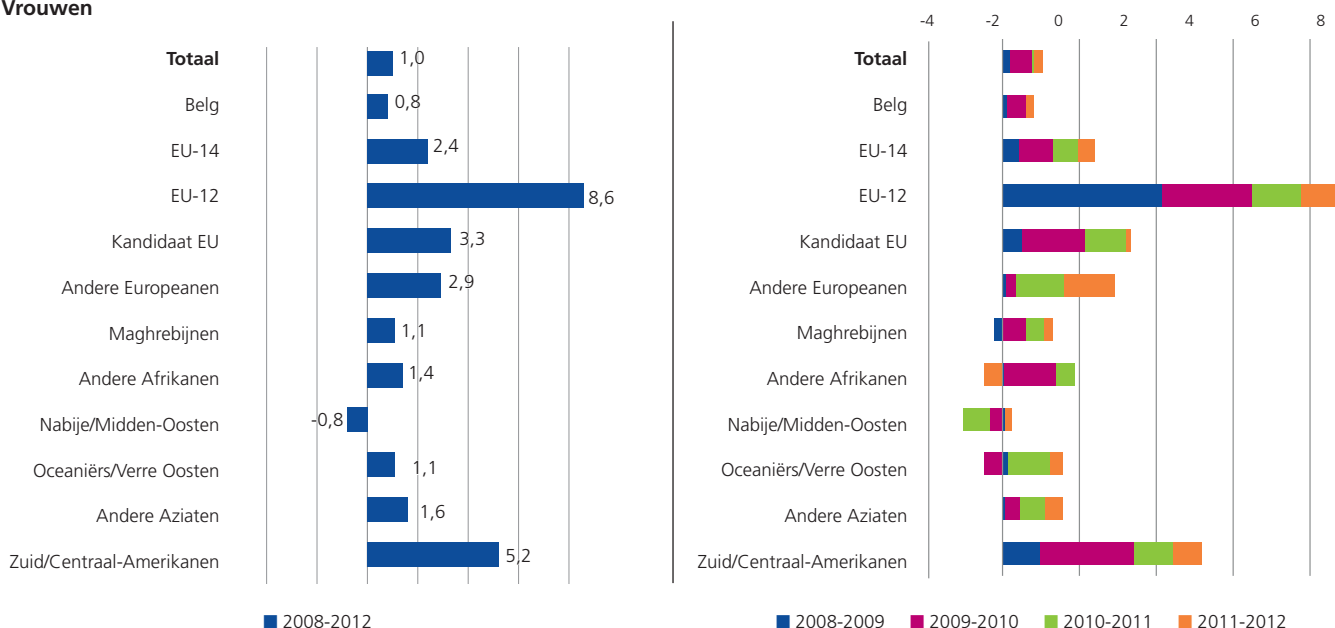
landen (-3,1 procentpunten) en uit het Nabije/Midden-Oosten (-2,4 procentpunten). De mannen van Belgische origine zijn de derde groep waarbij de werkgelegenheidsgraad het sterkst is teruggelopen (-1,9 procentpunt). Bovendien was de stijging van de werkgelegenheidsgraad het zwakst bij de vrouwen van Belgische origine (+0,8 procentpunt).

grafiek 27: Evolutie van de werkgelegenheidsgraad van personen van 20 tot 60 jaar volgens origine en geslacht (Links 2008-2012. Rechts: deel van de jaarlijkse evoluties) - in procentpunten

Mannen

Vrouwen

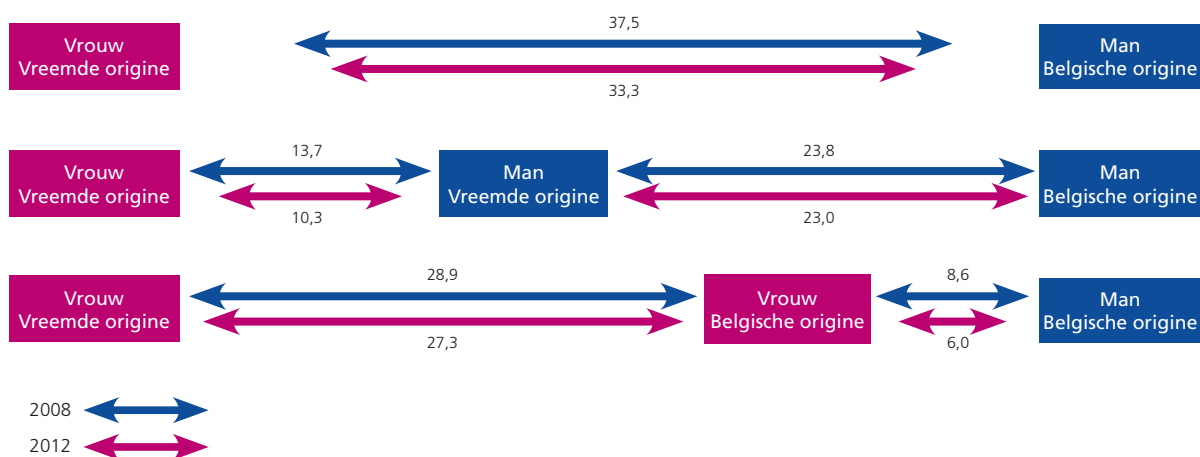
Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

De gegevens over **de migratieachtergrond per geslacht** geven aan¹⁷ dat bij de mannen afkomstig uit de Maghreb, andere Afrikaanse landen, het Nabije/Midden-Oosten, Oceanië/Verre Oosten, andere Aziatische landen en uit Zuid/Centraal-Amerika, de eerste generatie die de Belgische nationaliteit verworven heeft hogere werkgelegenheidsgraden heeft dan de tweede generatie en ook dan de eerste generatie met buitenlandse nationaliteit. Voor de andere origines is dit onderscheid tussen de tweede en de eerste generatie die de Belgische nationaliteit heeft verworven minder uitgesproken. Bij de vrouwen afkomstig uit de EU-14, een kandidaat-lidstaat, andere Europese landen en de Maghreb, heeft de tweede generatie hogere werkgelegenheidsgraden dan de eerste generatie (zowel zij die de Belgische nationaliteit verworven hebben als die van buitenlandse nationaliteit). Voor de vrouwen afkomstig uit andere Afrikaanse landen en uit Zuid/Centraal-Amerika daarentegen heeft de eerste generatie die de Belgische nationaliteit verworven heeft hogere werkgelegenheids-

graden dan de tweede generatie alsook dan de eerste generatie met buitenlandse nationaliteit. Opnieuw is voor de andere origines het onderscheid tussen de tweede generatie en de eerste generatie die de Belgische nationaliteit verworven heeft minder duidelijk. Tussen 2008 en 2012 ten slotte heeft, zowel bij de mannen als bij de vrouwen, de werkgelegenheidsgraad van de tweede generatie het meest onder de crisis geleden.

De vorige Socio-economische monitoring heeft aangetoond dat de vrouwen van buitenlandse origine met een dubbele vorm van "discriminatie"¹⁸ af te rekenen hadden: het feit vrouw te zijn en daarnaast van buitenlandse origine. Onderstaande figuur toont aan dat dit nog steeds het geval is maar dat de verschillen kleiner zijn geworden en dit, zoals hierboven werd toegelicht, door de kleiner wordende verschillen in de werkgelegenheidsgraden van mannen en vrouwen tussen 2008 en 2012 en doordat de personen van buitenlandse origine minder door de crisis zijn getroffen dan de personen van Belgische origine.

figuur 4: Kloof in wergelegheidsgraad van personen tussen 20 en 60 jaar tussen vrouwen en mannen van Belgische origine en van vreemde origine (in procentpunten, 2008-2012)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

¹⁷ Zie gegevens in de bijlage.

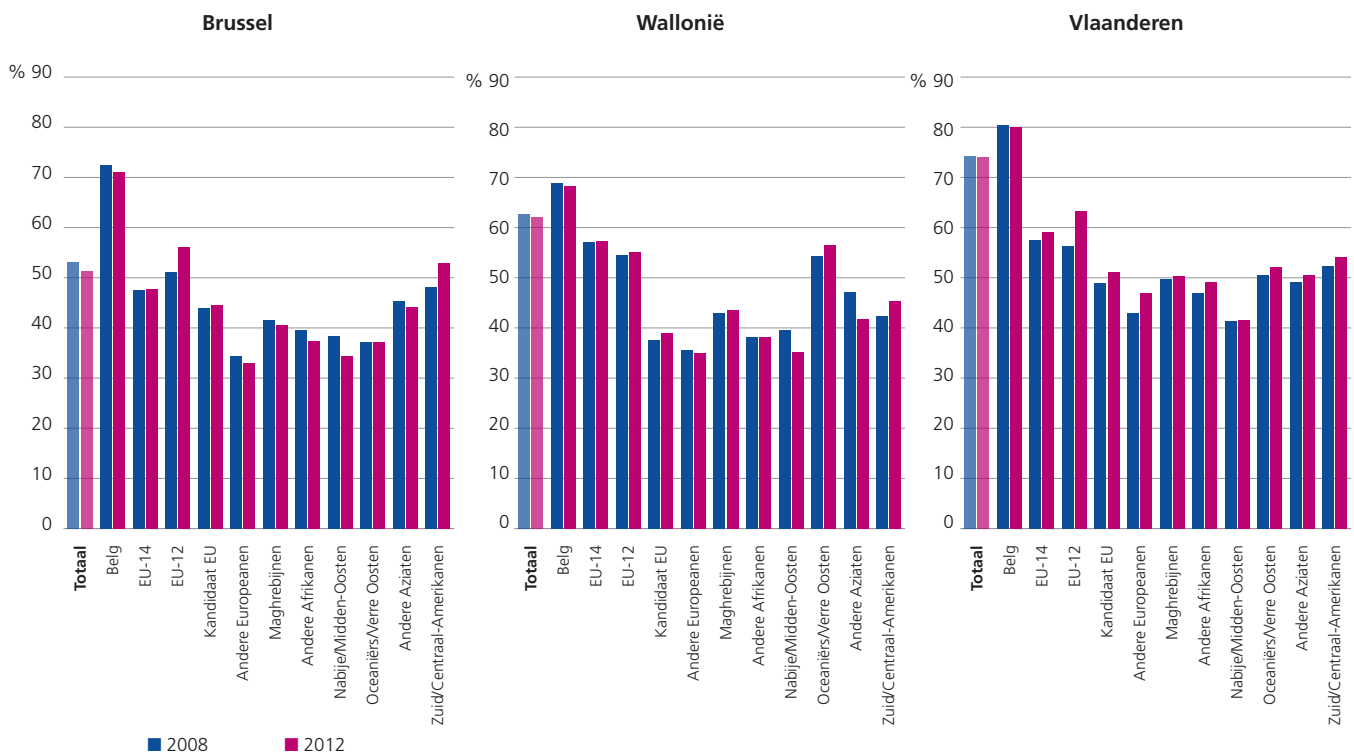
¹⁸ Zie hoofdstuk 4 van de "Socio-economische monitoring", FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg en Centrum voor Gelijikheid van Kansen en voor Racismebestrijding, september 2013.

De figuur toont aan dat in 2012 “het negatief effect” gekoppeld aan de buitenlandse origine sterker is voor de vrouwen dan voor de mannen aangezien het verschil in werkgelegenheidsgraad tussen de vrouwen van Belgische origine en van buitenlandse origine groter is dan het verschil vastgesteld tussen de mannen van Belgische en de mannen van buitenlandse origine (27,3 tegenover 23,9 procentpunten). Niettemin zijn die verschillen kleiner dan in 2008. Zo is ook in 2012 het “negatief effect” gekoppeld aan het vrouw-zijn groter, maar kleiner dan in 2008 voor de personen van buitenlandse origine dan voor diegenen van Belgische origine (10,3 tegenover 6,0 procentpunten). Bij drie originegroepen zijn

de verschillen in werkgelegenheidsgraad bijzonder groot in meerdere opzichten: tussen de mannen en de vrouwen, tussen de Belgische mannen en de mannen van buitenlandse origine, tussen de Belgische vrouwen en de vrouwen van buitenlandse origine, tussen de Belgische mannen en de vrouwen van buitenlandse origine. Het gaat om de personen afkomstig uit het Nabije/Midden-Oosten, de Maghreb en de kandidaat-lidstaten.

Onderstaande grafiek toont dat in de drie **gewesten** de werkgelegenheidsgraden van de personen van buitenlandse origine lager liggen dan de werkgelegenheidsgraden van de personen van Belgische origine.

grafiek 28: Werkgelegenheidsgraad van personen van 20 tot 60 jaar naar gewest en origine (2008-2012)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

In 2012 bedraagt de werkgelegenheidsgraad van de personen van Belgische origine in Brussel 71,0%. De twee groepen van buitenlandse origine met de hoogste werkgelegenheidsgraden, die echter veel lager liggen dan die van de personen van Belgische origine, zijn de personen

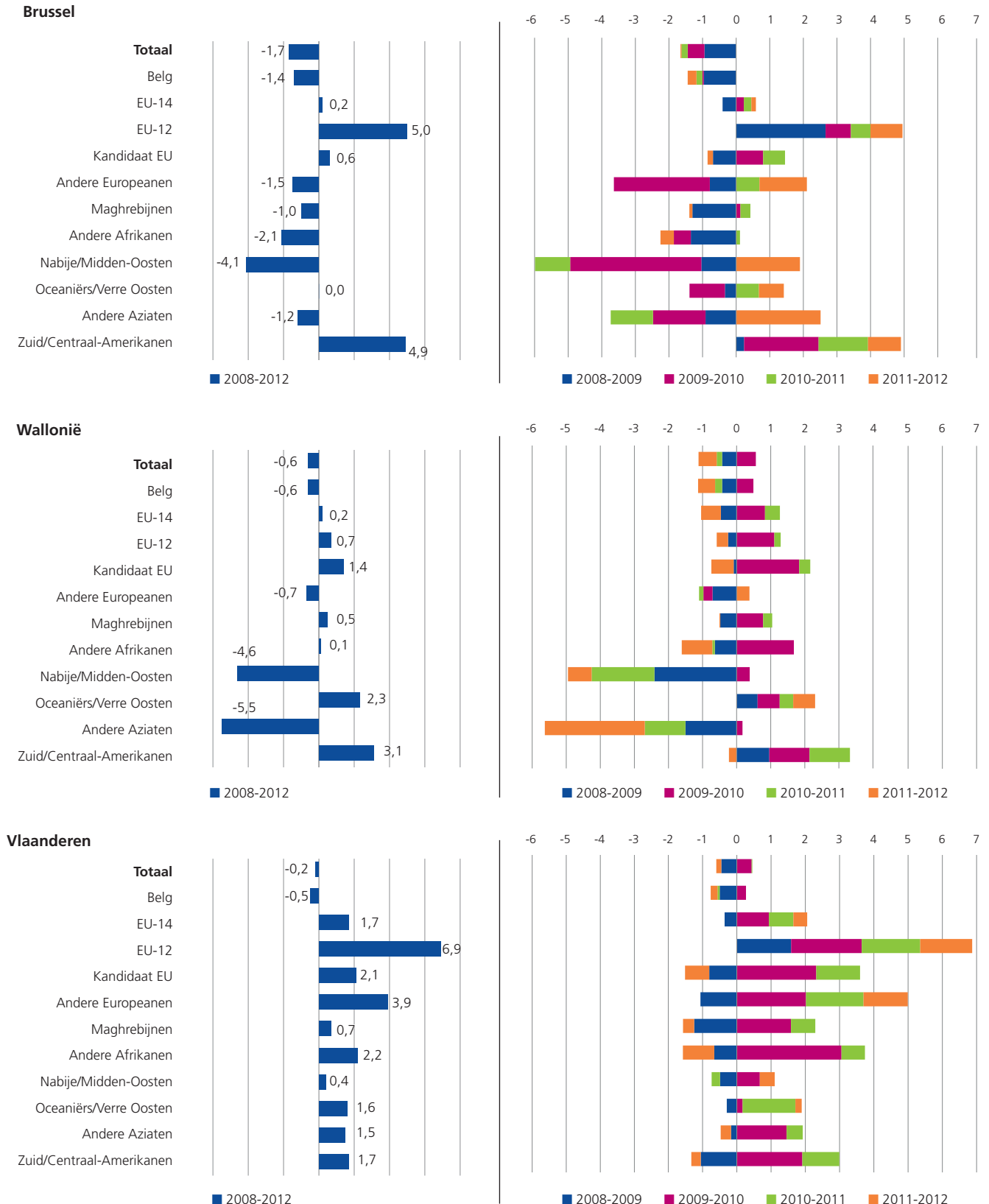
afkomstig uit de EU-12 (56,2%)¹⁹ en de personen

¹⁹ Ter herinnering, de Europese ambtenaren zijn niet opgenomen in de categorie “werkenden” van het Datawarehouse van de KSZ. In Brussel waar een groot deel van de Europese instellingen zijn gevestigd, liggen de werkgelegenheidsgraden van de personen uit de EU-14 en de EU-12 hoogstwaarschijnlijk heel wat hoger dan de cijfers vermeld in de grafiek.

afkomstig uit Zuid/Centraal-Amerika (53,0%). De laagste werkgelegenheidsgraden worden opgemeten voor de personen uit andere Europese landen en uit het Nabije/Midden-Oosten met minder dan 35%. In Wallonië bedraagt de werkgelegenheidsgraad van de personen van Belgische origine 68,2%. Bij de personen van buitenlandse origine hebben de personen met origine uit de EU-14, Oceanië/Verre Oosten en de EU-12 de hoogste graden (respectievelijk 57,4%, 56,6% en 55,2%). De laagste werkgelegenheidsgraden worden vastgesteld voor de personen afkomstig uit het Nabije/Midden-Oosten en andere Europese landen met werkgelegenheidsgraden van zowat 35%. In Vlaanderen tenslotte

bedraagt de werkgelegenheidsgraad van de personen van Belgische origine 80,0%. Van de personen van buitenlandse origine hebben diegenen uit de EU-14 en de EU-12 de hoogste graden (respectievelijk 59,2% en 63,3%). De personen uit het Nabije/Midden-Oosten, andere Europese landen en andere Afrikaanse landen hebben de laagste graden (lager dan 50%).

grafiek 29: Evolutie van de werkgelegenheidsgraad van personen van 20 tot 60 jaar naar gewest en origine (Links 2008-2012. Rechts: deel van de jaarlijkse evoluties) – in procentpunten

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

Tussen 2008 en 2012 heeft, van de drie gewesten, Vlaanderen uiteindelijk de crisis het best doorstaan. Dit geldt voor alle origines met uitzondering van de personen afkomstig uit Oceanië/Verre Oosten – voor wie de werkgelegenheidsgraad sterker is gestegen in Wallonië – en uit Zuid/Centraal-Amerika voor wie de werkgelegenheidsgraad sterker gestegen is in Wallonië en in Brussel. De werkgelegenheidsgraad is in Vlaanderen gestegen voor alle origines behalve voor de personen van Belgische origine. Bovendien is de werkgelegenheidsgraad bij deze origine in de drie gewesten gedaald maar in Brussel was de daling het sterkst (-1,4 procentpunt tegenover -0,6 in Wallonië en -0,5 in Vlaanderen). Bij de personen afkomstig uit de EU-12, Zuid/Centraal-Amerika, een kandidaat-lidstaat, Oceanië/Verre Oosten en de landen van de EU-14 steeg de werkgelegenheidsgraad tussen 2008 en 2012 in de drie gewesten. In Brussel en Wallonië is de evolutie gelijkaardig als deze voor België in zijn geheel maar met hogere cijfers voor bepaalde origines. Zo is de daling van de werkgelegenheidsgraad voor de personen afkomstig uit het Nabije/Midden-Oosten en andere Aziatische landen beduidend groter (respectievelijk 4,1 en 1,2 procentpunten te Brussel; 4,6 en 5,5 procentpunten in Wallonië). In Brussel en Wallonië daalt de werkgelegenheidsgraad van de personen afkomstig uit andere Europese landen (respectievelijk 1,5 en 0,7 procentpunt) terwijl het cijfer voor deze groep in België gemiddeld stijgt.

De analyse van de gegevens betreffende **de migratieachtergrond per gewest**²⁰ levert dezelfde vaststellingen op als die welke hierboven voor België in zijn geheel zijn gedaan. Drie groepen onderscheiden zich van de andere. Voor de personen van Maghrebijnse origine, bij wie in Brussel en in Vlaanderen het nog steeds de tweede generatie is die de hoogste werkgelegenheidsgraden heeft, is dit onderscheid in Wallonië minder uitgesproken tussen de tweede generatie en de eerste generatie die de Belgische nationaliteit verworven heeft. Voor de personen afkomstig uit het Nabije/Midden-Oosten en andere Aziatische landen, is het in Vlaanderen

nog steeds de eerste generatie die de Belgische nationaliteit verworven heeft die de hoogste werkgelegenheidsgraden heeft en in Brussel en Wallonië is dit onderscheid tussen de tweede en de eerste generatie die de nationaliteit verworven heeft opnieuw minder duidelijk.

2. Werkgelegenheid: loontrekkenden versus zelfstandigen

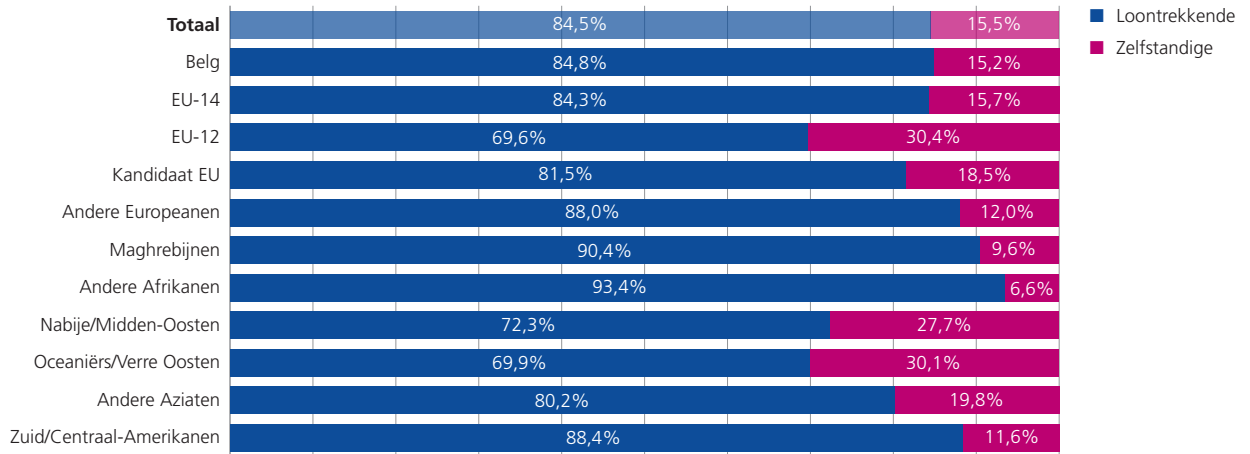
De werkgelegenheid in België is voornamelijk loontrekkende werkgelegenheid. In 2012 was de verhouding: 84,5% loontrekkende werkgelegenheid tegenover 15,5% zelfstandige werkgelegenheid. Daar waar de personen van Belgische origine en diegenen uit de EU-14 ongeveer dat gemiddelde laten optekenen, is de situatie bijzonder verschillend voor een aantal andere origines.

Zo is het cijfer van zelfstandige banen tweemaal hoger dan het gemiddelde bij de personen afkomstig uit de EU-12, Oceanië/Verre Oosten en het Nabije/Midden-Oosten met respectievelijk 30,4%, 30,1% en 27,7%. Aan het andere uiterste hebben de personen afkomstig uit andere Afrikaanse landen en uit de Maghreb relatief lagere cijfers qua zelfstandige banen (respectievelijk 6,6% en 9,6%). Tussen 2008 en 2012 zijn die cijfers amper geëvolueerd²¹. Enkel bij de personen uit het Nabije/Midden-Oosten, de EU-12 en in mindere mate diegenen afkomstig uit andere Aziatische landen is het aandeel zelfstandige banen gedaald (respectievelijk -3,8, -2,3 en -1,5 procentpunten).

²⁰ Zie gegevens in de bijlage.

²¹ Zie gegevens in de bijlage.

grafiek 30: Verdeling van de werkgelegenheid van personen van 20 tot 60 jaar tussen loontrekkende en zelfstandige tewerkstelling volgens origine (2012)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

De zelfstandige werkgelegenheid blijft in België een mannenzaak²² voor alle origines. In 2012 bedroeg het percentage van de zelfstandige werkgelegenheid 19,2% voor de mannen tegenover 11,4% voor de vrouwen. Zoals vastgesteld voor België in zijn geheel, zijn de cijfers qua zelfstandige werkgelegenheid bij de mannen afkomstig uit de EU-12, Oceanië/Verre Oosten en het Nabije/Midden-Oosten veel hoger dan het gemiddelde (respectievelijk 46,6%, 34,9% en 31,3%). Bij de vrouwen zijn het de cijfers van de vrouwen afkomstig uit Oceanië/Verre Oosten en uit het Nabije/Midden-Oosten die hoger liggen dan het gemiddelde (respectievelijk 25,0% en 18,3%). Zowel de percentages m.b.t. zelfstandige werkgelegenheid van de mannen als van de vrouwen afkomstig uit andere Afrikaanse landen en Maghreb zijn relatief lager (voor de mannen respectievelijk 8,4% en 11,9% en voor de vrouwen 4,9% en 5,6%). Tussen 2008 en 2012 zijn die verschillende cijfers relatief weinig geëvolueerd. Enkel bij de mannen afkomstig uit het Nabije/Midden-Oosten, andere Aziatische landen en andere Afrikaanse landen is het percentage zelfstandige werkgelegenheid teruggelopen (respectievelijk -4,4, -2,2 en -0,2 procentpunten). De mannen afkomstig uit Zuid/Centraal-Amerika, andere Europese landen en

een kandidaat-lidstaat hebben hun percentage zelfstandige werkgelegenheid daarentegen met iets mee dan 2 procentpunten zien stijgen. Wat vooral opvalt bij de vrouwen is de terugval van het percentage zelfstandige werkgelegenheid voor de personen afkomstig uit de EU-12 (-3,9 procentpunten) en uit het Nabije/Midden-Oosten (-1,8 procentpunt).

In Brussel²³ ligt het aandeel zelfstandige werkgelegenheid hoger dan het Belgische gemiddelde en de gemiddelden becijferd in de twee andere gewesten (19,1% tegenover 15,5% in Vlaanderen en 14,5% in Wallonië). In Brussel en in Vlaanderen zijn het opnieuw de drie zelfde origines die de hoogste cijfers qua zelfstandige werkgelegenheid hebben, met name de personen afkomstig uit de EU-12, Oceanië/Verre Oosten en uit het Nabije/Midden-Oosten. Maar daar waar in Brussel het cijfer van de personen afkomstig uit een land van de EU-12 duidelijk hoger ligt dan dat van de twee andere groepen (47,6% t.o.v. respectievelijk 26,3% en 32,4%), hebben zij van deze drie groepen in Vlaanderen het laagste cijfer qua zelfstandige werkgelegenheid (20,6% voor de personen afkomstig uit de EU-12 tegenover 28,7% voor de personen afkomstig uit Oceanië/Verre Oosten en 24,2%

²² Zie gegevens in de bijlage.

²³ Zie gegevens in de bijlage.

voor diegenen uit het Nabije/Midden-Oosten). Bovendien is het zo dat in Wallonië het opnieuw de personen afkomstig uit Oceanië/Verre Oosten en uit het Nabije/Midden-Oosten zijn die de hoogste percentages zelfstandige werkgelegenheid hebben, de personen afkomstig uit andere Aziatische landen vervolledigen deze kopgroep van drie. Tussen 2008 en 2012 is, terwijl het cijfer van de zelfstandige werkgelegenheid in Wallonië en in Vlaanderen stabiel bleef, ditzelfde cijfer in Brussel lichtjes gestegen (+1,2 procentpunt). Bij de personen afkomstig uit het Nabije/Midden-Oosten is het percentage zelfstandige

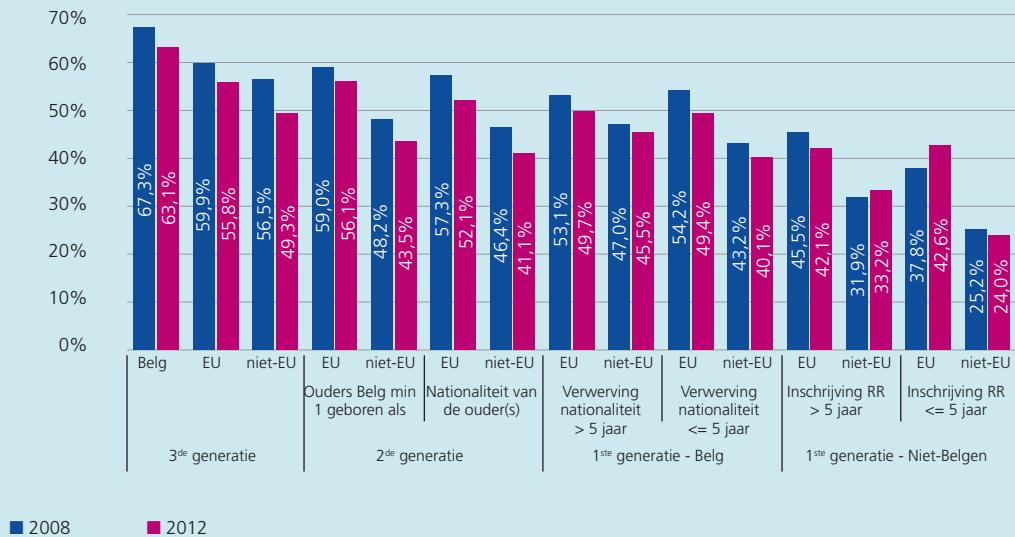
werkgelegenheid aanzienlijk gedaald in Wallonië (-4,1 procentpunten), in Vlaanderen (-3,8 procentpunten) en in mindere mate in Brussel (-2,5 procentpunten). Daar waar de personen afkomstig uit de EU-12 een aanzienlijke verlaging van hun aandeel zelfstandige werkgelegenheid lieten optekenen in Brussel (-7,5 procentpunten) en in mindere mate in Vlaanderen (-2,9 procentpunten), is dit in Wallonië opmerkelijk gestegen (+4,3 procentpunten).

Analyse van de derde generatie: de werkgelegenheid van de 20 - 29-jarigen

Ondanks de betere kwaliteit van de gegevens en de methode waarmee het mogelijk is om de verschillende generaties in te kaart te brengen, is het nog steeds niet mogelijk om op grond van de huidige gegevens uit het Rijksregister een optimaal beeld te vormen van de derde generatie voor de volledige leeftijdsgroep die in dit verslag geanalyseerd wordt (18-60-jarigen). Voor de jongere groepen is het toch mogelijk om een of meerdere grootouders op te sporen en zo zicht te krijgen op de 3de generatie. Zodoende beperkt de analyse van deze generatie zich tot de groep van de 20-29-jarigen (1.344.644 personen in 2012).

In 2012 bedraagt de werkgelegenheidsgraad van de Belgen van de derde generatie 63,1%. Dit cijfer ligt hoger dan het cijfer gemeten voor de andere migratieachtergronden. De werkgelegenheidsgraad van de personen van de 3de generatie met een EU-migratieachtergrond bedraagt 55,8% en de werkgelegenheidsgraad van dezelfde groep met een niet-EU-migratieachtergrond is 49,3%. Voor alle generaties hebben de personen met een EU-migratieachtergrond hogere werkgelegenheidsgraden dan diegenen met een niet-EU-migratieachtergrond. In het algemeen hebben de personen van de 3de en de 2de generatie hogere werkgelegenheidsgraden dan de 1ste generatie – zowel de personen die de Belgische nationaliteit verworven hebben als diegenen die buitenlander gebleven zijn. Zo hebben ook de personen van de 1ste generatie die de Belgische nationaliteit verworven hebben hogere werkgelegenheidsgraden dan diegenen die buitenlander gebleven zijn. Bovendien heeft deze laatste groep de laagste werkgelegenheidsgraden, en vooral de personen met een niet-EU-nationaliteit en die sinds 5 jaar of minder en meer dan 5 jaar zijn ingeschreven in het Rijksregister – met een respectievelijke werkgelegenheidsgraad van 24% en 33,2%. Een interessante vaststelling is dat in 2012 de personen met een niet-EU-migratieachtergrond die sinds meer dan 5 jaar de Belgische nationaliteit hebben verworven hogere werkgelegenheidsgraden hebben dan de tweede generatie met een niet-EU-migratieachtergrond (45,5% tegenover 41,1% en 43,5%).

grafiek 31: Werkgelegenheidsgraad bij personen van 20 tot 29 jaar volgens migratieachtergrond (2008-2012)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

Tussen 2008 en 2012 is de werkgelegenheidsgraad voor alle categorieën gedaald behalve voor de jongeren met EU-nationaliteit die sinds 5 jaar of minder zijn ingeschreven in het Rijksregister en de jongeren met een niet-EU-nationaliteit die sinds meer dan 5 jaar zijn ingeschreven in het Rijksregister, bij wie de werkgelegenheidsgraad is gestegen met respectievelijk 4,8 en 1,3 procentpunten. De werkgelegenheidsgraad van de jongeren van de 3de generatie met een niet-EU-migratieachtergrond alsook die van de jongeren van de tweede generatie wier ouders buitenlander zijn gebleven – zowel EU als niet-EU – is in ruimere mate gedaald met respectievelijk -7,2, -5,3 en -5,2 procentpunten. De daling van de werkgelegenheidsgraad is voornamelijk het gevolg van het feit dat de jongeren langer studeren of meer dan vroeger studies aanvatten (zie hoofdstuk 6). Interessant is ook dat in 2008 de werkgelegenheidsgraad van de personen van de 3de generatie met een EU-migratieachtergrond iets hoger lag dan de werkgelegenheidsgraad van de personen van de 2de generatie wier ouders Belg geworden zijn met een EU-migratieachtergrond (59,9% tegenover 59,0%). In 2012 werd het tegenovergestelde vastgesteld.

2.3 ANALYSE VAN DE WERKGELEGENHEID VOLGENS ACTIVITEITENSECTOR (NACE)

In het vierde trimester van 2012 werkten ongeveer 4,17 miljoen personen van 18 tot 60 jaar in België.

Zoals in het vorige rapport²⁴, berust de verdeling van de werknemers volgens de economische activiteit van de ondernemingen op het gebruik van de statistische Nomenclatuur van de economische activiteiten in de Europese Gemeenschap, afgekort als NACE. De NACE maakt het immers mogelijk de werknemers te rangschikken volgens de economische activiteit van de onderneming waarin zij werken.

Terwijl wij in het vorige rapport de secties van de NACE gebruikten, dit wil zeggen de NACE-codes met één letter, gaan wij voornamelijk in het vervolg van dit rapport werken met de afdelingen van de NACE met twee cijfers. Dit staat ons toe 86 sectoren te analyseren en een hoger niveau van detail te bereiken²⁵.

Voor de analyse van de gegevens in verband met de NACE-codes, bekijken wij enkel het jaar 2012 want, in de loop der jaren, hebben structurele veranderingen plaatsgevonden, zijn de ondernemingen geëvolueerd, worden gefusioneerd, opgekocht of gesplitst en de activiteitscode die aan de werknemers werd toegekend wordt herzien en soms gewijzigd. Bijvoorbeeld, in het eerste trimester van 2010, zijn de ondernemingen die in het bijzonder actief zijn in het kader van het stelsel van de dienstencheques gemigreerd van de sectoren N78-Terbeschikkingstelling van

personeel en Q88-Maatschappelijke dienstverlening zonder huisvesting, naar voornamelijk de NACE N81-Diensten in verband met bouwen; landschapsverzorging en S96-Overige persoonlijke diensten. De kantoren voor uitzendarbeid zijn wat hen betreft nog steeds opgenomen in de afdeling N78-Terbeschikkingstelling van personeel.

In de onderstaande tabel zien wij dat het openbaar bestuur en defensie (O84) de NACE-afdeling is die de meeste werknemers telt van 18 tot 60 jaar in België, met een personeelsbezetting van meer dan 479.000 personen. Deze afdeling, die eveneens een sectie op zich is, bevindt zich eveneens in de top 5 van de grootste NACE-secties maar slechts op de vierde positie. Zij wordt overtroffen door groepen afdelingen die de secties G (45 tot 47), Q (86 tot 88) en C (10 tot 33) zijn. Deze laatste NACE omvat 24 afdelingen, allemaal met minder dan 100.000 werknemers.

In 2012 is de top 5 van de NACE's per sectie dezelfde als die van het eerste rapport van de Socio-economische Monitoring over de gegevens van 2008, met enkel een omkering tussen de tweede en de derde plaats, dit wil zeggen tussen de sectie van de menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening (Q) en die van de industrie (C).

²⁴ Zie hoofdstuk 4.2. Analyse van de werkgelegenheid volgens activiteitssector (NACE) van de "Socio-economische Monitoring", FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg en Centrum voor Gelijikheid van Kansen en voor Racismebestrijding, september 2013.

²⁵ Als bijlage vindt u een gedetailleerdere lijst met de volledige benaming van de sectoren per afdeling.

tabel 4: De sterkst vertegenwoordigde sectoren in België in 2012 en hun personeelsbestanden in duizenden

Sectoren per afdeling (2 cijfers)	Personeelsbestanden in duizenden
O84-Openbaar bestuur en defensie; verplichte sociale zekerheid	479
P85-Onderwijs	359
G47-Detailhandel, met uitzondering van de handel in auto's en motorfietsen	334
Q86-Menselijke gezondheidszorg	256
G46- Groothandel en handelsbemiddeling, met uitzondering van de handel in motorvoertuigen en motorfietsen	202
F43-Gespecialiseerde bouwwerkzaamheden	155
I56-Eet- en drinkgelegenheden	138
Q88-Maatschappelijke dienstverlening zonder huisvesting	133
N78-Terbeschikingsstelling van personeel	130
H49-Vervoer te land en vervoer via pijpleidingen	127
Sectoren per sectie (1 letter)	Personeelsbestanden in duizenden
G (45 – 46 – 47) Groot- en detailhandel; reparatie van auto's en motorfietsen	620
Q (86 – 87 – 88) Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening	497
C (10 -> 33) Industrie	481
O (84) Openbaar bestuur en defensie; verplichte sociale verzekeringen	479
P (85) Onderwijs	359

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

Zoals tevoren²⁶, worden de gegevens over de loontrekkenden verdeeld per gewest waar men werkt. Meer dan twee miljoen loontrekkenden werken in Vlaanderen, Wallonië telt er 920.000 en in Brussel vindt men een beetje meer dan 580.000 loontrekkenden. Er bestaat eveneens een "Lege" categorie die de zelfstandigen omvat, die met 630.000 zijn, wat 15% van de bestudeerde bevolking is.

De verdeling van de werknemers van elke sector per gewest waar men werkt toont aan dat in 2012 de primaire sector, die de NACE's A01-Teelt van gewassen, veeteelt, jacht en diensten in

verband met deze activiteiten, A02-Bosbouw en de exploitatie van bossen en A03-Visserij en aquacultuur omvat, voornamelijk bestaat uit zelfstandigen. Dit is eveneens het geval voor de sectoren H50-Vervoer over water, M73-Reclamewezen en marktonderzoek, M75-Veterinaire diensten, N79-Reisbureaus, reisorganisatoren, reserveringsbureaus en aanverwante activiteiten, S95-Reparatie van computers en consumentenartikelen en S96-Overige persoonlijke diensten.

In de andere sectoren werken een groot gedeelte van de loontrekkenden in grotere verhoudingen in Vlaanderen, op enkele uitzonderingen na. De loontrekkenden van de afdelingen B08-Overige winning van delfstoffen, C21-Vervaardiging van farmaceutische grondstoffen en producten en C30-Vervaardiging van andere transportmiddelen zijn in meerderheid aan het werk in het

²⁶ Zie hoofdstuk 4.2. Analyse van de werkgelegenheid volgens activiteitsector (NACE) van de "Socio-economische Monitoring", FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg en Centrum voor Gelijkheid van Kansen en voor Racismebestrijding, september 2013.

Waals Gewest. Wat het Brussels Hoofdstedelijk Gewest betreft, trekt dit meer de loontrekken- den aan van de NACE J60-Programmeren en uitzenden van radio- en televisieprogramma's, J61-Telecommunicatie, J63-Dienstverlenende activiteiten op het gebied van informatie, K64-Financiële dienstverlening, exclusief verzekeringen en pensioenfondsen, K65-Verzekeringen, herverzekeringen en pensioenfondsen, R92-Loterijen en kansspelen, S94-Verenigingen en U99-Extraterritoriale organisaties en lichamen.

Overigens toont de analyse van de NACE per gewest van activiteit en geslacht aan dat ongeacht het gewest waar men werkt en het geslacht, de loontrekkenden talrijk aanwezig zijn in het openbaar bestuur en de defensie (O84). De zelfstandigen, zowel mannen als vrouwen, werken voornamelijk in de detailhandel (G47) en de eet- en drinkgelegenheden (I56).

tabel 5: De sterkst vertegenwoordigde sectoren in 2012 per gewest waar men werkt en per geslacht

	Brussel			Wallonië			Vlaanderen			Leeg			Totaal		
	M	V	T	M	V	T	M	V	T	M	V	T	M	V	T
1 ^{ste}	O84	O84	O84	O84	O84	O84	O84	P85	O84	G47	G47	G47	O84	O84	O84
2 ^{de}	K64	P85	P85	P85	P85	P85	G46	O84	P85	I56	S96	I56	G47	P85	P85
3 ^{de}	H49	Q86	K64	F43	Q86	G47	F43	Q86	G47	F41	I56	A01	F43	Q86	G47
4 ^{de}	P85	N81	Q86	H49	G47	Q86	P85	G47	G46	F43	Q86	M73	G46	G47	Q86
5 ^{de}	G46	K64	G47	G47	Q87	F43	H49	Q88	Q86	M73	A01	S96	H49	Q88	G46

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

Sommige NACE's tellen meer vrouwen dan mannen. In de onderstaande tabel zijn deze vrouwelijke sectoren gerangschikt in dalende orde van oververtegenwoordiging.

tabel 6: Vrouwelijke sectoren in België in 2012 en het bijhorende percentage vrouwen

Vrouwelijke sectoren	% vrouwen
Q87-Maatschappelijke dienstverlening met huisvesting	82%
Q86-Menselijke gezondheidszorg	78%
S96-Overige persoonlijke diensten	78%
Q88-Maatschappelijke dienstverlening zonder huisvesting	76%
N81-Diensten in verband met gebouwen; landschapsverzorging	75%
T97-Huishoudens als werkgever van huishoudelijk personeel	72%
C14-Vervaardiging van kleding	71%
P85-Onderwijs	70%
S94-Verenigingen	62%
C12-Vervaardiging van tabaksproducten	59%
M69-Rechtskundige en boekhoudkundige dienstverlening	57%
N82-Administratieve en ondersteunende activiteiten ten behoeve van kantoren en overige zakelijke activiteiten	57%
G47-Detailhandel, met uitzondering van de handel in auto's en motorfietsen	57%
K66 Ondersteunende activiteiten voor verzekeringen en pensioenfondsen	56%

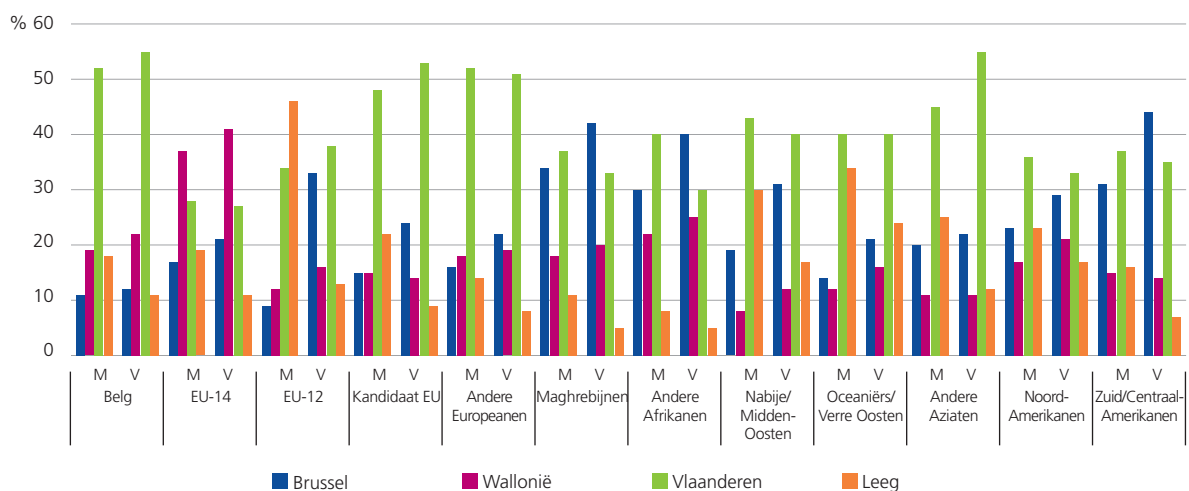
Vrouwelijke sectoren	% vrouwen
M75-Veterinaire diensten	55%
I55-Verschaffen van accommodatie	55%
R91-Bibliotheken, archieven, musea en overige culturele activiteiten	54%
O84-Openbaar bestuur en defensie; verplichte sociale verzekeringen	54%
U99-Extraterritoriale organisaties en lichamen	53%
K65-Verzekeringen, herverzekeringen en pensioenfondsen, exclusief verplichte sociale verzekeringen	53%
J58-Uitgeverijen	51%
N79-Reisbureaus, reisorganisatoren, reserveringsbureaus en aanverwante activiteiten	51%

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

Als we de verdeling van de origines per geslacht en per gewest waar men werkt analyseren, doen we dezelfde vaststellingen als in de vorige Socio-economische Monitoring gebaseerd op de gegevens van 2008. Voor elke origine en geslacht werkt de meerderheid van de personen in het Vlaams Gewest. De uitzonderingen zijn de personen, mannen en vrouwen, met origine uit EU-14 die in grotere mate werken in het Waals Gewest, de vrouwen afkomstig uit de Maghreb, uit andere Afrikaanse landen en uit Zuid-/Centraal-Amerika die vaker in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest werken en de

mannen met origine uit EU-12 die in meerderheid zelfstandigen zijn. Deze laatste waarneming in verband met de mannen met origine uit EU-12 houdt rechtstreeks verband, zoals we zullen zien in de analyse van de sectoren per origine en geslacht, met hun oververtegenwoordiging in de bouwnijverheid (F), en dit zowel in de afdeling F41-Bouw van gebouwen; ontwikkeling van bouwprojecten als in de afdeling F43-Gespecialiseerde bouwwerkzaamheden. Deze twee NACE's staan op de derde en vierde plaats van de sectoren die het meest aanwezig zijn bij de mannelijke zelfstandigen.

grafiek 32: Opsplitsing van de werknemers van 18 tot 60 jaar in 2012 per origine, gewest waar men werkt en geslacht

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

Per origine gaan we de sectoren bekijken die de hoogste percentages werknemers hebben en we analyseren eveneens de verschillen tussen het percentage van personen van een origine

in een sector en het percentage van alle werknemers in dezelfde sector.²⁷ Een positief verschil

²⁷ Zie gegevens in de bijlage.

betekent dat de personen van deze origine verhoudingsgewijs oververtegenwoordigd zijn in de bestudeerde sector. Omgekeerd geeft een

negatief verschil aan dat in deze sector de personen van die origine ondervertegenwoordigd zijn.

tabel 7: De sterkst vertegenwoordigde sectoren in 2012 per origine

	1 ^{ste}	2 ^{de}	3 ^{de}	4 ^{de}	5 ^{de}
Belg	O84	P85	G47	Q86	G46
EU-14	G47	O84	P85	Q86	I56
EU-12	N81	F41	F43	G47	I56
Kandidaat EU	N81	G47	I56	F43	N78
Andere Europeanen	O84	G47	N81	I56	N78
Maghrebijnen	O84	N81	G47	N78	I56
Andere Afrikanen	O84	N78	Q86	N81	Q87
Nabije/Midden-Oosten	G47	I56	O84	Q86	G46
Oceaniërs/Verre Oosten	I56	G47	P85	G46	O84
Andere Aziaten	I56	G47	N81	O84	I55
Noord-Amerikanen	P85	G46	G47	O84	M73
Zuid/Centraal-Amerikanen	N81	O84	G47	P85	I56

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

De sectoren die de grootste percentages per origine hebben zijn uiteraard verschillend van de sectoren die naar voren gebracht werden in de vorige Socio-economische Monitoring²⁸ gelet op het hoger niveau van detail in dit rapport. Enkel de personen afkomstig uit Oceanië/Verre Oosten en andere Aziatische landen bevinden zich opnieuw in meerderheid in de eet- en drinkgelegenheden (I56). Hun aanwezigheid in deze sector is overigens groot ten opzichte van het geheel van de werknemers aangezien men er verschillen aangeeft van +21,0 procentpunten voor de personen afkomstig uit Oceanië/Verre Oosten en van +13,8 procentpunten voor de personen afkomstig uit andere Aziatische landen. De detailhandel (G47) is de belangrijkste sector voor de personen afkomstig uit de EU-14 en uit het Nabije/Midden-Oosten. De diensten in verband met gebouwen en de landschapsverzorging (N81), de sector die een groot gedeelte van de dienstencheques omvat, vertegenwoordigen wat hen betreft de

afdeling die verhoudingsgewijs het meest wordt ingenomen door personen afkomstig uit Zuid-/Centraal-Amerika (+15,6 procentpunten), uit een land van de EU-12 (+14,6 procentpunten) en uit een kandidaat-lidstaat (+7,1 procentpunten). De personen van Noord-Amerikaanse origine zijn in grotere mate aanwezig in het onderwijs (P85). Dit is overigens de enige origine, buiten de Belgen van origine, die oververtegenwoordigd is in deze sector, respectievelijk met +6,6 en +1,0 procentpunten, terwijl alle andere origines er ondervertegenwoordigd zijn. De Belgen van origine, de personen afkomstig uit de Maghreb, uit andere Afrikaanse landen en andere Europese landen werken in meerderheid in de NACE O84-Openbaar bestuur en defensie. Het is merkwaardig dat enkel de Belgen van origine (+0,7 procentpunt) en de personen afkomstig uit andere Afrikaanse landen (+3,5 procentpunten) verhoudingsgewijs meer aanwezig zijn in deze sector. De andere origines, inclusief de personen afkomstig uit de Maghreb en uit andere Europese landen, zijn er ondervertegenwoordigd, zelfs al is dit hun voornaamste sector van tewerkstelling.

²⁸ Zie hoofdstuk 4.2. Analyse van de werkgelegenheid volgens activiteitsector (NACE) van de "Socio-economische monitoring", FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg en Centrum voor Gelijkheid van Kansen en voor Racismebestrijding, september 2013.

tabel 8: De sterkst vertegenwoordigde sectoren in 2012 per geslacht en origine

	Mannen					Vrouwen				
	1 ^{ste}	2 ^{de}	3 ^{de}	4 ^{de}	5 ^{de}	1 ^{ste}	2 ^{de}	3 ^{de}	4 ^{de}	5 ^{de}
Belg	O84	G46	G47	F43	P85	P85	O84	Q86	G47	Q88
EU-14	F43	G47	O84	G46	I56	G47	O84	P85	Q86	N81
EU-12	F41	F43	G47	H49	N78	N81	G47	I56	O84	Q86
Kandidaat EU	F43	I56	G47	H49	N81	N81	G47	O84	N78	Q86
Andere Europeanen	F43	O84	I56	H49	G46	N81	O84	G47	I56	P85
Maghrebijnen	H49	O84	G47	I56	N78	N81	O84	Q86	G47	P85
Andere Afrikanen	O84	N78	I56	G47	H49	O84	Q86	N81	Q87	Q88
Nabije/Midden-Oosten	G47	I56	O84	G46	Q86	G47	O84	Q86	P85	I56
Oceaniërs/Verre Oosten	I56	G47	G46	P85	O84	I56	G47	P85	O84	G46
Andere Aziaten	I56	G47	O84	G46	N78	N81	I56	G47	I55	O84
Noord-Amerikanen	P85	G46	G47	M73	M70	P85	G47	G46	O84	Q86
Zuid/Centraal-Amerikanen	F43	I56	G47	N81	N78	N81	O84	G47	P85	Q86

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

Een onderscheid per **geslacht** brengt enkele bijzonderheden mee, behalve voor bepaalde origines waarvan de mannen en de vrouwen over het algemeen in dezelfde sector werken. Dit is het geval voor de personen afkomstig uit andere Afrikaanse landen, waarvan de mannen en de vrouwen in meerderheid tewerkgesteld zijn in de NACE O84-Openbaar bestuur en defensie, voor de mannen en de vrouwen afkomstig uit het Nabije/Midden-Oosten die in grotere mate werken in de detailhandel (G47), de mannen en de vrouwen van Noord-Amerikaanse origine die verhoudingsgewijs meer aanwezig zijn in het onderwijs (P85) en de mannen en de vrouwen afkomstig uit Oceanië/Verre Oosten, die in grotere mate in de eet- en drinkgelegenheden (I56) werken. Voor deze laatste origine, zijn de verschillen ten opzichte van het aandeel van alle werknemers van deze sector samen overigens zeer uitgesproken: +24,0 procentpunten voor de mannen en +17,9 voor de vrouwen.

De vrouwen van de volgende origines zijn verhoudingsgewijs meer aanwezig in de diensten in verband met gebouwen en landschapsverzorging (N81), de NACE die een deel van de dienstenechthebedrijven omvat: de vrouwen afkomstig uit een land van de EU-12 (voor wie het verschil

ten opzichte van het aandeel van alle werknemers van deze sector samen +29,0 procentpunten bedraagt), uit Zuid-/Centraal-Amerika (+22,3 procentpunten), uit een kandidaat-lidstaat (+14,2 procentpunten), uit de Maghreb (+8,9 procentpunten), uit andere Europese landen (+8,9 procentpunten) en uit andere Aziatische landen (+8,6 procentpunten). Bij de personen van Belgische origine werken de vrouwen het meest in het onderwijs (P85) en de mannen in het openbaar bestuur en de defensie (O84). De vrouwen met origine uit de EU-14 zijn in grotere mate aanwezig in de NACE G47-Detailhandel, terwijl de mannen van deze origine, samen met die afkomstig uit Zuid-/Centraal-Amerika, uit een kandidaat-lidstaat en uit andere Europese landen oververtegenwoordigd zijn in de sector F43-Gespecialiseerde bouwwerkzaamheden. In de sectoren van de bouwnijverheid (F), vinden we eveneens de mannen met origine uit EU-12 in de afdeling F41-Bouw van gebouwen; ontwikkeling van bouwprojecten, voor dewelke het verschil ten opzichte van het percentage werknemers in dezelfde sector +15,8 procentpunten bedraagt. Hun oververtegenwoordiging op het niveau van de bouwnijverheid (F) laat zich eveneens zien in de afdeling F43-Gespecialiseerde bouwwerkzaamheden met een verschil van

+11,6 procentpunten. De mannen afkomstig uit de Maghreb werken wat hen betreft het meest in het vervoer te land en het vervoer via pijpleidingen (H49). En om te eindigen, de mannen afkomstig uit andere Aziatische landen zijn verhoudingsgewijs meer aanwezig in eet- en drinkgelegenheden (I56). Het verschil ten opzichte van het percentage werknemers van deze sector bedraagt overigens +18,3 procentpunten. De mannen van deze laatste origine zijn eveneens oververtegenwoordigd in de sector G47-Detailhandel (+10,5 procentpunten), de afdeling die op de tweede plaats komt voor hen.

Van de sectoren die wij als vrouwelijk hebben gedefinieerd, zijn er slechts drie waar voor alle origines geldt dat het aandeel vrouwen meer dan 50% uitmaakt: de NACE N81-Diensten in verband met gebouwen; landschapsverzorging, Q87-Maatschappelijke dienstverlening met huisvesting en S96-Overige persoonlijke diensten. In de andere vrouwelijke sectoren is er telkens minstens één origine voor dewelke het aandeel van de vrouwen lager is dan 50%.

Vooraleer we de analyse per gewest maken, bekijken we eerst de **zelfstandigen**, aangezien we op basis van de ontvangen gegevens voor hen geen band kunnen maken met een gewest.

tabel 9: De sterkst vertegenwoordigde sectoren voor de zelfstandigen in 2012 per origine

	1 ^{ste}	2 ^{de}	3 ^{de}	4 ^{de}	5 ^{de}
Belg	G47	A01	I56	S96	M73
EU-14	G47	I56	M73	S96	F41
EU-12	F41	F43	G47	I56	G45
Kandidaat EU	I56	G47	F41	G46	F43
Andere Europeanen	I56	G47	M73	F41	F43
Maghrebijnen	G47	I56	M73	H49	G46
Andere Afrikanen	Q86	G47	H49	I56	M73
Nabije/Midden-Oosten	G47	I56	Q86	G46	M73
Oceaniërs/Verre Oosten	I56	G47	G46	M73	S96
Andere Aziaten	G47	I56	G46	M73	S96
Noord-Amerikanen	M73	G47	M69	I56	P85
Zuid/Centraal-Amerikanen	F41	I56	G47	F43	M73

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

De NACE waarin het meest zelfstandigen werken is de G47-Detailhandel. Deze afdeling is voor heel wat origines de belangrijkste (zelfstandigen van Belgische origine, van EU-14 origine, van Maghrebijnse origine, uit het Nabije/Midden-Oosten en uit andere Aziatische landen), en komt voor de meeste andere origines op de tweede plaats. Uitzonderingen daarop zijn de zelfstandigen met een origine uit de EU-12 en uit Zuid/Centraal-Amerika. Voor de zelfstandigen afkomstig uit andere Aziatische landen is het verschil ten opzichte van het aandeel van alle zelfstandigen samen in deze sector het grootst: +20,1

procentpunten. De zelfstandigen afkomstig uit deze andere Aziatische landen zijn eveneens oververtegenwoordigd (+10,2 procentpunten) in de NACE I56-Eet- en drinkgelegenheden, de sector die op de tweede plaats komt voor hen. Deze sector is de belangrijkste voor de zelfstandigen afkomstig uit Oceanië/Verre Oosten (+32,4 procentpunten ten opzichte van het aandeel van alle zelfstandigen van deze sector), uit een kandidaat-lidstaat (+15,5 procentpunten) en uit andere Europese landen (+6,8 procentpunten). De sector van de menselijke gezondheidszorg (Q86) is die waar de zelfstandigen afkomstig uit andere

Afrikaanse landen in grotere mate aanwezig zijn. De zelfstandigen van Noord-Amerikaanse origine werken het meest in de NACE M73-Reclamewezen en marktonderzoek en het verschil ten opzichte van het percentage van alle zelfstandigen samen in deze sector bedraagt +11,1 procentpunten. Tenslotte is de bouw van gebouwen en het ontwikkelen van bouwprojecten (F41) de sector die de hoogste percentages heeft voor de zelfstandigen afkomstig uit Zuid/Centraal-Amerika en uit een land van de EU-12,

voor dewelke het verschil met het aandeel van alle zelfstandigen samen die in deze sector werken +24,5 procentpunten bedraagt. Opnieuw zijn de zelfstandigen afkomstig uit EU-12 eveneens oververtegenwoordigd in de sector F43-Gespecialiseerde bouwwerkzaamheden met een verschil van +14,0 procentpunten.

In de analyse hierna volgens **gewest van plaats van tewerkstelling** zijn de zelfstandigen dus niet opgenomen.

tabel 10: De sterkst vertegenwoordigde sectoren voor de loontrekkenden in 2012 per gewest waar men werkt en per origine

	Brussel			Wallonië			Vlaanderen		
	1 ^{ste}	2 ^{de}	3 ^{de}	1 ^{ste}	2 ^{de}	3 ^{de}	1 ^{ste}	2 ^{de}	3 ^{de}
Belg	O84	P85	K64	O84	P85	G47	O84	P85	G47
EU-14	O84	P85	G47	O84	G47	P85	G47	G46	N78
EU-12	N81	O84	G47	O84	N81	P85	N81	N78	F43
Kandidaat EU	N81	O84	G47	G47	F43	O84	N81	N78	F43
Andere Europeanen	O84	N81	G47	O84	P85	N81	N81	O84	N78
Maghrebijnen	O84	N81	G47	O84	N78	N81	N81	N78	G47
Andere Afrikanen	O84	Q86	Q87	O84	Q86	Q87	N78	N81	O84
Nabije/ Midden-Oosten	O84	G47	Q86	O84	P85	G47	O84	I56	N78
Oceaniërs/Verre Oosten	I56	P85	O84	I56	P85	O84	I56	P85	G46
Andere Aziaten	I56	N81	I55	I56	G47	O84	I56	N81	N78
Noord-Amerikanen	P85	S94	M70	P85	C21	O84	P85	G46	M70
Zuid/ Centraal-Amerikanen	N81	O84	G47	N81	O84	P85	N81	N78	G47

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

Bij de loontrekkenden is de NACE O84-Openbaar bestuur en defensie de sector die meestal op de eerste plaats staat in de bovenstaande tabel. Nochtans zijn in de drie gewesten van het land de loontrekkenden van alle origines, behalve die van Belgische origine en diegenen die afkomstig zijn uit andere Afrikaanse landen, ondervertegenwoordigd in deze sector.

Zes origines zijn in grotere mate aanwezig in bepaalde sectoren ongeacht het gewest van tewerkstelling. De loontrekkenden van Belgische origine en uit het Nabije/Midden-Oosten werken

het meest in het openbaar bestuur en de defensie (O84); diegenen die afkomstig zijn uit Oceanië/Verre Oosten en andere Aziatische landen zijn oververtegenwoordigd in de eet- en drinkgelegenheden (I56) waar de verschillen ten opzichte van het aandeel van alle loontrekkenden samen van elk gewest in dezelfde sector variëren tussen +10,4 en +20,5 procentpunten; de NACE P85-Onderwijs is de belangrijkste tewerkstellingssector voor de personen van Noord-Amerikaanse origine en de loontrekkenden afkomstig uit Zuid-/Centraal-Amerika ten slotte zijn oververtegenwoordigd in de sector van de diensten in

verband met gebouwen en de landschapsverzorging (N81) met verschillen ten opzichte van het aandeel van alle loontrekkenden samen in deze sector van +8,6 procentpunten in Vlaanderen, +12,3 procentpunten in Wallonië en tot +26,5 procentpunten in Brussel.

Bij de zes andere origines is de deelname aan de verschillende sectoren systematisch gelijklopend in twee gewesten van de drie. De loontrekkenden afkomstig uit een land van de EU-14, uit andere Europese landen, uit de Maghreb en uit andere Afrikaanse landen zijn in grotere mate aanwezig in het openbaar bestuur en de defensie (O84) wanneer zij werken in Brussel of in Wallonië. De loontrekkenden afkomstig uit een land van de EU-12 en uit een kandidaat-lidstaat zijn het meest tewerkgesteld in de sector van de diensten in verband met gebouwen en de landschapsverzorging (N81) als zij werken in Brussel of in Vlaanderen. Overigens

bedraagt voor deze sector het verschil tussen het percentage loontrekkenden afkomstig uit EU-12 die werken in Brussel en het percentage van alle werknemers samen die tewerkgesteld zijn in dit zelfde gewest +42,9 procentpunten.

De verdeling volgens **leeftijd** moet worden gerelativeerd gelet op de kleine omvang van de bestudeerde populaties door de kruising van origine, sector en leeftijdsgroep. We merken echter op dat de personen afkomstig uit Oceanië/Verre Oosten en andere Aziatische landen, voor alle leeftijdscategorieën in meerderheid in eet- en drinkgelegenheden werken (I56). De verschillen met de aandelen van werknemers, van dezelfde leeftijdsgroep en van dezelfde sector, variëren tussen +12,1 en +37,6 procentpunten. De jongeren van Noord-Amerikaanse origine en van de EU-12 werken eveneens vaak in de sector van de eet- en drinkgelegenheden.

tabel 11: De sterkst vertegenwoordigde sectoren in 2012 per leeftijdsklasse en origine

	18-19 jaar	20-24 jaar	25-29 jaar	30-34 jaar	35-39 jaar	40-44 jaar	45-49 jaar	50-54 jaar	55-60 jaar
Belg	G47	G47	P85	P85	O84	O84	O84	O84	O84
EU-14	G47	G47	G47	O84	O84	G47	O84	O84	O84
EU-12	I56	N81	N81	N81	N81	N81	N81	N81	N81
Kandidaat EU	N78	N78	G47	G47	N81	N81	N81	N81	N81
Andere Europeanen	G47	G47	G47	O84	O84	O84	O84	O84	O84
Maghrebijnen	G47	N78	G47	O84	O84	O84	N81	N81	N81
Andere Afrikanen	G47	N78	N78	O84	O84	O84	O84	O84	O84
Nabije/Midden-Oosten	G47	G47	G47	O84	G47	G47	G47	G47	Q86
Oceaniërs/Verre Oosten	I56	I56	I56	I56	I56	I56	I56	I56	I56
Andere Aziaten	I56	I56	I56	I56	I56	I56	I56	I56	I56
Noord-Amerikanen	I56	I56	P85	P85	P85	P85	P85	P85	P85
Zuid/Centraal-Amerikanen	G47	G47	N81	N81	N81	N81	N81	N81	N81

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

Ongeacht hun leeftijd werken de werknemers afkomstig uit het Nabije/Midden-Oosten in grotere mate in de sector van de detailhandel (G47). Deze sector is eveneens de belangrijkste voor de jongeren van Belgische origine, de jongeren afkomstig uit een land van de EU-14, uit een kandidaat-lidstaat, uit andere Europese landen,

uit de Maghreb, uit andere Afrikaanse landen en uit Zuid-/Centraal-Amerika. De jongeren afkomstig uit een kandidaat-lidstaat, uit de Maghreb en uit andere Afrikaanse landen, zijn eveneens zeer sterk aanwezig in de terbeschikkingstelling van personeel (N78).

Vanaf 25-29 jaar, en nog sterker vanaf 30 jaar, veranderen de sectoren waarin men actief is. De werknemers van Noord-Amerikaanse origine zijn voornamelijk tewerkgesteld in het onderwijs (P85), net als de Belgen van origine, maar voor deze laatsten enkel voor de leeftijdscategorie van 25 tot 34 jaar. Na 35 jaar is de belangrijkste sector van tewerkstelling voor de werknemers van Belgische origine het openbaar bestuur en de defensie (O84), net als voor de personen afkomstig uit een land van de EU-14, uit andere Europese landen en uit andere Afrikaanse landen. Dit geldt eveneens voor de personen van Maghrebijnse origine, doch slechts tot de leeftijd van 44 jaar. Vanaf 45 jaar bevinden deze laatsten zich in meerderheid in de NACE N81-Diensten in verband met gebouwen; landschapsverzorging waar de werknemers afkomstig uit een land van de EU-12, van Zuid-/Centraal-Amerika en uit een kandidaat-lidstaat eveneens in grotere mate aanwezig zijn, al vanaf een lagere leeftijd.

De analyse per **migratieachtergrond**²⁹ levert bijkomende preciseringen op. Voor twee originen lijkt de migratieachtergrond geen verschil te maken wat de tewerkstellingssectoren betreft. Het gaat enerzijds om de personen afkomstig uit Oceanië/Verre Oosten, die oververtegenwoordigd zijn in de eet- en drinkgelegenheden (I56) ongeacht hun migratieachtergrond, met verschillen tussen +8,5 en +24,0 procentpunten ten opzichte van het aandeel van alle personen samen in de categorieën van de overeenstemmende migratieachtergrond en tewerkgesteld in deze sector. En anderzijds werken de personen van Noord-Amerikaanse origine in meerderheid in het onderwijs (P85) ongeacht hun migratieachtergrond. De oververtegenwoordiging loopt op tot 17,6 procentpunten voor de personen die sinds vijf jaar of minder Belg zijn geworden en tot 16,5 procentpunten voor de buitenlanders die sinds vijf jaar of minder zijn ingeschreven in het Rijksregister.

tabel 12: De sterkst vertegenwoordigde sectoren in 2012 per migratieachtergrond en origine

	2 ^{de} generatie		1 ^{ste} generatie			
	Ouders Belg min 1 geboren buitenland	Ouder(s) buitenlandse nationaliteit	Verwerving nationaliteit >5jaar	Verwerving nationaliteit <=5jaar	Inschrijving RR >5jaar	Inschrijving RR <=5jaar
EU-14	O84	O84	O84	G47	G47	G47
EU-12	O84	O84	O84	N81	N81	N81
Kandidaat EU	G47	G47	N81	N81	N81	N81
Andere Europeanen	O84	O84	G47	O84	O84	N81
Maghrebijnen	O84	O84	O84	N81	O84	N81
Andere Afrikanen	O84	O84	O84	O84	O84	N78
Nabije/ Midden-Oosten	G47	G46	G47	G47	G47	O84
Oceaniërs/Verre Oosten	I56	I56	I56	I56	I56	I56
Andere Aziaten	G47	G47	I56	I56	I56	I56
Noord-Amerikanen	P85	P85	P85	P85	P85	P85
Zuid/Centraal-Amerikanen	P85	G47	O84	N81	N81	N81

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

²⁹ Zie de definities van de begrippen in hoofdstuk 1 Demografie.

Voor de andere origines is een zekere verdeeldheid zichtbaar tussen de oudste migratieachtergronden in België, dit wil zeggen de Belgen van de tweede generatie, en de recentere die de personen omvatten die Belg geworden zijn en de buitenlanders ingeschreven in het Rijksregister. De oudste migratieachtergronden in België met origines uit EU-14 en EU-12 werken in grotere mate in het openbaar bestuur en de defensie (O84). Over het algemeen zijn de personen afkomstig uit de Maghreb, uit andere Afrikaanse landen en uit andere Europese landen eveneens in meerderheid tewerkgesteld in deze laatste sector, ongeacht hun migratieachtergrond, al geldt dat iets minder indien men 5 jaar of minder ingeschreven is in het Rijksregister. De NACE G47-Detailhandel is verhoudingsgewijs de afdeling die het meest wordt ingenomen door de personen afkomstig uit het Nabije/Midden-Oosten van een meerderheid van migratieachtergronden; door de oudste migratieachtergronden in

België afkomstig uit een kandidaat-lidstaat en uit andere Aziatische landen en door de recentste migratieachtergronden met origines uit EU-14. De personen die zich in de recentste categorieën van de migratieachtergrond bevinden en afkomstig zijn uit andere Aziatische landen werken in grotere mate in de eet- en drinkgelegenheden (I56) en diegenen die afkomstig zijn uit Zuid-Amerika/Centraal-Amerika, uit een land van de EU-12 en uit een kandidaat-lidstaat zijn wat hen betreft het meest aanwezig in de diensten in verband met gebouwen en de landschapsverzorging (N81). Er is overigens voor die NACE-afdeling 81 een oververtegenwoordiging van de buitenlanders die sinds vijf jaar of minder zijn ingeschreven in het Rijksregister afkomstig uit Zuid-/Centraal-Amerika, die tot 20,5 procentpunten verschillen ten opzichte van het aandeel van alle buitenlanders samen die sinds vijf jaar of minder zijn ingeschreven in het Rijksregister en die in dezelfde sector werken.

2.4 ANALYSE VAN DE WERKGELEGENHEID VOLGENS PARITAIR COMITÉ

Het sociaal overleg is het institutioneel overlegsysteem waarmee collectieve arbeidsovereenkomsten kunnen worden gesloten. Op sectorvlak worden deze cao's onderhandeld door paritaire comités en gaan ze bijvoorbeeld over loon- en arbeidsvoorwaarden. De paritaire comités groeperen de bedrijven die gelijkaardige activiteiten uitoefenen zodat ze onderworpen worden aan een regelgeving die aangepast is aan de arbeidsomstandigheden.

Er bestaan een honderdzeventigtal paritaire comités en subcomités, samen goed voor 3,5 miljoen loontrekkenden. Voor onze analyse hebben we enkel de 60 belangrijkste paritaire comités³⁰ weerhouden, en al de rest samengevoegd in een restcategorie. De toewijzing van een onderneming aan een bepaald paritair comité gebeurt in functie van de economische activiteit van de onderneming. Toch vallen niet alle loontrekkenden van eenzelfde werkgever noodzakelijkerwijze onder hetzelfde paritair comité, onder meer omdat er verschillende paritaire comités bestaan voor arbeiders en bedienden. Algemeen geldt dat de paritaire comités die beginnen met het cijfer 1 de arbeiders groeperen, een 2 staat voor de bedienden en een 3 groepeert zowel arbeiders als bedienden.

Voor deze analyse werd een categorie 999 in het leven geroepen. Deze categorie is dus geen echt paritair comité en telt ongeveer één miljoen personen, hetzij 30% van de loontrekkenden. Het omvat de personen die zijn aangesloten bij de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid van de Provinciale en Plaatselijke Overheidsdiensten (RSZPPO), alsook de personen voor wie er geen paritair comité van toepassing is (bijvoorbeeld de ambtenaren die zijn aangesloten bij de RSZ of Rijksdienst voor Sociale Zekerheid), wat samen goed is voor meer dan 93% van de categorie 999. De resterende 7% van de categorie 999 bestaat uit kleine paritaire comités die als dusdanig niet afzonderlijk kunnen worden geanalyseerd.

Van 2008 tot 2012 was categorie 999 verhoudingsgewijs de belangrijkste in België en dat voor de drie gewesten (op basis van werkplaats), zowel voor mannen als voor vrouwen. Ook al beschikken we niet over kruisgegevens per activiteitssector (NACE) en paritair comité, toch kunnen we de vergelijking maken met de sector O84-Openbaar bestuur en defensie, die trouwens de eerste plaats inneemt voor de meerderheid van de loontrekkenden³¹.

tabel 13: De sterkst vertegenwoordigde paritaire comités in 2012 per gewest waar men werkt en geslacht

	Brussel			Wallonië			Vlaanderen			Totaal		
	M	V	T	M	V	T	M	V	T	M	V	T
1 ^{ste}	999	999	999	999	999	999	999	999	999	999	999	999
2 ^{de}	218	218	218	124	330	218	218	330	218	218	330	218
3 ^{de}	310	330	310	218	322	330	124	218	330	124	218	330
4 ^{de}	302	322	330	111	218	124	111	322	322	111	322	322
5 ^{de}	306	310	322	140	201	322	140	201	124	140	201	124

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

30 In de bijlage is een lijst van de paritaire comités opgenomen.

31 Zie hoofdstuk 2.3. Analyse van de werkgelegenheid volgens activiteitssector.

Buiten categorie 999, is het aanvullend nationaal paritair comité voor bedienden (PC218)³² het meest verspreid in België en in de drie gewesten. De analyse per geslacht brengt wel enkele nuances naar voren: daar waar voor de mannen het hoofdzakelijk PC218 is dat op de tweede plaats komt, is dat voor de vrouwen meestal PC330 (paritair comité voor de gezondheidsinrichtingen en –diensten). De aanwezigheid van vrouwelijke loontrekkenden in PC330 loopt parallel met de derde plaats voor de sector Q86-Menselijke gezondheidszorg voor de Belgische werkneemsters.

De loontrekkenden uit Brussel, zowel mannen als vrouwen, behoren in grotere getale, buiten categorie 999, tot PC218 (aanvullend nationaal paritair comité voor bedienden), net als de mannelijke loontrekkenden in Vlaanderen, terwijl de vrouwelijke loontrekkenden in Vlaanderen en Wallonië in groter aantal vertegenwoordigd zijn in het paritair comité voor de gezondheidsinrichtingen en – diensten (PC330). Bij de mannelijke Waalse loontrekkenden staat op de tweede plaats het paritair comité voor het bouwbedrijf (PC124), wat samenhangt met de derde plaats die deze loontrekkenden innemen in de sector F43-Gespecialiseerde bouwwerkzaamheden. En deze situatie veranderde niet tussen 2008 en 2012.

Zoals reeds kon opgemaakt worden uit de voorgaande paragrafen baseren we ons op het gewest van tewerkstelling, net zoals in het voorgaande hoofdstuk over de activiteitensectoren. We merken dus, net als bij de NACE-codes, dat voor een meerderheid van paritaire comités de tewerkstelling zich in grotere mate in het Vlaams Gewest situeert. De paritaire comités voor de ijzernijverheid (PC104), voor de bedienden van de ijzernijverheid (PC210), het glasbedrijf (PC115), de warenhuizen (PC312) en de Franstalige, Duitstalige en bicommunautaire welzijns- en gezondheidssector (PC332) zijn sterker aanwezig in het Waals gewest. Het aanvullend paritair comité voor de bedienden (PC200), het verzekeringswezen (PC306) en de banken (PC310) zijn oververtegenwoordigd in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, wat parallel loopt met de vaststelling dat de sectoren K64-Financiële dienstverlening, exclusief verzekeringen en pensioenfondsen en K65-Verzekeringen, herverzekeringen en pensioenfondsen, exclusief verplichte sociale verzekeringen eveneens oververtegenwoordigd zijn in Brussel.

De zogenaamde vrouwelijke paritaire comités zijn de paritaire comités waarin meer dan de helft van de loontrekkenden vrouw is. Zij worden in onderstaande tabel in aflopende volgorde van het aandeel van de vrouwen in 2012 opgelijst. Het gaat om dezelfde comités als in 2008, op een uitzondering na, namelijk het PC302 (paritair comité voor het hotelbedrijf), dat tot en met 2011 iets meer dan 50% vrouwelijke loontrekkenden telde, wat in 2012 niet meer het geval is.

³² Het Aanvullend Nationaal Paritair Comité voor de Bedienden (PC 218) werd opgeheven op 1/4/2015 en vervangen door het Aanvullend Paritair Comité voor Bedienden (PC 200).

tabel 14: Vrouwelijke paritaire comités in België in 2012 en het bijhorende percentage vrouwen

Vrouwelijke paritaire comités	% vrouwen
PC 318-Paritair Comité voor de diensten voor gezins- en bejaardenhulp	97%
PC 331-Paritair Comité voor de Vlaamse welzijns- en gezondheidssector	94%
PC 332-Paritair Comité voor de Franstalige, Duitstalige en bicommunautaire welzijns- en gezondheidssector	90%
PC 313-Paritair Comité voor de apotheken en tarificatiediensten	89%
PC 314-Paritair Comité voor het kappersbedrijf en de schoonheidszorgen	85%
PC 330-Paritair Comité voor de gezondheidsinrichtingen en -diensten	84%
PC 216-Paritair Comité voor de notarisbedienden	81%
PC 152-Paritair Comité voor de gesubsidieerde inrichtingen van het vrij onderwijs	79%
PC 319-Paritair Comité voor de opvoedings- en huisvestingsinrichtingen en -diensten	75%
PC 201-Paritair Comité voor de zelfstandige kleinhandel	74%
PC 110-Paritair Comité voor de textielverzorging	74%
PC 336-Paritair Comité voor de vrije beroepen	73%
PC 311-Paritair Comité voor de grote kleinhandelzaken	72%
PC 322-Paritair Comité voor de uitzendarbeid en de erkende ondernemingen die buurtwerken of -diensten leveren	72%
PC 312-Paritair Comité voor de warenhuizen	70%
PC 109-Paritair Comité voor het kleding- en confectiebedrijf	70%
PC 307-Paritair Comité voor de makelarij en verzekeringsagentschappen	69%
PC 215-Paritair Comité voor de bedienden van het kleding- en confectiebedrijf	67%
PC 337-Aanvullend Paritair Comité voor de non-profitsector	65%
PC 202-Paritair Comité voor de bedienden uit de kleinhandel in voedingswaren	65%
PC 323-Paritair Comité voor het beheer van gebouwen, de vastgoedmakelaars en de dienstboden	65%
PC 329-Paritair Comité voor de socio-culturele sector	59%
PC 121-Paritair Comité voor de schoonmaak	58%
Categorie 999	56%
PC 200-Aanvullend Paritair Comité voor de bedienden	56%
PC 306-Paritair Comité voor het verzekeringswezen	53%

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

Het is logisch dat er grote gelijkenissen zijn met de NACE-sectoren die als vrouwelijk bekend staan³³, bijvoorbeeld de sectoren van de menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening (Q86, Q87 et Q88), onderwijs (P85) of openbaar bestuur en defensie (O84).

In wat volgt gaan we bekijken welke paritaire comités de hoogste percentages loontrekkenden van een bepaalde origine hebben en gaan we de kloof analyseren tussen de verdeling van loontrekkenden van een bepaalde origine in een paritair comité en de verdeling van alle loontrekkenden in datzelfde paritaire comité³⁴. Een positieve kloof betekent dat de loontrekkenden van die origine

³³ Zie hoofdstuk 2.3. Analyse van de werkgelegenheid volgens activiteitensector.

³⁴ Zie gegevens in bijlage.

verhoudingsgewijs oververtegenwoordigd zijn in dat PC. Omgekeerd geldt dat een negatieve kloof erop wijst dat dat paritair comité een minder groot aandeel loontrekkenden van een bepaalde origine telt dan voor alle loontrekkenden samen (ondervertegenwoordiging).

tabel 15: De sterkst vertegenwoordigde paritaire comités in 2012 per origine

	1 ^{ste}	2 ^{de}	3 ^{de}	4 ^{de}	5 ^{de}
Belg	999	218	330	124	322
EU-14	999	218	322	330	124
EU-12	322	999	124	218	330
Kandidaat EU	999	124	121	322	111
Andere Europeanen	999	322	218	302	124
Maghrebijnen	999	322	121	302	218
Andere Afrikanen	999	322	330	302	218
Nabije/Midden-Oosten	999	218	302	322	330
Oceaniërs/Verre Oosten	999	302	218	322	330
Andere Aziaten	302	322	999	218	330
Noord-Amerikanen	999	218	200	207	337
Zuid/Centraal-Amerikanen	322	999	218	302	330

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

In 2012 is voor 9 van de 12 origines de categorie 999 de belangrijkste bron van tewerkstelling. Het gaat om loontrekkenden van Belgische origine, met origine uit de EU-14, kandidaat-lidstaten, andere Europese landen, Maghreb, andere Afrikaanse landen, het Nabije/Midden-Oosten, Oceanië/Verre Oosten en Noord-Amerika. Toch zijn de loontrekkenden van Belgische origine de enigen die licht oververtegenwoordigd zijn in categorie 999 met +2,3 procentpunten in verhouding tot het aandeel van alle loontrekkenden van alle origines samen die tot die categorie behoren. De loontrekkenden van de 8 andere origines waarvoor categorie 999 op de eerste plaats komt, zijn er ondervertegenwoordigd, met kloven tot -16,7 procentpunten voor de loontrekkenden met origine uit een kandidaat-lidstaat.

Voor deze negen origines bekijken we ook het paritair comité dat op de tweede plaats staat. Op de tweede plaats ressorteren de loontrekkenden van Belgische origine, de loontrekkenden die afkomstig zijn uit een land van de EU-14, het Nabije/Midden-Oosten en Noord-Amerika onder het PC218 (aanvullend nationaal paritair

comité voor bedienden); voor de loontrekkenden met origine uit een kandidaat-lidstaat is dat het paritair comité voor het bouwbedrijf (PC124); voor de loontrekkenden die afkomstig zijn uit andere Europese landen, de Maghreb en andere Afrikaanse landen komt het PC322 (paritair comité voor de uitzendarbeid en de erkende ondernemingen die buurtwerken of -diensten leveren) op de tweede plaats; en voor de loontrekkenden die afkomstig zijn uit Oceanië/Verre Oosten ten slotte is dat het PC302 (paritair comité voor het hotelbedrijf), met inbegrip van hotels, restaurants en tapgelegenheden. De loontrekkenden van deze laatste origine zijn met 16,2 procentpunten sterk oververtegenwoordigd in het PC302 ten opzichte van het geheel van loontrekkenden dat er deel van uitmaakt. Voor de loontrekkenden met origine uit andere Aziatische landen, komt dat PC302 op de eerste plaats; hun oververtegenwoordiging in dit paritair comité bedraagt 19,9 procentpunten. Dit sluit aan bij de vaststelling in het vorige hoofdstuk, waar voor de loontrekkenden met een origine uit andere Aziatische landen en Oceanië/Verre Oosten, de sector van eet- en drinkgelegenheden (I56) belangrijk bleek.

Voor de loontrekkenden met origine uit EU-12 en Zuid/Centraal-Amerika komt PC322 (paritair comité voor de uitzendarbeid en de erkende ondernemingen die buurtwerken of – diensten leveren) op de eerste plaats. Hun oververtegenwoordiging in verhouding tot het aandeel van alle loontrekkenden van dat paritair comité is respectievelijk +25,9 procentpunten voor de loontrekkenden met origine uit EU-12 en +20,0 procentpunten voor de loontrekkenden afkomstig

uit Zuid/Centraal-Amerika. Het PC322 is bevoegd voor de uitzendkantoren en de uitzendkrachten, maar ook voor de werkgevers en de loontrekkenden die tewerkgesteld worden onder een dienstenchequecontract. Er bestaat uiteraard een parallel met de grote aantallen loontrekkenden van deze laatste twee origines uit de NACE N81-Diensten in verband met gebouwen en landschapsverzorging, een sector die voor een groot deel met dienstencheques werkt.

tabel 16: Evolutie van 2008 tot 2012 van de sterkst vertegenwoordigde paritaire comités per origine

	2008		2009		2010		2011		2012	
	1 ^{ste}	2 ^{de}	1 ^{ste}	2 ^{de}	1 ^{ste}	2 ^{de}	1 ^{ste}	2 ^{de}	1 ^{ste}	2 ^{de}
Belg	999	218	999	218	999	218	999	218	999	218
EU-14	999	218	999	218	999	218	999	218	999	218
EU-12	999	322	322	999	322	999	322	999	322	999
Kandidaat EU	124	999	999	124	999	124	999	124	999	124
Andere Europeanen	999	322	999	322	999	322	999	322	999	322
Maghrebijnen	999	322	999	322	999	322	999	322	999	322
Andere Afrikanen	999	322	999	322	999	322	999	322	999	322
Nabije/Midden-Oosten	999	218	999	218	999	218	999	218	999	218
Oceaniërs/Verre Oosten	302	999	999	302	999	302	999	302	999	302
Andere Aziaten	302	999	302	999	302	999	302	999	302	322
Noord-Amerikanen	218	999	218	999	218	999	218	999	999	218
Zuid/Centraal-Amerikanen	999	322	322	999	322	999	322	999	322	999

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

Wat de evolutie van de aanwezigheid van de verschillende origines in de paritaire comités tussen 2008 en 2012 betreft, is er weinig beweging. Voor de loontrekkenden van Belgische origine, de loontrekkenden met origine uit de EU-14, andere Europese landen, de Maghreb, andere Afrikaanse landen en het Nabije/Midden-Oosten zijn het dezelfde paritaire comités die over de hele periode op de eerste en de tweede plaats staan. Voor de loontrekkenden met een origine uit de EU-12, kandidaat-lidstaat, Oceanië/Verre Oosten, Noord-Amerika en Zuid/Centraal-Amerika blijven het eveneens dezelfde twee comités die het belangrijkst zijn, maar wijzigt de volgorde tussen die twee comités. De loontrekkenden met origine uit een kandidaat-lidstaat bevonden zich in 2008 voornamelijk in het PC124 (paritair comité

voor het bouwbedrijf) terwijl vanaf 2009 de categorie 999 voor hen de belangrijkste werd. Voor de loontrekkenden afkomstig uit Oceanië/Verre Oosten gold het paritair comité voor het hotelbedrijf (PC302) in 2008 als belangrijkst, maar wordt dit categorie 999 vanaf 2009. Voor de loontrekkenden van Noord-Amerikaanse origine is het aanvullend nationaal paritair comité voor de bedienden (PC218) het belangrijkst tot 2011, maar in 2012 wordt dit de categorie 999. Loontrekkenden met origine uit de EU-12 en Zuid/Centraal-Amerika kennen een gelijklopende evolutie: categorie 999 was het belangrijkst in 2008, maar vanaf 2009 wordt dit het PC322 bevoegd voor de uitzendkantoren, de uitzendkrachten, alsook voor de werkgevers en hun loontrekkenden tewerkgesteld onder een

dienstencheque-overeenkomst. Deze evolutie zal zeker beïnvloed zijn door de geleidelijke toename van de tewerkstelling van vrouwen van deze origines in het stelsel van de dienstencheques³⁵. Van het totaal aantal loontrekkenden van deze twee origines is het aantal van hen dat onder dat PC322 werkt sterk toegenomen tussen 2008 en 2012.

Van de loontrekkenden met een origine uit de EU-12 ressorteerden in 2008 15% van hen onder dit PC322, wat opliep tot 31% in 2012. Voor de loontrekkenden met een origine uit Zuid/Centraal-Amerika steeg het aandeel van PC322 van 16% in 2008 naar 25% in 2012. Tot slot is er één origine waarvoor er in de beschouwde periode een nieuw paritair comité verschijnt in die top twee: voor de loontrekkenden met een origine uit andere Aziatische landen verdringt het vermelde PC322 de categorie 999 van de tweede plaats in 2012.

tabel 17: De sterkst vertegenwoordigde paritaire comités in 2012 per geslacht en origine en evolutie tussen 2008 en 2012

	Mannen				Vrouwen			
	2012		2008		2012		2008	
	1 ^{ste}	2 ^{de}	1 ^{ste}	2 ^{de}	1 ^{ste}	2 ^{de}	1 ^{ste}	2 ^{de}
Belg	999	218	999	218	999	330	999	330
EU-14	999	218	999	218	999	218	999	218
EU-12	124	999	124	999	322	999	322	999
Kandidaat EU	124	111	124	111	999	121	121	999
Andere Europeanen	999	124	999	124	999	322	999	322
Maghrebijnen	999	322	999	302	999	322	999	322
Andere Afrikanen	999	322	999	322	999	322	999	330
Nabije/Midden-Oosten	999	302	999	218	999	218	999	218
Oceaniërs/Verre Oosten	302	999	302	218	999	218	999	218
Andere Aziaten	302	999	302	999	322	302	302	999
Noord-Amerikanen	218	999	218	999	999	218	218	999
Zuid/Centraal-Amerikanen	999	218	999	218	322	999	322	999

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

Zoals opgemaakt kan worden uit de tabel hierboven, gelden in 2012 voor de helft van de origines dezelfde resultaten voor mannen als voor vrouwen. Voor de loontrekkenden van Belgische origine, de loontrekkenden met origine uit de EU-14, andere Europese landen, de Maghreb, andere Afrikaanse landen en het Nabije/Midden-Oosten, voert categorie 999 de lijst aan, zowel bij **de mannen als bij de vrouwen**. Ook voor de mannelijke loontrekkenden met origine uit Zuid/Centraal-Amerika en de vrouwelijke

loontrekkenden met origine uit een kandidaat-lidstaat, Oceanië/Verre Oosten en Noord-Amerika komt categorie 999 op de eerste plaats. Nochtans is het zo dat enkel de Belgische loontrekkenden, zowel mannen als vrouwen, oververtegenwoordigd zijn in categorie 999, wat voor een kloof van +2,0 procentpunten zorgt voor de mannen van Belgische origine en van +2,6 procentpunten voor de vrouwen.

Als we de restcategorie 999 buiten beschouwing laten, hebben enkel nog de loontrekkenden van drie origines identieke resultaten voor mannen en vrouwen: voor de mannelijke en vrouwelijke

³⁵ Zie eveneens hoofdstuk 2.5 Analyse van de bezoldigde tewerkstelling: type van overeenkomst, dienstencheques en uitzendarbeid.

loontrekkenden die afkomstig zijn uit de EU-14 komt het PC218 (aanvullend nationaal paritair comité voor de bedienden) telkens op de tweede plaats; voor de mannelijke en vrouwelijke loontrekkenden met een origine uit de Maghreb en andere Afrikaanse landen komt het paritair comité voor de uitzendarbeid en de erkende ondernemingen die buurtwerken of -diensten leveren (PC322) telkens op de tweede plaats in 2012.

Voor de mannen, categorie 999 buiten beschouwing gelaten, kunnen in 2012 vier grote groepen onderscheiden worden. Voor mannelijke loontrekkenden met Belgische origine of met een origine uit de EU-14, Noord-Amerika en Zuid/Centraal-Amerika is het PC218 belangrijkste. Voor de mannelijke loontrekkenden met een origine uit de EU-12, kandidaat-lidstaat en andere Europese landen is het arbeiders-paritaire comité voor het bouwbedrijf (PC124) de belangrijkste bron van tewerkstelling. Voor een derde groep, namelijk de mannelijke loontrekkenden met een origine uit Nabije/Midden-Oosten, Oceanië/Verre Oosten en andere Aziaten komt het PC302 (paritair comité voor het hotelbedrijf) vooraan. En voor de mannelijke loontrekkenden met een origine uit de Maghreb en andere Afrikaanse landen is dat het PC322 (paritair comité voor de uitzendarbeid en de erkende ondernemingen die buurtwerken of -diensten leveren (dienstencheques en uitzendarbeid)). Opvallende oververtegenwoordigingen bij de mannelijke loontrekkenden vinden we terug bij de van origine Noord-Amerikaanse mannelijke loontrekkenden in PC218 (+12,0 procentpunten), bij de mannelijke loontrekkenden met origine uit de EU-12 en de kandidaat-lidstaten in het PC124 (respectievelijk +12,3 en +9,6 procentpunten) en bij de mannen afkomstig uit Oceanië/Verre Oosten en andere Aziatische landen in het PC302 (meer dan 20 procentpunten voor beide origines).

Voor de vrouwen in 2012, categorie 999 buiten beschouwing gelaten, komt voor de helft van de origines PC322 (paritair comité voor de uitzendarbeid en de erkende ondernemingen die buurtwerken of -diensten leveren) vooraan met een relatief belangrijke oververtegenwoordiging. Dit geldt voor de vrouwelijke loontrekkenden met

een origine uit de EU-12 (38,6 procentpunten), Zuid/Centraal-Amerika (26,5 procentpunten), andere Aziatische landen (13,5 procentpunten), andere Afrikaanse landen (11,3 procentpunten), andere Europese landen (11,2 procentpunten) en de Maghreb (5,9 procentpunten). Voor vier andere origines is het PC218 (aanvullend nationaal paritair comité voor de bedienden) de voornaamste bron van tewerkstelling: voor de vrouwelijke loontrekkenden met een origine uit de EU-14, het Nabije/Midden-Oosten, Oceanië/Verre Oosten en Noord-Amerika. De twee origines met een ander beeld zijn enerzijds de vrouwelijke loontrekkenden van Belgische origine, met het PC330 (paritair comité voor de gezondheidsinrichtingen en -diensten) vooraan de lijst en de vrouwelijke loontrekkenden met een origine uit een kandidaat-lidstaat, voor wie het PC121 (paritair comité voor de schoonmaak) een belangrijke rol speelt (+15,3 procentpunten).

Tussen 2008 en 2012 is de top 2 van de paritaire comités weinig veranderd, zeker voor wat de mannen betreft. Alleen de paritaire comités op de tweede plaats voor de mannelijke loontrekkenden met een origine uit de Maghreb, het Nabije/Midden-Oosten en Oceanië/Verre Oosten zijn veranderd. Voor de mannelijke loontrekkenden van Maghrebijnse origine heeft het PC322 in 2012 de tweede plaats ingenomen, ten koste van het PC302. Dat PC302 heeft op zijn beurt voor de loontrekkenden met een origine uit het Nabije/Midden-Oosten in 2012 de tweede plaats ingenomen ten koste van het PC218. En dat PC218 ten slotte stond in 2008 nog op de tweede plaats voor de loontrekkenden met een origine uit Oceanië/Verre Oosten, maar is in 2012 van die plaats verdrongen door de restcategorie 999.

Voor de vrouwen ligt het aantal verschuivingen tussen 2008 en 2012 iets hoger: voor vier origines zijn er wijzigingen. Voor de loontrekkenden met een origine uit een kandidaat-lidstaat en uit Noord-Amerika, zijn de paritaire comités op de eerste en de tweede plaats onderling van plaats veranderd tussen 2008 en 2012: voor de vrouwelijke loontrekkenden met een origine uit een kandidaat-lidstaat gaat het om het PC121 en de restcategorie 999, en voor vrouwen met een origine

uit Noord-Amerika gaat het om het PC218 en de restcategorie 999. Het paritair comité waarin de vrouwelijke loontrekkenden met een origine uit andere Aziatische landen verhoudingsgewijs het meest vertegenwoordigd zijn, is overgegaan van het PC302 (paritair comité voor het hotelbedrijf) in 2008 naar het PC322 (paritair comité voor de uitzendarbeid en de erkende ondernemingen die buurtwerken of -diensten leveren) in 2012. En ten slotte is voor de vrouwelijke loontrekkenden met een origine uit andere Afrikaanse landen de tweede plaats verschoven van het PC330

(paritair comité voor de gezondheidsinrichtingen en -diensten) in 2008 naar het PC322 in 2012.

Van het totaal aantal vrouwelijke loontrekkenden met origine uit EU-12 is het aantal van hen dat onder dat PC322 ressorteert, verdubbeld tussen 2008 en 2012, van 23% naar 46%. Grote stijgingen zijn er voor datzelfde PC322 ook bij de vrouwelijke loontrekkenden met een origine uit Zuid/Centraal-Amerika (van 22% naar 34%) en uit andere Aziatische landen (van 12% naar 21%).

tabel 18: De sterkst vertegenwoordigde paritaire comités in 2012 per gewest waar men werkt en origine en evolutie tussen 2008 en 2012

	Brussel				Wallonië				Vlaanderen			
	2012		2008		2012		2008		2012		2008	
	1 ^{ste}	2 ^{de}	1 ^{ste}	2 ^{de}	1 ^{ste}	2 ^{de}	1 ^{ste}	2 ^{de}	1 ^{ste}	2 ^{de}	1 ^{ste}	2 ^{de}
Belg	999	218	999	218	999	218	999	218	999	218	999	218
EU-14	999	218	999	218	999	218	999	218	218	999	218	999
EU-12	322	999	322	999	999	322	999	218	322	124	322	999
Kandidaat EU	999	121	121	999	999	124	999	124	124	111	111	124
Andere Europeanen	999	218	999	218	999	322	999	322	999	322	999	322
Maghrebijnen	999	302	999	302	999	322	999	322	322	999	322	999
Andere Afrikanen	999	330	999	330	999	322	999	322	322	999	322	999
Nabije/ Midden-Oosten	999	218	999	218	999	218	999	218	999	302	999	302
Oceaniërs/Verre Oosten	218	999	218	999	999	302	999	302	302	999	302	999
Andere Aziaten	302	999	302	999	999	302	999	302	302	322	302	322
Noord-Amerikanen	218	999	218	200	999	218	999	218	218	999	218	999
Zuid/Centraal- Amerikanen	322	999	999	322	999	322	999	322	322	999	322	999

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

Bekijken we voor het jaar 2012 voor elke origine **volgens het gewest van plaats van tewerkstelling** welke de twee comités zijn waarin meest loontrekkenden zijn tewerkgesteld, dan vallen zowel gelijkenissen als verschillen op.

De restcategorie 999 is voor alle gewesten belangrijk. In Wallonië is de situatie het duidelijkst: daar komt die categorie 999 voor alle origines op de eerste plaats. In 2012, in Brussel komt deze categorie voor meer dan de helft van de origines op

de eerste plaats, en komt ze voor alle andere origines op de tweede plaats. In Vlaanderen komt deze restcategorie 999 slechts op de eerste plaats voor één origine op vier, en in 2012 zijn er drie origines (EU-12, kandidaat-lidstaat en andere Aziatische landen) waarvoor die categorie 999 zelfs niet de tweede plaats bekleedt. Al komt de restcategorie 999 in Wallonië voor alle origines op de eerste plaats, toch is het zo dat, met uitzondering van de Belgische origine, alle andere origines er ondervertegenwoordigd zijn,

een ondervertegenwoordiging die zelfs oploopt tot -19,6 procentpunten voor loontrekkenden uit een kandidaat-lidstaat. De oververtegenwoordiging van de loontrekkenden van Belgische origine in categorie 999 in Wallonië bedraagt +3,5 procentpunten.

Laten we de restcategorie 999 buiten beschouwing, dan is over alle gewesten heen de situatie in 2012 voor de Belgische origine, de EU-14 origine en de Noord-Amerikaanse origine gelijklopend: PC218 (aanvullend nationaal paritair comité voor de bedienden) komt steeds voor in de top 2 voor deze drie origines, in Wallonië steeds op de tweede plaats en in Vlaanderen en in Brussel variërend (eerste of tweede plaats) naargelang de origine. Een gelijkaardig beeld over de drie gewesten heen zie we voor drie andere origines, maar dan wel met andere paritaire comités. Voor de loontrekkenden met een origine uit EU-12 komt het PC322 (paritair comité voor de uitzendarbeid en de erkende ondernemingen die buurtwerken of -diensten leveren) steeds in de top 2, voor Brussel en Vlaanderen op de eerste plaats, voor Wallonië op de tweede plaats. De andere plaats in de top 2 voor die origine is zoals reeds gemeld de restcategorie 999 voor Brussel en Wallonië, terwijl voor Vlaanderen de tweede plaats voor die met een origine uit de EU-12 wordt ingenomen door PC124 (paritair comité voor het bouwbedrijf). Voor de loontrekkenden met een origine uit andere Aziatische landen komt in elk gewest het PC302 (paritair comité voor het hotelbedrijf) minstens op de tweede plaats (Wallonië) of zelfs op de eerste plaats (Brussel en Vlaanderen). En voor de origines uit Zuid/Centraal-Amerika komt over alle gewesten heen PC322 voor, terug op de tweede plaats voor Wallonië en op de eerste plaats voor Brussel en Vlaanderen.

Voor alle andere origines zijn de verschillen tussen de gewesten groter. Loontrekkenden met een origine uit een kandidaat-lidstaat zitten naast de restcategorie 999 in Brussel het meest in de schoonmaak (PC121) en in Wallonië het meest in de bouwsector (PC124). Voor die origine uit kandidaat-lidstaten komt de restcategorie 999 in Vlaanderen niet in de top 2, en bestaat die uit het paritair comité voor het bouwbedrijf

(PC124) en het paritair comité voor de metaal-, machine- en elektrische bouw (PC111). Naast de loontrekkenden met origine uit andere Aziatische landen, bekleedt het PC302 (paritair comité voor het hotelbedrijf) in elk gewest nog een eerste of tweede plaats, en dit in Brussel voor de loontrekkenden van Maghrebijnse origine, terwijl het in Wallonië en Vlaanderen gaat om loontrekkenden met een origine uit Oceanië/Verre Oosten. Voor de loontrekkenden met een origine uit andere Europese landen, Maghreb en andere Afrikaanse landen is de situatie vrij vergelijkbaar tussen Wallonië en Vlaanderen, met telkens naast de restcategorie 999 ook het PC322. Voor Brussel staat de restcategorie 999 voor die drie origines wel op de eerste plaats, maar wordt de tweede plaats voor elke origine ingenomen door een ander paritair comité: het PC218 (aanvullend nationaal paritair comité voor de bedienden) voor origine uit andere Europese landen, het PC302 (paritair comité voor het hotelbedrijf) voor origine uit de Maghreb en het PC330 (paritair comité voor de gezondheidsinrichtingen en -diensten) voor origine uit andere Afrikaanse landen.

Het PC322 (paritair comité voor de uitzendarbeid en de erkende ondernemingen die buurtwerken of -diensten leveren) komt voor alle origines samen twee keer in de top 2 in Brussel, vijf keer in Wallonië en zes keer in Vlaanderen. In dat PC322 valt voor Brussel en Vlaanderen de oververtegenwoordiging op van de loontrekkenden met een origine uit de EU-12 en uit Zuid/Centraal-Amerika: in Brussel +44,8 procentpunten voor loontrekkenden met origine uit EU-12 en +28,5 procentpunten voor loontrekkenden met origine uit Zuid/Centraal-Amerika en in Vlaanderen respectievelijk +22,2 en 13,5 procentpunten. Andere belangrijke oververtegenwoordigingen in het PC302 (paritair comité voor het hotelbedrijf) betreffen de loontrekkenden met een origine uit andere Aziatische landen (+22,2 procentpunten in Brussel, +20,4 procentpunten in Vlaanderen en +12,0 procentpunten in Wallonië) en de loontrekkenden met een origine uit Oceanië/Verre Oosten (+12,5 procentpunten in Brussel, +16,0 procentpunten in Vlaanderen en +20,8 procentpunten in Wallonië).

De analyse van de evolutie tussen 2008 en 2012 toont slechts minimale verschuivingen: voor alle gewesten samen zijn er slechts 8 (van de in totaal 72) eerste of tweede plaatsen op de lijst die wijzigen. Bovendien gaat het dan nog in 6 van die 8 gevallen om een wisseling van de eerste en de tweede plaats van een paritair comité (wijziging van rangorde):

- Voor de loontrekkenden met een origine uit een kandidaat-lidstaat, wisselen de paritaire comités op de eerste en tweede plaats onderling van plaats tussen 2008 en 2012 in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (PC121 en restcategorie 999) en het Vlaams Gewest (PC111 en PC124);
- Voor de loontrekkenden die afkomstig zijn uit Zuid/Centraal-Amerika wisselen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest de categorie 999 en het PC322 (paritair comité voor de uitzendarbeid en de erkende ondernemingen die buurtwerken of –diensten leveren), van plaats.
- Tot slot, de twee situaties waarin er een PC uit de top 2 valt en vervangen wordt door een nieuwkomer, hebben beiden betrekking op de loontrekkenden met een origine uit de EU-12: in het Waals Gewest wisselt voor die origine de tweede plaats van het PC218 in 2008 naar het PC322 in 2012, en in het Vlaams Gewest wordt de tweede plaats van de restcategorie 999 in 2008 in 2012 overgenomen door het PC124.

De analyse per **leeftijdsklasse** van vijf jaar moet met omzichtigheid gebeuren omdat de bestudeerde populatie per origine, paritair comité en leeftijdsgroep klein is. We merken desalniettemin dat in 2012 de loontrekkenden met een origine uit de EU-12 en Zuid/Centraal-Amerika oververtegenwoordigd zijn in bijna elke leeftijdscategorie in het PC322 (paritair comité voor de uitzendarbeid en de erkende ondernemingen die buurtwerken of –diensten leveren), net zoals dat ook het geval is voor de NACE N81-Diensten in verband met gebouwen; Landschapsverzorging.

De verschillen met het aandeel van alle loontrekkenden, uit hetzelfde paritaire comité en uit de overeenkomstige leeftijdsgroep varieert voor de loontrekkenden met origine uit de EU-12 tussen +5,6 procentpunten voor de 18-19-jarigen en +28,7 procentpunten voor de 55-60-jarigen en voor de loontrekkenden met origine uit Zuid/Centraal-Amerika tussen +6,6 procentpunten voor de 20-24-jarigen en +28,1 procentpunten voor de 45-49-jarigen. Voor alle leeftijdscategorieën geldt dat de loontrekkenden met origine uit andere Aziatische landen meer vertegenwoordigd zijn in PC302 (paritair comité voor het hotelbedrijf). Hun oververtegenwoordiging in PC302 in verhouding tot alle loontrekkenden van hetzelfde paritair comité en uit de overeenstemmende leeftijdsgroep varieert voor de loontrekkenden uit andere Aziatische landen tussen 18 en 19 jaar van +14,7 procentpunten tot +22,8 procentpunten voor de 40-44-jarigen.

tabel 19: De sterkst vertegenwoordigde paritaire comités in 2012 per leeftijdsklasse en origine

		18-19 jaar	20-24 jaar	25-29 jaar	30-34 jaar	35-39 jaar	40-44 jaar	45-49 jaar	50-54 jaar	55-60 jaar
Belg	1 ^{ste}	322	999	999	999	999	999	999	999	999
	2 ^{de}	124	218	218	218	218	218	218	218	218
EU-14	1 ^{ste}	124	999	999	999	999	999	999	999	999
	2 ^{de}	302	322	218	218	218	218	218	218	218
EU-12	1 ^{ste}	322	322	322	322	322	322	322	322	322
	2 ^{de}	302	124	999	999	999	999	999	999	999
Kandidaat EU	1 ^{ste}	322	322	999	999	999	121	121	121	124
	2 ^{de}	302	999	124	124	121	124	124	124	121
Andere Europeanen	1 ^{ste}	322	322	999	999	999	999	999	999	999
	2 ^{de}	302	999	218	322	322	322	322	322	322
Maghrebijnen	1 ^{ste}	322	322	999	999	999	999	999	999	999
	2 ^{de}	302	999	322	322	322	322	121	121	121
Andere Afrikanen	1 ^{ste}	999	322	999	999	999	999	999	999	999
	2 ^{de}	322	999	322	322	322	322	322	322	330
Nabije/ Midden-Oosten	1 ^{ste}	302	999	999	999	999	999	999	999	999
	2 ^{de}	999	302	218	218	218	218	218	218	218
Oceaniërs/ Verre Oosten	1 ^{ste}	302	302	999	999	999	999	302	302	302
	2 ^{de}	322	999	218	218	218	302	999	999	999
Andere Aziaten	1 ^{ste}	302	302	302	302	302	302	302	302	302
	2 ^{de}	999	322	999	999	322	322	322	322	999
Noord- Amerikanen	1 ^{ste}	302	999	999	999	999	218	218	218	999
	2 ^{de}	322	302	218	218	218	999	999	999	218
Zuid/Centraal- Amerikanen	1 ^{ste}	999	322	322	322	322	322	322	322	322
	2 ^{de}	302	999	999	999	999	999	999	999	999

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

Bij de jongste leeftijdsgroepen tot 24 jaar vinden we over het algemeen de categorie 999 alsook het PC322 (paritair comité voor de uitzendarbeid en de erkende ondernemingen die buurtwerken of – diensten leveren) voor loontrekkenden met origines uit Europa en Afrika en het PC302 (paritair comité voor het hotelbedrijf) voor loontrekkenden met origines uit Azië en Amerika. Dit PC302 speelt trouwens voor de 18-19-jarigen van alle origines een belangrijke rol, behalve voor de loontrekkenden van Belgische origine en voor loontrekkenden met origine uit andere Afrikaanse landen.

In de leeftijdsgroepen tussen 25 en 44 jaar geldt voor de loontrekkenden met een origine uit België, de EU-14, Nabije/Midden-Oosten, Oceanië/Verre Oosten en Noord-Amerika een combinatie van de restcategorie 999 en het PC218 (aanvullend nationaal paritair comité voor de bedienden). Hoewel categorie 999 het best vertegenwoordigd is voor een meerderheid van de loontrekkenden per origine en leeftijdscategorie, zijn enkel de loontrekkenden van Belgische origine er oververtegenwoordigd (tot +2,8 procentpunten voor de 35-39-jarigen). De andere origines zijn bijna altijd ondervertegenwoordigd in categorie 999 (tot -13,8 procentpunten voor loontrekkenden met een origine uit de kandidaat-lidstaten

van 35-39 jaar). Voor een grote groep van andere origines komt naast die restcategorie 999 vooral het PC322 op de voorgrond: dit geldt voor de loontrekkenden met een origine uit de EU-12, andere Europese landen, de Maghreb, andere Afrikaanse landen en uit Zuid/Centraal Amerika. De meest opvallende afwijkingen op deze twee meest voorkomende combinaties gelden voor de loontrekkenden met een origine uit de kandidaat-lidstaten, waar het paritair comité voor de schoonmaak (PC121) en dat voor het bouwbedrijf (PC124) prominent aanwezig zijn en voor de loontrekkenden met een origine uit andere Aziatische landen, waar de restcategorie 999 een kleinere rol speelt, en het vooral het PC302 (paritair comité voor het hotelbedrijf) is dat voor hen het belangrijkste paritair comité is.

In de hoogste leeftijdsgroep, vanaf 45 jaar, komen voor de meeste origines dezelfde paritaire comités op de voorgrond als in de leeftijdsgroep 25-44 jaar. Een eerste opvallende uitzondering hierop zijn de oudere loontrekkenden van Maghrebijnse origine, waar vanaf 45 jaar het PC121 (paritair comité voor de schoonmaak) de plaats inneemt die het PC322 had tot de leeftijd van 44 jaar. Een tweede opvallende uitzondering heeft betrekking op de loontrekkenden met een origine uit Oceanië/Verre Oosten, bij wie het PC302 voor de oudere leeftijdsgroep belangrijker wordt, en de restcategorie 999 en het PC218 verdringt. Opvallend, ook al is het geen afwijking van de situatie op lagere leeftijd, is de prominente rol die de paritaire comités 121 en 124 blijven spelen voor de loontrekkenden met een origine uit kandidaat-lidstaten, zelfs in de leeftijdsgroep 55-60 jaar.

De analyse per **migratieachtergrond**³⁶ voegt enkele nuances toe aan de vorige vaststellingen. De loontrekkenden uit het Nabije/Midden-Oosten zijn de enigen voor wie de restcategorie 999 voor alle migratieachtergronden op de eerste plaats komt. Wat niet wil zeggen dat deze origine voor alle migratieachtergronden oververtegenwoordigd is in deze categorie 999: dit varieert van een ondervertegenwoordiging met -4,6 procentpunten voor de loontrekkenden van de tweede generatie met minstens een ouder van buitenlandse nationaliteit tot een opvallende oververtegenwoordiging met +22,3 procentpunten voor de loontrekkenden die sinds 5 jaar of minder in het Rijksregister zijn ingeschreven.

³⁶ Zie definities van de concepten in hoofdstuk 1 Demografie.

tabel 20: De sterkst vertegenwoordigde paritaire comités in 2012 per migratieachtergrond en origine

	2 ^{de} generatie				1 ^{ste} generatie							
	Ouders Belg min 1 geboren buitenland		Ouder(s) buitenlandse nationaliteit		Verwerving nationaliteit > 5 jaar		Verwerving nationaliteit <= 5 jaar		Inschrijving RR > 5 jaar		Inschrijving RR <= 5 jaar	
	1 ^{ste}	2 ^{de}	1 ^{ste}	2 ^{de}	1 ^{ste}	2 ^{de}	1 ^{ste}	2 ^{de}	1 ^{ste}	2 ^{de}	1 ^{ste}	2 ^{de}
EU-14	999	218	999	218	999	218	999	218	999	218	218	999
EU-12	999	218	999	218	999	218	322	999	322	999	322	124
Kandidaat EU	999	322	999	111	999	121	121	124	124	121	124	121
Andere Europeanen	999	218	999	218	999	218	999	322	322	999	322	999
Maghrebijnen	999	218	999	218	999	121	999	121	999	322	322	999
Andere Afrikanen	999	218	999	218	999	330	999	322	999	322	322	999
Nabije / Midden-Oosten	999	218	999	218	999	218	999	302	999	302	999	302
Oceaniërs / Verre Oosten	218	999	999	302	999	218	302	218	302	218	302	999
Andere Aziaten	999	218	999	218	302	999	302	322	302	322	302	322
Noord-Amerikanen	999	218	999	218	999	218	218	999	218	999	218	999
Zuid / Centraal-Amerikanen	999	218	999	218	999	218	322	999	322	999	322	999

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

Voor de origines uit de EU-14 en Noord-Amerika is het verschil naargelang de migratieachtergrond beperkt: steeds zijn het de restcategorie 999 en het PC218 (aanvullend nationaal paritair comité voor de bedienden) die de eerste twee plaatsen bezetten, waarbij het relatief belang van het PC218 groter is bij de eerste generatie, vooral bij zij die vijf jaar of minder de Belgische nationaliteit verworven hebben (oververtegenwoordiging van de Noord-Amerikaanse origine met +23,3 procentpunten in het PC218).

Voor de tweede generatie en voor de eerste generatie die sinds meer dan 5 jaar de Belgische nationaliteit verworven heeft is het beeld over alle origines heen vrij gelijklopend: het zijn opnieuw de categorie 999 en het PC218 die meestal de eerste twee plaatsen bekleden. Een uitzondering hierop vormen de loontrekkenden met een origine uit de kandidaat-lidstaten, voor

wie het PC218 niet voorkomt in de top 2, en we in de plaats daarvan het PC322 (Belgische ouders waarvan minstens één als vreemdeling is geboren), het PC111 (ouder(s) buitenlandse nationaliteit) en het PC121 (Belgische nationaliteit sinds meer dan 5 jaar) terugvinden op de tweede plaats, na de restcategorie 999.

De verschillen tussen de origines zijn echter wel veel duidelijker bij zij die recent de Belgische nationaliteit verworven hebben en bij de vreemdelingen die meer of minder dan 5 jaar ingeschreven zijn in het Rijksregister. Voor deze drie migratieachtergronden blijft voor de meeste van de origines de categorie 999 evenwel belangrijk: voor zij die 5 jaar of minder zijn ingeschreven in het Rijksregister meestal echter slechts op de tweede plaats, terwijl dit voor de eerste generatie die sinds 5 jaar of minder de Belgische nationaliteit verworven hebben meestal op de eerste plaats

komt. Voor deze drie migratieachtergronden, loontrekkenden die recent de Belgische nationaliteit verworven hebben en personen met een vreemde nationaliteit die meer of minder dan 5 jaar ingeschreven zijn in het Rijksregister, speelt het PC218 (aanvullend nationaal paritair comité voor bedienden) echter geen belangrijke rol, behalve voor de origines uit de EU-14 en uit Noord-Amerika, en in mindere mate voor de origine uit Oceanië/Verre Oosten. Voor de andere origines met één van deze drie migratieachtergronden komt vooral het PC322 (paritair comité voor de uitzendarbeid en de erkende ondernemingen die buurtwerken of – diensten leveren) op de voorgrond, het sterkst voor de origines uit de EU-12, ander Europese landen en Zuid/Centraal-Amerika, maar ook nog in belangrijke mate bij de origines uit andere Afrikaanse landen en uit andere Aziatische landen. Al is voor deze origine uit andere Aziatische landen het PC302 (paritair comité voor het hotelbedrijf) belangrijker dan het PC322. De verschillen tussen het aandeel loontrekkenden van PC322 en de overeenkomstige migratieachtergrond bedragen +20,9 procentpunten voor buitenlandse loontrekkenden die sinds 5 jaar of minder in het Rijksregister zijn ingeschreven en van een EU-12-land afkomstig zijn en +20,3 procentpunten voor de loontrekkenden van dezelfde categorie migratieachtergrond afkomstig uit Zuid/Centraal-Amerika. Het PC302 komt trouwens niet alleen bij de origine uit andere Aziatische landen op de eerste plaats: dit geldt ook voor de origine uit Oceanië/Verre Oosten voor deze drie migratieachtergronden, terwijl het voor die migratieachtergronden op de tweede plaats komt voor de origine uit het Nabije/Midden-Oosten. De verschillen met het aandeel loontrekkenden van hetzelfde paritair comité en overeenkomstige migratieachtergrond bedragen +20,0 procentpunten voor loontrekkenden met een vreemde nationaliteit die sinds 5 jaar of minder in het Rijksregister zijn ingeschreven en afkomstig zijn uit Oceanië/Verre Oosten en +24,2 procentpunten voor loontrekkenden met een vreemde nationaliteit die sinds 5 jaar of minder in het Rijksregister zijn ingeschreven en afkomstig zijn uit andere Aziatische landen.

Een afwijkend beeld vertonen de loontrekkenden met een origine uit de kandidaat-lidstaten: het zijn de paritaire comités voor arbeiders voor de schoonmaak (PC121) en voor het bouwbedrijf (PC124) die voor de loontrekkenden die recent de Belgische nationaliteit verworven hebben en voor de personen met een vreemde nationaliteit die meer of minder dan 5 jaar ingeschreven zijn in het Rijksregister steeds de eerste of tweede plaats innemen. Tot slot kan nog vermeld worden dat voor de loontrekkenden met een origine uit de Maghreb het PC121 op de tweede plaats komt, na de categorie 999, voor zij die de Belgische nationaliteit verworven hebben (zowel recent als sinds meer dan 5 jaar).

2.5 ANALYSE VAN DE BEZOLDIGDE TEWERKSTELLING: TYPE VAN OVEREENKOMST, DIENSTENCHEQUES EN UITZENDARBEID

De gegevens van de Kruispuntbank voor Sociale Zekerheid maken het mogelijk om het personeelsbestand in kaart te brengen van de categorieën van de bezoldigde tewerkstelling en de percentages ervan ten opzichte van de totale bezoldigde tewerkstelling op de laatste dag van elk trimester van de vijf bestudeerde jaren. Om verslag uit te brengen over deze personeelsbestanden en percentages per jaar, werd soms gekozen voor het "fotograferen" van de situatie op de laatste dag van het jaar. In andere gevallen is het een jaarlijks gemiddelde van de personeelsbestanden op de laatste dag van elk trimester dat werd gebruikt. We hebben ons ook gebaseerd op de gegevens van de laatste dag van één trimester (de belangrijkste van de vier wat de personeelsbezetting van een jaar betreft).

In een eerste fase (sectie A) zullen we de situatie analyseren van de personen van 18 tot 60 jaar die een bezoldigde baan hebben volgens de origine, het type van overeenkomst en eveneens volgens het gewest waar men woont. De vier types van overeenkomst

zijn: arbeider, bediende, ambtenaar of andere (deze laatste categorie hergroepeert voornamelijk de studenten die niet onderworpen zijn aan de sociale zekerheidsbijdragen, ontslagen statutaire ambtenaren die recht hebben op uitkeringen en loontrekkenden met brugpensioen). In een tweede fase (sectie B) zullen we ons meer in detail dan tijdens de vorige uitgave van de Socio-economische Monitoring buigen over de situatie van de personen die tewerkgesteld zijn in de sector van de dienstencheques, een sector die een belangrijke evolutie heeft gekend tussen de jaren 2008 en 2012. Het aantal loontrekkenden in dit tewerkstellingstype is gestegen van 54.000 in 2008 tot ongeveer 102.000 in 2012 (deze cijfers zijn jaarlijkse gemiddelden aangezien de gegevens gebaseerd zijn op de situatie op de laatste dag van de vier trimesters van een jaar). Ten slotte (sectie C) zullen we kort enkele gegevens voorstellen over de evolutie op het gebied van de uitzendarbeid, waar gemiddeld tussen 80.000 en 100.000 personen werden tewerkgesteld tussen 2008 en 2012.

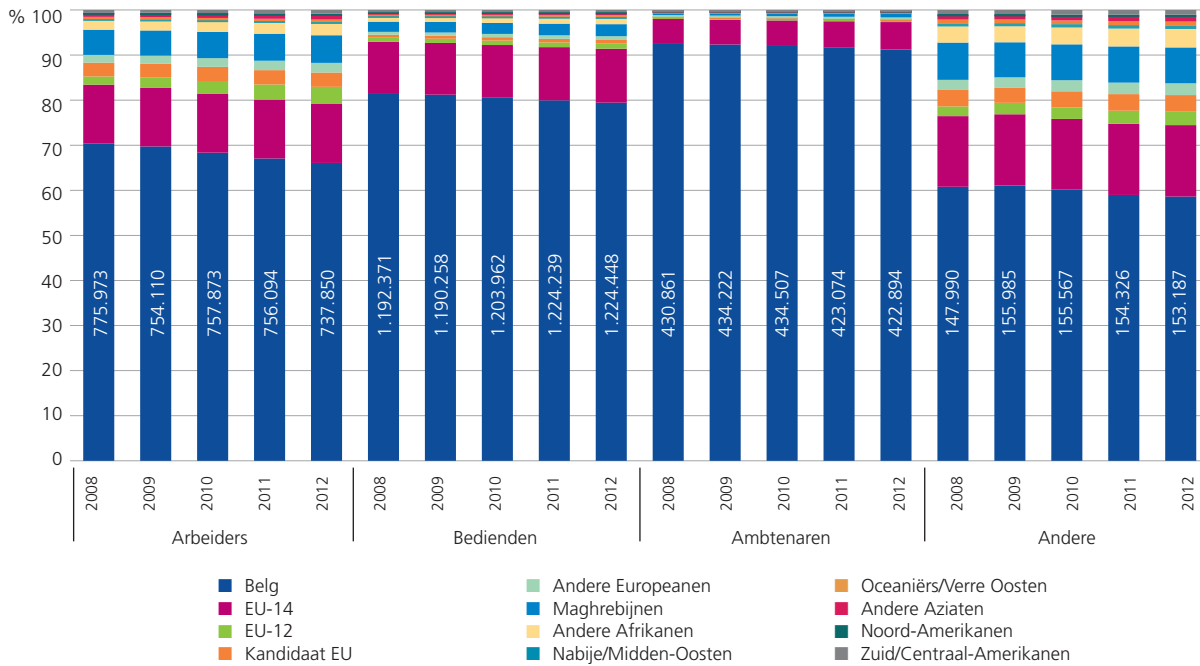
A. De bezoldigde tewerkstelling volgens type van overeenkomst

Wanneer we enkel de jaren 2008 en 2012 bekijken, stellen we vast dat de bezoldigde tewerkstelling slechts zeer weinig is geëvolueerd. De gegevens van de KSZ tonen aan dat het totale aantal personen in de bezoldigde tewerkstelling op de laatste dagen van de 3de trimesters respectievelijk, alle origines en types van overeenkomst samen, in afgeronde waarden, 3.652.000 en 3.653.000 individuen bedroegen. De personeelsbestanden van de drie overgangsjaren

vertonen weinig jaarlijkse schommelingen, van meer en minder dan een procent volgens de jaren.

Om te beginnen toont grafiek 33 ons de stabiliteit en de omvang aan van de verschillende personeelsbestanden per origine in de types van overeenkomst gedurende de vijf bestudeerde jaren.

grafiek 33: Percentages en aantallen tewerkgestelde personen van 18 tot 60 jaar volgens type van overeenkomst en origine op de laatste dag van de 3de trimesters van 2008 tot 2012

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

Elk staafje per jaar vertegenwoordigt 100% van de bezoldigde werknemers volgens hun origine. De personeelsaantallen in elk type van overeenkomst worden tegenover elkaar gesteld. Zo telde België, op het einde van het 3de trimester 2012, voor de loontrekkenden nagenoeg: 1.117.000 arbeiders, 1.541.000 bedienden, 464.000 ambtenaren (het gaat enkel over de statutaire tewerkstelling of met vaste benoemingen, terwijl de contractuele banen, naargelang het geval, in de twee vorige categorieën zijn ondergebracht) en 261.000 "andere" waarvan bijna de helft van 18 tot 29 jaar zijn, en voor het grootste deel tewerkgesteld zijn met een studentenovereenkomst.

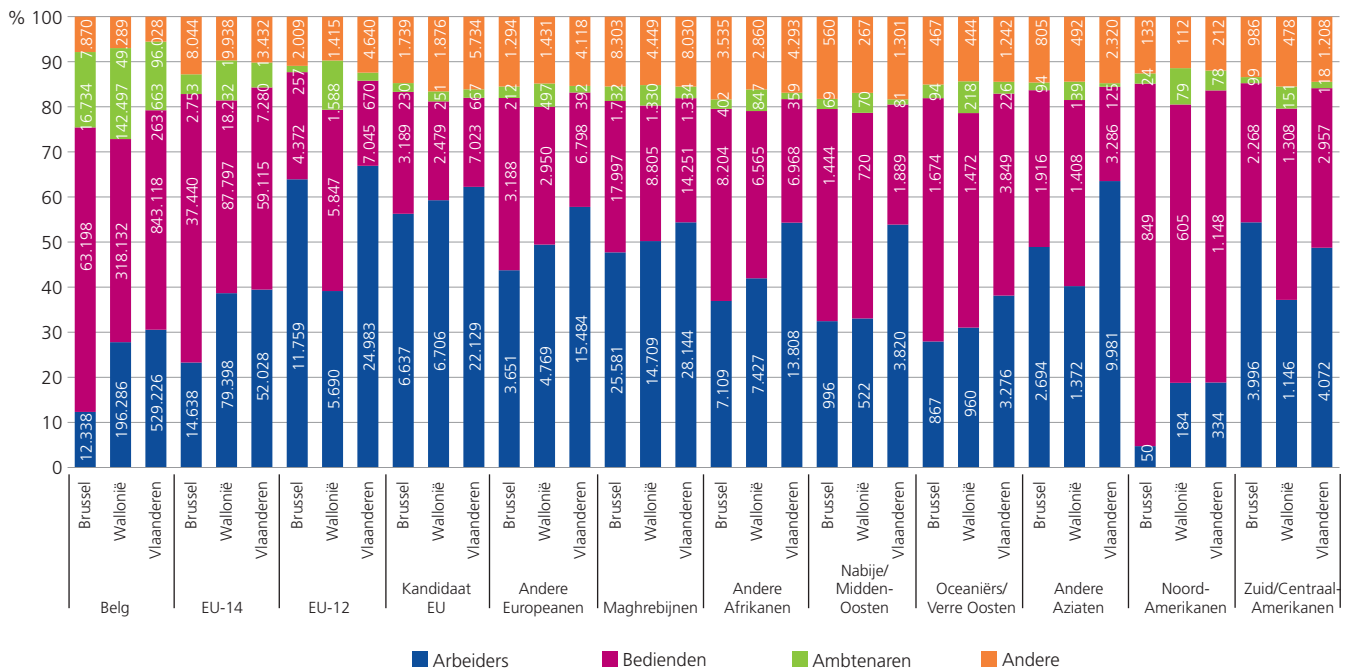
Zoals verwacht merken we op dat de personen van Belgische origine, door hun demografisch gewicht, de meerderheid innemen (tussen ongeveer 60% en 90%) van de bezoldigde banen ongeacht het type van overeenkomst. Het is echter interessant waar te nemen dat zij, over die periode van vijf jaar, in verhouding tot de andere origines, minder aanwezig zijn in de bezoldigde banen die gerangschikt worden als arbeider en "andere" en eveneens dat hun aandeel in deze types van overeenkomst daalt van

2008 tot 2012. Tegelijk vormen zij een ruime en stabiele meerderheid in de banen bij de overheid. Deze situatie is, ten minste gedeeltelijk, het resultaat van de voorgeschiedenis van een restrictief aanwervingsbeleid tegenover personen met een buitenlandse nationaliteit en meer in het bijzonder de niet-Europese nationaliteiten. De wetgeving van de regionale overheden zijn de laatste jaren geëvolueerd en vertonen meer openheid voor het toestaan van verschillende nationaliteiten onder de sollicitanten, wat bijvoorbeeld blijkt uit het recente decreet van 15 maart 2012 van het Waals Gewest. Dit laatste maakt het immers voor alle buitenlanders mogelijk om te solliciteren voor de meeste banen in verband met de diensten van de Regering en de rechtspersonen van publiekrecht van het Waals Gewest. Er zal wel een zekere tijd nodig zijn om het percentage van de bevolking van Belgische origine te zien dalen in dit type van overeenkomst. Vanaf het volgende decennium zou de vergrijzing van de groep van statutaire ambtenaren van Belgische origine en hun nakende pensionering, ondanks de grote budgettaire beperkingen voor dit soort aanwervingen in de komende jaren, ertoe moeten leiden dat er meer diversiteit op het gebied van origine onder de statutairen zal

zijn. Als we de ambtenaren uitsluiten uit de analyse, merken we het relatief constante percentage van de loontrekkenden met een origine uit EU-14 in alle types van overeenkomst. De personen met origine uit EU-12 zijn verhoudingsgewijs meer tewerkgesteld als arbeiders. De personen van buitenlandse origine zijn ten slotte verhoudingsgewijs meer vertegenwoordigd in het type van overeenkomst "andere" en dit is in het bijzonder het geval voor de personen van Maghrebijnse origine.

Om duidelijker te kunnen maken wat er gebeurt binnen elke origine, inclusief die met kleinere personeelsaantallen, presenteren we de gegevens ook vanuit een ander perspectief: het percentage van de types van overeenkomst binnen elke origine in 2012 volgens het Gewest. Daarbij komen andere interessante elementen aan het licht, en deze kunnen rechtstreeks worden waargenomen in de onderstaande grafiek.

grafiek 34: Aandeel, in procenten en absolute aantallen, van de tewerkgestelde loontrekkenden per origine volgens het type van overeenkomst en het gewest waar ze wonen op de laatste dag van het 3de trimester van 2012

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

Ten eerste merken we op dat binnen elk gewest de personen van Belgische origine minder vaak tewerkgesteld zijn in bezoldigde banen met een arbeidersovereenkomst. Het laagste aandeel wordt bereikt in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest waar het aandeel personen van Belgische origine 12% bedraagt (12.338 werden geteld) die als loontrekkenden werken als arbeider (tegenover ongeveer 30% in de twee andere gewesten). Ten tweede stellen we daarentegen vast dat onder de arbeiders, de personen met origine uit landen van de EU-12 meer dan 60% uitmaken van diegenen die tewerkgesteld

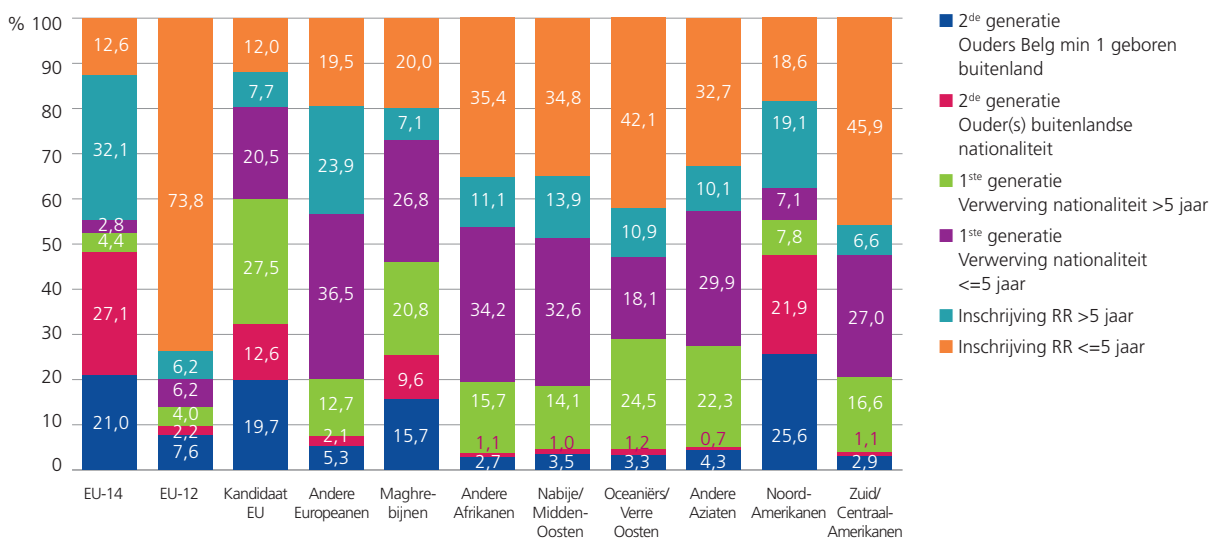
onder dit type van overeenkomst in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (11.759 individuen) en het Vlaams Gewest (24.983 individuen). Deze personen zijn dus verhoudingsgewijs minder talrijk in een arbeidsovereenkomst van bediende: 24% voor Brussel (4.372 personen) en 19% voor Vlaanderen (7.045 personen). Ten derde stellen we vast dat de personen met origine uit kandidaat-lidstaten de enigen zijn die meer dan 50% arbeiders tellen ongeacht het gewest. Ten slotte is het grootste aandeel van ambtenaren binnen een origine en een gewest dat van de personen van Belgische origine in het Waals Gewest: 142.497

ambtenaren, dit is 20% van de loontrekkende werknemers van deze origine (tegenover 17% in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en 15% in het Vlaams Gewest). Deze situatie kan ten dele worden verklaard door een voorkeursbeleid voor aanwerving van statutair personeel (veeleer dan contractueel) teneinde een kwaliteitsvolle dienst

te waarborgen volgens het continuïteitsprincipe van de openbare dienst.

Als we alle arbeiders, per origine en **migratieachtergrond** beschouwen, komen we tot de onderstaande grafiek:

grafiek 35: Aandeel (in%) arbeiders in de verschillende types migratieachtergronden per origine (in het 3de trimester 2012).

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

De waarnemingen vloeien grotendeels voort uit het demografisch gewicht van de verschillende migratieachtergronden binnen elke origine. We merken echter op dat 74% van de personen met een origine uit EU-12 die tewerkgesteld zijn als arbeider een vreemde nationaliteit hebben en sinds 5 jaar of minder ingeschreven zijn in het Rijksregister. De overige 26% bevinden zich in de andere types migratieachtergrond. Als we de verdeling bekijken van de personen van dezelfde

origine maar van wie het type van overeenkomst "bediende" is, valt dit percentage terug tot 36%. We kunnen dus besluiten dat er een oververtegenwoordiging is van de personen afkomstig uit een land van de EU-12 die sinds 5 jaar of minder ingeschreven zijn in het Rijksregister als arbeider. De volgende sectie van dit hoofdstuk maakt het mogelijk om, ten minste gedeeltelijk, deze subpopulatie bij de arbeiders beter te benaderen en te beschrijven.

B. De tewerkstelling in de dienstencheques

Op de laatste dag van het 4de trimester van het jaar 2012 werd de bezoldigde tewerkstelling in de dienstencheques in 98% van de gevallen uitgevoerd door **vrouwen**, dit wil zeggen 103.000 vrouwelijke loontrekkenden tegenover ongeveer 2.300 mannelijke loontrekkenden. Bijgevolg

zullen alle gegevens en grafieken in dit gedeelte enkel op basis van de tewerkstelling van vrouwelijke loontrekkenden worden voorgesteld.

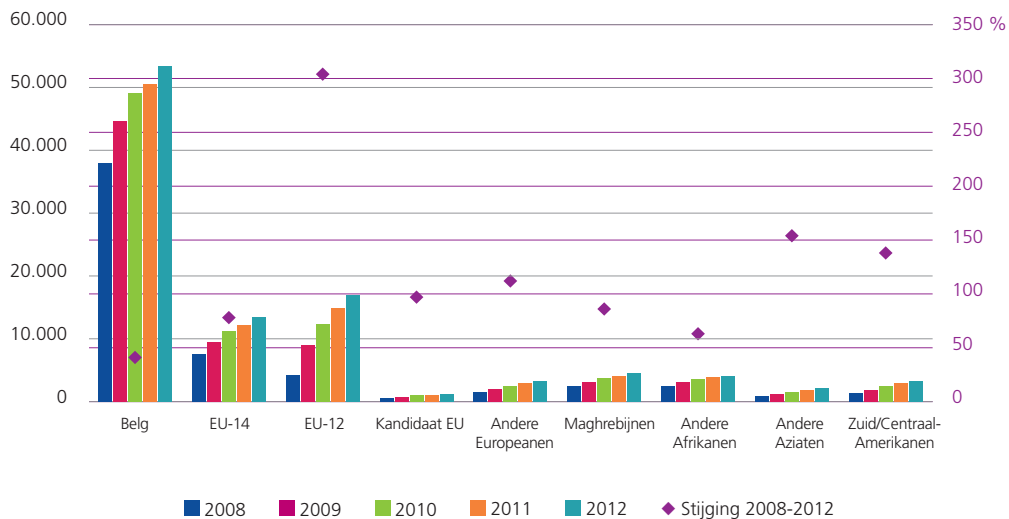
Zoals aangegeven in grafiek 36 hieronder, is het aantal bezoldigde banen in de dienstencheques

gestegen met 75% op vijf jaar voor alle origines samen (afgezien van de personen met origine uit het Nabije/Midden-Oosten, Oceanië/Verre Oosten en Noord-Amerika) over de periode van 2008 tot 2012, maar het is bij de personen van Belgische origine dat dit het minst gestegen is over deze periode, met nochtans een stijging van 41% (ongeveer 15.500 individuen meer, ofwel 53.000 personen die werden geteld op het einde van het 4de trimester 2012). Eind 2012 vertegenwoordigen de vrouwen van Belgische origine 52% van alle vrouwen in dit type tewerkstelling, terwijl dit percentage 64% bedroeg op het einde van het jaar 2008.

Nog steeds aan de hand van grafiek 36, merken we op dat de stijgingen voor de buitenlandse origines groter zijn. Dit is met name het geval voor

de personen met origine uit andere Europese landen, uit andere Aziatische landen of uit Zuid-/Centraal-Amerika. Hun personeelsaantallen stijgen respectievelijk met 112%, 154% en 38%, maar zij blijven marginaal. Zij vormen alle drie inderdaad in totaal 9% van de loontrekkende vrouwen die tewerkgesteld zijn in de dienstchequebanen op de laatste dag van het 4de trimester 2012. De sterkere stijgingen waarop we net hebben gewezen gaan in het bijzonder over de vrouwen van EU-12-origine, aangezien hun aantal meer dan verviervoudigd is in vijf jaar; in totaal waren dit bijna 17.000 vrouwen in december 2012. Deze origine maakt 16% uit van alle vrouwen die tewerkgesteld zijn in de dienstcheques. Ter vergelijking, hun aandeel bedroeg 7% in december 2008.

grafiek 36: Aantal vrouwen tewerkgesteld in de banen van het type dienstcheque tussen 2008 en 2012 (linker zijas) en evolutie van hun aantallen over vijf jaar (in%, rechter zijas)

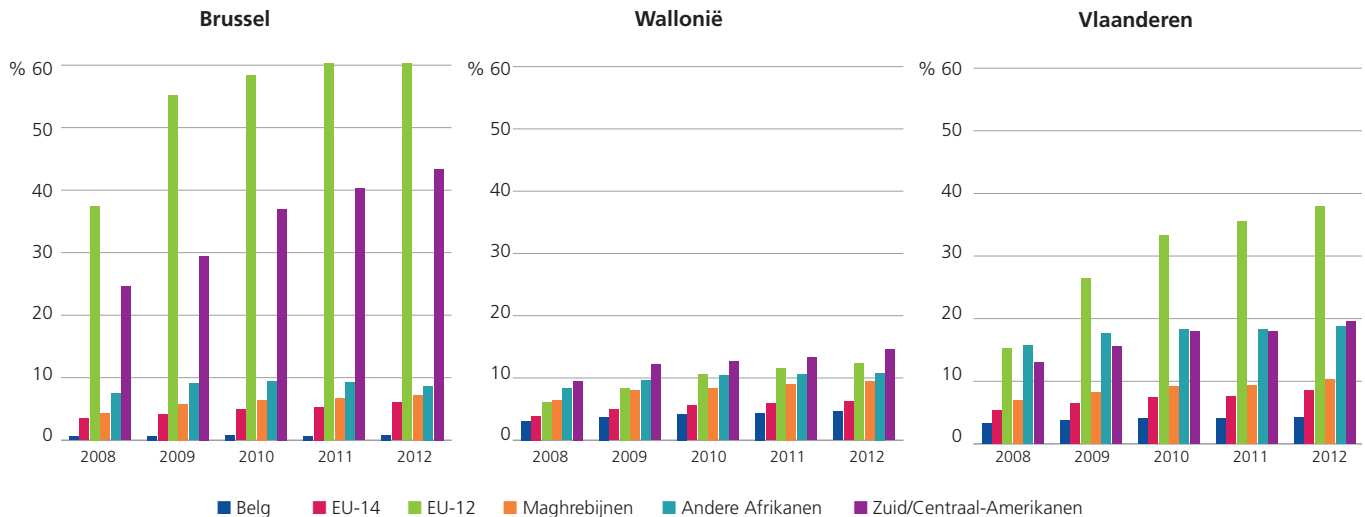

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

Voor de volgende grafische voorstelling, vanuit een regionaal oogpunt, hebben we enkel zes origines geselecteerd: we hebben aandacht besteed aan vijf origines waarvan hun respectieve personeelsaantallen bestaan uit meer dan 4.000 vrouwen die werden tewerkgesteld op het einde van het jaar 2012 (Belg, EU-14, EU-12, Maghreblanden, andere Afrikaanse landen); de zesde origine (Zuid-/Centraal-Amerika) omvat wat haar betreft

een groot aandeel loontrekkende vrouwen in het stelsel van de dienstcheques ten opzichte van haar totaal aantal loontrekkenden, 29% om precies te zijn, op het einde van het jaar 2012.

grafiek 37: Tussen 2008 en 2012, per origine en per gewest, het percentage loontrekkende vrouwen in het systeem van de dienstencheques ten opzichte van het totaal aantal loontrekkenden per origine en gewest

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

Uit deze laatste grafiek blijkt dat de vooruitgang in personeelsbezetting vastgesteld in grafiek 36 eveneens wordt vertaald in een stijging van percentages van loontrekkende vrouwen die tewerkgesteld zijn in het systeem van de dienstencheques. Het kan verrassend zijn waar te nemen dat sommige aandelen in 2012 relatief hoge niveaus bereiken in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, waar 60% van de loontrekkende vrouwen van EU-12-origine en 43% van de loontrekkende vrouwen van Zuid-/Centraal-Amerikaanse origine loontrekkenden zijn in deze sector. We moeten onderstrepen dat het ook in hetzelfde gewest is, dat het aandeel van de loontrekkenden van Belgische origine in deze sector elk jaar het laagst is (minder dan 1%). Na het aandeel dat werd waargenomen in Brussel, zijn de vrouwelijke loontrekkenden afkomstig uit een land van de EU-12 ook het meest tewerkgesteld in de sector van de dienstencheques in het Vlaams Gewest (met een aandeel van bijna 40%). De loontrekkende vrouwen afkomstig uit andere Afrikaanse landen en uit Zuid-/Centraal-Amerika kennen eveneens, in dit gewest, een sterk aandeel in dit systeem: een beetje minder dan 20% op het einde van het vierde trimester. In het Waals Gewest, is het "succes" daarentegen minder aangezien het de vrouwen afkomstig uit Zuid-/Centraal-Amerika zijn die verhoudingsgewijs de talrijkste zijn zonder echter een aandeel van 15%

van loontrekkenden in de dienstencheques te bereiken.

We merken eveneens op dat de vooruitgang van de personen met origine uit EU-12, zowel in Brussel als in Vlaanderen, bijzonder uitgesproken is geweest tussen 2008 en 2009. De belangrijkste hypothese die deze stijging verklaart (en de voortdurende groei tijdens de volgende jaren) is het openstellen van onze arbeidsmarkt op 1 mei 2009 voor Poolse, Hongaarse, Tsjechische, Slovaakse, Letse, Litouwse, Estse en Sloveense onderdanen. Deze laatsten kunnen sinds die datum als loontrekkende werknemers in België worden tewerkgesteld zonder vooraf een arbeidskaart te moeten aanvragen. Dit is het resultaat van de beslissing van België om de restrictieve maatregelen inzake vrij verkeer van arbeid, die de werknemers uit deze acht Oost-Europese staten die op 1 mei 2004 waren toegetroten tot de Europese Unie beoogden, niet te verlengen. Lonen en arbeidsvoorwaarden die aantrekkelijker zijn dan in hun land van oorsprong, het lage opleidingsniveau dat vereist is voor dit tewerkstellingstype, zouden elementen zijn die hebben bijgedragen tot de stijging van hun aanwezigheid in de dienstenchequesector. Een andere hypothese is de toename in formele registratie van de personen die tevoren in de

informele economie tewerkgesteld waren voor dit soort activiteit. Een laatste verklarende hypothese betreffende het "succes" van de loontrekkende vrouwen afkomstig uit EU-12 in deze sector, is die van discriminatie op basis van etnische afstamming. In februari 2015 werd opnieuw onderstreept door het *Minderhedenforum*³⁷ dat twee op drie dienstenchequebedrijven in het Vlaams Gewest discrimineren op verzoek van hun klanten die enkel (uiterlijk) poetsvrouwen van Belgische origine wensen. Volgens het Interfederaal Gelijkekansencentrum is het aannemelijk dat dit fenomeen gelijkaardig is in de andere gewesten, waarvan met name de specifieke studie van IDEA consult in 2012 getuigt³⁸.

Tabel 21 hieronder toont het percentage vrouwen aan per **leeftijdsklasse** die tewerkgesteld zijn in de dienstencheques voor elke origine en per jaar (de waarden van elke lijn vormen in totaal dus 100%). Het is interessant op te merken dat de aandelen vrij weinig schommelen in de tijd, maar er komt wel een duidelijke tendens naar voren: die van een verouderende (of minder jonge) bevolking in de dienstencheques, zoals de kleuren in de tabel aantonen. Het systeem van de dienstencheques bestaat tien jaar in 2015, het is mogelijk dat de mensen die er werken samen met het systeem verouderen. We merken overigens een bijzonderheid op tussen de Europese en niet-Europese origines: de leeftijdsklasse 30-54 schommelt niet, die van 55-60 stijgt bij de Europese origines, terwijl het bij de niet-Europese origines de klasse van 30-54 is die veeleer de neiging heeft om toe te nemen.

tabel 21: Bij de loontrekkenden van 18 tot 60 jaar tewerkgesteld in de dienstencheques, percentages van drie leeftijdsklassen voor zes origines en de evolutie ervan in de 4de trimesters van de jaren 2008 tot 2012

Origine	Jaar	Leeftijdsklassen		
		18-29 jaar	30-54 jaar	55-60 jaar
Belg	2008	20,9%	76,0%	3,1%
	2009	20,2%	75,8%	4,0%
	2010	19,2%	75,8%	5,0%
	2011	18,6%	75,2%	6,1%
	2012	18,0%	74,7%	7,3%
EU-14	2008	21,5%	75,3%	3,1%
	2009	20,7%	75,1%	4,1%
	2010	20,5%	74,9%	4,5%
	2011	19,8%	74,8%	5,4%
	2012	18,9%	74,7%	6,4%
EU-12	2008	27,0%	70,7%	2,2%
	2009	26,8%	69,0%	4,2%
	2010	25,9%	68,6%	5,5%
	2011	25,2%	68,5%	6,2%
	2012	23,9%	69,3%	6,8%

³⁷ *Minderhedenforum, Samenvatting praktijktest dienstencheques*, <http://www.minderhedenforum.be/thema/werk>

³⁸ *Evaluatie van het stelsel van de dienstencheques voor de buurtdiensten en -banen - 2011. IDEA Consult*

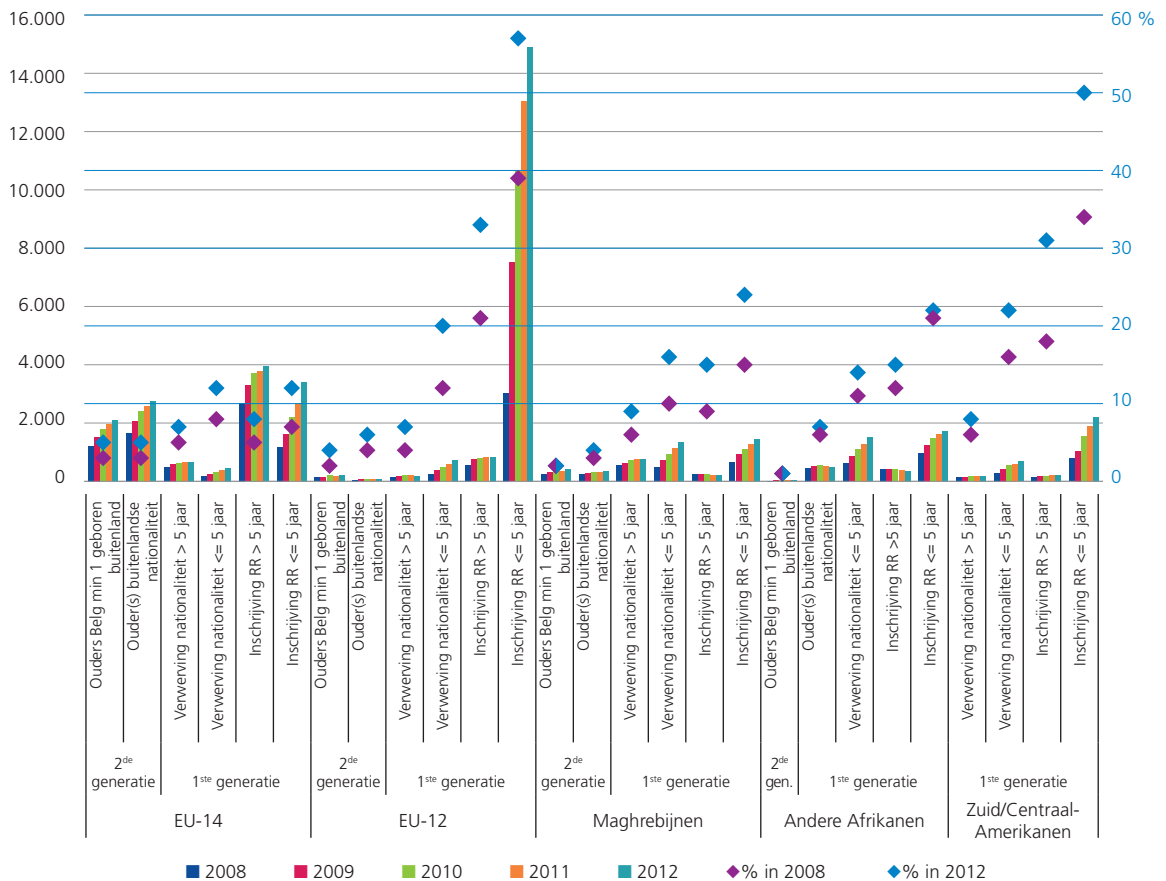
Origine	Jaar	Leeftijdsklassen		
		18-29 jaar	30-54 jaar	55-60 jaar
Maghrebijnen	2008	26,4%	71,9%	1,7%
	2009	25,0%	73,1%	1,8%
	2010	22,6%	75,0%	2,4%
	2011	19,4%	77,8%	2,8%
	2012	17,8%	79,2%	3,0%
Andere Afrikanen	2008	24,4%	73,0%	2,6%
	2009	22,4%	74,8%	2,8%
	2010	20,9%	76,2%	2,9%
	2011	19,4%	77,5%	3,1%
	2012	17,6%	79,2%	3,2%
Zuid/Centraal-Amerikanen	2008	21,2%	75,9%	2,9%
	2009	20,0%	76,5%	3,5%
	2010	16,8%	78,4%	4,7%
	2011	14,2%	80,7%	5,1%
	2012	12,2%	82,4%	5,5%

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

Grafiek 38 (hieronder) maakt het ons mogelijk de **migratieachtergrond**³⁹ te benaderen van de vrouwen van vijf buitenlandse origines die tevoren werden geanalyseerd. De linkeras toont het aantal loontrekkende vrouwen in de dienstcheques tussen 2008 en 2012. De percentages in de grafiek tonen het aandeel van deze personeelsaantallen ten opzichte van het totaal aantal vrouwelijke loontrekkenden per origine in 2008 en 2012. Het verschil tussen deze twee percentages zal de evolutie in procentpunten tussen deze twee jaren weergeven. Gezien onze eerdere vaststellingen is het weinig verrassend dat deze evolutie steeds positief is tussen de jaren 2008 en 2012.

³⁹ Voor twee origines, "Ander Afrikaans land" en "Zuid-/Centraal-Amerika", worden niet alle categorieën van migratieachtergrond uiteengezet want hun absolute aantallen zijn zeer laag.

grafiek 38: Voor vijf origines, volgens hun migratieachtergrond, aantal vrouwen en hun aandeel (in%, ten opzichte van het aantal loontrekkende vrouwen van hun origine) in de bezoldigde tewerkstelling van het type dienstencheques tussen 2008 en 2012 (situaties in de 4de trimesters)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

Zoals reeds vastgesteld, merken we een sterke stijging op van de vrouwen afkomstig uit de EU-12 in 5 jaar. Hun concentratie in de categorie van personen met vreemde nationaliteit die sinds 5 jaar of minder zijn ingeschreven in het Rijksregister sterkt ons in de hypothese die reeds eerder werd aangehaald, van de volledige openstelling van onze arbeidsmarkt voor een deel van deze personen in april 2009. Bij dezelfde categorie van migratieachtergrond merken we op dat de niet-Europese origines die hier worden voorgesteld steeds de hoogste percentages vertonen (zie de waarden in procenten in de grafiek). Bijvoorbeeld, het hoogste percentage bij de vrouwen van EU-12-origine, zijn de vrouwen van buitenlandse nationaliteit afkomstig uit landen van Zuid-/Centraal-Amerika die sinds 5 jaar

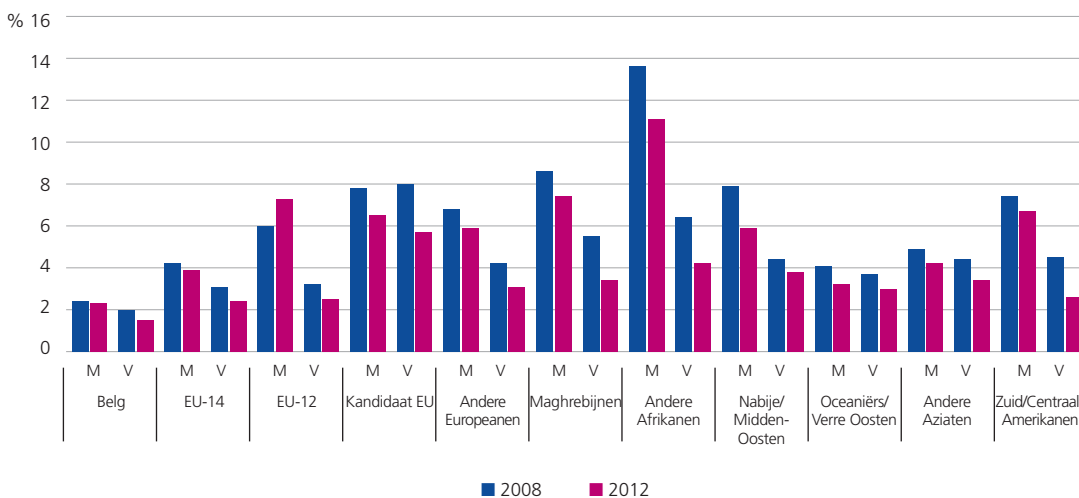
of minder ingeschreven zijn in het Rijksregister. In 2012 zijn zij één keer op twee (onder hun loontrekkende vrouwen) tewerkgesteld in het systeem van de dienstencheques. Wat de loontrekkende vrouwen met een vreemde nationaliteit van EU-14-origine betreft, blijft hun graad van deelname aan dit systeem echter relatief stabiel ongeacht de duur van hun inschrijving in het Rijksregister. In het bijzonder zijn zij, in termen van effectieve cijfers, minder talrijk in de categorie van diegenen die sinds 5 jaar of minder zijn ingeschreven in het Rijksregister dan die van diegenen die langer dan 5 jaar zijn ingeschreven in het Rijksregister. Dit fenomeen zou ten dele kunnen worden verklaard doordat deze bevolkingsgroepen in mindere mate de Belgische nationaliteit willen verkrijgen.

C. Uitzendwerk

In België telde de KSZ op de laatste dag van het 3de trimester (dit is eveneens het trimester waar er jaarlijks de meeste uitzendkrachten zijn) van het jaar 2008 ongeveer 60.000 mannelijke uitzendkrachten en 40.000 vrouwen. Na een daling met 20.000 uitzendkrachten in de totale telling in 2009 ingevolge de crisis, heeft het jaar 2010 nagenoeg een terugkeer naar de situatie van 2008 gekend met 96.000 uitzendkrachten. Dit aantal is identiek in 2011 alvorens (opnieuw) te duiken naar 88.500 uitzendkrachten in het 3de trimester van 2012. Er dient te worden opgemerkt dat wanneer men dit laatste jaar vergelijkt met 2008, de cijfers opgesplitst naar **geslacht** voor de vrouwelijke uitzendkrachten een lichte daling hebben gekend (-3 procentpunten). Vanuit het oogpunt van de origine toont de analyse van

de evolutie van de personeelsaantallen tussen 2008 en 2012 aan dat het aantal personen van Belgische origine het meest daalt, namelijk van 56.400 tot 47.900, wat een daling is van 15%. We moeten hier onderstrepen dat, in 2012 (op de laatste dag van het derde trimester), de personen van Belgische origine 56% uitmaakten van alle uitzendkrachten van wie men de origine heeft kunnen natrekken. Daarnaast, zoals dit het geval was in het rapport van de Socio-economische monitoring van 2013, illustreert de grafiek hieronder dat de loontrekkenden van Belgische origine in mindere mate (2%) tewerkgesteld zijn in de uitzendarbeid vergeleken met de loontrekkenden van andere origines. Het aantal vrouwelijke uitzendkrachten van Belgische origine bedraagt nauwelijks 1,5% van alle loontrekkenden.

grafiek 39: Percentages mannelijke en vrouwelijke loontrekkenden tewerkgesteld in de uitzendsector per origine in de 3de trimesters 2008 en 2012

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

In tegenstelling tot deze vaststelling vinden we de mannen met herkomst uit andere Afrikaanse landen terug. Meer dan 13% van hun loontrekkenden zijn tewerkgesteld in de uitzendsector in het 3de trimester 2012.

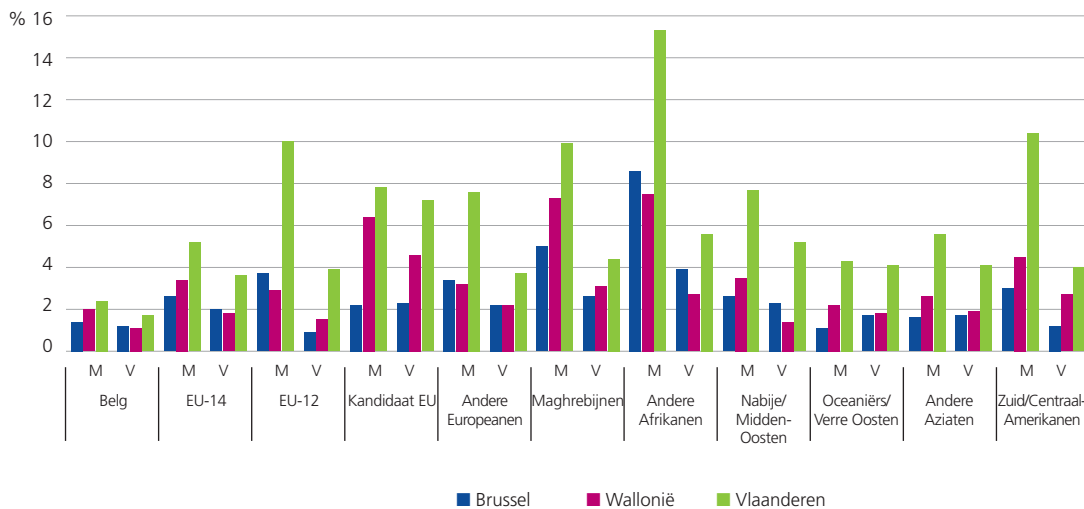
Als we dezelfde gegevens bekijken per **geslacht** en per **gewest** voor 2012 (zie onderstaande grafiek 40), merken we op dat de aandelen uitzendkrachten in de bezoldigde tewerkstelling,

ongeacht de origine, steeds de hoogste zijn in Vlaanderen. In Brussel en in Wallonië zijn de percentages uitzendkrachten per origine en geslacht lager dan die van Vlaanderen en onderling vrij gelijkaardig. De situatie van de mannelijke uitzendkrachten afkomstig uit een kandidaat-lidstaat in Wallonië springt in het oog (hun aandeel in de uitzendarbeid ligt dicht bij dat van Vlaanderen dan bij dat van Brussel). Van deze laatsten werken immers 7,8% loontrekkenden

als uitzendkracht in het Vlaams Gewest en 6,4% in het Waals Gewest tegenover 2.2% in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. We moeten echter voor de geest houden dat deze percentages voor alle drie gewesten samen nauwelijks een

beetje meer dan 2000 loontrekkende uitzendkrachten omvatten op de laatste dag van het 3de trimester van 2012 met, enkel voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, een aandeel van een honderdtal personen.

grafiek 40: Percentages loontrekkende mannen en vrouwen tewerkgesteld in de uitzendsector per origine in de drie gewesten (situatie in het 3de trimester van het jaar 2012)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

De beschrijvende analyse betreffende de **leeftijd** van de uitzendkrachten van de verschillende origines voor de jaren 2008 tot 2012 brengt slechts weinig nieuwe elementen naar voren als we ze vergelijken met het vorige rapport⁴⁰, zij zal hier dus niet worden uiteengezet. Ter herinnering, in het vorige rapport bleek dat de uitzendkrachten van Belgische origine van 20 tot 24 jaar het hoogste aandeel uitzendkrachten van alle origines hadden onder hun loontrekkenden. Daarentegen waren voor de volgende leeftijdsklassen tot en met de categorie 35-39 jaar, de uitzendkrachten van Belgische origine het minst vertegenwoordigd onder de loontrekkenden. Dit wil niet zeggen dat er minder personen van Belgische origine waren in de uitzendsector dan personen van andere origines voor de leeftijdsklassen 25-29, 30-34, en 35-39 jaar, maar

veeleer dat de personen van Belgische origine van deze leeftijdsklassen verhoudingsgewijs minder aanwezig waren in deze sector dan de andere origines. Hoewel men er vaak van uitgaat dat uitzendarbeid een springplank kan zijn in een beroepsloopbaan, wijzen onze bevindingen erop dat deze springplank beter of meer werkt voor personen van Belgische origine dan voor de andere origines.

⁴⁰ Zie hoofdstuk 4.3 van de "Socio-economische Monitoring", FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg en Centrum voor Gelijkheid van Kansen en voor Racismebestrijding, september 2013.

2.6 ANALYSE VAN DE VOLTijdSE EN DEELTijdSE TEWERKSTELLING, VAN DE SOORTEN DEELTijdSEN EN VAN DE VERMINDERINGEN VAN SOCIALE BIJDAGEN

In dit gedeelte zullen we in eerste instantie de situatie bekijken van de personen van 18 tot 60 jaar vanuit de invalshoek van deeltijdse en voltijdse arbeid en vanuit hun socio-demografische kenmerken, waaronder origine (A). Vervolgens zullen we over vijf jaar de soorten deeltijdse tewerkstelling analyseren (gecumuleerd of niet), volgens vier subgroepen, namelijk: van 0% tot 45% van een voltijdse (de korte deeltijdse), van 46% tot 55% van een voltijdse (de halftijdse), van 56% tot 95% van een voltijdse (de lange deeltijdse) en meer dan 95% van een voltijdse equivalent. Deze gegevens zullen worden gekruist met de gegevens over de

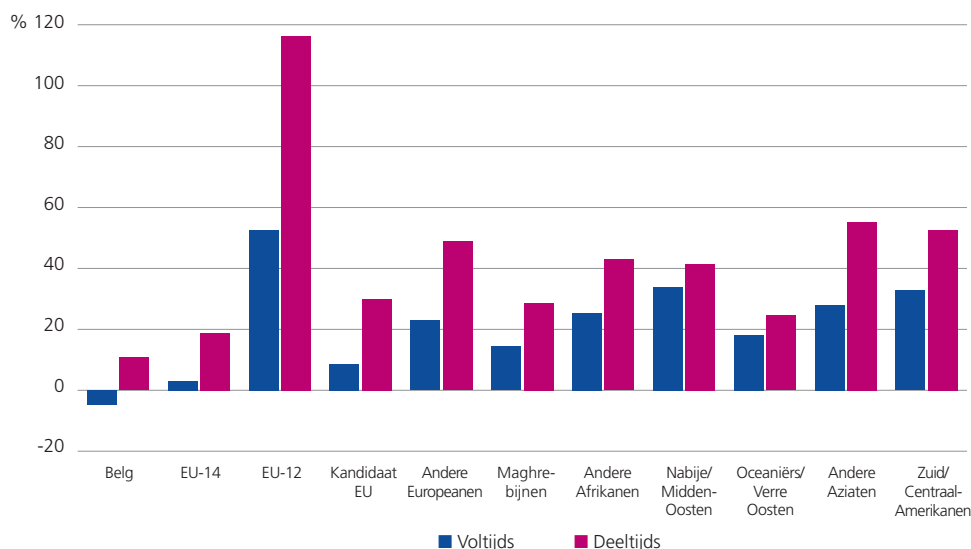
origine, en voor sommige ervan, eveneens met de migratieachtergrond (B). We zullen dit gedeelte afsluiten met gegevens, die onuitgegeven zijn in het kader van de "Socio-economische monitoring", over de verminderingen van sociale RSZ-bijdragen van 2008 tot 2012, met een focus op de federale verminderingen toegekend om de inschakeling of de herinschakeling van langdurig werkzoekenden in de tewerkstelling te vergemakkelijken. Deze gegevens zullen worden gekruist met de variabele origine en, voor twee soorten verminderingen, met de migratieachtergrond (C).

A. Voltijds / Deeltijds

Tussen 2008 en 2012 hebben bepaalde groepen originen hun aantal loontrekkende werknemers aanzienlijk zien stijgen. Dit is met name het geval voor de personen van EU-12-origine die van 34.000 naar 59.000 loontrekkenden zijn gestegen (met een stijging van 116% in de deeltijdse tewerkstelling). Ook de personen afkomstig uit

een ander Europees land, die met 28.000 waren in 2008, zijn toegenomen tot bijna 36.000 in 2012. De onderstaande grafiek geeft een visualisatie van de schommelingen van het aantal loontrekkenden per origine volgens de duur van hun prestatie (voltijds of deeltijds).

grafiek 41: Schommelingen in% van het aantal personen die voltijds en deeltijds werken tussen 2008 en 2012^a volgens origine.

^a op 31 december.

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

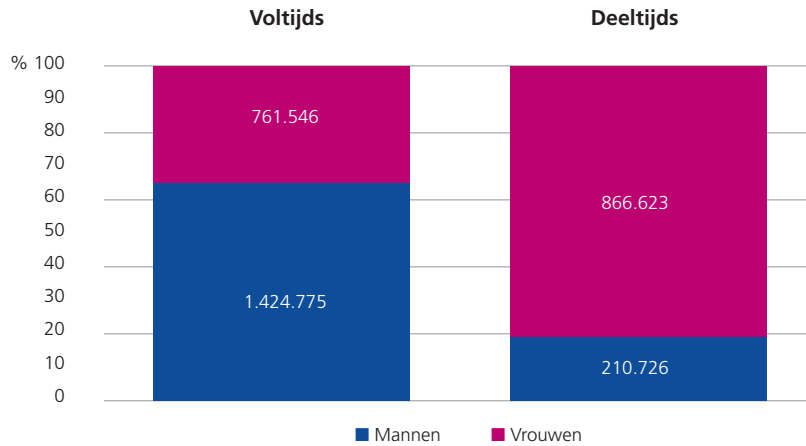
We merken op dat de personen van Belgische origine de enigen zijn die hun aantal voltijds tewerkgestelde loontrekkenden zien dalen (-4,8%) tussen 2008 en 2012 (voor een totaal van 80.000 "voltijdsen" minder). Overigens wordt dit verlies niet helemaal gecompenseerd door de andere origines (aangezien de stijging van de personen die voltijds werken, tussen deze twee periodes, slechts 50.000 eenheden bedraagt). Buiten de schommeling van het totaal aantal banen in België (scheppen en vernietigen van banen), is er dus in zekere mate een kentering geweest van voltijdse banen door de personen van Belgische origine naar andere origines (voltijdse of deeltijdse loontrekkenden) en naar de deeltijdse banen van de personen van Belgische origine (die, op hun beurt, zijn gestegen met 73.000 eenheden over 5 jaar).

We merken eveneens op dat de toename van het aantal banen in tegengestelde richting evolueert naargelang de origines en de twee soorten tewerkstelling, maar dat de vooruitgang in de deeltijdse tewerkstelling steeds hoger ligt dan die van de voltijdse tewerkstelling.

Ongeacht de origine en alle soorten tewerkstelling samen⁴¹, zijn er vrijwel evenveel loontrekkende **vrouwen als mannen** in België (voor een totaal van 3.349.208 bezoldigde banen), op een beetje meer dan 23.800 banen na in het voordeel van de mannen in het 4de kwartaal van 2012. De vrouwen zijn echter, voor alle origines samen (eveneens onbepaald), vier maal talrijker dan de mannen aan het werk in deeltijdse banen en bijna twee maal minder talrijk in voltijdse banen, zoals weergegeven in de volgende grafiek.

⁴¹ Dit wil zeggen de voltijdse en deeltijdse banen inclusief de zeer korte/onregelmatige (uitzendarbeid, seizoenarbeid, occasionele arbeid in de landbouw en de tuinbouw en occasionele arbeid in de horeca) maar eveneens enkele duizenden niet-ingenomen banen van de overheid door bepaalde personen die langdurig ziek zijn.

grafiek 42: Verdelingen, alle origines samen, van de mannen en vrouwen binnen het geheel van de voltijdse en deeltijdse banen in 2012^a

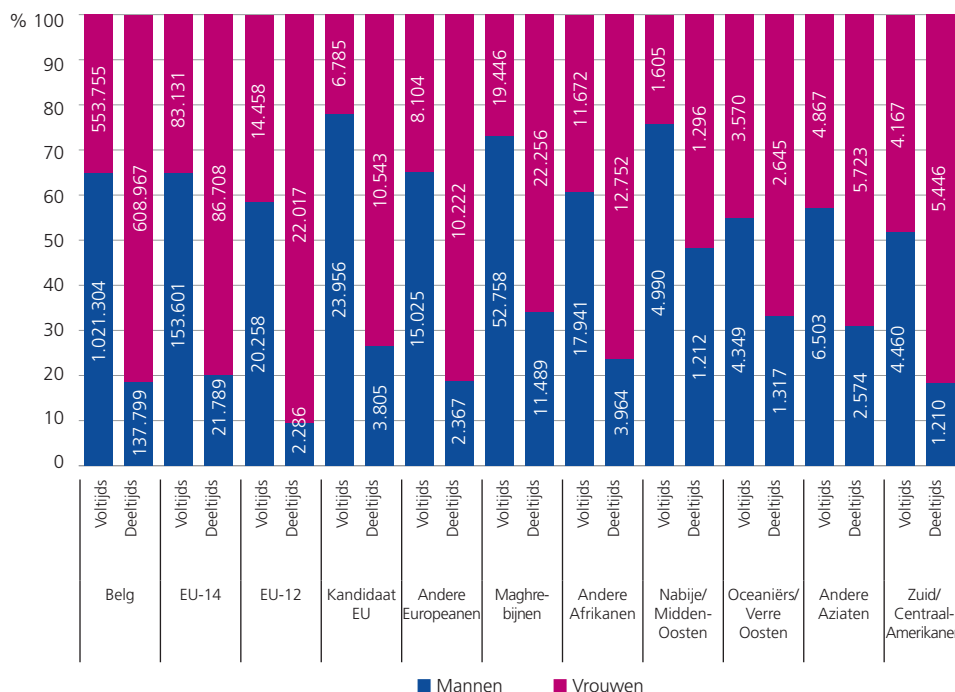
^a situatie op 31 december.

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

Op basis van onderstaande grafiek 43, merken we op dat mannen, ongeacht hun origine, steeds talrijker aan het werk zijn in voltijdse banen in vergelijking met vrouwen (en dus het omgekeerde in de deeltijdse banen). Het is echter interessant, omdat dit een uitzondering is, dat er een pariteit is tussen mannen en vrouwen in de deeltijdse tewerkstelling bij personen afkomstig uit het Nabije/Midden-Oosten. Naargelang de origine worden tussen 55% en 75% van de

voltijdse banen immers ingenomen door mannen. De deeltijdse banen worden daarentegen vaker ingenomen door vrouwen voor alle origines. De onderstaande grafiek toont ons overigens aan dat, naargelang de origine, tussen 50% en 90% van de deeltijdse banen worden ingenomen door vrouwen.

grafiek 43: Verdeling in% tussen mannen en vrouwen in de voltijdse en deeltijdse banen volgens de origine in 2012^{a,b}

^a situatie op de laatste arbeidsdag van het 4de trimester van het jaar 2012.

^b in% op de verticale as en absolute getallen op de staafjes

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

De uiterste gevallen worden waargenomen bij vrouwen afkomstig uit de EU-12 en mannen afkomstig uit kandidaat-lidstaten aangezien zij respectievelijk voor meer dan 90% tewerkgesteld zijn in deeltijdse banen en voor meer dan drie vierde in voltijdse banen. De redenen voor dit onderscheid volgens het geslacht binnen deze twee soorten arbeidstijd zijn moeilijk te verklaren. Wat deze twee origines betreft, kunnen wel hypothesen worden geformuleerd. Voor de personen afkomstig uit de EU-12 lijkt het alsof de aantrekkelijkheid van de sector van de dienstencheques en van deze (vrouwelijke, laaggeschoolde en deeltijdse) soorten banen gekoppeld aan de recente mogelijkheid om in België vrij (zonder arbeidsvergunning) een betaalde baan uit te oefenen deze oververtegenwoordiging ten dele kunnen verklaren. Het deel "dienstencheques" (in hoofdstuk 2.5) van dit rapport geeft hiervan een meer uitgebreide beschrijving. Wat de oververtegenwoordiging van de mannen afkomstig uit kandidaat-lidstaten in de voltijdse banen daarentegen betreft (laat ons opmerken dat de mannen afkomstig uit

de Maghreb en het Nabije/ Midden-Oosten een gelijkaardig profiel hebben in deze grafiek), is het moeilijker hypothesen naar voren te brengen aangezien meerdere factoren met een verschillend belang een rol kunnen spelen. Aan de mogelijke oorzaken die we naar voren kunnen brengen liggen historische (eigen aan België), culturele en vooral socio-economische factoren aan de basis: minder toegang en mogelijkheden tot (voltijdse) tewerkstelling, kwalificaties of voorkeuren om loontrekkend te zijn (in een voltijdse baan). Spijtig genoeg is het nogmaals door het ontbreken van gegevens over, bijvoorbeeld, het diplomaniveau of de socio-economische/beroeps categorie van de ouders niet mogelijk om hier dergelijke hypothesen te staven.

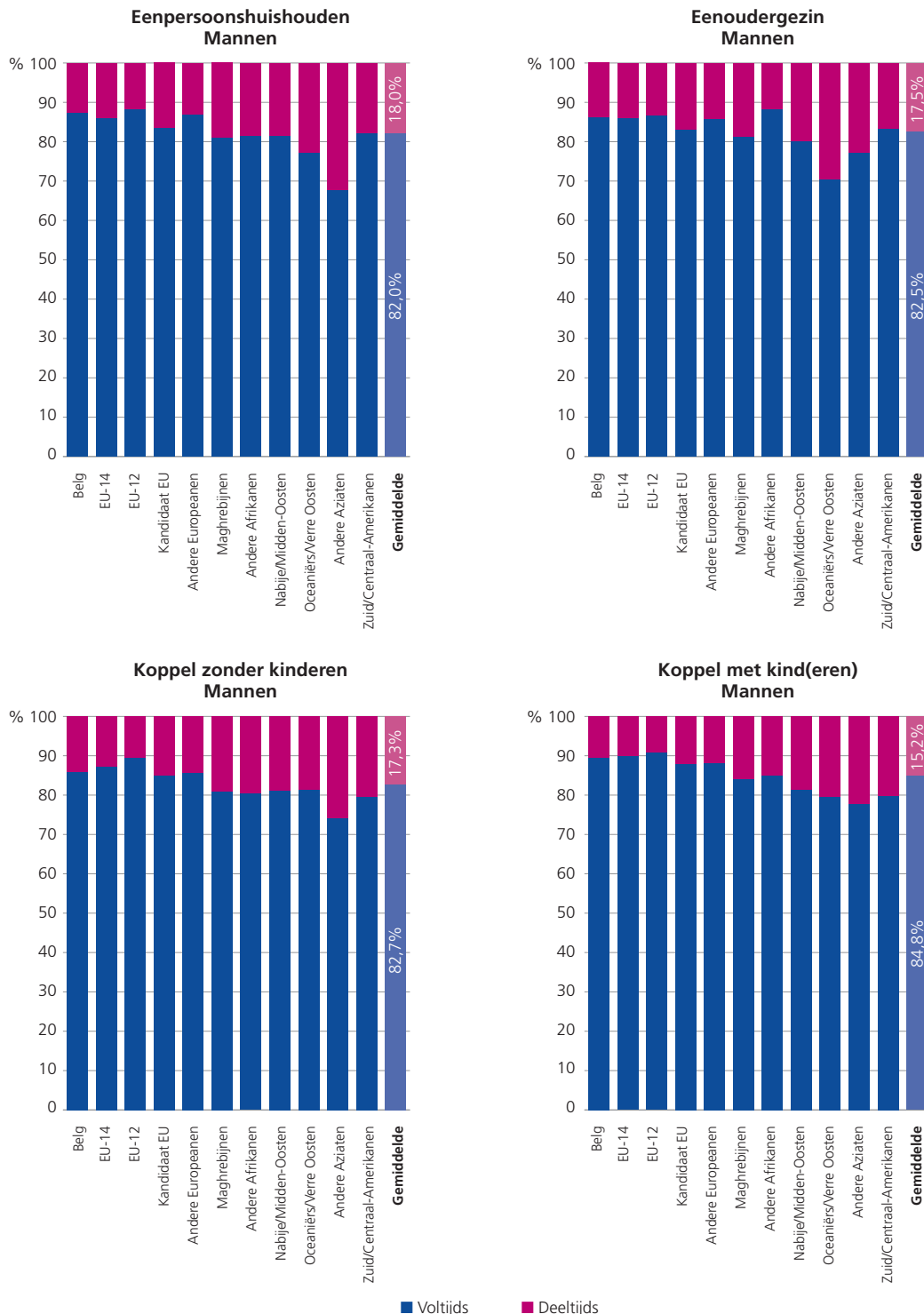
1. Voltijds / Deeltijds en gezinssituatie

Wat de socio-demografische kenmerken betreft, is het zoals we reeds aangehaald hebben, niet mogelijk om op basis van de beschrijvende

analyses die hier worden voorgesteld bijvoorbeeld het effect van de **gezinssituatie** op de soort baan (voltijds versus deeltijds) ingenomen door **vrouwen** en **mannen** te bepalen, of het omgekeerde effect. Zonder dus conclusies te formuleren over

mogelijke effecten en de richting ervan, blijft het interessant om deze kruisingen van variabelen en de over- of ondervertegenwoordigingen die hieruit blijkt te bestuderen.

grafiek 44: Verdeling van de mannen in de deeltijdse en voltijdse banen volgens de gezinssituatie en de origine in 2012^a

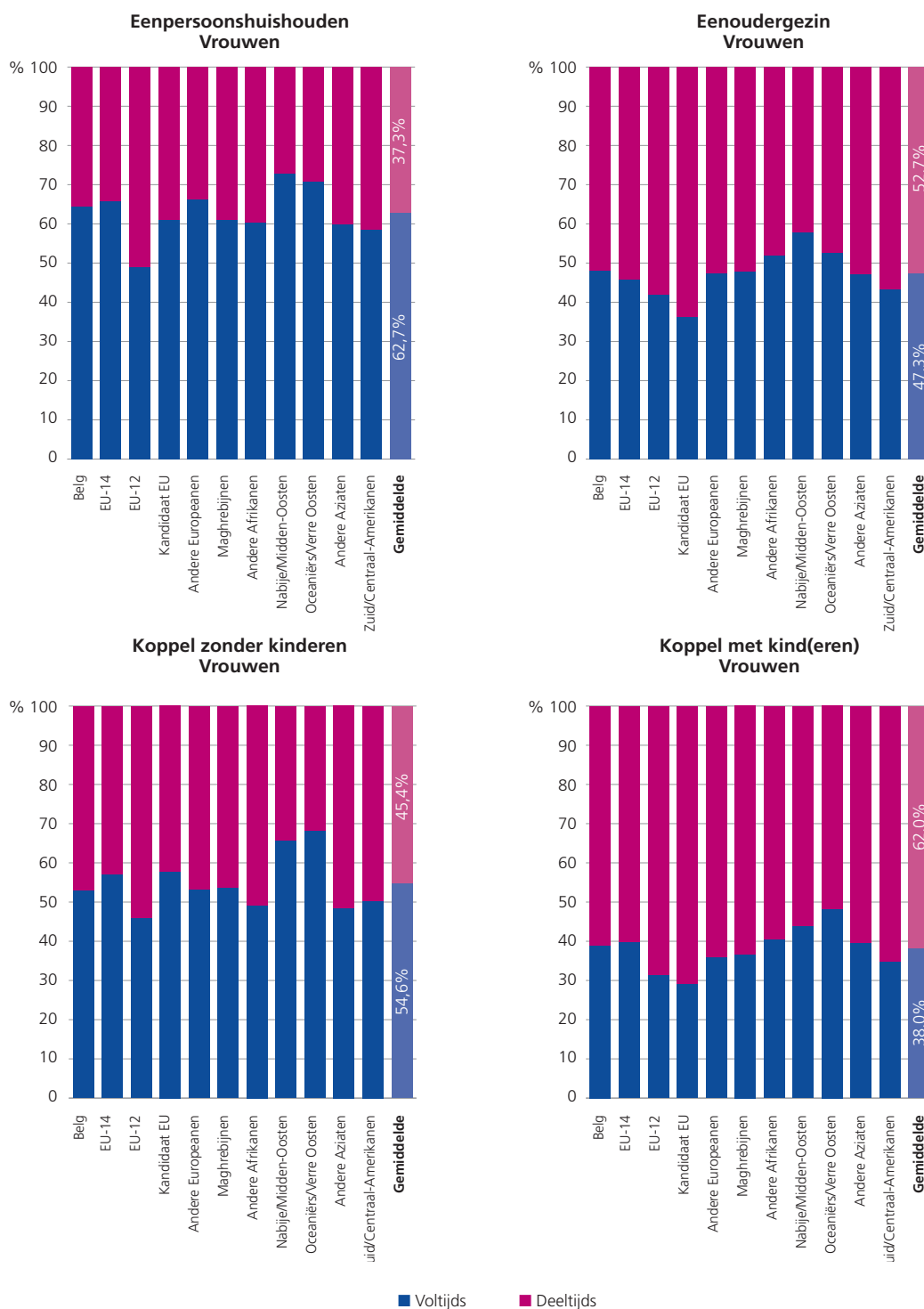

^a op 31 december.

In grafiek 44 hierboven zien we dat er voor mannen relatief weinig verschillen bestaan in de deelname aan voltijdse en deeltijdse banen al naargelang hun gezinssituatie of origine. Zoals grafiek 45 hieronder aantoont, zijn deze waarnemingen

beduidend verschillend voor vrouwen (de verschillen zijn groter) zowel naargelang hun gezinssituatie als naargelang de origine binnen een gezinssituatie.

grafiek 45: Verdeling van de vrouwen in de deeltijdse en voltijdse banen volgens de gezinssituatie en de origine in 2012^a

^a op 31 december.

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

Aan de hand van deze laatste twee grafieken nemen we een verschil waar in de voltijdse en deeltijdse tewerkstellingsgraad tussen mannen en vrouwen. Bij deze laatste verschillen de tewerkstellingsgraden eveneens naargelang hun gezinssituatie. Terwijl mannen gemiddeld tussen 82% en 85% voltijdse banen innemen naargelang hun gezinssituatie, variëren deze percentages gemiddeld van 38% tot 63% voor vrouwen. Bovendien zien we dat bij een identieke gezinssituatie, de verschillen in tewerkstellingsgraden tussen de voltijdse en de deeltijdse tussen origines, steeds groter zijn bij vrouwen dan bij mannen. Bijvoorbeeld, bij de personen "koppel zonder kinderen", is bij mannen het maximumverschil tussen twee origines 15 p.p. terwijl dit bij vrouwen 22 p.p. bedraagt.

Andere interessante punten die uit grafiek 45 naar voren komen:

- Alleenstaande vrouwen afkomstig uit de EU-12 zijn de enigen die evenveel voltijds als deeltijds werken, terwijl vrouwen van de

andere origines over het algemeen in de buurt komen van minimaal 60% of zelfs 70% (bij sommige groepen van Aziatische origine) voltijdse banen;

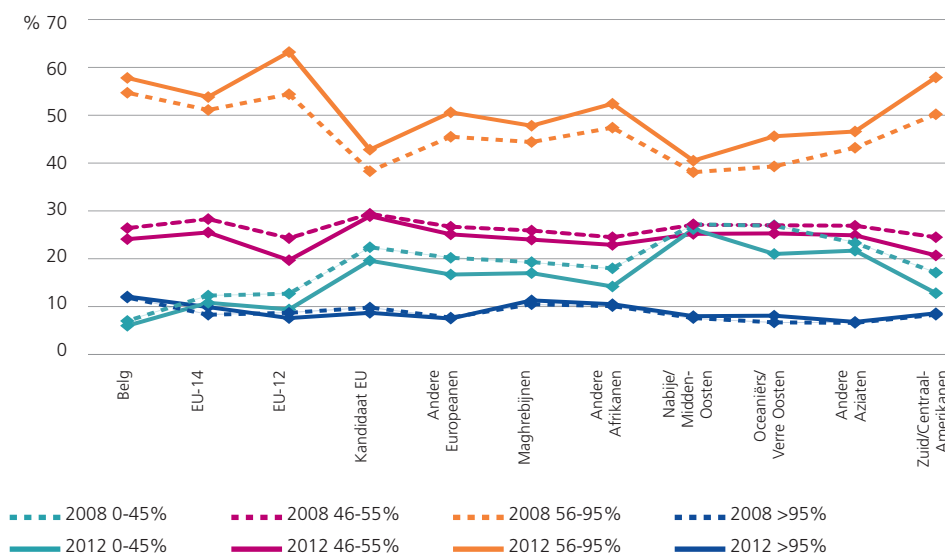
- De vrouwelijke loontrekkenden afkomstig uit een kandidaat-lidstaat en uit de EU-12, die alleenstaande ouder zijn, hebben lage voltijdse tewerkstellingsgraden (respectievelijk 36% en 41%);
- Van de vrouwelijke loontrekkenden afkomstig uit een kandidaat-lidstaat en uit de EU-12 die leven als koppel met kind(eren) heeft bijna 30% een voltijdse baan. Dit is overigens het laagste percentage als we alle origines en alle gezinssituaties in beschouwing nemen. We zullen in het volgende gedeelte van dit hoofdstuk, terugkomen op de zichtbare gelijkenissen in profiel tussen de deeltijds tewerkgestelde vrouwen van EU-12-origine en die van een kandidaat-lidstaat.

B. De verschillende soorten (al dan niet gecumuleerde) tewerkstellingstijden binnen de deeltijdse tewerkstelling

In de onderstaande grafiek 46 kunnen we, bij deeltijds tewerkgestelde personen van 18 tot 60 jaar, de verhoudingen analyseren van de vier soorten (al dan niet gecumuleerde) deeltijdse banen

volgens de origine en de evolutie ervan tussen 2008 en 2012.

grafiek 46: Verdeling van de deeltijds tewerkgestelde personen volgens vier soorten (al dan niet gecumuleerde) deeltijdse banen en volgens origine in 2008 en 2012

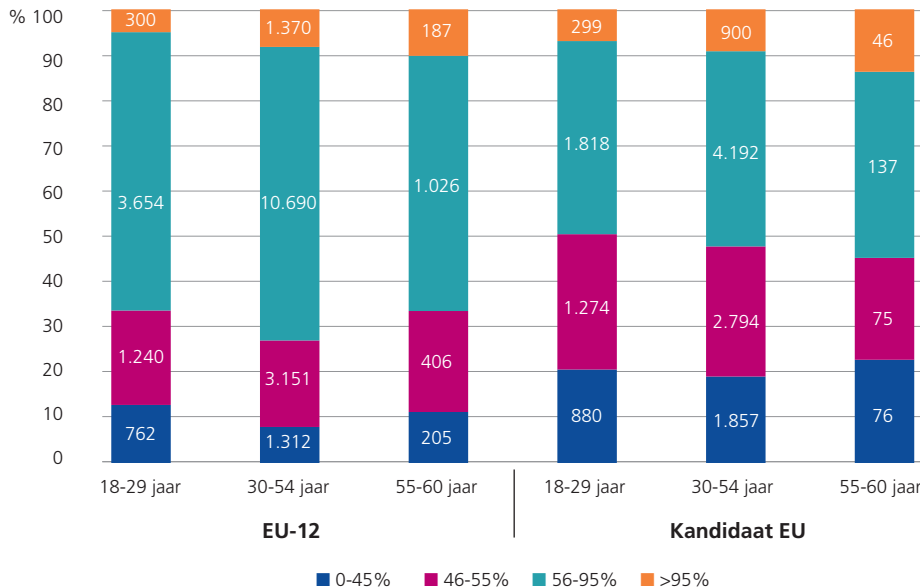
Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

Wat de deeltijdse(n) betreft die gelijkwaardig zijn met een voltijdse (arbeid van meer dan 95% van een voltijds equivalent), was er weinig evolutie tussen 2008 en 2012 bij alle origines. Het is eveneens deze categorie deeltijdsen die weinig verschilt van de ene origine tot de andere (tussen 7% en 12% van de deeltijdse banen voor 2008 en 2012 samen). Overigens geeft deze laatste grafiek aan dat de verhoudingen van de korte deeltijdsen (van 0 tot 45% van een voltijds equivalent) en van de halftijdsen (46-55% van een voltijds equivalent) zijn gedaald tussen 2008 en 2012 voor alle origines in verschillende grootte volgens de origine. Het is tenslotte de deeltijdse baan gelijkwaardig met 56% tot 95% van een voltijdse betrekking (die reeds de meeste vertegenwoordigde soort deeltijdse baan was onder de deeltijdse tewerkstelling in 2008) die haar percentage in de deeltijdse tewerkstelling versterkt in 2012. Tussen 40,5% van de deeltijds tewerkgestelde personen afkomstig uit een land van het Nabije/Midden-Oosten en 63,2% van de deeltijds tewerkgestelde personen van EU-12-origine zijn tewerkgesteld in dit soort

deeltijdse baan. Laat ons onderstrepen dat het fout zou zijn de facto te besluiten dat de arbeidsmarkt verbeterd is tussen 2008 en 2012 omdat er meer arbeidstijd wordt "aangeboden" (aangezien er minder korte deeltijdsen en halftijdsen zijn en meer lange deeltijdsen). Dat we een toename van de deeltijdse banen en een afname van voltijdse banen (overigens enkel waargenomen bij de personen van Belgische origine) tussen 2008 en 2012 (zie hoger voor meer details) waarnemen, wijst ons immers veeleer op een globale achteruitgang van de duur van de arbeidsprestaties.

We hebben al eerder vastgesteld dat er een zekere overeenkomst bestond tussen de personen afkomstig uit de EU-12 en die van kandidaat-lidstaten, wegens hun gelijkaardig percentage deeltijds tewerkgestelde **vrouwen** ten opzichte van de **mannen**. De opsplitsing in vier soorten deeltijdse banen toont echter de grenzen van deze overeenkomst aan.

grafiek 47: Verdeling van de vrouwen met origine uit EU-12 en kandidaat-lidstaten die deeltijds tewerkgesteld zijn volgens vier soorten deeltijdsen in 2012 en volgens leeftijdsgroep

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

We nemen inderdaad waar dat de vrouwen van EU-12-origine vaker de banen innemen van het type lange deeltijdse (56-95% van een voltijds equivalent) dan diegenen die afkomstig zijn uit een kandidaat-lidstaat, en dit ongeacht de leeftijd. In percentage en zonder de verschillende leeftijdsklassen in rekening te nemen, zijn 65% van de eerste tewerkgesteld in de lange deeltijdse banen terwijl de tweede er voor 44% tewerkgesteld zijn. Met andere woorden, in verhouding tot de vrouwen afkomstig uit een land van de EU-12, bevinden de vrouwen afkomstig uit kandidaat-lidstaten zich vaker in deeltijdse banen die minder arbeidsuren (zelfs gecumuleerd over verscheidene overeenkomsten) op een trimester omvatten. We merken op dat de hypothese van een gedifferentieerde tewerkstelling per sector niet kan worden naar voren gebracht aangezien deze twee originegroepen geconcentreerd zijn in de twee zelfde eerste sectoren (voor meer details hierover, zie hoofdstuk 2.3 over de tewerkstelling per sector).

De vrouwen afkomstig uit EU-12 en die deze grote deeltijdse banen innemen wonen in meer dan 90% van de gevallen in Brussel of in het Vlaams Gewest en 70% van hen zijn tussen 25 en 44 jaar. We weten eveneens dat zij, bijna 1 keer op twee,

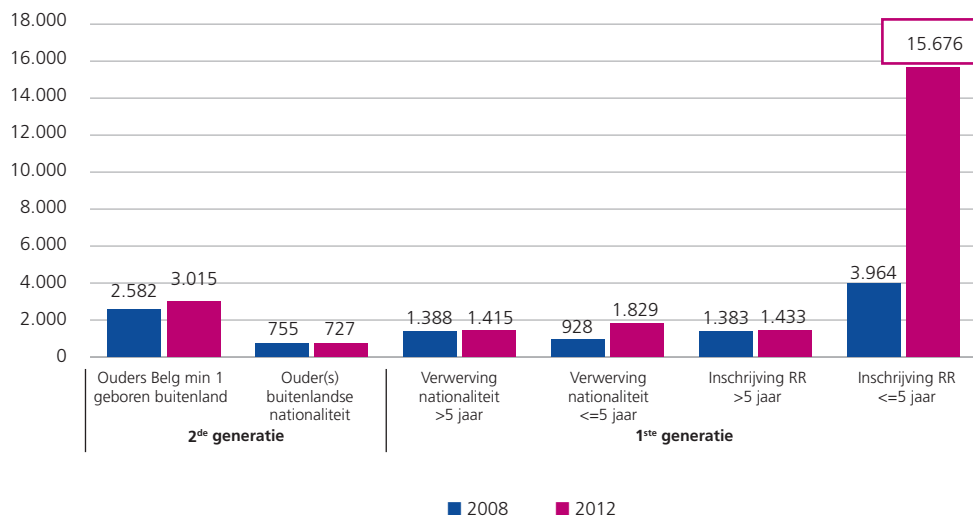
als koppel leven met één of meerdere kinderen in België.

De kruising met de variabele **migratieachtergrond**⁴² voor deze twee origines in 2008 en in 2012 toont eveneens interessante elementen. Terwijl voor de vrouwen afkomstig uit een kandidaat-lidstaat de evolutie van de verdeling in de verschillende profielen van migratieachtergrond tussen 2008 en 2012 niets bijzonders aan het licht brengt, bevestigt dezelfde analyse voor de vrouwen afkomstig uit een land van de EU-12 dat zij zich recent in België hebben gevestigd (5 jaar of minder), en dat zij meestal banen van het type "grote deeltijdse" innemen, zoals de onderstaande grafiek aantoont. We moeten eveneens onderstrepen dat in 2012 deze subpopulatie (22.000 deeltijds tewerkgestelde vrouwen) groter was in aantal dan de voltijds loontrekkende mannen afkomstig uit de EU-12 (20.100), terwijl zij nog in de minderheid waren in 2008.

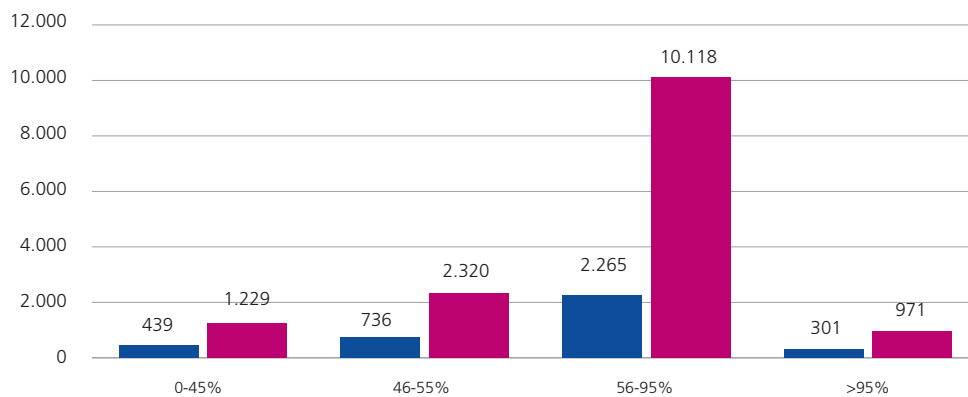
⁴² Zie definities van de begrippen in hoofdstuk 1 Demografie.

grafiek 48: Evolutie tussen 2008 en 2012 van de bevolking (gericht op de vrouwen voor de tweede tabel) met origine uit EU-12 tewerkgesteld in deeltijdse banen

Aantal personen (mannen en vrouwen) van EU-12 origine in deeltijdse tewerkstelling volgens migratieachtergrond in 2008 en 2012

Aantal vrouwen van EU-12 origine die 5 jaar of minder zijn ingeschreven in het Rijksregister en in deeltijdse tewerkstelling volgens type deeltijdse tewerkstelling in 2008 en 2012

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

C. Bezoldigde arbeid en verminderingen van sociale bijdragen (RSZ), evolutie van het aantal gerechtigden tussen 2008 en 2012 volgens origine

Gezien de verscheidenheid aan verminderingen van sociale bijdragen is het noodzakelijk er een selectie (gehegroepeerd per type) van voor te stellen, alvorens de analyse aan te vatten. In de volgende korte beschrijving staan voor elk type verminderingen de belangrijkste doelstellingen, het beoogde publiek of de belangrijkste voorwaarden om gerechtigd te zijn vermeld. De bedragen van deze verminderingen zullen beperkt worden vermeld in dit hoofdstuk.

De gegevens van de KSZ betreffende de verminderingen van sociale RSZ-bijdragen⁴³ werden gehegroepeerd volgens verscheidene types in het Datawarehouse van de KSZ. Het is deze zelfde typologie, die bestaat uit acht types verminderingen van sociale bijdragen, die we hebben gevolgd. U vindt deze hieronder. Meer informatie is beschikbaar bij de bevoegde Gewesten (sinds 1 juli 2014), op internetsites⁴⁴ van de Federale Overheidsdienst voor Werkgelegenheid (bevoegd vóór die laatste datum), bij de RSZ en bij de sociale zekerheid.

De structurele vermindering wordt toegekend aan elke tewerkgestelde werknemer zonder dat deze aan speciale voorwaarden moet beantwoorden en is onbeperkt in de tijd. Deze vermindering is gericht op alle werkgevers die werknemers tewerkstellen die onderworpen zijn aan het geheel van sociale zekerheidsstelsels (takken). Het gaat dus vrijwel om alle werkgevers van de privésector. Komen onder andere niet in aanmerking: de meeste statutaire en contractuele ambtenaren van de overheidssector, de

onthaalouders, de huisbedienden, de jongeren tot 31 december van het kalenderjaar in de loop waarvan zij 18 jaar zijn, occasionele werknemers in de landbouw en in de tuinbouw, occasionele werknemers die in de horeca tewerkgesteld worden op drukke dagen en de betaalde sportbeoefenaars. In de privésector is in één uitzondering voorzien: de werkgevers van de non-profitsector die hun eigen verminderingstelsel hebben (namelijk de Sociale Maribel).

De vermindering doelgroep oudere werknemers beoogt het bevorderen van de indienstneming en het aan het werk houden van werknemers van 54 jaar of ouder. De werkgevers die personeel tewerkstellen van 54 jaar of ouder onderworpen aan het geheel van sociale zekerheidsstelsels kunnen de vermindering doelgroep oudere werknemers genieten. De meerderheid van de werkgevers van de overheidssector bovenop de werknemers van de "Sociale Maribel"-sectoren en van de beschutte of sociale werkplaatsen is dus uitgesloten. Bovendien openen enkel de werknemers die een driemaandelijks loon hebben van minder dan 12.240 € (bedrag in het 4de trimester 2012) het recht op deze bijdragevermindering ten gunste van hun werkgever⁴⁵.

De vermindering doelgroep jonge werknemers heeft tot doel de indienstneming van jonge werknemers te bevorderen. Alle werkgevers van de privésector en van de overheidssector komen in aanmerking voor deze vermindering, ongeacht het aantal werknemers dat zij tewerkstellen. Om recht te hebben op deze vermindering moeten de werkgevers voldoen aan hun "startbaanverplichtingen", dit wil zeggen voldoende jongeren tewerkstellen. De doelgroep jonge werknemers bestaat uit drie subcategorieën: de zeer jonge werknemers (jonger dan 19 jaar), jonge gemiddeld, laag of zeer laag geschoolde werknemers

43 Enkel die in verband met de RSZ zullen worden aangekaart, die in verband met de RSZPPO zijn apart beschikbaar en zullen niet worden voorgesteld in deze uitgave van de Socio-economische Monitoring.

44 Uitleg over de verschillende verminderingen (structurele en doelgroepen) is onder andere beschikbaar op de website van de FOD Werkgelegenheid: http://www.werk.belgie.be/detailA_Z.aspx?id=1004 en die van de Sociale Zekerheid: https://www.socialsecurity.be/employer/instructions/dmfain/latest/instructions/deductions/structuralreduction_targetgroupreductions/structuralreduction.html (de verschillende categorieën zijn opgenomen in het linker zijmenu)

45 Deze beschrijving is de actuele situatie. In de onderzochte periode was de leeftijdsgrens nog 50 jaar, en gold die inkomensvoorwaarde niet steeds.

(van 19 tot 26 jaar) en de jonge werknemers die een laag loon hebben (van 18 tot 29 jaar; deze laatste werd opgeheven op 1 januari 2013).

De vermindering doelgroep langdurig werkzoekenden (6 tot 12 maanden naargelang het geval) bestaat uit 3 onderdelen in functie van het beoogde publiek:

- De sociale inschakelingseconomie, afgekort SINE, heeft tot doel om zeer moeilijk inzetbare werklozen opnieuw in te schakelen in de sociale inschakelingseconomie;
- De Activaplannen beogen de terugkeer naar de tewerkstelling te vergemakkelijken van de langdurig werkzoekenden in de private sector;
- De doorstromingsprogramma's hebben een gelijkaardig doel als Activa maar dan voor werkgevers van de non-profit en publieke sector (voor jobs die voorzien in collectieve maatschappelijke behoeften).

De doelgroepvermindering eerste aanwervingen heeft tot doel de potentiële werkgevers aan te sporen om een eerste, tweede en derde werknemer aan te werven. Alle werkgevers van de privésector kunnen de doelgroepvermindering eerste aanwervingen genieten, op voorwaarde dat zij als "nieuwe" werkgevers worden beschouwd.

De doelgroepvermindering collectieve arbeidstijdvermindering heeft tot doel om de ondernemingen ertoe aan te zetten om vrijwillig de duur van de arbeidstijd te verminderen onder de 38u, of om de vierdaagse werkweek in te voeren of een combinatie van deze twee formules. Deze doelgroepvermindering is van toepassing op de werkgevers en de werknemers die tot de privésector behoren alsook op de autonome overheidsbedrijven.

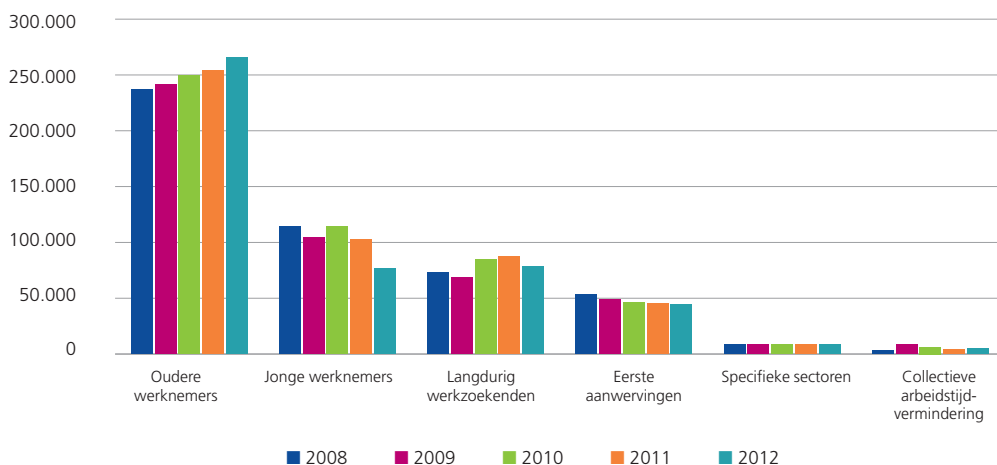
Een doelgroepvermindering kan worden gecumuleerd met de structurele vermindering maar verscheidene doelgroepverminderingen kunnen niet onderling worden gecombineerd. De werkgever kan slechts één doelgroepvermindering aanvragen voor elke werknemer die hij tewerkstelt.

De maatregel "Stijging van de koopkracht" heeft tot doel een hoger nettoloon te waarborgen voor de werknemers met een laag loon, zonder stijging van het brutoloon. Deze vermindering werd tot "werkbonus" herdoopt op 1 januari 2005. Het gaat om de werknemers van de privésector en van de overheidssector die een persoonlijke bijdrage van 13,07% verschuldigd zijn. Voor de overheidssector komen de meeste statutaire ambtenaren niet in aanmerking voor de vermindering.

De maatregel "Specifieke sectoren" beoogt het ondersteunen van zeer bijzondere sectoren zoals het baggerwerk, het huispersoneel, de onthaalouders, de kunstenaars, of ook het wetenschappelijk onderzoek.

Onderstaande grafiek geeft het belang weer van elk van deze categorieën verminderingen van sociale bijdragen en van de evolutie ervan tussen 2008 en 2012.

grafiek 49: Aantal gerechtigden van RSZ-bijdrageverminderingen, voor 6 soorten verminderingen in 2008 en 2012^a

^a in het 4de kwartaal.

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

We hebben de “structurele” verminderingen van sociale bijdragen en “stijging van de koopkracht” (werkbonus) niet opgenomen, omdat er geen specifieke toekenningsvoorwaarden aan gekoppeld zijn. De grafische voorstellingen van deze twee soorten verminderingen per origine zouden dus die van de tewerkstellingsgraad van de loontrekkenden van de privésector volgen voor de eerste, en van de loontrekkenden van deze sector met een laag loon voor de tweede. Op de bovenstaande grafiek zien we duidelijk dat de aantallen gerechtigden van de verschillende maatregelen vrij weinig schommelen over de bestudeerde periode. We stellen vast dat de vermindering voor “oudere werknemers” de meest gebruikte is (meer dan 265.000 loontrekkenden in 2012). Bovendien willen we eraan herinneren dat deze gegevens uit de Datawarehouse van de KSZ enkel de oudere werknemers van maximaal 60 jaar in rekening nemen, wat het belang van deze maatregel onderschat.

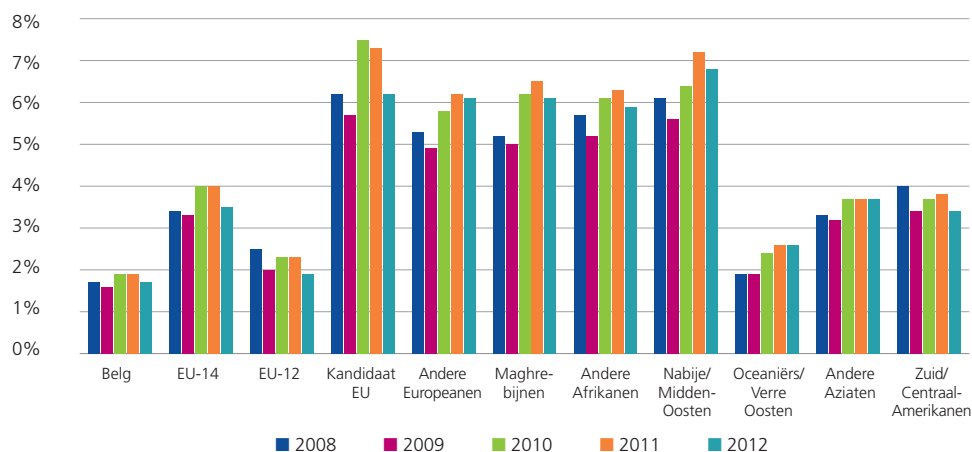
Wat de verminderingen van sociale bijdragen voor “jonge werknemers” betreft, die het vaakst tewerkgesteld zijn in het kader van een “startbaan”, kan de plotse daling van 2012 verklaard worden door de beperking van de werkkuitkering tot 500€ (of activering van de werkloosheidsuitkering of integratietegemoetkoming die de werkgever kan aftrekken van het te betalen

nettoloon) op 1 januari 2012: tijdens de twee daaraan voorafgaande jaren was die werkkuitkering tijdelijk verhoogd geweest in het kader van een maatregel die de werkgelegenheidseffecten van de crisis wilde verzachten (het zogenaamde “win-win”-plan dat als één van de belangrijke doelgroepen de jongeren van minder dan 26 jaar viseerde). Voor dit publiek is het belangrijk er eveneens op te wijzen dat de cohorte van de 20-29-jarigen in 2012 zwakker is dan de vorige jaren.

In een tweede fase (zie volgende grafiek), hebben we ons toegelegd op een maatregel om de personen die zich in de marge van de arbeidsmarkt bevinden in te schakelen of opnieuw in te schakelen, namelijk de maatregel in verband met de verminderingen toegekend voor de aanwerving van langdurig werkzoekenden⁴⁶. We hebben deze geselecteerd veeleer dan algemene maatregelen om loontrekkenden te ondersteunen in periode van economische crisis of maatregelen die het mogelijk maken om mensen aan het werk te houden, wat bijvoorbeeld het geval is voor de doelgroepvermindering “oudere werknemers”.

⁴⁶ Meer informatie is beschikbaar op het adres: https://www.socialsecurity.be/employer/instructions/dmfa/nl/latest/instructions/deductions/structuralreduction_target-groupreductions/longtimejobseeker_generalcategory.html

grafiek 50: Aandelen gerechtigden van de RSZ-verminderingen voor “langdurig werkzoekende” bij de loontrekkenden volgens origine, van 2008 tot 2012^a

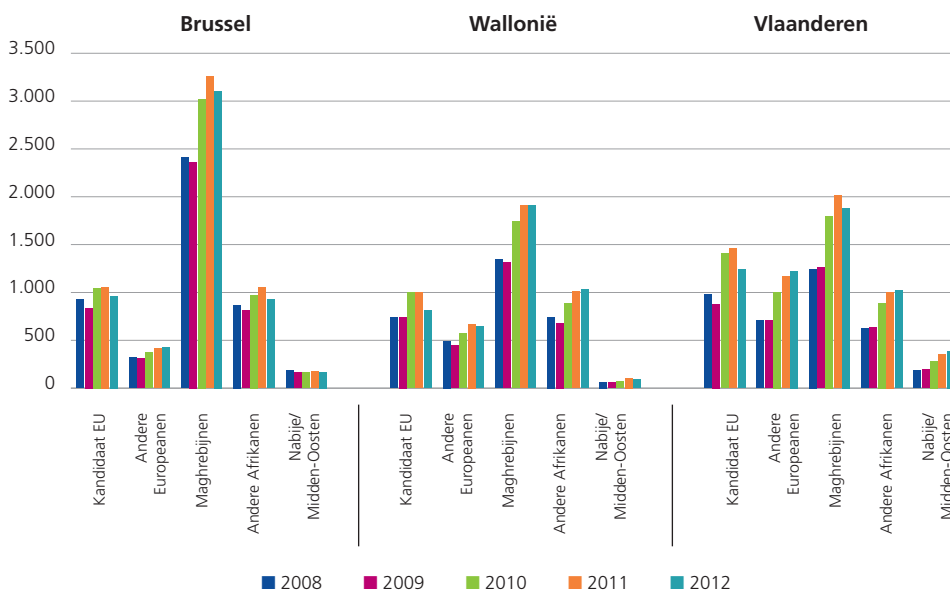
^a in het 4de kwartaal.

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

Tussen 2008 en 2012 kunnen we bij de loontrekkenden de gerechtigden van deze maatregel rangschikken volgens de originegroepen in drie categorieën: de groepen die ongeveer 2% gerechtigden omvatten, namelijk de personen van Belgische origine en personen afkomstig uit EU-12 of Oceanië/Verre Oosten; de groepen die 3 à 4% gerechtigden omvatten, namelijk de personen met origine uit EU-14, andere Aziatische landen of Zuid/Centraal-Amerika en ten slotte de groepen die tussen 5 en 7,5% gerechtigden omvatten, namelijk de personen afkomstig uit een kandidaat-lidstaat, uit andere Europese landen, de Maghreb, andere Afrikaanse landen en uit het Nabije/Midden-Oosten. We zullen de focus leggen op deze laatste groep die slechts een 15.800 werknemers vertegenwoordigt op een totaal van 72.100 gerechtigden, maar waarvan het relatieve aandeel gerechtigde loontrekkenden het hoogst is. We merken op dat de personen van Belgische origine numeriek de grootste groep blijven, namelijk gemiddeld tussen 2008 en 2012 ongeveer 42.300 werknemers, ondanks de laagste relatieve percentages ervan. Zoals voor alle origines, komen de pieken in het gebruik van deze verminderingen door de werkgevers meestal voor in 2010 en 2011. We nemen vooral een belangrijke stijging waar in de

derde categorie, tussen de jaren 2009 en 2010 (tussen 25 en 40% stijging volgens de origine). Ter herinnering, dit is de periode die volgt op de crisis van 2008 en de inwerkingtreding van het “win-win”-plan. Gemiddeld vinden we de hoogste aandelen gerechtigde loontrekkenden bij de personen uit kandidaat-lidstaten, maar de onderstaande grafiek toont een ander aspect aan wanneer men de analyse maakt in absolute aantallen per origine en per **gewest**.

grafiek 51: Aantal personen die recht hebben op de verminderingen “langdurig werkzoekende” voor de jaren 2008 tot 2012 per gewest en voor vijf niet-EU-origines (Kand. EU, andere Europese landen, Maghreb, andere Afrikaanse landen en Nabije/Midden-Oosten)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

De grootste groep vormen de personen van Maghrebijnse origine. We merken op dat deze groep het grootst is in de drie gewesten en dat hun aanwezigheid bijzonder opvalt in Brussel. Deze vaststelling is eigenlijk logisch aangezien deze groep eveneens oververtegenwoordigd is in de langdurige werkloosheid (hierover staan meer details in hoofdstuk 3.2).

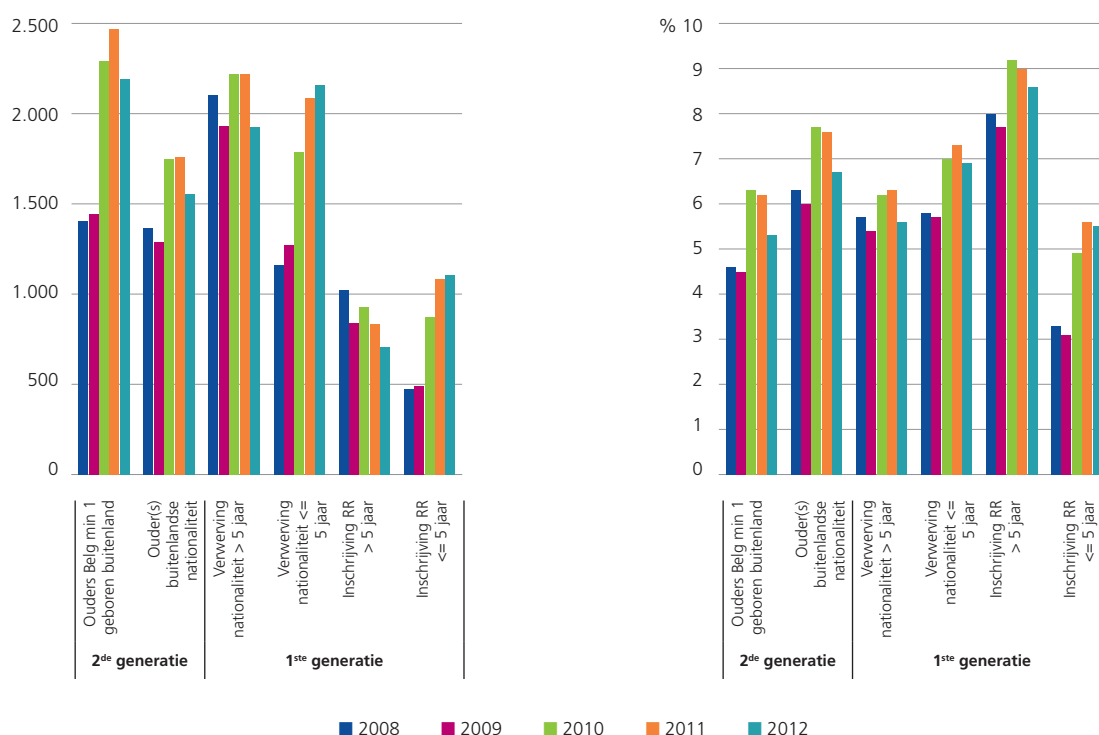
Aangezien we hebben opgemerkt dat de personen afkomstig uit een kandidaat-lidstaat gemiddeld van 2008 tot 2012 het hoogste percentage loontrekkenden hebben die recht hebben op de vermindering van sociale bijdragen voor langdurige werkloosheid en we hieronder vaststellen dat het in absolute aantallen gaat om personen van Maghrebijnse origine, zullen we deze twee origines analyseren volgens hun migratieachtergrond.

De populatie van personen die recht hebben op vermindering van sociale bijdragen voor “langdurig werkzoekende” van deze twee origines schommelt tussen 7.500 personen en 10.500 naargelang het jaar. We merken op dat het vooral de personen zijn van de tweede generatie en de

personen die de Belgische nationaliteit hebben verkregen die in meerderheid recht hebben op deze vermindering van sociale bijdrage. Dit verschil met de buitenlandse personen ingeschreven in het RR komt duidelijker naar voren vanaf 2010. Deze groep bereikt overigens nooit 2.000 individuen, ongeacht het jaar. Als we daarentegen de relatieve cijfers analyseren (grafiek rechts), is het interessant op te merken dat de loontrekkenden met origine uit de Maghreb of uit een kandidaat-lidstaat en die al meer dan 5 jaar ingeschreven zijn in het RR, in verhouding tot hun aantal loontrekkenden het vaakst recht hebben op dit soort bijdragevermindering (gemiddeld 8,5% tussen 2008 en 2012). Daartegenover merken we op dat de personen die sinds 5 jaar of minder ingeschreven zijn in het RR de minst gerechtigden zijn in verhouding tot hun loontrekkenden. Dit komt wellicht gedeeltelijk doordat zij niet genoeg werkloosheidsjaren tellen om te beantwoorden aan de voorwaarden van deze maatregel inzake vermindering van sociale bijdrage, of, indien zij toch aan de voorwaarden voor de bijdragevermindering zouden voldoen, dat ze nog geen recht hebben op werkloosheidsuitkeringen,

zodat hun potentiële werkgever enkel van de bijdragevermindering kan genieten, en niet van de activering van de werkloosheidsuitkering, waardoor hij voorkeur geeft aan andere kandidaten waarvoor hij beide loonkostsubsidies kan genieten.

grafiek 52: Voor de personen afkomstig uit een kandidaat-lidstaat of uit de Maghreb en volgens hun migratieachtergrond, absolute aantallen rechthebbenden (figuur links) op de verminderingen voor “langdurig werkzoekende” en relatieve aantallen ten opzichte van de aantallen loontrekkenden (figuur rechts) voor de jaren 2008 tot 2012

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

2.7 ANALYSE VAN HET DAGLOON

Het dagloon wordt berekend op basis van het « normale » loon van het trimester⁴⁷, van het forfaitaire loon en op basis van het aantal dagen waarop werd gewerkt. Dit loon wordt teruggebracht tot een voltijds equivalent (op basis van een 38-uren-week) voor de deeltijdse werknemers.

Als men alle daglonen die in België werden uitbetaald in het vierde trimester van 2012 sorteert per orde van grootte van het laagste naar het hoogste loon en men deze verdeling in 10 gelijke delen opsplijst, bepaalt men 9 decielen. Zo heeft deciel 1 de waarde waaronder zich 10% van de lonen bevinden en waarboven bijgevolg 90% van de andere lonen liggen. Een persoon in de eerste inkomensschijf krijgt dus een loon dat in de schijf van de 10% laagste lonen ligt. Deciel 9 daarentegen is de waarde waaronder 90% van de lonen zijn gerangschikt en waarboven zich dus nog 10% van de lonen bevinden. Wie wordt gerangschikt in de laatste van deze 10 schijven, ontvangt dus een loon dat bij de 10% van de hoogste lonen hoort. Daar de term “deciel” ook doorgaans wordt gebruikt om de inkomensschijf aan te duiden, zullen we dit als volgt weergeven: “Deciel n” = inkomensschijf tussen deciel n-1 en het deciel n.

Vooraleer de cijfers te analyseren, moeten we erop wijzen dat de decielen in de oorspronkelijke databank worden berekend voor de volledige bevolking in België. De bevolking die hier wordt onderzocht, is echter de groep van personen van 18-60 jaar. Zo ontbreekt in het eerste deciel ongeveer 11% van de personen (waarschijnlijk jonge werknemers van minder dan 18 jaar) en gemiddeld ongeveer 19% van de personen in de hoogste 3 decielen (waarschijnlijk oudere werknemers van meer dan 60 jaar). Dit heeft tot gevolg dat we in totaal niet precies 10% voor elk deciel bekomen. Bovendien

worden de decielen niet opnieuw berekend binnen elk gewest, geslacht of elke leeftijdscategorie.

We herinneren er ook aan dat een niet onbelangrijk deel van de personen die afkomstig zijn uit de EU-14, de EU-12 en uit Noord-Amerika, niet is opgenomen in de gegevens van de loontrekkenden, namelijk de Europese en internationale ambtenaren⁴⁸. De loonniveaus die hier voor de mensen van deze origine worden voorgesteld, zullen dus lager liggen dan in werkelijkheid.

Als we nagaan hoe de 3.348.172 loontrekkenden van 18 tot 60 jaar in het vierde trimester van 2012⁴⁹ worden opgesplitst tussen de loonschijven van de verscheidene decielen en volgens hun origine, vinden we schema's terug die gelijkaardig zijn aan diegene die verschenen zijn in het vorige rapport⁵⁰, met:

- De personen van Belgische origine (2,368 miljoen loontrekkenden) die zich eerder lijken te vestigen in de middenlonen tot hoge lonen;
- De personen die afkomstig zijn uit Noord-Amerika (ongeveer 3.000 loontrekkenden), van wie 23% zich in de hoogste loonschijf bevindt;
- De andere categorieën van origine (727.000 loontrekkenden), voor wie men vaststelt dat ze overhellen naar de laagste looncategorieën, hoewel die minder opvalt voor de personen die afkomstig zijn uit de EU-14.

⁴⁸ Zie hoofdstuk 2.1

⁴⁹ Zie gegevens in bijlage

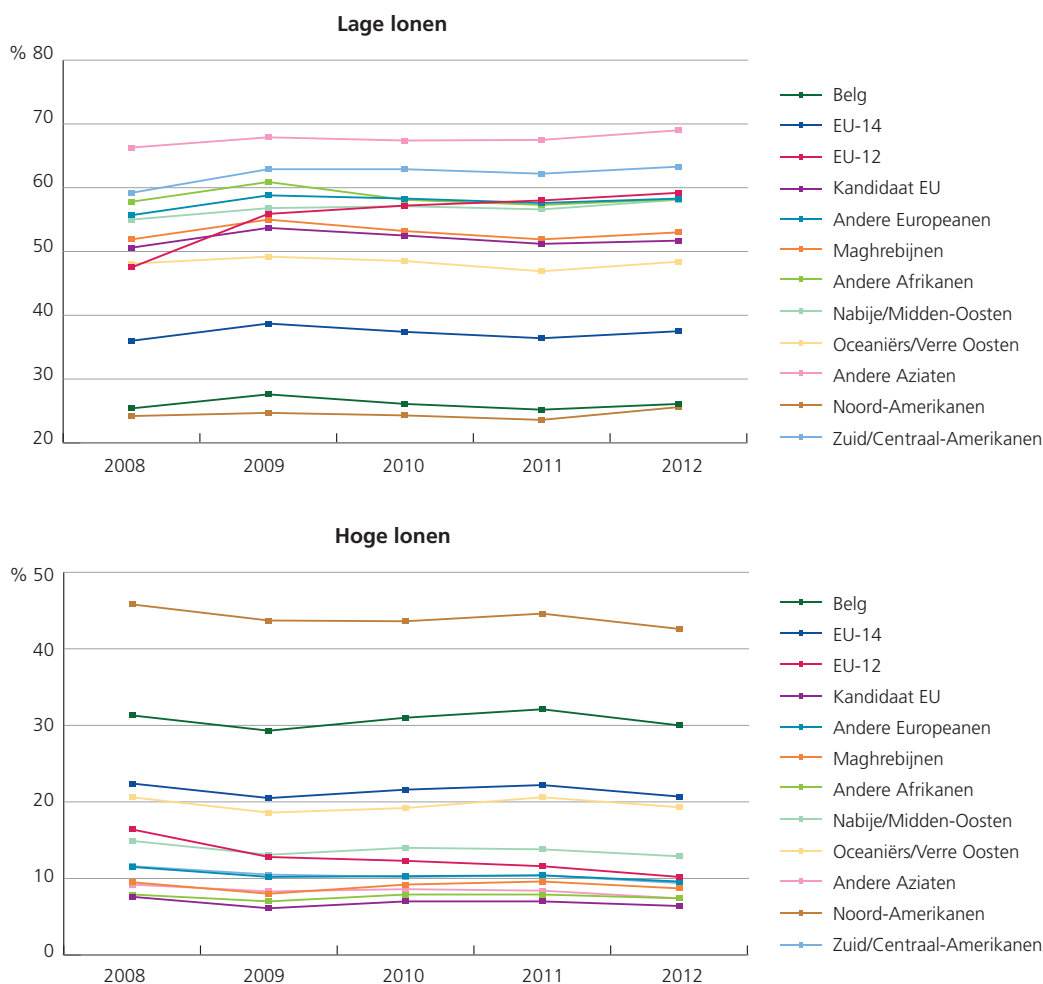
⁵⁰ Zie hoofdstuk 4.5 van de 'Socio-economische monitoring', FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg en Centrum voor Gelijkheid van Kansen en voor Racismebestrijding, september 2013

⁴⁷ Voor een uitvoerige beschrijving, zie de documentatie betreffende het datawarehouse op de website van de KSZ

Als we de loonschijven in 3 grote categorieën onderbrengen: lage lonen – decielen 1 tot en met 3 (hetzij ongeveer 30%), middenlonen = decielen 4 tot en met 7 (hetzij ongeveer 40%), hoge lonen = decielen 8 tot en met 10 (hetzij ongeveer 30%), wordt de massale aanwezigheid van de personen van Noord-Amerikaanse origine in de hogere loonschijven, waarvan reeds sprake in het vorige rapport, bevestigd, hoewel die duidelijk is gedaald (zie onderstaande grafiek), net zoals het

aandeel van de personen van andere Aziatische origine of diegenen die afkomstig zijn van Zuid/Centraal-Amerika in de lage lonen (respectievelijk 69% en 63,3% in 2012). Voor personen uit de EU-12, uit andere Europese of Afrikaanse landen, uit het Nabije of Midden-Oosten, uit de Maghreb-landen of uit kandidaat-lidstaten kan men hetzelfde vaststellen (tussen 50 en 60% in de lage lonen). Weinig personen uit deze groepen ontvangen een hoog loon (ongeveer 10%).

grafiek 53: Evolutie van de verhouding van de lage en de hoge lonen per origine (%)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

Uit bovenstaande grafiek kan een toename van het aandeel van de lage lonen en een daling van deze van de hoge lonen tussen 2008 en 2012 opgemaakt worden. Het zou verkeerd zijn hieruit af te leiden dat de lonen in deze periode gedaald zijn. De stijging, voor alle origines samen, van

het aandeel van mensen met lage lonen en de daling, van alle origines samen, van het aantal mensen met een hoog loon kan eerder verklaard worden door een effect in de structuur van de populatie: zoals uitgelegd in de derde paragraaf van dit hoofdstuk zijn personen onder de 18 jaar

en personen van 60 jaar en ouder niet opgenomen in de grafiek, terwijl met hen wel rekening werd gehouden voor de indeling van de decielen. Aangezien het aantal mensen die werken na de leeftijd van 60 jaar, mensen die over het algemeen een hoger salaris hebben, jaar na jaar toeneemt, wordt dit weerspiegeld in de evolutie in de tijd. Doordat hun aandeel in de decielen van de hoge lonen stijgt, daalt de facto het aandeel van de personen van minder dan 60 jaar. Hetzelfde type van waarneming geldt, maar in mindere mate, voor de leeftijdsgroep onder de 18 jaar (lage lonen), in de veronderstelling dat het aantal zeer jonge mensen die aan het werk zijn van jaar tot jaar vermindert. Afgezien van het effect van de structuur van de populatie, stellen we toch een zeer grote ongelijkheid vast in de aanwezigheid van verschillende originegroepen in de lage en de hoge lonen, waarbij de evolutie van deze aanwezigheid een variatie kent als gevolg van de crisis van 2009. Zo merken we op dat personen van een bepaalde origine meer getroffen worden dan anderen: personen afkomstig uit Zuid/Centraal-Amerika, uit het Nabije en Midden-Oosten, uit andere Aziatische landen, uit andere Europese landen kenden een stijging in toename van het aandeel in lage lonen, en deze tendens is nog het meest uitgesproken voor de personen uit de EU-12 (van 47,5% lage lonen in 2008 naar 59,2% in 2012).

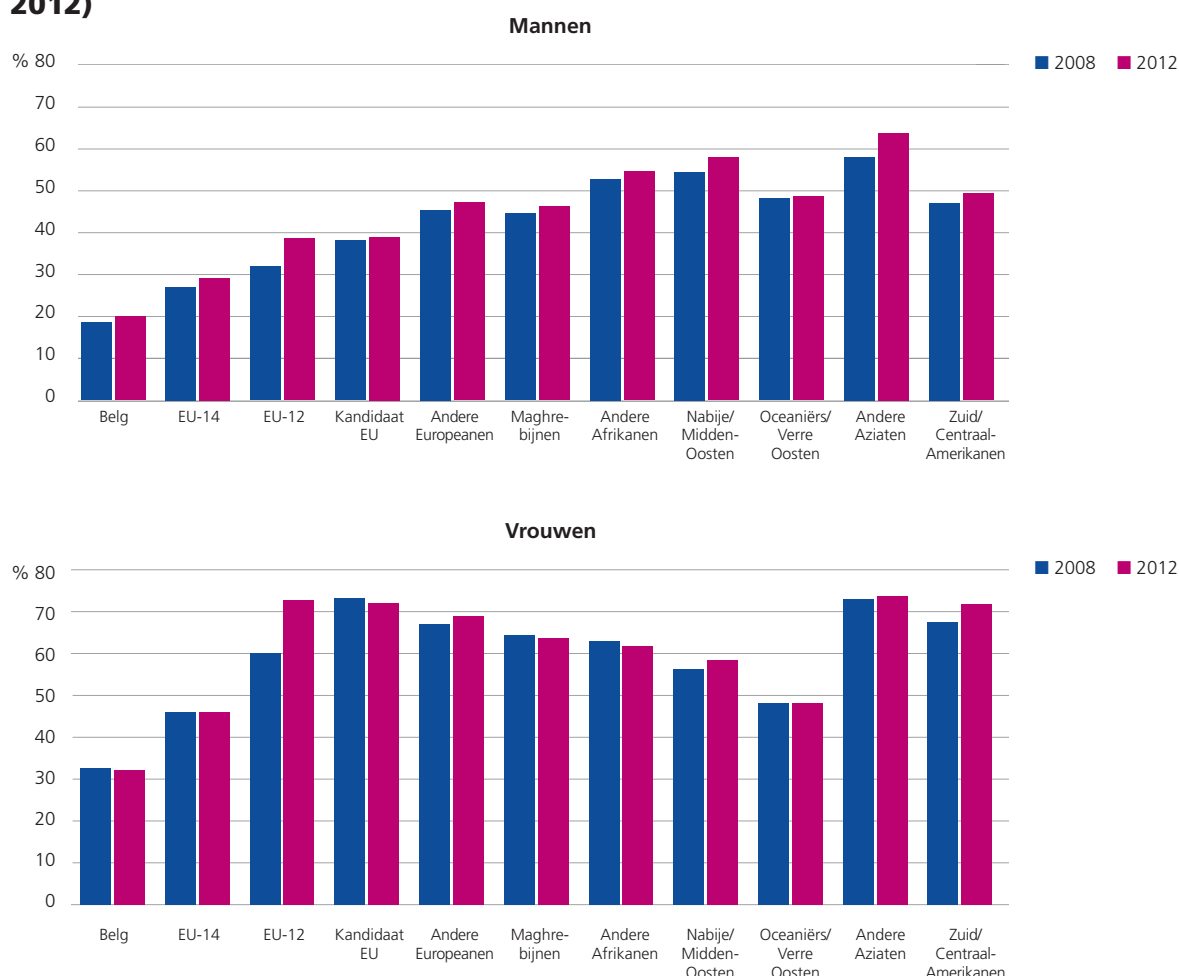
Daar de personen van Belgische origine iets minder getroffen worden door deze achteruitgang, stellen we dus tussen 2008 en 2012 een verdieping van de kloof vast tussen die groep en personen van vreemde origine. Alleen de personen met origine uit andere Afrikaanse landen en uit Oceanië/Verre Oosten (in de lage lonen) en de personen met origine uit andere Afrikaanse landen, de Maghreb en kandidaat-lidstaten (in de hoge lonen) laten een meer positieve evolutie optekenen dan de personen van Belgische origine en maken dus in zeer lichte mate hun achterstand goed.

Dit bevestigt ten dele de hypothese uit het vorige rapport⁵¹: daar de loontrekkenden van Belgische origine meer dan de personen van andere origine de neiging hebben op te klimmen in de verschillende loonniveaus, zouden de loonkloven logischerwijze groter moeten worden. Dit stelt men hier inderdaad vast. De analyse van de loonovergangen over 2 jaar, van de periode 2006-2008 tot 2010-2012 (hier niet weergegeven) bevestigt ook deze tendensen. Een analyse van de loon-evolutie komt later in dit rapport aan bod, dit keer over een observatieperiode van 5 jaar.

Een analyse **per geslacht** maakt het mogelijk deze resultaten te verfijnen. We weten dat er een kloof in het dagloon tussen mannen en vrouwen bestaat in het voordeel van de mannen, wat ertoe leidt dat de daglonen van de mannen zich eerder situeren in de hogere schijven ten opzichte van de vrouwen. Er zullen zich dus logischerwijze meer vrouwen in de categorie van de lagen lonen en meer mannen in de categorie van de hoge lonen bevinden. Men kan zich niettemin afvragen of personen van bepaalde origine in mindere of meerdere mate bevoorreed zijn volgens het geslacht.

51 Zie hoofdstuk 7, afdeling 7.2 van de 'Socio-economische monitoring', FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg en Centrum voor Gelijkheid van Kansen en voor Racismebestrijding, september 2013

grafiek 54: Verhouding van de lage lonen per origine en geslacht (2008 en 2012)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

In 2012 zijn het de mannen met origine uit andere Aziatische landen, het Nabije/Midden-Oosten en andere Afrikaanse landen die voor meer dan 50% zijn vertegenwoordigd in de groep van de lage lonen (en zelfs 60% voor de personen van andere Aziatische origine). De meeste van deze verhoudingen zijn gestegen tussen 2008 en 2012, maar de grootste toename vinden we terug bij de mannen afkomstig uit de EU-12 (+6,6 procentpunten) en met origine uit andere Aziatische landen (+5,7 procentpunten, wat des te opmerkelijker is, daar deze origine reeds sterk oververtegenwoordigd is).

Bij de vrouwen zijn diegenen die het meest vertegenwoordigd zijn in de categorie van de lage lonen (meer dan 70%) de vrouwen met een origine uit andere Aziatische landen, EU-12, kandidaat-lidstaten en landen van Zuid/Centraal-Amerika, met voor het merendeel loonkloven die nog groter zijn geworden ten opzichte van de personen van Belgische origine, vooral voor de vrouwen afkomstig uit de EU-12 (+ 12,6 procentpunten, wat verklaart waarom ze in deze "top 4" beland zijn) en landen uit Zuid/Centraal-Amerika (+ 4,3 procentpunten).

Er valt echter een positief punt op te tekenen, namelijk de daling van deze verhoudingen voor bepaalde groepen, maar het gaat dan alleen om de vrouwen met origine uit andere Afrikaanse landen (-1,3 procentpunt), kandidaat-lidstaten (-1 procentpunt), Maghreb (-0,7 procentpunten) en Belgische origine (-0,4 procentpunten).

Diegenen die het minst vertegenwoordigd zijn in de groep van de hoge lonen⁵², zijn –zowel voor de mannen als de vrouwen– de personen die afkomstig zijn uit de kandidaat-lidstaten, uit andere Afrikaanse landen, andere Aziatische landen, de Maghreb, andere Europese landen, Zuid/Centraal-Amerika en uit de EU-12. Het is deze laatste groep die opnieuw de grootste daling kent.

In het algemeen bevinden de grootste verschillen tussen mannen en vrouwen, zowel in 2008 als in 2012, zich bij mensen met origine uit de EU-12, de kandidaat-lidstaten, andere Europese landen en landen in Zuid/Centraal-Amerika.

Laten we nu de loontrekkenden verdelen in functie van het gewest van hun **woonplaats** (en niet op basis van hun werkplaats). Net zoals in het vorige rapport⁵³ kunnen de globale verschillen tussen de gewesten verklaard worden door een andere verdeling van de lonen binnen deze gewesten (met een terugval van de middenlonen in het Brussels gewest ten voordele van de lage en hoge lonen).

52 Zie gegevens in bijlage

53 Zie hoofdstuk 4.5 van de 'Socio-economische monitoring', FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg en Centrum voor Gelijkheid van Kansen en voor Racismebestrijding, september 2013

grafiek 55: Verhouding van de lage lonen per origine en woonplaats (2008 en 2012)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

De personen afkomstig uit de EU-12 voor wie men een grote terugval van de lonen heeft vastgesteld, ondergaan deze terugval in alle gewesten, maar de situatie is het duidelijkst in Brussel en het Vlaams Gewest. Dit maakt dat personen van EU-12-origine in Brussel de groep vormen die de grootste verschillen vertoont met de personen van Belgische origine.

Ook voor personen die afkomstig zijn uit Zuid/Centraal-Amerika wordt de kloof dieper, vooral in Brussel. Ten slotte wordt de oververtegenwoordiging van personen afkomstig uit andere Aziatische in de categorie van de lage lonen in alle gewesten bevestigd, en dat vooral in het Vlaams Gewest.

Voor bepaalde originegroepen stelt men een verbetering vast van hun situatie tussen 2008 en 2012 ten opzichte van de personen van Belgische origine: de personen die afkomstig zijn uit een kandidaat-lidstaten, andere Afrikaanse landen en het Nabije/Midden-Oosten (in Brussel) en diegenen die afkomstig zijn uit Oceanië/Verre Oosten (in het Waals en Vlaams Gewest).

Aangezien het loon stijgt met de leeftijd en de anciënniteit en deze stijging er dus voor zorgt dat de hoge lonen verschuiven naar de hogere leeftijdsklassen, zullen we eveneens de kloven inzake verhoudingen tussen de personen van Belgische origine en de personen van vreemde origine **per leeftijdscategorie** vergelijken. Zo zullen we zien hoe de verhouding lage lonen evolueert in functie van de leeftijd voor personen van vreemde origine. Als deze evolutie gelijkaardig is aan diegene van de personen van Belgische origine, zouden de kloven dus stabiel moeten zijn. De volgende grafieken tonen echter aan dat dit helemaal niet het geval is.

grafiek 56: Oververtegenwoordiging in de lage lonen ten opzichte van personen van Belgische origine, per origine en leeftijdsklasse (2008 en 2012, procentpunten)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

Terwijl deze verschillen voor de lage lonen in 2012 nog 27,7 procentpunten bedragen voor de leeftijdsgroep van 18 tot 29 jaar, stijgen ze tot 46,8 procentpunten vanaf de leeftijd van 30 jaar. Het zijn telkens de personen met origine uit andere Aziatische landen die deze hoogste cijfers laten optekenen. De personen afkomstig uit de EU-14 laten daarentegen de kleinste verschillen met de personen van Belgische origine optekenen, ongeveer 10 procentpunten ongeacht de leeftijdsklasse.

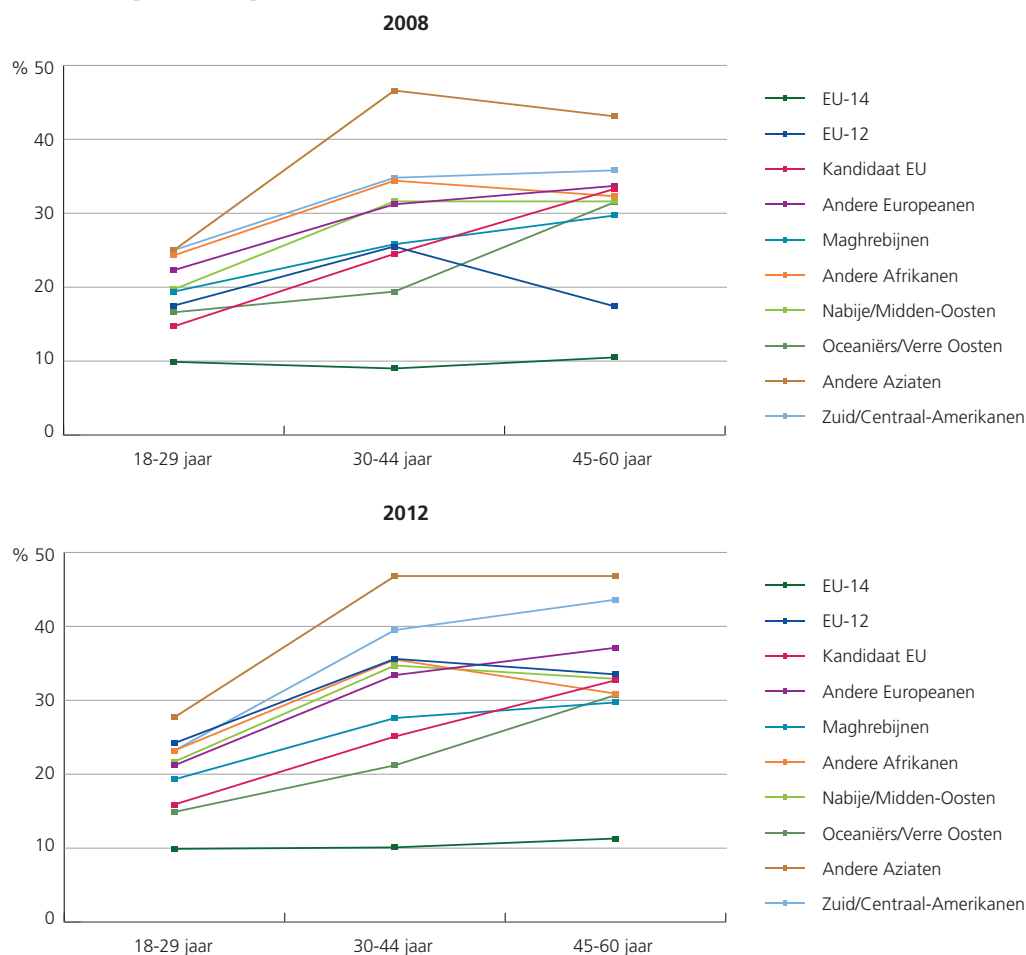
De jonge loontrekkenden die de grootste verschillen ten opzichte van personen van Belgische origine laten optekenen, zijn –afgezien van de personen die afkomstig zijn van een Aziatisch land- afkomstig van de EU-12 (+24,2 procentpunten), Zuid/Centraal-Amerika en andere Afrikaanse landen (+23,2 procentpunten). De verschillen zijn kleiner bij de hoge lonen⁵⁴, waarschijnlijk doordat er zich weinig jongeren in deze loonschijven bevinden; ze zijn duidelijker zichtbaar bij de middenlonen en het zijn de personen van dezelfde originegroepen die hier ondervertegenwoordigd zijn.

De oververtegenwoordiging van de personen van vreemde origine in de lage loonklassen wordt groter in de leeftijdsklasse van 30 tot 44 jaar tot 46,8 procentpunten voor de personen die afkomstig zijn van andere Aziatische landen, gevolgd door de personen die afkomstig zijn uit landen van Zuid/Centraal-Amerika (+39,5 procentpunten). De verschillen worden vervolgens over het algemeen (niet systematisch) nog groter voor de oudste loontrekkenden en ook hier vinden we de personen afkomstig van andere Aziatische landen (+46,8 procentpunten) en landen van Zuid/Centraal-Amerika terug (+43,6 procentpunten), samen met personen die afkomstig zijn uit een ander Europees land (+37,1 procentpunten).

Deze hiërarchie wordt enigszins door elkaar geschud voor de hoge lonen, want de meest ondervertegenwoordigde originegroepen zijn de volgende: voor de categorie 30 tot 44 jaar, andere Afrikaanse landen (-23,1 procentpunten), kandidaat-lidstaten(-22,7 procentpunten) en andere Aziatische landen (-21,7 procentpunten); voor de 45- tot 60-jarigen, kandidaat-lidstaten(-34,5 procentpunten), andere Aziatische landen (-34,3 procentpunten) en landen van Zuid/Centraal-Amerika (-31,7 procentpunten).

⁵⁴ Zie gegevens in bijlage

grafiek 57: Evolutie volgens leeftijd van de oververtegenwoordiging in de lage lonen ten opzichte van personen van Belgische origine, per origine (2008 en 2012, procentpunten)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

Bovenstaande grafiek toont zeer goed aan dat deze verschillen sneller groeien ten opzichte van de personen van Belgische origine tussen de jongste leeftijdsklasse en middelste leeftijdsklasse. Uit deze grafiek kunnen we dankzij het zeer verschillende verloop van de respectieve curve voor personen van bepaalde origines ook andere evoluties aantonen tussen 2008 en 2012:

- Voor de personen afkomstig uit landen van Zuid/Centraal-Amerikazijn de verschillen met de personen van Belgische origine sterk toegenomen voor de leeftijdsklassen vanaf 30 jaar, wat de kloof tussen de jonge en minder jonge personen van deze origine nog doet toenemen;
- Van de personen afkomstig uit andere Aziatische landen ontvangt een groter aandeel van de

oudere werknemers (in vergelijking met 2008) een laag loon;

- Maar vooral voor personen afkomstig uit de EU-12, is in alle leeftijdsklassen het verschil met de personen van Belgische origine toegenomen, en dit in sterkere mate naarmate de leeftijd toeneemt.

Deze drie originegroepen zijn diegene waarvan het verloop van de curve het sterkst is gewijzigd.

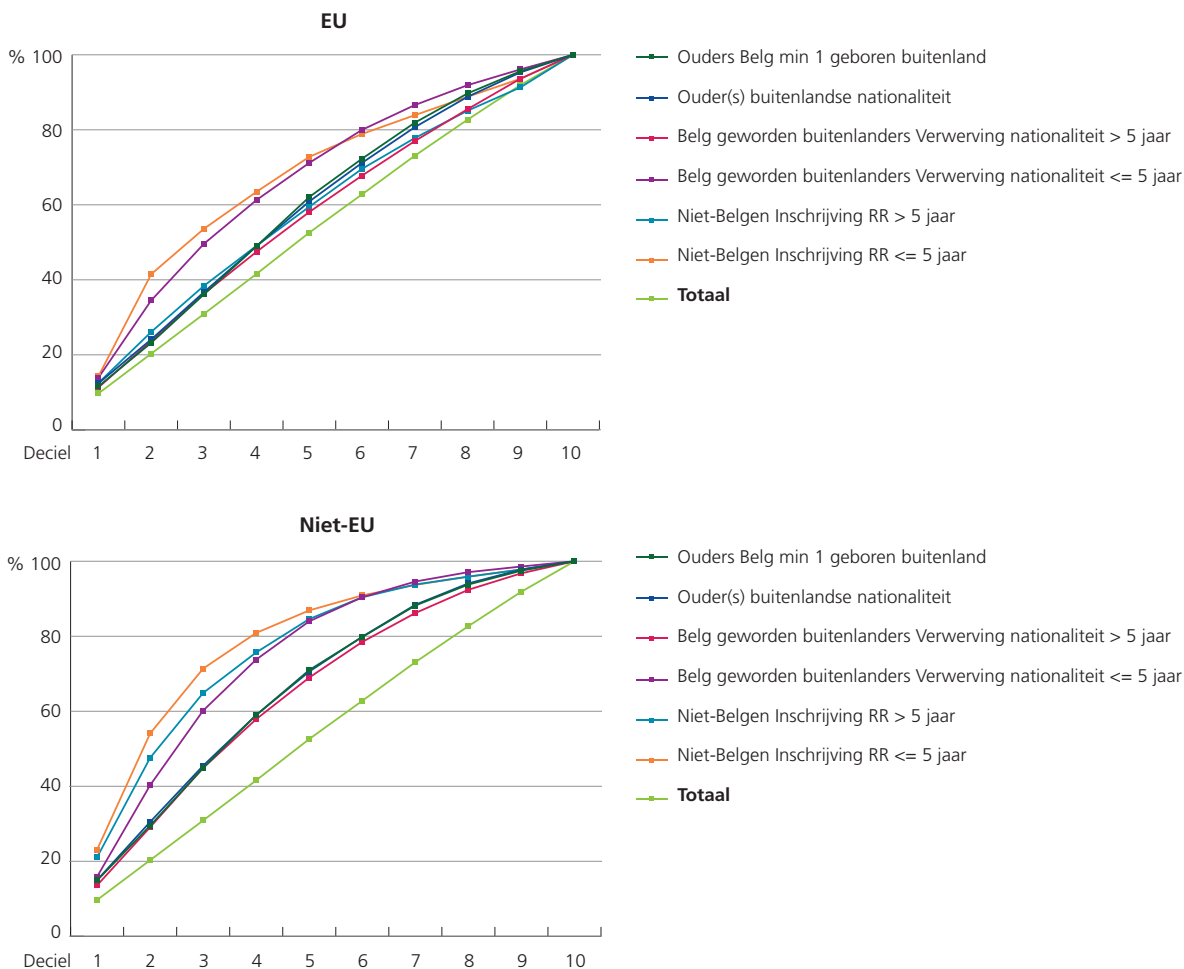
Laten we nu de verschillen in de verdeling van de lonen bekijken in functie van de **migratieachtergrond, gekruist met origine**⁵⁵. De volgende grafiek is een weergave van de verdeling van de

⁵⁵ Zie definities van de begrippen in hoofdstuk 1 Demografie

loontrekkenden in de decielen in gecumuleerde percentages (Lorenzcurve). Hoe meer een curve zich verwijdt van de referentiecure (totaal), des te groter zijn de verschillen voor deze origine. Een curve die zich boven de referentiecure bevindt,

geeft aan dat er zich meer personen in de laagste loonschijven bevinden; als deze curve zich daarentegen onder de referentiecure bevindt, zijn de hoge lonen het meest vertegenwoordigd.

grafiek 58: Lorenzcurve van de loontrekkenden per migratieachtergrond (2012)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

De vaststellingen die in het vorige rapport⁵⁶ gedaan werden over de 2de generatie en die leken te wijzen op een positieve samenhang tussen het verwerven van de Belgische nationaliteit door de ouders en het loon van hun kind(eren), worden niet bevestigd in dit rapport. Het enige belangrijke verschil heeft betrekking op de origine van de ouders: de kinderen wier ouders afkomstig zijn van buiten de EU of de nationaliteit van een land van buiten de EU

hebben, ontvangen een lager loon dan diegenen wier ouders afkomstig zijn van binnen de EU of de nationaliteit van een land van binnen de EU hebben, die dan weer een lager loon hebben dan de personen van Belgische origine.

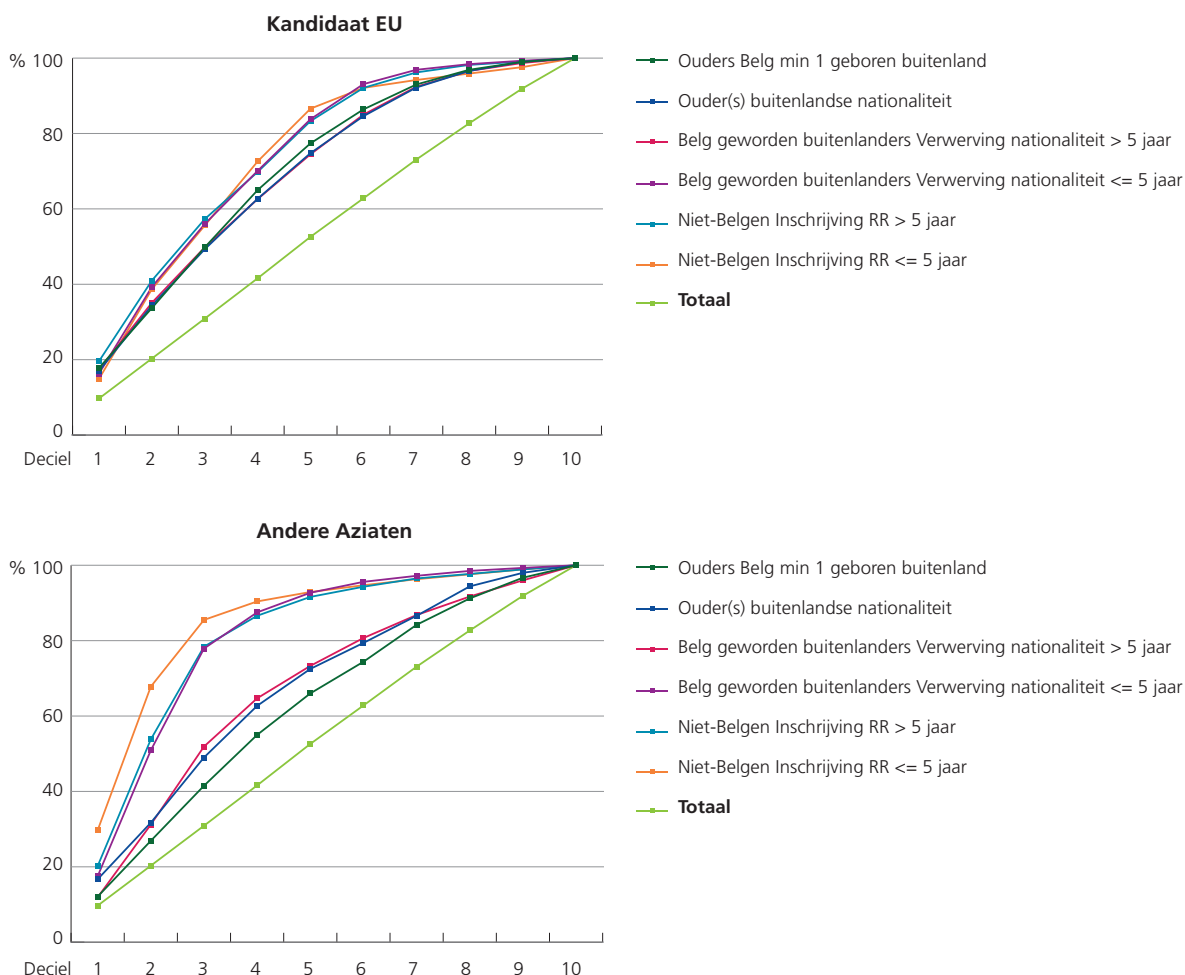
Voor de eerste generatie lijkt het verwerven van de Belgische nationaliteit nog steeds een voordeel voor de personen van buiten de EU, terwijl de duur van de aanwezigheid in België een voordeel is voor de personen van binnen de EU.

⁵⁶ Zie hoofdstuk 4.5 van de 'Socio-economische monitoring', FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg en Centrum voor Gelijikheid van Kansen en voor Racismebestrijding, september 2013

De drie categorieën waarvoor de oververtegenwoordiging in de lage lonen en de ondervertegenwoordiging in de hoge lonen het grootst zijn, ongeacht de origine, zijn: personen van landen buiten de EU die sinds minder dan 5 jaar Belg zijn geworden (74.000 loontrekkenden), of de personen van landen buiten de EU die zijn ingeschreven in het Rijksregister, vooral diegenen die sinds minder dan 5 jaar zijn ingeschreven (60.000 personen). De personen die afkomstig zijn uit –de kandidaat-lidstaten worden echter gekenmerkt door het feit dat ze minder vertegenwoordigd

zijn in deze drie categorieën (ongeveer 55% in de lage lonen) en tegelijk sterker vertegenwoordigd zijn in de drie andere categorieën inzake migratieachtergrond (de twee categorieën van de tweede generatie en het verkrijgen van de Belgische nationaliteit sinds meer dan 5 jaar – ongeveer 50% in de lage lonen), wat de kloof tussen deze verschillende groepen doet afnemen. Omgekeerd zien we de grootste verschillen voor personen die afkomstig zijn uit andere Aziatische landen, zoals weergegeven in de volgende grafiek.

grafiek 59: Lorenzcurve van de loontrekkenden per migratieachtergrond: bijzondere gevallen (2012)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

Een vierde categorie onderscheidt zich door een uitzonderlijke groei van dezelfde onder- en oververtegenwoordiging tussen 2008 en 2012: de personen met EU-achtergrond die sinds minder dan 5 jaar zijn ingeschreven in het Rijksregister.

Het gaat in feite om personen afkomstig uit de EU-12 en wier verschuiving naar de categorie van de laagste lonen aan het begin van dit hoofdstuk werd besproken. In 2008 ontvingen 7.415 van de 12.084 (of 61,4%) loontrekkenden afkomstig uit

de EU-12 die sinds minder dan 5 jaar ingeschreven waren in het Rijksregister, immers een laag loon; in 2012 waren er dat 26.052 van de 37.392 (of 69,7%). De andere categorieën inzake migratieachtergrond van personen afkomstig uit de EU-12 laten tussen 2008 en 2012 in verhouding zeer weinig verschillen optekenen⁵⁷.

Dezelfde soort evolutie kan men vaststellen voor de personen afkomstig uit andere Aziatische landen, het Nabije of Midden-Oosten, Zuid/Centraal-Amerika of uit andere Europese landen, die 5 jaar of minder zijn ingeschreven in het Rijksregister of de Belgische nationaliteit hebben verworven. De stijgingen die ze laten optekenen, zijn echter minder scherp.

A. Factoren die een invloed hebben op het loon

Deze verschillen tussen de origines kunnen verklaard worden door een aantal factoren:

De sector van de tewerkstelling: In het deel over de sectoren heeft men kunnen vaststellen⁵⁸ dat de personen naargelang hun origine niet in dezelfde sector werken. De daglonen in sommige sectoren zijn vrij laag⁵⁹. Dit is vooral het geval in de volgende sectoren:

- Activiteiten van administratieve en ondersteunende diensten (N) met 66% van de lage lonen, in het bijzonder de subsector van de diensten inzake gebouwen en landschapsarchitectuur (N81) waar 87,6% van de werknemers een laag loon ontvangt,
- Horeca (I56) met 76% lage lonen,
- Maatschappelijk welzijn zonder huisvesting (Q88) met 65,2% lage lonen,
- Kleinhandel – met uitzondering van auto's en motorfietsen (G47)- met 64% lage lonen.

Het is net in deze sectoren dat de origines oververtegenwoordigd zijn die ook oververtegenwoordigd zijn in de lage lonen, zoals bijvoorbeeld:

- De personen die afkomstig zijn van een ander Aziatisch land, zijn oververtegenwoordigd in de horecasector (I56), de diensten inzake gebouwen en landschapsarchitectuur (N81) en de kleinhandel – met uitzondering van auto's en motorfietsen (G47);
- De personen die afkomstig zijn uit Zuid/Centraal-Amerika, zijn oververtegenwoordigd in de subsector van de diensten inzake gebouwen en landschapsarchitectuur (N81) en de kleinhandel – met uitzondering van auto's en motorfietsen (G47);
- De personen die afkomstig zijn uit de EU-12, zijn in zeer grote mate oververtegenwoordigd in de sector van de activiteiten van administratieve en ondersteunende diensten (N), in het bijzonder de subsector van de diensten inzake gebouwen en landschapsarchitectuur (N81).

Omgekeerd zijn de personen afkomstig van Noord-Amerika oververtegenwoordigd in de sectoren met hogere lonen zoals de sector van het onderwijs (P) met 44,8% hoge lonen en slechts 11% lage lonen of de sector van de activiteiten van hoofdkantoren: management consultancy (M70) met 56% hoge lonen.

De verschillen die men optekent tussen mannen en vrouwen kunnen ook in verband worden gebracht met hun respectieve oververtegenwoordiging in deze sectoren. Vrouwen afkomstig uit de EU-12, die meer oververtegenwoordigd zijn in de lage lonen dan de mannen, zijn immers ook meer oververtegenwoordigd in de sector van de diensten inzake gebouwen en

⁵⁷ Zie gegevens in bijlage

⁵⁸ Zie hoofdstuk 2.3. Opgelet: het hoofdstuk over sectoren betreft een analyse van alle types van werknemers, met inbegrip van de zelfstandigen, wat oorzaak kan zijn van uiteenlopende resultaten. Een doelgerichte analyse van de loontrekkenden vertoont echter dezelfde resultaten, op enkele uitzonderingen na.

⁵⁹ Zie de gegevens die gekruist werden tussen de loondecielen en de sectoren in bijlage

landschapsarchitectuur (N81) met 33,6% voor de vrouwen tegenover slechts 2,1% voor de mannen. De mannen zijn eerder oververtegenwoordigd in de bouwsector (F41 – constructie van gebouwen; vastgoedontwikkeling en F43 – gespecialiseerde bouwwerken), waar 75% van de lonen middenlonen zijn. Ze zijn daarentegen lichtjes oververtegenwoordigd in de sector van de kleinhandel -met uitzondering van auto's en motorfietsen (G47)-, waar lage lonen betaald worden.

De regionale verschillen per leeftijd en per migratieachtergrond kunnen op dezelfde manier in verband worden gebracht met de oververtegenwoordiging in de sectoren van de lage lonen.

Het paritair comité: Hetzelfde verband kan worden gelegd tussen de paritaire comités met lage lonen en de oververtegenwoordiging van bepaalde origines in deze paritaire comités⁶⁰.

De personen van een andere dan Belgische of Noord-Amerikaanse origine zijn oververtegenwoordigd in het paritair comité voor de uitzendarbeid en de erkende ondernemingen die buurtwerken of -diensten leveren (87,1% lage lonen), met de personen afkomstig uit EU-12, andere Aziatische landen of Zuid/Centraal-Amerika op kop. De personen afkomstig uit andere Aziatische landen zijn oververtegenwoordigd in het paritair comité voor het hotelbedrijf waarvan het percentage lage lonen 72,1% bedraagt. De personen uit de Maghreb of uit de kandidaat-lidstaten, zijn dan weer oververtegenwoordigd in het paritair comité voor de schoonmaak en desinfecteringsbedrijven (80% lage lonen).

De leeftijd: De leeftijds piramides van de loontrekkenden tonen aan dat de loontrekkenden van Belgische origine gemiddeld ouder zijn dan de loontrekkenden van een vreemde origine. Daar het loon stijgt met de leeftijd, verklaart dit ook ten dele waarom ze hogere lonen hebben.

De anciënniteit: In het deel waarin de meting van de activiteit over een periode van 10 jaar geanalyseerd werd, hebben we vastgesteld dat de tewerkstellingsduur van de personen van Belgische origine verhoudingsgewijs langer is. Daar het loon stijgt met de anciënniteit, kan dit ook een factor zijn die het hogere loon van deze laatste categorie verklaart.

Het niveau van de opleiding of vorming en het socio-professioneel statuut zouden ook elementen kunnen zijn om deze loonverschillen te verklaren.

⁶⁰ Zie de gegevens die werden gekruist tussen de loondecies en de paritaire comités in de bijlage

2.8 ANALYSE VAN DE TEWERKSTELLINGSDUUR OVER EEN PERIODE VAN TIEN JAAR

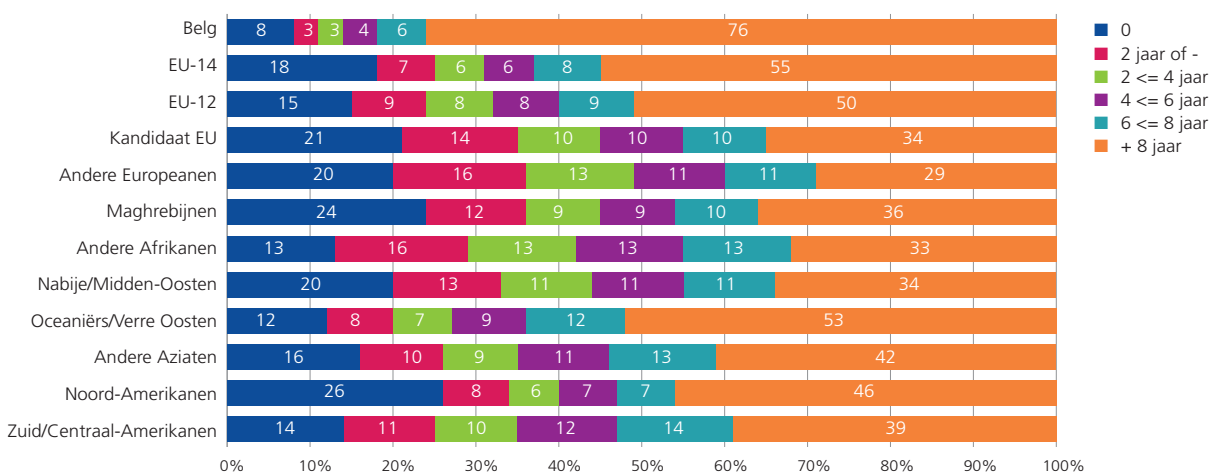
Dit deel analyseert de tewerkstellingsduur van de personen die aanwezig waren in België tijdens het vierde trimester van 2012. We bekijken over een periode van de laatste tien jaar of deze personen de laatste dag van elk trimester werkten door de informatie samen te brengen in periodes van twee jaar. Een categorie « 0 » bestaat voor de personen die geen enkele laatste dag van elk trimester tijdens deze tien jaar aan het werk waren. We bekijken ook de evolutie van de resultaten van 2008 tot 2012.

Om een verkeerd beeld te vermijden dat kan worden gecreëerd door de personen die nog studeerden tijdens ten minste een deel van de bestudeerde periode, worden alleen de personen van 30 tot 60 jaar op het einde van de beschouwde periode geanalyseerd. En om een constante

bevolkingsgroep te analyseren, zonder individuen die er bij komen of uit de groep vallen, voegen we er als voorwaarde ook aan toe dat de personen sinds ten minste tien jaar moeten zijn ingeschreven in het Rijksregister, zijnde de periode die bestudeerd wordt. 4,3 miljoen personen zijn dus opgenomen in de analyse die volgt.

Een eerste grafiek toont aan dat in 2012 een meerderheid van de personen van elke origine meer dan acht jaar heeft gewerkt over de periode van tien jaar die bestudeerd wordt. Hun aandeel varieert van 29% voor de personen afkomstig van andere Europese landen tot 76% voor de personen van Belgische origine. En meer dan één persoon op twee afkomstig van een land uit de EU-14 en Oceanië/Verre Oosten heeft ook meer dan acht jaar gewerkt.

grafiek 60: Aandeel personen van 30 tot 60 jaar per origine en tewerkstellingsduur in 2012

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

Voor de personen die niet gewerkt hebben bedragen de grootste aandelen 21% voor de personen afkomstig van een kandidaat-lidstaat, 24% voor de personen van Maghrebijnse origine en 26% voor de personen die afkomstig zijn van Noord-Amerika.

Zoals voordien toegelicht⁶¹, kan dit laatste te wij-

⁶¹ Zie hoofdstuk 2.1. Socio-economische positie van de Belgische bevolking en de Belgische bevolking van buitenlandse origine van 18 tot 60 jaar op de arbeidsmarkt – actieven en inactieven

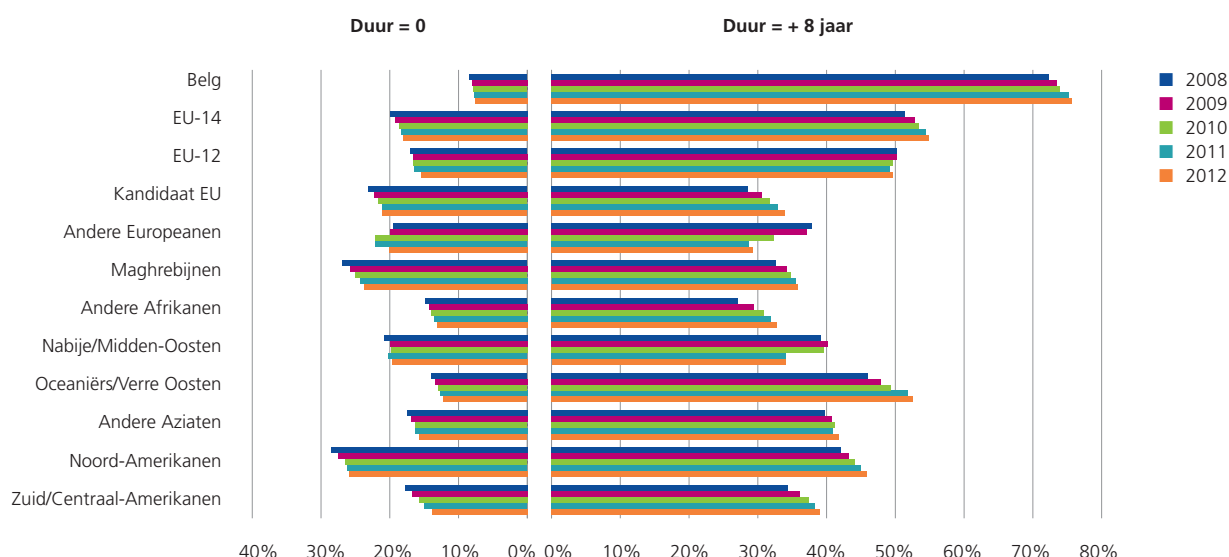
ten zijn aan het feit dat de personen afkomstig van Noord-Amerika vaker voor de NAVO en SHAPE werken en zij bijgevolg worden opgenomen in de categorie van de inactieve personen.

De laagste aandelen van personen die niet hebben gewerkt tijdens de periode van tien jaar vinden we terug bij de personen van Belgische origine (8%), personen afkomstig van Oceanië/Verre Oosten (12%) of andere Afrikaanse landen (13%). De personen uit de laatste categorie zijn de enigen voor wie het aandeel van personen die

niet hebben gewerkt lager ligt dan voor diegenen die minder dan twee jaar hebben gewerkt (16%). We zien overigens dat meer dan één persoon op twee afkomstig van andere Afrikaanse landen en andere Europese landen zich in de middenklassen que tewerkstellingsduur bevinden, wat zou kunnen wijzen op een grotere mobiliteit op de arbeidsmarkt.

Alle percentages van personen die niet hebben gewerkt zijn lager dan diegene die zijn opgetekend in het eerste rapport van de Socio-economische monitoring⁶².

grafiek 61: Evolutie tussen 2008 en 2012 van het aandeel personen tussen 30 en 60 die niet hebben gewerkt of meer dan acht jaar hebben gewerkt, per origine

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

De evolutie tussen 2008 en 2012 toont aan dat het aandeel personen die niet hebben gewerkt over het algemeen elk jaar gedaald is, behalve voor twee origines. De percentages van de personen afkomstig van het Nabije/Midden-Oosten die niet hebben gewerkt, schommelden immers rond de 20%. En het aandeel van personen afkomstig van andere Europese landen die over een periode van tien jaar niet hebben gewerkt, zijn op hun beurt licht gestegen tussen 2008 en 2012. Deze stijging kwam vooral tot stand tussen 2008 en 2010, in 2011 stabiliseerde het percentage waarna het in 2012 daalde, maar toch boven het niveau van 2008 en 2009 bleef.

De grootste dalingen in het aandeel personen dat niet heeft gewerkt, hebben betrekking op de personen afkomstig van Zuid/Centraal-Amerika (-4,0 procentpunten) en de personen van Maghrebijnse origine (-3,2 procentpunten).

62 Zie hoofdstuk 4.6. Tewerkstellingsduur van de "Socio-economische Monitoring", FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg en het Centrum voor Gelijkheid van Kansen en voor Racismebestrijding, september 2013.

De percentages van personen die meer dan acht van de tien bestudeerde jaren hebben gewerkt, zijn elk jaar gestegen op drie uitzonderingen na. Bij de personen die afkomstig zijn uit een land van de EU-12 en andere Europese landen, is dit aandeel eerst gedaald tot 2011 en daarna lichtjes gestegen in 2012. Hoewel de percentages nog steeds rond de 50% schommelen voor de personen die afkomstig zijn van de EU-12, bedraagt de terugval voor de personen afkomstig van andere Europese landen -van wie het deel van de personen die in 2008 meer dan acht jaar hadden gewerkt, 38% bedroeg- 8,6 procentpunten tussen 2008 en 2012, wat vooral zichtbaar is tussen 2009 en 2011. En de percentages bij de personen die afkomstig zijn van het Nabije/Midden-Oosten zijn sinds 2009 gedaald met een kloof van -5,2 procentpunten tussen 2008 en 2012, die vooral duidelijk is tussen 2010 en 2011.

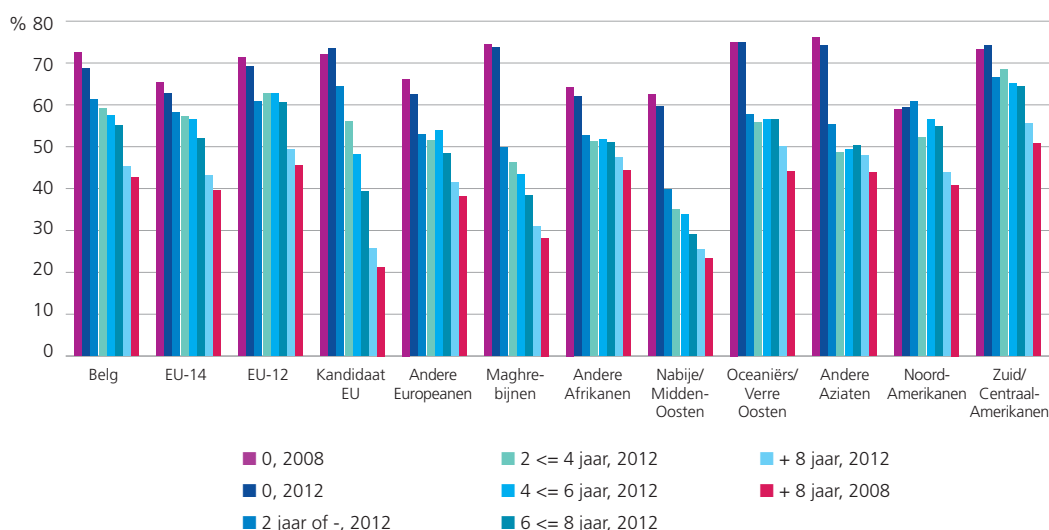
Omgekeerd is het aandeel van personen die afkomstig zijn van Oceanië/ Verre Oosten, andere Afrikaanse landen en een kandidaat-lidstaat, gestegen met 5 procentpunten tussen 2008 en 2012 voor de personen die meer dan acht jaar van de tien bestudeerde jaren hebben gewerkt.

Zoals reeds vermeld in het vorige rapport⁶³, zijn de **vrouwen** ongeacht de origine verhoudingsgewijs talrijker vertegenwoordigd dan de **mannen** bij de personen die niet hebben gewerkt tijdens de bestudeerde periode. In 2012 ligt hun aandeel inderdaad systematisch hoger dan 50% en situeren deze zich zelfs tussen 59% voor de personen die afkomstig zijn van Noord-Amerika en 75% voor de personen die afkomstig zijn van Oceanië/ Verre Oosten. Omgekeerd hebben er verhoudingsgewijs meer mannen dan vrouwen meer dan acht jaar gewerkt, behalve bij de personen die afkomstig zijn van Oceanië / Verre Oosten en Zuid/Centraal-Amerika. Deze twee laatste originen tellen echter meer vrouwen dan mannen, ongeacht de duur van de tewerkstelling.

In 2012 zijn de mannen die afkomstig zijn van de Maghreblanden en het Nabije/Midden-Oosten verhoudingsgewijs meer vertegenwoordigd dan de vrouwen in alle categorieën van de tewerkstellingsduur, behalve voor de personen die de laatste tien jaar niet hebben gewerkt. Het aandeel van de vrouwen die afkomstig zijn van een land van de EU-27 (België, EU-14 en EU-12), andere Afrikaanse landen en Noord-Amerika ligt dan weer hoger dan 50% voor alle categorieën behalve voor de personen die meer dan acht jaar hebben gewerkt. Daarentegen is slechts één op vier personen die afkomstig zijn van een kandidaat-lidstaat en van het Nabije/Midden-Oosten en die meer dan acht jaar hebben gewerkt, een vrouw.

63 Zie hoofdstuk 4.6. *Tewerkstellingsduur van de "Socio-economische Monitoring", FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg en het Centrum voor Gelijkheid van Kansen en voor Racismebestrijding, september 2013.*

grafiek 62: Aandeel vrouwen van 30 tot 60 jaar per origine en tewerkstellingsduur in 2012 en evolutie tussen 2008 en 2012 van de verhouding van vrouwen van 30 tot 60 jaar die niet hebben gewerkt of meer dan acht jaar hebben gewerkt

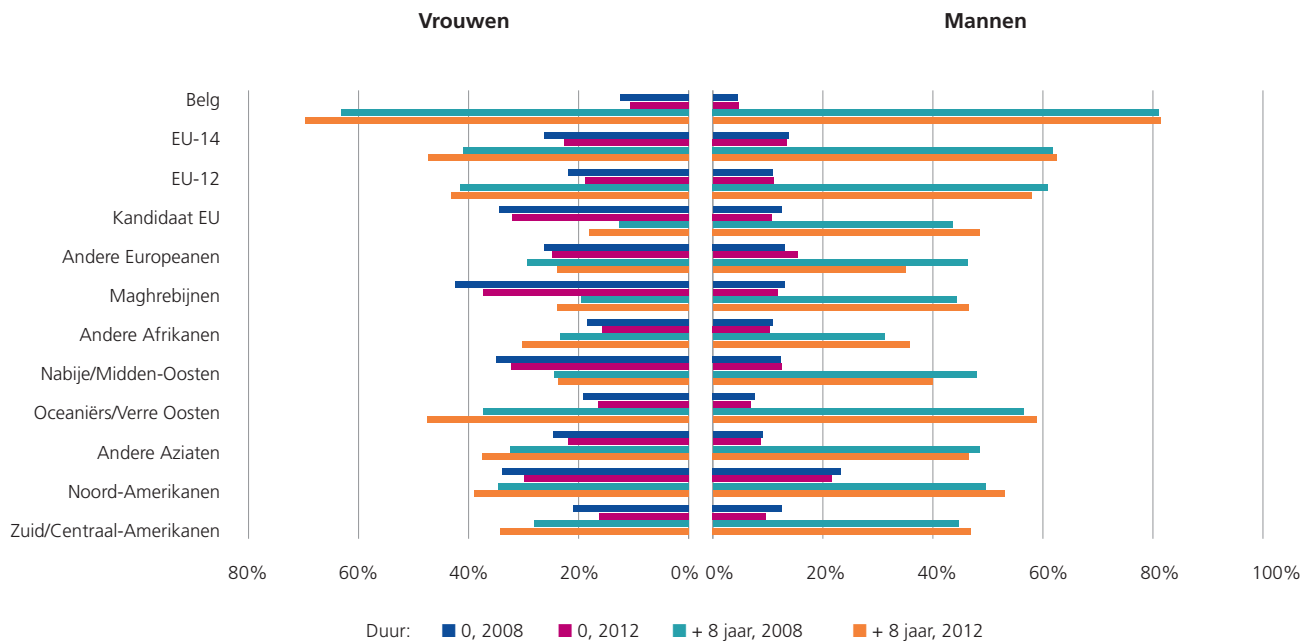
Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

Voor de personen van Belgische origine, de personen afkomstig van een land van de EU-14, een kandidaat-lidstaat, de Maghreblanden en het Nabije/Midden-Oosten, daalt het aandeel van de vrouwen wanneer de tewerkstellingsduur toeneemt. Dit verband is minder duidelijk bij de andere origines, ook al is het voor elke origine zo dat de percentages van vrouwen hoger liggen voor de personen die niet hebben gewerkt dan voor diegenen die langer dan acht jaar aan het werk zijn.

Bovenstaande grafiek toont eveneens aan dat de evolutie tussen 2008 en 2012 positief was voor de vrouwen die meer dan acht van de laatste tien jaar hebben gewerkt. Hun aandeel is

immers gestegen, ongeacht de origine. Deze stijging schommelt tussen 2,2 procentpunten voor de vrouwen die afkomstig zijn van het Nabije/Midden-Oosten en 5,9 procentpunten voor diegenen die afkomstig zijn van Oceanië/ Verre Oosten. Het aandeel vrouwen van deze laatste origine die niet hebben gewerkt, is dan weer onveranderd gebleven tussen 2008 en 2012. Het aandeel vrouwen dat niet heeft gewerkt, is over het algemeen gedaald voor de andere origines, behalve voor de vrouwen die afkomstig zijn van een kandidaat-lidstaat en van Amerika (Noord- of Zuid/Centraal-Amerika), van wie het aandeel gestegen is tussen 2008 en 2012.

grafiek 63: Evolutie tussen 2008 en 2012 van het aandeel vrouwen en mannen van 30 tot 60 jaar die niet hebben gewerkt of meer dan acht jaar hebben gewerkt, per origine

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

Ongeacht de origine hebben de mannen in 2012 vaker meer dan acht jaar gewerkt tijdens de laatste tien jaar. Dit is ook zo voor de vrouwen, met uitzondering van de vrouwen die afkomstig zijn van een kandidaat-lidstaat, Maghreblanden, het Nabije/Midden-Oosten en andere Europese landen, van wie er meer niet hebben gewerkt in vergelijking tot de andere tewerkstellingsduren. Het aandeel van personen die meer dan acht jaar hebben gewerkt, ligt het hoogst bij de personen van Belgische origine, 81% voor de mannen en 70% voor de vrouwen, de personen afkomstig van de EU-14, 63% voor de mannen en 47% voor de vrouwen en de personen afkomstig van Oceanië/Verre Oosten met 59% voor de mannen en 48% voor de vrouwen.

Voor eenzelfde origine ligt het aandeel mannen dat meer dan acht jaar heeft gewerkt, systematisch hoger dan het aandeel vrouwen met dezelfde tewerkstellingsduur. Omgekeerd ligt het percentage vrouwen dat niet heeft gewerkt, hoger dan datgene van de mannen in dezelfde situatie.

Bovendien zijn de verschillen tussen mannen en vrouwen van eenzelfde origine die niet hebben

gewerkt of die meer dan acht jaar hebben gewerkt, het grootst voor de personen die afkomstig zijn van een kandidaat-lidstaat met -21,4 procentpunten bij de personen die niet hebben gewerkt en +30,4 procentpunten bij de personen die meer dan acht jaar hebben gewerkt en voor de personen die afkomstig zijn van Maghreblanden met -25,7 procentpunten bij de personen die niet hebben gewerkt en +22,6 procentpunten bij de personen die meer dan acht jaar hebben gewerkt.

Het lijkt erop dat de daling van het aandeel van de nul-arbeidsduur die werd vastgesteld tussen 2008 en 2012 voor de meeste origines, vooral geldt voor de vrouwen. Het aantal vrouwen dat de afgelopen tien jaar niet heeft gewerkt, is gedaald voor alle origines en vooral voor de personen die afkomstig zijn van Maghreblanden met 5,1 procentpunten minder in 2012 ten opzichte van 2008. Toch gaat het hier nog steeds om de origine die het hoogste aandeel vrouwen bevat dat niet heeft gewerkt (37% in 2012).

Het percentage mannen dat sinds tien jaar geen werk heeft, is ook gedaald, maar deze daling is

minder sterk en er doen zich enkele uitzonderingen voor: mannen van Belgische origine, EU-12 en diegenen die afkomstig zijn van het Nabije/Midden-Oosten voor wie zich een kleine stijging van 0,1 procentpunt voordoet en de mannen die afkomstig zijn van andere Europese landen wier aandeel 2,3 procentpunten stijgt. De grootste daling bij de mannen die niet hebben gewerkt de laatste tien jaar, doet zich voor bij de personen die afkomstig zijn van Zuid/Centraal-Amerika (-2,9 procentpunten).

Bij de personen die de laatste tien jaar meer dan acht jaar hebben gewerkt, is het aandeel van de vrouwen over het algemeen gestegen tussen 2008 en 2012 en dit tot 10,2 procentpunten voor de vrouwen die afkomstig zijn Oceanië/Verre Oosten. Het aandeel vrouwen dat afkomstig is van andere Europese landen, is daarentegen gedaald met 5,5 procentpunten en het aandeel van de vrouwen dat

afkomstig is van het Nabije/Midden-Oosten met bijna 1 procentpunt.

Het aandeel mannen van deze twee origines die de laatste tien jaar meer dan acht jaar hebben gewerkt, is ook gedaald tussen 2008 en 2012, respectievelijk met 11,3 procentpunten voor de mannen die afkomstig zijn van andere Europese landen en met 8,0 procentpunten voor de mannen die afkomstig zijn van het Nabije/Midden-Oosten. Daarbij komen de mannen die afkomstig zijn van de EU-12, wier percentage is gedaald met 2,9 punten tussen 2008 en 2012 en de mannen die afkomstig zijn van andere Aziatische landen die op hun beurt 2,0 procentpunten zijn gedaald.

Het aandeel van de mannen van de andere origines die meer dan acht jaar hebben gewerkt, is gestegen tot 5,1 procentpunten voor de mannen die afkomstig zijn van een kandidaat-lidstaat.

tabel 22: Aandeel personen van 30 tot 60 jaar per gewest, origine en tewerkstellingsduur in 2012 en evolutie (in procentpunten) tussen 2008 en 2012 van het aandeel personen van 30 tot 60 jaar die niet hebben gewerkt of meer dan acht jaar hebben gewerkt

	Tewerkstellingsduur in 2012						Evolutie 2008-2012	
	0	2 jaar of-	2<= 4 jaar	4<= 6 jaar	6<= 8 jaar	+ 8 jaar	0	+ 8 jaar
Brussel								
Belg	9%	5%	5%	6%	9%	66%	0,1	0,7
EU-14	24%	8%	7%	7%	9%	45%	-1,0	1,7
EU-12	18%	12%	11%	11%	9%	38%	-1,6	-3,5
Kandidaat EU	23%	13%	11%	11%	11%	32%	-2,7	4,2
Andere Europese landen	29%	17%	11%	10%	9%	25%	3,2	-5,5
Maghreb	27%	13%	10%	9%	9%	32%	-2,2	2,6
Andere Afrikaanse landen	17%	20%	14%	12%	11%	26%	-0,8	3,9
Nabije/ Midden- Oosten	24%	15%	11%	10%	9%	31%	0,8	-4,0
Oceanië/Verre Oosten	16%	9%	8%	10%	11%	46%	-3,4	5,3
Andere Aziatische landen	18%	12%	9%	11%	12%	39%	-1,1	0,7
Noord-Amerika	27%	8%	8%	7%	8%	41%	-5,4	4,3
Zuid/ Centraal-Amerika	15%	12%	12%	14%	14%	32%	-5,9	3,2

	Tewerkstellingsduur in 2012						Evolutie 2008-2012	
	0	2 jaar of-	2<= 4 jaar	4<= 6 jaar	6<= 8 jaar	+ 8 jaar	0	+ 8 jaar
Wallonië								
Belg	12%	5%	4%	5%	7%	67%	-0,7	2,5
EU-14	18%	7%	6%	6%	8%	55%	-2,2	3,5
EU-12	17%	8%	7%	7%	8%	53%	-1,2	1,5
Kandidaat EU	27%	17%	10%	9%	9%	29%	-0,9	3,9
Andere Europese landen	22%	16%	11%	10%	9%	32%	2,6	-10,0
Maghreb	22%	13%	10%	9%	10%	36%	-3,3	2,8
Andere Afrikaanse landen	15%	15%	12%	12%	12%	35%	-1,6	7,0
Nabije/ Midden- Oosten	20%	14%	9%	8%	10%	39%	0,6	-6,8
Oceanië/Verre Oosten	11%	8%	7%	9%	11%	54%	-0,3	8,5
Andere Aziatische landen	19%	10%	7%	9%	10%	44%	0,1	0,1
Noord-Amerika	27%	8%	6%	7%	7%	45%	-2,1	3,0
Zuid/ Centraal-Amerika	17%	12%	11%	10%	12%	38%	-2,2	1,7
Vlaanderen								
Belg	6%	2%	2%	3%	6%	80%	-0,9	3,8
EU-14	16%	5%	5%	6%	8%	59%	-1,5	4,1
EU-12	12%	9%	8%	9%	11%	51%	-1,8	-0,8
Kandidaat EU	18%	14%	10%	10%	11%	37%	-2,1	6,3
Andere Europese landen	15%	15%	15%	13%	12%	30%	-0,3	-10,1
Maghreb	20%	10%	9%	9%	11%	41%	-4,1	3,9
Andere Afrikaanse landen	7%	12%	12%	14%	16%	39%	-1,9	5,8
Nabije/ Midden- Oosten	16%	12%	13%	12%	12%	34%	-2,6	-5,9
Oceanië/Verre Oosten	11%	7%	7%	8%	12%	55%	-1,5	5,4
Andere Aziatische landen	13%	9%	9%	12%	14%	42%	-2,5	3,5
Noord-Amerika	24%	8%	5%	7%	7%	48%	-1,2	3,5
Zuid/ Centraal-Amerika	11%	8%	9%	12%	15%	45%	-3,0	7,0

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

De analyse per **gewest waar de woonplaats is gevestigd** toont aan dat in 2012 – met uitzondering van de personen die afkomstig zijn van andere Europese landen en die in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wonen – een meerderheid van personen meer dan acht van de laatste tien

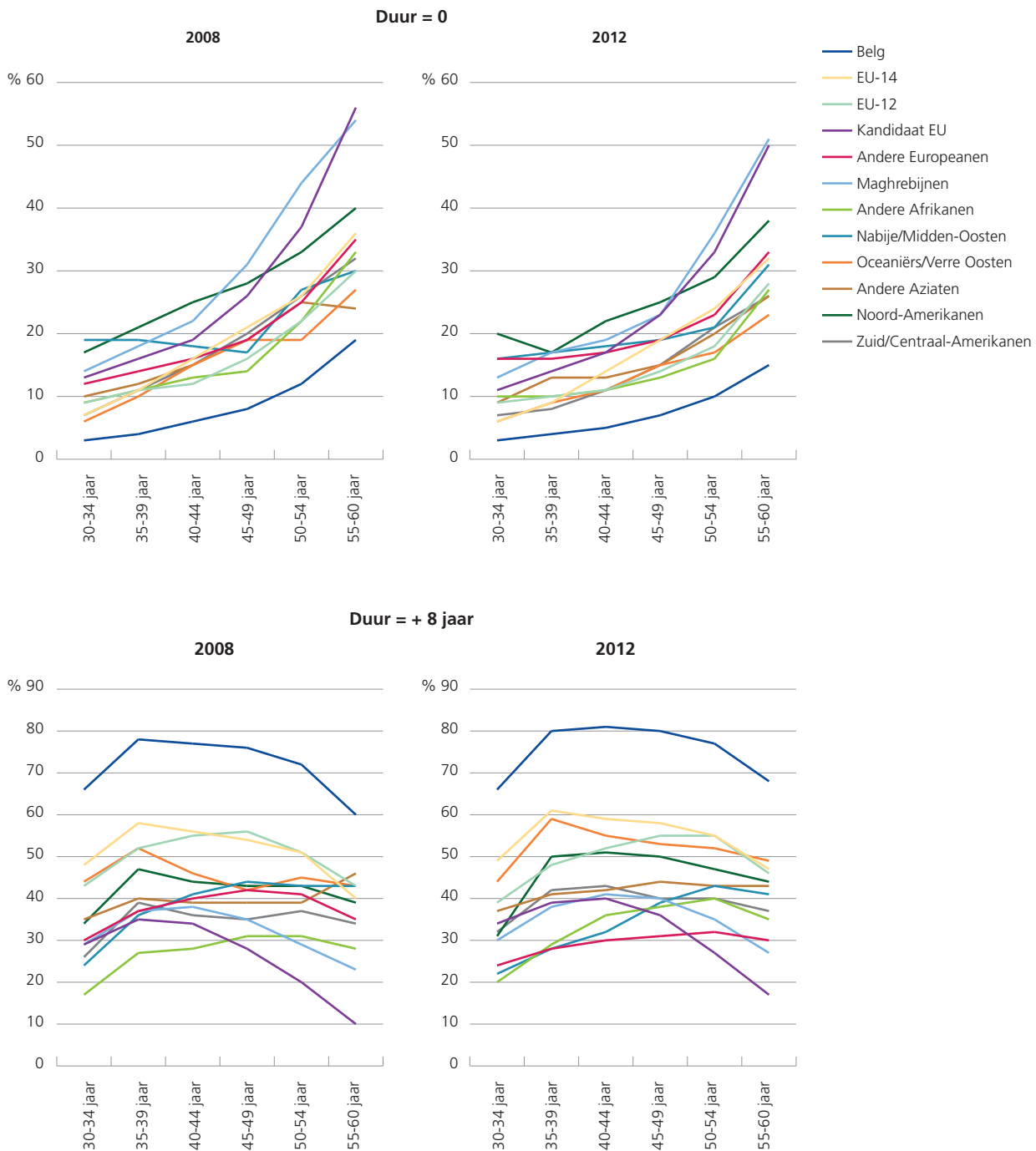
jaar heeft gewerkt, ongeacht het gewest waar de woonplaats is gevestigd en de origine. De personen van Belgische origine zijn in alle gewesten het meest vertegenwoordigd onder de personen die tussen 2002 en 2012 meer dan acht jaar aan het werk zijn geweest.

Het aantal personen dat meer dan acht jaar heeft gewerkt, ligt systematisch lager in Brussel ten opzichte van de twee andere gewesten, behalve voor de personen die afkomstig zijn uit een kandidaat-lidstaat en die in het Waals gewest wonen; zij vertegenwoordigen 29% van de personen die meer dan acht jaar hebben gewerkt tegenover 32% van de personen van dezelfde origine die in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wonen.

Tussen 2008 en 2012 is het aandeel personen dat in het Vlaams Gewest woont en niet werkt, gedaald voor alle origines en dit tot 4,1 procentpunten voor de personen van Maghrebijnse origine. In de twee andere gewesten doen er zich enkele uitzonderingen voor, hoewel de meeste origines eveneens een daling vertonen van mensen die niet hebben gewerkt. Voor de inwoners van Wallonië die van Maghrebijnse origine zijn is er een daling van 3,3 procentpunten en voor de personen die afkomstig zijn van Zuid/Centraal-Amerika die in Brussel wonen, zien we zelfs een daling van 5,9 procentpunten. Hoewel bij de personen die niet hebben gewerkt, het aandeel van de personen van Belgische origine die in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wonen en het aandeel van de personen die afkomstig zijn van andere Aziatische landen en die in het Waals gewest wonen slechts heel licht is gestegen tussen 2008 en 2012, is het aandeel personen dat afkomstig is van andere Europese landen en die in Brussel en Wallonië wonen dan weer met ongeveer 3 procentpunten gestegen en het aandeel personen dat afkomstig is van het Nabije/Midden-Oosten en die in dezelfde twee gewesten wonen, is met bijna 1 procentpunt gestegen.

Het aandeel personen dat meer dan acht van de tien vorige jaren heeft gewerkt, is in sommige gevallen sterk gestegen tussen 2008 en 2012; tot 5,3 procentpunten voor de personen die afkomstig zijn van Oceanië/Verre Oosten en die in Brussel wonen; 8,5 procentpunten voor de personen van dezelfde origine die in het Waals Gewest wonen en 7,0 procentpunten voor de personen die afkomstig zijn van Zuid/Centraal-Amerika en die in Vlaanderen wonen. Deze stijging geldt echter niet voor alle groepen. Het aandeel personen dat afkomstig is van andere Europese landen en van het Nabije/Midden-Oosten en die meer dan acht jaar hebben gewerkt, is in elk gewest waar de woonplaats is gevestigd, gedaald tot soms 10,1 procentpunten. Het aandeel personen dat afkomstig is van de EU-12, dat meer dan acht jaar heeft gewerkt en in Vlaanderen en Brussel woont, is eveneens gedaald.

grafiek 64: Evolutie tussen 2008 en 2012 van het aandeel personen tussen 30 en 60 jaar die niet hebben gewerkt of meer dan acht jaar hebben gewerkt per leeftijdsklasse en origine

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

Wanneer we de situatie per **leeftijdsklasse** van vijf jaar bekijken, zijn de meeste personen die de laatste tien jaar niet hebben gewerkt tussen 55 en 60 jaar oud in 2012, ongeacht hun origine. De personen die ten minste acht jaar hebben gewerkt op de bestudeerde

periode zijn daarentegen over het algemeen tussen 35 en 49 jaar oud en meer bepaald tussen 35 en 39 jaar voor de personen die afkomstig zijn van een kandidaat-lidstaat en Oceanië/Verre Oosten; tussen 40 en 44 jaar voor de personen die afkomstig zijn

van een land van de EU-12, Zuid/Centraal-Amerika, Maghreblanden, andere Afrikaanse, Aziatische en Europese landen en tussen 45 en 49 jaar voor de personen van Belgische origine, de personen die afkomstig zijn van een land van de EU-14, Noord-Amerika en Nabije/Midden-Oosten.

De vorm van de curves is voor elke origine vrij gelijkwaardig tussen 2008 en 2012, maar verschilt van de ene tot de andere origine en naargelang van het feit of de tewerkstellingsduur nul is of meer dan acht jaar. Over het algemeen stijgt het aandeel personen dat niet heeft gewerkt met de leeftijd, terwijl het aandeel personen die de laatste tien jaar meer dan acht jaar hebben gewerkt, eerst stijgt met de leeftijd, dan stabiel blijft tussen 35 en 55 jaar en quasi systematisch daalt tussen 55-60 jaar. Dit lijkt dus te bevestigen dat de oudere personen de meeste problemen hebben op de arbeidsmarkt of er misschien eenvoudigweg reeds zijn uitgestapt.

De analyse van de **migratieachtergrond**⁶⁴ biedt de mogelijkheid enkele nuances aan te brengen aan de resultaten inzake de tewerkstellingsduur⁶⁵. Als we de variabelen origine en migratieachtergrond kruisen, stellen we immers vast dat in 2012 alle categorieën over het algemeen meer dan acht jaar hebben gewerkt tijdens de bestudeerde periode van tien jaar. De categorieën van personen die sinds meer dan tien jaar zijn ingeschreven in het Rijksregister, zijn voor bijna alle origines echter een uitzondering: ze zaten voor een groot deel zonder werk tussen 2002 en 2012. Het grootste deel van de vreemdelingen die zijn ingeschreven in het Rijksregister en die niet hebben gewerkt tussen 2002 en 2012, bedraagt 41% voor de personen van Noord-Amerikaanse origine. Van de personen die afkomstig zijn van andere Afrikaanse landen en die sinds meer dan tien jaar zijn ingeschreven in het Rijksregister, heeft één op twee personen twee jaar of minder gewerkt tijdens de tien geanalyseerde jaren. De personen die afkomstig zijn van een land van de EU-14 en Oceanië/Verre Oosten vertonen een ander beeld en zijn de enigen die verhoudingsgewijs talrijker aan het werk waren gedurende meer dan acht van de tien bestudeerde jaren, ongeacht de migratieachtergrond.

Van de personen die tussen 2002 en 2012 niet gewerkt hebben, zijn de personen van de tweede generatie met ten minste één Belgische ouder die als vreemdeling is geboren diegenen die het minst vertegenwoordigd zijn voor alle origines, behalve voor de personen die afkomstig zijn van andere Aziatische landen. Voor deze laatste origine zijn er slechts 3% van de personen van de tweede generatie met ten minste één ouder van vreemde nationaliteit die de laatste tien jaar niet hebben gewerkt tegenover 7% voor de personen van de tweede generatie van dezelfde origine met ten minste één Belgische ouder die als vreemdeling is geboren.

Voor alle buitenlandse origines in 2012 liggen de aandelen van de personen die meer dan acht jaar hebben gewerkt, het hoogst voor de oudste categorieën met een migratieachtergrond in België, dit wil zeggen de Belgen van de tweede generatie en de vreemdelingen die sinds meer dan vijf jaar de Belgische nationaliteit hebben verkregen.

Over het algemeen is het aandeel personen dat de laatste tien jaar niet heeft gewerkt, gedaald tussen 2008 en 2012. De grootste dalingen vinden we terug bij de vreemdelingen die sinds meer dan tien jaar zijn ingeschreven in het Rijksregister: -10,0 procentpunten voor de personen die afkomstig zijn van de EU-12 en -10,6 procentpunten voor diegenen die afkomstig zijn van het Nabije/Midden-Oosten. Het globale aandeel van personen die afkomstig zijn van andere Europese landen die de laatste tien jaar meer dan acht jaar hebben gewerkt is gedaald met 8,7 procentpunten. Deze daling komt er duidelijk door de personen die afkomstig zijn van andere Europese landen en die sedert meer dan tien jaar zijn ingeschreven in het Rijksregister, met een daling van 10,2 procentpunten tussen 2008 en 2012, terwijl het aandeel personen met een andere migratieachtergrond die meer dan acht jaar hebben gewerkt, zijn gestegen voor deze origine. De grootste stijgingen kunnen vaststellen bij de personen die sinds vijf jaar of minder Belg zijn geworden: +15,2 procentpunten voor de personen afkomstig van de EU-12 en +13,0 punten voor de personen die afkomstig zijn van andere Afrikaanse landen.

64 Zie de definities van de begrippen in hoofdstuk 1 Demografie.

65 Zie gegevens als bijlage.

Hoofdstuk 3

Socio-economische
monitoring

> Werkloosheid

Dit hoofdstuk behandelt de werkloosheid volgens origine¹. In het eerste deel wordt de werkloosheidsgraad uitgebreid geanalyseerd naar origine en naar een aantal profielkenmerken zoals migratieachtergrond², geslacht, leeftijd,

woonplaats en opleidingsniveau. In het tweede deel wordt gefocust op de werkloosheidsduur en wordt er eveneens een analyse gemaakt naar origine en profielkenmerken.

3.1 ANALYSE VAN DE WERKLOOSHEIDSGRAAD

Op basis van de nomenclatuur van het datawarehouse³, omvatten de werkzoekenden: de werkzoekenden na een voltijdse tewerkstelling met werkloosheidsuitkering, de werkzoekenden na een vrijwillige deeltijdse tewerkstelling met werkloosheidsstoel, de werkzoekenden na studies met wachttuitkering of overgangsuitkering, en de werkzoekenden met begeleidingsuitkering. De werkloosheidsgraad in dit rapport wordt gedefinieerd als het aantal werklozen van 18 tot 60 jaar

uitgedrukt als percentage van het aantal arbeidskrachten, dus zowel tewerkgestelden als werklozen, van 18 tot 60 jaar.

De werkloosheidsgraad in België voor personen van 18 tot 60 jaar bedroeg 8,5% in 2012 en steeg licht in vergelijking met 2008 toen de werkloosheid 8,3% bedroeg. De werkloosheidsgraad van personen van Belgische origine (5,9%) is lager dan het totaal voor België en dan de werkloosheidsgraden waargenomen voor personen van buitenlandse origine. Personen afkomstig uit de EU-12 (6,6%) hebben een werkloosheidsgraad die het dichtst bij die van personen van Belgische origine ligt. Personen afkomstig uit een kandidaat-lidstaat en van Maghrebijnse origine hebben de hoogste werkloosheidsgraden (respectievelijk 23% en 25,5%). Ook personen afkomstig uit andere Afrikaanse landen, uit andere Europese landen en uit het Nabije/Midden-Oosten hebben een hoge werkloosheidsgraad van respectievelijk 21%, 18,1% en 17,6%. Ook personen afkomstig uit EU-14 (12,7%), uit Zuid/Centraal-Amerika (beide 12,7%) en uit andere Aziatische landen (10,4%) hebben werkloosheidsgraden die boven het totaal voor België liggen.

¹ Ter herinnering, de categorieën die wij gebruiken zijn de volgende:

EU-14: Frankrijk, Duitsland, Italië, Nederland, Luxemburg, Ierland, Verenigd Koninkrijk, Denemarken, Griekenland, Spanje, Portugal, Finland, Zweden en Oostenrijk.

EU-12: Tsjechische Republiek, Estland, Cyprus, Letland, Litouwen, Hongarije, Malta, Polen, Slovenië, Slovakije, Bulgarije en Roemenië.

Kandidaat EU: Macedonië, Turkije, Kroatië, IJsland.

Andere Europeanen: Albanië, Andorra, Liechtenstein, Monaco, Noorwegen, San-Marino, Zwitserland, Rusland, Heilige Stoel, Wit-Rusland, Ukraine, Moldavië, Bosnië-Herzegovina, Servië, enz.

Maghreb: Algerije, Libië, Marokko, Tunesië en Mauritanië.

Andere Afrikaanse landen: Burundi, Kameroen, Zuid-Afrika, Congo, Senegal, Rwanda, enz.

Nabije/Midden-Oosten: Iran, Israël, Palestijnse Gebieden, Jordanië, Irak, Syrië, Libanon, Saoedi-Arabië, Jemen, Oman, Verenigde Arabische Emiraten, Qatar, Bahrein, Koeweit, Egypte, Pakistan en Afghanistan.

Oceanië/Verre Oosten: China, Indië, Zuid-Korea, Japan, Taiwan, Oceanië (Australië, Nieuw-Zeeland, ...).

Andere Aziatische landen: Thailand, Maleisië, Vietnam, Filipijnen, Indonesië, Cambodja, Nepal, Sri Lanka, enz.

Noord-Amerika: Canada, Verenigde Staten van Amerika.

Centraal- en Zuid-Amerika: Cuba, Guatemala, Mexico, Nicaragua, Argentinië, Bolivia, Brazilië, Chili, Colombia, Ecuador, Peru, Venezuela, enz.

² Zie hoofdstuk demografie

³ Voor meer details, zie de beschrijving van de nomenclatuur van de socio-economische positie en van de afgeleide variabelen bij nomenclatuur op de website van de KSZ.

tabel 23: Werkloosheidsgraad en groei in de werkloosheid bij de bevolking van 18 tot 60 jaar volgens origine (2008-2012)

	2008	2009	2010	2011	2012	2008-2012	2008-2009
België	8,3%	9,1%	8,6%	8,4%	8,5%	1,4%	8,6%
Belg	6,1%	6,6%	6,2%	5,9%	5,9%	-2,3%	8,2%
EU-14	12,9%	13,8%	13,1%	12,6%	12,7%	-1,8%	7,3%
EU-12	7,9%	7,8%	7,2%	6,8%	6,6%	-16,7%	-1,3%
Kandidaat EU	23,9%	25,8%	23,3%	22,3%	23,0%	-4,0%	7,8%
Andere Europeanen	16,3%	18,4%	17,7%	17,4%	18,1%	10,6%	12,8%
Maghrebijnen	26,0%	27,6%	26,4%	25,6%	25,5%	-1,9%	6,4%
Andere Afrikanen	18,1%	20,7%	20,0%	19,9%	21,0%	15,9%	14,3%
Nabije/Midden-Oosten	14,7%	16,7%	17,5%	17,4%	17,6%	19,8%	14,0%
Oceaniërs/Verre Oosten	7,5%	8,6%	8,6%	8,1%	7,9%	6,0%	14,7%
Andere Aziaten	10,8%	11,6%	11,3%	10,5%	10,4%	-3,4%	7,2%
Noord-Amerikanen	6,9%	8,0%	7,7%	7,1%	7,1%	3,9%	16,7%
Zuid/Centraal-Amerikanen	13,4%	14,4%	13,0%	12,3%	12,7%	-5,0%	7,3%

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO

Vanaf 2008 tot 2012 is de relatieve positie van de origines ten opzichte van elkaar gelijk gebleven. De meeste origines bereikten een piek in de werkloosheid in 2009. In het eerste jaar na het begin van de crisis waren de sterkste stijgingen waar te nemen bij personen met origine uit Noord-Amerika (+16,7%), Oceanië/Verre Oosten (+14,7%), andere Afrikaanse landen (+14,3%) en het Nabije/Midden-Oosten (+14%). Toen kende enkel personen met origine uit EU-12, ondanks een toename van het absoluut aantal werklozen, een daling van de werkloosheidsgraad (-1,3%). Dit kan onder meer verklaard worden door de toename van werknemers uit landen van EU-12⁴ in de jaren volgend op de uitbreiding van EU in 2004⁵ en in 2007⁶, en de daarmee gepaard gaande overgangperiode van 2 à 7 jaar zoals beschreven in de toetredingsakten (voor de meeste nieuwe lidstaten liep de overgangperiode af op 1 mei 2009 en voor Roemenië en Bulgarije liep ze af op 1 januari 2014), en die een

soepelere toegang tot de Belgische arbeidsmarkt toeliet.

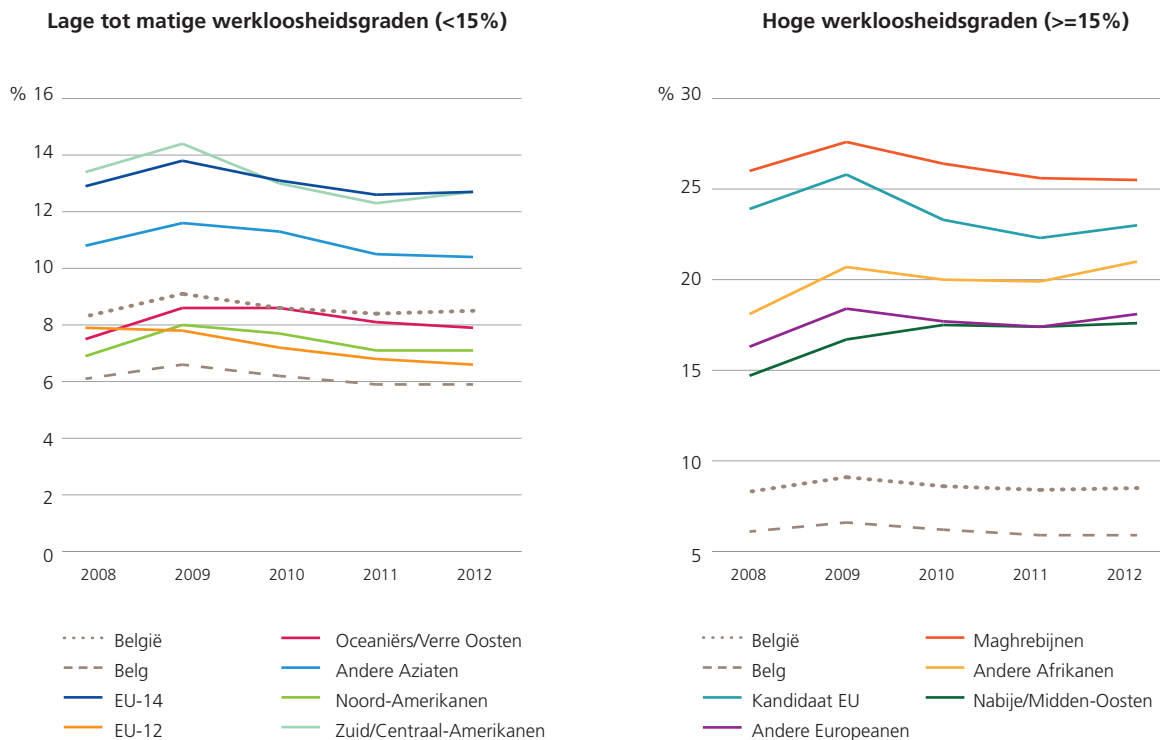
Ook personen van Belgische origine kenden in 2009 een toename met 8,2% en noteerden daarmee een hogere stijging in de werkloosheid dan personen met origine uit EU-14 (+7,3%), uit kandidaat-lidstaten (+7,8%), uit de Maghreb (+6,4%), uit andere Aziatische landen (+7,2%) en uit Zuid/Centraal-Amerika (+7,3%).

⁴ Zie ook Hoofdstuk Demografie: 66,5% uit EU-12 is ingeschreven in het Rijksregister sinds minder dan 5 jaar

⁵ Cyprus, Estland, Hongarije, Letland, Litouwen, Malta, Polen, Slovenië, Slowakije en Tsjechië.

⁶ Roemenië en Bulgarije

grafiek 65: Werkloosheidsgraad van personen van 18 tot 60 jaar volgens origine (2008-2012)

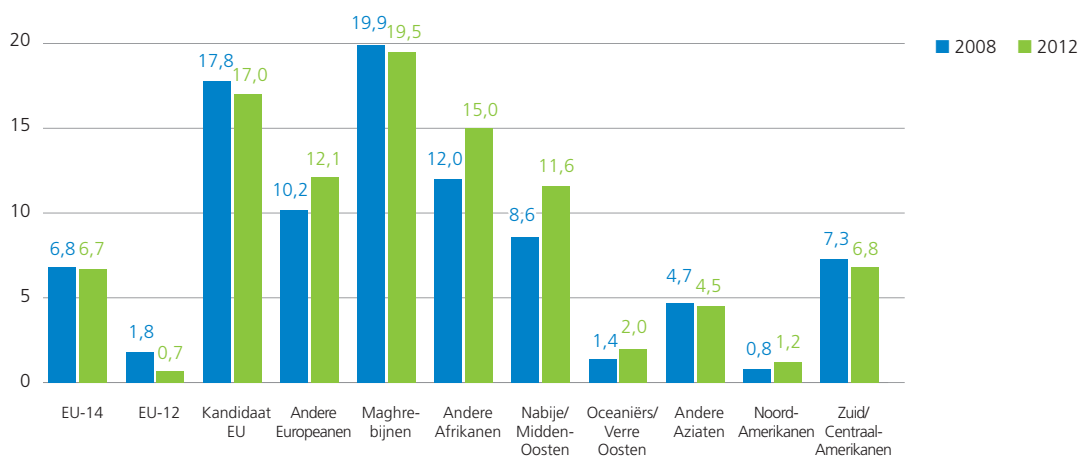

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO

Op lange termijn (2008 - 2012) kennen het merendeel van de origines een daling in de werkloosheidsgraad hoewel het absolute aantal personen in de werkloosheid voor alle origines toenam. De grootste daling van de werkloosheidsgraad werd opgetekend bij personen met origine uit landen van EU-12 met een sterke daling van 16,7%. Deze worden gevolgd door personen met origine uit Zuid/Centraal-Amerikaanse landen en uit kandidaat-lidstaten (respectievelijk -5% en -4%). Ook personen van Belgische origine kenden een daling van 2,3%. Enkele origines kenden echter een stijging in hun werkloosheidsgraad. De

sterkste stijging was bij personen met origine uit het Nabije/Midden-Oosten, die een groei kende van 19,8%. Ook personen met origine uit andere Afrikaanse landen en andere Europese landen kenden een sterke stijging van respectievelijk 15,9% en 10,6%. Enkel voor personen met origine uit andere Afrikaanse landen en uit het Nabije/Midden-Oosten was de stijging op lange termijn hoger dan de stijging in 2009 na het toeslaan van de crisis. Zij kenden met andere woorden na de piek van 2009 geen daling van hun werkloosheidsgraad.

grafiek 66: Kloof in werkloosheidsgraad van personen tussen 20 en 60 jaar van Belgische origine en van vreemde origine (in procentpunten, 2008-2012)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO

Het verschil in de werkloosheidsgraad ten opzichte van personen met Belgische origine is het grootst voor personen met origine uit de Maghreb en uit kandidaat-lidstaten met respectievelijk 19,5 en 17 procentpunten. Het kleinste verschil vinden we terug bij personen met een origine uit EU-12 (0,7 procentpunten) en uit Noord-Amerika (1,2 procentpunten). Wat betreft de evolutie zien we dat de meeste origines een daling in de kloof kenden behalve voor personen afkomstig uit andere Europese landen, andere Afrikaanse landen en uit het Nabije/Midden-Oosten, die een sterke toename kenden, en voor personen afkomstig uit Oceaniërs/Verre Oosten en Noord-Amerika bij wie de toename beperkter was.

Als we per origine de opsplitsing van de werkloosheidsgraad naar **migratieachtergrond**⁷ maken, dan krijgen we een zeer gedifferentieerd beeld per origine. Toch geldt voor iedere origine dat personen met een vreemde nationaliteit die hier 5 jaar of minder ingeschreven zijn de laagste werkloosheidsgraden optekenen. Dit komt omdat een groot deel van hen nog geen aanspraak kan maken op een werkloosheidsuitkering doordat ze (nog) niet aan de vereiste voorwaarden voldoen betreffende de duur van tewerkstelling. Opvallend is wel dat de werkloosheidsgraad in deze categorie bij iedere

origine sterk toegenomen is in vergelijking met 2008 (toename van 1,4 procentpunt bij personen uit kandidaat-lidstaten tot 7,9 procentpunten bij andere Afrikanen).

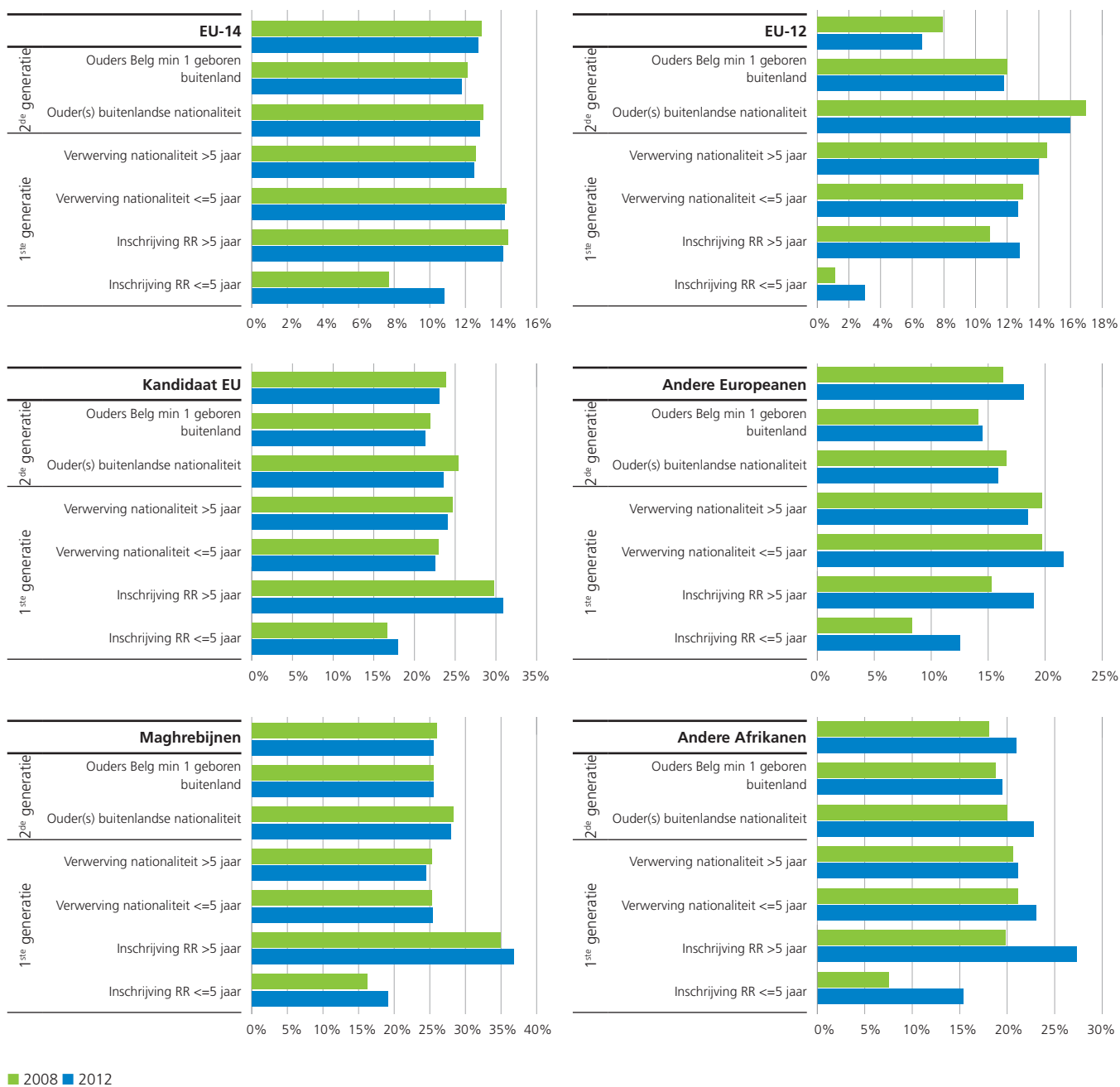
Als we de origines van naderbij bekijken dan kunnen we voor personen met een origine uit **EU-14** weinig verschil opmerken tussen de verschillende categorieën. De werkloosheidsgraad is iets hoger voor de 1ste generatie (14%) behalve voor personen die sinds langer dan 5 jaar Belg geworden zijn (12,5%). Voor iedere categorie is de werkloosheidsgraad licht afgenomen of stabiel gebleven behalve voor degenen met vreemde nationaliteit die hier sinds minder dan 5 jaar ingeschreven zijn.

Bij personen met een origine uit **EU-12** is de werkloosheidsgraad hoog bij elke categorie van migratieachtergrond met uitzondering van personen met een vreemde nationaliteit die hier sinds minder dan 5 jaar verblijven. Omdat deze laatste categorie in de meerderheid is binnen deze origine, wordt de totale werkloosheidsgraad van personen met origine uit de EU-12 fel naar beneden getrokken. De 2de generatie waarvan ten minste één van de ouders niet de Belgische nationaliteit heeft, kent de hoogste werkloosheid (16%). Personen van de 2de generatie waarbij de ouders wel de Belgische nationaliteit hebben, noteren daarentegen een veel lagere werkloosheidsgraad (11,8%). Ook de eerste generatie Belgen tonen een hogere werkloosheidsgraad

⁷ Voor definitie van migratieachtergrond, zie hoofdstuk demografie

en dit zowel bij degenen die sinds langer dan 5 jaar Belg geworden zijn (14%) als bij recente Belgen (12,7%). De werkloosheid ten opzichte van 2008 is stabiel gebleven of licht afgenomen behalve voor personen zonder Belgische nationaliteit ongeacht de duur van hun inschrijving.

grafiek 67: Werkloosheidsgraad van personen van 20 tot 60 jaar volgens origine en migratieachtergrond (2008-2012)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO

Bij personen met een origine uit een **kandidaat-lidstaat** is er weinig verschil tussen de categorieën op te merken. Enkel voor degenen met vreemde nationaliteit die reeds langer dan 5 jaar in het Rijksregister ingeschreven zijn, is de werkloosheidsgraad opvallend hoger (30,9%) dan bij de andere categorieën. Na personen met een vreemde nationaliteit die 5 jaar of minder ingeschreven zijn, heeft de tweede generatie met ten minste één ouder die in een ander land geboren is, met 21,3% de laagste werkloosheidsgraad. Personen van de 2de generatie met ouders die een vreemde nationaliteit hebben, kennen daartegenover een iets hogere werkloosheidsgraad (een verschil van 2,2 procentpunten). Wat de evolutie tussen 2008 en 2012 betreft, kende iedere categorie een lichte daling van de werkloosheidsgraad behalve personen met een vreemde nationaliteit.

Bij personen met een origine uit **andere Europese landen** zien we een verschil tussen de 1ste en 2de generatie: de werkloosheidsgraad is hoger bij de 1ste generatie die Belg geworden is (deze schommelt rond 20%) dan bij de 2de generatie (deze schommelt rond 15%). De evolutie is niet eenduidig: voor de meeste categorieën is de werkloosheidsgraad toegenomen behalve voor de 2de generatie waarvan ten minste één ouder de buitenlandse nationaliteit heeft en voor de 1ste generatie die al langer dan 5 jaar geleden Belg geworden zijn. De toename van de werkloosheid in vergelijking met 2008 is vrij sterk voor personen met een buitenlandse nationaliteit: +4 procentpunten ongeacht de duur van hun verblijf.

Bij personen met **Maghrebijnse origine** vinden we sterke gelijkenissen met personen met origine uit kandidaat-lidstaten, namelijk een hoge werkloosheidsgraad voor personen met de vreemde nationaliteit die hier sinds langer dan 5 jaar ingeschreven zijn (36,8%). De overige categorieën (behalve recent ingeschreven buitenlanders) schommelen rond een werkloosheidsgraad van 25% à 27%. Ook bij personen van de 2de generatie zien we een hogere graad bij degenen van wie ten minste één ouder niet de Belgische nationaliteit heeft (verschil van 2,4 procentpunten). De evolutie tussen 2008 en 2012 is eerder stabiel

voor alle categorieën maar een stijging kan opgemerkt worden voor personen met vreemde nationaliteit die in het Rijksregister ingeschreven zijn.

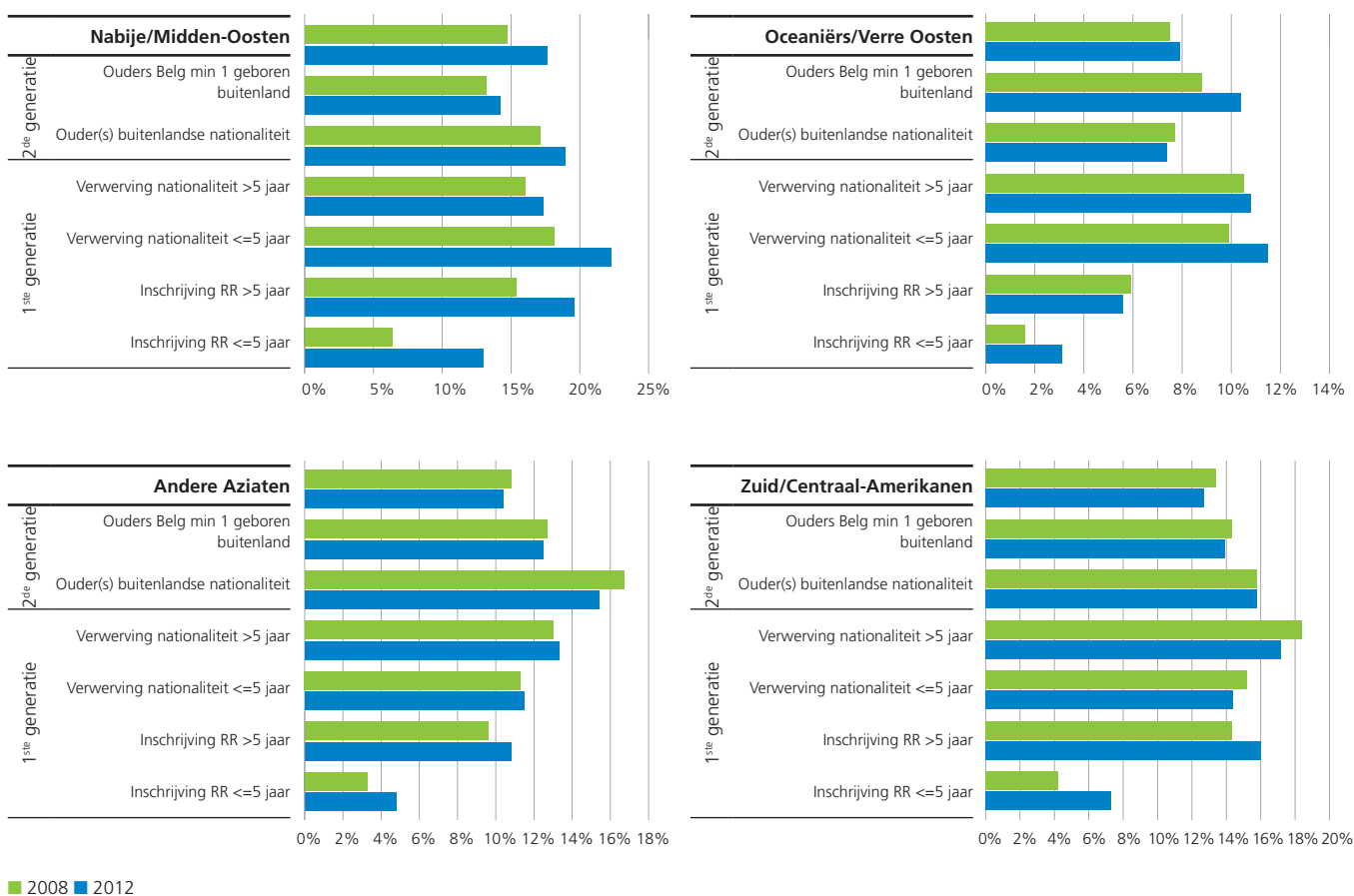
Ook bij personen afkomstig van **andere Afrikaanse landen** zijn de gelijkenissen groot met personen met origine uit kandidaat-lidstaten en uit de Maghreb waar een hoge werkloosheidsgraad kan vastgesteld worden voor personen met vreemde nationaliteit die hier sinds langer dan 5 jaar verblijven (27,3%) en een lagere graad bij de overige categorieën (behalve recente ingeschrevenen) die bij deze origine schommelen rond 20% à 22%. Bij personen van de tweede generatie zien we een lagere werkloosheidsgraad voor degenen van wie ook de ouders de Belgische nationaliteit hebben (verschil van 3,2 procentpunten). Ten opzichte van 2008 kan overal een stijging vastgesteld worden maar bij personen met vreemde nationaliteit is deze stijging opvallend sterk (tot 7,9 pp bij personen die hier recent ingeschreven zijn in het Rijksregister).

Bij personen met origine uit het **Nabije/Midden-Oosten** zien we de hoogste werkloosheid bij personen die sinds minder dan 5 jaar de nationaliteit verwierven (22,3%) en personen met vreemde nationaliteit die langer dan 5 jaar ingeschreven zijn (19,6%). De werkloosheid is lager bij de 2de generatie met Belgische ouders waarvan ten minste één ouder in het buitenland geboren is (14,2%) dan bij personen waarvan ten minste één ouder een buitenlandse nationaliteit heeft (18,9%). Ook Belgen die reeds langer de Belgische nationaliteit verwierven, hebben een lagere werkloosheidsgraad dan degenen die recent Belg geworden zijn (een verschil van 5 procentpunten). In vergelijking met 2008 is er voor alle categorieën een toename van de werkloosheidsgraad vast te stellen en deze is het sterkst voor personen die niet de Belgische nationaliteit hebben.

Bij personen afkomstig uit **Oceanië/Verre Oosten** is de werkloosheid relatief hoog voor de 2de generatie met ouders met Belgische nationaliteit waarvan minstens één in het buitenland geboren is (10,4%). De werkloosheidsgraad is echter het hoogst voor de 1ste generatie Belgen die langer dan 5 jaar de nationaliteit verwierven (10,8%) of recent de nationaliteit verwierven (11,5%). In tegenstelling tot wat bij de andere

origines kan waargenomen worden hebben de 2de generatie Belgen met Belgische ouders een hogere werkloosheidsgraad dan de tweede generatie waarvan ten minste één ouder een vreemde nationaliteit bezit. Ook bij diezelfde categorieën kan er een stijging in de werkloosheidsgraad vastgesteld worden terwijl bij de andere categorieën deze eerder gelijk bleef of een daling zich voordeed.

grafiek 68: Werkloosheidsgraad van personen van 20 tot 60 jaar volgens origine en migratieachtergrond (2008-2012)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO

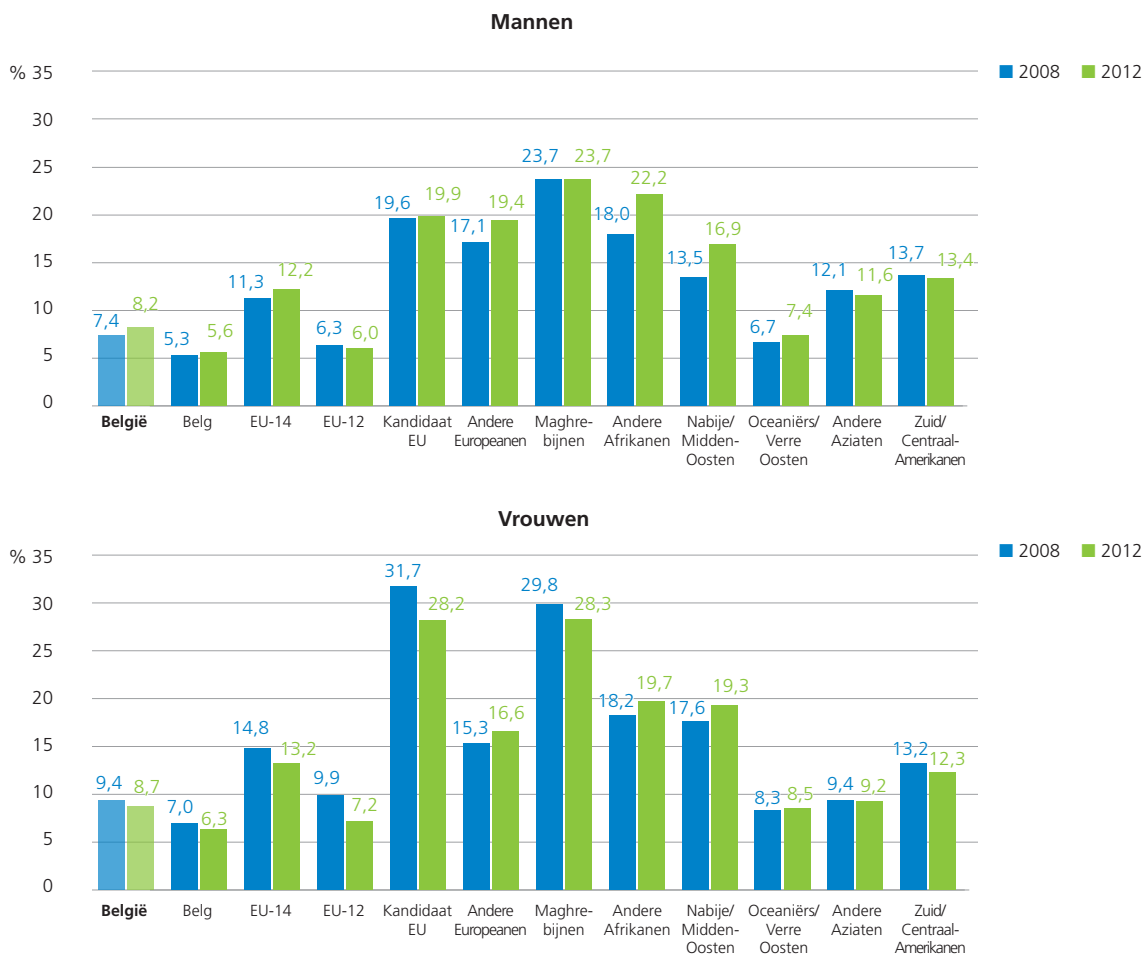
Bij personen met origine uit **andere Aziatische landen** is de werkloosheidsgraad relatief hoog bij personen van de 2de generatie waarvan ten minste één ouder niet de Belgische nationaliteit bezit (15,4%) terwijl bij de 2de generatie waarvan de ouders de Belgische nationaliteit hebben veel lager ligt (12,5%). Ook Belgen die reeds langer dan 5 jaar de nationaliteit verwierven, hebben een hogere werkloosheidsgraad (13,3%) dan 1ste generatie Belgen die sinds 5 jaar of minder Belg geworden zijn (11,5%). Tussen 2008 en 2012 daalde de werkloosheid voor de tweede generatie terwijl die voor de andere categorieën steeg.

Bij personen afkomstig uit **Zuid/Centraal-Amerika** is de werkloosheidsgraad het hoogst voor de 1ste generatie Belgen die sinds langer dan 5 jaar de nationaliteit verwierven (17,2%). Deze is het laagst voor de 2de generatie van wie ten minste één ouder de Belgische nationaliteit bezit (13,9%). De werkloosheidsgraad bij personen met ten minste één ouder die een andere nationaliteit heeft ligt iets hoger (15,8%). Ook personen die reeds langer dan 5 jaar Belg geworden zijn kennen een hogere werkloosheid dan personen die recentelijk Belg geworden zijn (14,4%). Bij de meeste categorieën is de werkloosheidsgraad gedaald of stabiel gebleven tussen 2008 en 2012 maar voor personen met een vreemde nationaliteit kunnen we een stijging opmerken.

De grafiek hieronder die de evolutie van de werkloosheidsgraad per **geslacht** weergeeft, toont aan dat de werkloosheidsgraad in België voor mannen 8,2% bedraagt in 2012 en daarmee licht toegenomen is ten opzichte van 2008 toen deze 7,4% bedroeg. De werkloosheidsgraad van de mannen van Belgische origine bedraagt 5,6% en ligt lager dan de percentages waargenomen voor de mannen van buitenlandse origine⁸. De mannen afkomstig uit een land van de EU-12 hebben het laagste werkloosheidspercentage van de mannen van buitenlandse origine met een werkloosheidsgraad van 6%. De mannen afkomstig uit de Maghreb en andere Afrikaanse landen hebben de hoogste werkloosheidsgraden (respectievelijk 23,7% en 22,2%). Voor deze laatste origine, personen met origine uit andere Afrikaanse landen, bedroeg de werkloosheidsgraad 18% in 2008. Deze is in de laatste 5 jaar enorm toegenomen (+ 23,2%) en stijgt daarmee uit boven de werkloosheidsgraad van mannen met origine uit Kandidaat-lidstaten (19,1%). Ook voor personen met origine uit Nabije/Midden-Oosten (+25%) is de werkloosheidsgraad bij mannen sterk toegenomen en in mindere mate bij personen afkomstig uit andere Europese landen (+13%), Oceaniërs/Verre-Oosten (+10%), personen van Belgische origine (+7%) en origine uit EU-14 (+8%).

⁸ Noord-Amerikanen worden niet verder geanalyseerd wegens de beperkte omvang van de groep.

grafiek 69: Werkloosheidsgraad van personen van 20 tot 60 jaar volgens origine en geslacht (2008-2012)

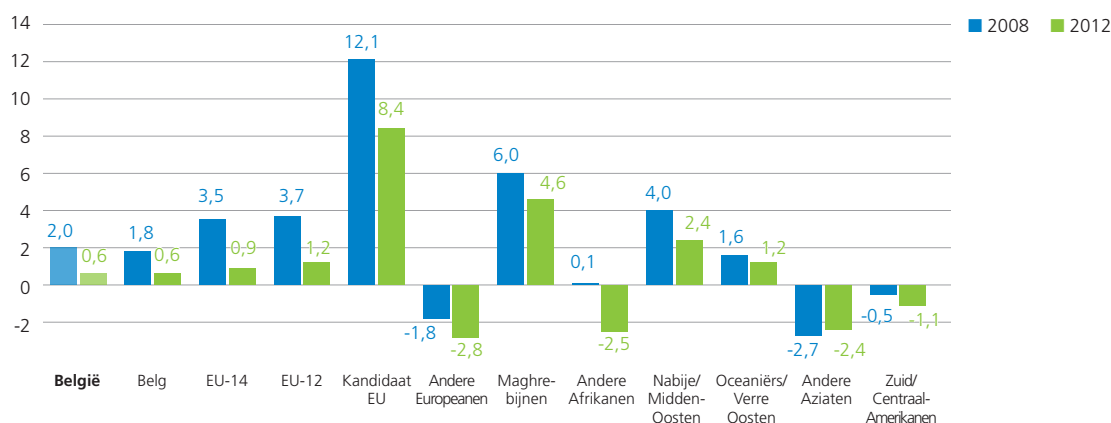

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO

De werkloosheidsgraad in België voor de vrouwen bedraagt 8,7% en is, in tegenstelling tot die van mannen, licht gedaald ten opzichte van 2008 toen die 9,4% bedroeg. Bij vrouwen van Belgische origine bedraagt de werkloosheidsgraad 6,3% en die is eveneens lager dan de werkloosheidsgraad voor de vrouwen van buitenlandse origine. De vrouwen afkomstig uit een land van de EU-12 en uit Oceanië/Verre Oosten hebben met werkloosheidspercentages van respectievelijk 7,2% en 8,5% de laagste werkloosheidsgraden van alle vrouwen van buitenlandse

origine. De hoogste werkloosheidsgraden worden waargenomen bij vrouwen afkomstig uit een kandidaat-lidstaat en uit Maghreb (respectievelijk 28,2% en 28,3%). De belangrijkste dalingen in de werkloosheidsgraden bij vrouwen ten opzichte van 2008 waren voor vrouwen met oorsprong uit EU-12 (-28%), EU-14 (-11%), kandidaat-lidstaten (-10%) en België (-11%). Bij vrouwen met oorsprong uit het Nabije/Midden-Oosten (+10%), andere Afrikaanse landen (+8%) en andere Europese landen (+8%), werd een stijging in de werkloosheidsgraad waargenomen.

grafiek 70: Kloof in werkloosheidsgraad van personen tussen 20 en 60 jaar tussen vrouwen en mannen volgens origine (in procentpunten, 2008-2012)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO

Terwijl de werkloosheidsgraad van de vrouwen hoger ligt dan die van de mannen voor de meeste origines, is dit niet het geval voor de vrouwen afkomstig uit een andere Aziatisch land, Zuid-/Centraal-Amerika of een ander Europees land die werkloosheidspercentages hebben die lager liggen dan degene die waargenomen worden bij mannen van dezelfde origine. Het positieve verschil tussen mannen en vrouwen voor personen van Belgische origine bedraagt 0,6 procentpunten en is daarmee de kleinste kloof. Ook voor de personen afkomstig uit EU-14 en EU-12 is het verschil klein (respectievelijk 0,9 punt en 1,2 punt). Het verschil is het grootst voor de personen afkomstig uit een kandidaat-lidstaat en uit de Maghreb (met verschillen ten nadele van de vrouwen van respectievelijk 8,4 en 4,6 procentpunten). In vergelijking met 2008 zijn de verschillen tussen mannen en vrouwen voor alle origines kleiner geworden, behalve voor origines uit andere Europese landen, andere Afrikaanse landen en uit Zuid/Centraal-Amerika maar voor deze origines geldt dat vrouwen een lagere werkloosheidsgraad laten optekenen dan mannen. Er kan dus geconcludeerd worden dat vrouwen voor alle origines een veel gunstigere ontwikkeling van de werkloosheidsgraad kennen dan mannen.

Als we de kruising van **origine en geslacht met migratieachtergrond**⁹ onder de loep nemen, zien we enkele kleine verschillen in de werkloosheidsgraad van mannen en vrouwen voor dezelfde categorie van migratieachtergrond. Het valt op dat bij personen met origine uit kandidaat-lidstaten en uit de Maghreb het verschil van de werkloosheidsgraad tussen mannen en vrouwen bij de 2de generatie maar vooral bij de 1ste generatie het grootst is en dus vrouwen proportioneel veel vaker werkloos zijn dan mannen. Enkel bij mannen met origine uit de Maghreb die sinds langer dan 5 jaar ingeschreven zijn, zien we een hogere werkloosheidsgraad dan bij vrouwen met dezelfde migratieachtergrond. Daarnaast zien we dat de kloof tussen mannen en vrouwen voor alle origines en migratieachtergronden kleiner geworden is in vergelijking met 2008.

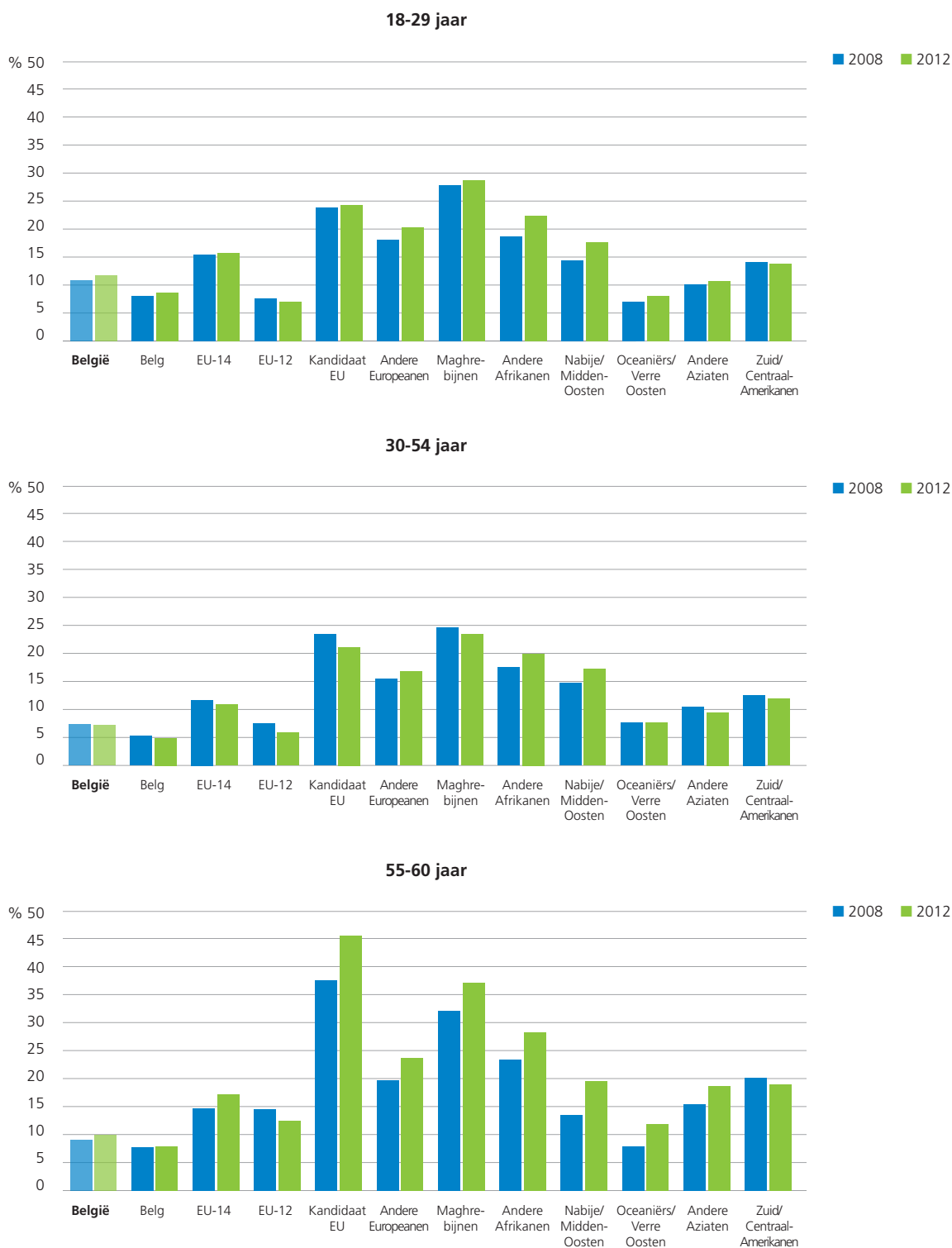
De grafiek 71 die de werkloosheidsgraad per leeftijd weergeeft, toont aan dat de werkloosheidsgraad voor alle origines, behalve bij personen met Belgische origine, telkens hoger ligt bij jongeren dan bij de leeftijdscategorie 30-54, en dat ouderen (55+) een nog hogere werkloosheidsgraad hebben dan de andere leeftijdscategorieën. De relatieve positie van de origines ten opzichte van elkaar verschilt in kleine mate naargelang de leeftijd. De werkloosheidsgraad van de personen van Belgische origine is telkens lager dan die

9 Zie gegevens in de bijlage

van personen met een vreemde origine, behalve voor de personen jonger dan 30 jaar afkomstig uit een land van de EU-12 (7%) en het Oceanië/Verre Oosten (8%) die een werkloosheidsgraad hebben die lager ligt dan die van de jongeren van Belgische origine (8,7%). De hoogste werkloosheidsgraden vinden we bij de personen afkomstig uit de Maghreb en uit een kandidaat-lidstaat tussen 55 en 60 jaar oud met respectievelijk 45,7% en 37,2%. In dezelfde leeftijdscategorie kenden deze origines eveneens een toename in vergelijking met 2008: de werkloosheidsgraad groeide onder personen afkomstig uit de Maghreb met 15% en onder personen met origine uit kandidaat-lidstaten met 21%.

Onder de ouderen zijn er ook andere origines die een sterke groei in werkloosheidsgraad lieten optekenen: Oceanië/Verre Oosten (+51%), Nabije/Midden-Oosten (+44%), andere Aziatische landen (+22%), andere Europese landen (+20%), andere Afrikaanse landen (+20%) en EU-14 (+17%). In de andere leeftijdscategorieën vinden we voor personen afkomstig uit andere Afrikaanse landen en uit het Nabije/Midden-Oosten ook opmerkelijke stijgingen met respectievelijk +20% en +24% bij 20 tot 29-jarigen en +14% en +17% bij 30 tot 54-jarigen. Een daling in de werkloosheidsgraad vinden we binnen elke leeftijdscategorie voor personen afkomstig uit EU-12 en uit Zuid/Centraal-Amerika en opvallende dalingen in de leeftijdsgroep 30-54 jaar bij personen met origine uit EU-14 (-7%), uit kandidaat-lidstaten (-10%), uit de Maghreb (-5%) en uit andere Aziatische landen (-10%).

grafiek 71: Werkloosheidsgraad van personen van 20 tot 60 jaar naar leeftijd en origine (2008-2012)

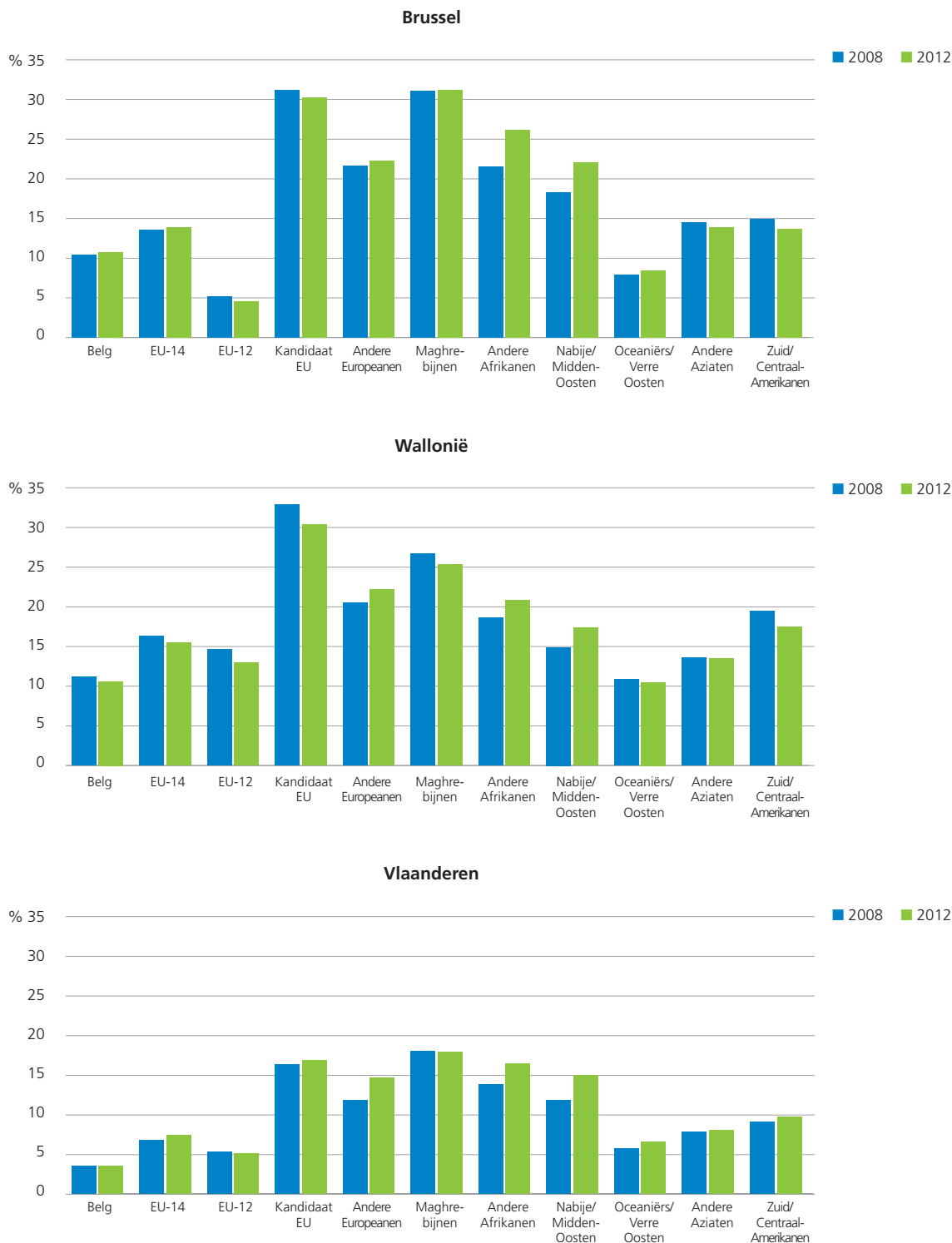

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO

De volgende grafiek stelt de werkloosheidsgraad voor per **gewest**. Deze toont aan dat de werkloosheidsgraad van de personen van Belgische origine lager ligt dan die van de personen van buitenlandse afkomst en dit ongeacht het gewest, met uitzondering in Brussel waar personen afkomstig uit een land van de EU-12 en Oceaniërs/Verre-Oosten een werkloosheidsgraad hebben die lager ligt dan die van personen van Belgische origine (respectievelijk 4,6% en 8,4%). De werkloosheidsgraad van personen van Belgische origine bedraagt 3,6% in Vlaanderen tegenover 10,6% in Wallonië en 10,8% in Brussel. Over het algemeen is het in Brussel en in Wallonië dat men de grootste verschillen in werkloosheidsgraad waarneemt tussen de origines.

In de drie gewesten zijn het de personen afkomstig uit kandidaat-lidstaten en Maghreb die de hoogste werkloosheidspercentages hebben: in Brussel respectievelijk 30,2% en 31,2%, in Wallonië respectievelijk 30,4% en 25,3%, en in Vlaanderen respectievelijk 17% en 18,1%. Waar in Vlaanderen en in Brussel het de personen afkomstig uit een land van de EU-12 zijn die werkloosheidsgraden hebben die lager liggen dan die van personen met een andere buitenlandse origine zijn het in Wallonië de personen afkomstig uit Oceanië/Verre Oosten die werkloosheidspercentages vertonen die lager liggen dan die voor andere buitenlandse origines.

grafiek 72: Werkloosheidsgraad van personen van 20 tot 60 jaar naar gewest en origine (2008-2012)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO

Als we kijken per gewest naar de evolutie in werkloosheidsgraad tussen 2008 en 2012, zien we dat in Brussel de grootste toename in de werkloosheid te vinden is bij personen afkomstig uit andere Afrikaanse landen (+21,6%) en uit het Nabije/Midden-Oosten (+21%) en een matige toename of een stabiele werkloosheidsgraad bij de andere origines, behalve bij personen afkomstig uit EU-12 en Zuid/Centraal-Amerika waarbij we een sterke daling van de werkloosheid kunnen opmerken (respectievelijk -11,5% en -7,9%) en in mindere mate bij personen met origine uit een kandidaat-lidstaat (-3,4%) en bij andere Aziatische landen (-4,2%). Wallonië is het enige gewest dat een daling kende van de werkloosheidsgraad bij personen van Belgische origine (-4,9%). Een toename is waar te nemen bij personen afkomstig uit andere Europese landen (+8,4%), andere Afrikaanse landen (+11,7%) en uit het Nabije/Midden-Oosten (+16,3%). Bij de andere origines in Wallonië was er een daling waar te nemen en deze was het grootst bij personen afkomstig uit de EU-12 (-11,1%), uit Zuid/Centraal-Amerika (10,4%), uit kandidaat-lidstaten (-7,8%) en uit de Maghreb (-5%). Ook in Vlaanderen is de grootste groei waar te nemen bij personen uit het Nabije/Midden-Oosten (+25,4%), andere Europese landen (+23,3%) en andere Afrikaanse landen (+18,3%). Bij alle andere origines steeg de werkloosheidsgraad eveneens, behalve bij personen afkomstig uit EU-12 waarbij we een lichte daling kunnen vaststellen (-2,6%).

We kunnen enkele verschillen waarnemen tussen de gewesten als we de kruising maken van **origine en gewest met migratieachtergrond**¹⁰. Voor de meeste origines zijn het voor elk gewest de personen die sinds langer dan 5 jaar ingeschreven zijn die de hoogste werkloosheidsgraden optekenen. In Brussel daarentegen is de werkloosheidsgraad van deze categorie bij personen afkomstig uit EU-14 of EU-12 proportioneel veel lager. Enkel bij personen afkomstig uit andere Europese landen en uit het Nabije/Midden-Oosten hebben personen die recent Belg geworden zijn in alle drie de gewesten een hogere

werkloosheidsgraad. Vaak hebben personen van de tweede generatie een lagere werkloosheidsgraad dan de 1ste generatie Belgen, maar personen van de tweede generatie met origine uit de Maghreb in Brussel en Wallonië, en personen van de tweede generatie met origine uit andere Afrikaanse landen, uit Oceanië/Verre Oosten en uit ander Aziatische landen in Wallonië hebben een hogere werkloosheidsgraad dan de eerste generatie.

In het datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale bescherming zijn ook gegevens opgenomen over het **opleidingsniveau** van werklozen. Bij inschrijving als werkzoekende werkloze bij één van de gewestelijke tewerkstellingsdiensten (VDAB, Actiris, FOREM en ADG) geeft de werkloze zelf aan welk opleidingsniveau hij heeft. Deze gegevens zijn dus zelfgerapporteerd en werden vanaf 2007 in alle gewesten geharmoniseerd. Personen die laaggeschoold zijn hebben geen diploma of hebben maximaal een getuigschrift van de 2de graad secundair onderwijs behaald. Middengeschoolden hebben minstens een diploma van de 3de graad van het secundair onderwijs. Hooggeschoolden hebben hoger onderwijs gevolgd en hebben minimaal een diploma van bachelor behaald.

¹⁰ Zie gegevens in de bijlage

grafiek 73: Aandeel werklozen van 20 tot 60 jaar naar opleidingsniveau en origine (2008 et 2012)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO

Van de werkloze personen van Belgische origine heeft het merendeel een secundair diploma (64%). De anderen hebben ofwel een diploma van het hoger onderwijs (16%) of hebben maximaal een een getuigschrift van de 2de graad secundair onderwijs (18%). Voor een klein aandeel zijn er geen gegevens bekend (2%). Het aandeel laaggeschoolden is bij alle origines hoger vergeleken met werklozen van Belgische origine, behalve bij personen afkomstig uit Noord-Amerika en Zuid/Centraal-Amerika, namelijk 9% en 15%. De hoogste aandelen laaggeschoolden kunnen we terugvinden bij personen met origine uit kandidaat-lidstaten (36%), andere Aziatische landen (33%) en uit Maghreb (30%). Het aandeel hooggeschoolden is bij de werkloze personen van een aantal origines hoger dan bij de Belgische: 36% bij personen afkomstig uit Noord-Amerika, 26% bij personen afkomstig uit Oceanië/Verre Oosten, 23% bij personen afkomstig uit Zuid/Centraal-Amerika, 18% bij personen afkomstig uit andere Europese landen en ten slotte 17% bij personen afkomstig uit andere Afrikaanse landen en uit de EU-12. Het aandeel hooggeschoolden is het laagst bij personen met origine uit de kandidaat-lidstaten (5%), uit de Maghreb (9%) en uit EU-14 (13%).

Ten opzichte van 2008 is het aandeel laaggeschoolden onder werklozen gedaald bij de meeste origines behalve bij personen afkomstig uit andere Afrikaanse landen (+18%), uit het Nabije/Midden-Oosten (+9%), uit Oceanië/Verre Oosten (+8%) en uit andere Aziatische landen (+5%). Het aandeel hooggeschoolden is in iedere origine gestegen en het meest bij werklozen met origine uit EU-14 (+33%) en uit de Maghreb (+30%).

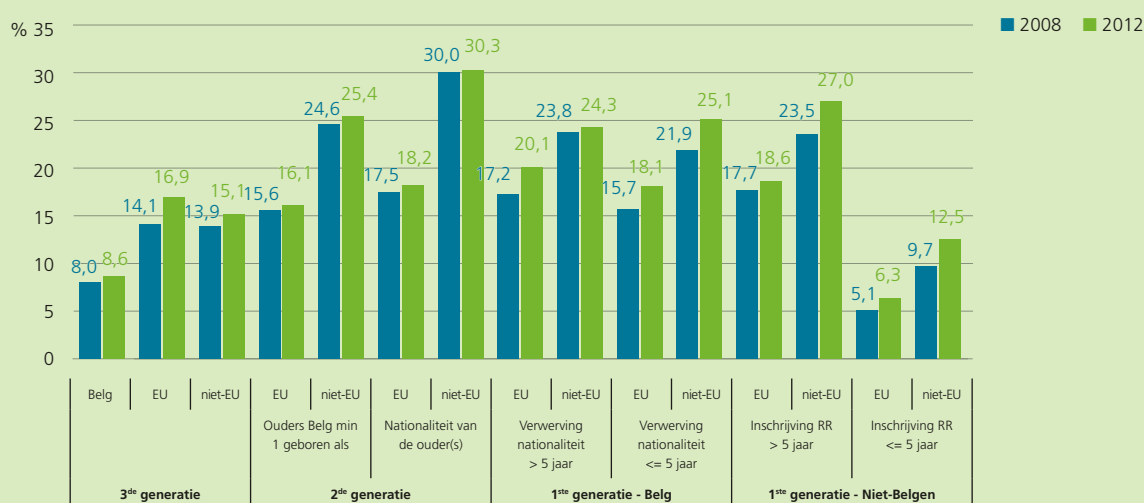
Analyse van de derde generatie: werkloosheidsgraad van 20 - 29-jarigen

De huidige gegevens maken het niet mogelijk om op een optimale manier de derde generatie te vatten op basis van de gegevens van het datawarehouse voor de leeftijdsgroep zoals deze in aanmerking wordt genomen in het volledige rapport, namelijk 18 tot 60-jarigen. Voor de jongeren is het echter wel mogelijk een groot deel van de derde generatie te bepalen (zie hoofdstuk demografie). In dit kader analyseren wij in het kort de werkloosheidsgraad van alle categorieën van migratieachtergronden voor de bevolking van 20 tot 29 jaar, dit wil zeggen 885.488 actieve personen in 2012. In het vorige hoofdstuk werd dezelfde oefening gemaakt voor de werkgelegenheidsgraad.

De werkloosheidsgraad van personen met Belgische afkomst van de derde generatie van 20 tot 29 jaar bedraagt 8,6% en is iets toegenomen in vergelijking met 2008 toen die 8% bedroeg. Deze is lager dan die wordt waargenomen bij andere migratieachtergronden met uitzondering van de personen met een nationaliteit uit de EU die sinds minder dan 5 jaar ingeschreven zijn in het Rijksregister (6,3%) wat gedeeltelijk kan verklaard worden door hun recente migratie waardoor zij niet voldoen aan de vereisten om aanspraak te kunnen maken op een werkloosheidsvergoeding.

Net zoals bij de leeftijdsgroep 18 tot 60 jaar stellen we vast dat de werkloosheidspercentages bij personen met een niet-EU afkomst telkens hoger ligt dan bij een afkomst uit EU. Bij personen met een niet-EU afkomst kunnen we opmerken dat de werkloosheidsgraad bij personen van wie ten minste één van de ouders een niet-EU nationaliteit heeft (30,3%) hoger ligt dan bij personen die Belg geworden zijn (24 à 25%) en hoger ligt dan bij personen van wie ten minste één Belgische ouder in een niet-EU land geboren is (25,4%), alsook hoger dan de werkloosheidsgraad van de derde generatie (15,1%) of van personen die een niet-EU nationaliteit bezitten (27% en 12,5%).

grafiek 74: Werkloosheidsgraad bij personen van 20 tot 29 jaar volgens migratieachtergrond (2008-2012)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO

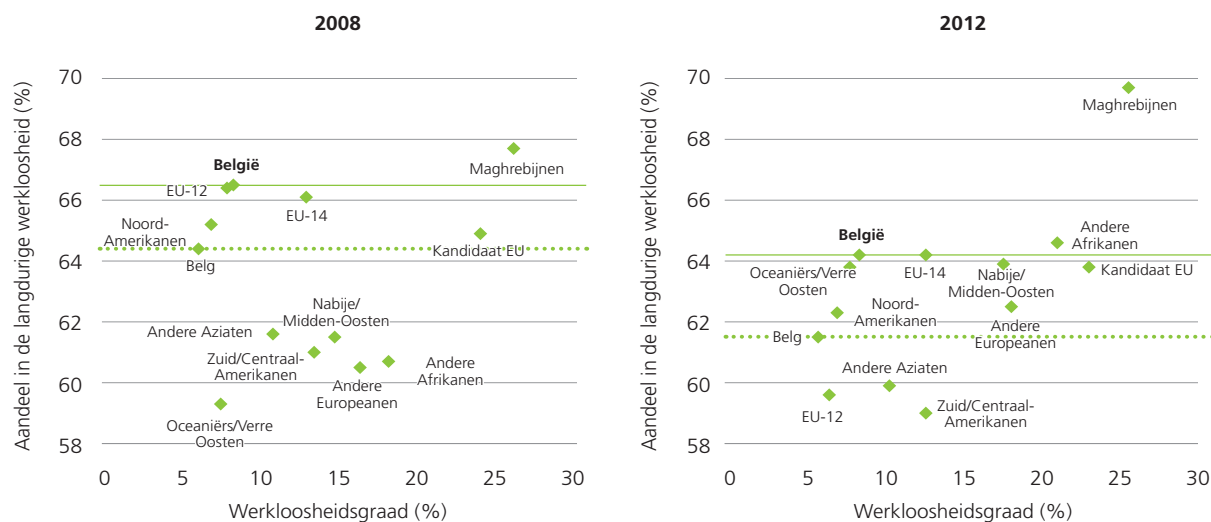
Wat betreft de evolutie tussen 2008 en 2012 is bij iedere categorie de werkloosheidsgraad toegenomen. Deze is het sterkst toegenomen bij personen die sinds langer dan 5 jaar ingeschreven zijn in het Rijksregister en afkomstig uit een land buiten EU (+ 3,5 procentpunten). Over het algemeen was de toename sterker bij de eerste generatie (met uitzondering van de personen die reeds langer dan 5 jaar geleden de nationaliteit verwierven en afkomstig zijn van buiten de EU) en personen met vreemde nationaliteit. Ook personen van de 3de generatie met een achtergrond uit de EU kenden een relatief sterke toename (+2,8 procentpunt).

3.2 ANALYSE VAN DE WERKLOOSHEIDSDUUR

In dit deel wordt de werkloosheidsduur van werklozen geanalyseerd naar origine en de profielkenmerken van werklozen uit het 4de kwartaal 2012. De werkloosheidsduur die geregistreerd wordt door de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (RVA) begint te tellen vanaf het moment dat het recht op een uitkering geopend wordt. Bij een onderbreking van de vergoede werkloosheid gedurende een ononderbroken periode van minstens 3 maanden, wordt de teller van de werkloosheidsduur terug op nul gezet. De langdurige werkloosheid wordt hier gedefinieerd als een werkloosheid van minimum 12 maanden of 1 jaar.

In onderstaande grafieken zien we duidelijk dat een hogere werkloosheidsgraad meestal samengaat met een hoger aandeel in de langdurige werkloosheid. Het aandeel dat langdurig werkloos is, bedroeg in 2012 onder alle werklozen¹¹ in België 64,2% en is licht gedaald in vergelijking met 2008 toen 66,5% van de werklozen langdurig werkloos was. Door de crisis zijn meer mensen werkloos geworden en dit vertaalt zich dus in een lager aandeel langdurige werkloosheid.

grafiek 75: Werkloosheidsgraad en aandeel in de langdurige werkloosheid bij werklozen in 2008 en 2012 naar origine

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO

Als we de opsplitsing maken naar origine dan zien we dat in 2012 ongeveer twee derde van de werklozen met een Belgische origine (61,5%) langer dan 1 jaar werkloos was. In 2008 was dit nog 64,4% van alle werklozen, wat dus een lichte daling is. Bijna 70% van de werklozen met Maghrebijnse origine is langer dan 1 jaar werkloos en steekt daarmee ver boven alle andere origines uit. Samen met personen met een origine uit andere Afrikaanse landen (64,6%) en uit EU-14 (64,2%) hebben zij een

hogere aandeel in de langdurige werkloosheid dan het totaal voor België. De laagste aandelen worden opgetekend bij personen afkomstig uit Zuid/Centraal-Amerika, uit EU-12 en uit andere Aziatische landen: met een aandeel van net iets minder dan 60% bevinden deze groepen zich onder het niveau van personen met Belgische origine.

¹¹ Inclusief personen die niet tot een categorie van origine kon worden toegewezen door het ontbreken van gegevens over hun ouders of grootouders.

In 2008 hadden ook personen met origine uit Oceanië/Verre Oosten, Nabije/Midden-Oosten en andere Afrikaanse landen een lager aandeel in de langdurige werkloosheid dan personen met Belgische origine.

Als we dieper ingaan op de evolutie tussen 2008 en 2012 weten we uit het vorige hoofdstuk dat de schikking naar de grootte van werkloosheidsgraad bij de verschillende origines gelijk gebleven is, maar zien we dat voor een aantal origines het aandeel in langdurige werkloosheid gestegen is en daarmee boven het niveau bij personen met Belgische origine uitkomt: personen met origine uit Oceanië/Verre Oosten (+4,6 procentpunten), uit andere Afrikaanse landen (+3,9 pp), uit Nabije/Midden-Oosten (+2,4 pp), uit de Maghreb (+2,1 pp) en uit andere Europese landen (+2 pp). Deze groepen kenden met uitzondering van personen afkomstig uit de Maghreb een stijging van hun werkloosheidsgraad en tegelijkertijd een ongunstige evolutie van de langdurige werklozen.

Bij de andere origines is het aandeel in de langdurige werkloosheid gedaald en dit was het sterkst bij personen met origine uit EU-12 (-6,8 procentpunten), uit Noord-Amerika (-3 pp) en van Belgische origine (-2,9 pp). Zowel personen met origine uit EU-12 als met Belgische origine kenden eveneens een daling van de werkloosheidsgraad en genieten met andere woorden van een zeer gunstige evolutie wat betreft de werkloosheid.

Op basis van onderstaande tabel zien we dat de werklozen in 2012 reeds duidelijke verschillen vertonen in persoonskenmerken naargelang men al dan niet tot de groep van langdurige werklozen behoort. Naargelang origine¹² kunnen deze verschillen tussen werklozen van korte duur of lange duur sterk variëren.

Met betrekking tot **geslacht** kennen voor het totaal in België werkloze vrouwen vaker een hoger aandeel in de langdurige werkloosheid¹³ (64,8%) dan mannen (63,7%). In onderstaande tabel, die de verdeling van geslacht weergeeft voor enerzijds werkloosheid van korte duur en anderzijds werkloosheid van lange duur, zien we dat voor het totaal in België voornamelijk mannen vaker werkloos zijn ongeacht de duur van de werkloosheid. Dit betekent dus dat er ondanks een hoger aandeel in de langdurige werkloosheid bij vrouwen het toch vaker mannen zijn die werkloos zijn.

Er zijn enkele verschillen naargelang origine op te merken. Bij bepaalde origines hebben werkloze vrouwen een lager aandeel langdurige werklozen¹⁴ dan mannen, met name personen met origine uit andere Europese landen, de Maghreb, andere Afrikaanse landen, Oceanië/Verre Oosten en Zuid/Centraal-Amerika. Wat betreft de verdeling naar geslacht voor enerzijds werkloosheid van korte duur en anderzijds werkloosheid van lange duur (zie onderstaande tabel) zijn het bij personen met een origine uit EU-12 en uit Zuid/Centraal-Amerika de vrouwen die vaker werkloos zijn ongeacht de duur. Bij personen van Belgische origine zijn er net iets meer vrouwen dan mannen die langdurig werkloos zijn en bij personen met een origine uit Oceanië/Verre Oosten zijn het vaker vrouwen die werkloos zijn voor een korte duur.

Voor **leeftijd** maken we een onderscheid tussen personen jonger dan 30 jaar, personen tussen 30 en 49 jaar en personen van 50 jaar of ouder. Het aandeel van langdurige werklozen¹⁵ bij oudere werklozen (84,7%) is veel hoger dan bij werklozen van middelbare leeftijd (63,6%) en vooral veel hoger dan het aandeel langdurige werklozen bij jonge werklozen (45,9%). Het zijn vooral ouderen die opvallend meer voorkomen in de groep van langdurig werklozen, met name 34,7% t.o.v. 11,3% bij de werklozen van korte duur (zie onderstaande tabel).

12 Personen van Noord-Amerikaanse origine worden uit de analyse gelaten wegens de beperkte omvang van de groep.

13 Zie gegevens in de bijlage voor het aandeel langdurige werklozen in de totale werkloosheid per profielkenmerk.

14 idem

15 idem

Ook bij de andere origines zijn ouderen oververtegenwoordigd bij de langdurig werklozen. Zeker bij personen met Belgische origine is de vertegenwoordiging van ouderen onder de langdurige werklozen zeer groot waarbij 37% van de langdurig werklozen ouder is dan 50 jaar, terwijl dit slechts 11,9% is bij de werklozen van korte duur. Deze hoge vertegenwoordiging van ouderen trekt het totale aandeel langdurig werklozen flink naar boven. Zo zien we ook dat de aandelen in de langdurige werkloosheid¹⁶ bij werkloze jongeren met Belgische origine (42,4%) lager is dan deze voor andere origines die oplopen tot 56,2% bij werkloze jongeren met origine uit Maghreb. Dit houdt een verschil in van 13,8 procentpunten bij jongeren terwijl dit verschil slechts 8,2 procentpunten bedraagt zonder onderscheid naar leeftijd. Hetzelfde kan opgemerkt worden voor de werklozen van middelbare leeftijd, waarbij het aandeel onder werklozen met Belgische origine 60,7% bedraagt en 71,4% bij werklozen met origine uit Maghreb die ook binnen deze leeftijdsgroep het hoogste aandeel in de langdurige werkloosheid hebben. Bij hen bedraagt het verschil 10,7 procentpunten.

Werklozen met **woonplaats** in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en in Wallonië kennen een hoger aandeel in de langdurige werkloosheid¹⁷, van respectievelijk 73,7% en 67,2%, dan de werklozen in Vlaanderen met slechts 55,3% langdurige werklozen. Wat betreft de samenstelling van de groep van langdurige werklozen zoals in onderstaande tabel weergegeven wordt, komt iets minder dan de helft uit Wallonië (48,3%), een vijfde komt uit Brussel (21,5%) en minder dan een derde komt uit Vlaanderen (30,1%).

Personen van Maghrebijnse origine hebben de hoogste aandelen in de langdurige werkloosheid¹⁸ in Brussel met 75,5% langdurige werklozen en worden in Wallonië voorafgegaan door werklozen met origine uit kandidaat-lidstaten (68,9%) en in Vlaanderen door personen met origine uit Oceanië/Verre Oosten (58,9%). Er

moet opgemerkt worden dat langdurig werklozen met origine uit de Maghreb zeer sterk vertegenwoordigd zijn in Brussel: 58,3% van de langdurige werklozen komt uit het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (tegenover 21,5% van de langdurig werklozen van alle origines). Dit kan deels verklaren waarom hun aandeel (69,7%) zo hoog is in vergelijking met de andere origines. Het verschil tussen werklozen met Belgische origine en Maghrebijnse origine bedraagt immers 2 procentpunten in Brussel, 2,4 procentpunten in Wallonië en 4,4 procentpunten in Vlaanderen terwijl dit voor het totaal zonder onderscheid te maken naar woonplaats 8,2 procentpunten bedraagt. Dit toont eveneens aan dat de over- of ondervertegenwoordiging van een bevolkingsgroep binnen een specifiek gewest de resultaten voor deze bevolkingsgroep danig kan vertekenen: de resultaten lijken meer aan te leunen bij de omstandigheden die eigen zijn aan dat specifiek gewest.

Wat betreft het **opleidingsniveau**¹⁹ zien we dat het aandeel langdurig werklozen het hoogst is bij laaggeschoolden (72,7%) en het laagst is bij hooggeschoolden (56,3%), en dit nagenoeg voor alle origines. Voor alle opleidingsniveaus geldt dat het aandeel langdurig werklozen het hoogst is voor werklozen met een origine uit de Maghreb (64,7% bij hooggeschoolden tot 75,3% bij laaggeschoolden). Van de werklozen van Belgische origine kennen de laaggeschoolden een vrij hoog aandeel in de langdurige werkloosheid (72,7%), terwijl bij middengeschoolden en hooggeschoolden van Belgische origine het aandeel langdurig werklozen opmerkelijk lager is in vergelijking met de andere origines (respectievelijk 60,1% en 53,1%).

Opmerkelijk is de oververtegenwoordiging van het aantal laaggeschoolden en duidelijke ondervertegenwoordiging van het aantal hooggeschoolden in de langdurige werkloosheid bij werklozen met origine uit kandidaat-lidstaten en Maghreb: respectievelijk 39,8% en 32,1%

16 Zie gegevens in de bijlage voor het aandeel langdurige werklozen in de totale werkloosheid per profielkenmerk

17 idem

18 idem

19 Gegevens over opleiding worden verzameld bij inschrijving van de werkzoekende in een van de gewestelijke tewerkstellingsdiensten (VDAB, Actiris, FOREM en ADG) en zijn zelfgerapporteerd.

is laaggeschoold, terwijl 4,3% en 7,8% hooggeschoold is (ter vergelijking bij werklozen met Belgische origine is 21,9% laaggeschoold en 13,7% hooggeschoold). Het aandeel langdurig werklozen is hoog onder de laaggeschoolden van beide groepen, maar onder de middengeschoolden en hooggeschoolden hebben werklozen met origine uit kandidaat-lidstaten een opvallend lager aandeel in langdurige werkloosheid (respectievelijk 60% en 58,4%) dan werklozen met origine uit Maghreb.

Werklozen met een **migratieachtergrond** uit de 1ste generatie hebben opmerkelijk hogere aandelen in de langdurige werkloosheid (tot 76,7% bij de 1ste generatie die sinds meer dan 5 jaar de Belgische nationaliteit verworven heeft) met uitzondering van werklozen die sinds 5 jaar of minder ingeschreven zijn in het Rijksregister (slechts 50,6%) en dit in vergelijking met de 2de generatie, waarbij 58,2% van de werklozen van de 2de generatie waarvan de ouders Belg zijn maar ten minste een in het buitenland geboren is en 62,7% van de 2de generatie waarbij een van de ouders een buitenlandse nationaliteit heeft, langdurig werkloos is.

Bij de meeste vreemde origines zien we dat werklozen van de 2de generatie minder vertegenwoordigd zijn bij langdurig werklozen en ook een lager aandeel in de langdurige werkloosheid hebben dan de 1ste generatie, behalve bij werklozen met origine uit EU-12. Binnen de 2de generatie hebben werklozen waarvan één van de ouders een buitenlandse nationaliteit heeft een hoger aandeel langdurig werklozen dan werklozen waarvan de ouders beide Belg zijn maar waarvan één van de ouders in het buitenland geboren is, behalve bij werklozen met origine uit Oceanië/Verre Oosten en andere Aziatische landen). Nieuwe Belgen hebben een hoger aandeel in de langdurige werkloosheid indien ze sinds langer dan 5 jaar de nationaliteit verkregen, en dit voor alle origines behalve personen met origine uit Oceanië/Verre Oosten. Ook werklozen die hier sinds langer dan 5 jaar ingeschreven zijn hebben vaak een hoger aandeel dan werklozen die sinds 5 jaar of minder Belg geworden zijn maar lager dan werklozen die sinds 5 jaar of meer Belg

geworden zijn, behalve bij werklozen met origine uit andere Europese landen, andere Afrikaanse landen, Nabije/Midden-Oosten, Oceanië/Verre Oosten en andere Aziatische landen.

Als we de werkloosheidsduur meer in detail bekijken dan zien we dat personen met Belgische origine sterk vertegenwoordigd zijn in de zeer langdurige werkloosheid: 23,6% van de werklozen met Belgische origine is langer dan 60 maanden of 5 jaar werkloos. Werklozen met origine uit EU-14 kennen een even groot aandeel in de **zeer langdurige werkloosheid**. Ook van de werklozen met origine uit de Maghreb en uit kandidaat-lidstaten is een groot aandeel langer dan 5 jaar werkloos, respectievelijk 23,4% en 20,9%. De laagste aandelen in de zeer langdurige werkloosheid zijn te vinden bij werklozen met origine uit andere Afrikaanse landen (14,7%) en uit Zuid/Centraal-Amerika (15,1%).

tabel 24: Profielkenmerken naar werkloosheidsduur en origine (2012)

		België		Belg		EU-14		EU-12	
		minder dan 1 jaar	1 jaar of meer	minder dan 1 jaar	1 jaar of meer	minder dan 1 jaar	1 jaar of meer	minder dan 1 jaar	1 jaar of meer
Aantal		138.294	248.364	72.105	115.308	22.960	41.222	2.625	3.867
Aandeel		35,8%	64,2%	38,5%	61,5%	35,8%	64,2%	40,4%	59,6%
Verdeling naar profielkenmerken									
Geslacht	Mannen	52,3%	51,1%	51,4%	49,2%	52,8%	50,8%	47,1%	46,8%
	Vrouwen	47,7%	48,9%	48,6%	50,8%	47,2%	49,2%	52,9%	53,2%
		100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Leeftijd	18-29 jaar	41,9%	19,8%	43,7%	20,1%	44,7%	21,7%	37,7%	19,9%
	30-49 jaar	46,8%	45,5%	44,3%	42,9%	45,2%	45,2%	52,6%	48,8%
	50-60 jaar	11,3%	34,7%	11,9%	37,0%	10,1%	33,2%	9,7%	31,3%
		100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Woonplaats	Brussel	13,8%	21,5%	5,2%	9,0%	13,6%	19,8%	21,0%	26,2%
	Wallonië	42,5%	48,3%	45,3%	55,1%	60,5%	64,8%	32,5%	45,5%
	Vlaanderen	43,8%	30,1%	49,4%	35,9%	25,9%	15,3%	46,6%	28,3%
		100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Opleidingsniveau	laag	17,8%	26,4%	13,2%	21,9%	18,5%	27,2%	22,3%	23,2%
	gemiddeld	64,0%	59,4%	66,0%	62,1%	64,2%	59,6%	56,7%	59,2%
	hoog	16,8%	12,1%	19,4%	13,7%	16,0%	11,6%	18,7%	15,7%
	onbekend	1,4%	2,2%	1,4%	2,3%	1,4%	1,6%	2,3%	1,9%
		100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Migratieachtergrond	Ouders Belg geboren als Belg	55,0%	51,2%	100,0%	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
	Ouders Belg min 1 geboren buitenland	10,8%	8,8%	0,0%	0,0%	25,6%	18,4%	22,1%	28,6%
	2 ^{de} generatie								
	Ouder(s) buitenlandse nationaliteit	8,5%	8,2%	0,0%	0,0%	30,3%	27,2%	4,0%	9,6%
	Verwerving nationaliteit >5jaar	4,6%	8,8%	0,0%	0,0%	2,4%	5,0%	8,9%	16,4%
	Verwerving nationaliteit <=5jaar	6,4%	8,1%	0,0%	0,0%	1,9%	2,5%	12,2%	13,3%
	1 ^{ste} generatie								
Inschrijving RR >5jaar	7,1%	10,3%	0,0%	0,0%	24,3%	37,4%	9,9%	12,7%	
Inschrijving RR <=5jaar	7,7%	4,6%	0,0%	0,0%	15,5%	9,5%	42,8%	19,3%	
		100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Werkloosheidsduur									
0-2 maanden		8,1%		9,2%		7,8%		9,2%	
3-5 maanden		12,8%		14,1%		12,9%		14,3%	
6-11 maanden		14,8%		15,2%		15,0%		17,0%	
12-23 maanden		18,0%		17,4%		18,4%		20,2%	
24-59 maanden		22,3%		20,5%		22,2%		21,5%	
≥60 maanden		23,9%		23,6%		23,6%		17,9%	

		Kandidaat EU		Andere Europeanen		Maghrebijnen		Andere Afrikanen		
		minder dan 1 jaar	1 jaar of meer	minder dan 1 jaar	1 jaar of meer	minder dan 1 jaar	1 jaar of meer	minder dan 1 jaar	1 jaar of meer	
Aantal		6.649	11.727	3.630	6.046	13.392	30.872	5.252	9.582	
Aandeel		36,2%	63,8%	37,5%	62,5%	30,3%	69,7%	35,4%	64,6%	
Verdeling naar profielkenmerken										
Geslacht	Mannen	54,8%	54,3%	54,9%	56,9%	56,2%	58,8%	52,6%	55,3%	
	Vrouwen	45,2%	45,7%	45,1%	43,1%	43,8%	41,2%	47,4%	44,7%	
		100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	
Leeftijd	18-29 jaar	45,4%	25,2%	36,3%	22,3%	41,6%	23,1%	35,6%	19,1%	
	30-49 jaar	50,3%	53,9%	53,5%	53,5%	53,0%	57,5%	57,0%	60,8%	
	50-60 jaar	4,3%	21,0%	10,2%	24,2%	5,3%	19,4%	7,3%	20,0%	
		100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	
Woonplaats	Brussel	21,9%	36,0%	18,7%	30,3%	43,6%	58,3%	35,0%	44,7%	
	Wallonië	24,3%	30,4%	25,1%	30,6%	22,9%	21,5%	29,4%	28,8%	
	Vlaanderen	53,9%	33,6%	56,2%	39,1%	33,5%	20,2%	35,6%	26,4%	
		100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	
Opleidingsniveau	laag	29,7%	39,8%	27,2%	28,2%	24,3%	32,1%	24,1%	25,6%	
	gemiddeld	63,3%	54,0%	52,9%	53,3%	64,5%	58,6%	57,5%	56,3%	
	hoog	5,4%	4,3%	18,5%	17,1%	9,9%	7,8%	17,4%	16,8%	
	onbekend	1,6%	1,9%	1,3%	1,4%	1,4%	1,5%	1,0%	1,2%	
		100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	
Migratieachtergrond	Ouders Belg geboren als Belg	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	
	Ouders Belg min 1 geboren buitenland	31,3%	20,4%	8,6%	8,6%	31,3%	22,1%	6,9%	4,7%	
	2 ^{de} generatie	Ouder(s) buitenlandse nationaliteit	18,1%	14,4%	2,9%	4,1%	17,6%	15,1%	3,3%	2,5%
		Verwerving nationaliteit >5jaar	18,4%	33,0%	10,4%	17,6%	11,9%	23,2%	18,6%	26,2%
		Verwerving nationaliteit <=5jaar	15,2%	15,7%	37,6%	42,6%	17,9%	21,3%	32,8%	39,3%
	1 ^{ste} generatie	Inschrijving RR >5jaar	7,3%	10,8%	23,6%	18,4%	7,7%	10,2%	12,5%	14,0%
		Inschrijving RR <=5jaar	9,7%	5,6%	16,9%	8,6%	13,6%	8,1%	26,0%	13,4%
		100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	
Werkloosheidsduur										
0-2 maanden		7,5%		7,9%		5,9%		7,9%		
3-5 maanden		13,0%		12,3%		10,6%		11,9%		
6-11 maanden		15,6%		17,3%		13,7%		15,6%		
12-23 maanden		19,9%		21,0%		19,6%		21,4%		
24-59 maanden		23,0%		26,2%		26,7%		28,4%		
>=60 maanden		20,9%		15,3%		23,4%		14,7%		

		Nabije/ Midden-Oosten		Oceaniërs/Verre Oosten		Andere Aziaten		Zuid/Centraal- Amerikanen	
		minder dan 1 jaar	1 jaar of meer	minder dan 1 jaar	1 jaar of meer	minder dan 1 jaar	1 jaar of meer	minder dan 1 jaar	1 jaar of meer
Aantal		1.067	1.885	578	1.020	1.242	1.853	1.108	1.595
Aandeel		36,1%	63,9%	36,2%	63,8%	40,1%	59,9%	41,0%	59,0%
Verdeling naar profielkenmerken									
Geslacht	Mannen	72,0%	67,2%	40,3%	51,4%	57,8%	57,5%	42,8%	43,6%
	Vrouwen	28,0%	32,8%	59,7%	48,6%	42,2%	42,5%	57,2%	56,4%
		100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Leeftijd	18-29 jaar	30,5%	17,2%	33,4%	17,0%	38,0%	17,4%	36,0%	19,9%
	30-49 jaar	61,2%	59,3%	59,7%	61,5%	52,3%	49,3%	56,6%	57,1%
	50-60 jaar	8,3%	23,5%	6,9%	21,6%	9,7%	33,4%	7,4%	23,0%
		100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Woon- plaats	Brussel	27,0%	44,5%	16,4%	24,2%	23,0%	40,3%	35,8%	50,0%
	Wallonië	13,1%	15,8%	30,8%	32,9%	18,0%	22,5%	24,2%	24,3%
	Vlaanderen	59,9%	39,7%	52,8%	42,8%	58,9%	37,2%	40,0%	25,8%
		100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Opleidings- niveau	laag	25,2%	24,1%	19,9%	28,5%	32,3%	33,9%	14,2%	15,9%
	gemiddeld	50,3%	52,7%	50,5%	45,8%	48,2%	48,5%	60,4%	60,4%
	hoog	23,0%	21,6%	28,4%	24,1%	18,0%	15,2%	24,3%	21,7%
	onbekend	1,5%	1,6%	1,2%	1,6%	1,4%	2,4%	1,2%	2,0%
		100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Migratie- achtergrond	Ouders Belg geboren als Belg	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
	Ouders Belg min 1 geboren buitenland	9,7%	7,7%	8,9%	6,0%	15,3%	11,0%	9,3%	6,9%
	2 ^{de} generatie Ouder(s) buitenlandse nationaliteit	2,3%	2,2%	2,1%	1,2%	2,9%	1,7%	3,2%	2,5%
	Verwerving nationaliteit >5jaar	17,2%	32,1%	46,3%	50,0%	23,4%	43,3%	28,1%	36,0%
	Verwerving nationaliteit <=5jaar	31,7%	35,4%	18,8%	25,4%	27,8%	30,0%	26,7%	29,8%
	1 ^{ste} generatie Inschrijving RR >5jaar	12,5%	10,6%	6,8%	7,8%	10,5%	8,0%	6,9%	8,8%
	Inschrijving RR <=5jaar	26,7%	11,9%	17,2%	9,7%	20,1%	6,0%	25,8%	16,2%
	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	
Werkloosheidsduur									
0-2 maanden		8,0%		7,5%		10,0%		8,7%	
3-5 maanden		11,6%		12,6%		13,8%		13,1%	
6-11 maanden		16,6%		16,0%		16,3%		19,2%	
12-23 maanden		21,2%		19,5%		19,0%		20,9%	
24-59 maanden		26,6%		26,7%		22,9%		23,0%	
≥60 maanden		16,0%		17,6%		17,9%		15,1%	

A modern office hallway with a polished floor, glass railings, and people walking. The image is overlaid with semi-transparent colored rectangles: orange at the top, green in the middle, and magenta at the bottom.

Hoofdstuk 4

Socio-economische monitoring

> Inactiviteit

4. DE INACTIEVE BELGEN EN INACTIEVE PERSONEN VAN BUITENLANDSE ORIGINE VAN 18 TOT 60 JAAR

Het statuut “inactieve personen” slaat op de personen die als “inactief” en “anderen” worden bestempeld door de nomenclatuur van de socio-economische positie van de KSZ. De “inactieve personen” zijn personen in volledige loopbaanonderbreking of voltijds tijdskrediet, de werklozen die zijn vrijgesteld van inschrijving als werkzoekende, de personen die een leefloon ontvangen, de personen die een pensioen ontvangen en daarnaast niet meer werken, de voltijds bruggepensioneerden, de kinderen die kinderbijslag ontvangen, de personen die arbeidsongeschikt zijn en de personen die een uitkering krijgen voor personen met een handicap. De categorie “anderen” omvat alle personen die niet zijn opgenomen in één van de bovengenoemde socio-economische categorieën (van deze groep maken meer bepaald de internationale ambtenaren en diplomaten deel uit, net zoals de huisvrouwen/mannen, de renteniers, de personen aangegeven bij de Dienst voor de Overzeese Sociale Zekerheid)¹.

Ter herinnering², de gegevens van de Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming van de Kruispuntbank voor de Sociale Zekerheid brengen de internationale ambtenaren³ weliswaar onder in de categorie “anderen”, maar een deel van de personen in de categorie “anderen” van de inactieve personen zijn in feite aan het werk. Men moet bij de lectuur van dit hoofdstuk dus voor ogen houden dat het “reële” aandeel van inactieve personen die afkomstig zijn uit de EU-14 en de EU-12, groepen met een groot aandeel internationale ambtenaren, lager ligt dan wat blijkt uit de grafieken.

¹ Zie hoofdstuk 2 – deel 2.1 voor meer details over deze categorie.

² Zie hoofdstuk 2 – deel 2.1

³ Deze leveren geen bijdrage tot de Belgische sociale zekerheid, maar tot een kas van hun eigen instellingen.

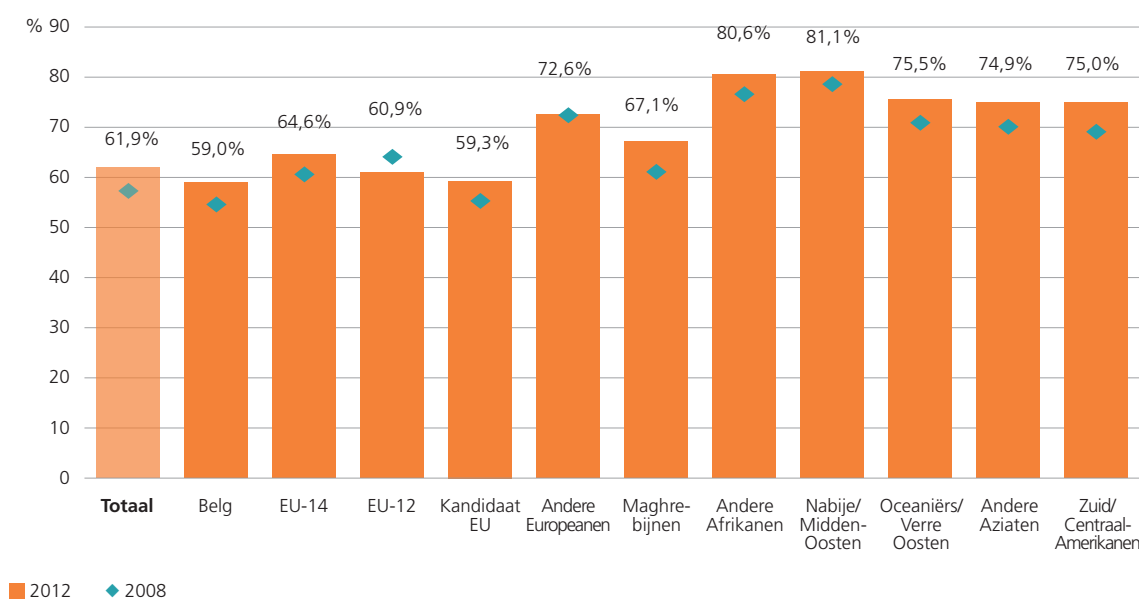
A. De inactieve personen van 18 tot 24 jaar volgens origine

Het vorige rapport⁴ heeft aangetoond dat, aangezien een meerderheid van de jongeren tussen 18 en 24 jaar inactieve personen waren en vooral geconcentreerd waren in het statuut van de inactieve personen "kinderen die kinderbijslag ontvangen"⁵, het verkieslijk was de analyse toe te spitsen op de personen van 25 tot 60 jaar. Om een globaal zicht van de inactiviteit te hebben, werd hieronder toch een korte analyse van de leeftijdsgroep van 18-24 jaar uitgevoerd.

Onderstaande grafiek geeft de inactiviteitsgraad weer van de personen van 18 tot 24 jaar volgens origine in 2012. In België en ongeacht de origine

is 61,9% van de personen van 18 tot 24 jaar inactief (hetzij 595.579 personen van 18 tot 24 jaar). De inactiviteitsgraad van de personen van Belgische origine is 59,0% (hetzij 365.579 personen van 18 tot 24 jaar) en ligt lager dan de inactiviteitsgraad voor de personen van vreemde origine, voor wie men een inactiviteitsgraad vaststelt tussen 59,3% voor de personen die afkomstig zijn uit een kandidaat-lidstaat (hetzij 15.635 personen van 18 tot 24 jaar) tot meer dan 80% voor de personen die afkomstig zijn uit een ander Afrikaans land (80,6% - hetzij 22.290 personen van 18 tot 24 jaar) en het Nabije/ Midden-Oosten (81,1% - hetzij 5.258 personen van 18 tot 24 jaar).

grafiek 76: De inactiviteitsgraad van personen van 18 tot 24 jaar naar origine (2008-2012)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO

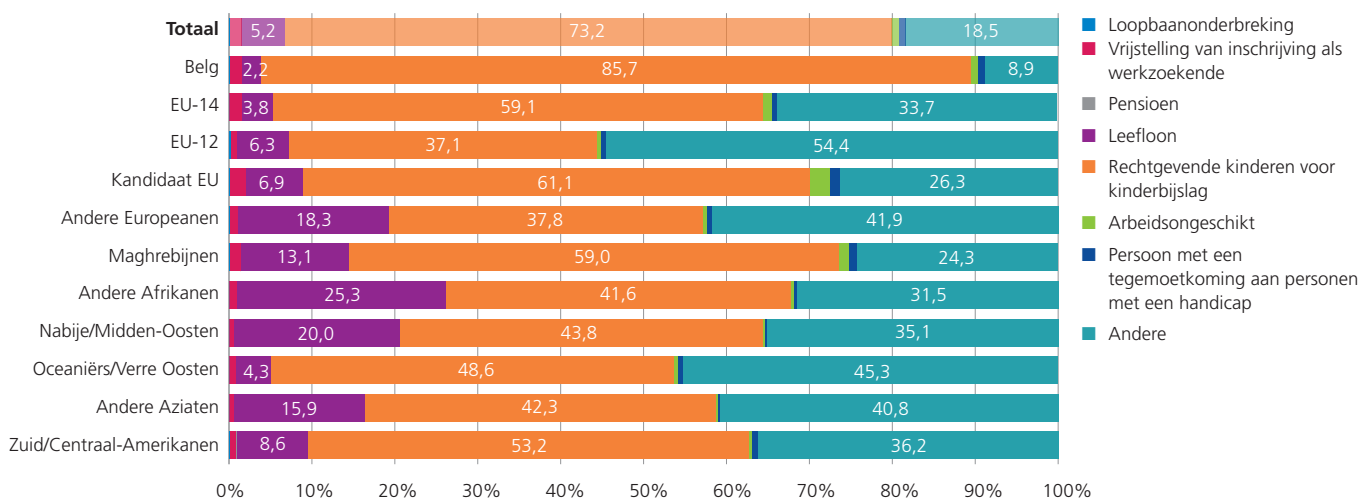
4 Zie hoofdstuk 6 van de "Socio-economische Monitoring", FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg en het Centrum voor Gelijikheid van Kansen en voor Racismebestrijding, september 2013.

5 De kinderbijslag wordt onvoorwaardelijk toegekend tot 31 augustus van het jaar waarin de kinderen de leeftijd van 18 bereiken. Van 18 tot 25 jaar moet er worden voldaan aan een aantal voorwaarden om de kinderbijslag te kunnen blijven ontvangen: de jongere moet onderwijs of een opleiding volgen en mag slechts beperkt werken of een beperkt beroepsinkomen of een beperkte sociale uitkering genieten. Het is belangrijk te weten dat de kinderen met een handicap kinderbijslag kunnen ontvangen tot de leeftijd van 21 jaar. Personen met een handicap die reeds 21 jaar oud waren op 1 juli 1987 en die op die datum kinderbijslag kregen, kunnen verder kinderbijslag ontvangen na de leeftijd van 25 jaar.

Onderstaande grafiek geeft de inactieve personen van 18 tot 24 jaar weer volgens de verschillende soorten inactiviteit. Ongeacht de origine zijn de jonge inactieve personen van 18 tot 24 jaar vooral kinderen die kinderbijslag krijgen, met uitzondering van de inactieve personen die afkomstig zijn van een land van de EU-12 en diegenen die afkomstig zijn van een ander Europees land die zich vooral bevinden in de categorie "andere" van de inactieve personen. Wat de

jongeren betreft die afkomstig zijn uit de EU-14 of de EU-12, moet men rekening houden met het feit dat, als hun ouders werken voor de Europese instellingen, dezen bijdragen betalen aan de kas van de sociale zekerheid die werd opgericht door de Europese Commissie en dat die kinderen dus kinderbijslag genieten via die kas. Zo is een deel van hen ongetwijfeld student, maar worden in het Datawarehouse ondergebracht in de categorie met het statuut "andere".

grafiek 77: Inactieven van 18 tot 24 jaar naar origine (2012)*,a

* Deze percentages worden berekend binnen de categorie van de inactieve personen van elke origine. Zo moet de grafiek als volgt worden gelezen: in België is 1,2% van de inactieve personen van 18 tot 24 jaar vrijgesteld van inschrijving als werkzoekende, 5,2% ontvangt een leefloon, 73,2% zijn kinderen die kinderbijslag ontvangen, 0,9% is arbeidsongeschikt en 18,5% bevindt zich in de categorie "anderen".

a Zie de documentatie betreffende Datawarehouse op de website van de KSZ voor meer details over de definities van de verschillende statuten (<https://www.bcsc.fgov.be/fr/dwh/homepage/index.html>).

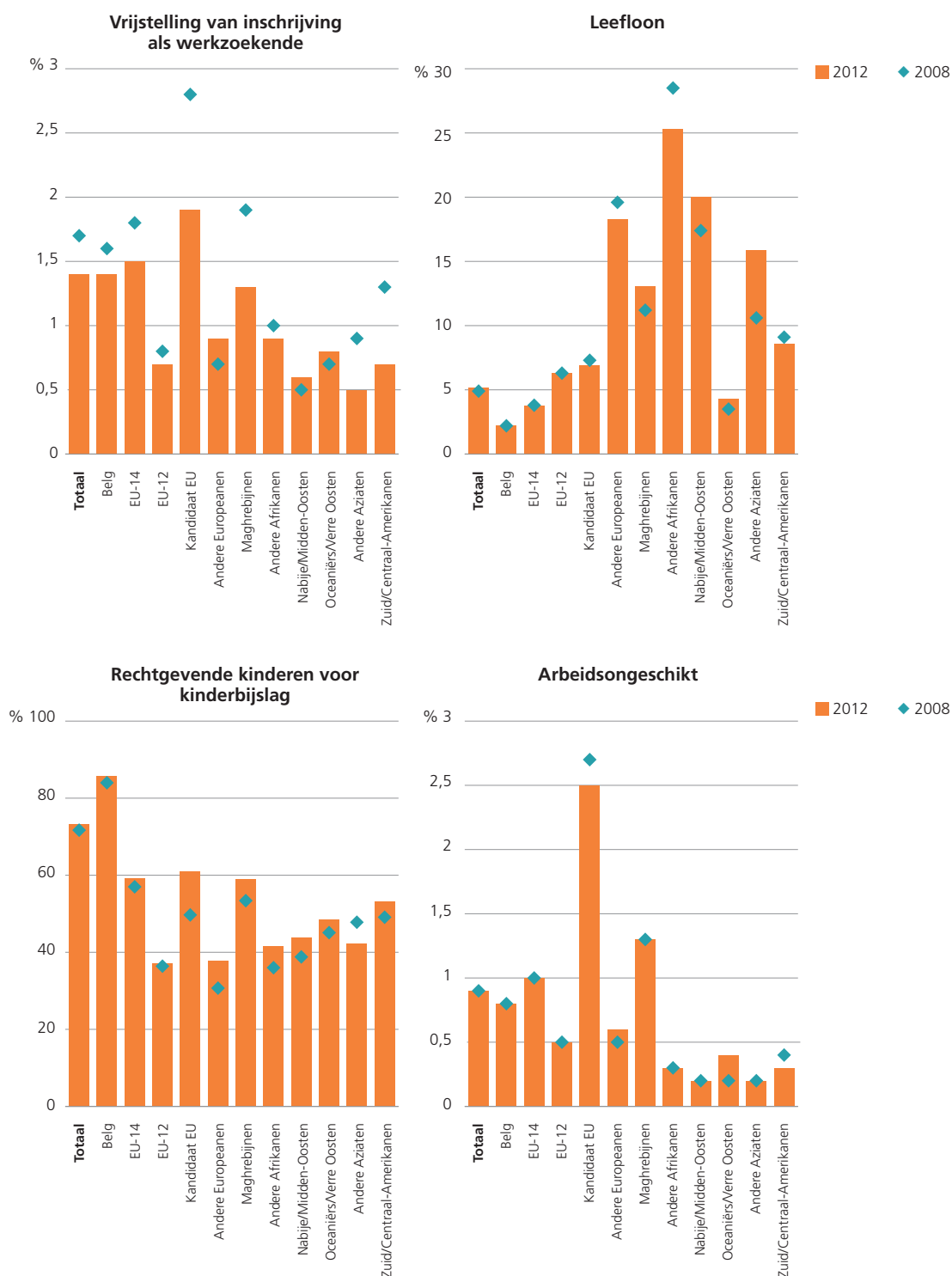
Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO

In België vindt men de jonge inactieve personen in 2012 vooral terug in het statuut van kinderen die kinderbijslag ontvangen (73,2% - hetzij 436.007 inactieve personen van 18 tot 24 jaar). De jonge inactieve personen van Belgische origine zijn ook hoofdzakelijk te vinden in dit statuut (85,7% - hetzij 313.193 inactieve personen van 18 tot 24 jaar). Tussen 2008 en 2012 is het aantal jonge inactieve personen in dit statuut gestegen voor alle origines, behalve voor diegenen die afkomstig zijn van andere Aziatische landen (-5,5 procentpunten). Voor dit statuut is het aantal van diegenen die afkomstig zijn uit een kandidaat-lidstaat en uit andere Europese landen het sterkst gestegen met respectievelijk +11,4 en +7,1 procentpunten. De kruising van

de gegevens over origine met de gegevens over migratieachtergrond⁶ toont aan dat zowel voor de inactieve personen die afkomstig zijn uit een kandidaat-lidstaat als voor diegenen die afkomstig zijn uit andere Aziatische landen, het de tweede generatie is met Belgische ouders die als vreemdelingen zijn geboren, die verhoudingsgewijs meer vertegenwoordigd is in dit statuut (respectievelijk 67,7% en 47,5%). Voor de inactieve personen die afkomstig zijn uit andere Europese landen is de eerste generatie die sinds 5 jaar of minder de Belgische nationaliteit heeft verkregen, het sterkst vertegenwoordigd in dit statuut (34,3%).

⁶ Zie gegevens in bijlage.

grafiek 78: Inactieven van 18 tot 24 jaar volgens origine naar soort inactiviteit (2008-2012)*

* Ter herinnering: deze percentages worden berekend binnen de categorie van inactieve personen van elke origine.

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO

De jonge inactieve personen die afkomstig zijn uit een ander Afrikaans land, het Nabije/ Midden-Oosten en uit een ander Europees land, onderscheiden zich omdat een groot deel van hen een leefloon ontvangt. 25,3% van de inactieve personen van 18 tot 24 jaar die afkomstig zijn uit een ander Afrikaans land (hetzij 4.910 inactieve personen), 20,0% van de jonge inactieve personen die afkomstig zijn uit het Nabije/ Midden-Oosten (hetzij 680 inactieve personen) en 18,3% van de jonge inactieve personen die afkomstig zijn uit een ander Europees land (hetzij 2.284 inactieve personen) ontvangen immers een leefloon tegenover 2,2% van de jonge inactieve personen van Belgische origine (hetzij 7.539 inactieve personen). Het aantal jonge inactieve personen in dit statuut die afkomstig zijn van Maghreblanden en andere Aziatische landen is niet gering (respectievelijk 13,1% - hetzij 3.360 inactieve personen en 15,9% - hetzij 539 inactieve personen). Tussen 2008 en 2012 is het aantal jonge inactieve personen dat een leefloon ontvangt gemiddeld licht gestegen. De sterkste stijging heeft betrekking op de jongeren die afkomstig zijn uit andere Aziatische landen (+5,2 procentpunten) en diegenen die afkomstig zijn uit het Nabije/ Midden-Oosten (+2,6 procentpunten). Bij de jongeren die afkomstig zijn uit andere Afrikaanse landen en andere Europese landen stellen we daarentegen een daling vast van het aantal inactieve personen in dit statuut (respectievelijk -3,2 en -1,3 procentpunten). Wat de jongeren betreft die een leefloon ontvangen, is het - aangezien dit systeem ongetwijfeld een alternatief is voor diegenen die (nog) geen toegang hebben tot de Belgische sociale zekerheid en dus niet tot een inkomen - perfect mogelijk dat een deel van hen in feite studenten zijn die geen kinderbijslag kunnen ontvangen. Terwijl de kruising met de gegevens betreffende de migratieachtergrond⁷ voor de inactieve personen die afkomstig zijn van Maghreblanden in 2012 aantoont dat de tweede generatie het sterkst vertegenwoordigd is in dit statuut (45,4% voor diegenen wier ouders Belg zijn die als vreemdeling zijn geboren en 21,9% voor diegenen wier ouders vreemdelingen zijn), is het vooral de eerste generatie met een

vreemde nationaliteit die sinds 5 jaar of minder is ingeschreven in het Rijksregister, die zich in deze categorie bevindt voor de origines van andere Europese landen, het Nabije/ Midden-Oosten en andere Aziatische landen (respectievelijk 34,6%, 46,2%, 52,8% en 66,4%).

Het is ook interessant erop te wijzen dat 2,5% van de jonge inactieve personen die afkomstig zijn uit een kandidaat-lidstaat (hetzij 378 inactieve personen) en 1,3% van de jonge inactieve personen van Maghrebijnse origine (hetzij 389 inactieve personen) in 2012 arbeidsongeschikt waren tegenover minder dan 1% voor de andere origines. Voor deze twee groepen is de tweede generatie het sterkst vertegenwoordigd in dit statuut en hoofdzakelijk diegenen wier ouders Belg zijn, maar als vreemdeling werden geboren; respectievelijk 84,9% (van wie 62,1% voor de tweede generatie van Belgische ouders die als vreemdeling werden geboren) en 80,1% (van wie 56,9% voor de tweede generatie van Belgische ouders die als vreemdeling werden geboren)⁸.

Ook het aantal jongeren die afkomstig zijn uit een kandidaat-lidstaat en uit de EU-14 die vrijgesteld zijn van inschrijving als werkzoekende ligt hoger dan bij de andere origines (1,9% voor diegenen die afkomstig zijn uit een kandidaat-lidstaat en 1,5% voor diegenen die afkomstig zijn uit de EU-14). Voor deze twee groepen is het ook de tweede generatie die het sterkst is vertegenwoordigd in deze categorie, respectievelijk 76,7% en 84,7%. Maar voor de personen die afkomstig zijn uit een kandidaat-lidstaat ligt het aandeel van diegenen wier ouders Belg zijn die als vreemdeling zijn geboren, veel hoger (55,7% tegenover 20,9%) terwijl voor diegenen die afkomstig zijn uit de EU-14 er een haast gelijke verdeling bestaat tussen de twee groepen die de tweede generatie uitmaken⁹.

⁷ Zie gegevens in bijlage.

⁸ Zie gegevens in bijlage.

⁹ Zie gegevens in bijlage.

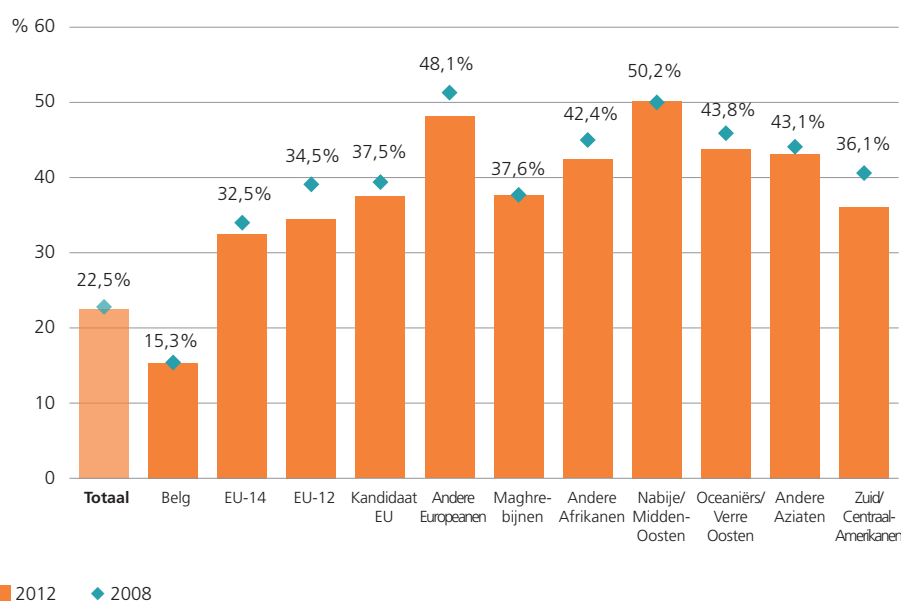
B. De inactieve personen van 25 tot 60 jaar volgens origine

De analyse van de inactiviteit betreffende de oudere groepen, waarvan het minder waarschijnlijk is dat ze nog studeren, dat wil zeggen personen tussen 25-60 jaar, wijzigt enigszins de conclusies die voortvloeien uit de analyse van de groep van 18-24 jaar.

De inactiviteitsgraad van personen van 25 tot 60 jaar, in België en ongeacht de origine, bedraagt 22,5% in 2012 (hetzij 1.225.014 inactieve personen van 25 tot 60 jaar). De inactiviteitsgraad van personen van Belgische origine bedraagt 15,3% (hetzij 526.219 inactieve personen van 25 tot 60 jaar) en ligt veel lager dan de inactiviteitsgraad die men optekent voor personen van vreemde origine

voor wie de inactiviteitsgraad schommelt tussen 32,5% voor personen afkomstig uit de EU-14 (hetzij 219.437 inactieve personen van 25 tot 60 jaar) tot 50,2% voor personen afkomstig uit het Nabije/ Midden-Oosten (hetzij 15.680 inactieve personen van 25 tot 60 jaar). Ter herinnering: men moet de inactiviteitsgraad van de personen afkomstig uit de EU-14 of de EU-12¹⁰ nuanceren; deze liggen waarschijnlijk lager dan de percentages in de volgende grafieken. Tussen 2008 en 2012 is de inactiviteitsgraad gedaald voor alle origines, behalve voor de personen die afkomstig zijn uit het Nabije/ Midden-Oosten, voor wie een zeer lichte stijging is opgetekend¹¹.

grafiek 79: De inactiviteitsgraad van personen van 25 tot 60 jaar naar origine (2008-2012)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO

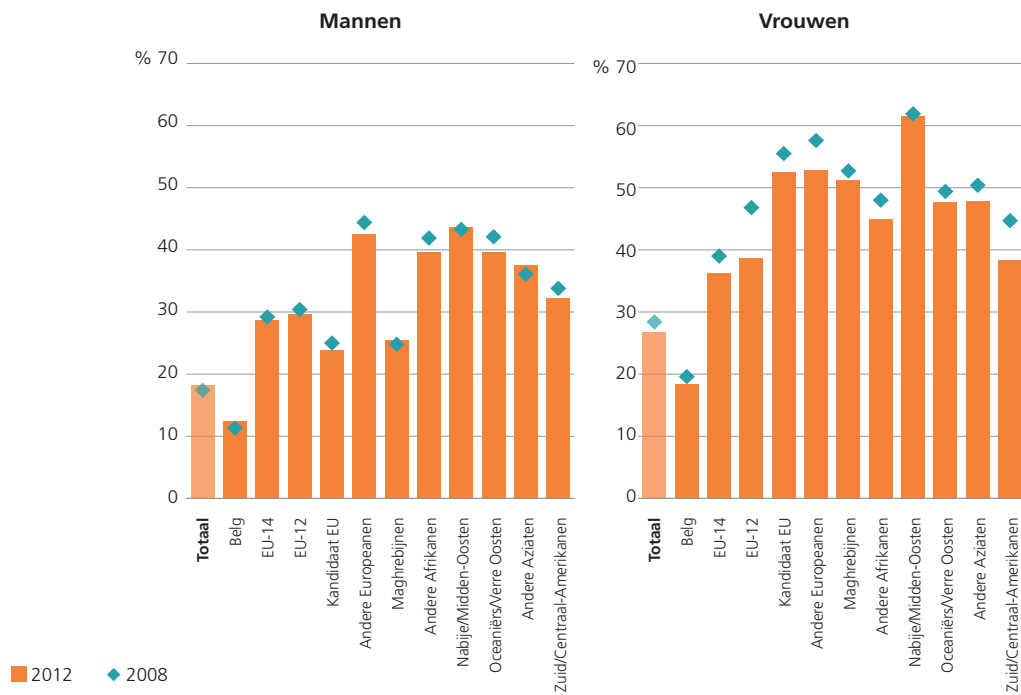
¹⁰ Zie hoofdstuk 2 - deel 2.1.

¹¹ Zie gegevens in bijlage.

In 2012 bedraagt de inactiviteitsgraad van mannen van 25 tot 60 jaar ongeacht de origine 18,3% (hetzij 500.965 inactieve mannen van 25 tot 60 jaar). De inactiviteitsgraad van vrouwen bedraagt 26,8% (hetzij 724.049 inactieve vrouwen van 25 tot 60 jaar). De inactiviteitsgraad van mannen van Belgische origine bedraagt 12,4% (hetzij 216.195 mannen) en ligt veel lager dan de graad die wordt opgetekend voor de personen van vreemde origine voor wie de inactiviteitsgraad schommelt tussen 23,9% voor mannen afkomstig uit een kandidaat-lidstaat (hetzij 13.946 mannen) en 43,7% voor mannen afkomstig uit het Nabije/ Midden-Oosten (hetzij 8.708 mannen). De inactiviteitsgraad van vrouwen van Belgische origine bedraagt 18,4% (hetzij 310.024 vrouwen) en ligt ook veel lager dan diegene voor vrouwen met een andere origine voor wie de

inactiviteitsgraad schommelt tussen 36,3% voor vrouwen afkomstig uit de EU-14 (hetzij 121.209 vrouwen) en 61,6% voor vrouwen afkomstig uit het Nabije/ Midden-Oosten (hetzij 6.972 vrouwen). Naast die laatste origine zijn er nog drie origines waarbij meer dan 1 vrouw op 2 inactief is: het gaat om de origines kandidaat-lidstaat, andere Europese landen, en Maghreblanden. Het is ook interessant te weten dat de inactiviteitsgraad van de vrouwen van Belgische origine lager ligt dan die van de mannen met een andere origine¹². Tussen 2008 en 2012 is de inactiviteitsgraad gestegen voor mannen van Belgische origine en voor diegenen die afkomstig zijn uit Maghreblanden, het Nabije/ Midden-Oosten en andere Aziatische landen, terwijl de inactiviteitsgraad is gedaald voor alle andere origines, alsook voor vrouwen ongeacht de origine¹³.

grafiek 80: De inactiviteitsgraad van personen van 25 tot 60 jaar naar geslacht en origine (2008-2012)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO

12 Ter herinnering: de inactiviteitsgraad van de mannen en vrouwen die afkomstig zijn uit de EU-14 en de EU-12 ligt waarschijnlijk lager dan diegene die worden weergegeven in deze grafiek. Zo zou ook de correctie die moet worden aangebracht aan de inactiviteitsgraad van de vrouwen die afkomstig van de EU-12, ongetwijfeld groter zijn dan diegene die moet worden aangebracht aan de inactiviteitsgraad van de mannen, want bij de Europese ambtenaren met de nationaliteit van een land van de EU-12 zijn de vrouwen veel sterker vertegenwoordigd dan de mannen (zie hoofdstuk 2).

13 Zie gegevens in bijlage.

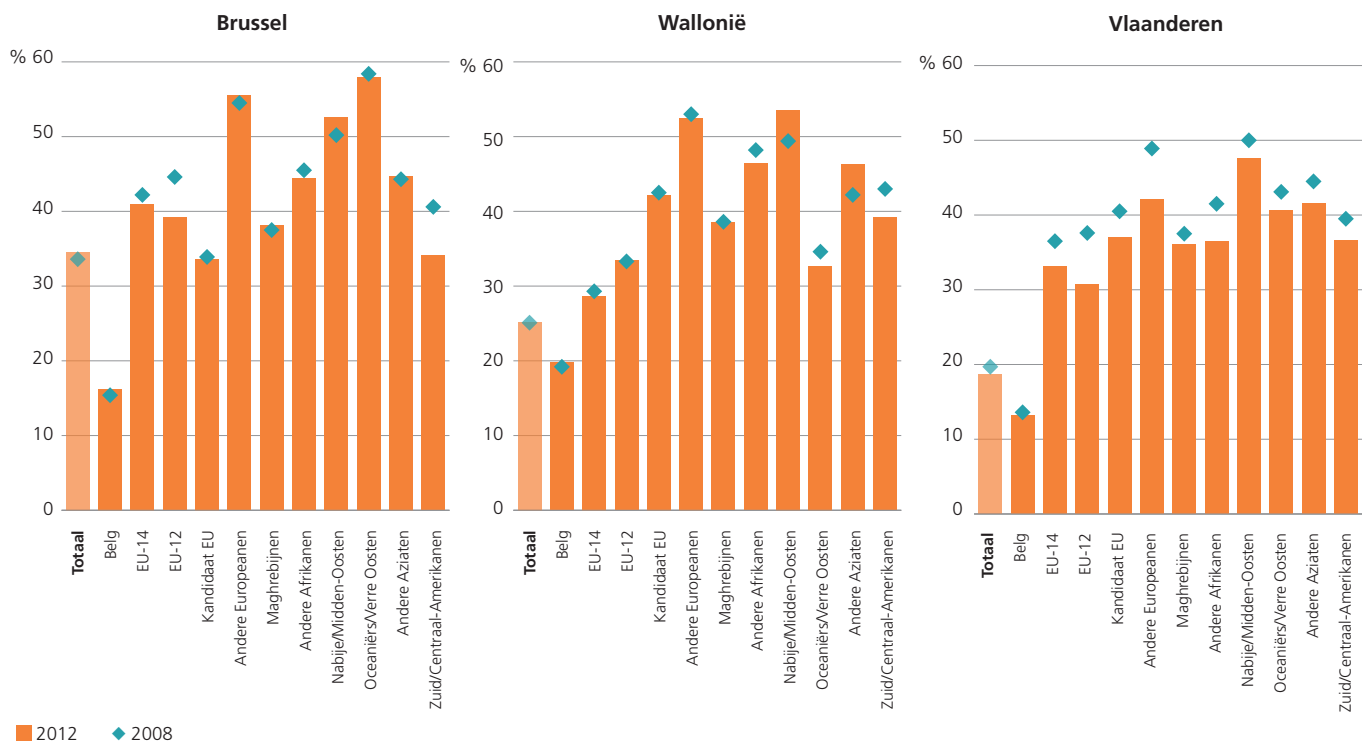
In 2012 bedroeg de inactiviteitsgraad te Brussel ongeacht de origine 34,6% (hetzij 208.604 inactieve personen tussen 25 en 60 jaar), in Wallonië 25,2% (hetzij 432.697 inactieve personen tussen 25 en 60 jaar) en in Vlaanderen 18,7% (hetzij 583.713 inactieve personen tussen 25 en 60 jaar). De inactiviteitsgraad van de personen van Belgische origine ligt in de drie gewesten lager (16,2% te Brussel - hetzij 23.982 personen, 19,8% in Wallonië – hetzij 204.970 personen en 13,2% in Vlaanderen – hetzij 297.267 personen) dan diegene die werd opgetekend voor de personen van vreemde origine. De inactiviteitsgraad voor deze laatste groep schommelt te Brussel tussen 33,6% voor de personen die afkomstig zijn uit een kandidaat-lidstaat (hetzij 8.388 personen) en 58,0% voor de personen die afkomstig zijn uit Oceanië/Verre Oosten (hetzij 5.374 personen), in Wallonië tussen 28,7% voor de personen die afkomstig zijn de EU-14¹⁴ (hetzij 94.546 personen) en 53,6% voor de personen die afkomstig zijn uit het Nabije/ Midden-Oosten (hetzij 2.695 personen) en in Vlaanderen tussen 30,7% voor de personen die afkomstig zijn uit de EU-12 (hetzij 17.696 personen) en 47,6% voor de personen die afkomstig zijn uit het Nabije/ Midden-Oosten (hetzij 7.671 personen).

Tussen 2008 en 2012 is de inactiviteitsgraad niet op dezelfde manier geëvolueerd in elk van de gewesten¹⁵. In Vlaanderen is de inactiviteitsgraad gedaald voor alle origines. In Brussel is de inactiviteitsgraad gestegen voor de personen van Belgische origine en voor de personen die afkomstig zijn uit andere Europese landen, Maghreblanden, het Nabije/ Midden-Oosten en andere Aziatische landen. En in Wallonië is de inactiviteitsgraad gestegen voor de personen van Belgische origine en diegenen die afkomstig zijn uit de EU-12, het Nabije /Midden-Oosten en uit andere Aziatische landen.

¹⁴ Ter herinnering: de inactiviteitsgraad van de personen die afkomstig zijn uit de EU-14 en de EU-12 ligt waarschijnlijk lager dan diegene die worden weergegeven in deze grafiek. Daar in Brussel een groot deel van de Europese instellingen gevestigd is, zou de correctie die moet worden aangebracht aan de inactiviteitsgraad van deze personen ongetwijfeld groter zijn in Brussel dan in de twee andere gewesten. Men moet hier ook rekening houden met de grensarbeiders, dat wil zeggen de personen die in Vlaanderen wonen en in Nederland werken; deze zijn opgenomen in de inactiviteitsgraad, terwijl ze zouden moeten worden opgenomen in de activiteitsgraad. Zo waren er op basis van de gegevens van het RIZIV in 2012 32.990 personen die in Vlaanderen woonden en in Nederland werkten (tegenover 32.253 in 2008). Een groot deel van hen zou de Nederlandse nationaliteit hebben (zie hoofdstuk 2 – deel 2.1).

¹⁵ Zie gegevens in bijlage.

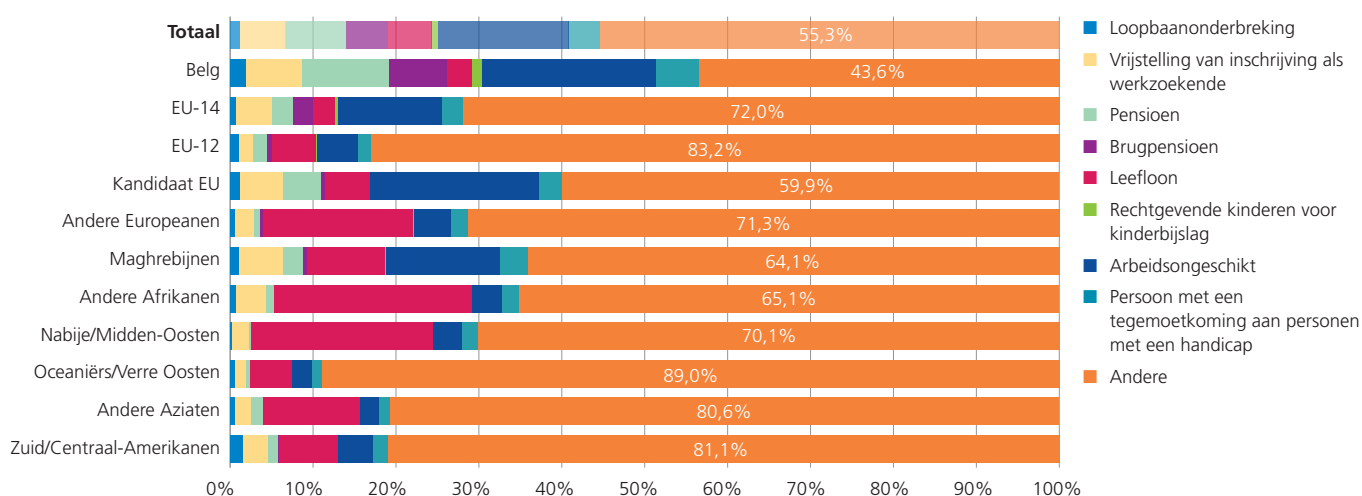
grafiek 81: De inactiviteitsgraad van personen van 25 tot 60 jaar naar gewest en origine (2008-2012)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO

Gemiddeld maakte in België 55,3% van de inactieve personen tussen 25 en 60 jaar in 2012 deel uit van de groep "andere" van de inactieve personen, 15,7% waren arbeidsongeschikt, 7,3% was met pensioen, 5,5% was vrijgesteld van inschrijving als werkzoekende, 5,3% kreeg een leefloon, 5,0% was met brugpensioen, 3,8% kreeg een uitkering voor personen met een handicap, 1,2% was in volledige loopbaanonderbreking en 0,8% ontving kinderbijslag¹⁶. Deze verdeling van de inactieve personen in de verscheidene soorten inactiviteit schommelt in functie van de origine van de individuen (zie gedetailleerde analyse per soort inactiviteit hieronder).

¹⁶ Het is niet abnormaal dat men personen ouder dan 25 jaar terugvindt in deze categorie. Ter herinnering: de personen met een handicap die reeds 21 jaar oud waren op 1 juli 1987 en die op die datum kinderbijslag ontvingen, kunnen kinderbijslag blijven ontvangen na 25 jaar.

grafiek 82: Inactieven van 25 tot 60 jaar naar origine (2012)*

* Deze percentages worden berekend binnen de groep van inactieve personen van elke origine. Zo moet de grafiek als volgt gelezen worden: in 2012 was 1,9% van de inactieve personen tussen 25 en 60 jaar van Belgische origine in loopbaanonderbreking, 6,7% van de inactieve personen tussen 25 en 60 jaar van Belgische origine was vrijgesteld van inschrijving als werkzoekende, 2,9% van de inactieve personen tussen 25 en 60 jaar van Belgische origine ontving een leefloon, 20,9% van de inactieve personen tussen 25 en 60 jaar van Belgische origine was arbeidsongeschikt, 5,2% van de inactieve personen tussen 25 en 60 jaar van Belgische origine ontving een uitkering voor personen met een handicap, 7,1% van de inactieve personen tussen 25 en 60 jaar van Belgische origine was met bruggpensioen, 10,5% van de inactieve personen tussen 25 en 60 jaar van Belgische origine was met pensioen en 43,6% van de inactieve personen tussen 25 en 60 jaar van Belgische origine bevond zich in de categorie "andere".

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO

Ongeacht de origine bevinden de inactieve personen van 25 tot 60 jaar zich hoofdzakelijk in de groep "andere" van de inactieve personen. Dit aandeel schommelt van 43,6% voor de personen van Belgische origine (de enigen onder het Belgische gemiddelde voor deze categorie) tot meer dan 80% voor de personen die afkomstig zijn uit een ander Aziatisch land, uit Zuid/Centraal-Amerika, uit de EU-12 en uit Oceanië/Verre Oosten. Ter herinnering: het "echte" deel van de personen die afkomstig zijn uit de EU-14 of EU-12 in deze categorie ligt waarschijnlijk lager dan de cijfers in grafiek 82¹⁷.

Onderstaande grafiek geeft het aantal inactieve personen weer volgens de origine in elk van de belangrijkste soorten activiteit. Zoals werd vastgesteld in het vorige rapport¹⁸, ligt het aantal perso-

nen van Belgische origine in de statuten "loopbaanonderbreking", "vrijstelling van inschrijving als werkzoekende", "arbeidsongeschiktheid", "personen met een uitkering voor personen met een handicap", "pensioen" en "bruggpensioen" hoger dan het gemiddelde en de cijfers voor de andere origines in dezelfde statuten. Het aantal personen van Belgische origine dat een leefloon ontvangt, ligt daarentegen lager dan het gemiddelde en dan de cijfers die werden opgetekend voor de andere origines, met uitzondering van de personen die afkomstig zijn uit de EU-14 wier aandeel zich op hetzelfde niveau bevindt als dat van de personen van Belgische origine.

Meer specifiek voor elk statuut bevonden zich in 2012 1,9% van de inactieve personen van Belgische origine (hetzij 9.949 personen) in loopbaanonderbreking tegenover 0,2% van de inactieve personen die afkomstig zijn uit het Nabije/Midden-Oosten (hetzij 35 personen) en 0,5% van de inactieve personen die afkomstig zijn uit een ander Europees land (hetzij 237 personen),

¹⁷ Zie hoofdstuk 2 – deel 2.1.

¹⁸ Zie hoofdstuk 6 van de "Socio-economische Monitoring", FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg en het Centrum voor Gelijikheid van Kansen en voor Racismebestrijding, september 2013.

Oceanië/Verre Oosten (hetzij 73 personen) en andere Aziatische landen (hetzij 108 personen)¹⁹. Tussen 2008 en 2012 is de situatie vrij stabiel gebleven voor alle origines. De resultaten van twee groepen springen echter in het oog: het aantal personen van Belgische origine in loopbaanonderbreking is licht gedaald (-0,5 procentpunten) en het aantal personen afkomstig uit Zuid/Centraal-Amerika die in loopbaanonderbreking zijn, is licht gestegen (+0,6 procentpunten).

Wat de vrijstelling van inschrijving als werkzoekende betreft, bevindt 6,7% van de inactieve personen van Belgische origine (hetzij 35.042 personen) zich in dit statuut. Het aantal inactieve personen die afkomstig zijn uit een kandidaat-lidstaat en uit de Maghreblanden leunt relatief sterk aan bij het aantal inactieve personen van Belgische origine, respectievelijk 5,3% (hetzij 2.214 personen) en 5,4% inactieve personen in dit statuut (hetzij 5.057 personen). Gemiddeld is het aantal inactieve personen in dit statuut gedaald tussen 2008 en 2012. Dit vloeit hoofdzakelijk voort uit de versterking van de leeftijdsvoorwaarden die het mogelijk maken vrijgesteld te worden van de zoektocht naar werk²⁰. Het aantal personen van Belgische origine en personen afkomstig uit een kandidaat-lidstaat en Maghreblanden, is het sterkst gedaald (respectievelijk -1,5, -2,2 en -1,4 procentpunten). De kruising van de gegevens betreffende de migratieachtergrond²¹ toont aan dat, zowel voor de inactieve personen die afkomstig zijn uit een kandidaat-lidstaat als uit de Maghreb, bijna 30% van de inactieve personen in dit statuut van de eerste generatie is en sinds meer dan 5 jaar de Belgische nationaliteit heeft verkregen. Hun aantal is echter sterk gedaald tussen 2008 en 2012 (bijna 10 procentpunten).

Wat de inactieve personen betreft die een leefloon ontvangen, bevindt zich 23,9% van de inactieve personen die afkomstig zijn uit een ander Afrikaans land (hetzij 11.501 personen), 21,9% van inactieve personen die afkomstig zijn uit het Nabije/ Midden-Oosten (hetzij 3.438 personen) en 18,2% van de inactieve personen die afkomstig zijn uit een ander Europees land (hetzij 8.090 personen) zich in dit statuut, terwijl gemiddeld 5,3% van de inactieve personen in België (ongeacht de origine) en 2,9% van de inactieve personen van Belgische origine (hetzij 15.155 personen) een leefloon ontvangen. Van de inactieve personen die afkomstig zijn van een ander Afrikaans land en uit het Nabije/ Midden-Oosten en die een leefloon ontvangen, bevinden zich vooral de jongste categorieën van de groep tussen 25-60 jaar in dit statuut. 47,9% van de personen die afkomstig zijn van een ander Afrikaans land en 39,6% van de personen die afkomstig zijn uit het Nabije/ Midden-Oosten in dit statuut, zijn tussen 25 en 34 jaar oud. Het is belangrijk eraan te herinneren dat het leefloon ongetwijfeld een alternatief is voor diegenen die (nog) geen toegang hebben tot de Belgische sociale zekerheid (bijvoorbeeld immigranten die recent zijn toegekomen). De kruising van de gegevens betreffende de migratieachtergrond²² toont voor deze twee groepen immers aan dat 56,6% van de personen die afkomstig zijn uit een ander Afrikaans land en 68,9% van diegenen die afkomstig zijn van het Nabije/ Midden-Oosten en die een leefloon ontvangen, een vreemde nationaliteit hebben en sinds 5 jaar of minder zijn ingeschreven in het Rijksregister. Tussen 2008 en 2012 is de toestand vrij stabiel gebleven voor alle origines, hoewel twee groepen kunnen worden aangestipt: de personen die afkomstig zijn uit het Nabije/ Midden-Oosten en uit andere Aziatische landen, van wie aanzienlijk meer personen een leefloon krijgen (respectievelijk +3,1 et +2,6 procentpunten). En voor de inactieve personen die afkomstig zijn van een ander Afrikaans land en van het Nabije/ Midden-Oosten is het aantal personen van vreemde nationaliteit die sinds 5 jaar of minder zijn ingeschreven in het Rijksregister, sterk gestegen tussen 2008 en 2012 (respectievelijk +14,5 en +24,5 procentpunten).

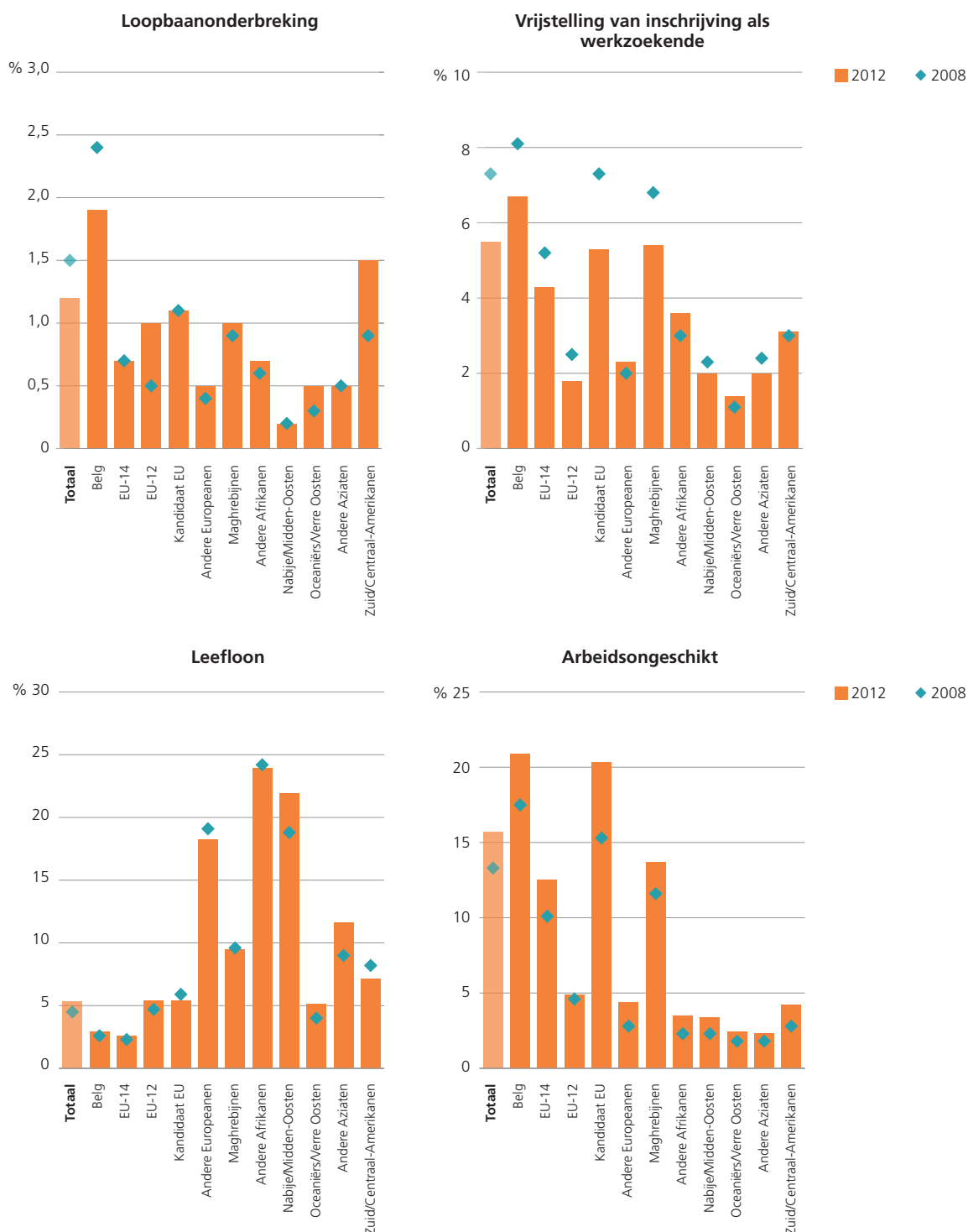
¹⁹ Om deel te kunnen uitmaken van dit statuut moet men een baan hebben en voldoen aan een aantal toegangsvoorwaarden bij de werkgever (zie website RVA voor meer details - <http://www.rva.be/>). Het verschil dat men vaststelt in dit statuut tussen de personen van Belgische origine en diegenen van andere origine wordt ten dele verklaard door het hogere werkgelegenheidscijfer van de personen van Belgische origine (zie hoofdstuk 2 – deel 2.2).

²⁰ zie website RVA voor meer details (<http://www.rva.be/>).

²¹ Zie gegevens in bijlage.

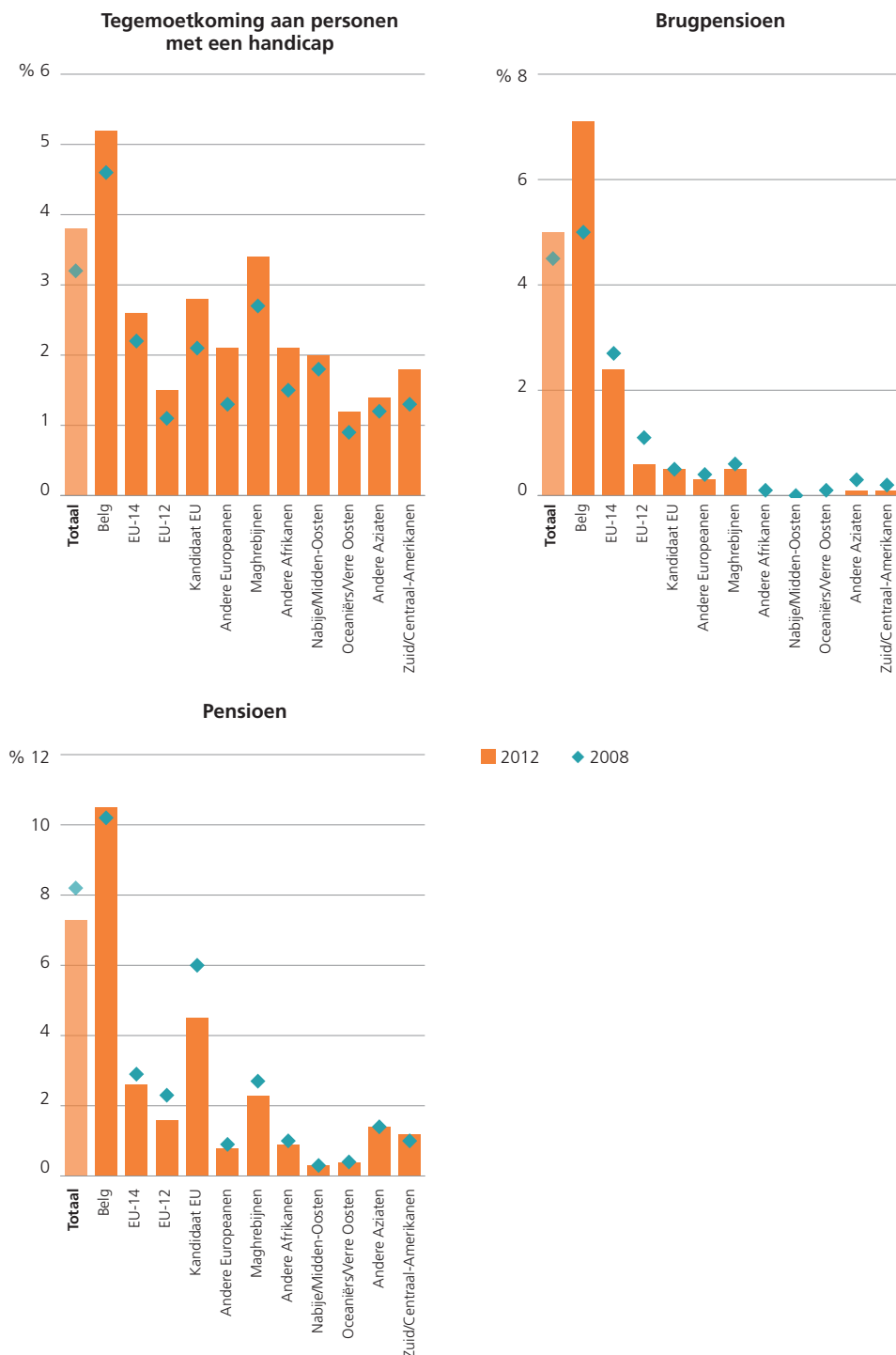
²² Zie gegevens in bijlage.

grafiek 83: Inactieven van 25 tot 60 jaar volgens origine naar soort inactiviteit (2008-2012)*

* Deze percentages worden berekend binnen de groep van inactieve personen van elke origine. Zo moet de grafiek als volgt gelezen worden: in 2012 was 1,9% van de inactieve personen van 25 tot 60 jaar van Belgische origine in loopbaanonderbreking, 6,7% van de inactieve personen van 25 tot 60 jaar van Belgische origine was vrijgesteld van inschrijving als werkzoekende, 2,9% van de inactieve personen tussen 25 en 60 jaar van Belgische origine ontving een leefloon, 20,9% van de inactieve personen tussen 25 en 60 jaar van Belgische origine was arbeidsongeschikt, 5,2% van de inactieve personen tussen 25 en 60 jaar van Belgische origine ontving een uitkering voor personen met een handicap, 7,1% van de inactieve personen tussen 25 en 60 jaar van Belgische origine was met brugpensioen en 10,5% van de inactieve personen tussen 25 en 60 jaar van Belgische origine was gepensioneerd.

(grafiek 83 vervolg) Inactieven van 25 tot 60 jaar volgens origine naar soort inactiviteit (2008-2012)*

* Deze percentages worden berekend binnen de groep van inactieve personen van elke origine. Zo moet de grafiek als volgt gelezen worden: in 2012 was 1,9% van de inactieve personen van 25 tot 60 jaar van Belgische origine in loopbaanonderbreking, 6,7% van de inactieve personen van 25 tot 60 jaar van Belgische origine was vrijgesteld van inschrijving als werkzoekende, 2,9% van de inactieve personen tussen 25 en 60 jaar van Belgische origine ontving een leefloon, 20,9% van de inactieve personen tussen 25 en 60 jaar van Belgische origine was arbeidsongeschikt, 5,2% van de inactieve personen tussen 25 en 60 jaar van Belgische origine ontving een uitkering voor personen met een handicap, 7,1% van de inactieve personen tussen 25 en 60 jaar van Belgische origine was met brugpensioen en 10,5% van de inactieve personen tussen 25 en 60 jaar van Belgische origine was gepensioneerd.

Het statuut van arbeidsongeschiktheid is het statuut waarin het aantal inactieve personen gemiddeld het hoogst vertegenwoordigd is. In 2012 was gemiddeld 15,7% van de inactieve personen arbeidsongeschikt. De inactieve personen van Belgische origine en personen afkomstig uit een kandidaat-lidstaat, laten de hoogste cijfers inzake arbeidsongeschiktheid optekenen met respectievelijk 20,9% (hetzij 105.036 personen) en 20,3% (hetzij 8.438 personen). Het aantal inactieve personen die afkomstig zijn van de Maghreblanden en uit de EU-14 in dit statuut, ligt veel lager dan het aantal inactieve personen van Belgische origine en personen die afkomstig zijn uit een kandidaat-lidstaat, maar ligt toch nog vrij hoog (respectievelijk 13,7% - hetzij 12.971 personen en 12,5% - hetzij 27.376 personen). De analyse van de werkgelegenheid per sector (zie hoofdstuk 2 – deel 2.3) lijkt aan te tonen dat – net zoals reeds werd gesteld in het vorige rapport – de personen met een baan afkomstig uit een kandidaat-lidstaat en uit de Maghreblanden, hoofdzakelijk geconcentreerd zijn in de sectoren waarin het werk zwaar is. Deze vaststelling is misschien een verklaring voor het hoge aantal inactieve personen van deze twee origines in de categorie arbeidsongeschiktheid. Bovendien zijn voor deze twee groepen de inactieve personen die arbeidsongeschikt zijn, gemiddeld iets jonger dan bij de andere origines. Voor de personen van Belgische origine lijkt de leeftijd ook een rol te spelen, want 44,8% van hen is ouder dan 50 jaar. Tussen 2008 en 2012 is het aantal inactieve personen dat arbeidsongeschikt is, gestegen voor alle origines. De personen van Belgische origine en diegenen die afkomstig zijn uit een kandidaat-lidstaat, uit de EU-14 en uit de Maghreb zijn het sterkst gestegen met respectievelijk +3,4, +5,0, +2,4 en +2,2 procentpunten. De kruising van de gegevens over de migratieachtergrond²³ toont aan dat, zowel voor de inactieve personen die afkomstig zijn uit een kandidaat-lidstaat als uit de Maghreb het grootste aantal inactieve personen in dit statuut gevormd wordt door de personen van de eerste generatie die sinds meer dan 5 jaar de Belgische nationaliteit hebben gekregen met respectievelijk 42,5% en 35,3%.

²³ Zie gegevens in bijlage.

Voor de inactieve personen die afkomstig zijn uit de EU-14, is daarentegen 43,0% van de eerste generatie met een vreemde nationaliteit sinds meer dan 5 jaar ingeschreven in het Rijksregister.

Wat de inactieve personen betreft die een uitkering voor personen met een handicap ontvangen, maakte in 2012 3,8% van de inactieve personen deel uit van dit statuut. De personen van Belgische origine maken het grootste deel van dit statuut uit met 5,2% (hetzij 27.128 personen). Het aandeel van de personen van Maghrebijnse origine ligt in de buurt van 3,4% (hetzij 3.235 personen). Tussen 2008 en 2012 is het aantal inactieve personen in dit statuut zeer licht gestegen voor alle origines. De kruising met de gegevens over de migratieachtergrond²⁴ toont aan dat voor de inactieve personen die afkomstig zijn uit de Maghreb, de verdeling van de inactieve personen tussen de verscheidene generaties in dit statuut vrij evenwichtig is (tussen 15% en 21%). Alleen het aantal personen van de eerste generatie met een vreemde nationaliteit die sinds 5 jaar of minder zijn ingeschreven in het Rijksregister, ligt aanzienlijk lager (8,9%).

Ten slotte is in de statuten “pensioen” en “brugpensioen” het aantal inactieve personen van Belgische origine groter dan voor de andere origines met respectievelijk 10,5% (hetzij 55.371 personen) en 7,1% (hetzij 37.224 personen). Het aandeel van de andere origines in deze statuten ligt aanzienlijk lager. Toch is het interessant vast te stellen dat 4,5% van de inactieve personen die afkomstig zijn uit een kandidaat-lidstaat, gepensioneerd is (hetzij 1.860 personen) en dat 2,4% van de inactieve personen die afkomstig zijn uit de EU-14 met brugpensioen is (hetzij 5.294 personen). De kruising met de gegevens over de migratieachtergrond²⁵ toont voor de inactieve personen die afkomstig zijn uit een kandidaat-lidstaat aan dat 67,7% van de gepensioneerde inactieve personen van de eerste generatie is die sinds meer dan 5 jaar de Belgische nationaliteit hebben verkregen. En bij de bruggepensioneerde inactieve personen die afkomstig zijn uit

²⁴ Zie gegevens in bijlage.

²⁵ Zie gegevens in bijlage.

de EU-14, heeft 47,4% een vreemde nationaliteit die sinds meer dan 5 jaar zijn ingeschreven in het Rijksregister.

De analyse **in functie van het geslacht** vestigt de aandacht op dezelfde groepen en evoluties²⁶. Het is echter belangrijk te weten dat - ongeacht de origine - het aantal inactieve vrouwen in loopbaanonderbreking groter is dan het aantal mannen in hetzelfde statuut en dat het aantal vrouwen met brugpensioen lager ligt dan het aantal inactieve mannen in hetzelfde statuut. Het aantal inactieve vrouwen met pensioen ligt hoger dan het aantal inactieve mannen met pensioen, behalve voor de personen van Belgische origine en de personen die afkomstig zijn uit een kandidaat-lidstaat, voor wie het tegengestelde wordt vastgesteld. Voor de andere statuten ligt het aantal inactieve mannen in de verscheidene statuten over het algemeen hoger dan het aantal inactieve vrouwen in hetzelfde statuut. Maar er zijn uitzonderingen. Zo ligt voor de vrijstelling van inschrijving als werkzoekende het aantal inactieve vrouwen dat afkomstig is uit de EU-12, een kandidaat-lidstaat, andere Afrikaanse landen en Oceanië/Verre Oosten hoger dan voor de inactieve mannen in dit statuut. Voor het leefloon wordt dezelfde vaststelling gemaakt voor de personen die afkomstig zijn uit andere Afrikaanse landen en Zuid/Centraal-Amerika. Voor de arbeidsongeschiktheid ligt het aantal inactieve vrouwen hoger voor de personen die afkomstig zijn uit de EU-12, andere Afrikaanse landen, Oceanië/Verre Oosten en uit Zuid/Centraal-Amerika. Ten slotte worden voor de personen die een uitkering ontvangen voor personen met een handicap, hogere percentages opgetekend voor de inactieve vrouwen in dit statuut afkomstig uit andere Afrikaanse landen en uit het Nabije/Midden-Oosten.

Ook de analyse **per gewest** vestigt voor Vlaanderen en Wallonië de aandacht op dezelfde groepen en evoluties²⁷. Hoewel voor Wallonië de conclusies betreffende de statuten inzake de loopbaanonderbreking, het brugpensioen en het

leefloon gelijk lopen met de conclusies die werden getrokken voor de analyse van België in zijn geheel, wijken ze licht af voor de statuten inzake pensioen, arbeidsongeschiktheid en de uitkering aan personen met een handicap. Voor het pensioen zijn het voor personen van vreemde origine niet meer de personen afkomstig van een kandidaat-lidstaat die samen met de personen afkomstig uit de EU-14 de hoogste aantallen laten optekenen, maar de personen die afkomstig zijn uit de EU-12. Voor de arbeidsongeschiktheid zijn het voor de personen van vreemde origine niet meer de personen die afkomstig zijn van een kandidaat-lidstaat die de hoogste aantallen laten optekenen, maar de personen die afkomstig zijn uit de EU-14, hoewel de personen die afkomstig zijn uit een kandidaat-lidstaat op de voet volgen. En voor de uitkering aan personen met een handicap ten slotte zijn het in de groep van personen van vreemde origine niet meer de personen afkomstig uit de Maghreblanden die de hoogste aantallen laten optekenen, maar de personen afkomstig uit de EU-14, hoewel de personen afkomstig uit Maghreblanden hen op de voet volgen. Het is ook interessant vast te stellen dat in Brussel het aantal inactieve personen in de statuten inzake pensioen en brugpensioen aanzienlijk lager ligt dan het aantal dat men optekent in Vlaanderen en Wallonië. Ook in Brussel ligt het aantal inactieve personen met een leefloon hoger dan datgene dat wordt opgetekend in de twee andere gewesten. En voor de personen afkomstig uit andere Afrikaanse landen, ligt dit aantal veel hoger in Brussel, want daar bereikt het 30,4% van de inactieve personen in dit statuut voor deze origine. Wat het leefloon betreft, is het opnieuw belangrijk de verschillen in aantallen te nuanceren die in dit statuut werden vastgesteld, omdat dit systeem een alternatief is voor diegenen die (nog) geen toegang hebben tot de Belgische sociale zekerheid. Voor Brussel moet men deze laatste opmerking aanvullen met het feit dat deze stad de belangrijkste toegangspoort is voor vluchtelingen en migranten in België.

²⁶ Zie gegevens in bijlage.

²⁷ Zie gegevens in bijlage.

Hoofdstuk 5

Socio-economische
monitoring

> Socio-economische
mobiliteit

5.1 DE MOBILITEIT NAAR SOCIO-ECONOMISCHE STATUS TUSSEN 2009 EN 2011

In dit gedeelte worden de personen ingedeeld op basis van hun socio-economische¹ status in het vierde kwartaal van 2009 en in het vierde kwartaal van 2011², op voorwaarde dat ze in de twee periodes ingeschreven waren in het Rijksregister. Zo kunnen we voor elke herkomstcategorie bepalen hoeveel personen dezelfde status hebben

behouden of hoeveel personen van status zijn veranderd tussen de eerste en de tweede periode. Opgepast, het gaat om een «foto» van de toestand voor elk van deze periodes, we onderzoeken dus niet de eventuele wijzigingen die tussen deze twee periodes zouden zijn opgetreden, zoals bijvoorbeeld een periode van werkloosheid.

A. Personen die in 2009 een baan hadden

We bekijken eerst wie een baan had in het vierde kwartaal van 2009 en kijken dan naar hun status in het vierde kwartaal van 2011, aan de hand van de volgende tabel.

tabel 25: Verdeling van de personen die een baan hadden in 2009 naar hun activiteitsstatus in 2011, naar origine

	Werkend	Werkloos	Inactief	Aantal
Totaal	92,0%	2,7%	5,3%	4.001.310
België	93,7%	1,9%	4,4%	2.879.419
EU-14	89,5%	4,1%	6,4%	398.354
EU-12	87,7%	3,5%	8,8%	60.874
Kandidaat EU	83,0%	8,6%	8,5%	53.759
Andere Europeanen	82,8%	8,7%	8,6%	33.682
Maghrebijnen	82,6%	9,7%	7,7%	110.652
Andere Afrikanen	80,4%	10,1%	9,5%	43.632
Nabije/Midden-Oosten	81,5%	8,7%	9,8%	10.771
Oceanië/Verre-Oosten	86,8%	3,7%	9,5%	14.785
Andere Aziaten	86,1%	5,2%	8,7%	19.862
Zuid/Centraal-Amerika	82,9%	6,5%	10,6%	13.541

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KPSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

¹ Voor de definities van deze diverse statuten, zie hoofdstuk 2.1

² Aangezien de gegevens voor 2012 onvolledig waren op het ogenblik van het opstellen van het rapport, wordt in deze afdeling met de gegevens van 2011 gewerkt.

In België hadden, ongeacht hun origine (inclusief de personen van wie de origine niet kon worden bepaald), 92% van de personen die in het vierde kwartaal van 2009 een baan hadden, er nog steeds een (dezelfde of een andere) twee jaar later (of meer dan 9 personen op 10). Net zoals werd opgemerkt in het vorige rapport³, zaten alle personen van buitenlandse origine onder dit gemiddelde en het percentage van de personen, ongeacht hun origine, is vergelijkbaar met dat wat eerder werd vastgesteld. De rangschikking in de aandelen van de personen die hun baan behouden van «Belgische - EU - niet-EU» origine blijft behouden.

Voor de personen die geen baan meer hebben in het 4de kwartaal van 2011, blijft de verdeling tussen werkloosheid en inactiviteit⁴ zeer variabel, afhankelijk van de origine. De personen met een herkomst uit de Maghreb en uit een ander Afrikaans land zijn verhoudingsgewijs het talrijkst werkloos geworden, het percentage schommelt rond de 10%. De personen met een herkomst uit een ander Afrikaans land, het Nabije/ Midden-Oosten, Oceanië/ Verre Oosten, uit de andere Aziatische landen en Zuid/ Centraal-Amerika zijn proportioneel meer van een baan naar inactiviteit overgestapt, met percentages die eveneens schommelen rond de 10%.

Voor de personen die uit een baan in de inactiviteit zijn beland, nam die inactiviteit verschillende vormen aan naargelang hun origine⁵. De personen van Belgische origine (gemiddeld ouder dan de personen van andere origine) zijn vaker uit de arbeidsmarkt gestroomd naar pensioen of brugpensioen (30,9% tegen maximum 12,4% voor de personen van andere origine). Let in het bijzonder op de opvallende stijging van de brugpensioneringen: van 10,8% in 2006-2008, gaat het naar 17,3% voor de periode 2009-2011. Terwijl de trend voor de personen van een andere origine veeleer lichtjes dalend is .

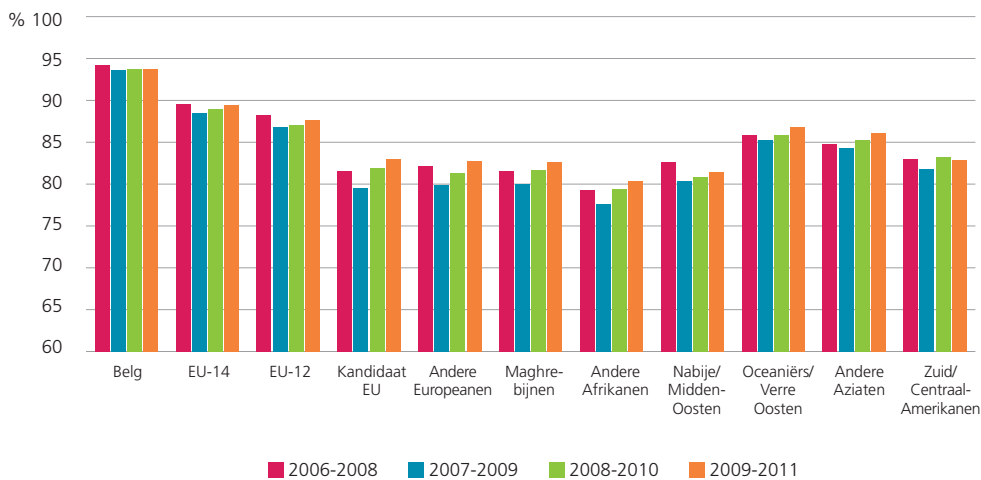
De personen met een herkomst uit een kandidaat EU-lidstaat en de Maghreb zijn dan weer oververtegenwoordigd in de doorstroom van een baan naar de arbeidsongeschiktheid en personen met een herkomst uit andere Afrikaanse landen, andere Europese landen en het Nabije/ Midden-Oosten zijn ook oververtegenwoordigd in de doorstroom van een baan naar leefloon.

3 Zie hoofdstuk 7.1. van "Socio-economische Monitoring", FOD WASO en Centrum voor Gelijkheid van Kansen en voor Racismebestrijding, september 2013.

4 Zoals beschreven in hoofdstuk 2.1, omvat de werkloosheid de werkzoekenden na voltijdse tewerkstelling met werkloosheidsuitkering, de werkzoekenden na deeltijdse tewerkstelling met werkloosheidsuitkering, de werkzoekende schoolverlaters met wachtuitkering of overbruggingsuitkering, de werkzoekenden met begeleidingsuitkering. De inactiviteit omvat de personen die in de nomenclatuur van de socio-economische status van de KSZ worden omschreven als "inactieven" en "anderen".

5 Zie gegevens als bijlage.

grafiek 84: Evolutie van het percentage personen die hun arbeidsstatus tussen de twee referentieperiodes hebben behouden, naar origine

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KPSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

De bovenstaande grafiek dient als volgt te worden gelezen: de eerste kolom voor elke origine vertegenwoordigt de personen die een baan hadden in het vierde kwartaal van 2006 én in het vierde kwartaal van 2008, in de tweede kolom staan de personen die een baan hadden in het vierde kwartaal 2007 én in het vierde kwartaal van 2009, enzovoort.

We merken, ongeacht de origine, een netto daling van het aandeel van deze personen tussen de referentieperiodes 2006-2008 en 2007-2009. Deze daling is vooral duidelijk voor de personen met een herkomst uit de kandidaat-lidstaten, uit een ander Europees land, uit de Maghreb, uit een ander Afrikaans land of uit het Nabije/ Midden-Oosten.

Toch is het herstel groter voor de personen met deze origines vanaf de periode 2008-2010, en houdt dit herstel ook aan tijdens de periode 2009-2011, zodat het een hoger niveau bereikt dan in de periode 2006-2008 (behalve voor personen uit het Nabije/ Midden-Oosten) waardoor de kloof afneemt met de personen van Belgische origine, voor wie het herstel langzamer verloopt.

Evenzo wordt de evolutie van de uitstroom uit een baan naar de werkloosheid⁶ gekenmerkt door een piek in 2007-2009 en daarna een geleidelijke daling voor de periodes 2008-2010 en 2009-2011, die groter is voor de personen met bovengenoemde origines.

De volgende drie originegroepen vertonen de grootste verschillen **per geslacht**: de personen met een herkomst uit de Maghreb, uit het Nabije/ Midden-Oosten, en vooral de personen uit kandidaat-lidstaten. Bij deze groepen hebben de mannen immers veel vaker hun baan behouden dan de vrouwen (7,1 procentpunten verschil voor personen uit kandidaat-lidstaten), en werden zij minder vaak werkloos of inactief na de uitstroom uit een baan dan de vrouwen. In het algemeen zijn de vrouwen vaker dan de mannen doorgestroomd van een baan naar werkloosheid, met uitzondering van de vrouwen van andere Europese origine, van andere Afrikaanse origine en van andere Aziatische origine.

Deze verschillen tussen mannen en vrouwen zijn echter afgenomen ten opzichte van de observatieperiode 2006-2008.

6 Zie gegevens als bijlage.

Zoals beschreven in het vorige rapport⁷, worden de verschillen **naar gewest** voornamelijk waargenomen voor de uitstroom uit een baan. Bijgevolg zijn de personen die in 2009 een baan hadden en die baan niet hebben behouden, in 2011 minder vaak werkloos geworden in Vlaanderen dan in de andere gewesten. Slechts drie originegroepen vormen een uitzondering op deze regel: de personen afkomstig van de EU-12 (bij wie in Brussel de doorstroom van baan naar werkloosheid het laagst is), de personen van andere Afrikaanse origine en de personen met een herkomst uit het Nabije/ Midden-Oosten (het laagste percentage wordt waargenomen in Wallonië).

Vervolgens wordt uit een verdeling **naar leeftijd**, zoals in het vorige rapport, duidelijk dat jongeren moeilijker een baan behouden dan ouderen. Dit valt nog meer op voor personen van andere dan Belgische origine.

De uitstroom uit een baan van jongeren met een herkomst uit de Maghreb is verhoudingsgewijs het hoogst (13,9%) in vergelijking met alle andere personen met een andere origine, terwijl de personen uit andere Afrikaanse landen het meest zijn oververtegenwoordigd in dit type van doorstroom bij de ouderen (8,6%). De jongeren uit andere Afrikaanse landen en uit Zuid/Centraal-Amerika zitten vaker in de inactiviteit (15,5%).

Tot slot leert een verdeling **naar migratieverleden en origine**⁸ ons dat de personen die zowel het minst hun baan behielden en het meest doorstroomden naar de werkloosheid, de personen zijn van niet-EU-nationaliteit die sinds 5 jaar of minder ingeschreven zijn in het Rijksregister. Het gaat hierbij in het bijzonder om de personen met een herkomst uit de Maghreb, uit een ander Afrikaans land of uit het Nabije/ Midden-Oosten.

We merken op dat de personen met een herkomst uit de Maghreb of uit een kandidaat-lidstaat van de eerste generatie, die de Belgische nationaliteit reeds meer dan 5 jaar verwierven, veel minder uitstromen uit een baan naar werkloosheid dan alle andere categorieën personen met een migratieverleden, met inbegrip van die van de tweede generatie. De personen met een herkomst uit de Maghreb, die de Belgische nationaliteit sinds meer dan 5 jaar hebben verworven, zijn namelijk met 6% vertegenwoordigd in dit traject, tegen ongeveer 10% voor de personen met dezelfde origine, maar van de tweede generatie.

⁷ Zie hoofdstuk 7.1 van de "Socio-economische Monitoring", FOD WASO en Centrum voor Gelijkheid van Kansen en voor Racismebestrijding, september 2013

⁸ Zie definitie van de begrippen in hoofdstuk 1 Demografie

B. Personen die werkloos waren in 2009

We nemen de personen die in het 4de kwartaal van 2009 werden ingeschreven als werkloze in beschouwing, en bekijken hoe hun situatie twee jaar later is veranderd

tabel 26: Verdeling van de personen die in 2009 werkloos waren naar hun activiteitsstatus in 2011, naar origine

	Werkend	Werkloos	Inactief	Aantal
Totaal	29,6%	50,1%	20,3%	398.031
België	32,5%	47,1%	20,4%	201.449
EU-14	29,6%	50,6%	19,8%	64.101
EU-12	30,4%	50,6%	18,9%	5.194
Kandidaat EU	29,7%	48,7%	21,5%	18.515
Andere Europeanen	31,0%	52,5%	16,5%	7.556
Maghrebijnen	25,5%	56,2%	18,3%	41.928
Andere Afrikanen	30,2%	52,5%	17,4%	11.145
Nabije/ Midden-Oosten	29,2%	55,4%	15,5%	2.154
Oceanië/Verre Oosten	34,0%	49,5%	16,4%	1.419
Andere Aziaten	32,2%	51,2%	16,6%	2.570
Zuid/Centraal-Amerika	36,3%	44,7%	19,0%	2.258

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KPSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

Het zijn de personen met een herkomst uit Zuid/Centraal-Amerika en Oceanië/ Verre Oosten die de meeste kans hebben om door te stromen van de werkloosheid naar een baan (36,3% en 34%). Dan volgen de personen van Belgische origine, met 32,5%. Daarentegen stromen de personen van Noord-Afrikaanse origine slechts met 25,5% door naar een baan.

Deze laatste blijven ook verhoudingsgewijs het meest talrijk werkloos (56,2%). Daartegenover staan de personen uit Zuid / Centraal-Amerika, waarvan nog slechts 44,7% werkloosheidsuitkeringen ontvangen in 2011.

De uitstroom van werkloosheid naar inactiviteit vertoont minder variaties naargelang de origine. De meest vertegenwoordigde vormen van inactiviteit zijn in dit geval de vrijstelling van inschrijving als werkzoekende, arbeidsongeschiktheid en de categorie «andere».

De evolutie over 4 jaar in de doorstroom tussen de diverse socio-economische statussen vertoont

een vergelijkbaar patroon met dat in de vorige paragraaf. We stellen een algemene daling vast van de uitstroom uit de werkloosheid naar een baan en een toename van het aandeel van de personen die werkloos blijven, gevolgd door een herstel, eerst licht in de periode 2008-2010, en nadien zeer uitgesproken tijdens de periode 2009-2011. Dit herstel is vooral gunstig voor de personen met een herkomst uit de EU-12 en uit een kandidaat-lidstaat, in tegenstelling tot de personen uit andere Afrikaanse landen of andere Aziatische landen, die niet hun niveau van 2008 halen.

Drie originegroepen vertonen zeer duidelijke verschillen **tussen mannen en vrouwen** met betrekking tot de uitstroom uit de werkloosheid: de personen met een herkomst uit de Maghreb en uit het Nabije/ Midden-Oosten, en nog meer uitgesproken – zij die afkomstig zijn uit een kandidaat-lidstaat. Het aandeel van de mannen en de vrouwen van die origine, die niet uitgestroomd zijn uit de werkloosheid, is vergelijkbaar, maar de uitstroom uit de werkloosheid gebeurt via

een baan voor de mannen (35,3% voor de mannen uit een kandidaat-lidstaat - of iets meer dan de mannen van Belgische origine - tegen 23% voor de vrouwen)⁹ en via de inactiviteit voor de vrouwen (27,1% voor de vrouwen uit een kandidaat-lidstaat tegen 16,9% voor de mannen).

De verschillen **naar gewest** en origine betreffen de uitstroom uit de werkloosheid zijn minder uitgesproken. Ongeacht de origine, zijn de personen minder vaak werkloos gebleven in Vlaanderen dan in de andere gewesten. De verschillen zijn kleiner tussen Wallonië en Brussel.

Wat betreft de verschillen **naar leeftijdsklasse**, is het effect voor de uitstroom uit de werkloosheid tegengesteld aan dat van de uitstroom uit een baan. Ongeacht de origine, ondervinden de ouderen de meeste moeite om uit de werkloosheid te stromen. Maar van zij die een nieuwe baan gevonden hebben, zijn het de personen van Belgische origine die de grootste verschillen vertonen tussen de leeftijdsklassen (50,1% van de jongeren hebben een nieuwe baan gevonden tegen slechts 15,9% van de ouderen). Wat de doorstroom van de werkloosheid naar de inactiviteit betreft, zijn het de personen met een herkomst uit een ander Afrikaans land (21,5% voor de jongeren tegen 14,8% voor de ouderen) en de landen van Zuid/ Centraal-Amerika (22,7% voor de jongeren tegen 15,9% voor de ouderen), die de grootste verschillen vertonen tussen jongeren en ouderen.

De belangrijkste doorstroom van werkloosheid naar een baan volgens **migratieachtergrond en origine** wordt waargenomen bij mensen van de tweede generatie, van wie ten minste één van de ouders Belg is en geboren in een EU-land (37,7%), en bij de personen met EU- (34,9%) of niet EU-nationaliteit (37,3%) die recent in het Rijksregister werden ingeschreven. Daar tegenover vonden slechts ongeveer 20% van de werkloze buitenlanders die in 2009 de Belgische nationaliteit reeds meer dan 5 jaar verworven hadden in 2011 een baan. Ongeveer 60% van hen zijn nog steeds werkloos; onder hen, de personen met een herkomst uit de Maghreb (64,8%), uit de EU-14 of uit het Nabije/ Midden-Oosten (62,2%), en uit andere Europese landen (61,8%). Deze laatste percentages zijn systematisch hoger dan voor mensen van diezelfde origine die sinds meer dan 5 jaar ingeschreven zijn in het Rijksregister.

1. Duurzaamheid van uitstroom van werkloosheid naar tewerkstelling

Onderstaande tabel geeft een beeld van de duurzaamheid van de uitstroom van werkloosheid naar tewerkstelling en dit voor alle werklozen uit het 4de kwartaal 2009 die uitstroomden naar tewerkstelling in het 1ste kwartaal 2010. Daarvan was 68,3% ook nog aan het werk in het 4de kwartaal 2010. De overige werden opnieuw werkloos (23%) of inactief (8,7%).

⁹ Zie gegevens als bijlage.

tabel 27: Socio-economisch statuut in het 4de kwartaal 2010 van de personen die werkloos waren in 4de kwartaal 2009 en uitstroomden naar werk in het 1ste kwartaal 2010, naar origine

	Werkend	Werkloos	Inactief	Aantal
Totaal	68,3%	23,0%	8,7%	47.782
Belgen	70,4%	21,2%	8,4%	28.265
EU-14	65,6%	25,6%	8,7%	7.403
EU-12	68,2%	23,5%	8,3%	531
Kandidaat EU	67,6%	21,5%	10,9%	1.929
Andere Europeanen	64,7%	25,6%	9,7%	808
Maghrebijnen	62,2%	28,9%	8,9%	3.750
Andere Afrikanen	66,2%	25,1%	8,6%	1.182
Nabije/Midden-Oosten	62,3%	27,7%	9,9%	191
Oceaniërs/Verre Oosten	58,3%	34,4%	7,3%	192
Andere Aziaten	68,4%	22,6%	9,0%	301
Zuid/Centraal-Amerikanen	66,1%	23,3%	10,6%	322

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KPSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

Personen die het vaakst tewerkgesteld bleven en dus zowel in het 1ste als in het 4de kwartaal aan het werk waren zijn personen van Belgische origine (70,4%), uit andere Aziatische landen (68,4%), personen met origine uit EU-12 (68,2%) en personen met origine uit kandidaat-lidstaten (67,6%). De personen die het minst aan het werk bleven zijn deze met origine uit Oceanië/Verre Oosten (58,3%), uit de Maghreb (62,2%) en uit het Nabije/Midden-Oosten (62,3%).

Deze laatsten waren ook oververtegenwoordigd in de terugstroom naar werkloosheid, met aandelen van respectievelijk 34,4%, 28,9% en 27,7%. De hoogste uitstroom naar inactiviteit is te vinden bij personen met origine uit kandidaat-lidstaten (10,9%), uit Zuid/Centraal-Amerika (10,6%) en uit het Nabije/Midden-Oosten (9,9%).

C. Personen die in 2009 inactief waren

Vervolgens bekijken we hoe de inactieve personen eventueel de weg naar de arbeidsmarkt vinden, en of die terugkeer verschilt naargelang de origine.

tabel 28: Verdeling van de personen die in 2009 inactief waren naar hun activiteitsstatus in 2011, naar origine

	Werkend	Werkloos	Inactief	Aantal
Totaal	19,9%	3,9%	76,2%	1.975.767
België	21,9%	3,8%	74,3%	962.831
EU-14	17,8%	4,1%	78,1%	340.739
EU-12	34,6%	1,5%	63,9%	79.178
Kandidaat EU	17,6%	6,4%	76,0%	61.570
Andere Europeanen	17,0%	2,8%	80,1%	69.978
Maghrebijnen	16,8%	6,5%	76,7%	140.752
Andere Afrikanen	19,3%	3,9%	76,8%	78.477
Nabije/Midden-Oosten	15,1%	2,5%	82,3%	22.958
Oceanië/Verre Oosten	20,5%	1,4%	78,1%	21.239
Andere Aziaten	20,7%	1,7%	77,6%	32.180
Zuid/Centraal-Amerika	27,7%	2,9%	69,3%	19.376

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KPSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

De percentages uit het vorige rapport¹⁰ zijn weinig veranderd. Opnieuw valt de massale instroom op van de personen uit de EU-12 landen in de arbeidsmarkt (34,6% hadden in 2011 een baan), alsook de oververtegenwoordiging van de personen met een herkomst uit de Maghreb en uit een kandidaat-lidstaat in de doorstroom van inactiviteit naar de werkloosheid.

De personen met een herkomst uit de EU-12 vallen opnieuw op bij het vergelijken van de evolutie van hun instroom in de arbeidsmarkt met die van alle andere personen ongeacht hun origine: terwijl de laatsten een daling vertonen tijdens de referentieperiode 2007-2009 vóór er een langzaam herstel optreedt, is de doorstroom van personen met een herkomst uit de EU-12 van inactiviteit naar een baan tijdens de observatieperiodes 2007-2009 en 2008-2010 toegenomen, alvorens een lichte daling te vertonen voor 2009-2011.

Hoewel de kloof tussen de inactief gebleven **mannen en vrouwen** nog altijd even uitgesproken is voor de personen met een herkomst uit de Maghreb, uit een kandidaat-lidstaat en uit de EU-12, is die toch met ongeveer 7 procentpunten afgenomen sinds de referentieperiode 2006-2008. We merken ook een afname van de kloof tussen de mannen en de vrouwen die instromen in een baan vanuit de inactiviteit.

De verschillen **tussen de gewesten** zijn afgevlakt, maar niet helemaal verdwenen. De uitstroom uit de inactiviteit naar een baan is hoger in Brussel en in Vlaanderen dan in Wallonië, vooral voor de personen met een herkomst uit de EU-12 en uit Zuid/ Centraal-Amerika.

Uit de verdeling **naar leeftijdsklasse** blijkt dat terwijl de ouderen ongeacht hun origine vaker inactief zijn gebleven, de jongeren met een herkomst uit België, uit de EU-14, uit de kandidaat-lidstaten en uit de Maghreb minder vaak inactief zijn gebleven en vaker een baan hebben gevonden dan hun tegenhangers van middelbare

¹⁰ Zie hoofdstuk 7.1 van de "Socio-economische Monitoring", FOD WASO en Centrum voor Gelijkheid van Kansen en voor Racismebestrijding, september 2013

leeftijd, anders dan personen met een vreemde origine.

Tot slot leert de **analyse naar migratieachtergrond** ons dat 86% van de personen met een herkomst uit de EU-14 die sinds meer dan 5 jaar zijn ingeschreven in het Rijksregister of die de Belgische nationaliteit hebben verworven sinds meer dan 5 jaar nog inactief zijn, en dat twee jaar later minder dan 10% een baan heeft gevonden. Daar tegenover zijn het de recent in het Rijksregister ingeschreven personen met

een herkomst uit de EU-12 die proportioneel de hoogste instroom in een baan vertonen: 40% van hen hadden een baan in 2011 terwijl ze in 2009 inactief waren.

Met betrekking tot de doorstroom van de inactiviteit naar de werkloosheid, zijn het de personen met een herkomst uit de Maghreb en uit een kandidaat-lidstaat waarvan ten minste één ouder een niet-EU nationaliteit heeft, die opvallen met percentages van respectievelijk 12,1% en 11,4%.

D. Samengevat

Uit een algemene analyse van de doorstroom tussen de drie belangrijkste socio-economische statussen blijkt dat de personen van Belgische origine een zwakke doorstroom kennen van een baan naar werkloosheid en een hoge doorstroom van werkloosheid naar een baan. We stellen hetzelfde vast voor de doorstroom tussen een baan en inactiviteit.

De personen van een andere origine kennen een minder gunstige positie. Toch is het zo dat, hoewel de personen van Zuid/ Centraal-Amerikaanse origine het moeilijker hebben om hun baan te behouden en ze vaker werkloos of inactief worden, ze ook veel meer kans dan gemiddeld

hebben om uit de werkloosheid of inactiviteit door te stromen naar een baan. Deze grote mobiliteit tussen socio-economische statussen wordt ook waargenomen voor de personen met een herkomst uit EU-12 met een zeer hoge uitstroom uit de inactiviteit naar een baan, en in de richting «werkloosheid naar een baan» voor de personen met een herkomst uit Oceanië/ Verre Oosten en uit andere Aziatische landen.

Ten slotte moet worden gewezen op de verontwaardigende positie van de personen met een herkomst uit de Maghreb en uit het Nabije/ Midden-Oosten, die een sterke uitstroom kennen uit een baan en een zwakke terugstroom naar een baan.

5.2 LOONEVOLUTIE TUSSEN 2007 EN 2012

In dit hoofdstuk bestuderen we het traject van de loontrekkenden tussen het vierde kwartaal van 2007 en het vierde kwartaal van 2012 op basis van hun loonniveau¹¹. In dit hoofdstuk wordt enkel rekening gehouden met werknemers die loonarbeid verrichtten in 2007 en dat nog steeds deden in 2012; we houden hier dus geen rekening met de in- of uitstroom van personen op de arbeidsmarkt. Het is mogelijk dat een persoon tussen deze twee data een periode van werkloosheid of inactiviteit heeft gekend. Om ook de loonevoluties uit het verleden te vatten, zal ook het traject van de loontrekkenden in de periodes 2003-2008, 2004-2009, 2005-2010 en 2006-2011 geanalyseerd worden.

We gaan uit van de definitie van de decielen die terug te vinden is bij het begin van het hoofdstuk over de lonen¹². Op grond daarvan wordt een positieve transitie gedefinieerd als zijnde de overgang – tussen het vierde kwartaal van 2007 en het vierde kwartaal van 2012 – van om het even welk deciel naar een hoger deciel. Een neutrale transitie is het behoud van zijn positie en een negatieve transitie betekent een overgang van ongeacht welk deciel naar een lager deciel. Opgepast, een neutrale transitie betekent niet dat er geen verhoging (of verlaging) van het loon binnen één deciel is geweest; er is enkel geen overgang naar een hoger (of lager) deciel geweest.

In eerste instantie wordt voor elk analysecriterium onderzocht hoe deze transities zijn verdeeld over de drie aldus gedefinieerde transitietypes. Vervolgens wordt het aandeel van de positieve transities onder de niet-neutrale transities geanalyseerd aan de hand van volgende formule:

$$\text{Aandeel positief} = \frac{\text{Positieve transities}}{(\text{Positieve transities} + \text{Negatieve transities})} (\%)$$

Zo betekent een aandeel van 77%, dat 77 van elke 100 transities van het ene naar het andere deciel, gebeuren van een lager naar een hoger deciel. Hoe hoger dit aandeel, hoe meer de niet-neutrale transities in het voordeel van de werknemer zijn geweest.

In België ontvingen 2.575.534 personen op deze twee tijdstippen een loon, onder wie ongeveer 1.927.000 personen van Belgische origine, 240.000 afkomstig uit de EU-14, 65.000 van Maghrebijnse origine, 28.000 afkomstig uit een kandidaat-lidstaat, 24.000 afkomstig uit een ander Afrikaans land, 22.000 afkomstig uit de EU-12, 18.000 afkomstig uit een ander Europees land, 10.000 uit andere Aziatische landen, 7.000 afkomstig uit Zuid/Centraal-Amerika, 6.000 afkomstig uit Oceanië/Verre Oosten en 4.000 afkomstig uit het Nabije/Midden-Oosten. De personen afkomstig uit Noord-Amerika waren te weinig talrijk en komen in dit hoofdstuk niet aan bod.

¹¹ Het loon dat hier wordt bestudeerd is het dagloon (equivalent voltijds), zoals beschreven in hoofdstuk 2.7

¹² Zie hoofdstuk 2.7.

tabel 29: Verdeling naar origine volgens het type transitie

	Positief	Neutraal	Negatief	Aandeel positief
Belg	44,5%	42,3%	13,2%	77,2%
EU-14	45,2%	39,1%	15,6%	74,3%
EU-12	44,8%	40,4%	14,8%	75,2%
Kandidaat EU	40,4%	35,9%	23,6%	63,1%
Andere Europeanen	46,8%	36,8%	16,5%	73,9%
Maghrebijnen	47,9%	33,2%	18,8%	71,8%
Andere Afrikanen	52,5%	31,9%	15,6%	77,0%
Nabije/Midden-Oosten	49,5%	35,1%	15,4%	76,3%
Oceanië/Verre Oosten	53,0%	34,3%	12,7%	80,6%
Andere Aziaten	50,0%	36,8%	13,2%	79,1%
Zuid/Centraal-Amerikanen	51,0%	33,8%	15,2%	77,0%

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KPSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

Bovenstaande tabel toont aan dat personen met Belgische origine de werknemers zijn die het talrijkst hun loonniveau tussen 2007 en 2012 hebben behouden (42,3% neutrale transitie, hetzij 815.000 personen, tegenover zowat 860.000 positieve transitie en ongeveer 254.000 negatieve transitie). Personen afkomstig uit de EU-14, de EU-12 vertonen ook een grotere inkomensstabiliteit. Bij de personen met origine uit andere landen hebben ongeveer twee personen op drie een aanzienlijke verandering van loonniveau, positief of negatief, gekend waardoor zij een grotere mobiliteit vertonen dan personen die uit België afkomstig zijn.

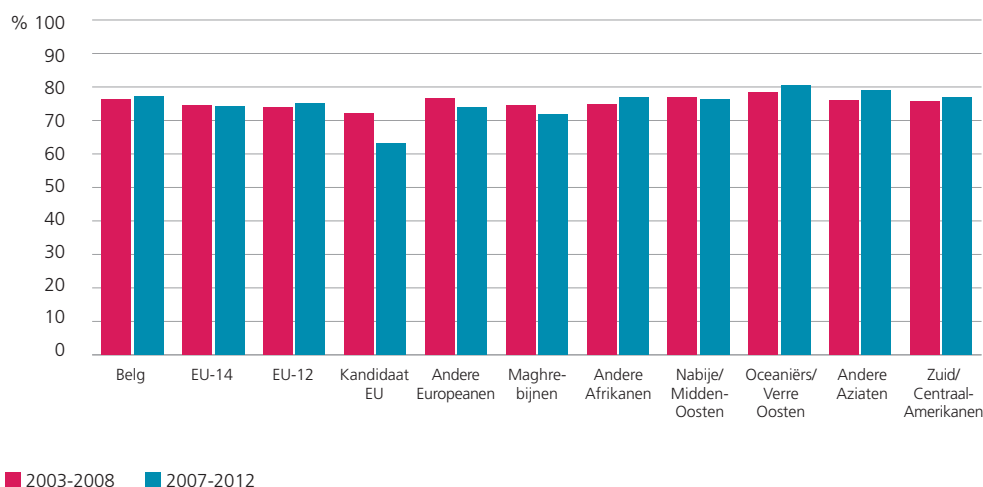
Dat het loon van sommige personen van een bepaalde origine aanzienlijk meer verandert, is niet per se in hun nadeel, zolang het niet om negatieve transitie gaat. Ongeacht de origine, zien we dat de positieve transitie tussen 2007 en 2012 veel talrijker waren dan de negatieve (tussen 63,1% en 80,6%). Zo zijn de meest significante cijfers qua aandeel positieve transitie te noteren bij de personen afkomstig uit Oceanië/Verre Oosten of uit andere Aziatische landen, gevolgd door de personen van Belgische origine. De personen met origine uit de Maghreb en de kandidaat-lidstaten daarentegen hebben de laagste percentages in aandeel positieve transitie. Bij die laatste groep noteren we bovendien

een verontrustend percentage negatieve transitie, nl. 23,6%.

Algemeen kunnen we stellen dat neutrale transitie toenamen tussen de periodes 2003-2008, 2004-2009 en 2005-2010, om daarna een lichte daling¹³ te laten optekenen in de periode 2006-2011. Enkel de personen afkomstig uit andere Aziatische landen vormen hierop een uitzondering: hun neutrale transitie zijn constant blijven dalen. De percentages positieve en negatieve transitie hebben waarschijnlijk ook geschommeld door de crisis op het einde van de periode 2004-2009, met een val van de positieve transitie en een piek van de negatieve transitie, onmiddellijk gevolgd door een aanzienlijke verbetering van de situatie. De meest getroffen groep zijn de personen met origine uit een kandidaat-lidstaat zoals we ook kunnen zien in de volgende grafiek.

¹³ Zie gegevens in bijlage

grafiek 85: Aandeel positief per origine

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KPSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

Daar waar het aandeel van de positieve transitie binnen de niet-neutrale transitie voor de meeste originen tijdens de periode 2007-2012 een gelijkwaardig of zelfs hoger niveau bereikte dan in de periode 2003-2008, geldt dat niet voor de personen afkomstig uit een kandidaat-lidstaat, een ander Europees land, de Maghreb of het Nabije/Midden-Oosten. Vooral de personen uit de kandidaat-lidstaten zien dit aandeel in belangrijke mate terugvallen van 72% naar 63,1%.

Nochtans hebben we in het hoofdstuk over de lonen gezien dat deze laatste groep niet het sterkst was getroffen door een toename van het aandeel lage lonen en een daling van het aandeel hoge lonen; integendeel, deze trend was beperkter dan voor de personen van Belgische origine. Omgekeerd is er bij de personen afkomstig uit de EU-12, andere Aziatische landen en Zuid/Centraal-Amerika een aanzienlijke toename van hun aandeel lage lonen gekoppeld aan een daling van het aandeel hoge lonen die niet zichtbaar is in dit hoofdstuk. Naast het effect van de structuur van de bevolking beschreven in het hoofdstuk over de lonen¹⁴ dat kan leiden tot een vertekening, schuilt de verklaring voor deze contradictie misschien in het feit dat de groepen die in dit hoofdstuk en in het hoofdstuk over de

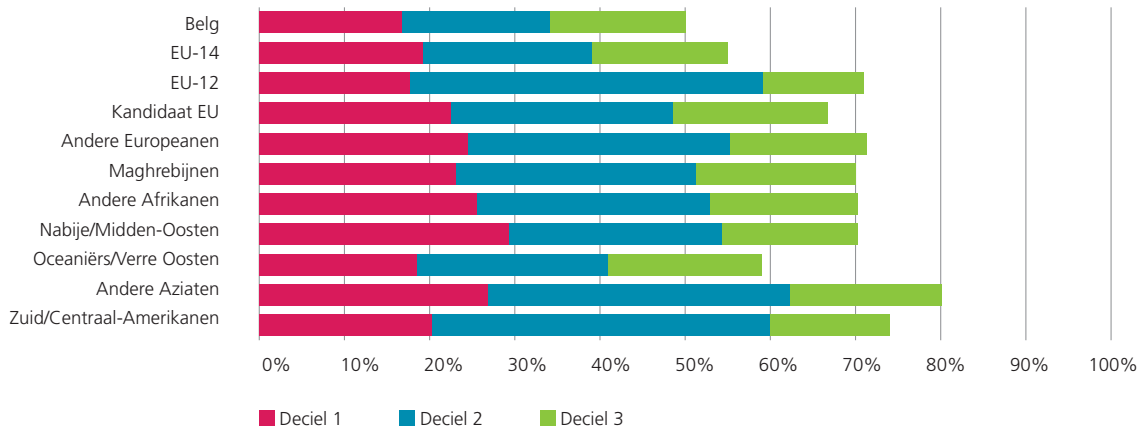
lonen worden onderzocht niet dezelfde zijn¹⁵. Zo kunnen er twee belangrijke factoren een rol spelen:

- De "instromers" in de werkgelegenheid (=personen die niet loontrekkend waren in 2007 en het wel zijn in 2012). In de volgende grafiek kunnen we inderdaad vaststellen dat de personen afkomstig uit een kandidaat-lidstaat minder tot de arbeidsmarkt toetreden aan een loon dat zich situeert in de eerste drie decielen (=lage lonen) dan de andere personen van buitenlandse origine, behalve personen met origine uit de EU-14 en uit Oceanië/Verre Oosten. De instromers met originen uit de EU-12, uit andere Aziatische landen en uit Zuid/Centraal-Amerika daarentegen halen zowat 60% en dit alleen al in de decielen 1 en 2.

¹⁴ Zie hoofdstuk 2.7.

¹⁵ Zie deel 1 van dit hoofdstuk

grafiek 86: Verdeling van de personen die niet loontrekkend waren in 2007 en het wel zijn in 2012 in de 3 eerste decielen

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KPSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

- De “uitstromers” uit de werkgelegenheid (=personen die loontrekkend waren in 2007 maar dit niet langer zijn in 2012). We beschikken niet over die gegevens maar we kunnen uitgaan van de veronderstelling dat de personen van Belgische origine die de arbeidsmarkt verlaten gemiddeld ouder zijn en dus waarschijnlijk hogere lonen hadden. Die hypothese strookt bovendien met het aanzienlijk aandeel – dat tevens stijgt – opgetekend voor de personen van Belgische origine die via het pensioen- of brugpensioenstelsel de arbeidsmarkt verlaten¹⁶. De personen afkomstig uit een kandidaat-lidstaat zijn jonger¹⁷ en hun aandeel in de lage lonen blijft in ieder geval hoog voor de categorie van 45 tot 60 jaar. De personen van deze origine die zouden uitstromen zouden dan personen zijn met lagere lonen dan de personen van Belgische origine.

Laten we nu even kijken naar de verschillen qua verdeling **per geslacht**. Tussen 2007 en 2012 hebben de mannen in het algemeen vaker dan de vrouwen hun loonniveau behouden, vooral bij de personen afkomstig uit Oceanië/Verre Oosten (+7,3 procentpunten) en de personen van Belgische origine (+5,7 procentpunten). Voor de volgende origines is dit niet het geval: kandidaat-lidstaat, andere Europese landen, andere Aziatische landen en vooral Zuid/Centraal-Amerika (36,2% bij de vrouwen tegenover 30,1% bij de mannen).

¹⁶ Zie hoofdstuk 5.1.

¹⁷ Zie gegevens als bijlage.

tabel 30: Verdeling naar origine volgens het type transitie en het geslacht

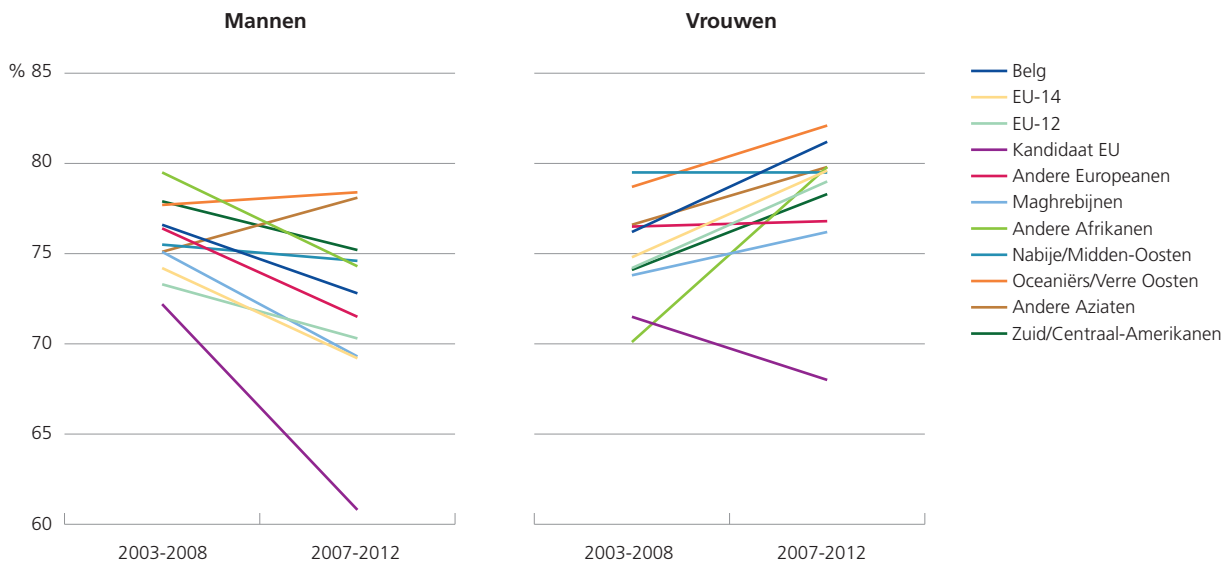
	Mannen		Vrouwen	
	Neutraal	Aandeel positief	Neutraal	Aandeel positief
Belg	45,1%	72,8%	39,4%	81,2%
EU-14	40,9%	69,2%	37,2%	79,6%
EU-12	40,6%	70,3%	40,3%	79,0%
Kandidaat EU	35,9%	60,8%	36,1%	68,0%
Andere Europeanen	36,3%	71,5%	37,2%	76,8%
Maghrebijnen	34,1%	69,3%	31,7%	76,2%
Andere Afrikanen	32,6%	74,3%	31,2%	79,8%
Nabije/Midden-Oosten	36,4%	74,6%	32,6%	79,5%
Oceanië/Verre Oosten	38,5%	78,4%	31,2%	82,1%
Andere Aziaten	36,5%	78,1%	37,0%	79,8%
Zuid/Centraal-Amerikanen	30,1%	75,2%	36,2%	78,3%

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KPSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

Deze grotere schommelingen van de vrouwenlonen is in hun voordeel want hun aandeel positieve transitie ligt veel hoger dan dat van de mannen. De belangrijkste verschillen tussen mannen en vrouwen liggen bij de personen met origine uit de EU-14 (10,4 procentpunten), de EU-12 (8,7 procentpunten), België (8,4 procentpunten), kandidaat-lidstaten (7,2 procentpunten) en de Maghreb (6,9 procentpunten).

Daar waar die verschillen niets veranderen aan de zwakke positie van de personen afkomstig uit een kandidaat-lidstaat, de Maghreb en de EU-12 in de rangorde van de aandelen positieve transitie, wordt de rangorde voor de personen uit de EU-14 sterk beïnvloed: de mannen bekleden de voorlaatste plaats in tegenstelling tot de vrouwen die eerder het gemiddelde halen. Hetzelfde geldt voor de rangorde van de personen van Belgische origine bij wie de mannen eerder gemiddeld scoren, terwijl de vrouwen bovenaan de rangorde staan. Die rangorde verandert ook voor de personen afkomstig uit Zuid/Centraal-Amerika maar dit effect kan sterk beïnvloed zijn door de geringe omvang van die bevolkingsgroep.

grafiek 87: Evolutie van het aandeel positieve transitie volgens origine en geslacht

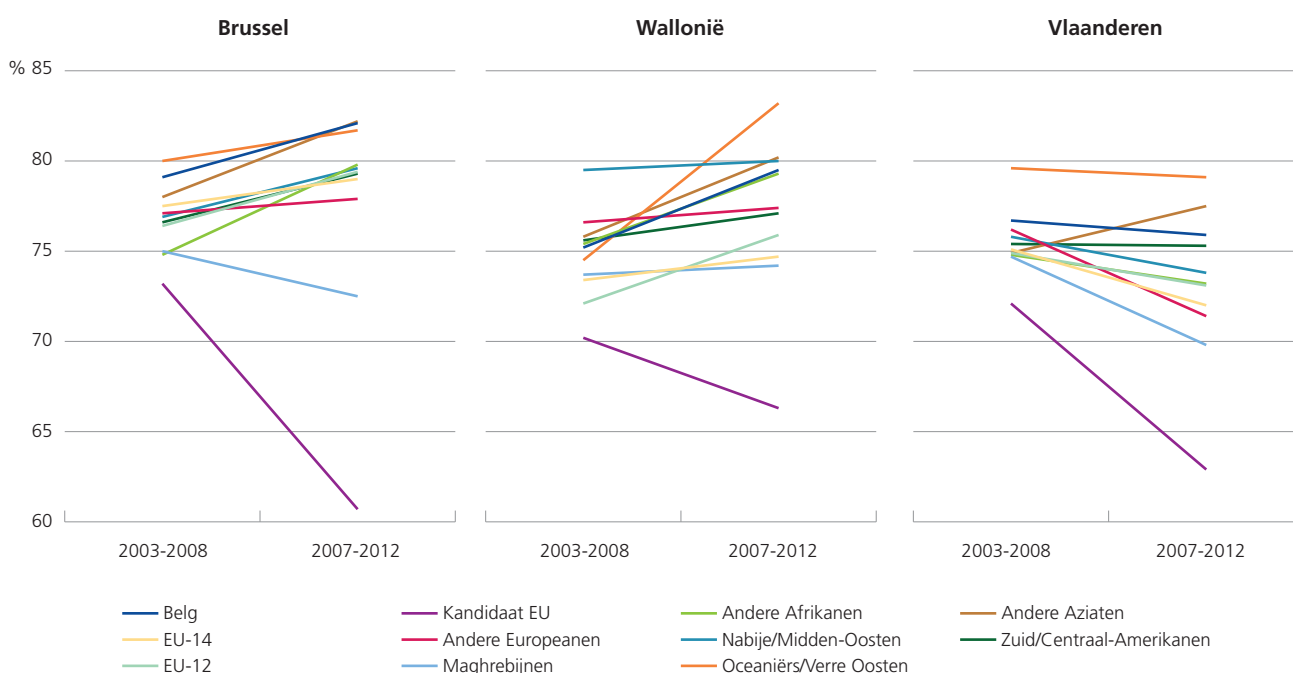

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KPSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

De verschillen tussen mannen en vrouwen waren niet zo groot tijdens de observatieperiode 2003-2008. Dat ze in die mate uitgediept zijn is enerzijds het gevolg van de daling van het aandeel positieve transitie bij de mannen (uitgezonderd bij de mannen afkomstig uit Oceanië/Verre Oosten en andere Aziatische landen) en anderzijds de stijging van het aandeel positieve transitie bij de vrouwen (uitgezonderd bij de vrouwen afkomstig uit een kandidaat-lidstaat). Bij die laatste origine moeten we erop wijzen dat de terugval van de positieve transitie bijzonder sterk is (-11,5 procentpunten).

Op het niveau van de **gewesten**, zien we ook duidelijk de terugval van het aandeel positieve transitie van de personen afkomstig uit een kandidaat-lidstaat.

grafiek 88: Evolutie van het aandeel positieve transities volgens origine en gewest

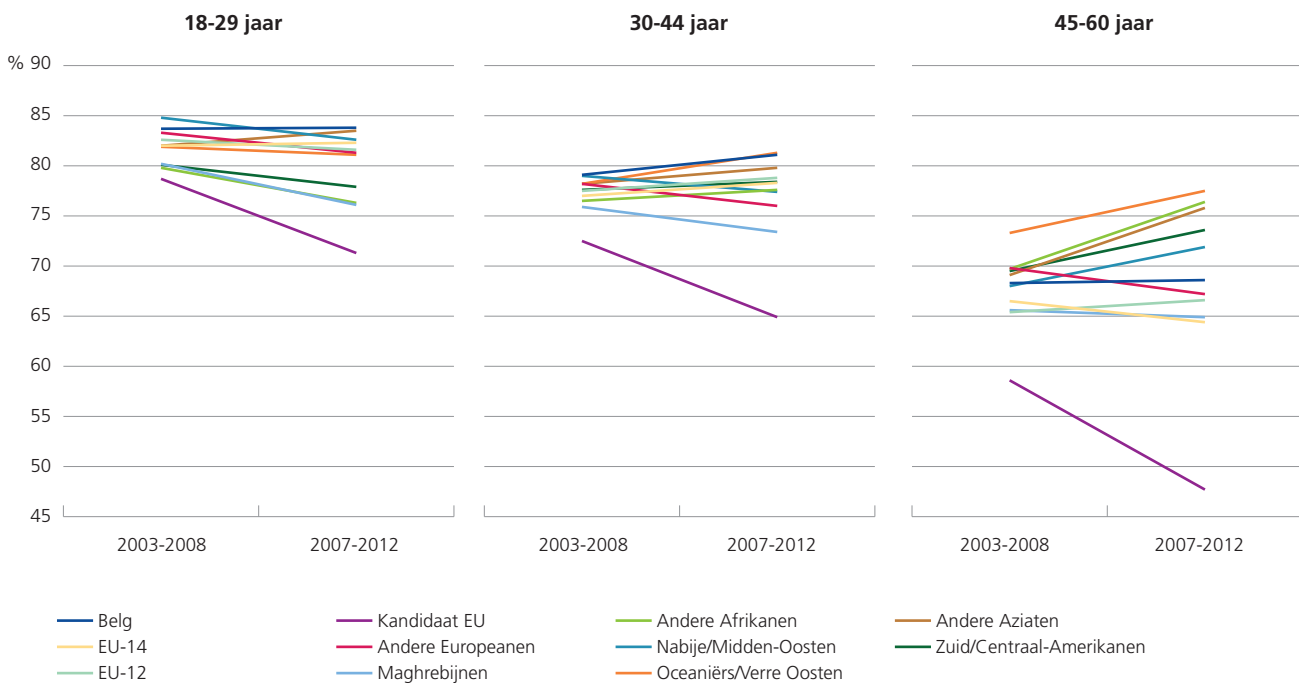

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KPSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

In Brussel is deze trend het meest uitgesproken (-12,5 procentpunten), vervolgens in Vlaanderen (-9,2 procentpunten) en ten slotte in Wallonië (-3,9 procentpunten). Bij zowat alle andere origines in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (de enige andere uitzondering zijn de personen van Maghrebijnse origine) en alle origines in het Waals Gewest zien we een positieve evolutie. In Vlaanderen daarentegen dalen die aandelen, uitgezonderd bij de personen met origine uit andere Aziatische landen. Andere opvallende vaststelling: in het Waals Gewest is het de categorie loontrekkenden afkomstig uit Oceanië/Verre Oosten die de sterkste stijging van het aandeel positieve transities laat noteren (+8,8 procentpunten).

De evolutie van de transities **per leeftijdsgroep** toont aan dat de neutrale transities toenemen met de leeftijd terwijl de positieve transities verminderen. Dit valt eenvoudig te verklaren doordat de jonge werknemers bij het begin van hun loopbaan vaak een laag loonniveau hebben waardoor de groeimogelijkheden bijgevolg groter zijn; de oudere werknemers daarentegen zitten reeds in de hoogste looncategorieën met dus in het algemeen minder mogelijkheden op een stijging.

grafiek 89: Evolutie van het aandeel positieve transitie per origine en per leeftijdsgroep

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KPSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

Bepaalde origines lijken hun aandeel positieve transitie te zien stijgen in de oudste leeftijdscategorieën (personen met een origine uit andere Afrikaanse landen, Oceanië/Verre Oosten, andere Aziatische landen, Zuid/Centraal-Amerika, Nabije/Midden-Oosten); deze origines tellen evenwel weinig arbeidskrachten en deze vaststelling moet dus met omzichtigheid worden geïnterpreteerd.

Eens te meer zijn het de personen met origine uit een kandidaat-lidstaat die het meest specifieke profiel hebben; in deze groep zijn het de oudsten bij wie de daling het sterkst is (-11 procentpunten). Daardoor zijn ze de enige groep die onder de grens van 50% valt, wat betekent dat ze meer transitie naar een lager dan naar een hoger deciel hebben gekend.

Tenslotte maken we een analyse van de personen van buitenlandse origine op grond van de **migratieachtergrond**. Aangezien de bestudeerde periode 5 jaar bedraagt, zijn er in dit staal geen personen die minder dan 5 jaar in het Rijksregister zijn ingeschreven. Daardoor zullen we bij uitzondering een categorie met een licht gewijzigde migratieachtergrond onder de loep nemen: de personen die sinds 5 jaar of langer zijn ingeschreven in het Rijksregister.

tabel 31: Verdeling volgens migratieachtergrond volgens het type transitie

			Neutraal	Aandeel positief
2de generatie	Ouders Belg min 1 geboren buitenland	EU	33,8%	78,6%
		Niet-EU	27,3%	77,4%
	Ouder(s) buitenlandse nationaliteit	EU	37,3%	76,5%
		Niet-EU	29,7%	73,6%
1ste generatie	Verwerving nationaliteit > 5 jaar	EU	44,8%	71,6%
		Niet-EU	38,9%	70,5%
	Verwerving nationaliteit <= 5 jaar	EU	41,0%	68,7%
		Niet-EU	35,5%	71,8%
	Inschrijving RR > 5 jaar	EU	43,2%	70,1%
		Niet-EU	35,3%	70,3%

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KPSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

Uit de analyse van deze tabel komen twee types transities naar voor:

- De personen met een EU of niet-EU-migratieachtergrond van de 2de generatie hebben in mindere mate hun loonniveau behouden, maar deze mobiliteit is het vaakst in hun voordeel geweest aangezien hun aandeel niet-neutrale positieve transitie hoog is.
- De personen met een migratieachtergrond EU of niet-EU van de 1ste generatie daarentegen hebben iets meer hun positie in hun oorspronkelijke deciel behouden maar in geval van een transitie, is die transitie minder vaak dan bij de andere groepen in hun voordeel uitgevallen. Vooral de EU'ers die sinds 5 jaar of minder de Belgische nationaliteit hebben verworven, hebben een laag aandeel positieve transitie (68,7%). In deze laatste groep geldt dit vooral voor de mannen (60,1%), de personen die in het Waals Gewest wonen (64,9%), de ouderen van 45 tot 60 jaar (59,3%) en de personen afkomstig uit de EU-14¹⁸.

Deze verschillen tussen de eerste en de tweede generatie moeten evenwel genuanceerd worden in functie van de origine¹⁹.

¹⁸ Zie gegevens in de bijlage.

¹⁹ Zie definities van de concepten in hoofdstuk 1 "Demografie".

tabel 32: Verdeling volgens EU-origine en migratieachtergrond volgens het type transitie

		EU-14		EU-12	
		Neutraal	Aandeel positief	Neutraal	Aandeel positief
2de generatie	Ouders Belg min 1 geboren buitenland	33,3%	78,9%	37,6%	76,3%
	Ouder(s) buitenlandse nationaliteit	37,0%	76,7%	47,0%	69,8%
1ste generatie	Verwerving nationaliteit > 5 jaar	45,5%	70,8%	42,6%	74,6%
	Verwerving nationaliteit <= 5 jaar	42,3%	64,6%	38,6%	76,1%
	Inschrijving RR > 5 jaar	43,5%	69,7%	41,1%	75,1%

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KPSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

Ook al blijkt uit de cijfers dat de personen afkomstig uit de EU-14 dit schema volgen, toch zien we een paar verschillen voor de personen afkomstig uit de EU-12. Bij die laatste groep is het zo dat wanneer zij ouders met een EU-nationaliteit hebben, zij heel veel neutrale transitie hebben

(47%) in combinatie met een laag aandeel positieve transitie (69,8%). Omgekeerd hebben de personen die sinds 5 jaar of minder de Belgische nationaliteit verworven hebben minder neutrale transitie (38,6%) en een groter aandeel positieve transitie (76,1%).

tabel 33: Verdeling volgens niet-EU-origine en migratieachtergrond volgens het type transitie – bijzondere gevallen

		Kandidaat EU		Andere Aziaten	
		Neutraal	Aandeel positief	Neutraal	Aandeel positief
2de generatie	Ouders Belg min 1 geboren buitenland	28,4%	70,8%	21,6%	87,5%
	Ouder(s) buitenlandse nationaliteit	31,1%	66,4%	22,8%	81,9%
1ste generatie	Verwerving nationaliteit > 5 jaar	42,0%	57,1%	40,0%	76,2%
	Verwerving nationaliteit <= 5 jaar	39,0%	59,6%	38,8%	79,3%
	Inschrijving RR > 5 jaar	36,0%	60,1%	35,0%	78,6%

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KPSZ. Berekeningen en verwerking: FOD WASO

Wat de personen van niet-EU-origine betreft moeten we absoluut wijzen op de buitengewone resultaten van de personen afkomstig uit een kandidaat-lidstaat, waarvan het aandeel positieve transitie van de eerste generatie het laagste is van alle origines, ongeveer 60% (al hebben ze wel een percentage neutrale transitie van ongeveer 40%). Aan het andere uiterste ligt het hoogste aandeel positieve transitie bij de

personen afkomstig uit een ander Aziatisch land van de tweede generatie, van wie de ouders de Belgische nationaliteit hebben verworven, met een piek van 87,5%, gecombineerd met het laagste percentage neutrale transitie, namelijk 21,6%.

Hoofdstuk 6

Socio-economische
monitoring

> Conclusie en
aanbevelingen

6. CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN

A. Toestand en recente evolutie van de arbeidsmarkt

Het beeld dat uit dit tweede rapport naar voren komt, bevestigt zeer sterk wat we uit het eerste rapport leerden. Dat onderlijnt in de eerste plaats de robuustheid van de gebruikte gegevens en de gemaakte analyses. Het toont ook aan dat de beschreven fenomenen een structureel karakter hebben, en niet al te sterk afhankelijk zijn van de geanalyseerde tijdsperiode. Het jaar 2008 was voor de Belgische arbeidsmarkt een uitzonderlijk goed jaar, maar het gemengde beeld dat we op basis ervan schetsten blijkt –in veel opzichten jammer genoeg– tegen de tand des tijds bestand.

Al brengt die tijd desondanks een extra dimensie aan. Zonder dat meteen het grote beeld op zich moet worden bijgesteld, leidt ze tot belangrijke nuances. De evolutie op de arbeidsmarkt heeft immers een verschillende impact op verschillende groepen¹.

1. Een sterk ingebedde populatie van vreemde origine, aangevuld met een beperkte immigratie uit vooral (Oost-)Europa

De evolutie van de totale bevolking op beroepsleeftijd (18-60) zoals ze in dit rapport besproken en geanalyseerd wordt, is niet alleen het gevolg van demografische ontwikkelingen en van migratie, maar heeft ook te maken met de betere beschikbaarheid van informatie over jongere tegenover oudere cohorten. Dat maakt dat

de “verjonging” van de bestudeerde groep zich eigenlijk twee keer laat voelen, wat wellicht betekent dat sommige evoluties geprononceerder lijken dan ze in de realiteit zijn. De afname van de groep met een “onbepaalde” origine, die in de meeste analyses niet aan bod komt, van 10,9% tot 7,4% van de bevolking van 18 tot 60 jaar, moet daarom voortdurend in het achterhoofd worden gehouden. Een trend die daar onmiskenbaar verband mee houdt is dat het aandeel van de personen van Belgische origine in de bevolking tussen 2008 en 2012 afnam van 63,5 tot 63,3%, terwijl dat van de bevolking van niet-Belgische origine steeg van 25,6 tot 29,3%. De stijging van de laatste groep in Brussel van 66,4% tot 72,1% maakt duidelijk dat de veranderende verhouding vooral op rekening van de evolutie in de hoofdstad kan worden geschreven. Wie naar de afzonderlijke groepen kijkt kan dan weer niet om de sterke stijging van het aandeel personen van EU-12-origine heen (van 6,4% van de bevolking van vreemde origine in 2008 tot 8,5% in 2012) – al valt overigens niet uit te sluiten dat een deel van de stijging op het conto kan worden geschreven van personen die vóór 2008 al op ons grondgebied verbleven, maar zonder wettelijk verblijfsstatuut. Verder valt op dat de “stadsvlucht” uit Brussel niet alleen personen van Belgische herkomst, maar ook mensen uit de EU-14 lijkt te betreffen.

Wie tegelijk de origine en migratieachtergrond bekijkt ziet een echo van de migratiegeschiedenis van België. Belgen, als Belg geboren uit Belgische ouders, waarvan ten minste één ouder bij geboorte een andere nationaliteit had, hebben voor bijna de helft een achtergrond in de EU-14. In Wallonië gaat het zelfs om 2/3 – terwijl in Brussel daarentegen de helft een achtergrond

¹ Omwille van de relevantie en de leesbaarheid beperkt deze samenvatting zich grotendeels tot de belangrijkste originegroepen, en worden de personen van Noord-Amerikaanse en Midden- en Zuid-Amerikaanse origine, alsook de personen met een origine in het Nabije en Midden-Oosten en Oceanië en het Verre Oosten, en ten slotte de groep met een overige Aziatische origine niet afzonderlijk geanalyseerd.

heeft in de Maghreblanden. Als ten minste één van de ouders de eigen nationaliteit behield, gaat het voor 72,7% om een EU-14-nationaliteit. In Brussel gaat het om iets meer dan 40%, terwijl meer dan een derde afkomstig is uit de Maghreb. In Wallonië heeft de overgrote meerderheid van de personen waarvan ten minste één ouder een vreemde nationaliteit heeft een EU-14-achtergrond (85,3%). Personen die de Belgische nationaliteit hebben verworven hebben in meerderheid een achtergrond in de Maghreb, de kandidaat-lidstaten of de overige landen in Afrika. De niet-Belgen die in ons land verblijven komen dan weer grotendeels uit de EU – en in toenemende mate uit de recenter toegetreden landen van de Europese Unie. Dat wijst erop dat de immigratie vanuit de EU-14 in ons land een zeer lange geschiedenis heeft, die met name in Wallonië tot een sterke inbedding heeft geleid, waarna de immigratie uit de Maghreb, de kandidaat-lidstaten (vooral Turkije) en de overige Afrikaanse landen is gevolgd, terwijl recent de nadruk opnieuw sterker op de EU ligt – vooral vanuit de nieuwere lidstaten van de EU-12.

De toename van recent ingeschrevenen in het Rijksregister van respectievelijk 2,7 tot 4,4% voor personen uit de EU en van 2,5 tot 3,7% van buiten de EU bevestigt tenslotte de recente toename van de migratie, vooral vanuit Europa (+4,4 procentpunten voor immigranten uit de EU-12 – verdeeld over +6,8 in Vlaanderen, +3,2 in Brussel en +1,9 in Wallonië).

2. Minder werkgelegenheid en minder goede banen gaan samen met een gunstiger evolutie tijdens de grote recessie

In het vorige rapport stelden we een groot verschil vast tussen de werkgelegenheidsgraden voor personen van Belgische origine en de personen van vreemde origine. Dat verschil blijft gedurende de hele periode 2008-2012 overeind: van de personen van Belgische origine had 73,3% in 2012 een baan, terwijl van de personen afkomstig uit andere Europese landen (buiten de EU) amper 39,0% aan de slag is. Van de personen met origine uit de Maghreb werkte

42,7%, van de personen met origine uit kandidaat-lidstaten 45,0% en van de personen met origine uit de andere Afrikaanse landen 39,6%. Hoewel internationale vergelijkingen hun beperkingen hebben (zie verder), weten we dat ons land daarmee bijzonder slecht scoort. Personen met een EU-origine doen het wel wat beter, met een werkgelegenheidsgraad van respectievelijk 54,1% voor de EU-14 en 57,7% voor de EU-12. Daarbij past dezelfde opmerking die in dit rapport al vaak werd gemaakt over de personen die werken voor internationale instellingen²: omdat we ze niet altijd in onze sociale zekerheid (als werkende of uitkeringstrekker) terugvinden, worden ze vaak als inactief geteld.

De verhouding EU-14/EU-12 wijst desondanks meteen op een belangrijke evolutie: de groep met EU-12-origine zag zijn werkgelegenheid in de periode 2008-2012 met 5 procentpunten stijgen. Daarmee voert de groep het rijtje aan van personen van vreemde origine die over de hele periode 2008-2012 een stijging van de werkgelegenheidsgraad kenden: personen met origine uit andere Europese landen (+1,4 procentpunten), uit kandidaat-lidstaten (+1,4) en uit de EU-14 (+0,6). De personen van Belgische origine gingen er over de hele periode 2008-2012 op achteruit, met 0,5 procentpunten. Bij personen met origine uit de andere Afrikaanse landen bleef de werkgelegenheidsgraad constant. Hoewel de werkgelegenheidsgraad van verschillende groepen van vreemde origine er over de hele periode 2008-2012 op vooruit ging, is het duidelijk dat nagenoeg alle groepen van vreemde origine met een niet-EU achtergrond in de crisisjaren 2009 en 2010 een grotere afname van werkgelegenheidsgraad kenden en verhoudingsgewijs vaker van werk naar werkloosheid gingen dan personen van Belgische origine. De achteruitgang tijdens de crisisperiode is wellicht een reflectie van de oververtegenwoordiging van personen van vreemde origine in banen van beperkte duur en met meer onzekerheid, maar anderzijds wijst het snelle herstel erop dat het ook om het meer dynamische segment van de arbeidsmarkt gaat.

² Zie hoofdstuk 2.

Hoewel met name voor de personen met een Europese origine (EU-14, EU-12 en andere Europese landen) en de personen met een origine uit de Maghreb of uit kandidaat-lidstaten de tweede generatie het beter doet dan de eerste generatie, blijft de achterstand van die tweede generatie op de personen van Belgische origine beduidend. Bij de personen met origine uit de overige Afrikaanse landen is het de 1ste generatie die de Belgische nationaliteit verworven heeft die een hogere werkgelegenheidsgraad laat optekenen dan de 2de generatie.

Ook vanuit genderperspectief zijn de crisisjaren interessant. In zo goed als alle groepen deden de vrouwen het beter dan de mannen. Hoewel vrouwen van Belgische origine nog steeds een aanzienlijk betere uitgangspositie hebben op de arbeidsmarkt, bleven zij in deze evolutie achter: hun werkzaamheidsgraad steeg met 0,8 procentpunten, terwijl die van vrouwen met EU-12 origine met maar liefst 8,6 procentpunten steeg. Zoals we later zullen zien is het succes van de dienstencheques bij deze groep daaraan absoluut niet vreemd. De werkgelegenheid van vrouwen uit de kandidaat-lidstaten nam met 3,3 procentpunten toe, die van vrouwen uit andere Europese landen met 2,9 procentpunten. De vooruitgang is opmerkelijk minder goed bij vrouwen met Maghrebijnse (+1,1 procentpunten) of overige Afrikaanse (+1,4 procentpunten) origine. De 'dubbele achterstand' waar vrouwen van vreemde origine mee te maken hebben (zie figuur 4 in hoofdstuk 2.2) nam dan ook beduidend af: het verschil in werkgelegenheidsgraad tussen vrouwen van vreemde en mannen van Belgische origine daalde met 4,2 procentpunten, waarbij de afname van het genderverschil belangrijker blijkt dan de afname van het verschil op grond van origine.

2.1 Meer deeltijds werk, minder interimjobs

Wanneer we naar het type arbeid kijken, dan zien we in de eerste plaats grote verschillen in het aandeel zelfstandigen. Van de personen met Belgische origine is 15,2% zelfstandig, tegenover 30,4% van de personen met een EU-12-origine,

of 18,5% van de personen met een origine uit de kandidaat-lidstaten. Een lager aandeel tekenen we op bij de personen met origine uit andere Europese landen (12,0%), uit de Maghreb (9,6%) of uit andere Afrikaanse landen (6,6%). De verschillende groepen zijn in verschillende sectoren actief, wat met name geldt voor personen met origine uit EU-12 die sterk oververtegenwoordigd zijn in de bouwnijverheid en in mindere mate voor personen met origine uit kandidaat-lidstaten in de horeca en personen uit andere Afrikaanse landen in de gezondheidssector.

Binnen de loontrekkende werkgelegenheid is er een nog groter onderscheid. Zo is 2/3 van de personen met een arbeidersstatuut van Belgische origine, terwijl van de bedienden 80% dezelfde origine heeft, en van de ambtenaren zelfs meer dan 90%. De verschuiving van het arbeidersnaar het bediendenstatuut voltrekt zich ook sneller voor de personen van Belgische origine dan voor deze van niet-Belgische origine. De sectorevolutie (zie verder) en de geringe evolutie in het bedienden- en ambtenarenstatuut doet bovendien vermoeden dat het baanverlies van personen van Belgische origine zich eerder situeert bij de klassiek beter beschermde jobs, terwijl de relatieve winst bij de niet-Belgische origines meer gespreid is over verschillende types van jobs.

Datzelfde beeld komt naar voren als we naar voltijds en deeltijds werk kijken. Terwijl enkel de personen van Belgische origine een afname van voltijdse banen kenden, blijkt de toename van deeltijds werk ook voor alle andere originegroepen groter dan die van voltijds werk en groter dan de toename bij personen van Belgische origine. De afname van voltijdse banen voor de personen van Belgische origine (-80.000) wordt overigens voor meer dan de helft gecompenseerd door een toename van de voltijdse banen voor personen van vreemde origine (+50.000). Zoals in het vorig rapport vermeld is het verhaal van de interimsector er één met twee gezichten. Interimjobs kunnen zowel aantrekkelijke instapbanen (met name voor jongeren) zijn als leiden tot een carrousel van onzekere jobs. Het totale aantal interimjobs nam af, waarbij alle originegroepen –met de opmerkelijke uitzondering van

personen van EU-12-origine– hun aandeel ook zagen dalen.

Zo bekeken leidde de crisis tot een dubbele beweging: een verschuiving van banen van ‘betere’ naar ‘minder goede’ jobs en een verschuiving van banen tussen personen van Belgische en vreemde origine, waarbij we niet kunnen stellen dat de kwaliteit van de banen bij de personen van vreemde origine er per saldo op achteruit ging (zie ook verder).

2.2 Werkgelegenheidsmaatregelen werken, al loopt de kost soms op

De analyse van de werkgelegenheid biedt ons ook de mogelijkheid om enkele aspecten van het beleid ter zake onder de loep te nemen. De dienstencheques nemen daarbij, zeker in de context van de economische crisis, een bijzondere plaats in. In 2008 maakten de vrouwen van Belgische origine in deze maatregel (die nu eenmaal quasi uitsluitend vrouwen blijkt aan te trekken) bijna 2/3 (64%) van de werkneemsters uit, in 2012 –ondanks een stijging met 41% van het aantal tewerkgestelde vrouwen van Belgische origine in het stelsel– net de helft (52%). Zowat alle andere originegroepen zagen proportioneel een grotere stijging, met het meer dan verviervoudigde aandeel van de vrouwen van EU-12-origine als uitschieter. In 2012 werkte 14,7% van de vrouwen van Midden- of Zuid-Amerikaanse origine en 20,3% van de vrouwen van EU-12-origine in het dienstenchequestelsel. Wanneer we verder vaststellen dat meer dan 45% van de nieuw in het Rijksregister ingeschreven vrouwen van Midden- en Zuid-Amerikaanse origine en meer dan 55% van de nieuw ingeschreven vrouwen van EU-12-origine in ons land in dit stelsel werkzaam zijn, dan kunnen we niet anders dan besluiten dat er zich in beide groepen een immigratie in België met het oog op tewerkstelling in de dienstencheques voordoet.

Een immigratie die duidelijk aan een vraag beantwoordt: zonder deze vrouwen zou het stelsel wellicht op zijn limieten zijn gestoten en had het aanbod niet meer aan de vraag kunnen voldoen. Maar met als keerzijde van de medaille een

zware impact op het overheidsbudget. Al komt de dienstverlening uiteraard ook ten goede aan de Belgische belastingbetaler.

Dit jaar werden voor het eerst in het kader van de monitoring ook gegevens omtrent de vermindering van sociale zekerheidsbijdragen opgevraagd. Omdat de analyse van deze informatie niet eenvoudig is (vooral vanwege de complexiteit van de stelsels en de verschillende doelstellingen) werd in dit rapport slechts een eerste aanzet gegeven. Uit de gemaakte analyse blijkt echter wel dat de originegroepen van wie de integratie op de arbeidsmarkt problematisch is oververtegenwoordigd zijn in de bijdragevermindering voor de aanwerving van langdurig werklozen, waarbij werknemers afkomstig uit kandidaat-lidstaten, of uit de overige Europese landen, werknemers met een origine uit de Maghreb of uit andere Afrikaanse landen telkens 3 keer meer vertegenwoordigd zijn dan personen van Belgische origine (6% voor de eerstgenoemde groepen tegenover 2% voor personen van Belgische origine). Dat is opmerkelijk, gezien het verschil in aandeel binnen de langdurige werkloosheid zelf een stuk minder groot is. De grotere aanwezigheid hangt dus wellicht samen met de toegangsvereisten qua scholingsgraad voor deze bijdragevermindering. Een soortgelijk beeld komt naar voren uit de (in dit rapport niet geanalyseerde) gegevens omtrent de bijdragevermindering voor jongeren. Deze oververtegenwoordiging wijst er dus op dat meer algemene (doelgroep)maatregelen om de integratie op de arbeidsmarkt te bevorderen wel degelijk in het bijzonder ten goede kunnen komen aan personen van vreemde origine.

2.3 Laag loon en vreemde origine blijven vaak samenhangen

Dat een vreemde origine vaak samen gaat met een relatief laag loon was één van de meest opgemerkte vaststellingen uit het eerste monitoringrapport, en één van de belangrijkste redenen om zowel een segmentatie als een etnostratificatie van de Belgische arbeidsmarkt te postuleren. Dit rapport bevestigt uitdrukkelijk deze analyse: waar 26,1% van de werknemers van Belgische origine in de laagste looncategorieën vallen (hier

gedefinieerd als een loon dat bij de 30% laagste lonen in België behoort), is dat aandeel 69,0% voor personen van Aziatische origine. Het aandeel in de laagste lonen nam voor alle groepen toe³, maar de stijging bij de EU-12 is opmerkelijk met 6,6 procentpunten, hetgeen ongetwijfeld mee verklaard wordt door het type banen waarin deze groep zijn (sterk) toegenomen werkgelegenheid vertaald zag. De analyse toont verder aan dat een laag loon vaak samenhangt met werk in bepaalde sectoren, met als uitschieter de sector van de diensten i.v.m. gebouwen en de landschapsverzorging (waarin een groot deel van de dienstencheque-ondernemingen zich bevindt) en de horeca waar respectievelijk 87,6% en 76,0% van de werknemers een laag loon ontvangt. De oververtegenwoordiging van groepen van vreemde origine in deze sectoren vertaalt zich dus meteen in lage lonen.

Ondanks dat dienstencheque-effect toont de genderverdeling overigens op zich een wat meer genuanceerd beeld (met de evidente uitzondering van de vrouwen van EU-12-origine): vrouwen in het algemeen zagen van 2008 tot 2012 hun aandeel in de laagste lonen⁴ wat afnemen, wat zich vertaalde in een afname van het aandeel vrouwen van Belgische origine, met origine uit kandidaat-lidstaten, van Maghrebijnse origine en met origine uit andere Afrikaanse landen in de laagste looncategorieën. Ook op deze basis stellen we dus vast dat een toename van de werkgelegenheid kan samengaan met een verslechtering van de arbeidsvoorwaarden, maar dat dit niet noodzakelijk het geval moet zijn.

2.4 Baanzekerheid nam lichtjes af voor personen van Belgische origine, terwijl enkele groepen van vreemde origine het beter doen

Zoals in het eerste rapport stellen we opnieuw vast dat personen van Belgische origine die aan het werk zijn de grootste kans hebben om ook aan het werk te blijven: 93,7% van degenen die in 2009 een baan hadden, hadden er ook één in 2011. Het andere uiterste wordt gevormd door de personen afkomstig uit andere Afrikaanse landen, waarvan slechts 80,4% van de personen met een baan in 2009 die ook in 2011 behield. Even interessant is het om te kijken waar degenen die geen baan meer hebben terecht komen. Van de personen van Belgische origine belandt meer dan 2/3 dan in de inactiviteit, terwijl personen van Maghrebijnse origine vaker of ongeveer even vaak in de werkloosheid belanden. Personen van Belgische origine die geen baan meer hebben vertrekken dan ook vaak met pensioen of brugpensioen – waarbij in 2011 17,3% van de personen van Belgische origine die hun baan verloren in het brugpensioen belandden tegenover slechts 10,8% in 2008. Dat hangt wellicht samen met de iets afgenomen baanzekerheid voor de personen van Belgische origine (met een 'werkbehoud' op twee jaar van 93,7% in de periode 2009-2011 tegenover 94,3% in 2006-2008) en een omgekeerde evolutie voor met name de personen uit kandidaat-EU-landen, uit andere Europese landen, uit andere Afrikaanse landen en uit de Maghreblanden, hoewel de baanzekerheid voor personen van Belgische origine nog steeds beduidend beter is dan voor de andere originegroepen.

Wat de evolutie van het loonniveau betreft, stellen we zoals in het eerste rapport vast dat de personen van Belgische origine het meest stabiele loon (en dus wellicht de meest stabiele loopbaan) kenden, waarbij 42,3% in dezelfde loonklasse blijft⁵, terwijl slechts 31% van de personen met een origine uit andere Afrikaanse landen een stabiel loonniveau kent. Nochtans doen beide groepen het ongeveer

3 Gegeven de definitie van een 'laag loon' als een loon dat bij de 30% laagste in ons land hoort is dit noodzakelijkerwijs een statistisch verschijnsel op basis van relatief sterker gestegen lonen van niet-bestudeerde leeftijdsklassen en groepen.

4 Niet onlogisch, gezien de afnemende genderloonkloof. Zie 'Loonkloofrapport 2015', FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg en Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen.

5 Wanneer het algemeen loonniveau stijgt of daalt, evolueert de loonklasse uiteraard mee. Met name de automatische loonindexering in ons land zal wellicht vaak dit effect hebben.

even goed als ze dan toch van loonklasse veranderen: in $\frac{3}{4}$ van de gevallen gaat het loon dan omhoog. Dat is vooral voor de werknemers uit kandidaat-lidstaten veel minder het geval aangezien bijna $\frac{1}{4}$ van hen tussen 2007 en 2012 een daling in loonklasse kende. Een verklaring hiervoor, gezien de voor het overige relatief gunstige evolutie van de arbeidsmarktprestaties van deze groep, is niet zo eenvoudig te geven en zou een interessant uitgangspunt voor verder onderzoek kunnen zijn (zie ook verder).

2.5 Werkloosheid blijft zeer ongelijk fenomeen, maar genderverschil neemt sterk af

Van 2008 tot 2012 steeg de werkloosheidsgraad in België, in de bestudeerde populatie, van 8,3% naar 8,5%. Die beperkte stijging mag niet doen vergeten dat dit een structureel relatief hoog niveau is. Zoals het eerste rapport aangaf zijn de verschillen bovendien groot: in 2012 was 25,5% van de actieven van Maghrebijnse origine in ons land werkloos, tegenover 23,0% voor wie afkomstig is uit de kandidaat-lidstaten, 21,0% bij personen met origine uit andere Afrikaanse landen en 18,1% bij personen met origine uit andere Europese landen. 5,9% van de personen van Belgische origine en 6,6% van de personen van EU-12-origine was werkloos. Een daling van de werkloosheidsgraad vinden we bij personen met origine uit EU-12 (-1,3 procentpunten), uit de kandidaat-lidstaten (-0,9 procentpunten) en uit de Maghreblanden (-0,5 procentpunten) terug. Een stijging van de werkloosheidsgraad vinden we bij personen uit andere Afrikaanse landen (+2,9 procentpunten) en uit andere Europese landen (+1,8 procentpunten) terug. Overigens kan de daling in de werkloosheid voornamelijk vastgesteld worden in Brussel en Wallonië (waarbij die laatste regio de enige is waar ook de werkloosheid voor personen van Belgische origine daalt). In Vlaanderen daalt de werkloosheidsgraad alleen voor personen van EU-12 en Maghrebijnse origine tussen 2008 en 2012, al blijft het zo dat voor de personen van Belgische origine in Vlaanderen de werkloosheid dermate laag is dat de term 'volledige werkgelegenheid' kan worden gebruikt.

De algemene afname van de genderkloof in de werkloosheid (van 2,0 procentpunten naar 0,5 procentpunten) vertaalt zich vooral bij personen met origine uit de kandidaat-lidstaten (van 12,1 procentpunten naar 8,3 procentpunten, waarmee deze groep nog steeds door het grootste verschil gekenmerkt wordt), uit de Maghreblanden (6,1 procentpunten naar 4,6 procentpunten) en uit de overige Afrikaanse landen (waar de zeer kleine kloof van 0,2 procentpunten omsloeg in een kloof ten nadele van de mannen van 2,5 procentpunten).

Wanneer we naar de werkloosheidsduur kijken, dan stellen we vast dat het aandeel van langdurig werklozen binnen de werkloosheid in het algemeen licht gedaald is (wellicht vooral onder invloed van de lichte stijging van de conjuncturele werkloosheid), wat met name voor de personen van Belgische origine speelt (61,5% van de werklozen is langdurig werkloos in 2012 tegenover 64,4% in 2008). Bij andere groepen lijkt het omgekeerde fenomeen, de daling van de werkloosheid in het algemeen, tot een iets hoger aandeel langdurig werklozen te leiden.

Dat de groep met het hoogste aandeel langdurig werklozen (de personen van Maghrebijnse origine) ook degene is met de sterkste persistentie in de werkloosheid (56,2% van degenen die in 2009 werkloos waren zijn dat ook in 2011) is weinig verrassend. Andere groepen doen het beter, met name personen met origine uit andere Afrikaanse landen waarvan 30,2% werk vond en de personen met origine uit kandidaat-lidstaten waarvan 29,7% een baan vond. Al blijft in die laatste groep de uitstroom vanuit de werkloosheid naar de inactiviteit (21,5% – zoals we verder zullen zien met name naar de arbeidsongeschiktheid), net zoals voor personen van Belgische origine (20,4% stroomt uit naar inactiviteit), opmerkelijk. Dat geldt ook in het algemeen voor vrouwen van deze origine, net zoals overigens voor vrouwen van Maghrebijnse origine.

2.6 Inactiviteit stabiel, al studeren sommige groepen wat langer

Een zinvolle analyse van de inactiviteit vraagt om een opsplitsing tussen de jongste leeftijdsgroepen, waarvan velen nog studeren, en de 25-plussers. Voor de jongeren zien we dat de inactiviteit tussen 2008 en 2012 toenam, maar voor een belangrijk deel kan worden toegeschreven aan de categorie 'kinderen met kinderbijslag', wat in het Belgische systeem een goede proxy is om het aandeel studerende aan te duiden. Daarbij is met name de stijging van dit aandeel bij de jongeren met origine uit kandidaat-lidstaten (+11,4 procentpunten) en uit de andere Europese landen (+7,1 procentpunten) opmerkelijk. De afname van het aandeel leefloongerechtigden bij personen met origine uit andere Afrikaanse landen moet wellicht worden gerelateerd aan de toename van de werkloosheid bij dezelfde groep.

De inactiviteit bij de groep 25-60 bleek in de periode 2008-2012 erg stabiel, al verbergt zich achter dit algemeen beeld een daling van de inactiviteit in Vlaanderen en een stijging in Wallonië. De grote verschillen bleven dus overeind, met 48,1% van de personen met een origine uit andere Europese landen die inactief zijn, tegenover 15,3% van de personen van Belgische origine in diezelfde situatie. De inactiviteitsgraad van vrouwen van Belgische origine ligt lager dan die van mannen van alle andere originegroepen.

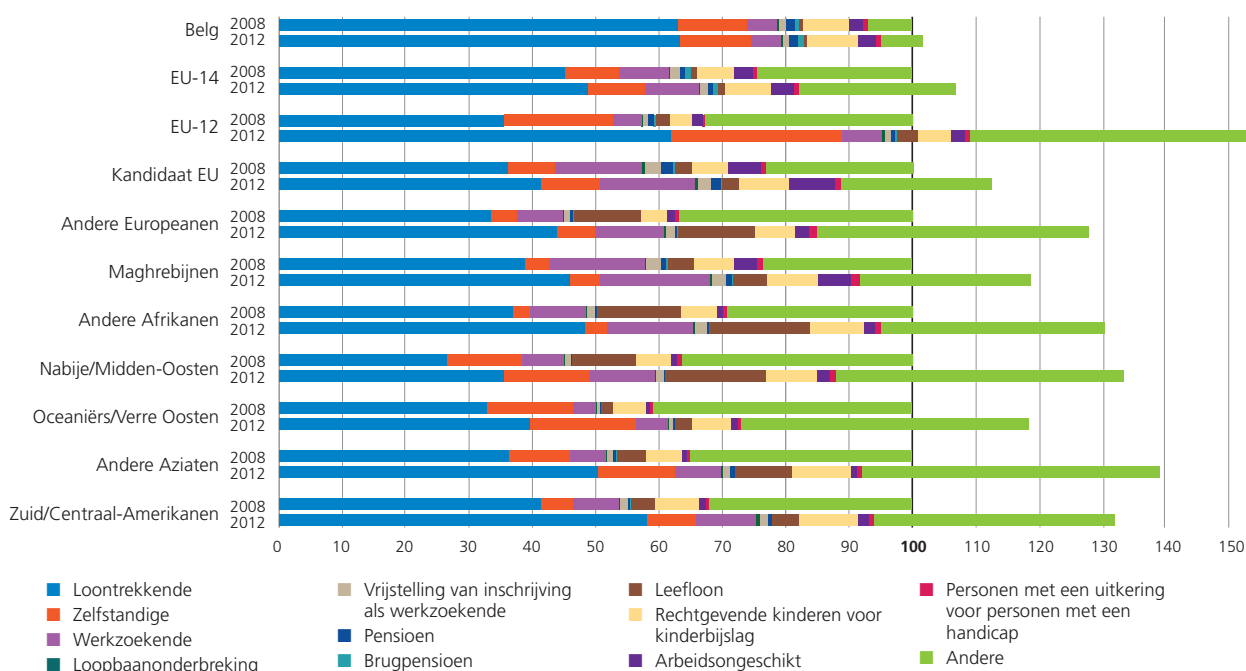
Als we naar de verschillende inactiviteitsstatuten kijken, dan stellen we vast dat de beleidsmaatregelen inzake loopbaanonderbreking/ tijdskrediet en de vrijstelling van de zoekplicht voor werklozen hun impact niet hebben gemist. Ook de daling van het aandeel arbeidsongeschikten, bij met name de personen uit kandidaat-lidstaten en de personen van Belgische origine is opmerkelijk, al blijven beide originegroepen duidelijk oververtegenwoordigd in dit stelsel. Het aandeel leefloongerechtigden bleef ondanks de crisis vrij stabiel, terwijl het aandeel personen met een uitkering voor personen met een handicap afnam. Het brugpensioen vertoont het meest interessante beeld: bij de personen van Belgische origine steeg het aandeel brugpensioneerden terwijl bij de andere groepen het al zeer beperkte aandeel verder afnam. Het brugpensioen versterkt dus zijn reputatie als maatregel die indirect discrimineert ten aanzien van personen van vreemde origine. Een verdere analyse naar de verschillende sectoren waarin respectievelijk personen van Belgische origine en personen van vreemde origine tewerkgesteld zijn en de samenhang met de uitstroom naar brugpensioen zou daarbij meer inzichten kunnen opleveren, maar is niet mogelijk met de gegevens waarover we nu beschikken.

B. Evolutie van de verschillende originegroepen

Het is nuttig om de thematische analyse van het rapport en de voorgaande samenvatting aan te vullen met een wat meer gedetailleerde kijk per originegroep. Grafiek 90 vat daarom per originegroep de arbeidsmarktsituatie in 2008 en 2012 samen. De grafiek stelt de totale beschouwde bevolking van 18 tot 60 jaar in 2008 gelijk aan 100, zodat meteen ook de toename van elke

groep in de onderzoekspopulatie kan worden ingeschat. Daarbij past de eerder gemaakte opmerking dat naast demografische factoren en migratie ook de afname van het aantal personen met een onbekende origine aan de basis kan liggen van de toename van de omvang van bepaalde groepen.

grafiek 90: Activiteitsstatus in 2008 en 2012 naar origine (totale originegroep in 2008=100)*

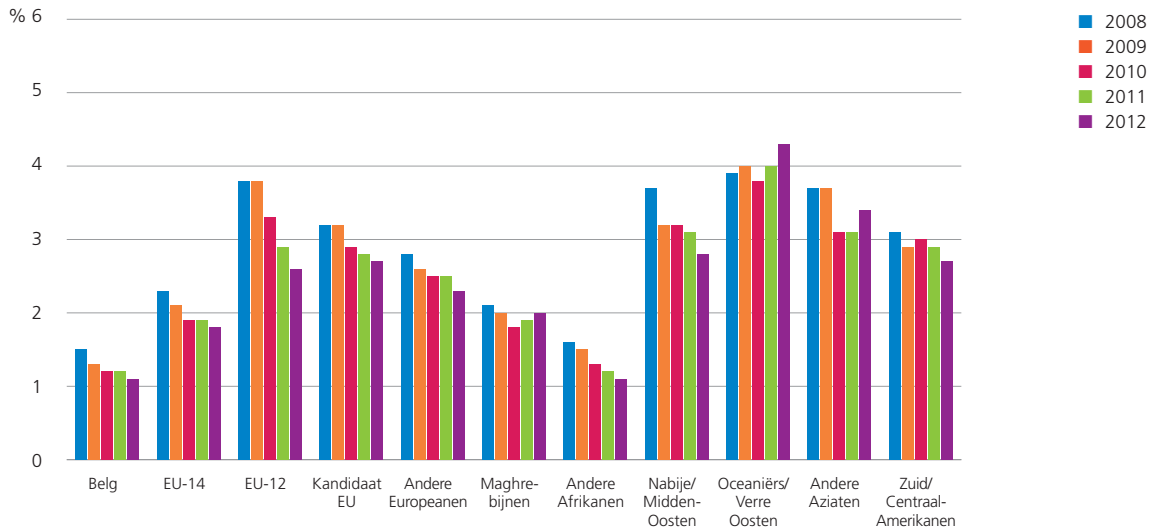
* Leeswijzer: De totale originegroep in 2008 wordt gelijkgesteld aan 100, zodat uit de grafiek kan worden afgeleid dat het aantal personen van EU-14 origine toenam, wat zich ook vertaalde in een groter aantal werkenden en actieven. De exacte veranderingen in de verhouding van één bepaalde activiteitsstatus t.a.v. de totale bevolkingsgroep kunnen niet van deze grafiek worden afgelezen, maar zijn uiteraard in de respectievelijke hoofdstukken terug te vinden.

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ, Berekeningen en verwerking: FOD WASO

Grafiek 91 biedt hierop een aanvulling. De grafiek geeft het aandeel van personen weer die gebruik maken van de sociale zekerheidsbijdragevermindering voor de eerste drie aanwervingen door 'nieuwe' zelfstandigen⁶ (zie hoofdstuk 2.6). Aangezien deze korting zonder voorwaarden op het vlak van werknemerskenmerken komt, geeft ze een bijzonder goed beeld van de aanwervingen zelf.

6 Eigenlijk nieuwe werkgevers.

grafiek 91: Percentage personen die gebruik maken van de RSZ-kortingen voor de eerste aanwervingen (18-60 jaar, 2008-2012, 4de trimester)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ, Berekeningen en verwerking: FOD WASO

De grafiek toont op die manier aan dat bij aanwervingen door zeer kleine ondernemingen personen van vreemde origine oververtegenwoordigd zijn. Daar zijn verschillende verklaringen voor: het gaat wellicht niet altijd om de meest gunstige banen, en zeker niet om de banen met de grootste werkzekerheid, zodat sommigen er mogelijk de neus voor ophalen. Aangezien nieuwe ondernemingen vaak door personen van buitenlandse origine worden gecreëerd en micro-ondernemingen vaak informele kanalen gebruiken om nieuwe werknemers te rekruteren, is het waarschijnlijk dat personen van vreemde origine via netwerkeffecten in deze ondernemingen aangeworven worden. De lage instapkosten in bepaalde sectoren, de knowhow die binnen het eigen netwerk aanwezig is en de moeilijke toegang (onder meer door discriminatie en structurele ongelijkheid op de arbeidsmarkt) tot andere sectoren maken dat personen van vreemde origine inderdaad vaker hun eigen tewerkstelling creëren in meer onzekere en kwetsbare segmenten van de markt, en daarvan hun netwerk vaak mee van laat profiteren – wat overigens tot een indirecte discriminatie van groepen die minder goed in deze netwerken zijn geïntegreerd kan leiden. Maar het aandeel kan ook gezien worden als een maatstaf voor de economische dynamiek binnen sommige groepen.

Overigens wijst de grafiek er ook op dat van de recente versterking van deze maatregel een belangrijke positieve bijdrage aan de werkgelegenheid van personen van vreemde origine kan worden verwacht.

1. Belgische origine: koploper verliest terrein en vindt terug de weg naar het brugpensioen

Van de 4.048.393 personen van Belgische origine van 18-60 jaar in 2012 waren er in 2012 62,2% aan de slag als werknemer, 11,1% als zelfstandige. Hoewel het totale aantal werkenden gestegen is, volstond dit niet om de aangroei van de groep op te vangen. 4,6% van de groep is werkloos⁷, wat 0,2 procentpunten minder is dan in 2008. Daarentegen is 2,3% van de groep met pensioen of brugpensioen, een stijging met 0,3 procentpunten, waarmee de groep relatief sterk oververtegenwoordigd is in deze statuten. Ook het aandeel arbeidsongeschikten nam toe, van 2,3 naar 2,8%. De personen van Belgische origine maken ook het meest gebruik van de kinderbijslag, wat

⁷ Omdat in dit hoofdstuk de totale bevolkingsgroep als noemer wordt gebruikt, wordt de werkloosheid hier als ratio weergegeven, in tegenstelling tot de andere hoofdstukken waar de werkloosheidsgraad (aandeel werklozen binnen de groep van werkenden en werklozen) wordt gebruikt.

er hoogstwaarschijnlijk op wijst dat ze het langst studeren. Dat vertaalt zich in 'betere' banen: relatief hogere lonen, minder deeltijds werk, minder gesubsidieerde jobs. Maar het relatieve voordeel nam wel af, en de banencreatie in nieuwe ondernemingen gaat –relatief gesproken– wat aan de personen van Belgische origine voorbij.

De meest bevoordeelde groep op de Belgische arbeidsmarkt zag zonder meer zijn positie verslechteren, al blijven de verschillen groot. Bovendien stak het probleem van de vervroegde uittreding, via het brugpensioen en vervroegd pensioen, opnieuw de kop op.

2. EU-14 origine: middenpositie wordt iets versterkt

Van de 817.160 personen met een EU-14-origine zijn er 45,7% als loontrekkende en 8,5% als zelfstandige aan de slag. Aangezien bij de loontrekkenden de internationale ambtenaren niet worden meegerekend⁸ wordt hun werkgelegenheidsgraad onderschat. De groep kende een lichte aangroei in combinatie met een wat betere positie, al blijft de werkloosheidsgraad met 7,9% relatief hoog, in samenhang met de sterkere vertegenwoordiging van deze groep in Wallonië. De personen van EU-origine sluiten voor het overige het best aan bij de personen van Belgische origine, al nam hun aandeel in de vervroegde uittredingsstelsels af – maar dat wordt gecompenseerd door een eerder sterke stijging in het aandeel arbeidsongeschikten (van 2,9 naar 3,5%).

Deze groep personen met een EU-14 origine omvat zowel personen waarvan de familie reeds lang hier verblijft, vanuit de eerste migratiegolven (bijna de helft van de bestudeerden is 2de generatie), als veel meer recent naar hier gekomen personen. Het gaat daardoor om een erg heterogene groep, die zowat een middenpositie inneemt tussen de personen met Belgische origine en die van vreemde origine, en van wie de positie in de voorbije jaren ook versterkt werd.

3. EU-12 origine: spectaculaire aangroei gaat samen met hogere werkgelegenheid

In 2008 telden we 103.286 personen van EU-12 origine, in 2012 159.240. Die belangrijke aangroei kan zoals gezegd mogelijk voor een deel worden verklaard doordat personen die hier reeds zonder wettelijk statuut verbleven nu voor een wettelijke verblijfstitel in aanmerking komen, maar dat lijkt hoe dan ook niet de enige verklaring. De belangrijke aangroei van de groep gaat bovendien gepaard met een toename van de werkgelegenheid: 40,1% werkt als loontrekkende in 2012, tegenover 35,5% in 2008. Het hoogste aandeel zelfstandigen in 2008 (17,2%) verhoogde bovendien nog, tot 17,5%. Zoals uit de sectorale analyse zal blijken trok de bouwsector zeer veel mannen uit deze groep aan, terwijl de dienstencheques vrouwen aantrok.

De werkloosheid in deze groep daalde tot 4,1% van de bevolking, wat het laagste aandeel van alle groepen is (met inbegrip van de personen van Belgische origine). Op het leefloon na is de groep in alle andere inactiviteitsstelsels ondervertegenwoordigd. Het hogere leefloonaandeel kan wellicht worden verklaard door de relatief belangrijke recente immigratie van deze groep, waardoor een aantal mensen niet aan de voorwaarden voor de werkloosheidsuitkering voldoen.

Het is duidelijk dat de nieuwkomers uit de EU-12 in de periode 2008-2012 een fundamentele impact op onze arbeidsmarkt hebben gehad.

4. Kandidaat-lidstaat-origine: duidelijke vooruitgang, met name voor de vrouwen, maar met een lange weg te gaan

De 137.205 personen met origine uit een kandidaat-EU-land, zoals bekend vooral personen van Turkse origine, vormen de tweede groep voor wie de periode 2008-2012 een positieve evolutie heeft gekend. Een beperkte aangroei ging samen met een stijging van de loontrekkende werkgelegenheid met 0,6 procentpunten en de zelfstandige werkgelegenheid met 0,5 procentpunten.

⁸ Zie hoofdstuk 2.

De werkloosheid daalde van 13,7% naar 13,4%. Geen spectaculaire cijfers, maar in vergelijking met andere groepen met een eerder soortgelijk profiel op de arbeidsmarkt (met name de personen van Maghrebijnse origine) toch opmerkelijk, ook al omdat de verbetering op alle vlakken gepaard ging met een verbeterde gendergelijkheid. Dat de groep beduidend meer dan voordien terug te vinden is in het statuut 'kinderbijslag' wijst er bovendien op dat de jongeren van kandidaat-EU-origine langer dan voorheen studeren. Verder zijn er indicatoren die op een relatief groot dynamisme wijzen, zoals een lage persistentie in de werkloosheid en hoge creatie van de 'eigen job' via het opzetten van een eigen onderneming, die, zoals grafiek 2 lijkt aan te tonen, vervolgens ook leidt tot de aanwerving van nieuwe werknemers.

Hoewel de evolutie in de arbeidsmarktpositie van personen van kandidaat-EU-origine nog lang niet hun erg ongunstige uitgangspositie compenseert, loont het wellicht de moeite om de factoren die deze evolutie mee kunnen verklaren verder te analyseren.

De oververtegenwoordiging van deze groep bij de personen van wie het relatieve loonniveau daalde blijkt overigens erg moeilijk te verklaren. Een mogelijke reden is het grotere aandeel van arbeiders in deze groep, terwijl we weten dat het loonniveau van arbeiders minder snel stijgt (in tegenstelling tot bij de bedienden zijn er meestal geen leeftijdsbarema's in de paritaire comités voor arbeiders). Een mogelijke denkpiste zou ook een proportioneel grotere overstap van beter betaalde werknemers van kandidaat-EU-herkomst naar zelfstandige banen kunnen zijn. Deze verklaringen lijken echter niet te volstaan om de omvang van de relatieve loondaling te verklaren, en zijn minstens gedeeltelijk ook in tegenspraak met de vooruitgang die de groep in andere domeinen maakt. Een eenduidige interpretatie ligt dan ook niet voor de hand.

De oververtegenwoordiging in het stelsel van de arbeidsongeschiktheid waar het vorige rapport op wees blijft ten slotte opmerkelijk, en ondanks een lichte verbetering blijft ook de jongste generatie

op de arbeidsmarkt uit deze groep hier een beroep op doen.

5. Andere Europese origine: een gemengd beeld

Van de 112.641 personen met origine uit de 'andere Europese landen' die in 2012 in ons land verbleven, was 38,9% aan de slag, een verbetering met 1,4 procentpunten. Gelet op de behoorlijke toename van de omvang van de groep geen slechte evolutie, al blijft de achterstand aanzienlijk. Bovendien nam het aandeel werklozen toe van 7,3 naar 8,6%; al moet daar tegenover wel de daling van het aandeel leefloontrekkers van 10,6 naar 9,5% geplaatst worden.

Van de grotere groepen op onze arbeidsmarkt blijft de arbeidsmarktpositie van personen van andere Europese origine samen met die van personen uit andere Afrikaanse landen vooralsnog de meest problematische. Voor beide groepen geldt dat een belangrijk aandeel zich recent in België registreerde. Hun situatie lijkt er op te wijzen dat discriminatie op de arbeidsmarkt een complex fenomeen is: de verschillen tussen personen uit deze groep (vaak afkomstig uit de Russische Federatie of voormalig Joegoslavië) en personen uit de EU-12 zijn voor de meeste personen in België wellicht subtiel (ze kunnen nauwelijks "zichtbaar" of "hoorbaar" zijn), wat zowel wijst op de onbewuste en impliciete mechanismen die mee aan de basis van discriminatie liggen, als op het feit dat er wellicht ook andere redenen moeten zijn die de verschillen in arbeidsmarktindicatoren naar origine kunnen verklaren. Aangezien de EU-12-groep voor 66,5% bestaat uit personen die de Belgische nationaliteit niet bezitten en die maximum 5 jaar in het Rijksregister zijn ingeschreven, tegenover 35% voor de personen van andere Europese origine en 38,4% voor de personen van andere Afrikaanse landen, lijken deze resultaten erop te wijzen dat een EU-nationaliteit een kenmerk is dat voordelen op de arbeidsmarkt oplevert en dat de EU-regelgeving die het vrij verkeer van werknemers heeft ingevoerd, haar vruchten afwerpt. Verschillen in netwerk mogelijkheden (bijvoorbeeld via niches in specifieke sectoren) kunnen dit onderscheid ook deels verklaren. Dit

wijst op de complementariteit van het immigratie- en inburgeringsbeleid en het noodzakelijke anti-discriminatiebeleid.

6. Maghrebijnse origine: de gemiste inhaalbeweging?

Met 303.097 personen is de groep van Maghrebijnse origine na de personen van Belgische en EU14-origine de grootste. 38,6% werkt als loontrekkende in 2012, tegenover 38,8% in 2008. De afname met 0,2 procentpunten wordt net gecompenseerd door de toename van het aandeel zelfstandigen tot 4,1% (dat al bij al erg laag blijft). In tegenstelling tot andere groepen wordt het verschil met personen van Belgische origine dus niet beduidend kleiner. Het aandeel werklozen nam met 0,4 procentpunten af tot 14,6%, al blijft dat het hoogste percentage van alle groepen. Ook het aandeel in de overige inactiviteitsstatuten nam af, met uitzondering van het aandeel arbeidsongeschikten (+0,7 procentpunten) wat net als bij de kandidaat-EU-origine vragen oproept. Het aandeel personen met kinderbijslag steeg, wat wellicht op een positieve evolutie van de studieduur wijst, maar de stijging met 0,5 procentpunten (tegenover 1,2 procentpunten bij de groep met kandidaat-EU-origine) valt wellicht te beperkt uit. Deze groep kent verder een hoog aandeel langdurig werklozen. De genderkloof nam voorzichtig af, maar blijft met name bij de eerste generatie van deze groep erg belangrijk en weegt duidelijk op de integratie op de arbeidsmarkt.

Samengevat lijkt het erop dat de arbeidsmarktparticipatie van personen van Maghrebijnse origine in de periode 2008-2012 een minder gunstige evolutie kende in vergelijking met de andere groepen van vreemde origine, zoals ook het aandeel gecreëerde banen in nieuwe ondernemingen lijkt aan te tonen.

7. Andere Afrikaanse origine: de meest problematische groep?

141.019 personen waren in 2012 van origine uit de overige Afrikaanse landen, wat behoorlijk wat meer is dan in 2008 (108.011). Daarvan werken er 37,0% als loontrekkende (+0,1 procentpunten) en 2,6% als zelfstandige (-0,1 procentpunten) – waarmee deze groep veruit het laagste percentage zelfstandigen kent. De werkloosheid in deze groep nam toe van 8,8% tot 10,5%, al nam tegelijk het aandeel leefloongerechtigden af van 13,2 tot 12,2% (wat nog steeds het hoogste aandeel van alle groepen is). Beide stelsels kunnen als communicerende vaten beschouwd worden omdat personen met een langer verblijf zonder werk gemakkelijker voor de werkloosheidsuitkering in aanmerking zullen komen dan personen met een korter verblijf in ons land. De leefloongerechtigden behoren tot de jongere categorieën van deze groep (zie hoofdstuk 4). Deze groep is ook de enige die met de personen van Belgische origine een zeer gering aandeel in de jobcreatie door kleine ondernemingen gemeen heeft, en bovendien met dezelfde groep een oververtegenwoordiging in de overheidssector deelt.

Dat deze aangroeiende groep met een bijzonder ongunstige uitkomst op een aantal indicatoren weinig positieve evolutie vertoont (een licht gestegen 'studieduur' – kinderbijslagaandeel niet te na gesproken) zou bij de beleidsmakers en sociale partners - zeker in Brussel - een alarmbel moeten doen afgaan.

8. De overige groepen en hun gelijkenissen met de grotere originecategorieën

De overige originegroepen op onze arbeidsmarkt zijn wat kleiner in omvang, en een wat minder gedetailleerde analyse is daarom niet onlogisch. De 13.641 personen van Noord-Amerikaanse origine zijn sowieso met te weinig om in dit rapport vaak aan bod te komen. Qua arbeidsmarktparticipatie (en zeker ook qua onderschatting van hun werkgelegenheidsgraad) sluiten ze nauw aan bij de groep uit de EU-14. De 37.214 personen van Zuid-Amerikaanse origine zijn dan weer vrij goed

vergelijkbaar met de personen van EU-12-origine. Zo lijkt de stijging in de werkgelegenheidsgraad van deze groep voor een groot stuk voor rekening van de dienstensector te zijn, met een toename van de werkgelegenheidsgraad van 46,4 naar 49,7%. De 37.748 personen uit het Nabije en Midden-Oosten sluiten qua arbeidsmarktparticipatie sterk aan bij de personen met origine uit andere Afrikaanse landen en uit andere Europese landen, en vormen dus een relatief problematische groep die een aangroei combineert met een moeilijke arbeidsmarktintegratie: de werkzaamheidsgraad bevindt zich met 36,7% op het laagste niveau, het aandeel leefloontrekkers op het op één na hoogste met 11,9%.

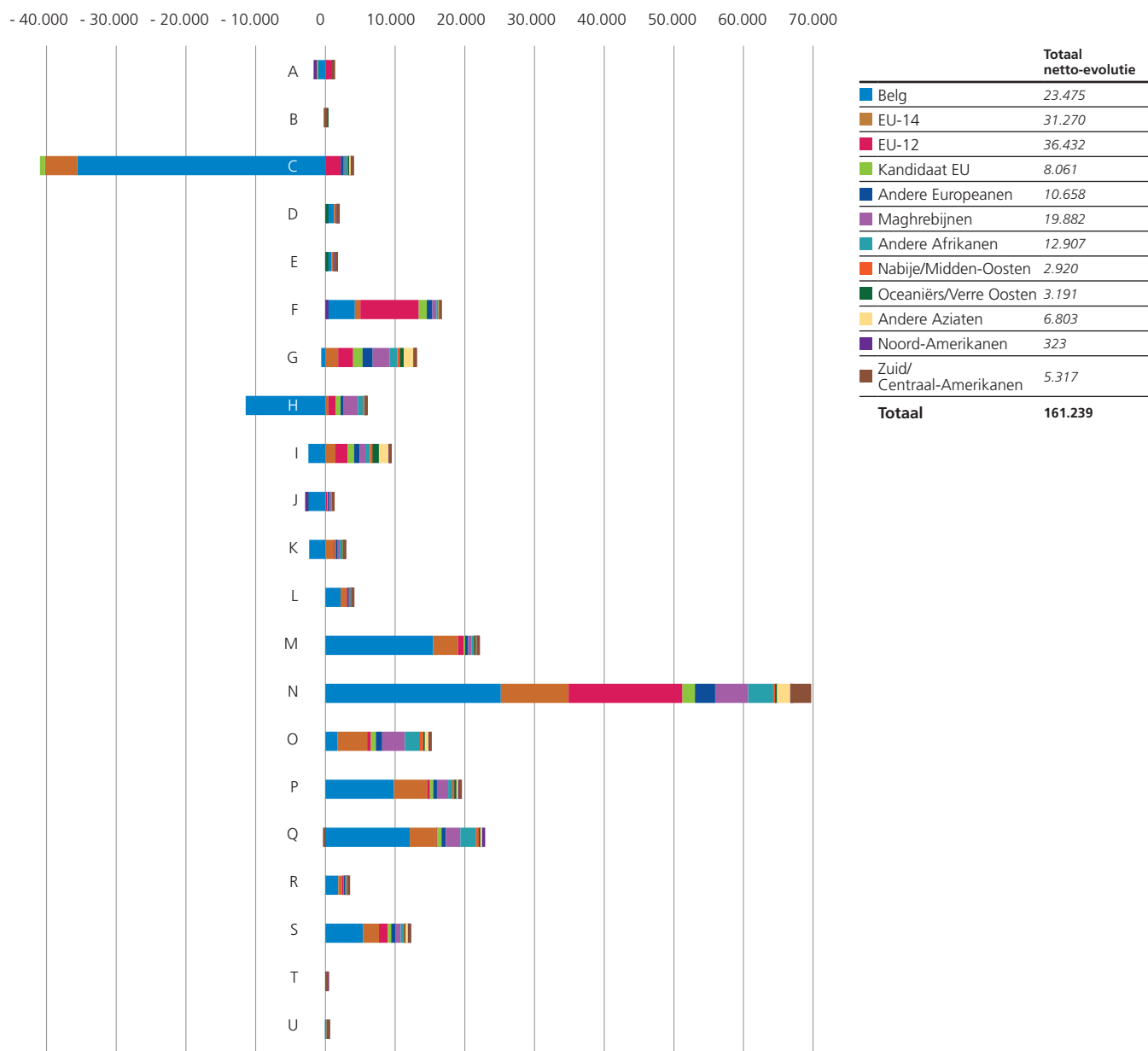
De groep uit Oceanië en het Verre Oosten, met 38.963 personen, blijft ondanks de opsplitsing die we na het vorige rapport maakten moeilijk te analyseren, en blijkt uiteindelijk ook niet zoveel te verschillen van de personen met origine uit andere Aziatische landen, al valt met name het hoge aandeel zelfstandigen op, vooral in de horecasector. Het gaat ook om een groep die samen met de EU-12 het minst beroep doet op enige vorm van uitkering. De 59.104 personen met origine uit de andere Aziatische landen vormen ten slotte een groep zonder sterk profiel, waarvan de situatie op de arbeidsmarkt licht achteruitging. De groep blijft opvallen wegens de sterke vertegenwoordiging in de laagste looncategorieën, maar ook met het laagste aandeel arbeidsongeschikten.

C. Sectorevolutie tijdens de crisis

Wat is er met de Belgische arbeidsmarkt gebeurd in de periode 2008 tot 2012? De grote lijnen kennen we: globaal genomen hield onze arbeidsmarkt redelijk goed stand. Er kwamen nieuwe jobs bij, maar niet genoeg om de aangroeiende bevolking op te vangen, zodat onze werkgelegenheidsgraad licht daalde, en onze werkloosheidsgraad licht steeg. De desindustrialisering werd verder gezet, en in de plaats kwamen er banen in de dienstensector, waarvan een belangrijk deel in gesubsidieerde diensten.

Wanneer we de globale evolutie bekijken door een originebril, zoals we hierboven deden, dan stellen we vast dat de achterliggende tendensen sterker uiteenlopen dan het uniforme beeld zou kunnen doen vermoeden. Maar pas als we de evolutie op sectorniveau bekijken krijgen we echt zicht op de onderliggende transformatie van onze economie en de impact daarvan op verschillende sectorgroepen. Die band is verrassend uitgesproken, zoals grafiek 92 toont.

grafiek 92: Netto-evolutie van de werkgelegenheid (2008-2012) volgens sector en origine

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ, Berekeningen en verwerking: FOD WASO

Bij de grafiek past eerst en vooral een waarschuwing: deze geeft netto-bewegingen weer, waarachter grote of kleine brutostromen in beide richtingen schuil gaan. Het globale beeld van de grafiek bevestigt daardoor zeer helder de transformatie van de Belgische economie. De industrie (C) verliest terrein, net als de transportsector (H). De dienstensectoren vangen het banenverlies op, waarbij de sector van de administratieve en ondersteunende diensten (N) die met name de

dienstencheques omvat veruit de belangrijkste stijger is. Ook de overheid en door de overheid in belangrijke mate gesubsidieerde sectoren (O, P en Q) creëren nieuwe banen. Daarnaast zorgen de bouw (F), de handel (G) en de horeca (I) voor nieuwe jobs.

Maar de globale tendensen zijn allesbehalve uniform over de originegroepen gespreid. Het banenverlies in de industrie (C) komt uitsluitend

voor rekening van de personen van Belgische origine en personen met een EU-14-origine. De indruk dat er bij deze groepen een aantal relatief 'goede' banen verloren ging wordt dus bevestigd. Bij de andere originegroepen groeit de industriële tewerkstelling zelfs licht. De banengroei in de bouw (F) komt voor meer dan de helft voor rekening van de personen met een EU-12-origine. Zoals al eerder aangegeven lijkt hier sprake van een immigratie met het oog op tewerkstelling in de bouw, al is verder onderzoek hieromtrent aangewezen. De vraag moet bovendien gesteld worden of deze sector wel dezelfde groei zou hebben gekend zonder deze groep: de arbeidsvoorwaarden in de bouw zijn dusdanig dat niet iedereen er zomaar wil werken, en we vinden bouwvakkers dan ook terug bij de knelpuntberoepen⁹.

Ook het verhaal van de handel (G) is opmerkelijk. In deze sector zijn er netto (iets) minder personen van Belgische origine aan de slag in 2012 dan in 2008, terwijl alle andere groepen hun tewerkstelling in deze sector zien stijgen. Hoewel nog steeds 2/3 van de werknemers in deze sector van Belgische origine is, doet zich dus een opmerkelijke etnische diversifiëring voor. Het beeld van de horeca (I) is vrijwel identiek, met die nuance dat het aandeel van personen van Belgische origine in de sector nog maar net boven 50% uitkomt.

Het verhaal van de transportsector (H) lijkt soortgelijk, maar dan veel meer uitgesproken. Als we naar de deelsectoren kijken, dan stellen we vast dat het banenverlies bij de personen van Belgische origine zo goed als volledig aan de NMBS en bpost kunnen worden toegeschreven. Het gaat daarbij opnieuw om jobs met een hoge (subjectieve) 'jobzekerheid' die verloren zijn gegaan, ten koste van de meest bevoorrechte originegroep.

Binnen de sector van de vrije beroepen en wetenschappelijk/technische activiteiten (M) zorgen vooral de diensten die verband houden met juridische en boekhoudkundige ondersteuning, de architecten- en ingenieursbureaus en de marketingdiensten voor de netto-aangroei. Deze komt voor een belangrijk deel ten goede aan personen van Belgische origine. Dit zijn de nieuwe 'goede jobs', vooral voor hoogopgeleiden, die het verlies aan industriële jobs compenseren.

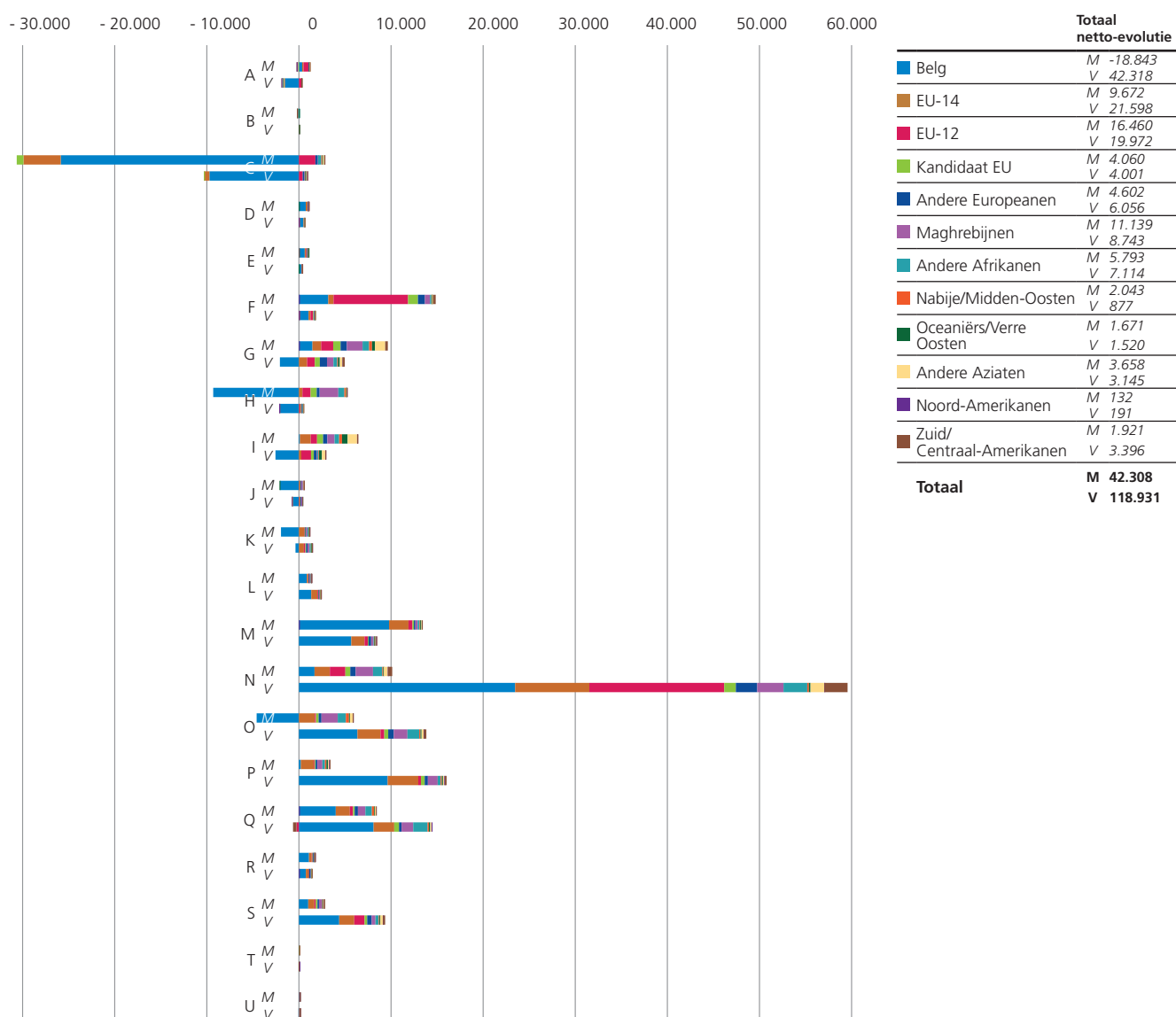
Het verhaal van de dienstencheques (N) is ondertussen bekend. Hoewel de aangroei in volume bij personen van Belgische origine het grootst is, springt het aandeel van personen met een EU-12-origine onmiddellijk in het oog. Toch is het zowat de enige sector waarvoor we kunnen aannemen dat er netto jobs werden gecreëerd voor laaggeschoolde personen van Belgische origine.

Ondanks de besparingsmaatregelen creëerde de overheidssector (O) banen in de periode 2008-2012. De aangroei komt opmerkelijk genoeg vooral ten goede aan personen van buitenlandse origine, met in volgorde de EU-14 (+4.231), de Maghreb (+3.250) en andere Afrikaanse landen (+2.160).

De extra jobs in het onderwijs (P) en de gezondheidszorg (Q) zijn vrij evenredig gespreid over de verschillende originegroepen, al valt met name in de laatste sector het hoge aandeel van de personen met origine uit andere Afrikaanse landen op.

⁹ Zie bijvoorbeeld "Knelpuntberoepen – Kanseneroepen", VDAB, 2014.

grafiek 93: Netto-evolutie van de werkgelegenheid (2008-2012) volgens sector, geslacht en origine

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ, Berekeningen en verwerking: FOD WASO

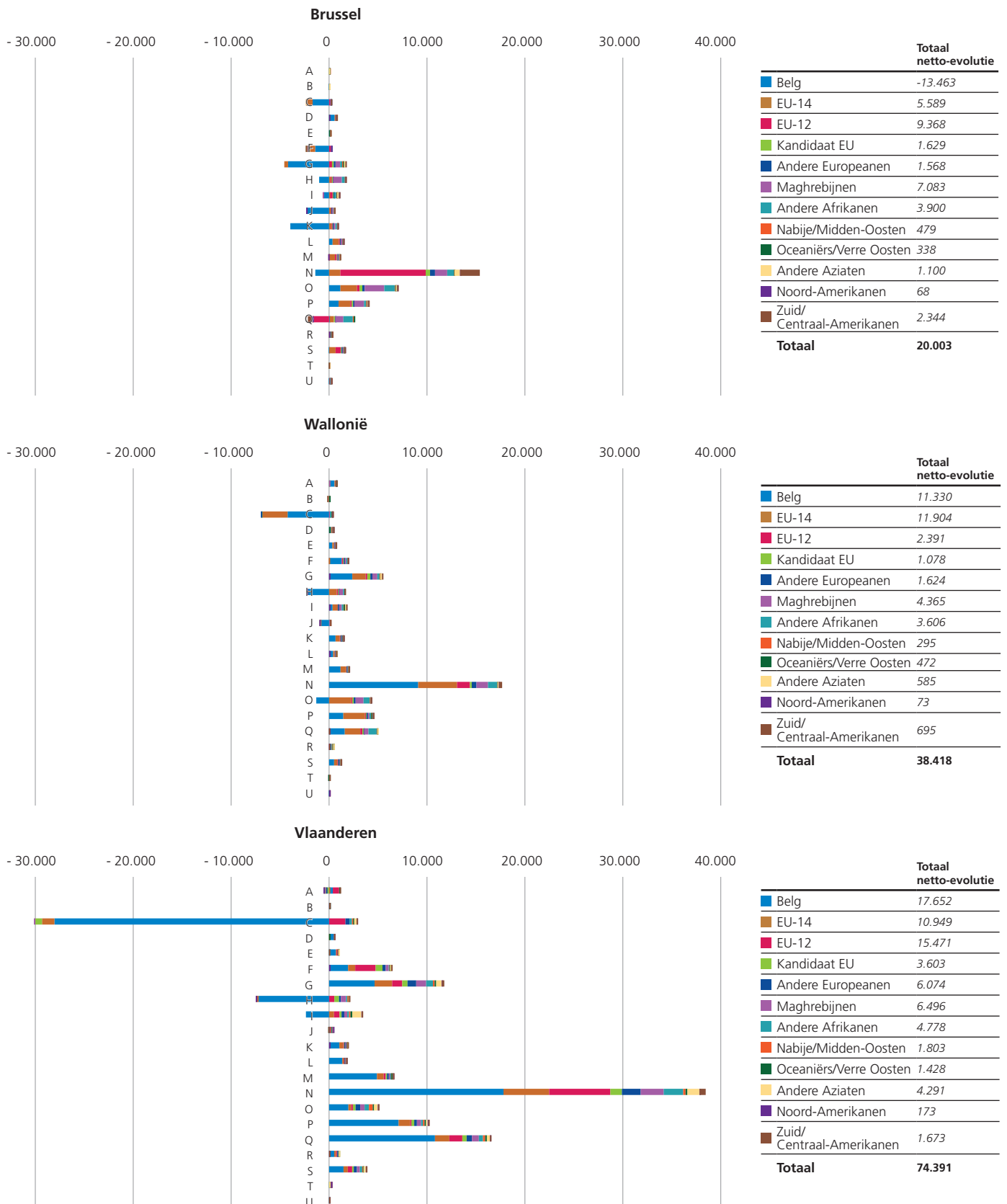
Grafiek 93 bekijkt dezelfde evolutie vanuit een genderperspectief. Dit levert verdere nuances op. Zo stellen we meteen vast dat het aantal jobs ingenomen door mannen van Belgische origine afnam, wat zoals verwacht op de rekening van de industrie (C) en de transportsector (H) kan worden geschreven. Maar ook bij de overheid (O) zijn minder mannen van Belgische origine aan de slag. De vrouwen van Belgische origine profiteren wel mee van de banengroei in de dienstensectoren (N), maar ook bij de overheid (O), het onderwijs (P), de gezondheidssector (Q) en de sector van de overige diensten (S) (in casu vooral de persoonlijke diensten). Anderzijds verliezen ze

banen in de handel (G), in de transportsector (H) (vooral bij NMBS en bpost) en in de horeca (I) – een sector waar de instroom van personen van vreemde origine overigens samengaat met een vermannelijking.

Dat de jobaangroei bij personen van EU-12-origine eigenlijk de som is van de aangroei voor mannen in de bouwsector en vrouwen in de dienstensectoren, krijgt bevestiging in deze grafiek.

Het loont de moeite om de sectorevolutie ook per gewest te bekijken.

grafiek 94: Netto-evolutie van de werkgelegenheid (2008-2012) volgens sector, gewest en origine

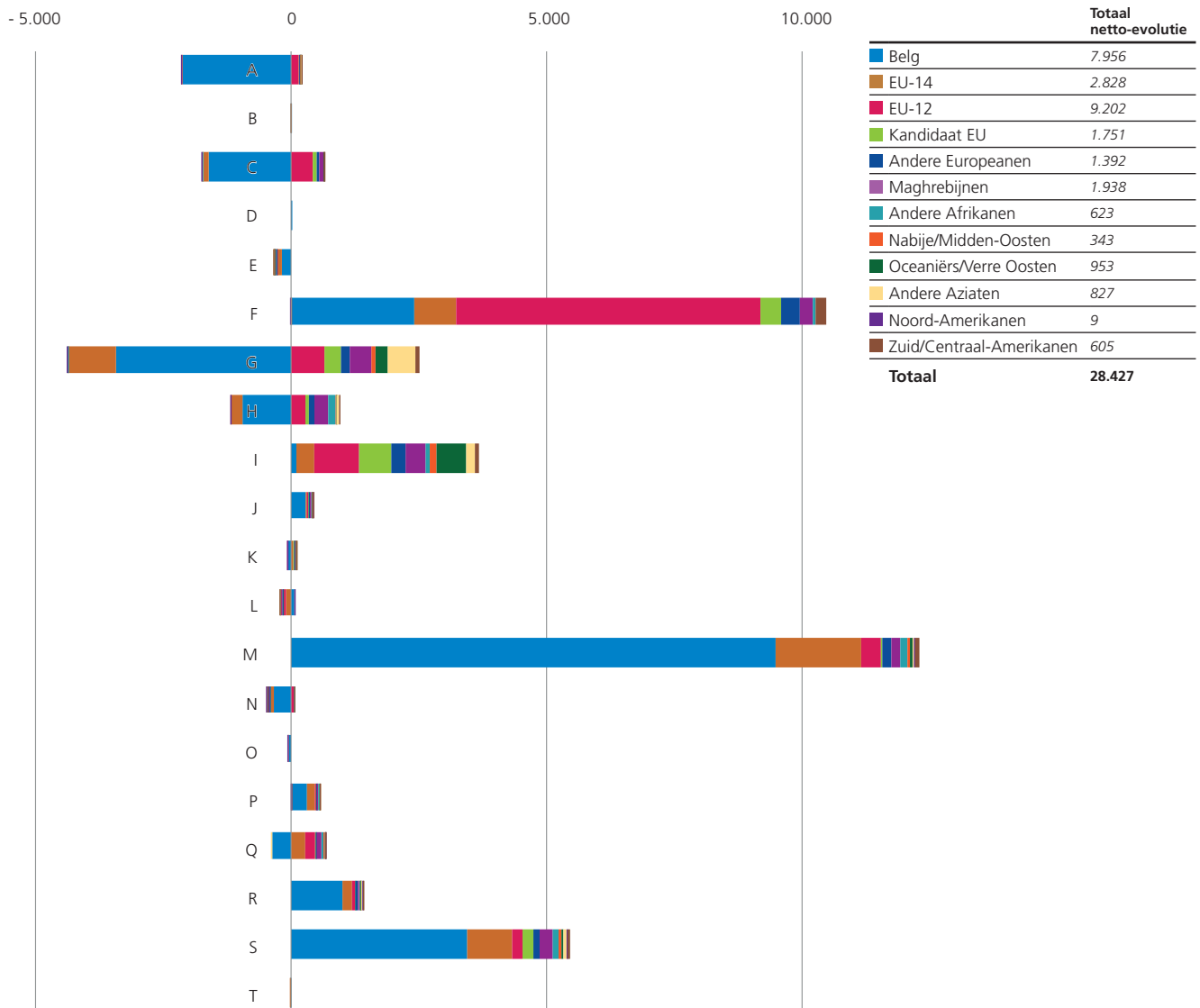
Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ, Berekeningen en verwerking: FOD WASO

In Brussel valt het netto-banenverlies van personen van Belgische origine meteen op. Aangezien de woonplaats als criterium wordt gebruikt, kan dit zowel het gevolg zijn van effectief jobverlies als van een verhuis naar een ander gewest. Gezien de sectorcompositie zou van beide fenomenen sprake kunnen zijn. Opmerkelijk is het grote jobverlies bij personen van Belgische origine in de handel (G), maar ook in de ICT-sector (J) en bij de financiële diensten (K). Het gros van de inwijking van EU-12-burgers in de dienstensector (N) situeert zich duidelijk in Brussel, terwijl deze groep relatief veel banen verloren ziet gaan in de Brusselse gezondheidssector (Q), waar met name de personen met origine uit de Maghreb en uit andere Afrikaanse landen hun plaats innemen.

In Wallonië treft de desindustrialisering (C) niet alleen personen van Belgische origine, maar ook de van oudsher in deze sector sterk vertegenwoordigde personen van EU-14-origine. De relatief sterke aangroei in de overheidssector (O) komt uitsluitend de personen van vreemde origine ten goede. Vlaanderen wordt bijzonder hard getroffen door de desindustrialisering, Daarnaast valt de sterke aangroei van de gezondheidssector (Q) op, een aangroei die bovendien een stuk minder divers is dan in de andere gewesten.

Om dit deel af te ronden kijken we in grafiek 95 naar de evolutie in de groep van de zelfstandigen.

grafiek 95: Netto-evolutie van de zelfstandige werkgelegenheid (2008-2012) volgens sector en origine

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO

Het aantal zelfstandigen nam in alle originegroepen toe, maar de achterliggende evolutie kenmerkt zich vooral voor de personen van Belgische origine door een grotere heterogeniteit. Zo beëindigden zelfstandigen hun activiteit in de landbouwsector (A) en de industrie (C). In de handel (G) ging het aantal zelfstandigen er netto op achteruit, waarbij vooral de Belgen van origine en de personen van EU-14-origine inleverden.

De andere originegroepen creëerden daarentegen wel handelszaken of zetten een horeca-activiteit (I) op. De vrije beroepen en aanverwante activiteiten (M) zijn dan weer zo goed als uitsluitend het terrein van personen van Belgische origine.

D. Analyse

Dit rapport bevat een schat aan gegevens over de Belgische arbeidsmarkt, vanuit het perspectief van de origine en de migratieachtergrond van de personen die erop actief zijn of erop actief willen worden. Om vanuit deze informatie te komen tot beleidsaanbevelingen, is het noodzakelijk om een analyse te maken en wat we uit dit rapport weten in een breder perspectief te plaatsen. Dat deden we ook in het eerste rapport. Uiteraard is het mogelijk om ook andere analyses te maken – of er andere conclusies uit te trekken. We deden in het eerste rapport dan ook een oproep daartoe. Toch stellen we vast dat onze analyse in de voorbije twee jaar vooral werd bevestigd, met name door internationale instellingen als de OESO¹⁰ en de Europese Commissie¹¹.

We bouwen dus verder op de gemaakte analyse, waarbij we de nieuwe informatie uit dit rapport integreren. Met name het tijdsperspectief, en het gegeven dat in de beschouwde periode de Grote Recessie toesloeg, levert daarbij een extra dimensie op.

De gegevens uit dit rapport kunnen niet rechtstreeks vergeleken worden met de informatie die voor andere landen beschikbaar is. Om een vergelijking te maken moet daarom gebruik gemaakt worden van internationaal geharmoniseerde gegevens. Die hebben hun beperkingen, met name wat de gebruikte definitie van personen van vreemde origine betreft, waar vaak alleen gegevens op basis van geboorteland of nationaliteit beschikbaar zijn. Verschillende synthetische indicatoren die we presenteren laten daarom wel een internationale vergelijking toe, maar verhullen de verschillen in arbeidsmarktparticipatie tussen de origines zoals we die eerder in de Monitoring vaststelden.

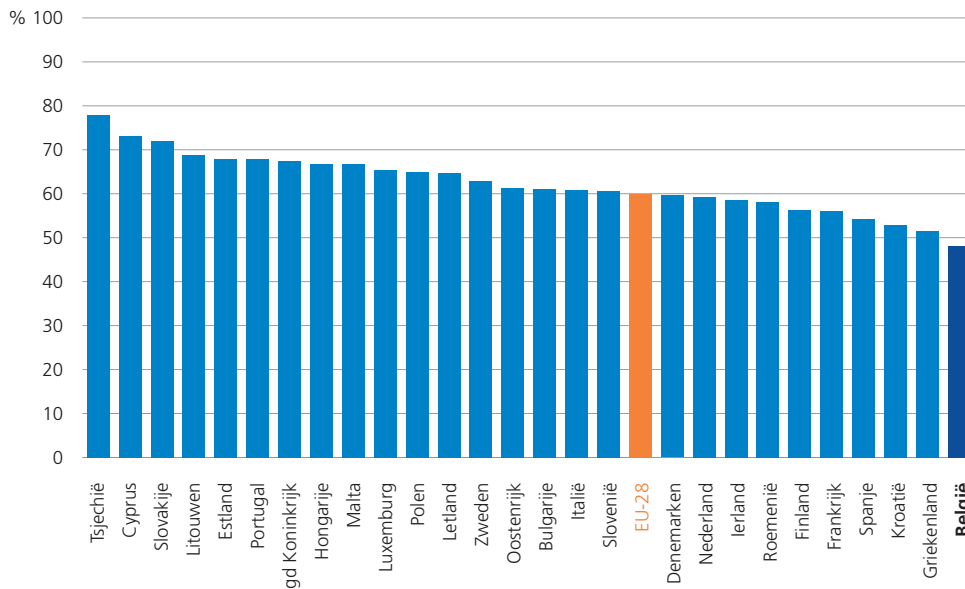
1. De Belgische achterstandspositie blijft zeer onrustwekkend

Grafiek 96 geeft zo de werkgelegenheidsgraad weer voor personen geboren buiten de EU-28 in de verschillende landen van de Europese Unie.

¹⁰ "OECD Economic Surveys – Belgium", OECD, 2015

¹¹ "Landverslag België 2015 met een diepgaande evaluatie betreffende de preventie en correctie van macro-economische onevenwichtigheden", Europese Commissie, 2015.

grafiek 96: Werkgelegenheidsgraad voor personen (18-64 jaar) geboren buiten de EU-28 naar verblijfsland, 2014

Bron: Eurostat

Ook zonder een extra kleurtje is het niet zo moeilijk om België te vinden op de grafiek. België heeft de laagste werkzaamheidsgraad voor personen die geboren werden buiten de EU, al hangt die ook samen met de totale werkgelegenheidsgraad die in ons land niet bij de hoogste van de Unie behoort. Uit de monitoringgegevens weten we verder dat niet alleen de eerste generatie maar ook de tweede generatie en in mindere mate de derde generatie heel wat moeilijkheden ondervinden om toegang te vinden tot de arbeidsmarkt, wat dus betekent dat de grafiek lang niet het hele verhaal vertelt.

2. Discriminatie blijft hardnekkige realiteit

Dat de achterstandpositie van personen van vreemde origine mee het gevolg is van discriminatieprocessen en een negatieve houding tegenover personen van vreemde origine op de arbeidsmarkt spreekt voor zich. De voorbije jaren werd herhaaldelijk aangetoond dat discriminatie op de arbeidsmarkt voorkomt¹², bij aanwerving,

tijdens de uitoefening van het arbeidscontract en ook op het niveau van gebruikers van dienstverlening.

De Diversiteitsbarometer Werk (2012) van het Interfederaal Gelijkekansencentrum kon met wetenschappelijke tests aantonen dat personen van vreemde origine minder kansen hebben om uitgenodigd te worden voor een sollicitatiegesprek dan personen van Belgische origine. Uit de enquêtes blijkt ook dat 10% van de ondervraagde HR-managers bij de definitieve selectie wordt beïnvloed door de origine van de kandidaten; 5% van hen geeft aan dat de huidskleur ook een rol speelt. Uit de Diversiteitsbarometer blijkt ook dat 20% van de Belgen liever geen persoon van vreemde origine als collega, laat staan als baas heeft. Bijna 10% van de ondervraagde HR-managers geeft tot slot ook aan dat een persoon van vreemde origine in dienst nemen, een groter risico inhoudt.

Bovendien vestigde het recente onderzoek van het Minderhedenforum¹³ de aandacht op discriminatie in de sector van de dienstencheques.

¹² Zie "Diversiteitsbarometer Werk", Centrum voor Gelijkeheid van Kansen en voor Racismebestrijding, september 2012 en de studies die daarin worden aangehaald.

¹³ "Dienstencheques: Subsiëren om te discrimineren?", Minderhedenforum, 2015.

Deze en eerdere studies (de eerste dateren van begin jaren 1990) tonen discriminatie en de hardnekkigheid ervan aan, hetgeen een volledige toegang van personen van vreemde origine tot de arbeidsmarkt beperkt en een behoorlijk functioneren van deze personen in het werkmilieu belemmert. Discriminatie is een moeilijk te bestrijden fenomeen, dat bewust of onbewust gebeurt en dat direct of indirect speelt, al naargelang de discriminatie gebaseerd is op een beschermd criterium of het gevolg is van ogenschijnlijk neutrale processen. Daarnaast maken hardnekkige vooroordelen en stereotypen die door bepaalde werkgevers, werknemers of klanten worden geuit en overgenomen, de oefening bijzonder moeilijk.

Toch is discriminatie geen eenvoudig verhaal. Personen van vreemde origine worden gediscrimineerd in die sectoren waar zij oververtegenwoordigd zijn, zoals de dienstencheque- en interimsector. Dat zijn ook de sectoren die het meest in beeld komen als het over discriminatie gaat. Dat wil echter niet zeggen dat er geen discriminatie is in sectoren waar zo goed als enkel personen met een EU-origine tewerkgesteld zijn: onderzoek toont aan dat ook daar personen van vreemde origine gediscrimineerd worden¹⁴. Discriminatie hangt bovendien samen met de arbeidsmarktcontext: wanneer er knelpuntvacatures moeten worden ingevuld, blijken werkgevers minder kieskeurig¹⁵. Dat lijkt erop te wijzen dat de oorzaak van discriminatie voor een deel gezocht moet worden in de "risicovermijdende" opstelling van werkgevers (zie verder) en dus eigenlijk in de werking van de arbeidsmarkt – ook het feit dat een maatregel zoals de lastenvermindering voor langdurig werklozen (zie hoofdstuk 2.6) helpt om die drempel te overwinnen wijst daarop.

Ook dringt zich diepgaander onderzoek van de discriminatieprocessen op de arbeidsmarkt op. Heeft bijvoorbeeld de grootte van een onderneming invloed op discriminatie? Uit grafiek 91¹⁶ in dit hoofdstuk lijkt aan te geven dat discriminatie niet speelt bij heel kleine ondernemingen, maar hoe zit dat bij kleine en middelgrote ondernemingen (KMO's) die het gros van het Belgische economische weefsel uitmaken, en bij grote ondernemingen? Dit alles moet ons ertoe aanzetten om verder onderzoek te verrichten naar de participatie van personen van vreemde origine en de discriminatie waarmee ze te maken krijgen.

Vanuit die optiek pleiten we ervoor dat het sociaal overleg de dialoog tussen de sociale partners over deze kwesties versterkt, die gelet op de demografische ontwikkeling van ons land, elke dag crucialer worden. De sociale overlegstructuren op alle niveaus zijn voorhanden (van de Nationale Arbeidsraad en de regionale socio-economische raden tot de paritaire comités en de ondernemingsraden) en het komt er vooral op aan om ze te gebruiken.

Met de Belgische regeringen in het recente Nationaal Hervormingsprogramma kunnen we dus besluiten: "Hoewel er ten slotte geen aanwijzingen zijn dat discriminatie op de arbeidsmarkt in ons land meer zou voorkomen dan elders, dient het uiteraard krachtadig te worden aangepakt."¹⁷

14 Capéau, B., Eeman, L., Groenez, S., & Lamberts, M. (2011). *Wie heeft voorrang: jonge Turken of prille grijsaards? Een experimenteel onderzoek naar discriminatie op basis van persoonskenmerken bij de eerste selectie van sollicitanten*. Leuven: HIVA-KULeuven.

15 "Do Employers Discriminate Less If Vacancies Are Difficult to Fill? Evidence from a Field Experiment", Stijn Baert, Bart Cockx, Niels Gheyle en Cora Vandamme, IZA DP No. 7145, 2013

16 Grafiek 91: percentage personen die gebruik maken van de RSZ-kortingen voor de eerste aanwervingen.

17 "Belgisch Nationaal Hervormingsprogramma 2015", Kanselarij van de Eerste Minister, april 2015.

3. De arbeidsmarkt is gesegmenteerd

De Belgische arbeidsmarkt bestaat grofweg uit twee segmenten. De “insiders” vinden werk op de primaire markt, met stabiele banen, een grote werkzekerheid, hoge lonen, uitgebreide beschermingsmaatregelen en goede alternatieven voor de werknemers die uiteindelijk toch hun baan zouden verliezen. De “outsiders” moeten het stellen met de secundaire markt, met banen van beperkte duur, met meer onzekerheid, lagere lonen, minder bescherming en minder aantrekkelijke statuten voor wie niet langer aan de bak geraakt. Op die segmentatie ent zich de etnostratificatie van de arbeidsmarkt: in het primaire segment vinden we de personen van Belgische origine en een belangrijk deel van de personen van EU-14-origine, in het secundaire segment vinden we de overige personen van vreemde afkomst.

Uiteraard is dat een beeld dat enige nuance behoeft: de dichotomie is natuurlijk niet absoluut. Er zijn tijdelijke banen met een zeer aantrekkelijk loon, interimjobs die een opstap betekenen naar beter werk, personen die ervoor kiezen om gedurende een lange periode flexibel inzetbaar te zijn, deeltijdse banen in sectoren met een zeer grote werkzekerheid... En ook de etnische component is verre van een één-op-één-relatie: het scholingsniveau, en mogelijk ook de sociaal-economische achtergrond, zijn wellicht een nog betere voorspeller voor de positie op de arbeidsmarkt dan de origine.

Dat neemt niet weg dat de segmentatie bestaat en problematisch is. De wens om ontslagen, en met name collectieve ontslagen in het primaire segment te vermijden is in ons land zo sterk dat we er de meest strenge wetgeving in de hele OESO op nahouden¹⁸. De “zwaarste banen” in de primaire sector, vooral nacht- en ploegenarbeid, kunnen op sterke ondersteuning vanuit het overheidsbudget rekenen. Bovendien werd tijdens de crisis massaal gebruik gemaakt van de tijdelijke werkloosheid,

ook al om ontslagen zoveel mogelijk te vermijden¹⁹. Dat heeft ongetwijfeld tot een uitstel geleid (tegen een hoge kostprijs), maar uiteindelijk hebben deze maatregelen niet kunnen vermijden dat de desindustrialisering zich ons land de voorbije jaren sterker heeft doen gelden dan in het gemiddelde EU-land. Die evolutie hangt samen met het verlies aan competitiviteit in een aantal belangrijke sectoren, als gevolg van de stijging van de loonkosten die hoger uitviel dan die van de bijhorende productiviteit²⁰.

Dit rapport wijst er op zijn beurt op dat de arbeidsmarkt midden in haar primaire segment getroffen werd. Met name in Brussel, waar de segmentatie het meest uitgesproken is, is dat zeer zichtbaar (zie grafiek 94), maar ook in Wallonië en zeker in Vlaanderen verloren heel wat mannen van Belgische origine hun baan in de industrie. In veel gevallen trad het tweede aspect van het primaire segment in werking: als alternatief boden zich brugpensioen en vervroegd pensioen aan. Wanneer de verwachte werkzekerheid wegvalt, blijkt het immers vaak ondenkbaar –voor de maatschappij en de betrokkenen– dat men op de arbeidsmarkt actief moet blijven. Als we willen vermijden dat het volle gewicht van de noodzaak om langer te werken terecht komt op die sectoren die niet door de desindustrialisering geraakt worden, waar personen van vreemde origine oververtegenwoordigd zijn, is dat echter niet langer houdbaar. Alles lijkt erop te wijzen dat de verdere desindustrialisering niet kan worden voorkomen. De vraag is of we er niet beter aan doen ervoor te zorgen dat die geleidelijk verloopt in plaats van schoksgewijs, en ook of we niet op een andere manier moeten omgaan met degenen die de industriële sectoren noodgedwongen verlaten hebben.

Het alternatief in het primaire segment van de arbeidsmarkt werd geboden door de marktdiensten. Dat is hoopvol, ook al omdat er wellicht nog

18 “Dura lex, sed lex? De OESO-indicator voor werkgelegenheidsbeschermende wetgeving en wat we eruit kunnen leren voor België.”, Tom Bevers, *Blog FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg*, 2013.

19 “Enhancing the inclusiveness of the Belgian labour market.”, Jens Høj, 2013.

20 “Verslag aan de Regering – Arbeidskosten, loonsubsidies, arbeidsproductiviteit en opleidingsinspanningen van de ondernemingen”, *Expertengroep Competitiviteit en Werkgelegenheid*, juli 2013.

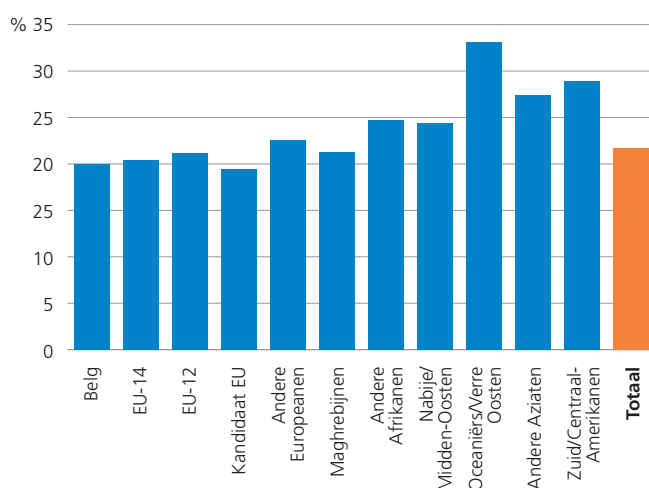
verdere groeiperspectieven zijn²¹. Het is ook hoopvol omdat de insiderbescherming in de sector voorsnog minder sterk lijkt (wellicht met uitzondering van de toegang tot de vrije beroepen). Het zal echter belangrijk zijn om ook in deze sectoren die bij uitstek nood hebben aan voortdurende innovatie het dynamisme te vrijwaren en de competitiviteit te bewaken. Dat personen van vreemde origine de voorbije jaren minder vlot de weg leken te vinden naar die diensten die een hoge toegevoegde waarde creëren is ook vanuit dat perspectief een reden voor bezorgdheid.

De secundaire arbeidsmarkt deed het de voorbije jaren iets beter. Er zijn bovendien niet meteen aanwijzingen dat de kwaliteit van de banen in deze sector op zich verder onder druk kwam te staan: synthetische indicatoren wijzen erop dat de kwaliteit van de arbeid in België in het algemeen tijdens de crisis niet achteruitging²². Toch blijft de kloof tussen de beide segmenten van de Belgische arbeidsmarkt bestaan. Eén van de factoren die de segmentatie institutionaliseerde, verdween ondertussen: het onderscheid tussen de statuten van arbeiders en bedienden werd (en wordt nog steeds) weggewerkt.

Daarmee is evenwel niet alles gezegd: de manier waarop de harmonisering plaatsvond zou de mobiliteit kunnen beperken.

Ook sommige uitkeringsstelsels houden de segmentatie mee in stand. Zo lijken de toegangsvoorwaarden voor het brugpensioen en het tijdskrediet te maken dat hier van “indirecte discriminatie” sprake zou kunnen zijn (“indirecte discriminatie” betekent dat een onderscheid dat op zich neutraal is leidt tot verschillende uitkomsten – zo is een lengtevereiste voor bepaalde beroepen op zich genderneutraal, maar leidt ze uiteindelijk toch tot een ondervertegenwoordiging van vrouwen). Ook het onderscheid tussen werkloosheid en leefloon werkt minstens gedeeltelijk de segmentatie in de hand: het leefloon komt met een lagere uitkering, een inkomenstoets en met in de praktijk vaak minstens even strenge voorwaarden op het gebied van activering als de werkloosheidsuitkering.

grafiek 97: Uitstroom vanuit het leefloon naar werkgelegenheid volgens origine (2009-2011)

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ. Berekening en verwerking: FOD WASO

²¹ “Economische Vooruitzichten 2015-2020”, Federaal Planbureau, mei 2015.

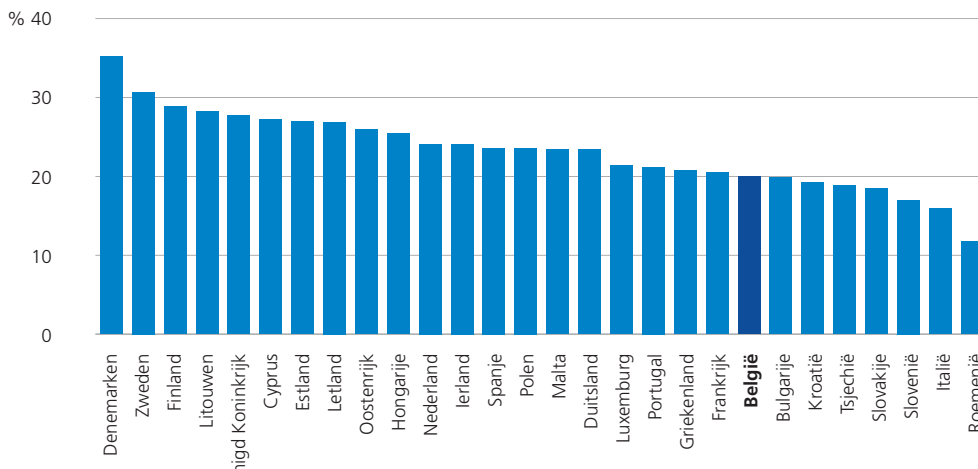
²² Zie “Job quality in the crisis – An update of the Job Quality Index (JQI)”, Janine Leschke, Andrew Watt en Mairéad Finn, European Trade Union Institute Working Paper 2012.07, 2012.

De verschillen in doorstroming vanuit het leefloon naar de werkgelegenheid, zoals uit grafiek 97 blijkt, zijn nochtans veel kleiner dan in de werkloosheid, en vallen vaak beter uit voor andere originegroepen dan voor de personen afkomstig uit België. Dit kan erop wijzen dat verschillende profielen van werklozen van vreemde origine in het leefloon belanden. Het doet vermoeden dat personen van vreemde origine die geen werk vinden in het leefloon terecht komen omdat ze (nog) geen toegang hebben tot het werkloosheidsstelsel. Recente onderzoeksresultaten over de socio-professionele integratie van personen die in België als vluchteling erkend werden, bevestigen dit gegeven²³: een belangrijk aandeel van hen ontvangt eerst een leefloon om zich vervolgens te integreren op de arbeidsmarkt.

4. De mobiliteit op onze arbeidsmarkt blijft gering

Niet alleen tussen de twee segmenten van onze arbeidsmarkt, ook daarbinnen beweegt er relatief weinig. Onze arbeidsmarkt is inderdaad weinig mobiel: er worden minder mensen aangeworven en ontslagen dan elders²⁴. Dat blijkt bijvoorbeeld uit het aandeel werknemers op onze arbeidsmarkt met minder dan twee jaar anciënniteit bij dezelfde onderneming, zoals dat in grafiek 98 terug te vinden is.

grafiek 98: Aandeel werknemers met minder dan 2 jaar anciënniteit naar verblijfsland

Bron: Eurostat

23 "The Long and Winding Road to Employment. An analysis of the Labour Market Careers of Asylum Seekers and Refugees in Belgium", Rea A., Wets, J. & al., Academia Press, 2014.

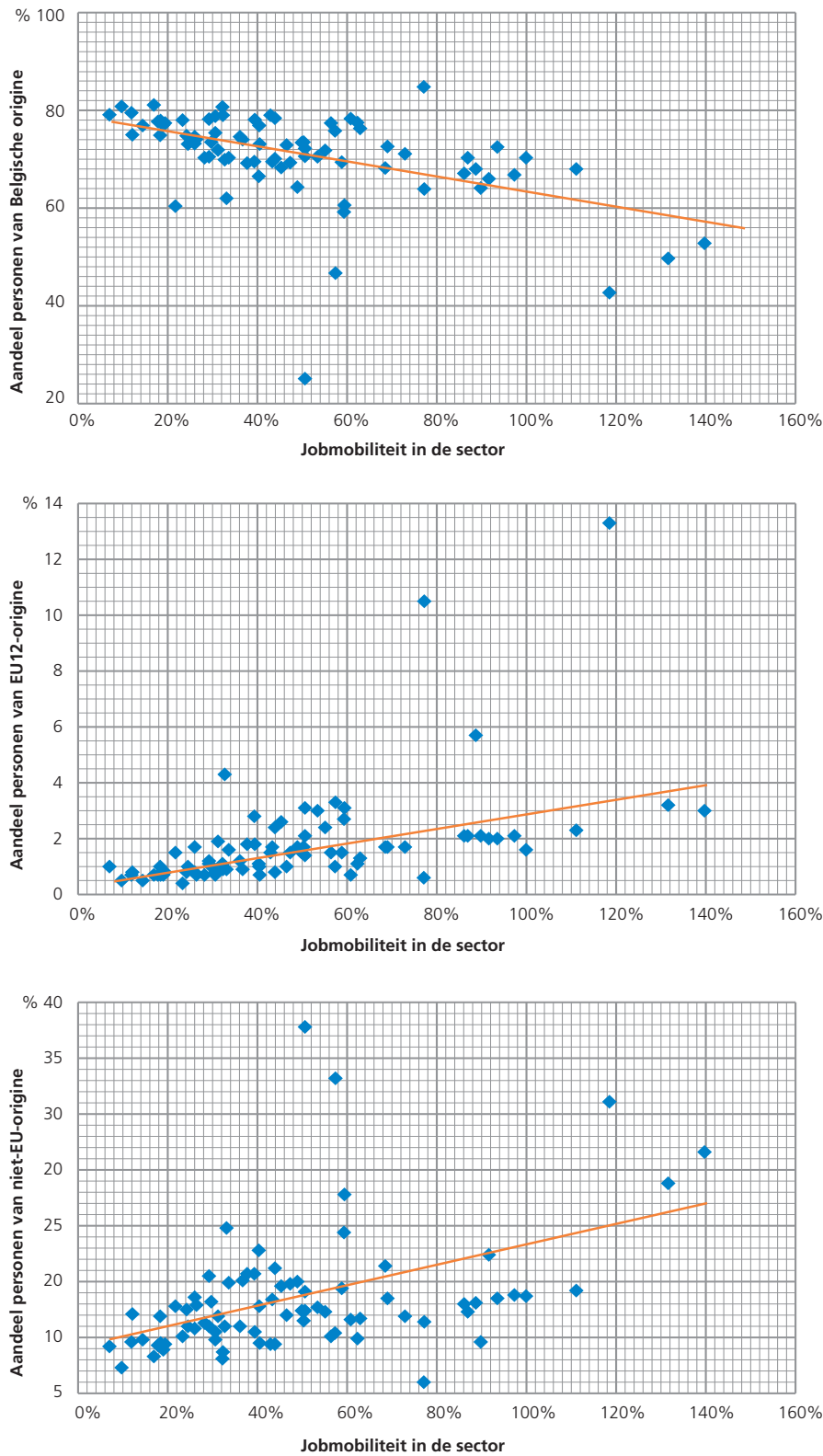
24 "Employment Outlook", OECD, 2010.

Ons land scoort hierin vrij laag en wordt enkel gevolgd door landen uit de EU-12, door Kroatië en door Italië. Dat er weinig beweegt houdt niet alleen de segmentatie mee in stand. Een arbeidsmarkt die onvoldoende beweegt biedt geen kansen aan nieuwkomers, de juiste vrouw en man komen niet op de juiste plaats terecht en de innovatie en productiviteit in de ondernemingen leiden daar onder. Op die manier is het gebrek aan mobiliteit dus wellicht mee verantwoordelijk voor de desindustrialisering die we de voorbije jaren gezien hebben, maar ze draagt ook duidelijk bij aan het gebrek aan kansen voor personen van vreemde origine. Grafiek 99 relateert de jobmobiliteit²⁵ in de sectoren van de Belgische economie (op basis van Dynamgegevens²⁶) aan de vertegenwoordiging van personen van respectievelijk Belgische, EU-12 en niet-EU-origine in deze sectoren.

²⁵ Hier gedefinieerd als de som van aanwervingen en vertrekkers over de periode 2008-2012, in percentage van de werkgelegenheid in 2008 (een som die dus boven 100% kan uitkomen).

²⁶ Zie www.dynam-belgium.org

grafiek 99: Jobmobiliteit 2008-2012 en vertegenwoordiging van verschillende originegroepen (NACE-afdelingen, industrie en diensten)*

* Leeswijzer: elk punt op de grafiek stelt een sector voor; in de sector onderaan het eerste luik bedraagt de totale jobmobiliteit 50,6% terwijl het aandeel personen van Belgische origine 25,1% bedraagt

Bron: Datawarehouse Arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ en Dynam, Berekening en verwerking: FOD WASO

De grafiek toont aan dat sectoren met een hoge mobiliteit meer personen van vreemde origine aantrekken. Hij wijst ook op een samenhang tussen de dynamiek van de verschillende sectoren en de aanwezigheid van personen van vreemde origine, een verband dat we reeds eerder legden.

De oorzaken van de beperkte mobiliteit op onze arbeidsmarkt zijn veelvuldig. Er is ongetwijfeld een verband met de arbeidsbeschermingswetgeving. Daarnaast zijn er barrières die werknemers tegenhouden om van bedrijf of sector te veranderen (opgebouwde anciënniteitsrechten in het loon, bepaalde niet-overdraagbare sociale voordelen, het 'recht' op een brugpensioen...). Wie een "zwaar beroep" heeft kan zich vaak hoogstens indenken vervroegd te vertrekken, niet om van baan te veranderen...

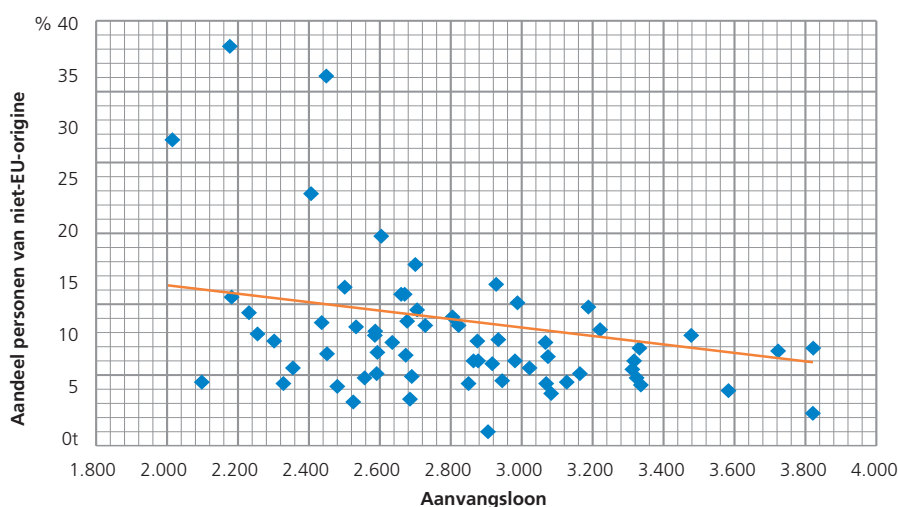
Bovendien houden zowel werknemers van Belgische als van vreemde origine vaak vast aan hetzelfde idee dat het best beantwoordt aan een (op zich rechtmatig) zoeken naar stabiliteit en werkzekerheid: de baan voor het leven, bij dezelfde werkgever. Het idee van een grotere mobiliteit moet vanzelfsprekend binnen deze

context worden bekeken, afhankelijk van de tools (competenties, diploma's enz.) waarover de werknemers beschikken om mobieler te kunnen worden, en van de omstandigheden op de arbeidsmarkt: iemand die moeite heeft om een baan te vinden, oordeelt wellicht anders over de stabiliteit die hij kan genieten, dan iemand met een profiel waarnaar meer vraag is. De grenzen van zelfstandigheid en individuele verantwoordelijkheid worden met andere woorden mee bepaald door externe omstandigheden.

5. De drempels op onze arbeidsmarkt blijven hoog

Het is moeilijk om de Belgische arbeidsmarkt binnen te raken. Omwille van het gebrek aan mobiliteit worden er weinig kansen gecreëerd. De zeer hoge arbeidskost (de hoogste in Europa) en het relatief hoge minimumloon (met zoals bekend de facto vaak nog hogere sectorale minimumlonen) beperken de jobcreatie. Zoals grafiek 100 aan toont hangt met name de aanwerving van personen van niet-EU-origine samen met hoogte van het loonniveau voor beginnende werknemers.

grafiek 100: Aanvangslonen (gemiddeld loon voor werknemers met minder dan 2 jaar anciënniteit) en aandeel werknemers van niet-EU-origine in de sector in 2012

Bron: Enquête naar de Structuur en de Verdeling van de Lonen, ADS en Datawarehouse Arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ, Berekening en verwerking: FOD WASO

Daarnaast speelt de sterke arbeidsbeschermende wetgeving een rol. Deze factoren samen maken dat een werkgever alleen iemand zal aanwerven, zeker voor een overeenkomst van onbepaalde duur, als andere mogelijkheden zijn uitgeput, en zich vervolgens erg kieskeurig zal opstellen. Daarbij zal elk gepercipieerd risico op een lagere productiviteit worden vermeden, een fenomeen waar met name langdurig werklozen, maar ook personen van vreemde origine ongetwijfeld het slachtoffer van zijn (en dat dus leidt tot een vorm van "statistische discriminatie"). Nochtans is aan het werk geraken erg belangrijk om door te kunnen groeien naar een betere baan. Hoewel onderzoek aantoonde dat de kloof tussen starters van Belgische origine en starters van de tweede generatie hardnekkig blijft, kunnen jongeren met een Maghrebijnse of kandidaat-EU (vooral Turkse) origine relatief gesproken iets meer opwaartse sociale mobiliteit halen uit een eerste werkervaring in jobs met een lage beroepsstatus dan jongeren van Belgische origine: "In combination with a long-term negative impact of initial unemployment, ethnic minority youth perhaps are best off with starting to work as soon as possible after school leaving"²⁷.

De drempels op de arbeidsmarkt spelen ook een rol aan werknemerszijde. Een terugkeer op de arbeidsmarkt kan duur uitvallen gezien de kosten die daartoe gemaakt moeten worden (verplaatsingskosten, kosten voor kledij, kosten voor kinderopvang, etc.). Met name voor de tweede verdienster in een huishouden is het vaak onvoldoende interessant om een baan te zoeken, zeker voor werknemers in de laagste looncategorieën, waar personen van vreemde origine oververtegenwoordigd zijn²⁸. De uitkeringen waar bepaalde nieuwkomers gebruik van kunnen maken kunnen relatief gunstig lijken voor wie met een referentiekader uit een ander land ernaartoe kijkt.

De ondervertegenwoordiging van kinderen van vreemde origine²⁹ in de kinderopvang doet verder vermoeden dat capaciteitsbeperkingen (vooral in de grootsteden) in combinatie met de financiële kost, ervoor zorgen dat nogal wat moeders uit bepaalde originegroepen, in het bijzonder de achtergestelde groepen, zich uit de arbeidsmarkt terugtrekken (en dit soms definitief). Hoewel culturele factoren een rol kunnen spelen, geldt deze vaststelling overigens eveneens voor vrouwen van Belgische origine. Daarom moet ook gekeken worden naar het opleidingsniveau van deze vrouwen en naar het soort werk dat ze uitoefenden voor ze zich uit de arbeidsmarkt terugtrokken. Volgens Karel Neels en Zita Theunynck 'kent de arbeidsparticipatie vooral bij laaggeschoolde vrouwen een sterke terugval na ouderschap. De laaggeschoolde vrouwen die wel actief blijven na de komst van een kind, bevinden zich bovendien proportioneel meer in deeltijds werk, wat een zwakkere inkomenspositie met zich meebrengt³⁰.' De problemen die vrouwen in het algemeen en vrouwen van buitenlandse origine in het bijzonder bij hun inschakeling in het arbeidsproces kunnen ondervinden, spelen zonder twijfel ook een rol in hun beslissing om zich uit de arbeidsmarkt terug te trekken.

Benadrukken we ten slotte nogmaals dat wanneer vrouwen zich voor een langere periode geheel of gedeeltelijk terugtrekken uit de arbeidsmarkt, dit een quasi onomkeerbaar nadeel met zich meebrengt voor het ontplooiën van een professionele loopbaan.

De werkgelegenheidsgraad van samenwonende vrouwen met kinderen, weergegeven in grafiek 101, geeft een indruk van de omvang van de verschillen.

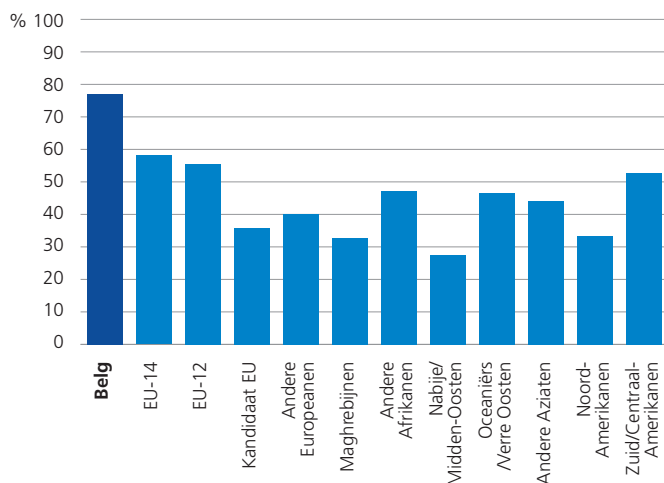
27 "Early career occupational mobility of Turkish and Moroccan second-generation migrants in Flanders, Belgium", Ilse Laurijssen en Ignace Glorieux, *Journal of Youth Studies*, juli 2014.

28 "Employment Performance Monitor", *Employment Committee of the European Union*, juni 2015.

29 "Het gebruik van opvang voor kinderen jonger dan 3 jaar in het Vlaamse Gewest", Eva Vande Gaer, Caroline Gijselinx, Georges Hedebouw, *Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin*, november 2013.

30 Karel Neels en Zita Theunynck. *Arbeidsparticipatie van laaggeschoolde vrouwen ná ouderschap: differentiële gezinsopvattingen en ongelijk gebruik van kinderopvang in België*. *Departement Sociologie, Universiteit Antwerpen (2012)*

grafiek 101: Werkgelegenheidsgraad van vrouwen die met een partner en kind(eren) samenwonen naar origine, 2012

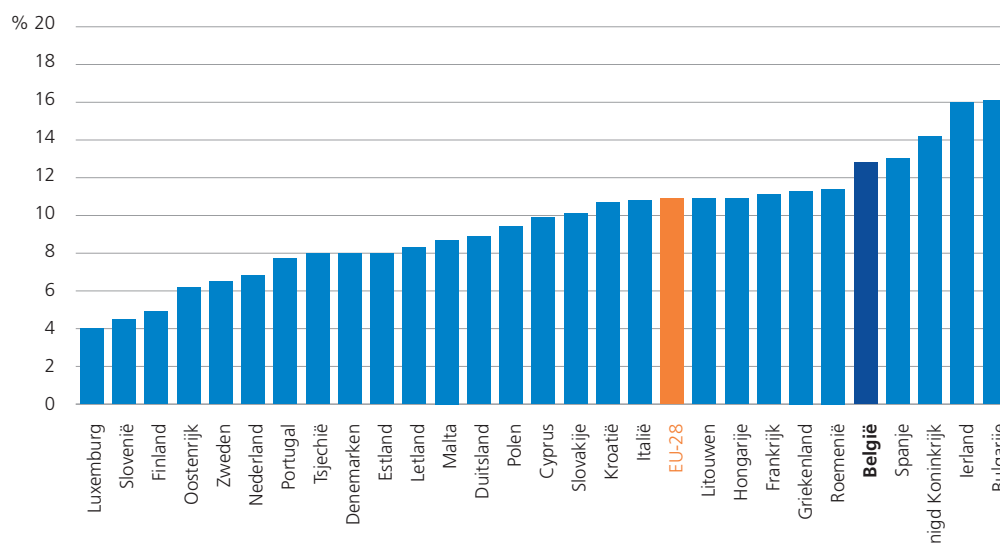
Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ, Berekeningen en verwerking: FOD WASO

6. Rolmodellen ontbreken

Zoals al aangehaald leeft in onze samenleving nog sterk het model van de baan voor het leven. Onze verzorgingsstaat heeft daarnaast sterk de verantwoordelijkheid voor het welzijn –bij voorkeur via een baan, als dat niet kan via een uitkering– van elk individu minstens gedeeltelijk bij de maatschappij gelegd.

Integratie in onze samenleving omvat vaak óók dat aspect. Maar België is tegelijk ook een land met een zeer hoog percentage kinderen die opgroeien in een huishouden waar niemand werkt, zoals grafiek 102 aantoont. Slechts enkele EU-Lidstaten doen het op dat vlak minder goed dan ons land.

grafiek 102: Aandeel kinderen (-18) die in een huishouden leven waar niemand werkt, naar verblijfsland, 2014

Bron: Eurostat

Langdurige werkloosheid, problemen bij de inschakeling in het arbeidsproces, het ontbreken van de juiste kwalificaties leiden niet alleen tot hardnekkige inactiviteit, maar ook tot het ontstaan van een sociale omgeving waarin positieve 'rolmodellen' ontbreken die bepaalde groepen werkzoekenden kunnen stimuleren om werk te zoeken. Heel wat studies³¹ over jongeren die zeer ver van de arbeidsmarkt staan – waaronder bepaalde categorieën jongeren van vreemde origine en jonge nieuwkomers – wijzen op tal van factoren die deze personen in een almaar zorgwekkendere inactiviteit dringen.

Een arbeidsmarkt die objectief weinig kansen biedt aan nieuwkomers, bovenop de bestaande discriminatie, en in een bepaalde mate ook het gebrek aan rolmodellen en een beroep op de eigen individuele verantwoordelijkheid dragen ertoe bij dat jongeren onvoldoende gemotiveerd worden om, met name via het onderwijs, te werken aan hun eigen loopbaan. De studie 'Een andere kijk op hardnekkige jeugdwerkloosheid' toonde in 2009 al aan dat 'het makkelijk zou zijn de lage scholingsgraad en demotivatie als intrinsiek verweven met elkaar te zien. Demotivatie lijkt echter veeleer het resultaat te zijn van opeenvolgende mislukkingen op de arbeidsmarkt'³².

Bovendien leidt de opeenhoping van ongelijkheden in verschillende domeinen van de samenleving (onderwijs, huisvesting, gezondheid enz.) ertoe dat personen van vreemde origine een kwetsbaarder profiel ontwikkelen, waarvan ze ook bij het zoeken naar werk de gevolgen ondervinden. Daarom is het wellicht ook interessant om na te gaan in welke mate arbeidsmarktmechanismen (zoals de segmentering van de arbeidsmarkt) deze ongelijkheden mee in stand houden.

Bovendien lijkt het opnieuw nuttig om op de subtiele maar reële verschillen tussen de personen van Maghrebijnse en de personen van Turkse origine zoals die uit dit rapport naar voren komen te verwijzen. Deze laatste groep lijkt in de periode 2008-2012 op verschillende terreinen een lichte trendbreuk te hebben ingezet: meer jongeren blijven langer in het onderwijs, meer startende zelfstandigen en meer personen die een baan vinden bij nieuwe werkgevers, en een duidelijke afname van het genderverschil. Een eenduidige verklaring ligt niet voor de hand, maar situeert zich wellicht in een accumulatie van socio-economische factoren of heeft te maken met de plaatsen waar deze groepen zich voornamelijk gevestigd hebben.

7. De onderwijsverschillen blijven erg groot

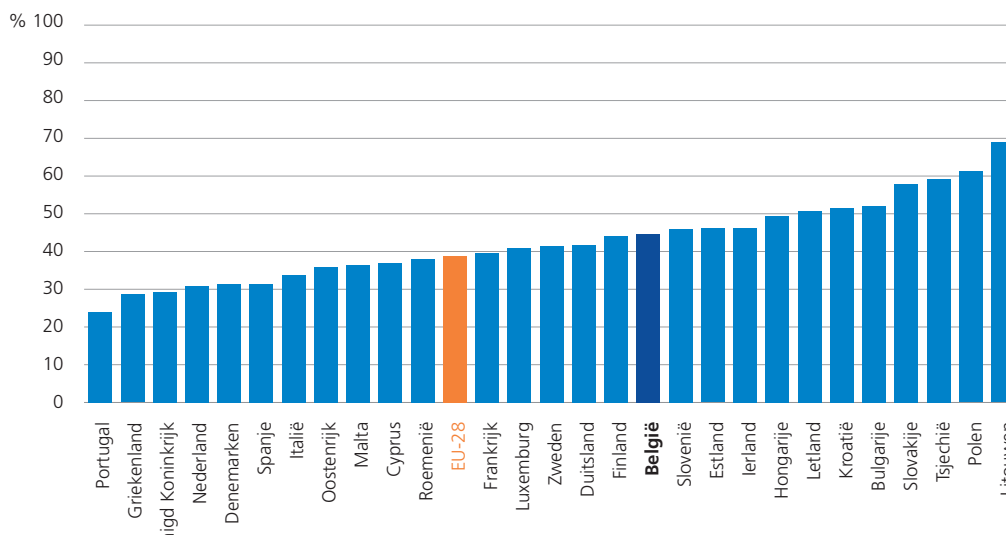
Hoewel de arbeidsmarktperspectieven dus ongetwijfeld mee de onderwijskeuze bepalen, is het onmiskenbaar zo dat de causaliteit ook andersom loopt: opleiding en diploma vormen vaak dé sleutel tot de arbeidsmarkt, en alles wijst erop dat dit in de toekomst nog meer het geval zal zijn. Er dient in dat verband aan herinnerd te worden dat de kloof tussen laag- en hooggeschoolden op de arbeidsmarkt in ons land groter is dan die op basis van de origine: de werkgelegenheidsgraad voor personen van Belgische origine bedraagt 73,3%, die voor personen van niet-EU-origine 42,5%³³, ofwel een verschil van 30,8 procentpunten. Het verschil tussen hoog- en laaggeschoolden bedraagt 35,4 procentpunten, en zoals uit grafiek 13 blijkt, scoort ons land daarmee in internationaal perspectief niet erg goed.

31 Zie onder meer: Perrin, N. & Martiniello, M. *Discrimination et désaffiliation des jeunes issus de l'immigration*, CEDEM, Centre inter fédéral pour l'égalité des chances, Service Public Wallonie, 2014; en Franssen, A., Carlier, D., Benckroun, A. *Doorstroming van de jongeren van het onderwijs naar de arbeidsmarkt in Brussel: bestuurlijke uitdagingen*. Synthesenota BSI, Nummer 73, 27 januari 2014.

32 Raphaël Darquenne (FUSL) en Line Van Hemel (HIVA), *Een andere kijk op hardnekkige jeugdwerkloosheid*, Université Saint Louis, HIVA, Koning Boudewijnstichting, 2009

33 *Cijfers monitoring, in tegenstelling tot de gegevens uit grafiek 13 die uit de Arbeidskrachtenenquête komen. Overigens bedraagt de totale werkgelegenheidsgraad voor personen van EU-origine 54,7%.*

grafiek 103: Verschil in werkgelegenheidsgraad (in procentpunten) tussen hoog- en laaggeschoolden naar verblijfsland, 2014

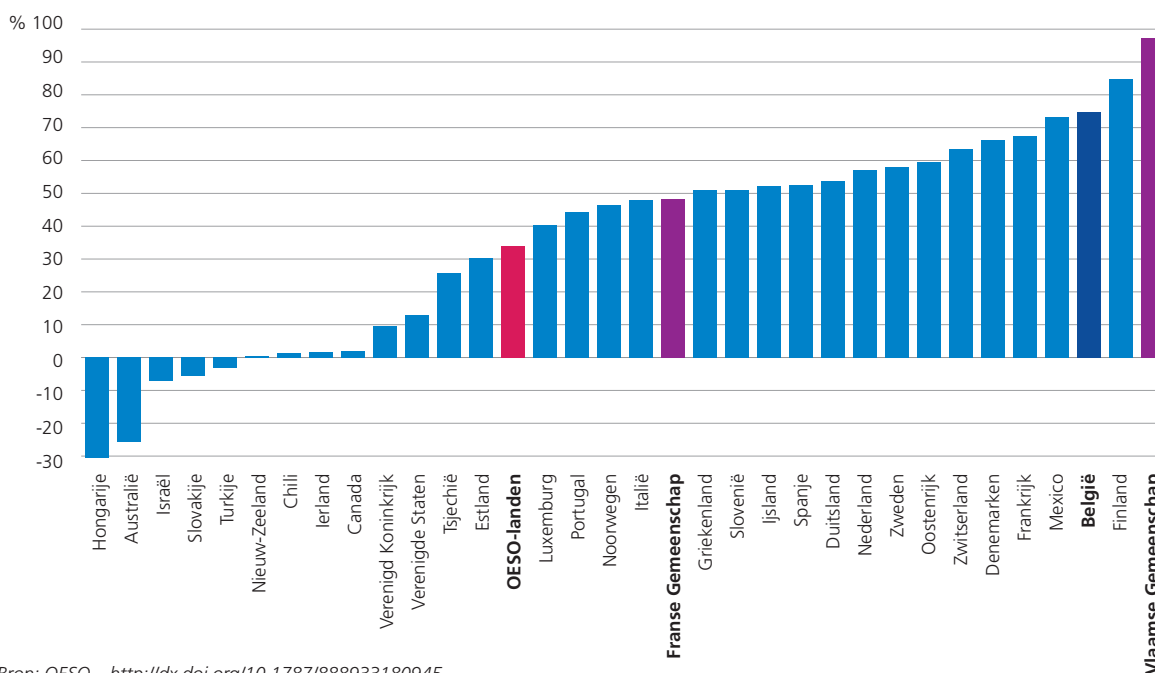

Bron: Eurostat

We weten bovendien dat het verschil vaak zal samenvallen, al laat –zoals reeds aangehaald– de monitoring jammer genoeg niet toe om dat te verifiëren. Onderzoek zoals de Diversiteitsbarometer Werk (2012) toont aan dat de verschillen in onderwijsprestaties niet helemaal de achterstandspositie van personen van vreemde origine weten te verklaren, want zelfs

bij gelijk scholingsniveau en gelijke vaardigheden, blijken personen van vreemde origine nog steeds benadeeld. Toch is het niet onbelangrijk aan te geven dat de verschillen in onderwijsprestaties tussen personen met en zonder migratieachtergrond in ons land erg groot zijn. In grafiek 104 wordt dit in herinnering gebracht.

grafiek 104: Verschil in PISA-score voor wiskunde tussen studenten met en zonder buitenlandse origine volgens verblijfsland

Bron: OESO – <http://dx.doi.org/10.1787/888933180945>

België als geheel laat alleen Finland achter zich. Wie naar de Vlaamse en Franse Gemeenschap afzonderlijke kijkt, ziet dat de verschillen in het Franstalig onderwijs kleiner zijn, maar daar hoort wel de kanttekening bij dat de gemiddelde score van de leerlingen in de Franstalige scholen ook lager ligt.

Ons onderwijs dus is onmiskenbaar mee verantwoordelijk voor de achterstandspositie op de arbeidsmarkt.

Daarnaast speelt voor nieuwe immigranten de problematiek van de erkenning van in het buitenland behaalde diploma's een rol. Voor sommige beroepen is een dergelijk erkend diploma een vereiste, maar werkgevers baseren zich er wellicht ook vaak op in gevallen waar er geen verplichting is. In 2008 werd vastgesteld dat slechts 11% van de personen die hun diploma in het buitenland behaalden ook een Belgische erkenning voor dat diploma verkregen hebben³⁴.

8. Migratiegeschiedenis speelt een rol

Een laatste factor die in deze analyse niet mag ontbreken is een blik op onze migratiegeschiedenis. Daaruit weten we dat België zeker sinds de jaren 1970 vooral groepen heeft aangetrokken die zich niet in de eerste plaats met het oog op de arbeidsmarkt hier hebben gevestigd, met name via de erkenning als vluchteling en via gezinshereniging. Van deze groepen vinden sommigen hun plaats op de arbeidsmarkt al gemakkelijker dan anderen, die, wellicht ook als ze in een ander land waren terechtgekomen, moeilijker inzetbaar zouden zijn op de arbeidsmarkt. Het lang ontbreken van een volwaardig integratiebeleid heeft de problematiek wellicht nog verscherpt.

We moeten ons er van bewust zijn dat migratie die zich wel specifiek op de arbeidsmarkt richt niet noodzakelijk ook op termijn een succesverhaal is: de moeilijke integratie van de tweede

en derde generatie, de kinderen van groepen die bewust als werknemer naar hier werden gehaald, bewijst dit. Toch kan moeilijk ontkend worden dat het –ceteris paribus– verkieslijk is om immigranten aan te trekken die met oogmerk van werkgelegenheid naar hier komen, uiteraard in overeenstemming met de internationale engagementen die België aangegaan is (zoals de Conventie van Genève en het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens). Indien niet kunnen immigranten alleszins zo snel mogelijk in de richting van dat oogmerk worden geïntereerd.

9. Een besluit met twee gezichten

De ongelijke onderwijsprestaties maken het moeilijk voor personen van vreemde origine om een gunstige uitgangspositie te verwerven. De hoge drempels op de arbeidsmarkt voor alle laaggeschoolden treffen hen in het bijzonder, terwijl discriminatie en het genderrolpatroon bij bepaalde groepen bijkomend een rol kunnen spelen. Het gebrek aan mobiliteit op de arbeidsmarkt maakt dat ze eens ze een baan hebben ook maar moeilijk vooruitgang maken, hoewel een stijging in hun tewerkstellingsgraad kan opgemerkt worden. Bij de groep personen van Belgische origine stellen we een poging vast om het gebrek aan dynamiek te compenseren door zich af te schermen, maar met name in de crisisjaren kwamen ze met name daardoor in de hoek terecht waar de klappen vielen. Zo komt het banenverlies in de best beschermde sectoren vooral voor hun rekening, hoewel allerlei maatregelen werden genomen (van loonsubsidies tot de tijdelijke werkloosheid) om net deze jobs te beschermen.

³⁴ "De inschakeling van personen van buitenlandse origine op de arbeidsmarkt.", T. De Keyser, Ph. Delhez en H. Zimmer, Tijdschrift van de Nationale Bank van België, december 2012.

E. Beleidsaanbevelingen

Het rapport en de bovenstaande analyse brengen ons ertoe om een aantal beleidsaanbevelingen te doen. Vanuit onze rol als respectievelijk Interfederaal Gelijkekansencentrum en FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg. Deze herhalen in belangrijke mate de aanbevelingen die we reeds in het eerste rapport deden en die we daarom in een kader achteraan deze tekst herhalen, maar zijn nu veel meer dan in dat rapport ook uitdrukkelijk gesteund op de al aangehaalde rapporten van de OESO en de Europese Commissie. Dat betekent uiteraard niet dat het de enig mogelijke aanbevelingen zijn die uit de tekst kunnen worden afgeleid – in die zin moet dit deel van het rapport vooral ook als een bijdrage tot het debat worden gelezen.

Bovendien is het duidelijk dat deze aanbevelingen breed zijn opgevat: ze richten zich tot verschillende beleidsniveaus (federaal, gewesten en gemeenschappen, lokale overheden...) maar zeker op het domein van het arbeidsvoorwaardenbeleid ook tot de sociale partners – die op hun beurt op verschillende niveaus sociaal overleg organiseren.

1. Een geïntegreerd beleidskader

Dat België een complex land is wordt soms ingeroepen als excuus om aan beleidsmatig hokjesdenken te doen. Zoals een recent rapport³⁵ aan toont is onze bevoegdheidsverdeling, met name op het terrein van de arbeidsmarkt migratie van personen van vreemde origine, niet complexer dan deze in andere landen en ontbreekt het minstens even vaak aan samenwerking binnen hetzelfde beleidsniveau dan over de verschillende niveaus heen.

Om te komen tot een reële mainstreaming van het origineperspectief in het onderwijsbeleid, het werkgelegenheidsbeleid en daarbuiten is het van het grootste belang om de koppen daadwerkelijk

bij elkaar te steken. Het engagement van de Federale Minister van Werk om een interministeriële conferentie te organiseren met de bevoegde federale en regionale collega's is dan ook een welkome eerste stap, maar één waar het zeker niet bij mag blijven.

Dient het immers herhaald? Het volstaat om even door dit rapport te bladeren om de ernst van het probleem in te zien, en de uitdagingen waar ons land voorstaat. Wie alsnog gelooft dat met een kleine bijsturing in de wetgeving of een beperkte positieve actie een substantieel verschil kan worden gemaakt, dwaalt.

2. Discriminatie aanpakken

Discriminatie op de arbeidsmarkt bestaat. Alle maatregelen die ze kunnen tegengaan zijn welkom, op voorwaarde dat ze uitgaan van een juiste analyse en in de eerste plaats gericht zijn op het verhogen van de arbeidsmarktkansen van personen van vreemde origine. Wat dus betekent dat ze in principe zo moeten worden uitgetekend dat ze de jobcreatie bevorderen en dat het kind niet met het badwater wordt weggegooid.

Positieve acties zijn daarbij in een aantal gevallen noodzakelijk, en de implementatie van de wetgeving ter zake laat al veel te lang op zich wachten. Er moet daarom een Koninklijk Besluit worden goedgekeurd dat de modaliteiten en voorwaarden bepaalt waaronder de positieve acties kunnen worden uitgevoerd³⁶.

Streefcijfers, zoals die door verschillende overheden voor zichzelf worden vooropgesteld, kunnen zeker helpen, hoewel het niet-bindende karakter ervan hun invloed kan beperken. Met name sectoren waar een duidelijke ondervertegenwoordiging is van groepen van vreemde origine zouden best worden aangemoedigd om hieraan bij de CAO-onderhandelingen aandacht te besteden.

³⁵ "Institutionele samenwerking ter bevordering van de arbeidsparticipatie van personen met een migratieachtergrond", Ilke Adam, Mathijs Van Dijk, Koning Boudewijnstichting, maart 2015.

³⁶ Dit Koninklijk Besluit zal worden genomen in overeenstemming met hetgeen wordt voorgeschreven in artikel 10§2 van de wetten van 30 juli 1981 en 10 mei 2007 ter bestrijding van bepaalde vormen van discriminatie.

Wettelijk opgelegde quota gaan een stap verder, en komen met een aantal nadelen. Het risico op stigmatisering voor wie wordt aangeworven door middel van quota is reëel, en bovendien dreigen de quota net in de minst aantrekkelijke functies in de onderneming te worden ingevuld. Het bepalen van quota en de operationalisering van een quotasysteem in zijn geheel roepen eveneens heel wat vragen op. Kwaal en remedie moeten dus zorgvuldig tegen elkaar worden afgewogen.

Alleszins kan de publieke sector een veel sterkere voorbeeldrol opnemen, al moet die sector dan ongetwijfeld eerst een stuk dynamischer worden. Waar niemand vertrekt en niemand wordt aangeworven kan geen enkel diversiteitsbeleid ook tot een meer kleurrijk personeelsbestand leiden... Toch zou het opheffen van alle overblijvende nationaliteitsvereisten (met zeer beperkte uitzonderingen) bij de overheid alvast een belangrijke signaalfunctie inhouden.

Gendergelijkheid moet verder worden aangevoerd. Gerichte acties, die resoluut kiezen voor een 50/50-arbeidsmarkt in ons land zijn nodig. Bijkomende investeringen in betaalbare en toegankelijke kinderopvang zijn daarvoor een essentiële randvoorwaarde.

3. Ons onderwijs inclusief maken

Ons onderwijs staat voor de uitdaging om de achterstand van personen van vreemde origine weg te werken én tegelijk ervoor te zorgen dat ons land in de kenniseconomie van morgen competitief blijft. De mechanismen die maken dat het onderwijssysteem ongelijkheden op basis van socio-demografische kenmerken reproduceert in plaats van afremt, moeten daarom doorbroken worden.

Daarbij is de kwaliteit van de leerkrachten cruciaal. Een degelijke opleiding, waarbij een grote gevoeligheid voor het omgaan met diversiteit wordt ingebracht, is essentieel. Maatregelen om te zorgen dat de beste leerkrachten de meest kwetsbare leerlingen mogen vormen zijn even belangrijk. Dat verloning, carrièrekansen en

mobiliteit binnen en van/naar het onderwijs daarbij moeten worden aangepast is duidelijk.

Concentratiescholen moeten worden vermeden, en de initiatieven die met het oog daarop in de voorbije jaren werden genomen moeten worden geëvalueerd. Schoolachterstand moet zo snel mogelijk opgemerkt worden en moet zo intensief mogelijk door de scholen worden aangepakt.

Zittenblijven en vroegtijdig afhaken moeten worden tegengegaan. Vroegtijdige oriëntatie en zeker elke stereotypering in de studieoriëntatie dient te worden vermeden. In alle onderwijsvormen moet uitdrukkelijk gestreefd worden naar een evenredige vertegenwoordiging van alle originegroepen. Bovendien moeten technisch onderwijs, beroepsonderwijs en alternerend onderwijs opgewaardeerd worden tot volwaardige studiekeuzes die leiden tot een diploma waarop verder kan worden gebouwd. Tegelijk moet er voor worden gezorgd dat meer jongeren naar opleidingen met een groot perspectief voor de arbeidsmarkt en de economie worden geleid, zoals bijvoorbeeld de "STEM"-opleidingen ("Science, Technology, Engineering, Mathematics").

Opleiding begint al vóór de school. Indien voldoende kinderopvang kan voorzien worden, moet de deelname aan kinderopvang óók in het belang van de kinderen zelf worden aangemoedigd, en de kleuterschool vanaf 2,5 jaar moet de algemene regel worden voor alle bevolkingsgroepen. Dat kan bijdragen om de relatie tussen scholen en kwetsbare gezinnen te versterken, want ook daar is nog heel wat verbetering nodig.

Opleiding eindigt ook niet bij de school. De erkenning van buitenlandse diploma's verloopt veel te traag, is te duur en is vaak te gecompliceerd of gebaseerd op onnodig strenge vereisten. De toegang tot te veel beroepen is gebonden aan een diploma in plaats van aan kennisvereisten, en te weinig werkgevers baseren zich echt op competenties. De arbeidsbemiddelingsdiensten moeten zich ervoor inzetten om er mee voor te zorgen dat vacatures afgestemd worden op de

competenties die werkelijk nodig zijn voor de openstaande functie.

Alle vormingsinitiatieven, opgezet door de overheid of de sociale partners, dienen de diversiteit van het arbeidsaanbod te weerspiegelen. Het aanbod aan levenslang leren moet zo concreet mogelijk op de arbeidsmarkt worden afgestemd. Met name voor werkzoekenden moet het beleid zich richten op korte opleidingen op de werkvloer, om de onmiddellijke inzetbaarheid te verhogen. Taalopleidingen nemen in dat kader een bijzondere plaats in. Die moeten afgestemd zijn op de arbeidsmarkt, bij voorkeur door ze te koppelen aan een werkgerichte vorming, en leiden tot certificaten (naar het voorbeeld van de openbare sector) die werkgevers meteen inzicht geven in het niveau van de behaalde competentie.

4. Het migratiebeleid bijsturen

Ons land is een immigratieland, onze arbeidsmarkt is óók een immigrantenmarkt. Het volstaat om even naar grafiek 3 terug te bladeren om dat inzicht te verwerven. Het beleid ten aanzien van immigratie en het arbeidsmarktbeleid kunnen niet van elkaar los worden gezien.

Dat betekent dat de migratiegevolgen van de werking van de arbeidsmarkt onder ogen moeten worden gezien. Dat in een periode waarin heel wat mensen in de industrie hun baan verloren de groei van de bouwsector enkel kon worden opgevangen met nieuwe werknemers van EU-12-origine is veelzeggend en roept de vraag op wie we nu juist langer willen laten werken. Het gaat niet op om de last van de vergrijzing af te wentelen louter op het secundaire arbeidsmarktsegment, waar groepen van niet-Belgische origine of nieuwe migranten oververtegenwoordigd zijn.

Het betekent ook dat we de gevolgen van ons immigratiebeleid op de arbeidsmarkt in rekening moeten brengen, want elke immigrant in ons land, want zijn of haar redenen om naar hier te komen ook zijn, wordt of werkend, of werkloos of inactief en komt vroeg of laat in (het vervolg op) dit rapport terecht. Dat maakt

een geïntegreerd migratiebeleid noodzakelijk. Hoewel bepaalde immigratiekanalen direct op de arbeidsmarkt kunnen worden afgestemd, zijn er ook andere kanalen beschikbaar die een antwoord bieden op de nood aan bescherming (asiel en subsidiaire bescherming) of op de grondrechten (recht op een gezinsleven) die voortvloeien uit internationale afspraken die België is aangegaan. Arbeidsmarktgerelateerde kenmerken mogen slechts een secundair criterium zijn bij het vastleggen van regels voor die andere kanalen.

Wie niet naar hier komt met een baan als eerste objectief heeft nood aan een snelle en intensieve activering, waar nodig hand in hand met een taalopleiding en een inburgeringscursus. Bovendien is het in bepaalde gevallen wellicht wenselijk dat de band met onze arbeidsmarkt al vóór de aankomst hier wordt gelegd, bijvoorbeeld via introductiesessies in het land van origine.

Migratie kan overigens geen alternatief zijn voor een goed functionerend activeringsbeleid van de personen die in België wonen, noch voor een beleid gericht op het meer “werkbaar” maken van bepaalde beroepen. Tegelijk moet een realistische arbeidsimmigratie die onze arbeidsmarkt versterkt en knelpunten wegwerkt die het gevolg zijn van een reëel gebrek aan de nodige competenties mogelijk blijven. De toegang voor hooggeschoolden moet daarom worden vergemakkelijkt (toekenning arbeidskaart voor langere periodes) en de omzetting van de Europese richtlijn voor eenvormige toelating (verblijf-werk) moet dringend worden afgerond.

5. De arbeidsmarkt hervormen

Onze arbeidsmarkt heeft een grondige zuurstofkuur nodig. Een hogere werkgelegenheid en een betere werking van de arbeidsmarkt zal in de eerste plaats ten goede komen van de groepen die nu achterblijven, maar zal op termijn ook meer kansen bieden aan de groep die zich nu nog –ten onrechte– goed beschermd acht.

Een ingrijpende tax shift van arbeid naar andere belastingbasissen is noodzakelijk. Daarbij moet de competitiviteit van onze bedrijven versterkt

worden en moet werken aantrekkelijker worden gemaakt. De overblijvende inactiviteitsvallen en lage loonvallen in de fiscaliteit moeten worden aangepakt. Het loonbeleid moet zo worden aangepast dat het de competitiviteit van de sectoren duurzaam ondersteunt en voldoende variatie toelaat om mensen geleidelijk van de ene sector naar de andere te leiden. Om de toegang tot de arbeidsmarkt te vergemakkelijken moet de arbeidskost voor laaggeschoolde jongeren worden verminderd, via lagere brutolonen voor jonge werknemers of via een sterke vermindering van de werkgeversbijdragen voor de sociale zekerheid op de lage lonen. Hetzelfde geldt voor (her)intreders die de juiste kwalificaties voor een eenvoudige toegang tot de arbeidsmarkt missen.

De Jongerengarantie, die volgens de Europese Commissie in België vooralsnog onvolledig en fragmentarisch werd ingevoerd, moet op korte termijn uitgroeien tot een instrument dat alle jongeren (en daarmee vooral de jongeren van vreemde origine) binnen de vier maanden werkloosheid opnieuw naar het onderwijs leidt, of via een stage of een baan toelaat om een effectieve start te maken op de arbeidsmarkt.

De segmentatie dient te worden aangepakt door grote verschillen in bescherming tussen met name werknemers van grote en kleine ondernemingen weg te werken. De regels voor collectief ontslag moeten worden aangepast om te vermijden dat de economische herstructurering in ons land al te schoksgewijs verloopt. In dat kader moeten ook alle systemen van vervroegde uittreding verder worden afgebouwd, in samenhang met de nodige aandacht voor "werkbaar werk".

De bescherming van de toegang tot sommige beroepen moet worden afgebouwd en de rol van de verplichte opleiding "bedrijfsbeheer" voor het opstarten van een onderneming –met name op het vlak van de impliciet vereiste talenkennis– moet worden herbekeken.

Om te vermijden dat uitkeringsstelsels als communicerende vaten fungeren moeten alle stelsels de activering van al wie kan werken voorop blijven stellen. Stromen tussen leefloon,

werkloosheid, invaliditeit, vrijstellingen... moeten worden onderzocht, en in weerwil van de bevoegdheidsverdeling dient te worden gestreefd naar een "one stop shop" waar alle uitkerings- en begeleidingsstelsels onder één dak worden samengebracht.

Ondernemingscreatie en aanwervingen door kleine ondernemingen moeten worden aangemoedigd. Tenslotte dragen doelgroepmaatregelen gericht op groepen met een (vermeende) verminderde productiviteit bij tot een betere integratie van personen van vreemde origine, maar een specifiek op hen gerichte maatregel is te weinig doelgericht en doet bovendien onrecht aan de diversiteit binnen de originegroepen.

Aangezien de dynamieken op de arbeidsmarkt zich over langere periodes uitslaan, zijn de aanbevelingen die we in het eerste rapport van Socio-economische monitoring (2013) deden nog steeds actueel en van belang. Daarom willen we ze hier nogmaals benadrukken.

- De hoge loonkost creëert een belangrijke drempel op de arbeidsmarkt. De combinatie van een algemene verschuiving van de loonlasten naar andere financieringsbronnen, met een systematische vermindering van de overheidsuitgaven, moet het mogelijk maken om de loonkost te verlagen en toch hetzelfde niveau van sociale bescherming te behouden. Tezelfdertijd moet de strijd tegen zwartwerk vastberaden voortgezet worden.
- Het minimumloon dient als een ingroeiloon te functioneren. Lagere minima voor iedereen die instroomt, bijvoorbeeld via een uniform instaploon waartegen in alle sectoren aangeworven kan worden zouden de tewerkstellingskansen van groepen die nu niet aan de bak komen sterk verbeteren. Dit hoeft niet tot een netto-inkomensverlies te leiden ten opzichte van de huidige situatie, wanneer terzelfdertijd de fiscale druk op laagbetaalde arbeid wordt verlaagd.
- Een betere afstemming tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt moet worden nagestreefd, rekening houdend met de noodzaak om op die arbeidsmarkt voortdurend mobiel te kunnen blijven. De overgang van school naar werk kan verbeterd worden door een veralgemening van bedrijfsstages voor leerlingen van hoger secundair en hoger onderwijs, en dit zowel in de private als de publieke sector.
- Het beleid voor levenslang leren moet worden versterkt, inzonderheid voor mindergeschoolden, waarbij het nastreven van een verhoogde inzetbaarheid ruimer moet gezien worden dan de job of de onderneming van dat ogenblik of het beroep dat men aanleerde in het onderwijs. Beroepsopleidingen en taalopleidingen kunnen hiertoe een belangrijke bijdrage leveren.
- De maatregelen die ervoor moeten zorgen dat de arbeidsmarkt sterker gericht wordt op competenties en minder op formele diploma's moeten worden verder gezet.
- Bij aanwervingsprocedures moeten alle etnische of culturele factoren geëlimineerd worden die een selectie op basis van competenties kunnen verstoren. Daarom moeten de inspanningen van de werkgelegenheidsdiensten die erop gericht zijn om vacatures zo juist mogelijk af te stemmen op de werkelijk vereiste competenties worden versterkt. Daarbij nemen de taalvereisten een bijzondere plaats in: het lijkt aangewezen om duidelijke normen vast te leggen omtrent wat voor bepaalde banen wel en niet noodzakelijk is. Daarbij zou, zoals in de publieke sector, meer gebruik kunnen worden gemaakt van taalkenniscertificaten.
- Diversiteitsbeleid moet op een structurele wijze ingebed zijn in het personeelsbeleid van ondernemingen en organisaties.
- In de context van de bevordering van dit diversiteitsbeleid binnen de ondernemingen, moet de samenwerking tussen de sociale partners worden versterkt, met name op sectoraal niveau en tussen de verschillende bevoegde overheden.

- *Regelingen die de arbeidsmobiliteit afremmen, moeten heroverwogen worden zodat ze de aanwerving en de doorstroom in de economie niet onnodig beperken. Zo zouden onder andere sectorale regelingen, zoals de voordelen verbonden aan sectorale anciënniteit, moeten worden gescreend op mobiliteitsremmende effecten, en zo nodig worden herzien. Het zelfde geldt voor de regels inzake collectief ontslag.*
- *In de verschillende socialezekerheidsstelsels dient sterker de nadruk te liggen op activering, zodat al wie (zelfs gedeeltelijk) kan werken daartoe ook actief wordt aangezet. Dit gaat natuurlijk gepaard met een, gepersonaliseerde, ondersteunende en aangepaste begeleidingspolitiek. Daarbij dienen al deze stelsels in samenhang te worden bekeken. Het discours dat bepaalde groepen "misbruik" maken van een stelsel is gebaseerd op een foute gevolgtrekking, de oorzaken moeten eerder gezocht worden in constructiefouten van het stelsel, dan bij de betrokkenen – meer nadruk op wat de potentiële werknemer wél kan dan op wat zij of hij niet kan, zou het uitgangspunt moeten zijn.*
- *De recente hervorming van het stelsel van de wachtuitkering (nu inschakelingsuitkeringen), dat in sommige gevallen leidde tot een werkloosheidsval, moet van nabij worden opgevolgd.*
- *Een sterke ondersteuning van de arbeidsmarktparticipatie ten aanzien van alle migranten met recht op werk is zeer aangewezen. Het migratiebeleid dat gevoerd wordt ten aanzien van nieuwkomers die migreren op grond van werk of een zelfstandige beroepsactiviteit moet dan weer best passen in een duurzaam arbeidsmarktperspectief.*
- *Al moet daarbij worden opgemerkt dat een dergelijk beleid nooit een substituut kan zijn voor het aanpakken van onze eigen demografische uitdagingen, noch voor het wegwerken van de persistente "mismatches" op onze arbeidsmarkt. In die zin dienen de acties op het gebied van integratie en beroepsinschakeling van personen van vreemde nationaliteit of afkomst te worden versterkt.*
- *Er moet een Koninklijk Besluit worden goedgekeurd dat de veronderstellingen en de voorwaarden bepaalt waaronder de positieve acties kunnen worden uitgevoerd.*
- *Personen met een migratieachtergrond die hier wettig verblijven, moeten hier ook op een wettige manier kunnen werken. Bijkomende tijdrovende procedures voor het bekomen van een arbeidsvergunning moeten vermeden worden: de verblijfstitel moet volstaan, waardoor ook de rechtszekerheid voor zowel werknemer als werkgever toenemen.*
- *Het is aan de wetgevers, die nog niet regelgevend zijn opgetreden, om te verzekeren dat personen van niet-EU-nationaliteit in aanmerking komen voor een tewerkstelling in de publieke sector. Het wegwerken van de verschillen tussen statutaire ambtenaren en contractuele personeelsleden, en het geleidelijk invoeren van een uniek statuut, kunnen daarbij helpen.*
- *Aanvullend op een kwantitatieve en grootschalige meting van de positieverschillen op de arbeidsmarkt, is het belangrijk dat er ook een kwalitatieve aanpak wordt ontwikkeld die beoogt om de mechanismen en de houdingen te analyseren waardoor de gedragingen*

van de (toekomstige) werknemers op de arbeidsmarkt worden bepaald, en wel voor alle verschillende groepen.

- Zonder zelf tot een "monitoring" of een registratie op basis van origine over te gaan, zou het nuttig zijn dat de paritaire comités en grote ondernemingen de participatie van personen met een migratieachtergrond in de werkgelegenheid periodiek kunnen analyseren. Daarnaast zou het nuttig zijn om in de rapportering van het sectorale tewerkstellings- en opleidingsbeleid bijzondere aandacht te besteden aan het aandeel van middelen ten behoeve van risicogroepen in de sectorale inspanningen.
- Ongelijkheid én segregatie (stereotypering) in het onderwijs moeten nog sterker worden aangepakt. Gender en origine zijn daarbij factoren die elkaar nu versterken, en ze moeten daarom samen worden doorbroken.
- Daarbij moet zoveel mogelijk gestreefd worden naar een systeem van inclusief onderwijs, te beginnen bij de kinderopvang en het kleuteronderwijs. De evenredige participatie van alle groepen moet actief worden nagestreefd.
- Een algemeen beleid om de aanvaarding van diversiteit in de samenleving te versterken, zal ook de arbeidsmarktintegratie ten goede komen. Om de toekomstkansen voor iedereen te ondersteunen dienen daarbij geslaagde voorbeelden veel sterker in de verf te worden gezet: er zijn mensen van vreemde origine die bedrijfsleider, wetenschapper, chirurg, advocaat, vakbondsleider, ... of Eerste Minister zijn geworden. Een aangehouden sensibiliseringscampagne specifiek voor werkgevers en vakbonden kan bijdragen tot de noodzakelijke attitudewijziging.

MAATREGELEN VAN DE FEDERALE REGERING OP VLAK VAN ARBEIDSMARKTBELEID DIE SPOREN MET DEEL 5 VAN DE AANBEVELINGEN 'DE ARBEIDSMARKT HERVORMEN' VAN DIT RAPPORT (TOELICHTING DOOR DE FOD WERKGELEGENHEID, ARBEID EN SOCIAAL OVERLEG)

Het op federaal niveau gevoerde beleid inzake arbeidsmarkt en werkgelegenheid speelt in belangrijke mate in op deel 5 van de aanbevelingen 'De arbeidsmarkt hervormen' die in dit rapport werden geformuleerd. In dit kader worden enkele grote lijnen daarvan geschetst:

Loonkostbeheersing

De federale regering heeft het voorbije jaar belangrijke stappen gezet om de loonkostenontwikkeling in de Belgische economie onder controle te houden. Via een tijdelijke schorsing van de automatische loonindexering (indexsprong) worden de nominale brutolonen ten belope van 2% niet verhoogd met de index. De loonmatiging wordt verder aangehouden in de periode 2015-2016, waarbij slechts een beperkte verhoging van de lonen in 2016 mogelijk is (loonnorm). Tezelfdertijd werd de parafiscale druk verlaagd door een verlaging van de patronale sociale bijdragen, o.a. voor startende werkgevers.

Dit beleid zal verdergezet worden de volgende jaren. In het kader van de begrotingsopmaak 2016 en de gemaakte afspraken in het kader van de tax shift, is een daling voorzien van het wettelijk tarief van de patronale bijdragen voor de sociale zekerheid van 32,4% tot 25% voor de profit sector, naast arbeidskostverlagende maatregelen voor de non-profit sector, waarbij ook voor de lagere lonen een inspanning zal gedaan worden. Verder zal ook de bestaande bijdragevermindering voor de aanwerving van de eerste 3 werknemers nog worden verhoogd.

Dit geheel zorgt voor een belangrijke daling van de arbeidskost, wat de werkgelegenheid en de creatie van bijkomende jobs, o.a. voor minder geschoolden, zal aanzwengelen. Het planbureau voorziet in zijn economische begroting van september 2015 een stijging van de loontrekkende werkgelegenheid in 2016 met 32.600 eenheden.

Bestrijding van de werkloosheidsvallen

Om de overgang van niet-werken naar werken lonender te maken werden een aantal maatregelen genomen die de netto-inkomst van arbeid, en inzonderheid van laagbetaalde arbeid, verhogen. De sociale en fiscale werkbonus, die specifiek gericht is op lagere inkomens uit loontrekkende arbeid, werd versterkt: van het brutoloon van deze personen worden daardoor minder persoonlijke sociale zekerheidsbijdragen afgehouden en ook minder bedrijfsvoorheffing. Anderzijds werd het forfaitair bedrag van de fiscale aftrek omwille van beroepskosten verhoogd, waardoor het netto-inkomen stijgt, zonder bijkomende kosten voor de werkgever. Die verhoging is onmiddellijk voelbaar, aangezien de aanpassing van het barema van de forfaitaire beroepskosten rechtstreeks geïntegreerd is in de berekening van de bedrijfsvoorheffing. Alle werknemers hebben baat bij deze maatregel, maar de impact is verhoudingsgewijs belangrijker voor de werknemers met een laag inkomen. In het kader van de begrotingsopmaak 2016 wordt dit beleid nog versterkt, waarbij het de bedoeling is om voor lage en middenlonen te komen tot een verhoging van het inkomen met netto 100 € per maand. Dit zal bereikt worden door een afschaffing van de belastingschijf van 30%, de verhoging van de belastingvrije som of een bijkomende verhoging van de forfaitaire aftrek voor

beroepskosten, en door een verhoging van de werkbonus. Al deze maatregelen voor werkenden vergroten het verschil in netto-inkomen tussen een situatie van werken en een situatie van uitkeringsafhankelijkheid.

De degressiviteit van de werkloosheidsuitkeringen werd in 2012 versterkt. Verder werd de toegang tot de specifieke uitkering voor jongeren die onvoldoende werkervaring hebben (de inschakelingsuitkering), die door de vorige regering al in de tijd werd beperkt, afhankelijk gemaakt van het behalen van een diploma of getuigschrift. Voor oudere werklozen werd de leeftijdsgrens om te kunnen genieten van de toeslag op de werkloosheidsuitkeringen (anciënniteitstoelage) eerst verhoogd, en sinds 2015 werd deze toeslag afgeschaft voor nieuwe werklozen. Nieuwe oudere werklozen moeten ook tot hun 65ste ingeschreven blijven als werkzoekende, en moeten tot hun zestigste ook regelmatig bewijzen dat ze actief zoeken naar werk om hun werkloosheidsuitkeringen te behouden.

Beperking vervroegde uittrede

De leeftijdsvereisten van het stelsel van werkloosheid met bedrijfstoeslag (SWT), het vroegere brugpensioen, werden in de voorbije jaren opnieuw strikter gemaakt, om het beroep op dit systeem te ontmoedigen. Vanaf 2015 is de leeftijd om met SWT (algemene regeling) te gaan voor de nieuwkomers verhoogd van 60 naar 62 jaar. Ook de toegang tot de uitzonderingsstelsels waarbij op een lagere leeftijd kan ingestapt worden in het stelsel van SWT (bv. in het kader van een herstructurering, of na een tijd in een zwaar beroep gewerkt te hebben) werd afgeremd door een verhoging van de leeftijdsgrenzen en/of de anciënniteitsvoorwaarden waaraan voldaan moet worden. Bovendien zullen de werklozen in het SWT-stelsel geleidelijk aan ook aangepast beschikbaar moeten zijn voor de arbeidsmarkt, waardoor het duidelijker wordt dat dit geen stelsel van vervroegd pensioen is, maar een situatie van werkloosheid waarbij men verder werkzoekend moet zijn. Om de werkhervatting van SWT-ers te stimuleren zal vanaf 2016 de aanvullende vergoeding die de werkgever maandelijks aan de SWT-er betaalt, bij een werkhervatting vrijgesteld worden van belastingen. Ook aan de werkgeverskant werd het gebruik van het SWT ontmoedigd, door de verhoging van de sociale bijdragen die de werkgever moet betalen voor SWT-ers. In het kader van de begrotingsopmaak 2016 werd beslist om die werkgeversbijdragen nog verder te verhogen voor de nieuwe instroom in het stelsel, met hogere bijdragen naarmate de intredeleeftijd lager is.

De minimale leeftijd om te kunnen genieten van het tijdskrediet in het kader van een eindloopbaanregeling (de landingsbanen in de privésector), die toelaat om de wekelijkse arbeidstijd te verminderen met 1/5de of met de helft, en dit tot aan het pensioen, werd opgetrokken, eerst van 50 jaar naar 55 jaar, en sinds 2014 naar 60 jaar, met nog een beperkt aantal uitzonderingen en overgangsregelingen, o.a. voor lange loopbanen, zware beroepen of arbeidstijdverkorting in het kader van herstructurerings.

Werkgelegenheidskansen bieden

De federale regering heeft extra maatregelen genomen voor de creatie van werkgelegenheid in de horeca en voor jongeren. De horecasector wordt ondersteund door een flexibelere inzet van werknemers mogelijk te maken via zogenaamde flexi-jobs. In diezelfde optiek werden overuren gepresteerd door voltijdse horecawerknemers goedkoper door ze volledig aan belasting en parafiscaliteit te onttrekken.

Daarnaast zullen in samenwerking met de sociale partners ingroeibanen voor jonge werkzoekenden worden gecreëerd. Ook de bestaande lastenverlaging voor nacht- en ploegenarbeid wordt verhoogd. Zoals uit dit rapport duidelijk blijkt, zijn dit maatregelen die meer dan proportioneel ten goede zullen komen aan de werkgelegenheidskansen van personen van vreemde origine.

BIJLAGEN

De volledige bijlagen met alle beschikbare kruisingen zijn te raadplegen:

- Op de website van de FOD WASO: www.werk.belgie.be/monitoring_bijlagen
- Op de website van het Interfederaal Gelijkekansencentrum: <http://www.diversiteit.be/socio-economische-monitoring-2015>

LIJST VAN DE PARITAIRE COMITÉS

100	Aanvullend Paritair Comité voor de werklieden
101	Nationale Gemengde Mijncommissie
102	Paritair Comité voor het groefbedrijf
104	Paritair Comité voor de ijzernijverheid
105	Paritair Comité voor de non-ferro metalen
106	Paritair Comité voor het cementbedrijf
107	Paritair Comité voor de meester-kleermakers, de klermaaksters en naaisters
109	Paritair Comité voor het kleding- en confectiebedrijf
110	Paritair Comité voor de textielverzorging
111	Paritair Comité voor de metaal-, machine- en elektrische bouw
112	Paritair Comité voor het garagebedrijf
113	Paritair Comité voor het ceramiekbedrijf
114	Paritair Comité voor de steenbakkerij
115	Paritair Comité voor het glasbedrijf
116	Paritair Comité voor de scheikundige nijverheid
117	Paritair Comité voor de petroleumnijverheid en -handel
118	Paritair Comité voor de voedingsnijverheid
119	Paritair Comité voor de handel in voedingswaren
120	Paritair Comité voor de textielnijverheid en het breiwerk
121	Paritair Comité voor de schoonmaak
124	Paritair Comité voor het bouwbedrijf
125	Paritair Comité voor de houtnijverheid
126	Paritair Comité voor de stoffering en de houtbewerking
127	Paritair Comité voor de handel in brandstoffen
128	Paritair Comité voor het huiden- en lederbedrijf en vervangingsproducten
129	Paritair Comité voor de voortbrenging van papierpap, papier en karton
130	Paritair Comité voor het drukkerij-, grafische kunst- en dagbladbedrijf
132	Paritair Comité voor de ondernemingen van technische land- en tuinbouwwerken
133	Paritair Comité voor het tabaksbedrijf
136	Paritair Comité voor de papier- en kartonbewerking
139	Paritair Comité voor de binnenscheepvaart
140	Paritair Comité voor het vervoer en de logistiek
142	Paritair Comité voor de ondernemingen waar teruggewonnen grondstoffen opnieuw ter waarde worden gebracht
143	Paritair Comité voor de zeevisserij
144	Paritair Comité voor de landbouw
145	Paritair Comité voor het tuinbouwbedrijf
146	Paritair Comité voor het bosbouwbedrijf
147	Paritair Comité voor de wapensmederij met de hand
148	Paritair Comité voor het bont en kleinvel
149	Paritair Comité voor de sectors die aan de metaal-, machine- en elektrische bouw verwant zijn
150	Paritair Comité voor gewoon pottengoed in potaarde
152	Paritair Comité voor de gesubsidieerde inrichtingen van het vrij onderwijs
200	Aanvullend Paritair Comité voor de bedienden
201	Paritair Comité voor de zelfstandige kleinhandel
202	Paritair Comité voor de bedienden uit de kleinhandel in voedingswaren
203	Paritair Comité voor de bedienden uit de hardsteengroeven

204	Paritair Comité voor de bedienden uit de porfiergroeven van het kanton van Lessen, van Bierk-bij-Halle en van Quenast
205	Paritair Comité voor de bedienden van de steenkolenmijnen
207	Paritair Comité voor de bedienden uit de scheikundige nijverheid
209	Paritair Comité voor de bedienden der metaalfabrikatennijverheid
210	Paritair Comité voor de bedienden van de ijzernijverheid
211	Paritair Comité voor de bedienden uit de petroleumnijverheid en -handel
214	Paritair Comité voor de bedienden van de textielnijverheid en het breiwerk
215	Paritair Comité voor de bedienden van het kleding- en confectiebedrijf
216	Paritair Comité voor de notarisbedienden
217	Paritair Comité voor de casinobedienden
218	Aanvullend nationaal Paritair Comité voor de bedienden
219	Paritair Comité voor de diensten en organismen voor technische controles en gelijkvormigheidstoetsing
220	Paritair Comité voor de bedienden uit de voedingsnijverheid
221	Paritair Comité voor de bedienden uit de papiernijverheid
222	Paritair Comité voor de bedienden van de papier- en kartonbewerking
223	Nationaal Paritair Comité voor de sport
224	Paritair Comité voor de bedienden van de non-ferro metalen
225	Paritair Comité voor de bedienden van de inrichtingen van het gesubsidieerd vrij onderwijs
226	Paritair Comité voor de bedienden uit de internationale handel, het vervoer en de logistiek
227	Paritair Comité voor de audiovisuele sector
300	Nationale arbeidsraad
301	Paritair Comité voor het havenbedrijf
302	Paritair Comité voor het hotelbedrijf
303	Paritair Comité voor het filmbedrijf
304	Paritair Comité voor het vermakelijkheidsbedrijf
305	Paritair Comité voor de gezondheidsdiensten
306	Paritair Comité voor het verzekeringswezen
307	Paritair Comité voor de makelarij en verzekeringsagentschappen
308	Paritair Comité voor de maatschappijen voor hypothecaire leningen, sparen en kapitalisatie
309	Paritair Comité voor de beursvennootschappen
310	Paritair Comité voor de banken
311	Paritair Comité voor de grote kleinhandelszaken
312	Paritair Comité voor de warenhuizen
313	Paritair Comité voor de apotheken en tarificatiediensten
314	Paritair Comité voor het kappersbedrijf en de schoonheidszorgen
315	Paritair Comité voor de handelsluchtvaart
316	Paritair Comité voor de koopvaardij
317	Paritair Comité voor de bewakings- en/of toezichtsdiensten
318	Paritair Comité voor de diensten voor gezins- en bejaardenhulp
319	Paritair Comité voor de opvoedings- en huisvestingsinrichtingen en -diensten
320	Paritair Comité voor de begrafenisondernemingen
321	Paritair Comité voor de groothandelaars-verdelers in geneesmiddelen
322	Paritair Comité voor de uitzendarbeid en de erkende ondernemingen die buurtwerken of -diensten leveren
323	Paritair Comité voor het beheer van gebouwen, de vastgoedmakelaars en de dienstboden
324	Paritair Comité voor de diamantnijverheid en -handel
325	Paritair Comité voor de openbare kredietinstellingen
326	Paritair Comité voor het gas- en elektriciteitsbedrijf
327	Paritair Comité voor de beschutte werkplaatsen en de sociale werkplaatsen
328	Paritair Comité voor het stads- en streekvervoer
329	Paritair Comité voor de socio-culturele sector

330	Paritair Comité voor de gezondheidsinrichtingen en -diensten
331	Paritair Comité voor de Vlaamse welzijns- en gezondheidssector
332	Paritair Comité voor de Franstalige en Duitstalige welzijns- en gezondheidssector
333	Paritair Comité voor toeristische attracties
334	Paritair Comité voor de openbare loterijen
335	Paritair Comité voor de dienstverlening aan en de ondersteuning van het bedrijfsleven en de zelfstandigen
336	Paritair Comité voor de vrije beroepen
337	Aanvullend Paritair Comité voor de non-profitsector
338	Paritair Comité voor de maritieme en watergebonden activiteiten
339	Paritair Comité voor de erkende maatschappijen voor sociale huisvesting
340	Paritair Comité voor de orthopedische technologieën
341	Paritair Comité voor de bemiddeling in bank- en beleggingsdiensten

STATISTISCHE NOMENCLATUUR VAN DE ECONOMISCHE ACTIVITEITEN IN DE EUROPESE GEMEENSCHAP – NACE-BEL 2008*

A. Landbouw, bosbouw en visserij

- 01 Teelt van gewassen, veeteelt, jacht en diensten in verband met deze activiteiten
- 02 Bosbouw en de exploitatie van bossen
- 03 Visserij en aquacultuur

B. Winning van delfstoffen

- 05 Winning van steenkool en bruinkool
- 06 Winning van aardolie en aardgas
- 07 Winning van metaalertsen
- 08 Overige winning van delfstoffen
- 09 Ondersteunende activiteiten in verband met de mijnbouw

C. Industrie

- 10 Vervaardiging van voedingsmiddelen
- 11 Vervaardiging van dranken
- 12 Vervaardiging van tabaksproducten
- 13 Vervaardiging van textiel
- 14 Vervaardiging van kleding
- 15 Vervaardiging van leer en van producten van leer
- 16 Houtindustrie en vervaardiging van artikelen van hout en van kurk, exclusief meubelen; vervaardiging van artikelen van riet en van vlechtwerk
- 17 Vervaardiging van papier en papierwaren
- 18 Drukkerijen, reproductie van opgenomen media
- 19 Vervaardiging van cokes en van geraffineerde aardolieproducten
- 20 Vervaardiging van chemische producten
- 21 Vervaardiging van farmaceutische grondstoffen en producten
- 22 Vervaardiging van producten van rubber of kunststof
- 23 Vervaardiging van andere niet-metaalhoudende minerale producten
- 24 Vervaardiging van metalen in primaire vorm
- 25 Vervaardiging van producten van metaal, exclusief machines en apparaten
- 26 Vervaardiging van informaticaproducten en van elektronische en optische producten
- 27 Vervaardiging van elektrische apparatuur
- 28 Vervaardiging van machines, apparaten en werktuigen, n.e.g.
- 29 Vervaardiging en assemblage van motorvoertuigen, aanhangwagens en opleggers
- 30 Vervaardiging van andere transportmiddelen
- 31 Vervaardiging van meubelen
- 32 Overige industrie
- 33 Reparatie en installatie van machines en apparaten

D. Productie en distributie van elektriciteit, gas, stoom en gekoelde lucht

- 35 Productie en distributie van elektriciteit, gas, stoom en gekoelde lucht

* Federale Overheidsdienst Economie, K.M.O., Middenstand en Energie, Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium (Januari 2011): "NACE-BEL 2008 – Economische activiteiten nomenclatuur met toelichtingen".

E. Distributie van water; afval- en afvalwaterbeheer en sanering

- 36 Winning, behandeling en distributie van water
- 37 Afvalwaterafvoer
- 38 Inzameling, verwerking en verwijdering van afval; terugwinning
- 39 Sanering en ander afvalbeheer

F. Bouwnijverheid

- 41 Bouw van gebouwen; ontwikkeling van bouwprojecten
- 42 Weg- en waterbouw
- 43 Gespecialiseerde bouwwerkzaamheden

G. Groot- en detailhandel; reparatie van auto's en motorfietsen

- 45 Groot- en detailhandel in en onderhoud en reparatie van motorvoertuigen en motorfietsen
- 46 Groothandel en handelsbemiddeling, met uitzondering van de handel in motorvoertuigen en motorfietsen
- 47 Detailhandel, met uitzondering van de handel in auto's en motorfietsen

H. Vervoer en opslag

- 49 Vervoer te land en vervoer via pijpleidingen
- 50 Vervoer over water
- 51 Luchtvaart
- 52 Opslag en vervoerondersteunende activiteiten
- 53 Posterijen en koeriers

I. Verschaffen van accommodatie en maaltijden

- 55 Verschaffen van accommodatie
- 56 Eet- en drinkgelegenheden

J. Informatie en communicatie

- 58 Uitgeverijen
- 59 Productie van films en video- en televisieprogramma's, maken van geluidsopnamen en uitgeverijen van muziekopnamen
- 60 Programmeren en uitzenden van radio- en televisieprogramma's
- 61 Telecommunicatie
- 62 Ontwerpen en programmeren van computerprogramma's, computerconsultancyactiviteiten en aanverwante activiteiten
- 63 Dienstverlenende activiteiten op het gebied van informatie

K. Financiële activiteiten en verzekeringen

- 64 Financiële dienstverlening, exclusief verzekeringen en pensioenfondsen
- 65 Verzekeringen, herverzekeringen en pensioenfondsen, exclusief verplichte sociale verzekeringen
- 66 Ondersteunende activiteiten voor verzekeringen en pensioenfondsen

L. Exploitatie van en handel in onroerend goed

- 68 Exploitatie van en handel in onroerend goed

M. Vrije beroepen en wetenschappelijke en technische activiteiten

- 69 Rechtskundige en boekhoudkundige dienstverlening
- 70 Activiteiten van hoofdkantoren; adviesbureaus op het gebied van bedrijfsbeheer
- 71 Architecten en ingenieurs; technische testen en toetsen
- 72 Speur- en ontwikkelingswerk op wetenschappelijk gebied
- 73 Reclamewezen en marktonderzoek
- 74 Overige gespecialiseerde wetenschappelijke en technische activiteiten
- 75 Veterinaire diensten

N. Administratieve en ondersteunende diensten

- 77 Verhuur en lease
- 78 Terbeschikkingstelling van personeel
- 79 Reisbureaus, reisorganisatoren, reserveringsbureaus en aanverwante activiteiten

80 Beveiligings- en opsporingsdiensten

81 Diensten in verband met gebouwen; landschapsverzorging

82 Administratieve en ondersteunende activiteiten ten behoeve van kantoren en overige zakelijke activiteiten

O. Openbaar bestuur en defensie; verplichte sociale verzekeringen

84 Openbaar bestuur en defensie; verplichte sociale verzekeringen

P. Onderwijs

85 Onderwijs

Q. Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening

86 Menselijke gezondheidszorg

87 Maatschappelijke dienstverlening met huisvesting

88 Maatschappelijke dienstverlening zonder huisvesting

R. Kunst, amusement en recreatie

90 Creatieve activiteiten, kunst en amusement

91 Bibliotheken, archieven, musea en overige culturele activiteiten

92 Loterijen en kansspelen

93 Sport, ontspanning en recreatie

S. Overige diensten

94 Verenigingen

95 Reparatie van computers en consumentenartikelen

96 Overige persoonlijke diensten

T. Huishoudens als werkgever; niet-gedifferentieerde productie van goederen en diensten door huishoudens voor eigen gebruik

97 Huishoudens als werkgever van huishoudelijk personeel

98 Niet-gedifferentieerde productie van goederen en diensten door particuliere huishoudens voor eigen gebruik

U. Extraterritoriale organisaties en lichamen

99 Extraterritoriale organisaties en lichamen

LIJST VAN GRAFIEKEN

16	Grafiek 1: Verdeling van de bevolking van 18 tot 60 jaar volgens origine (2008-2012)
17	Grafiek 2: Verdeling van de bevolking van vreemde origine van 18 tot 60 jaar volgens origine (2008-2012)
17	Grafiek 3: Verdeling van de bevolking van 18 tot 60 jaar per gewest volgens origine (2008-2012)
18	Grafiek 4: Verdeling van de bevolking van vreemde origine van 18 tot 60 jaar per gewest volgens origine (2008-2012)
20	Grafiek 5: Verdeling van de bevolking van 18 tot 60 jaar volgens origine en geslacht (2008-2012)
24	Grafiek 6: De derde generatie van 18 tot 60 jaar (2008-2012)
24	Grafiek 7: De tweede generatie van 18 tot 60 jaar (2008-2012)
25	Grafiek 8: Verdeling van Belgen van 18 tot 60 jaar die de nationaliteit hebben verworven (Belgen van eerste generatie) (2008-2012)
26	Grafiek 9: Verdeling van personen met een vreemde nationaliteit van 18 tot 60 jaar (Eerste generatie - inschrijving in het Rijksregister sinds meer of minder dan 5 jaar) (2008-2012)
28	Grafiek 10: De derde generatie van 18 tot 60 jaar per gewest (2008-2012)
29	Grafiek 11: De tweede generatie van 18 tot 60 jaar per gewest (2008-2012)
29	Grafiek 12: Verdeling van Belgen van 18 tot 60 jaar die de nationaliteit hebben verworven per gewest (Belgen van eerste generatie) (2008-2012)
30	Grafiek 13: Verdeling van personen met een vreemde nationaliteit van 18 tot 60 jaar per gewest (Eerste generatie - inschrijving in het Rijksregister sinds meer of minder dan 5 jaar) (2008-2012)
31	Grafiek 14: Verdeling van de bevolking van 18 tot 60 jaar volgens migratieachtergrond en geslacht (2008-2012)
32	Grafiek 15: Verdeling in 2012 van de bevolking van 18 tot 60 jaar volgens origine en migratieachtergrond
34	Grafiek 16: Verdeling in 2012 van de bevolking van 18 tot 60 jaar volgens origine en migratieachtergrond per gewest
35	Grafiek 17: Verdeling in 2012 van de bevolking van 18 tot 60 jaar volgens migratieachtergrond en origine
37	Grafiek 18: Verdeling in 2012 van de bevolking van 18 tot 60 jaar volgens migratieachtergrond en origine per gewest
43	Grafiek 19: Actieven en inactieven van 18 tot 60 jaar volgens origine in 2012 en evolutie 2008-2012
45	Grafiek 20: Actieven en inactieven van 18 tot 60 jaar per geslacht volgens origine in 2012 en evolutie 2008-2012
47	Grafiek 21: Actieven en inactieven van 18 tot 60 jaar in 2012 per gewest volgens origine en evolutie 2008-2012
50	Grafiek 22: Werkgelegenheidsgraad van personen van 18 tot 60 jaar volgens origine (2008-2012)
50	Grafiek 23: Werkgelegenheidsgraad van personen van 20 tot 60 jaar volgens origine (2008-2012)
51	Grafiek 24: Evolutie van de werkgelegenheidsgraad van personen van 20 tot 60 jaar volgens origine (Links 2008-2012. Rechts: deel van de jaarlijkse evoluties) – in procentpunten
53	Grafiek 25: Werkgelegenheidsgraad van personen van 20 tot 60 jaar volgens origine en migratieachtergrond (2008-2012)
54	Grafiek 26: Werkgelegenheidsgraad van personen van 20 tot 60 jaar volgens origine en geslacht (2008-2012)
55	Grafiek 27: Evolutie van de werkgelegenheidsgraad van personen van 20 tot 60 jaar volgens origine en geslacht (Links 2008-2012. Rechts: deel van de jaarlijkse evoluties) - in procentpunten
57	Grafiek 28: Werkgelegenheidsgraad van personen van 20 tot 60 jaar naar gewest en origine (2008-2012)
59	Grafiek 29: Evolutie van de werkgelegenheidsgraad van personen van 20 tot 60 jaar naar gewest en origine (Links 2008-2012. Rechts: deel van de jaarlijkse evoluties) – in procentpunten
61	Grafiek 30: Verdeling van de werkgelegenheid van personen van 20 tot 60 jaar tussen loontrekkende en zelfstandige tewerkstelling volgens origine (2012)
63	Grafiek 31: Werkgelegenheidsgraad bij personen van 20 tot 29 jaar volgens migratieachtergrond (2008-2012)
67	Grafiek 32: Opsplitsing van de werknemers van 18 tot 60 jaar in 2012 per origine, gewest waar men werkt en geslacht
90	Grafiek 33: Percentages en aantallen tewerkgestelde personen van 18 tot 60 jaar volgens type van overeenkomst en origine op de laatste dag van de 3 ^{de} trimesters van 2008 tot 2012
91	Grafiek 34: Aandeel, in procenten en absolute aantallen, van de tewerkgestelde loontrekkenden per origine volgens het type van overeenkomst en het gewest waar ze wonen op de laatste dag van het 3 ^{de} trimester van 2012
92	Grafiek 35: Aandeel (in%) arbeiders in de verschillende types migratieachtergronden per origine (in het 3 ^{de} trimester 2012).

93	Grafiek 36: Aantal vrouwen tewerkgesteld in de banen van het type dienstencheque tussen 2008 en 2012 (linker zijas) en evolutie van hun aantallen over vijf jaar (in%, rechter zijas)
94	Grafiek 37: Tussen 2008 en 2012, per origine en per gewest, het percentage loontrekkende vrouwen in het systeem van de dienstencheques ten opzichte van het totaal aantal loontrekkenden per origine en gewest
97	Grafiek 38: Voor vijf origines, volgens hun migratieachtergrond, aantal vrouwen en hun aandeel (in%, ten opzichte van het aantal loontrekkende vrouwen van hun origine) in de bezoldigde tewerkstelling van het type dienstencheques tussen 2008 en 2012 (situaties in de 4 ^{de} trimesters)
98	Grafiek 39: Percentages mannelijke en vrouwelijke loontrekkenden tewerkgesteld in de uitzendsector per origine in de 3 ^{de} trimesters 2008 en 2012
99	Grafiek 40: Percentages loontrekkende mannen en vrouwen tewerkgesteld in de uitzendsector per origine in de drie gewesten (situatie in het 3 ^{de} trimester van het jaar 2012)
101	Grafiek 41: Schommelingen in% van het aantal personen die voltijds en deeltijds werken tussen 2008 en 2012 ^a volgens origine.
102	Grafiek 42: Verdelingen, alle origines samen, van de mannen en vrouwen binnen het geheel van de voltijdse en deeltijdse banen in 2012 ^a
103	Grafiek 43: Verdeling in% tussen mannen en vrouwen in de voltijdse en deeltijdse banen volgens de origine in 2012 ^{a,b}
104	Grafiek 44: Verdeling van de mannen in de deeltijdse en voltijdse banen volgens de gezinssituatie en de origine in 2012 ^a
105	Grafiek 45: Verdeling van de vrouwen in de deeltijdse en voltijdse banen volgens de gezinssituatie en de origine in 2012 ^a
107	Grafiek 46: Verdeling van de deeltijds tewerkgestelde personen volgens vier soorten (al dan niet gecumuleerde) deeltijdse banen en volgens origine in 2008 en 2012
108	Grafiek 47: Verdeling van de vrouwen met origine uit EU-12 en kandidaat-lidstaten die deeltijds tewerkgesteld zijn volgens vier soorten deeltijdsen in 2012 en volgens leeftijdsgroep
109	Grafiek 48: Evolutie tussen 2008 en 2012 van de bevolking (gericht op de vrouwen voor de tweede tabel) met origine uit EU-12 tewerkgesteld in deeltijdse banen
112	Grafiek 49: Aantal gerechtigden van RSZ-bijdrageverminderingen, voor 6 soorten verminderingen in 2008 en 2012 ^a
113	Grafiek 50: Aandelen gerechtigden van de RSZ-verminderingen voor "langdurig werkzoekende" bij de loontrekkenden volgens origine, van 2008 tot 2012 ^a
114	Grafiek 51: Aantal personen die recht hebben op de verminderingen "langdurig werkzoekende" voor de jaren 2008 tot 2012 per gewest en voor vijf niet-EU-origines (Kand. EU, andere Europese landen, Maghreb, andere Afrikaanse landen en Nabije/Midden-Oosten)
115	Grafiek 52: Voor de personen afkomstig uit een kandidaat-lidstaat of uit de Maghreb en volgens hun migratieachtergrond, absolute aantallen rechthebbenden (figuur links) op de verminderingen voor "langdurig werkzoekende" en relatieve aantallen ten opzichte van de aantallen loontrekkenden (figuur rechts) voor de jaren 2008 tot 2012
117	Grafiek 53: Evolutie van de verhouding van de lage en de hoge lonen per origine (%)
119	Grafiek 54: Verhouding van de lage lonen per origine en geslacht (2008 en 2012)
121	Grafiek 55: Verhouding van de lage lonen per origine en woonplaats (2008 en 2012)
123	Grafiek 56: Oververtegenwoordiging in de lage lonen ten opzichte van personen van Belgische origine, per origine en leeftijdsklasse (2008 en 2012, procentpunten)
125	Grafiek 57: Evolutie volgens leeftijd van de oververtegenwoordiging in de lage lonen ten opzichte van personen van Belgische origine, per origine (2008 en 2012, procentpunten)
126	Grafiek 58: Lorenzcurve van de loontrekkenden per migratieachtergrond (2012)
127	Grafiek 59: Lorenzcurve van de loontrekkenden per migratieachtergrond: bijzondere gevallen (2012)
130	Grafiek 60: Aandeel personen van 30 tot 60 jaar per origine en tewerkstellingsduur in 2012
131	Grafiek 61: Evolutie tussen 2008 en 2012 van het aandeel personen tussen 30 en 60 die niet hebben gewerkt of meer dan acht jaar hebben gewerkt, per origine
133	Grafiek 62: Aandeel vrouwen van 30 tot 60 jaar per origine en tewerkstellingsduur in 2012 en evolutie tussen 2008 en 2012 van de verhouding van vrouwen van 30 tot 60 jaar die niet hebben gewerkt of meer dan acht jaar hebben gewerkt
134	Grafiek 63: Evolutie tussen 2008 en 2012 van het aandeel vrouwen en mannen van 30 tot 60 jaar die niet hebben gewerkt of meer dan acht jaar hebben gewerkt, per origine
138	Grafiek 64: Evolutie tussen 2008 en 2012 van het aandeel personen tussen 30 en 60 jaar die niet hebben gewerkt of meer dan acht jaar hebben gewerkt per leeftijdsklasse en origine

144	Grafiek 65: Werkloosheidsgraad van personen van 18 tot 60 jaar volgens origine (2008-2012)
145	Grafiek 66: Kloof in werkloosheidsgraad van personen tussen 20 en 60 jaar van Belgische origine en van vreemde origine (in procentpunten, 2008-2012)
146	Grafiek 67: Werkloosheidsgraad van personen van 20 tot 60 jaar volgens origine en migratieachtergrond (2008-2012)
148	Grafiek 68: Werkloosheidsgraad van personen van 20 tot 60 jaar volgens origine en migratieachtergrond (2008-2012)
150	Grafiek 69: Werkloosheidsgraad van personen van 20 tot 60 jaar volgens origine en geslacht (2008-2012)
151	Grafiek 70: Kloof in werkloosheidsgraad van personen tussen 20 en 60 jaar tussen vrouwen en mannen volgens origine (in procentpunten, 2008-2012)
153	Grafiek 71: Werkloosheidsgraad van personen van 20 tot 60 jaar naar leeftijd en origine (2008-2012)
155	Grafiek 72: Werkloosheidsgraad van personen van 20 tot 60 jaar naar gewest en origine (2008-2012)
157	Grafiek 73: Aandeel werklozen van 20 tot 60 jaar naar opleidingsniveau en origine (2008 et 2012)
159	Grafiek 74: Werkloosheidsgraad bij personen van 20 tot 29 jaar volgens migratieachtergrond (2008-2012)
160	Grafiek 75: Werkloosheidsgraad en aandeel in de langdurige werkloosheid bij werklozen in 2008 en 2012 naar origine
171	Grafiek 76: De inactiviteitsgraad van personen van 18 tot 24 jaar naar origine (2008-2012)
172	Grafiek 77: Inactieven van 18 tot 24 jaar naar origine (2012)*.a
173	Grafiek 78: Inactieven van 18 tot 24 jaar volgens origine naar soort inactiviteit (2008-2012)*
175	Grafiek 79: De inactiviteitsgraad van personen van 25 tot 60 jaar naar origine (2008-2012)
176	Grafiek 80: De inactiviteitsgraad van personen van 25 tot 60 jaar naar geslacht en origine (2008-2012)
178	Grafiek 81: De inactiviteitsgraad van personen van 25 tot 60 jaar naar gewest en origine (2008-2012)
179	Grafiek 82: Inactieven van 25 tot 60 jaar naar origine (2012)*
181	Grafiek 83: Inactieven van 25 tot 60 jaar volgens origine naar soort inactiviteit (2008-2012)*
190	Grafiek 84: Evolutie van het percentage personen die hun arbeidsstatus tussen de twee referentieperiodes hebben behouden, naar origine
199	Grafiek 85: Aandeel positief per origine
200	Grafiek 86: Verdeling van de personen die niet loontrekkend waren in 2007 en het wel zijn in 2012 in de 3 eerste decielen
202	Grafiek 87: Evolutie van het aandeel positieve transitie volgens origine en geslacht
203	Grafiek 88: Evolutie van het aandeel positieve transitie volgens origine en gewest
204	Grafiek 89: Evolutie van het aandeel positieve transitie per origine en per leeftijdsgroep
217	Grafiek 90: Activiteitsstatus in 2008 en 2012 naar origine (totale originegroep in 2008=100)*
218	Grafiek 91: Percentage personen die gebruik maken van de RSZ-kortingen voor de eerste aanwervingen (18-60 jaar, 2008-2012, 4 ^{de} trimester)
223	Grafiek 92: Netto-evolutie van de werkgelegenheid (2008-2012) volgens sector en origine
225	Grafiek 93: Netto-evolutie van de werkgelegenheid (2008-2012) volgens sector, geslacht en origine
226	Grafiek 94: Netto-evolutie van de werkgelegenheid (2008-2012) volgens sector, gewest en origine
228	Grafiek 95: Netto-evolutie van de zelfstandige werkgelegenheid (2008-2012) volgens sector en origine
230	Grafiek 96: Werkgelegenheidsgraad voor personen (18-64 jaar) geboren buiten de EU-28 naar verblijfsland, 2014
233	Grafiek 97: Uitstroom vanuit het leefloon naar werkgelegenheid volgens origine (2009-2011)
234	Grafiek 98: Aandeel werknemers met minder dan 2 jaar anciënniteit naar verblijfsland
236	Grafiek 99: Jobmobiliteit 2008-2012 en vertegenwoordiging van verschillende originegroepen (NACE-afdelingen, industrie en diensten)*
237	Grafiek 100: Aanvangslonen (gemiddeld loon voor werknemers met minder dan 2 jaar anciënniteit) en aandeel werknemers van niet-EU-origine in de sector in 2012
239	Grafiek 101: Werkgelegenheidsgraad van vrouwen die met een partner en kind(eren) samenwonen naar origine, 2012
239	Grafiek 102: Aandeel kinderen (-18) die in een huishouden leven waar niemand werkt, naar verblijfsland, 2014
241	Grafiek 103: Verschil in werkgelegenheidsgraad (in procentpunten) tussen hoog- en laaggeschoolden naar verblijfsland, 2014
241	Grafiek 104: Verschil in PISA-score voor wiskunde tussen studenten met en zonder buitenlandse origine volgens verblijfsland

LIJST VAN TABELLEN

19	Tabel 1: Bevolking van 18 tot 60 jaar per gewest volgens origine (2008-2012)
22	Tabel 2: Bevolking van 18 tot 60 jaar volgens migratieachtergrond (2008-2012)
27	Tabel 3: Bevolking van 18 tot 60 jaar volgens migratieachtergrond per gewest (2008-2012)
65	Tabel 4: De sterkst vertegenwoordigde sectoren in België in 2012 en hun personeelsbestanden in duizenden
66	Tabel 5: De sterkst vertegenwoordigde sectoren in 2012 per gewest waar men werkt en per geslacht
66	Tabel 6: Vrouwelijke sectoren in België in 2012 en het bijhorende percentage vrouwen
68	Tabel 7: De sterkst vertegenwoordigde sectoren in 2012 per origine
69	Tabel 8: De sterkst vertegenwoordigde sectoren in 2012 per geslacht en origine
70	Tabel 9: De sterkst vertegenwoordigde sectoren voor de zelfstandigen in 2012 per origine
71	Tabel 10: De sterkst vertegenwoordigde sectoren voor de loontrekkenden in 2012 per gewest waar men werkt en per origine
72	Tabel 11: De sterkst vertegenwoordigde sectoren in 2012 per leeftijdsklasse en origine
73	Tabel 12: De sterkst vertegenwoordigde sectoren in 2012 per migratieachtergrond en origine
75	Tabel 13: De sterkst vertegenwoordigde paritaire comités in 2012 per gewest waar men werkt en geslacht
77	Tabel 14: Vrouwelijke paritaire comités in België in 2012 en het bijhorende percentage vrouwen
78	Tabel 15: De sterkst vertegenwoordigde paritaire comités in 2012 per origine
79	Tabel 16: Evolutie van 2008 tot 2012 van de sterkst vertegenwoordigde paritaire comités per origine
80	Tabel 17: De sterkst vertegenwoordigde paritaire comités in 2012 per geslacht en origine en evolutie tussen 2008 en 2012
82	Tabel 18: De sterkst vertegenwoordigde paritaire comités in 2012 per gewest waar men werkt en origine en evolutie tussen 2008 en 2012
85	Tabel 19: De sterkst vertegenwoordigde paritaire comités in 2012 per leeftijdsklasse en origine
87	Tabel 20: De sterkst vertegenwoordigde paritaire comités in 2012 per migratieachtergrond en origine
95	Tabel 21: Bij de loontrekkenden van 18 tot 60 jaar tewerkgesteld in de dienstencheques, percentages van drie leeftijdsklassen voor zes origines en de evolutie ervan in de 4 ^{de} trimesters van de jaren 2008 tot 2012
135	Tabel 22: Aandeel personen van 30 tot 60 jaar per gewest, origine en tewerkstellingsduur in 2012 en evolutie (in procentpunten) tussen 2008 en 2012 van het aandeel personen van 30 tot 60 jaar die niet hebben gewerkt of meer dan acht jaar hebben gewerkt
143	Tabel 23: Werkloosheidsgraad en groei in de werkloosheid bij de bevolking van 18 tot 60 jaar volgens origine (2008-2012)
164	Tabel 24: Profielkenmerken naar werkloosheidsduur en origine (2012)
188	Tabel 25: Verdeling van de personen die een baan hadden in 2009 naar hun activiteitstatus in 2011, naar origine
192	Tabel 26: Verdeling van de personen die in 2009 werkloos waren naar hun activiteitstatus in 2011, naar origine
194	Tabel 27: Socio-economisch statuut in het 4 ^{de} kwartaal 2010 van de personen die werkloos waren in 4 ^{de} kwartaal 2009 en uitstroonden naar werk in het 1 ^{ste} kwartaal 2010, naar origine
195	Tabel 28: Verdeling van de personen die in 2009 inactief waren naar hun activiteitstatus in 2011, naar origine
198	Tabel 29: Verdeling naar origine volgens het type transitie
201	Tabel 30: Verdeling naar origine volgens het type transitie en het geslacht
205	Tabel 31: Verdeling volgens migratieachtergrond volgens het type transitie
206	Tabel 32: Verdeling volgens EU-origine en migratieachtergrond volgens het type transitie
206	Tabel 33: Verdeling volgens niet-EU-origine en migratieachtergrond volgens het type transitie – bijzondere gevallen

LIJST VAN FIGUREN

15	Figuur 1: Verdeling van de bevolking van 18 tot 60 jaar volgens origine
21	Figuur 2: Verdeling van de bevolking van 18 tot 60 jaar in 2012 volgens migratieachtergrond
42	Figuur 3: Verdeling van de bevolking van 18 tot 60 jaar volgens socio-economische positie in 2012
56	Figuur 4: Kloof in wergelegenheidsgraad van personen tussen 20 en 60 jaar tussen vrouwen en mannen van Belgische origine en van vreemde origine (in procentpunten, 2008-2012)

Socio-economische Monitoring. Arbeidsmarkt en origine.

Brussel, november 2015

Uitgevers en auteurs

Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg
Ernest Blerotstraat 1, 1070 Brussel
T: 02 233 41 11
F: 02 233 44 88
fod@werk.belgie.be

Interfederaal centrum voor gelijke kansen en bestrijding van discriminatie en racisme
Koningsstraat 138, 1000 Brussel
T: 02 212 30 00
F: 02 212 30 30
epost@cntr.be

Met dank aan Albert Martens en Nicolas Perrin voor hun bijdragen aan dit rapport.

Vertaling: Crossword en Directie van de vertalingen (FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg)

Grafisch concept en opmaak: Page In Extremis

Druk: Impresor

Fotos: www.fotolia.com

Verantwoordelijk uitgevers: Pierre-Paul Maeter, Voorzitter van het Directiecomité van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg & Patrick Charlier, dd. directeur van het Interfederaal centrum voor gelijke kansen en bestrijding van discriminatie en racisme

Ce rapport est aussi disponible en français.

U kunt deze publicatie en de bijlagen terugvinden op:

- de website van het Centrum: www.diversiteit.be, rubriek 'Publicaties';
- de website van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg, module 'Publicaties'.

Alle rechten voorbehouden voor alle landen. Niets uit deze uitgave mag geheel of gedeeltelijk worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of enige wijze, zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg en het Centrum. Indien de verveelvoudiging van teksten uit deze brochure echter strikt niet-commercieel gebeurt, voor informatieve of pedagogische doeleinden, is dat toegestaan mits bronvermelding.

SOCIO-ECONOMISCHE
MONITORING

www.diversiteit.be

www.werk.belgie.be